

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Наташа С. Јовановић

**РУКОПИСНИ ЛИСТ „НАШИ ДАНИ“
(1942–1945)**

СТУДИЈА И БИБЛИОГРАФИЈА

ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА

Београд, 2018

UNIVERSITY OF BELGRADE
PHILOLOGY FACULTY

Nataša S. Jovanović

**HANDWRITTEN PAPER „OUR DAYS“
(1942–1945)**

STUDIES AND BIBLIOGRAPHY

DOCTORAL DISSERTATION

Belgrade, 2018

УНИВЕРЗИТЕТ В БЕЛГРАДЕ
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Наташа С. Йованович

**РУКОПИСНАЯ ГАЗЕТА „НАШИ ДНИ“
(1942–1945)**

ИССЛЕДОВАНИЕ И БИБЛИОГРАФИЯ

Докторская диссертация

Белград, 2018

UNIVERSITÄT BELGRAD
FAKULTÄT FÜR PHILOGIE

Nataša S. Jovanović

**DIE HANDSCHRIFTLICHE
ZEITSCHRIFT „UNSERE TAGE“
(1942–1945)**

STUDIE UND BIBLIOGRAPHIE

Doktordissertation

Belgrad, 2018

Ментор:

др Александра Вранеш, редовни професор,
Филолошки факултет Универзитета у Београду

Чланови комисије:

Датум одбране:

Изјаве захвалности

Захваљујем се ментору, проф. др Александри Вранеш на подршци и разумевању за изабрану тему. Захваљујем се проф. др Бојану Борђевићу и др Весни Матовић на свесрдној помоћи. Захваљујем се управнику Народне библиотеке Србије Ласлу Блашковићу и свим пријатељима и драгим колегама из Народне библиотеке Србије, Библиотеке града Београда, Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“ и Библиотеке Матице српске на подршци, помоћи, корисним саветима и сугестијама. Захваљујем се колегама из Историјског музеја Србије, Архива Југославије, Архива Србије, Војног архива, Музеја позоришне уметности, Библиотеке Факултета драмских уметности, Легата Петра Лубарде и Црвеног крста Србије који су својим залагањем и добром вољом допринели истраживању. Посебно се захваљујем игуманијама манастира Никоље, Ковиље и Трноша с чијим благословом је приложена грађа. Од срца се захваљујем на разговору 102-годишњем Стојану Стојановићу, најстаријем Прокупчанину и једином до данас живом бившем заробљенику Сталага XVII-Б. Најпосебније се захваљујем драгим потомцима и сродницима заробљеника: Ђури Лубарди и Ђини Лазар, Николи и Љиљани Бадули, Душану, Соњи и Александру Дунђеровић, Момчилу Ђурђевићу, Љиљани Јовић и Душици Вишекруни (рођ. Избрадић), Јелисавети Продановић (рођ. Бураковић), Јасмини Шефер, Весни Васић, Негосиму Живковићу и Саши Кокаљ, који су несебично поделили са мном успомене на своје најмилије.

Н. Ј.

Овај рад посвећујем свим страдалницима

Другог светског рата и њиховим потомцима.

*„... Догађаји уче људе, а историја се не пише узалуд
пламеним писменима на свим зидовима, и по свим
згариштима Европе, по фабрикама смрти, по
концентрационим логорима, по безбројним просторима
ограђеним кукавном бодљикавом жицом, која је претила
да преузме васиону у своје бодље и високе напоне. Нове
тежње освајају видике, буде савести и умове, и зраче. У
логору су и људи, кадри да растумаче појаве. Али пре свега,
као на примеру пијаних Хелота, тако се на примеру
логорских бивших величина види и коначна пропаст свега
што они представљају са толико тупе мржње несвести и
слепила.“*

Станислав Винавер¹

---

¹ Станислав Винавер, *Године понижења и борбе. Живот у немачким „Офлазима“*, Међународна књижарница Милинковић и Михаиловић, Београд, 1945, стр. 75–76.

РУКОПИСНИ ЛИСТ „НАШИ ДАНИ“ (1942–1945)

СТУДИЈА И БИБЛИОГРАФИЈА

Резиме

Рукописни лист „Наши дани“ излазио је под будним оком логорских власти у немачком заробљеничком логору Сталаг XVII-B (Кремс, данашња Аустрија), од марта 1942. до фебруара/марта 1945. године. Покренули су га заробљени припадници Војске Краљевине Југославије, на челу са Матом Милошевићем као уредником листа.

Уредништво „Наших дана“ имало је солидну интелектуалну тежину. Поред Мате Милошевића, предратног и послератног барда српског глумишта, у различитим активностима око листа окупљало се више припадника предратне интелектуалне и академске заједнице Србије и Југославије. Најзвучније име међу њима је познати српски сликар Петар Лубарда.

Посебна вредност овог рукописног листа огледа се и у томе што у његовом стварању нису учествовали само интелектуалци и људи вични перу, већ је највећи део сарадника управо био из реда „обичних“ људи, које су мука и околности „натерали“ да се опробају у писању, сликању и другим вештинама, за које вероватно ни сами нису знали да имају талента и склоности.

По својој форми, лист је био сличан већини тадашњих модерних часописа, технички и садржајно прилагођен специфичним логорским условима. Садржински, осим тема из свакодневног живота, корисних информација у вези логора, вести о културно-забавним и спортским активностима у логору, лист је доносио и прозне и поетске радове, историјско-филозофске текстове, патриотске и верске поуке, практичне и медицинске савете, напise о музици и уметности, огласе, некрологе, писма, разна обавештења и упутства заробљеницима, хумористичке и енигматске прилоге.

Лист је подстицао, неговао и обогаћивао културни живот српских заробљеника у Сталагу XVII-B и околним радним командама. Захваљујући Ђорђу Радојичићу, тадашњем управнику Народне библиотеке у Београду, који је свесрдно покушавао да успостави и одржава везе за заробљеним српским војницима, логораша су некако успевали да примерке листа доставе Народној библиотеци у Београду.

Документарна вредност листа огледа се у томе што на уникатан начин сведочи о одређеном времену, средини, људима и догађајима. Премда је поникао у логору, из сваког рукописаног слова провејава достојанство и несаломивост српског слободарског духа. Без обзира на цензуру и непосредну животну угроженост, муке и тешкоће са којима су живели, уредници и сарадници листа су изнашли снаге да кроз горко-шаљиве контрасте у сваку реч утисну траг лепоте и пркоса, дубине и стремљења.

За логораше Сталага XVII-Б, „Наши дани“ су били готово једина спона са отаџбином. Духовна храна у време глади. Слобода мисли у скученом простору. Бекство. Разбибрига. Одржавање будности. Чувар идентитета. Заједничарење. Саборник.

Кључне речи: *Наши дани*, рукописни лист, заробљенички лист, Други светски рат, заробљенички логор, Сталаг XVII-Б, Кремс, Народна библиотека Србије, студија, библиографија

Научне области: Библиотекарство, библиографија, архивистика, културна историја

Ужа научна област: рукописна периодика

УДК: 070НАШИ ДАНИ"1942/1945"(043.3)

УДК: 091(=163.41)"1942/1945"(043.3)

УДК: 016:070НАШИ ДАНИ"1942/1945"(043.3)

THE MANUSCRIPT PAPER „OUR DAYS“ (1942–1945)

STUDY AND BIBLIOGRAPHY

Summary

The handwritten paper „Naši dani“ („Our Days“) was published under the watchful eye of camp authorities in the German POW camp Stalag XVII-B (Krems, present-day Austria), from March 1942 to February/March 1945. It was started by imprisoned members of the Army of the Kingdom of Yugoslavia, headed by Mata Milošević as the editor of the journal.

The editor's board of „Naši dani“ had a solid intellectual weight. Besides the aforementioned Mata Milošević, the bard of Serbian theatre both before and after the war, the various activities of the journal gathered several members of the pre-war intellectual and academic community of Serbia and Yugoslavia. The best-known name among them is famous Serbian artist Petar Lubarda.

An exceptional value of this handwritten journal lies in the fact that it was not created only by intellectuals accustomed to writing, but that most of its contributors came from the ranks of „common“ men that were „pushed“ by the suffering and circumstances to try and write, paint and engage in other skills for which they probably were unaware of having talents or affinities.

The form of the journal was similar to that of most contemporary periodicals, but its technique and content were adapted to the unusual conditions of camp life. As for the content, the journal published, besides news from everyday life, useful information on the camp, news of the cultural, entertainment and sport activities in the camp, fiction and poetry, historical-philosophical texts, patriotic and religious counsel, practical and medical advice, articles on music, advertisements, necrologies, letters, notifications, instructions for the prisoners, humorist and enigmatic articles.

The paper abetted, cherished and enriched the cultural life of the Serbian prisoners in Stalag XVII-B and the surrounding *Arbeitskommandos*. Thanks to Đorđe Radojičić, at the time the manager of the National Library of Serbia, who valiantly tried to establish and maintain communication with imprisoned Serbian soldiers, the camp inmates somehow managed to send some copies of the journal to the National Library in Belgrade.

The documentary importance of the journal consists of its unique testimony about a certain time, environment, people and events. Although it was created in a prisoner's camp, each handwritten letter shows the dignity of the unbreakable Serbian freedom-loving spirit. Disregarding the censorship and the immediate danger for their lives, the hardships they had to live with, the editors and contributors managed to imbue the bitter jokes and contrasts with a trace of beauty, defiance, depth and yearning.

For the inmates of Stalag XVII-B, „Naši dani“ were practically the only link with their fatherland. Spiritual nourishment at a time of hunger. Freedom of thought within a limited space. Escape. Entertainment. Wakefulness. Identity keeper. Togetherness. A comrade in arms.

Key words: *Naši dani* (*Our Days*), manuscript journal, prisoner journal, WWII, POW camps, Stalag XVII-B, Krems, National Library of Serbia, study, bibliography

Scientific fields: Library science, bibliography, archival science, cultural history

Specific scientific field: Handwritten Periodicals

UDC: 070NAŠI DANI"1942/1945"(043.3)

UDC: 091(=163.41)"1942/1945"(043.3)

UDC: 016:070NAŠI DANI"1942/1945"(043.3)

РУКОПИСНАЯ ГАЗЕТА „НАШИ ДНИ“ (1942-1945)

ИССЛЕДОВАНИЕ И БИБЛИОГРАФИЯ

Резюме

Рукописная газета „Наши дани“ („Наши дни“) выходила под бдительным оком властей в немецком концлагере Шталаг XVII-Б (Кремс, Австрия), с марта 1942. по февраль/март 1945. года. Газета была выпущена захваченными членами армии Королевства Югославии во главе с Матом Милошевичем который был редактором газеты.

В редакционной коллегии „Наших дней“ было много интеллектуалов. Помимо Матэ Милошевича, довоенного и послевоенного сербского барда, несколько членов довоенного интеллектуального и академического сообщества Сербии и Югославии собрались в различных мероприятиях в связи с изданием газеты. Самым известным среди них является знаменитый сербский художник Петр Лубарда.

Особая ценность этой газеты в том, что в ее творчестве участвовали не только интеллектуалы и люди пера, но большинство из них были „простые“ люди которых несчастье и обстоятельства заставили попытаться писать и рисовать не имея сознание о том есть ли вообще у них талант.

По своей форме газета похожа на большинство современных журналов, технически и существенно адаптированных к конкретным условиям лагеря. В дополнение к темам из повседневной жизни, полезной информации о лагере, новостям о культурных, развлекательных и спортивных мероприятиях в лагере, в газету были включены и произведения прозы и поэзии, историко-философские тексты, патриотические и религиозные уроки, практические и медицинские советы, надписи о музыке и искусстве, рекламы, некрологи, письма, различные уведомления и инструкции для пленных, юмористические и загадочные истории.

Газета способствовала развитию, воспитыванию и обогащению культурной жизни сербских пленных в Шталаге XVII-Б и окружающих рабочих командах. Благодаря Джорджу Радойчичу, тогдашнему директору Национальной библиотеки в Белграде, который пытался установить и поддерживать связи с захваченными сербскими солдатами, заключенные каким-то образом смогли отправить копии газеты в Национальную библиотеку в Белграде.

Документальные данные в газете уникальным способом свидетельствуют об определенном времени, среде, людях и событиях. Несмотря на то, что газета выходила в концлагере, каждой своей буквой она передает достоинство сербского человека и дух свободы. Независимо от цензуры и опасности, проблемы и трудности с которыми жили, редакторы и корреспонденты газеты придумали способ чтоб, шутливо или по иному, каждое слово содержало след красоты и неповиновения, глубины и устремления.

Для захваченных людей в Шталаге XVII-B „Наши дни“ были почти единственной застужкой с отечеством. Духовная пища во дни голода. Свобода мысли в ограниченном пространстве. Убежище. Развлечение. Пробуждение самознания. Удостоверение личности. Совместимость. Соборность.

Ключевые слова: *Наши дани (Наши дни)*, рукописная газета, лагерная газета, Вторая мировая война, лагерь для военнопленных, Шталаг, Кремс, Национальная библиотека Сербии, исследование, библиография

Научные области: Библиотечное дело, библиография, архивистика, культурная история

Узкая научная область: рукописные периодические издания

УДК: 070НАШИ ДАНИ“1942/1945“(043.3)

УДК: 091(=163.41)"1942/1945"(043.3)

УДК: 016:070НАШИ ДАНИ"1942/1945"(043.3)

DIE HANDSCHRIFTLICHE ZEITSCHRIFT „UNSERE TAGE“ (1942-1945)

STUDIE UND BIBLIOGRAPHIE

Zusammenfassung

Die handschriftliche Zeitschrift „Naši dani“ („Unsere Tage“) wurde im deutschen Gefangenenlager Stalag XVII-B (Krems, heutiges Österreich) unter der wachsamen Aufsicht der Lagerleitung, vom März 1942 bis Februar/März 1945 herausgegeben. Gegründet wurde sie von den gefangenen Mitgliedern der Armee des Königreichs Jugoslawien, angeführt von Mate Milošević als Redakteur der Zeitung.

Die Redaktion von „Naši dani“ hatte ein solides intellektuelles Gewicht. Neben Mate Milošević, eines Vor- und Nachkriegsbarden des serbischen Theaters, versammelten sich in verschiedenen Aktivitäten rund um das Blatt mehrere Mitglieder der intellektuellen und akademischen Gemeinschaft von Serbien und Jugoslawien der Vorkriegszeit. Der hochkarätigste Name unter ihnen ist berühmter serbischer Maler Peter Lubarda.

Der besondere Wert dieser handschriftlichen Zeitschrift spiegelt sich in der Tatsache wider, dass an ihrer Gründung nicht nur Intellektuelle und Menschen beteiligt waren, die der Feder mächtig sind. Die meisten Mitarbeiter kamen aus der Schicht der „normalen“ Menschen, welche durch die Not und Umstände dazu „gezwungen“ waren, sich am schriftlichen Verfassen, Malen und anderen Fähigkeiten zu probieren, von welchen sie wahrscheinlich nicht einmal selbst gewusst hatten, dass sie das Talent und die Neigungen dazu besitzen.

In seiner Form ähnelte das Blatt den meisten der damals modernen Zeitschriften, technisch und substanziell war es an die spezifischen Lagerbedingungen angepasst. Inhaltlich, außer dem Thema des täglichen Lebens, nützlichen Informationen über das Lager, Nachrichten über kulturelle und sportliche Aktivitäten im Lager, wurden im Blatt auch Prosa und poetische Werke, historisch-philosophische Texte, patriotische und religiöse Belehrungen, praktische und medizinische Ratschläge, Artikel über Musik und Kunst, Werbung, Nekropolen, Briefe, verschiedene Mitteilungen und Anweisungen an Gefangene, humoristische und enigmatische Beiträge veröffentlicht.

Das Blatt förderte, pflegte und bereicherte das kulturelle Leben der serbischen Gefangenen in Stalag XVII-B und den umliegenden Arbeitskommandos. Dank Djordje Radojičić, dem damaligen Direktor der Nationalbibliothek in Belgrad, welcher sehnlichst die Versuche unternommen hatte, Verbindungen mit den gefangenen serbischen Soldaten herzustellen und aufrechtzuerhalten, schafften es die Gefangenen irgendwie, Exemplare des Blatts der Nationalbibliothek in Belgrad zuzustellen.

Der dokumentarische Wert der Zeitschrift spiegelt sich in der Tatsache wider, dass sie auf eine einzigartige Art über eine bestimmte Zeit und ein Umfeld, über Menschen und Ereignisse berichtet. Obwohl sie in einem Lager entstanden ist, entquellte aus jedem hangeschriebenen Buchstaben die Würde und der unbezähmbare serbische freiheitliche Geist der Freiheit. Ungeachtet der Zensur und der unmittelbaren Lebensbedrohung, der Folter und Schwierigkeiten, mit welchen sie lebten, schöpften Redakteure und Mitarbeiter die Kraft, durch bitter-humorvolle Kontraste in jedes Wort eine Spur von Schönheit und Trotz, Tiefe und Bestrebung einzuprägen.

Für die Häftlinge von Stalag XVII-B, war „Naši dani“ fast die einzige Verbindung zum Vaterland. Die geistliche Nahrung in Zeiten der Hungersnot. Die Gedankenfreiheit auf engstem Raum. Die Flucht. Der Sorgenbrecher. Die Erhaltung des Wachseins. Der Identitätswächter. Die Geselligkeit. Der Zusammenhalt.

Stichwörter: *Naši dani*, (*Unsere Tage*), Handschriftliches Blatt, Gefangenen-Zeitschrift, Zweiter Weltkrieg, Gefangenenlager, Stalag XVII-B, Krems, Nationalbibliothek Serbiens, Studie, Bibliographie

Wissenschaftliche Bereiche: Bibliothekswesen, Bibliographie, Archivistik, Kulturgeschichte

Engerer Wissenschaftsbereich: Handschriftliche Periodika

UDK: 070NAŠI DANI"1942/1945"(043.3)

UDK: 091(=163.41)"1942/1945"(043.3)

UDK: 016:070NAŠI DANI"1942/1945"(043.3)

САДРЖАЈ

УВОД.....	1
ЕЛЕМЕНТИ НАУЧНО-ИСТРАЖИВАЧКОГ РАДА.....	3
Циљ, хипотезе и очекивани резултати.....	3
План рада и методологија истраживања.....	4
ЗАТВОРСКИ И ЗАРОБЉЕНИЧКИ РУКОПИСНИ ЛИСТОВИ У ФОНДУ НАРОДНЕ БИБЛИОТЕКЕ СРБИЈЕ (<i>Клин, Сатур, Пулс, Српски глас, Југославија, Добровољни заробљеник, Логорски јеж, Наши дани</i>).....	6
СТАЛАГ XVII-Б.....	9
Кремс.....	10
Бетовен у Гнајксендорфу.....	12
Лагер Лазарет.....	13
РУКОПИСНИ ЛИСТ НАШИ ДАНИ.....	16
Улога Народне библиотеке Србије у прикупљању заробљеничких листова.....	17
О покретању листа.....	18
Уређивачки одбор.....	18
Концепција листа.....	18
Однос према сарадницима и читаоцима.....	19
Цензура.....	19
Графичка опремљеност листа.....	20
Тираж.....	21
Примерци рукописног листа „Наши дани“.....	21

ЖИВОТ У ЛОГОРУ.....	23
Улога и значај Повереништва.....	23
Прилози за избеглице.....	27
Из Lagerführung-a.....	28
Умрли.....	30
Из библиотеке.....	31
ТЕМАТИ.....	34
ФИЛОЗОФИЈА И ДРУШТВО.....	34
Размишљајмо.....	34
Опхођење у ропству.....	36
О (не)знању.....	37
О другарству.....	37
О слабостима људског карактера.....	38
О дужности.....	40
О животу.....	41
ПОУКЕ О ЗДРАВЉУ.....	41
КУЛТУРНИ ЖИВОТ У ЛОГОРУ.....	46
Музички живот у логору.....	47
Уметнички живот у логору.....	48
Оснивање Српске културне секције Сталага XVII–Б.....	49
Културни програми.....	50
Предавања.....	51
Уметничке приредбе, концерти и позоришне представе.....	51
ВЕРСКИ ЖИВОТ У СТАЛАГУ XVII-Б.....	55
Оснивање Српске капеле у Сталагу XVII-Б.....	56
Сахрањивање умрлих.....	58
Прослављање верских празника.....	59
Божих у логору.....	60
Ускрс у логору.....	60

Видовданска свечаност.....	60
Прослава Св. Саве.....	61
Логорска слава.....	62
ВЕРСКИ ПРИЛОЗИ.....	62
Прилози оца Антонија.....	63
Прилози свштеника Стевана Избрадића.....	66
НЕМАЧКИ ЈЕЗИК.....	68
КЊИЖЕВНОСТ.....	72
Проза.....	73
Поезија.....	74
Песнички опус Мате Милошевића.....	78
НАПИСИ О УМЕТНОСТИ.....	104
НАПИСИ О МУЗИЦИ.....	106
СПОРТСКИ ЖИВОТ У ЛОГОРУ.....	110
Фудбал.....	111
Атлетика.....	114
Одбојка.....	115
Пинг-понг.....	116
Бокс.....	116
ХУМОРИСТИЧКО-ЗАБАВНИ ПРИЛОЗИ.....	116
Разбибрига.....	117
Енигматика.....	118
Шах.....	120
Турнири.....	120
О понашању на турнирима.....	122
Цимач.....	122
ДОДАЦИ.....	125
Додаци уз примерак ИМУС-а.....	125
Додаци уз примерак АД.....	131

Додаци уз рукописну аутобиографију ВБ.....	135
Додатак из фотоалбума ЛЈ.....	138
БИОГРАФИЈЕ САРАДНИКА ЛИСТА „НАШИ ДАНИ“.....	139
МАТА МИЛОШЕВИЋ (1901–1997).....	139
Сећање на заробљеничке дане.....	140
Преписка са Ванђелом Бадулијем.....	143
ПЕТАР ЛУБАРДА (1907–1972).....	145
Писма из заробљеништва.....	146
О сликању.....	146
Пут до ослобођења.....	148
ВАНЂЕЛ БАДУЛИ (1909–1995).....	149
О заробљеничким данима.....	152
АНТОНИЈЕ ЂУРЂЕВИЋ (1917–1997).....	157
О судбини реликвија из Сталага XVII-Б.....	159
Престони крст Петра Лубарде.....	160
Икона Спаситеља.....	162
Портрет из заробљеништва и богослужбене књиге.....	163
СТЕВАН ИЗБРАДИЋ (1912–2005).....	166
АЛЕКСАНДАР И БОЖИДАР ДУНЂЕРОВИЋ.....	169
О ТРИ ДРУГА ИЗ БЕЛЕ ЦРКВЕ.....	173
Бранислав Брана Живковић.....	175
Ромулус Васић.....	176
Петар Шефер.....	179
МИХАИЛО БУРАКОВИЋ (1905–2002).....	181
РАДИСАВ МИЛАДИНОВИЋ – ДИДА (1916–2000).....	182
О заробљеничким данима.....	183
Пут до логора.....	183
Однос Немаца према совјетским заробљеницима.....	184

БИБЛИОГРАФИЈА „НАШИ ДАНИ“ (1942–1945).....	186
БИБЛИОГРАФИЈА ПРИЛОГА. НАШИ ДАНИ (1942–1945).....	189
Садржај.....	189
Регистар наслова.....	413
Именски регистар.....	426
Регистар неусвојених имена.....	445
Регистар литературе - серијске публикације.....	456
БИБЛИОГРАФИЈА ДОДАТАКА УЗ ПРИМЕРКЕ „НАШИХ ДАНА.....	457
Садржај.....	457
Регистар наслова.....	469
Именски регистар.....	470
Регистар неусвојених имена.....	471
Регистар литературе - серијске публикације. Додаци.....	456
ЗАКЉУЧАК.....	475
ПРИЛОЗИ.....	477
ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА.....	507
Наши дани (1942–1945).....	507
Остали извори и литература.....	514
Архивска грађа.....	517
Непубликовани извори.....	517
Интервјуи са потомцима.....	518
ПОПИС ПРИЛОГА.....	520
БИОГРАФИЈА.....	521
ИЗЈАВЕ О АУТОРСТВУ.....	522

УВОД

Након напада фашистичких фаланги и пораза Краљевине Југославије априла 1941. године, велики број припадника Војске Краљевине Југославије заробљен је и интерниран у логоре Трећег Рајха. Убрзо је део заробљеника пуштен из логора, тако да су од југословенских заробљеника остали углавном Срби.

Заробљени војници и старешине југословенске војске смештени су у заробљеничке логоре, такозване сталаге¹ и офлаге², заједно са припадницима других војски који су заробљени у борбеним дејствима од стране немачког Вермахта.

Иако су нацисти настојали да бар формално испоштују неке делове Женевске конвенције³, услови живота у заробљеничким логорима били су веома тешки, али ипак неупоредиво лакши од оних у злогласним концлогорима.

У складу са Женевском конвенцијом, ратним заробљеницима⁴ је како – тако омогућен контакт са отаџбином и одржавање веза, првенствено хуманитарног карактера. У настојању да се у тим смутним временима олакшају услови достојни човека, посредством Друштва Црвеног крста успостављане су покидане везе. Иако звучи невероватно, у логорима је прикупљана и материјална помоћ српском народу страдалом од удружених нацистичких и усташких хорди. Из логора су у Србију стизале чак и донације у књигама.

---

¹ Сталаг (од нем. Stammlager, скр. од Kriegsgefangenen-Mannschafts-Stammlager) – логор за заробљене војнике и њихове старешине.

² Офлаг (од нем. Offizierslager) – логор за заробљене официре.

³ Види: *Ženevska konvencija o ratnim zarobljenicima*, 1929; *Ženevska konvencija o postupanju sa ratnim zarobljenicima od 12. avgusta 1949. godine* (III Ženevska konvencija); Владан Јончић, *Трећа Женевска конвенција : практична примена и утицај на протоколе I и II : студија о заштити људских права у оружаним сукобима*, 1. изд., Досије, Београд, 2004. Види и: *Правилник за поступање са заробљеницима*, Штампарија Министарства војног, Ниш, 1914.

⁴ *Ратни заробљеници* су особе заробљене и интерниране употребом присиле током рата. У ужем смислу, овај се појам односи само на припаднике регуларних оружаних снага, а у ширем смислу, такође, укључује герилу, цивиле који су се отворено оружјем супротставили непријатељу или цивиле који су повезани с оружаним снагама.

Једна од иницијатива, потекла од стране Ђорђа Радојичића, тадашњег управника Народне библиотеке у Београду, имала је за циљ духовну потпору и иницирање културног живота међу заробљеним српским војницима. Радојичић је предложио да се оснују библиотеке у логорима, својеврсне подружнице Народне библиотеке, које би биле помагане из Србије. Иницијатива није наишла на подршку Недићевог државног апарата. Међутим, сами логораша су се организовали и убрзо покренули неколико заробљеничких листова.⁵

Рукописни лист „Наши дани“, излазио је од 1942. до 1945. године у немачком логору Сталаг XVII-Б (Кремс, данашња Аустрија), под уредништвом Мате Милошевића. Лист „васпитног, обавештајног и забавног карактера“ покренули су и уређивали логораша – Срби, настојећи да бар на тренутак ублаже „заробљенички сумор“, „скрате дуге часове робовања“ или се „разоноде ведром шалом“.

Посебна вредност овог листа огледа се у томе што у њему нису сарађивали само интелектуалци, већ и обични радници и сељаци, они који никада до тада нису писали. „Наши дани“ је био лист „свих и за све“. Временом се у рад листа укључивао све већи број заробљених Срба, који су својим прилозима доприносили богатијем и разноврснијем садржају. Колико је овај лист значао заробљеницима, говори чињеница да се око њега окупило преко 160 сарадника. Иако је поникао у логору, рукописни лист „Наши дани“ поседује изузетну документарну, књижевно-историјску и уметничку вредност.

---

⁵ Види: Александра Вранеш, „Народна библиотека Србије у ратним годинама (1941–1944)“, *Гласник Народне библиотеке Србије*, Год. 1, бр. 1 (1999), стр. 9–26.

ЕЛЕМЕНТИ НАУЧНО-ИСТРАЖИВАЧКОГ РАДА

Циљ, хипотезе и очекивани резултати

Циљ: Упознавање научне и стручне јавности са раритетним и уникатним примерком српске рукописне периодике насталом у специфичним историјским околностима, са освртом на књижевно-историјску, документарну и уметничку вредност листа. Истраживање треба да допринесе развоју српске библиографије и проучавању овог надасве специфичног сегмента српске периодике, као и осветљавању различитих аспеката логорског рукописног листа „Наши дани“.

Хипотезе: Неоспоран је значај који периодика има у изучавању наше културне историје. Као оригинална духовна творевина, рукописна периодика је један од начина неговања културног и етничког идентитета српског народа, чак и у веома специфичним околностима. Рукописни листови које поседује Народна библиотека Србије, потичу из бурних и тешких дана историје српског народа. Рукописни лист „Наши дани“ је особито сведочанство за изучавање драматичних догађаја и времена у којем је настао.

Очекивани резултати: Докторска дисертација ће осветлити један специфичан сегмент српске рукописне периодике, настале унутар жица нацистичког логора. Она је пример неговања националног идентитета, у најтежим могућим условима. Својим исцрпним садржајем пуним документарних чињеница, упутиће не само библиографе већ и будуће истраживаче и проучаваоце у културно-историјске прилике у којима су стварали и радили Мата Милошевић, Петар Лубарда и многи њихови сапатници.

План рада и методологија истраживања

План рада: Докторска дисертација је структурирана у две међусобно повезане тематске целине: студије и библиографије.

Уводна *историјско-библиографска студија* заснована је на истраживању, проучавању и анализи садржаја листа „Наши дани“. Осим формалних података о листу, у студији ће бити речи о друштвено-историјским околностима у којима је лист настао, о покретању и програму листа, његовим уредницима и сарадницима, рубрикама и тематима, цензури и графичкој опремљености листа. Значајан део докторске дисертације представљаће биографије уредника и сарадника који су својим прилозима допринели квалитету листа.

Други део докторске дисертације, *библиографија прилога*, урађена је у складу са *Међународним стандардом за библиографски опис саставних делова публикације ISBD(CP)*. Библиографијом су обухваћени прилози из 34 броја листа „Наши дани“, на основу примерака и додатака уз примерке којима располажу Народна библиотека Србије, Историјски музеј Србије (ИМУС) и Александар Дунђеровић, и додатака у рукописној аутобиографији Ванђела Бадулија и из фотоалбума Љиљане Јовић (рођ. Избрадић). Тек са компаративним сагледавањем примерака и њихових додатака, добијамо комплетну слику о вредности овог листа. *De visu* обрада неоспорно доприноси квалитету библиографије, истичући њена основна својства: примарност, потпуност, поузданост, прецизност и тачност.

Методологија истраживања: Мултиаспектним приступом, применом књижевно-историјске, дескриптивне, компаративне и аналитичко-синтетичке методе, тежиште истраживања биће усмерено на одређивање улоге и значаја овог листа у односу на услове у којима је поникао и какав је утицај имао на саму логорску читалачку публику. Студија се темељи на принципима за обраду периодике који су дефинисани у научном пројекту *Српска књижевна периодика* Института за књижевност и уметност у Београду.

Осим листа „Наши дани“ као основног извора информација, за потребе рада истражени су многи архиви: архива Народне библиотеке Србије, Историјски музеј Србије, Архив Југославије, Библиотека Факултета драмских уметности, Музеј

позоришне уметности, ризнице манастира Никоље, Ковиље и Троноша. Истраживањем на терену, успостављена је и веза са потомцима личности које су учествовале у стварању листа „Наши дани“, тако да је употребљена и метода интервјуа. Интервјуисан је и до данас једини живи логораш Сталага XVII-Б, 102-годишњи господин Стојан Стојановић. Упркос годинама, господин Стојановић се присетио многих детаља који су помогли у схватању општег амбијента и услова који су владали у логору. Иако није активно учествовао у стварању листа „Наши дани“, присетио се његовог значаја у суморној логорској свакодневици. Интересантно је да је у истом логору господин Стојановић био исписивач једног другог рукописног заробљеничког листа „Бодљикава жица“, о којем осим његових, сада већ скромних сећања, не постоје други трагови.

Мотив истраживања: О рукописном листу „Наши дани“ готово да нема података. У библиографијама и неколицини радова у којима се помиње, има извесних нетачности. Вероватно је сувишно нагласити, да за сваког истраживача посебан изазов представља управо недовољно и непотпуно истражена, или чак потпуно неистражена тема.

Рукописни лист „Наши дани“ је још један од својеврсних споменика истрајности, непоколебљивости и патриотизма српског војника, који је способан да и у ропским условима снагом духа надиђе све недаће и изнедри нешто лепо.

Борећи се за живот у суморним жицама, ипак су показали богатство и разноврсност ума и душе, а сведочанство које су нам оставили на страницама овог листа, заслужују макар покушај да се осветли и проучи овај својеврсни споменик њиховог духа.

ЗАТВОРСКИ И ЗАРОБЉЕНИЧКИ РУКОПИСНИ ЛИСТОВИ У ФОНДУ НАРОДНЕ БИБЛИОТЕКЕ СРБИЈЕ

Након бомбардовања Народне библиотеке у Београду, 6. априла 1941. године, неповратно је уништено српско културно наслеђе непроцењиве вредности: богата и разноврсна збирка рукописних књига, збирка турских докумената, збирка старих штампаних књига, збирка старих карата и слика, око 2000 писама и изузетно вредна збирка српских новина и часописа.⁶ У настојању да обнови свој фонд, Народна библиотека Србије је отпочела систематску акцију прикупљања грађе. Међу прикупљеним насловима периодичних публикација, могу се наћи и они који су руком писани у затворима, логорима и тамницама, у најразличитијим периодима српске историје. Најстарији међу њима датира из 1900, а најмлађи је покренут 1944. године.

Затворски хумористичко-сатирични лист *Клин*, покренут је 1. јануара 1900. године, у „пожаревачком арестариуму“. Писан је у само једном примерку, Уредник листа, под псеудонимом Клинички, највероватније је био Милорад Павловић Крпа. Посебна вредност листа, огледа се у аутографима чланова редакције, осумњичених за учешће у припреми Ивањданског атентата на краља Милана II Обреновића.⁷

Једини број листа *Сатир*, покренут је 1903. године у пожаревачком затвору. Заглавље *Сатира* илустровано је тројицом сарадника листа у обличју веселих пајаца. Један од тројице сарадника био је вероватно Милорад Павловић Крпа, који је овога пута допао затвора због тзв. „штампарске кривице“. На папиру са филиграном, текст је писан и илустрован црним тушем, а белине у листу са ознаком „Зарлијенјено“, указују на трагове цензуре.⁸

---

⁶ Мираш Кићовић, *Историја Народне библиотеке у Београду*, Народна библиотека, Београд, 1960, стр. 169–170.

⁷ Види: „Клин“, Наташа Јовановић, *Читај и дај даље : руко(м)писана периодика (1874–1995) : каталог изложбе*, Народна библиотека Србије, Београд, 2015, стр. [32]–33.

⁸ Исто, стр. [34]–35.

Пулс је излазио од 16. фебруара до 17. септембра 1916. године, у аустроугарском логору Ашах (код Линца), у *Инспекционој Бараци Логора бр. 4. Соба бр. 9. Лево*. Сачуван је у само једном примерку. Изашло је укупно 52 броја, од којих Народна библиотека Србије поседује 20 бројева.⁹

Познати позоришни и драмски писац Ранко Младеновић је као уредник своје прве кораке начинио у заробљеништву, уређујући рукописни лист *Пулс*. Значај листа и разлоге његовог обустављања, можда најбоље објашњавају Младеновићеве речи из чланка „Наша последња реч“ последњег 52. броја, од 17. септембра 1916, године:

„Догађаји око нас забрањују да се мисли. То је трагика нас самих, осуда тешка, осуда без коментара... Наш листић је ипак до сада вршио своју дужност . Он је био наш дневник...“¹⁰

Српски глас, свесловенски лист заробљених српских официра у Гредигу код Салцбурга излазио је од 1917. до 1918. године. Због „материјалних и техничких тешкоћа“, *Српски глас* је излазио једанпут недељно и то у само једном рукописном примерку. Уређивао га је Одбор. Главни уредник био је активни мајор Ђорђе Ћирић, који ће се касније истаћи својим чланцима и расправама из ратне историје. *Српски глас* поседује изузетну уметничку и естетску вредност.¹¹

Илустрације у виду прилога и додатака рађене су на посебном папиру, тушевима у боји, графитном оловком, темперама и акварелом. Потписивали су их углавном The of и Страс. Могуће је да се иза једног од ових уметничких имена крије сликар Сава Теофиловић. Коричне стране *Српског гласа* красе илустрације академског сликара Николе К. Џанге из 1942. године. За све време излажења *Српског гласа* Уредништво се трудило да својим друговима поред забаве и разоноде пружи још и истинске поуке из свих области знања. У естетском,

---

⁹ Исто, стр. [46]–47.

¹⁰ Ранко Младеновић, „Наша последња реч“, *Пулс*, 1916, бр. 52 (17. септембар), стр. 1.

¹¹ Види: Наташа Јовановић, *н. д.*, стр. [66]–67.

уметничком и садржајном смислу, *Српски глас* представља данас највећу библиофилску реткост.¹²

Југославија је покренута 1918. године, у заробљеничком логору српских официра у Гредику код Салцбурга. Под псеудонимом капетан Моравац Ђемовски, лист је уређивао, илустровао и својом руком исписивао Светозар Ђ. Стојановић, резервни капетан – артиљерац – инвалид – добровољац, а у грађанству судија Окружног суда. Псеудоним је састављен од географских појмова: *Моравац* – јер је рођен на Јужној Морави код Лесковца, а *Ђемовски* – по Ђемовском пољу, на Доњој Зети код Подгорице, где је крајем 1915. године нашао уточиште са својим трогодишњим синчићем. Исти псеудоним је користио и као сарадник логорског листа *Српски глас*. *Југославија* је као и *Српски глас*, покренута да служи свесловенској идеји. Стојановић је био аутор свих прилога у листу, који је третирао питања из ономастике, религије, културе и геополитике словенског света. Овај поучни лист југословенске и свесловенске оријентације, бавио се међусобним односима Срба, Хрвата и Словенаца и темама које би сваки образовани Србин требало да зна о словенству.¹³

У јуну 1941. године, у италијанском логору Campo Concentramento, у Аверси, покренут је рукописни лист *Добровољни заробљеник*. Међу сарадницима листа нашли су се артиљеријски поручник М. [Миливоје В.] Кнежевић (књижевник и професор), пуковник В. [Витомир] Богвић (глумац и редитељ), пешадијски поручник Б. [Божидар] Монашевић (учитељ) и др.¹⁴

Рукописни лист *Логорски јеж* покренут је 1944. године у Офлагу VI-C/D у Оснабрику, једном од највећих заробљеничких логора Другог светског рата. Сачувано је 5 бројева који су откупљени од уредника листа Бранка Краиновића, апотекара и аматерског сликара. Наслов листа симболично и врло сликовито дочарава јеж са логорском жицом обавијеном око ноге. За илустрације су комбиновани тушеви у боји, лавирани туш, темпера и акварел. Аутори прилога су

---

¹² Исто.

¹³ Исто, стр. [68]–69.

¹⁴ Исто, стр. [82]–83.

се потписивали псеудонимима, надимцима, иницијалима, ређе пуним именом и презименом.¹⁵

Рукописни лист *Наши дани* излазио је у немачком заробљеничком логору Сталаг XVII-Б у Кремсу.¹⁶

СТАЛАГ XVII-Б

„Обрисао је сузе и пошао. Где? Пред њим је жица, иза њега жица. Између једне и друге жице барака и пред њом опет жица. Сунце, извор живота и наде још увек греје.“

Радомир Б. Јовановић¹⁷

Сталаг XVII-Б у којем је поникао рукописни лист „Наши дани“ био је један од највећих заробљеничких логора нацистичке Немачке. У самом логору је било преко 40.000 заробљеника, и бар исто толико је било распоређено у преко 200 радних команди изван логора. Логор је био стациониран на једној голој ледини, у селу Гнајксендорф код Кремса на Дунаву, удаљеном 100–ак километара од Беча. У њему је највише било француских, српских и совјетских заробљеника, било је Пољака и Белгијанаца, а крајем 1943. и почетком 1944. године, у логор су доведени и англоамерички пилоти. Логор је до доласка француских заробљеника 1940. године, служио за смештај депортованих антифашиста Немаца.¹⁸

---

¹⁵ Исто, стр. [86]–87.

¹⁶ О осталим рукописним листовима у фонду НБС види: Наташа Јовановић, *н. д.* О листовима који су излазили у логорима види: Љубинка Башовић, „Књига и библиотеке у тамницама, концентрационим и заробљеничким логорима (1941–1944)“, *Библиотекарство*, Год. 26 (1980), стр. 13–16; Сима Караоглановић, „Штампа“ у логорима за заробљенике“, *Зборник Историјског музеја Србије*, Књ. 15/16 (1979), стр. 106–122.

¹⁷ Радомир Б. Јовановић, „Ја се надам јер верујем“, *Наши дани*, 1942, бр. 3, стр. 3.

¹⁸ Радисав Миладиновић, *Заробљенички дани*, Савез удружења бораца народноослободилачког рата СР Србије, „Четврти јул“, Београд, 1972, стр. 11.

Сталаг XVII-Б се налазио само 6 km од вароши Кремса и на само стотинак метара од Бетовеновог споменика у Гнајксендорфу. На страницама „Наших дана“ значајне културно-историјске прилоге о Кремсу и о Бетовеновом боравку у Гнајксендорфу забележили су академски вајар Ђорђе В. Костић и клавириста Радивој Ристић. О Лагеру Лазарету у саставу логора и лекарском кору који се стара за заробљенике, драгоцене податке прибележио је Михаило Бураковић.

Кремс

У броју 22 „Наших дана“, Ђорђе В. Костић сликом и речју бележи историјат и знаменитости Кремса, старе варошице која обилује споменицима културе.

Сви заробљеници су на путу до логора Сталаг XVII-Б прошли кроз Кремс. На улазу у варош налази се Камена капија (Steiner Tor), која датира још из времена Римљана када се та насебина називала Фавиане. Због повољног стратешког положаја на Дунаву, Римљани су изградили тврђаву као одбрамбену тачку на својој граници. Варош карактеришу торњеви и кубета старих катедрала, грађевине у готском, барокном и модерном стилу.¹⁹

Када је моћ Римске империје опала по Христовом рођењу, германска племена Квада и Маркомана су протерала Римљане. Римски Фавиане је преименован у Кремс. У 6. веку, варош насељавају номадска словенска племена са истока. Борбе међу њима трајале су до 9. века када су Немци из Баварске колонизирали и населили Кремс. У време Отона Великог, прилике у Кремсу се стабилизују. Од 1125. године, грађани Кремса се називају *cives* – грађани. Варош се проширује 1137. године, а две године касније цар Конрад III оснива у Кремсу прву ковницу сребрних фенига, када варош постаје једна од првих царинарница. За време војводе Рудолфа III, Кремс стиче иста варошка права као и Беч, а због повољног природног положаја на Дунаву, развија се у значајно привредно и културно место.²⁰

---

¹⁹ Ђорђе В. Костић, „Кремс“, *Наши дани*, 1943, бр. 22, стр. 2.

²⁰ Исто.

Кремс су кроз историју насељавали Хабзбурзи, Швеђани, Турци, а после битке на Ваграму и Наполеон. Насељавали су га чак и Руси, који су се као савезници Аустријанаца борили против Француза. У Кремсу се налазио и главни штаб генерала Суворова и кнеза Багратиона²¹. Интересантно је напоменути да су за време ратова између Фридриха Великог и Марије Терезије у Кремсу већ постојали заробљенички логори.²²

Као културно средиште, Кремс је познат по манастиру Гетвајс из 11. века, који је сазидао посавски бискуп Амиман као базу римског папе за ширење хришћанства. Српски краљ Милан Обреновић је након абдикиције често посећивао Кремс и оближње место Реберг ради лова и излета код познаника.²³ Као виноградарско место, Кремс је познат по добром вину. Познат је и по старој радионици керамике „Мајер“.

Кремс карактеришу уске и стрме поплочане улице, готске цркве из 13. и 14. века, лепе фасаде са грбовима племића који су ту живели, фасаде осликане фресакама, куће обрасле у винову лозу, дворишта пуна цвећа, неправилан распоред прозора, витраж стакла, велике капије израђене у дуборезу и оковане гвожђем. Пењући се долином реке, стиже се до развалина дворца Реберг и зидина дворца Сенфтенберга, и до оближње цркве у чијој крипти је костурница изгинулих Руса из времена борбе са Французима. У Кремсу постоји велики број монументалних споменика погинулима из најразличитијих периода ратне историје.²⁴

Кремс има изузетно лепу околину, у којој су инспирацију потражили многи уметници. У Кремс је долазио и један од највећих и најгенијалнијих композитора у историји – Лудвиг ван Бетовен.²⁵

---

²¹ Петар Иванович Багратион (1765–1812), руски генерал и војсковођа, пореклом из грузијске краљевске породице.

²² Ђорђе В. Костић, „Кремс“, *н. д.*

²³ *Исто.*

²⁴ *Исто*, стр. 3.

²⁵ *Исто*, стр. 2.

Бетовен у Гнајксендорфу

„Знаменито увек заголица кад се пред њега стане: место где је живео неки краљ неке земље, где се био неки бој, где је погубљен неки пустолов, или књига коју је читао неки научник прошлости, хаљина чувене куртизане и оружје од кога је погинуо славни злочинац. Па зар неби[!] било нечовечански да, удишући ваздух који је удисао Лудвиг ван Бетовен, заборавимо њега, кад његова музика и живот говоре о томе да он није никада заборавио човечанство...“²⁶

Крајем 1826. године, Лудвиг ван Бетовен је корачао истим стопама земље којима ће за време Другог светског рата корачати заробљеници Сталага XVII-B. На само стотинак метара од логора опасаног бодљикавим жицама, налази се кућа Бетовеновог брата Јохана Николауса у којој је чувени композитор повремено боравио. Управо у Гнајксендорфу, Бетовен је написао је своје последње квартете. У брдовитом и пошумљеном крајолику, налазио је инспирацију и божански мир. Према речима савременика, често је застајкивао како би нешто записао. Његова дела настајала су „из гомиле скица‘ из којих је требало извући ‘оно најтананије у мисли‘.“²⁷

Бетовенов скроман повратак у Беч „млекарским колима“ тих снежних децембарских дана 1826. године, угрозио је његово ионако нарушено здравље. Само четири месеца касније, када ће отићи у вечност, према речима једног сведока, „дигао је десну руку, и стегнуте песнице, управио поглед горе, као да је хтео да каже: „Непријатељске силе назад! са мном је Бог!“.²⁸

---

²⁶ Р. [Радивој] Ристић, „Бетовенов споменик у Гнајксендорфу“, *Наши дани*, бр. 18 (1943), стр. 4.

²⁷ *Исто*, стр. 1.

²⁸ *Исто*, стр. 1, 4.

У знак сећања на Бетовенов боравак у Гнајксендорфу, крај самог пута који се спуштао у варош, подигнут је пирамидални споменик са његовом бронзаном маском.²⁹

Лагер Лазарет

Идући од Кремса ка логору, на ободу села Гнајксендорф, на око 600 метара од друма, налазила се здравствена установа која се званично звала Лагер Лазарет. Лазарет је био изграђен на једној висоравни са које се пружао леп поглед на Кремс и околину. Иако део логорског комплекса, Лазарет је заједно са лепо распоређеним павиљинима за болеснике и особље, помоћним зградама, негованим травњацима, лејама са цвећем, шеталиштем и спортским тереном, представљао пријатан амбијент за оболеле заробљенике. Ако се томе придода доличан ред и чистоћа, Лазарет је деловао као оаза мира, изопштен од ратних збивања. Душу Лазарета чинио је лекарски кор који се састојао од 10–15 одабраних доктора и 70-ак болничара различитих народности, који су удруженим снагама чинили све за опоравак болесника.³⁰

Лазарет је први пут отворен јуна 1941. године. Захваљујући модерној опреми и лепо снабдевеној операционој сали, у њему су до краја рата многи заробљеници пронашли лек. За смештај опреме подигнут је посебан павиљон који је располагао рентгеном, апаратима за лечење електричном струјом, апотеком, лабораторијом и зубном ординацијом. Павиљони у којима су смештани заробљеници, били су подељени према врсти болести која се у њима лечила, и то: I и II павиљон чинили су хируршко одељење; III и IV унутрашње; V и VI заразно одељење и VII је мешовито, осим за заразне болести.³¹

---

²⁹ Ђорђе В. Костић, *н. д.*, стр. 2.

³⁰ М. [Михаило] Бураковић, „Лагер Лазарет“, *Наши дани*, 1944, бр. 23, стр. 4.

³¹ *Исто*, стр. 4–5.

Сви павиљони су били снабдевени струјом и водом и сваки је имао ординацију, превијалиште, апотеку, купатило, одељење за умивање, тоалате, собе за болничаре, кухињу и друга мања одељења за теже и лакше болеснике. У Лазарету су се обично лечили хируршки случајеви и тежи болесници, т. ј. они који се по лекарском мишљењу нису могли успешно лечити у амбуланти.³²

Поступак за пријем болесника у Лазарет састојао се из неколико корака: 1) При прегледу заробљеника из Радних команди које су територијално припадале Лазарету, лекар је према процени могао задржати оболелог на лечењу; 2) Многе болнице и амбуланте могле су упутити заробљенике на даље лечење у Лазарет; 3) Сви хитни случајеви упућивани су из радних команди у Лазарет; 4) По доласку у Лазарет, болесника би прегледао дежурни лекар и распоредио у одговарајући павиљон сходно болести.

У павиљону, болесник се тек након купања и пресвлачења полагао у кревет. Његово рубље се дезинфиковало и са осталим стварима односило на чување у магацин. Болесник је код себе могао задржати само јело, прибор за умивање и бријање и сличне ситнице. У току дана, или наредног дана, болесник се подвргавао детаљном прегледу и по успостављеној дијагнози отпочињало је лечење. Кад оздрави, заробљеника су слали у логор, а из логора на дужност.³³ Лазарет је многим заробљеницима који су се срећом или несрећом у њему нашли, остао у лепој успомени.

У складу са пословицом „Ко ради тај и греша“, Михаило Бураковић је након објављеног чланка о Лагер Лазарету, сматрао да је починио грех према друговима који у њему живе и раде а није их поменуо. Овим прилогом настојао је да ту грешку исправи. На веома духовит начин, Бураковић је дочарао не само колоквијални говор и физичке и карактерне особине запослених у Лазарету, већ и изглед Лазарета и атмосферу која је у њему владала.³⁴

---

³² Исто, стр. 4–5.

³³ Исто, стр. 5.

³⁴ М. [Михаило] Бураковић, „Наши у Лазарету“, *Наши дани*, 1944, бр. 23, стр. 4.

Своје читаоце, Бураковић је кроз Лазарет спровео од стражаре на улазу у објекат, до саме зграде, па кроз ходнике до операционе сале, „Лабораторијума“, павиљона, дезинфекције, све до санитарне собе број 10. Прелазећи из једне у другу просторију, постепено је представио 23. запослених у Лазарету, међу којима су: Сретен Стокић стражар и чистач снега, Тодор Илић „Татке“ адвокат, Чедомир Недељковић „Већина“ чиновник Главног савеза Сељачке задруге, Рада Ђорђевић – Лала, Никола Милосављевић адвокат, Миша Милановић кројач, Вуле Пауновић, Никола Варинац, Баја Ђорђевић, Бранко Тошић, Ванђел Бадули, Стања Николић, Бранко Јањић, Александар Вучић – Дрто, Сава Јевремовић, Ђукан Ђукановић, Нешо Ликић, Радић, Душан Ђурчић, Ђока Гајић, др Јосиф Маленић, апотекар Петар Шефер и Миливоје Илић лазаретски фризер и брица.³⁵ Иако је скуп лазаретских упосленика био једно „чудно шаренило“ различитости „по вери, крајевима, дијалектима, професијама и мишљењима“, ипак су се међусобно лепо слагали и разумели.³⁶

Објављивањем овог прилога у 23. броју „Наших дана“, Бураковић је испунио своје обећање да ће написати по неку реч о својим лазаретским друговима, међутим приговор на Бураковићев текст уложио је Никола Варинац у прилогу „Операциона сала у Лазарету“, публикованом у 28. броју „Наших дана“. Варинац је сматрао да су Операциону салу могли описати само они који је познају, а то су оператори и њихови помоћници, а не људи који у операциону салу улазе без имало поштовања.³⁷ Готово љутито, Варинац наглашава да се због такве масе „сељака, култиватера и пејзана“³⁸ који у Лазарет долазе кад и како хоће, може угрозити здравље болесника, нарочито након операције када постоји појачана опасност од сепсе. Доводећи у везу цркву и операциону салу, Варинац поентира:

---

³⁵ Исто, стр. 4–5.

³⁶ Исто, стр. 5.

³⁷ Никола Варинац, „Операциона сала у Лазарету“, *Наши дани*, 1944, бр. 28, стр. 6.

³⁸ Исто.

„Људи када иду у цркву они се облаче, чисте и бришу обућу, да би били пристожнији, а када долазе у операциону салу, они улазе као у шталу. И не знају да је сала и црква исто. Само се тамо моле, а овде се секу. А човек када је расечен он тражи нешто више од Бога, а када је здрав он не види никога.“³⁹

РУКОПИСНИ ЛИСТ „НАШИ ДАНИ“

О рукописном листу „Наши дани“ до сада није озбиљније писано, иако завређује посебну пажњу по садржају, графичкој опремљености, по времену настанка и личностима које су суделовале у креирању листа. Скромнијих помена и нешто значајнијих прилога о „Нашим данима“ могу се наћи у радовима Љубинке Башовић, Марине Зековић, Александре Вранеш, Бранке Булатовић и Наташе Јовановић.⁴⁰

Најстарији траг о „Нашим данима“ налазимо у *Новом времену* из маја 1943. године.⁴¹ Садржај двоброја 20/21 „Наших дана“ представљен је под насловом „Треба бити јак и понети живот“⁴² у *Гласнику Српског друштва Црвеног крста* и прештампан у новембарском броју *Обнове* из 1943. године.

---

³⁹ Исто.

⁴⁰ Види: Љубинка Башовић, „Књига и библиотеке у тамницама, концентрационим и заробљеничким логорима“, *Библиотекарство*, Год. 26 (1980), стр. 13; Марина Зековић, „Престони крст Петра Лубарде : за српску капелу Св. Саве у заробљеничком логору Кремс“, *Гласник Друштва конзерватора Србије*, 1994, бр. 18, стр. 205; Александра Вранеш, „Народна библиотека Србије у ратним годинама (1941–1944)“, *н. д.*, стр. 9–26; Бранка Булатовић, „Рукописни листови у Народној библиотеци Србије“, *Књижевна историја*, Год. 35, бр. 120/121 (2003), стр. 266; Наташа Јовановић, „Рукописни лист *Наши дани* у фонду Народне библиотеке Србије“, *Књижевна историја*, Год. 44, бр. 151 (2013), стр. 927–945; Наташа Јовановић, „Збирка рукописне периодике у фонду Народне библиотеке Србије (1874–1995)“, *Дани матичних библиотека Србије Библионет*, Ужице, 2015, стр. 27–28; Наташа Јовановић, Владимир Баљ, „О заробљеничким данима свештеника Стевана Избрадића кроз призму рукописног листа *Наши дани*“, Научни скуп „Епископи Епархије бачке“, Бачка Паланка, 2017. У штампи.

⁴¹ Види: Д. В. [Драгомир Вучковић], „Народна библиотека прикупља заробљеничке листове“, *Ново време*, Год. 3, бр. 636 (28. мај 1943), стр. 4.

⁴² Види: „Треба бити јак и понети живот“, *Гласник Српског друштва Црвеног крста*, Год. 22 (октобар 1943), стр. 3; *Обнова*, Год. 3, бр. 718 (8. новембар 1943), стр. 3.

Рукописни лист „Наши дани“, био је и два пута део изложбене поставке: први пут на изложби *Лепота старе књиге*, 1999. године и други пут на изложби *Читај и дај даље!* 2015. године.⁴³ Драгоцена сећања на заробљеничке дане у Сталагу XVII-Б и листу „Наши дани“ прибележио је и Радисав Миладиновић у својој књизи *Заробљенички дани*.

Улога Народне библиотеке Србије у прикупљању заробљеничких листова

Управа Народне библиотеке у Београду, 28. децембра 1942. године упућује молбу Немачкој иностраној размени књига у Берлину да јој се шаљу часописи и новине који излазе у заробљеничким логорима у Немачкој.⁴⁴ Априла 1943. године, Народна библиотека наилази на одзив. Посредством Обавештајне секције Српског друштва Црвеног крста у Београду, Народна библиотека 8. априла 1943. године прима 14 бројева заробљеничких „Илустрованих новина“ које су излазиле у Берлину на српском језику⁴⁵, а 26. јула 1943. године, Петар Мојсиловић, повереник Југословенских ратних заробљеника у Немачкој, шаље Народној библиотеци 17 бројева рукописног листа „Наши дани“⁴⁶, затим, јулски број 19 шаље 4. октобра⁴⁷, бројеве за август и септембар 17. децембра 1943. године⁴⁸, а последњи 24. број лагерских новина „Наши дани“ шаље 22. марта 1944. године.⁴⁹ Четири броја која су недостајала збирци, откупила је тек 2002. године Љиљана Ђурђевић, тадашња начелница издавачке делатности у Народној библиотеци Србије.

---

⁴³ Саво Андрић, *Лепота старе књиге : изложба из фондова Историјског музеја Србије : Зептер Интернационал и Историјски музеј Србије*, Зептер Интернационал, Београд, 1999; Наташа Јовановић, *Читај и дај даље! : руко(м)писана периодика (1874–1995) : каталог изложбе*, Народна библиотека Србије, Београд, 2015, стр. [84]–85.

⁴⁴ АНБС, Фасц. А 24, док. 1768 (ДП: У/114, 28.12.1942).

⁴⁵ АНБС, Фасц. А 27 док. 425 (ДП: 3/3, 08.04.1943).

⁴⁶ АНБС, Фасц. А 28, док. 961 (ДП: 3/5, 26.07.1943).

⁴⁷ АНБС, Фасц. А 29, док. 1337 (ДП: 3/5, 04.10.1943).

⁴⁸ АНБС, Фасц. А 30, док. 1618 (ДП: 3/5, 17.12.1943).

⁴⁹ АНБС, Фасц. А 31, док. 168 (ДП: 3/1, 22.03.1944).

О покретању листа

Први број рукописног листа „Наши дани“ покренут је марта 1942. године и излазио је све до фебруара/марта 1945. године, закључно са двобројем 33/34. Иако у првом броју *Уређивачки одбор* наводи да ће почети са „повременим издавањем“ логорског листа, на основу доступних бројева, може се закључити да је излазио углавном месечно, ређе полумесечно, што је првенствено зависило од добре воље логорских власти, која је омогућавала материјалне и техничке услове за излажење листа.

Уређивачки одбор

Састав *Уређивачког одбора* се први пут се помиње у броју 4/5 од јуна/јула 1942. године: др Јосиф Маленић, Петар Мојсиловић, Ђорђе Костић, Михаило Бураковић и Радивој Ристић. У истом броју, за уредника се по први пут наводи драмски уметник Мата Милошевић. Услед животних околности у логору, вероватно је долазило до промена у *Уредништву*, али је наведени састав уређивао већину бројева. Временом се у рад листа укључивао све већи број заробљених Срба, који су својим прилозима доприносили богатијем и разноврснијем садржају. Колико је овај лист значао заробљеницима, говори чињеница да се око њега окупило преко 160 сарадника – логораша.⁵⁰

Концепција листа

Лист „Наши дани“ се дотицао тема које су се директно или индиректно односиле на живот српских заробљеника–логораша у Сталагу XVII-Б. Рађен је по узору на већину периодичних публикација тога времена, технички и садржајно прилагођен датим условима.

---

⁵⁰ Уређивачки одбор, „Порука Уређивачког одбора“, *Наши дани*, 1942, бр. 1, стр. 2.

Осим тема из свакодневног живота, корисних информација у вези логора, вести о културно–забавним и спортским активностима у логору, лист је доносио и прозне и поетске радове, историјско–филозофске текстове, патриотске и верске поуке, практичне и медицинске савете, написе о уметности и музици, огласе, некрологе, писма, обавештења, упутства заробљеницима, хумористичке и енигматске прилоге.⁵¹

Аутори прилога су се често потписивали варијантним иницијалима, надимцима, пуним именима, псеудонимима, некада наводећи само своје логорашке бројеве, чинове у војсци или занимања. Поједини аутори су писали прилоге за већи број устаљених или неустаљених рубрика, док рубрику некада карактерише мешовито ауторство. Велики број текстова, нарочито у првим бројевима, потекао је из самог *Уредништва*.

Однос према сарадницима и читаоцима

Од самог почетка излажења листа, Уредништво је успоставило интерактиван однос са својим сарадницима и читаоцима. Из броја у број, Уредништво је подстицало другове на сарадњу и обавештавало их о примљеним или одбијеним прилозима за лист. Без имало суревњивости, Уредништво је уважавало примедбе другова у погледу уређивања листа. Користећи се примљеним напоменама и искуством изашлих бројева, циљ Уредништва био је да лист што више приближи читаоцима и сарадницима, тако што ће сваки прилог бити пуштен без интервенција, онако како је и примљен.

Цензура

Лист „Наши дани“ подлегао је цензури, на шта Уредништво скреће пажњу читаоцима у броју 9:

---

⁵¹ Исто.

„Сви састави који улазе у лист подлежу цензури логорских власти, које сматрају да не треба штампати ништа што би могло да појача потиштеност заробљеника, или да их потсећа на претрпљене губитке и бол. Зато вас молимо да у својим дописима не наглашавате превише болне моменте у вези са заробљеништвом, ратом, отаџбином, породицом. Будите ведрији, са више оптимизма и вере у лепе дане који ће опет доћи.“⁵²

Графичка опремљеност листа

Рукописни лист „Наши дани“, и тематски и визуелно, рађен је по узору на француски рукописни лист „Le gai mat“. Илустрација у листу не би се постидео ни неки реномирани часопис који је излазио у нормалним условима. Скоро да није било странице која није имала неку слику, скицу, цртеж, стрип, уметнички стилизовано слово или минијатуру. Насловну страну сваког броја краси цртеж, претежно са мотивима из заробљеничког и верског живота. На насловним странама нашли су се стварни људи, стварни објекти и призори из живота. За графичко уређење листа заслужни су се академски сликар Петар Лубарда, академски вајар Ђорђе Костић, Бора Милосављевић, Радиша Јовановић, Ванђел Бадули, руски сликар Анатолиј Сунгуров и С. Војћешински.⁵³

Илустрације као визуелно сведочанство живота у логору, имају више документарну него уметничку вредност. Уметници су бележили све оно што их је окруживало и што је у то време представљало њихов живот: портрете другова, изглед логора, ентеријер заробљеничких барака, сцене из заробљеничког живота, призоре до којих досеже поглед преко жице, логорски иконостас и сл. Сликајући амбијент обесправљеног човека, илустратори су заправо постајали ликовни сведоци и хроничари једног страдалног времена.

---

⁵² Уредништво, *Наши дани*, 1942, бр. 9, стр. 6.

⁵³ Наташа Јовановић, „Рукописни лист *Наши дани* у фонду Народне библиотеке Србије“, *Књижевна историја*, Год. 44, бр. 151 (2013), стр. 930, 936.

Тираж

Једини податак о тиражу „Наших дана“ налазимо у прилогу броја 23 из 1944. године: „Обавештавамо другове да 'Наше дане' можемо да штампамо само на 8 страна а у 600 примерака. Зато се више неће моћи слати онолико примерака колико досада.“⁵⁴ На основу наведеног обавештења Уредништва, можемо претпоставити да су „Наши дани“ до броја 23 отискивани и у више од 600 примерака, међутим упркос „великом“ тиражу, до данас се сачувало само неколико примерака, већином некомплетних.

Примерци рукописног листа „Наши дани“

Упркос наизглед великом тиражу, до данас је сачуван јако мали, углавном непотпун број примерака. Истраживањем је утврђено да Народна библиотека Србије чува бројеве 1–29 и 31, у власништву ИМУС-а су бројеви 1–17 и 19–33/34, а једини комплетан примерак до сада виђен, налази се у власништву Александра Дунђеровића млађег, сина Александра Дунђеровића који је сарађивао у листу „Наши дани“. У власништву породице Бураковић виђено је 5 оштећених и некомплетних бројева (1943, бр. 13; 1944, бр. 23, 25–27), које је Михаило Бураковић донео у цепу, враћајући се пешице из Аустрије за Београд након ослобођења. У аутобиографији Ванђела Бадулија „Мој живот“, сачуване су насловне стране бројева 23 и 24 из 1944. године, које је сам илустровао. У књизи Радисава Миладиновића из 1972. године „Заробљенички дани“, у фусноти на 21. страни наилазимо на податак: „Комплет овог листа сачуван је и до данашњих дана, а налази се код Ратка Радојчића у Београду.“⁵⁵

---

⁵⁴ Уредништво, „[Обавештење]“, *Наши дани*, 1944, прилог бр. 23, стр. [9].

⁵⁵ Радисав Миладиновић, *Заробљенички дани*, 1972, стр. 21.

Будући да је лист „Наши дани“ писан и цртан руком, потом шапирографисан, односно умножен са матрице применом графичког постука за умножавања рукописа, тек када упоредимо примерке можемо сагледати оригиналност мултиоригиналног отиска. На основу поређења најкомплетнијих примерака (НБС, ИМУС и АД) по принципу „страна за страну“, можемо констатовати следеће:

- јачина отиска неуједначена;
- чистоћа отиска неуједначена;
- центрираност отиска неједнака;
- квалитет папира неуједначен;
- боја папира неједнака;
- траг калупа није једнако видљив код свих примерака;
- поједине стране су погрешно отиснуте, инвертоване или неотиснуте.

Сви ови технички елементи у спрези са дописаним белешкама, печатима власништва и/или цензуре, физичким оштећењима и степеном очуваности примерка, чине сваки од ових примерака јединственим и непоновљивим. У прилогу дисертације, на примерима различите боје папира, инвертованих страна и боје отиска цртежа, биће указано само на неке од разликовних елемената уочених код примерака НБС, ИМУС и АД.

ЖИВОТ УЛОГОРУ

Посредством рубрике са варијантним насловом „Живот у логору“, заробљеници су добијали различита обавештења из Повереништва, из библиотеке, од логорских власти, као и вести о прикупљним прилозима за избеглице, о умрлима, из Библиотеке др.

Улога и значај Повереништва

Једна од основних функција листа „Наши дани“ било је олакшавање свакодневног живота заробљеним Србима, што је такође био и тежишни задатак Повереништва заробљених Срба Сталага XVII-Б. У првом броју „Наших дана“, Повереништво износи своје превасходне задатке: подела пакета, дарова и других облика помоћи добијених од различитих међународних и домаћих хуманитарних организација; повезивање са породицама у отаџбини; помоћ у свакодневном животу у погору и решавању статусних питања; обавештавање и појашњавање наредби немачких власти и других активности везано за заробљене Србе.⁵⁶

Уредништво листа и Повереништво блиско су сарађивали, а појединци су били истакнути чланови и у једном и у другом органу. Осим учествовања у организацији и писању листа, Повереништво се оглашавало под варијантним називима рубрика и подрубрика: „Из повереништва“, „Повереништво“, „Живот у логору“ или „Из логора“.

Функцију повереника у логору је до отпуштања из логора и повратка у Србију обављао Влајко Стојковић. Након његовог одласка, на изборима одржаним 2. марта 1942. године, за новог повереника изабран је Петар Мојсиловић, за помоћника повереника Радивој Ристић, док је Миливоје Савић наставио да врши функцију економа са помоћником Јованом Шћепановићем.

---

⁵⁶ Према: Повереништво Срба, „Обавештење повереништва Срба, заробљеника – Сталаг XVII Б“, *Наши дани*, 1942, бр. 1, стр. 5.

Наведени састав ће своје функције обављати до почетка 1944. године, када је у фебруарском броју објављено да је дотадашњи повереник Мојсиловић болесничким транспортом пребачен у домовину, и да је на његово место дошао Василије Мијовић. У истом броју објављено је да је на дужност дотадашњег економа Миливоја Савића ступио Стојан Ђурђевић, а дужност заменика повереника и тумача по истој одлуци, и даље ће вршити Радивој Ристић.⁵⁷

Када је почетком 1945. године, Василије Мијовић дао оставку због слабог здравља, за новог повереника изабран је водник прве класе Љубомир Богдановић, заробљеник број 10935. Дужност заменика повереника и тумача вршиће по истој одлуци и убудуће Радивој Ристић, заробљеник број 67797, а за економа је постављен Милош Зорић, заробљеник број 70424.⁵⁸

Поред ствари од општег значаја, попут разних обавештења, преношење делова законских аката или порука од стране хуманитарних организација, давања конкретних усмерења у вези начина комуникације са домовином или о начину поделе пакета и других шароликих вести и обавештења, Повереништво је у „Нашим данима“ објављивало чак и вести о појединцима које су значајне углавном само њима. Тако је извесни Љубомир Васиљевић, заробљеник број 66787 обавештен да му је званичним путем признат статус подофицира, а Вукадин Радуловић Б 1560/Л се обавештава да је примљено његових 10 рајсхмарака за набавку цигарета болесним друговима, али како није било могуће набавити цигарете, прилог је прослеђен избеглицама у Србији.⁵⁹

У рубрици налазимо и обавештења која упућују заробљенике где се могу и по којој цени опскрбити разним потрепштинама, тако да сазнајемо да „...у логорској кантини, другови могу набавити следеће ствари: жилете 1 комад 6 фенига, оловке мастиљаве по 10 фенига, оловке црне по 5 фенига, шибице 3ф, чешљеви мали 10ф, чешљеви велики 15ф, шампон за косу 25ф, новчаник 1.10 марака, патент дугмад кутија 10ф, цигарет папир 20ф.“⁶⁰

---

⁵⁷ Из Повереништва, *Наши дани*, 1942, бр. 8, стр. 6; Повереништво, *Наши дани*, 1944, бр. 24, стр. 7.

⁵⁸ Повереништво, *Наши дани*, 1945, бр. 32, стр. 6.

⁵⁹ Повереништво, *Наши дани*, 1942, бр. 11, стр. 9.

⁶⁰ Повереништво, *Наши дани*, 1944, бр. 25, стр. 7.

Поред директне помоћи заробљеницима, на страницама „Наших дана“ сазнајемо и да је пружана одређена помоћ и породицама заробљених припадника бивше југословенске војске. Повереништво Југословенских ратних заробљеника примило је писмо од Међународног одбора Црвеног крста из Женева у коме их извештава да им шаље текст нове „Законске уредбе о новчаној помоћи функционерима бивше Југословенске војске“, као и „Законске уредбе о новчаној потпори породицама функционера бивше Југословенске војске, који су завичајни у Хрватској“.⁶¹

Странице листа сведоче да су често узалудни били покушаји успостављања веза са ближњима. Повереништво напомиње да су примили много одговора из српског и хрватског Црвеног крста да се не може успоставити веза са породицама појединих заробљеника, зато што је прекинут саобраћај, нарочито у неким срезовима у Босни⁶². Данас када имамо на уму да су поменути крајеви били под усташком влашћу, само са тугом можемо претпоставити да су многи од оних са којима су заробљени Срби покушавали успоставити везе, страдали у логорима и на другим местима која су много стравичнија од оног на којем су се заробљени припадници бивше југословенске краљевске војске налазили.

Заробљени Срби су поред борбе за голи живот и егзистенцију у заробљеништву, покушавали да сачувају и свој национални и верски идентитет. Јануара 1943 покушали су чак да издејствују код немачких власти да не раде за православни Божић, али наведеној молби није удовољено „...јер се у целој немачкој привреди могу само једни празници празновати, а двоструко празновање би унело немир у привреду.“⁶³

Срби су се жалили на многе поступке према њима, мада те жалбе често нису имале ефекта, али су педантни Немци оставили формалну могућност и за овакво нешто. Мада је било јасно да се ради о чистој формалности, српски заробљеници су масовно упућивале различите жалбе и молбе немачкој команди. Услед наведеног, преко страница листа је послато упозорење и скренута пажња од стране

---

⁶¹ Повереништво, *Наши дани*, 1944, бр. 29, стр. 6–7.

⁶² *Исто*, стр. 7

⁶³ Повереништво, *Наши дани*, 1943, бр. 13, стр. 9.

логорских власти да се сличне ствари не чине, нарочито у вези тражења пуштања на слободу, али и жалби на поступке према њима. Повереништво је сугерисало да се притужбе шаљу само у строго оправданим и тешким случајевима.⁶⁴

Неки од заробљеника су очито ишли и даље, пишући домаћим и страним политичарима. Повереништво је скретало пажњу да је „...ратним заробљеницима ускраћено лично дописивање са шефовима политичких влада у земљи и на страни.“⁶⁵ Жалећи се на своју муку, заробљеници нису лако одустајали, тако да је Повереништво опет апеловало „... упозоравају се другови да је забрањено писмено обраћање Председнику владе у Београду Милану Недићу, као и другим министрима и службеним лицима у Србији.“⁶⁶

Бројне су муке притискале заробљене Србе, али они нису посустајали, него су покушавали како су знали и умели да се изборе са њима. Повереништво је било спона између заробљеника, немачких власти и спољнег света, покушавајући да у нехуманим условима и са оскудним средствима помогну и олакшају логорску свакодневицу. Свакако да су покушаји често били неуспешни и да у многим случајевима није било помоћи. Многи су били незадовољни њиховим радом, чак су им упућивали грдње, претње, ружне речи и неукусне изразе у тој мери да је Повереништво преко страница листа молило своје другове да то више не чине.⁶⁷

Рубрике у којима се оглашавало Повереништво су у сваком случају биле корисне за све заробљенике. У њима су излазила конкретна упутства и обавештења која су помагала и олакшавала логорски живот и сналажење заробљеника. Објављиване су многе корисне информације, које су посредством листа постајале доступне логорашима расутиим по логору и околним радним командама.

---

⁶⁴ Исто.

⁶⁵ Повереништво, *Наши дани*, 1943, бр. 15, стр. 9.

⁶⁶ Повереништво, *Наши дани*, 1943, бр. 17, стр. 8.

⁶⁷ Повереништво, *Наши дани*, 1943, бр. 14, стр. 9.

Прилози за избеглице

Рат је за собом оставио тешке последице у земљи. Згаришта и рушевине, жене и мајке завијене у црно, безброј сирочића и избеглице које су из разних крајева Југославије долазиле у Србију, постали су део туробне ратне свакодневице. У жељи да помогну својој сабраћи у невољи, Повереништво Срба у Сталагу XVII-Б и Уређивачки одбор „Наших дана“, иницирали су акцију прикупљања помоћи за избеглице у Србији. Алудирајући на племенитост која је Србе одувек красила, другови-заробљеници су позвани да своју хуманост изнова покажу и докажу на делу. Упркос глади и тешким условима лагерског живота, многи заробљеници су показали и хуману црту свога карактера и одазвали се акцији, одвајајући од својих скромних прихода онолико колико су могли. Тако је у логору отпочело прикупљање прилога за избеглице. Убрзо, прилози су пристизали из барака, бројних радних команди и од појединаца. Прилози су преко представника барака прослеђивани Повереништву, а имена приложника и висина прикупљене суме објављивани су у рубрици „Из логора“.⁶⁸ Међу приложницима су се нашли и: Управа Српског Црвеног крста, Црквена општина у логору, свештеник Стеван Избрадић, јеромонах Антоније Ђурђевић, др Јосиф Маленић и друге угледне личности у логору.⁶⁹ У прилоге за избеглице одлазио је и новац који је одузет на коцки.⁷⁰

Пратећи штампу у отаџбини, Повереништво је са призвуком разочарања изнело да је њихов логор „...са најмањом сумом притекао у помоћ избеглицама“⁷¹, због чега се могло закључити да нису озбиљно схватили положај избеглица. У даљем тексту, Повереништво позива другове да буду хуманији:

---

⁶⁸ Повереништво и Уређивачки одбор „Наши дани“, „Помозимо и ми избеглице“, *Наши дани*, 1942, бр. 4/5, стр. 6.

⁶⁹ Из Повереништва, „Прилози за избеглице“, *Наши дани*, 1942, бр. 6, стр. 6; „Прилози за избеглице“, 1942, бр. 7, стр. 6.

⁷⁰ „Прилози за избеглице“, *Наши дани*, 1942, бр. 9, стр. 6.

⁷¹ Повереништво, *Наши дани*, 1944, бр. 23, стр. 7.

„Нама је дужност да се и у најтежим данима наших живота сетимо избеглица, чија темена покривају туђи кровови и који живе од милости других. Они рачунају на племенитост и хуманост свих, а ми не смемо дозволити да нам траже помоћ, већ да се сами сетимо њих, па чим им ова буде потребна да им се може одмах и дати. Довољно је да сваки од нас приложи 2 марке па би та сума достигла четврт милиона динара. Дакле они су у тешком положају, помоћ им је потребна, они је чекају, и на нама, правим синовима лежи да се покажемо прави Самарићани и да им дамо оно што чекају. Покажимо се и у овом случају као и у свим осталим, правим синовима, докажимо да су наше мисли везане са њиховим тешким животом и пођимо са геслом У невољи сваком помоћи“.⁷²

Наведене речи показују да су заробљени Срби, који су и сами у тешком положају, ипак налазили снаге да мисле и на друге, којима је помоћ такође потребна. Ситуацију је додатно отежавала околност да су породице многих од њих биле захваћене терором фашистичких хорди, нарочито у деловима који су били под усташком влашћу. Иако прикупљене суме нису биле високе, одзив српских заробљеника да помогну у тренуцима када ни сами нису имали довољно заслужује поштовање.⁷³

Из Lagerführung-a

На страницама „Наших дана“ у два наврата наилазимо на вести логорских власти о награди заробљеним Србима због изванредног личног залагања. Први пут, награда је додељена јер су српски заробљеници брзим посредовањем спасли вагон сена од потпуног уништења. Награда из државних средстава у износу од 10 рм додељена је шесторици заробљеника из Радне команде Г. В. 246/Б. 113 у Блинденмаркту (Blindenmarkt): Зарић Владиславу 67391, Константиновић Раденку

---

⁷² Исто.

⁷³ Према: М. А. Т. [М. А. Тодоровић], „Два века српске поштанске марке“, *Коло*, 1944, бр. 143, стр. 6–7: Услед капитулације бивше југословенске војске, велики број Срба – заробљених војника и официра, оставио је за собом незбринуте породице. Да би им се колико толико-помогло, пуштене су у саобраћај тзв. заробљеничке марке са ликом Мајке Божије над мртвим Христом. Вишак вредности ових марака од 1.50, 3, 6 и 12 динара предат је Црвеном крсту, као помоћ заробљеницима и њиховим породицама.

63047, Вујовић Радовану 63691, Радивојевић Живку 67243, Симоновић Ивану 67437 и Рајкић Душану 75874.⁷⁴ Други пут, награда из државне благајне у износу од 50 рм додељена је српским заробљеницима због залагања у сузбијању пожара у Денвангу (Dehenwang) 16. марта 1942. године. Како стоји у образложењу: „Они су својим храбрим и брзим посредовањем спасли стоку са једног сеоског имања, које је обухватио пожар и спречили ширење ватре на суседну кућу.“⁷⁵ Међу 13 награђених заробљеника нашли су се: Јоза Ковачевић 67.733, Жарко Иванов 67.737, Милан Тршћан 67.742, Стево Кузманов 67.752, Жарко Пантелић 67.804, Драган Јоксимовић 67.810, Петар Томић 67.824, Љубомир Брензић 67.739, Божидар Лалић 67740, Цветко Михајлов 67.732, Крста Ковачевић 67.734, Жива Ковачевић 67.705 и Коста Курјак 67.743.⁷⁶

Ако је судити према подацима из књиге Радисава Миладиновића, није искључено да су награђени заробљеници пре учествовали у саботажи, него у гашењу пожара. Наиме, према Миладиновићу, кад год се указала прилика, у логору су вршене разне саботаже, нарочито у „арбајтскомандама“⁷⁷. Тако су нпр. према Миладиновићевим речима, заробљеници Драгољуб Ђелмаш из Београда и Аца Гојковић из Пожаревца, у радној команди у селу Санкт-Маријен Кирхен „кофом фирнајза“ намерно запалили гаражу у којој су изгорела два трактора и већа количина жита. Када је букнуо пожар, Немци су Ђелмаша и Ацу позвали да гасе пожар. Иако су наизглед пожртвовано гасили пожар, они су заправо заклоњени густим димом, још више потпиривали ватру док није све изгорело. Немци су им касније због „учествовања“ у гашењу пожара одали „признање за њихову велику пожртвованост“.⁷⁸

Мање саботаже вршене су и у радној команди у Велсу: цепање врећа са вештачким ђубривом, сипање воде у овас приликом утовара у вагоне, бушење кромпира вилама и сл. Међутим, саботирање није могло дуго остати незапажено.

---

⁷⁴ „Из Lagerführung-a“, *Наши дани*, 1942, бр. 4/5, стр. 12.

⁷⁵ *Исто*, 1942, бр. 6, стр. 6.

⁷⁶ *Исто*.

⁷⁷ Арбајтскоманда (нем. das Arbeitskommando) – радне команде.

⁷⁸ Радисав Миладиновић, *н. д.*, стр. 67.

На сумњиве појединце Немци су примењивали строге методе кажњавања и мучења.⁷⁹

Умрли

У тешким условима логорског живота, услед глади, исцрпљености и болести, умрло је много заробљеника, нарочито по доласку у логор 1941. године. Рукописни лист „Наши дани“, вести о умрлима доноси у рубрици „Из логора“ тек од октобарског броја 1942. године. Према објављеним читуљама, до ослобођења логора 1945. године, умрло је 40 заробљеника (1942 – 8; 1943 – 14; 1944 – 15 и 1945 – 3), али стварни списак помрлих засигурно је много дужи. Најстарији забележени заробљеник у тренутку смрти имао је 68 година, а најмлађи 25 година.⁸⁰

Преминули су сахрањивани уз војничке почаст и по прописима Православне цркве на логорском гробљу и на цивилним гробљима радних команди у Амштетену, Штокерау, Шајбсу, Ердбергу, Велсу, Обер Мајслингу, Цветлу, Херцогенбургу, Трајсмауру, Ваграму, Св. Валентину и др.⁸¹ Цедуље са именом и презименом заробљеника стављане су у стаклене боце поред мртвог тела.⁸²

Логорски свештеници, Антоније Ђурђевић и Стеван Избрадић вршили су опела и помене према потреби и прилици. Суделовали су и у подизању споменика преминулом другу Драгиши Басарићу. Цртеж споменика који је начинио водник Славко М. Јовановић и попис имена 11 приложника из Радне команде Б. 104/Л. дати су у последњем фебруарско/мартовском двоброју 1945. године. Поред Срба, у подизању споменика учествовали су и Пољаци, Белгијанци и Французи.

---

⁷⁹ Исто, стр. 63–65.

⁸⁰ Види: „Умрли“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1942, бр. 8, стр. 6; бр. 9, стр. 6; бр. 10, стр. 10; 1943, бр. 19, стр. 9; бр. 22, стр. 9; 1944, бр. 25, стр. 7; бр. 30, стр. 6; 1945, бр. 32, стр. 6; бр. 33/34, стр. 2.

⁸¹ Види: „Умрли“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1942, бр. 8, стр. 6; бр. 9, стр. 6; бр. 10, стр. 10; 1943, бр. 19, стр. 9; бр. 22, стр. 9; 1944, бр. 25, стр. 7; бр. 30, стр. 6; 1945, бр. 32, стр. 6; бр. 33/34, стр. 2.

⁸² Радисав Миладиновић, *н. д.*, стр. 37.

Из библиотеке

У прилозима под насловом „Библиотека“ или „Из библиотеке“, у оквиру рубрике „Из логора“, могу се наћи драгоцени подаци о раду библиотеке у Сталагу XVII-Б и њеним читаоцима. Библиотекар логорске библиотеке, Мирко Ћопић, повремено је обавештавао своје читаоце-заробљенике о раду библиотеке и неретко их опомињао због неуредног враћања књига.

Библиотека је радила два пута недељно. Књиге су се могле задржати од издавања до издавања. Према правилима библиотеке, рок за враћање књига могао се продужити за три дана, а у случају прекорачења, санкције су налагале одузимање права на коришћење библиотеке.⁸³

Књиге су се издавале читаоцима у логору и у радним командама. За књиге у радним командама задуживани су на лично име повереници радних команди. Библиотека им је слала 5–10 књига.⁸⁴ У радне команде књиге су достављане поштом или по некоме ко долази у логор.⁸⁵ Највише се тражио приручник за немачки језик.⁸⁶

Логорска библиотека је била сиромашна, како у погледу броја књига, тако и по питању садржаја, сходно томе, библиотекар је скретао пажњу читаоцима да не траже романе, шалтиве приче и књиге којима библиотека не располаже.⁸⁷ Будући да невелик број расположивих књига није могао да задовољи потребе читалаца, библиотекар је понекад поименце прозивао дужнике, а некада и читаве радне команде.⁸⁸ Готово у сваком обраћању, библиотекар је молио читаоце да књиге

---

⁸³ М. [Мирко] Ћопић, „Из библиотеке“, *Наши дани*, 1942, бр. 10, стр. 10; Мирко Ћопић, „Библиотека“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1942, бр. 12, стр. 9.

⁸⁴ М. [Мирко] Ћопић, „Из библиотеке“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1942, бр. 11, стр. 9; Мирко Ћопић, „Библиотека“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1942, бр. 12, стр. 9;

⁸⁵ М. [Мирко] Ћопић, „Из библиотеке“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1942, бр. 11, стр. 9.

⁸⁶ „Културна секција“, рубрика „Живот у логору“, *Наши дани*, 1942, бр. 8, стр. 6.

⁸⁷ Мирко Ћопић, „Библиотека“, *Наши дани*, 1943, бр. 14, стр. 9.

⁸⁸ Мирко Ћопић, „Библиотека“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1943, бр. 15, стр. 9; „Из библиотеке“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1944, бр. 24, стр. 7; „Из библиотеке“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1944, бр. 25, стр. 7.

чувају и редовно их враћају, да се на њих не потписују и не бележе поене карташких игара, јер „ко не уме да цени вредност књиге, не треба да је узима“.⁸⁹

У прилогу „Књига, читаоц и библиотека“, аутор прилога, Ђ. [Ђорђе] В. Костић, указујући на значај књиге и њену улогу у културној историји једног народа, настојао је да утиче на однос појединаца према књизи и читању:

„Књига је највећа светиња човеку жељном знања. Књигу треба волети, поштовати и чувати. Књига је највернији и најискренији следбеник човека. Књига је извор мудрости и сазнања, радости и утехе. Књига је огледало и мерило културе једнога народа. Књига је храна духовна души нашој. Читати треба што више књига, полако, размишљајући, затим са друговима о писцу и делу расправљати и тиме свој укус и знање допунити и проширити. Добру књигу треба прочитати и више пута па је дати и другима на читање.“⁹⁰

У даљем тексту, Костић критикује немаран однос читалаца према позајмљеним књигама:

„По књизи се не сме шарати, потписивати, подвлачити редове, мастити је, савијати листове, узимати је прљавим рукама или стављати на умазано место. Злочинац је ко књигу упропасти, јер нам она у својим редовима говори о добрим и племенитим стварима, догађајима и људима. Пошто сваки појединац не може књигу купити, установљене су библиотеке које дају књиге на послугу. У својству привременог библиотекара у логору уверио сам се, да су појединци немарни до крајности, безобзирни, непажљиви, алкави и неувидљиви. Ти људи узимају књиге, не враћају их, задржавају месецима, измасте, испотписују се, чак сам нашао да су писали по књизи резултате карташке игре табланета. Стога опомињем такве другове, упозоравам и молим да одмах књиге врате библиотеци, јер многи жељно чекају да прочитају коју добру књигу.“⁹¹

---

⁸⁹ М. [Мирко] Ђопић, „Из библиотеке“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1942, бр. 11, стр. 9; Мирко Ђопић, „Библиотека“, *Наши дани*, 1943, бр. 14, стр. 9.

⁹⁰ Ђ. [Ђорђе] В. Костић, „Књига, читаоц и библиотека“, *Наши дани*, 1943, бр. 20/21, стр. 10.

⁹¹ Исто.

Посебно је занимљив слоган који се појављује од 1944. године, а којим је библиотекар настојао да анимира неодговорне кориснике:

„Друже да ли си вратио књигу коју дугујеш библиотеци?
– Ако ниси, то одмах учини!“⁹²

Колико су критике уродиле плодом, није познато, али изванредан помак евидентан је када је заробљеник Жарко Милошевић поклатио библиотеци четири књиге, на чему му се библиотека захвалила у своје име и у име свих другова.⁹³

Из дописа Црвеног крста из Београда упућеном Повереништву, који је у целости публикуван у 28. броју „*Наших дана*“, сазнајемо да се Одбор Црвеног крста залаже по питању књига и да је до 15. маја 1944. године логорској читаоници послао 3245 примерака књига.⁹⁴

Према мемоарској белешци Радисава Миладиновића у књизи „Заробљенички дани“, књиге нису набављане само из логорске библиотеке, већ су најчешће коришћене и проучаване оне које су заробљеници кришом донели у логор. Међу њима је било и књига са марксистичким садржајем. Тајно су читани Толстојев „Рат и мир“, Романова „Нова скрижаљка“, „Мати“ и „Малограђанин“ од Максима Горког, „Смена генерација“ од Стевана Јаковљевића, већи број Нушићевих дела и друге.⁹⁵

---

⁹² [„Из библиотеке“], *Наши дани*, 1944, бр. 27, стр. 7; бр. 28, стр. 8.

⁹³ *Исто*, 1944, бр. 28, стр. 8.

⁹⁴ „Повереништво“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1944, бр. 28, стр. 8.

⁹⁵ Радисав Миладиновић, *н. д.*, стр. 19.

ТЕМАТИ

Рукописни лист „Наши дани“ тематски је веома разноврстан. Садржи етичко-филозофске прилоге, поуке о здрављу, прилоге о културном животу у логору, верске текстове, књижевне прилоге, написе о уметности и музици, спортске вести, али и кутак за забаву.

ФИЛОЗОФИЈА И ДРУШТВО

Значајно место у рукописном листу „Наши дани“ заузимају текстови који се дотичу друштвеног понашања, епистемологије, етике, морала и практичне филозофије. Међу ауторима се посебно истичу Радивој Ристић, Јован Шћепановић и Михаило Бураковић, прате их Миливоје М. Савић, Стево Перић, Боривоје С. Михајловић и Радомир Б. Јовановић. Према садржају, текстови се тематски могу груписати у неколико целина: *опхођење у ропству, другарство, (не)знање, слабости људског карактера, дужности и живот.*

Размишљајмо

Рубрика „Размишљајмо“ уједно је и генерички наслов тематски различитих текстова. Под овим насловом излазила је повремено током 1942. године, као уводни текст или на почетним страницама броја у којем се појављује. Као мисаоно, друштвено и креативно биће, сваки човек настоји да својим радом нешто створи. Они изузетни успевају да створе нешто од општег значаја за човечанство, док остали представљају важну карику на путу ка напретку. Радивој Ристић, члан Уређивачког одбора, покретач рубрике и аутор већине текстова, истиче концепт рубрике:

„Да не би време које проводимо у заробљеништву било сасвим изгубљено за наш дух, ми ћемо у нашем листу да поставимо себи и вама питање о неком општезначајном појму и казати о њему неколико мисли. Али не постављамо себи задатак да Вам дамо потпуни одговор јер нисмо зато ни позвани него хоћемо само да сви размишљамо. Крајњи одговор ће свако од нас себи дати а наш циљ је да сваки од нас о томе размишља.“⁹⁶

Историја је прва тема рубрике „Размишљајмо“, која се зачиње у броју 2. Историја подстиче на размишљање. Полазећи од претпоставке да је основа сваког размишљања прошлост, аутор позива читаоце на размишљање о историји и историји фалсификата, о њеном лицу и наличју, утицају на друштво и њеном значају за политички, културни живот или науку. Задатак историје је да нађе узрочне везе у прошлости.⁹⁷

И у наредном броју, циљ рубрике „Размишљајмо“ је да читаоце подстакне на размишљање. Питање које се поставља у броју 3, а које се наметало и код куће и у логору, јесте питање о раду. У прошлости се сматрало да је господство не радити, да рад понижава човека и да је само за робове. Међутим, култ рада треба неговати јер рад одржава човека и друштво. Рад зближава људе, одвлачи их од порока и доприноси самопоуздању. На читаоцима је да размисле о значају рада, о моралној вредности физичког и умног рада, и о могућности да буду корисни чланови друштва уколико рад схавте као идеал правог човека, животну потребу и обавезу према друштву.⁹⁸

У броју 4/5 Ристић настоји да одговори на питање шта је дужност и зашто се о тај појам спотичемо? Дужност се не доживљава као задовољство већ као обавеза и непријатност, дужност спутава и угњетава. Из друштвене перспективе, питање се усложњава, јер човек увек тражи најбоља решења за себе, не мислећи на друге, а дужност је сваког појединца да поступа онако како је најбоље за околину.

---

⁹⁶ Радивој Ристић, „Размишљајмо“, *Наши дани*, 1942, бр. 2, стр. 2.

⁹⁷ Исто.

⁹⁸ „Размишљајмо“, *Наши дани*, 1942, бр. 3, стр. [3].

Аутор закључује да треба развијати осећај дужности и тежити да се вољно допринесе напретку.⁹⁹

У броју 9, Радисав Миладиновић разматра питања о друштву и природним процесима. Историјски посматрано, од развоја првобитног друштва, преко феудалног до савременог друштва, уочљиво је да су била привремена и нестална под утицајем природних појава. Стога се и убудуће друштво и природни процеси морају сагледавати паралано.¹⁰⁰

Опхођење у ропству

О војничкој дисциплини у логору, под иницијалима Ј. М. Ш., у више наврата писао је Јован М. Шћепановић. У тексту „Опхођење у ропству“, аутор критикује непоштовање правила војничке дисциплине, која налажу да за време ропства млађи морају поштовати старије, а старији су дужни да млађе поучавају и подстичу исто као да су у касарни или на фронту. Као старији водник III класе, аутор апелује на све другове да пораве на дисциплини, како би осталим нацијама у логору доказали војничке врлине и стекли њихово поштовање.¹⁰¹

У свом другом обраћању, неколико месеци касније, у „Писму друговима“, Шћепановић истиче да је и сам приметио посматрајући понашање својих другова након објављеног текста, да је критика позитивно утицала на војничку дисциплину. Посебно га је обрадовало и развеселило што је и од других народности чуо да говоре како су се умногоме поправили, да се осећа дисциплина, међусобна послушност и да нема више свађа.¹⁰²

У трећем „Писму друговима“, Шћепановић примећује да их дисциплина није дуго држала. У логору и у радним командама, опет су се дешавале ружне ствари: тужакања, свађе, клевете, оговарања, претње и псовке највећих божанских и војничких светиња. Храбрећи их да ма колико да је тешко, прави војници морају

---

⁹⁹ Радивој Ристић, „Размишљајмо“, *Наши дани*, 1942, бр. 4/5, стр. 4.

¹⁰⁰ Рад. [Радисав] Миладиновић, „Размишљајмо“, *Наши дани*, 1942, бр. 9, стр. 4.

¹⁰¹ Ј. М. Ш. [Јован М. Шћепановић], „Опхођење у ропству“, *Наши дани*, 1942, бр. 9, стр. 2.

¹⁰² Јован М. Шћепановић, „Писмо друговима“, *Наши дани*, 1943, бр. 13, стр. 4.

све да издрже, још једном своју браћу и ратне другове моли да прекину с таквим понашањем и позива их да међусобно шире братску љубав, слогу и другарство.¹⁰³

О (не)знању

Са незнањем се може изборити радом, изграђивањем себе и кориговањем своје личности. За борбу је неопходна енергија и јака воља, а напредак неће изостати. Међутим, треба бити свестан свог незнања, јер како стоји у тексту „О незнању“: „Незнање ни у ком случају не сме бити јаче од свести, али свестан човек ни тренутка не сме да сметне са ума да је незнање врло опасан противник.“¹⁰⁴

У прилогу „Наш човек“, Радивој Ристић доводи у везу напредак друштва у чијој основи је вечита тежња за новим сазнањима, са физичким и менталним склопом народа који чине његов препознатљив идентитет. Код различитих народа и границе сазнања су различите. Наш народ красе чојство и јунаштво, витештво и снага. Пун је врлина, поштења и љубави. Идентитет српског народа чине „историја и историјски споменици, српска народна поезија, уметност, обичаји, језик, коло, села и прела, планинац, сељак и грађанин“. Појединци који на најбољи начин репрезентују свој народ су људски идеал, мисао водиља будућим генерацијама. Такви људи подстичу напредак.¹⁰⁵

О другарству

У тешким данима који су их задесили, Миливоје М. Савић, пешадјиски водник III класе, у прилогу „Друг“, посебну пажњу посвећује питањима другарства: „Да ли је у заробљеништву другарство посебно развијено? Какав треба бити друг према другу?“¹⁰⁶ У даљем тексту, аутор сугерише да према друговима треба бити

---

¹⁰³ Јов. [Јован] Шћепаковић, „III Писмо друговима“, *Наши дани*, 1943, бр. 20/21, стр. 5.

¹⁰⁴ Боривоје С. Михајловић, „О незнању“, *Наши дани*, 1943, бр. 17, стр. 2.

¹⁰⁵ Р. [Радивој Ристић], „Наш човек“, *Наши дани*, 1944, бр. 23, стр. 2.

¹⁰⁶ Миливоје М. Савић, „Друг“, *Наши дани*, 1942, бр. 10, стр. 3.

праведан, искрен и помирљив, избегавати егоизам, лаж и остале пороке, не треба нападати, оговарати и изругивати се онима који су слабији, болесни или нерасположени. Аутор препоручује својим друговима више шале и ведрине, да не клону духом, да чувају присебност и да редовно одржавају везу са својим породицама. Као леп пример другарства, наводи пожртвовање једног француског студента који је као добровољни давалац, крвљу помогао друга који се нашао у болници.¹⁰⁷

Пример другарства налазимо и међу Србима у заробљеништву. У допису „Из радне команде В. 2353 /Л.“, Перо Стевић се захвалио својим друговима који су му новчано притекли у помоћ пошто је изгубио новчаник, наводећи да су му даровали и више него што је имао, па ће моћи чак и ципеле да купи.¹⁰⁸

О слабостима људског карактера

У првом броју листа „Наши дани“, одмах иза уводног текста Уређивачког одбора, уследио је прилог „Судбина је тако хтела“ у којем Михаило Бураковић критикује духовно стање у логору, указујући да српски народ „недокучива питања“ често решава фатализмом, препуштајући се судбини оличеној у речима „судбина је тако хтела“. Доследно тој логици, многи заробљеници су клонули духом: иду неумивени, неопрани, каљави, безизражајног погледа, малодушно сматрајући да не могу ништа да измене јер ће бити онако како је суђено. Аутор им предочава да су „лична чистоћа, чистоћа барака и постеља, здрав српски дух проткан хумором“ кључ за њихово физичко и морално очување. Охрабрује их да поведу рачуна и о себи и о друговима којима је потребна њихова помоћ, како би се сви вратили здрави у домовину онима који их жељно очекују.¹⁰⁹

Тумачећи изреке „види у туђем оку трн, а у своме не види греду“ и „мете пред туђим вратима а неће пред својим“, Радомир Б. Јовановић у тексту „Дијагноза и лек“, успоставља „дијагнозу“ својим друговима, препознајући у њима склоности

---

¹⁰⁷ Исто.

¹⁰⁸ Стево Перић, „Из Радне команде В. 2353 /Л.“, *Наши дани*, 1943, бр. 13, стр. 4.

¹⁰⁹ М. [Михаило] Бураковић, „Судбина је тако хтела“, *Наши дани*, 1942, бр. 2, стр. 2–3.

ка душебрижништву и подсмеху другима, невидећи сопствене мане. Посредством изреке „лакше је зборити, него творити“ поручује им да је лакше критиковати, него радити. По успостављеној дијагнози „приписује“ им и лек, саветујући их да се подвргну самокритици и ослободе злобе, пакости и зависти, јер изграђивањем себе, на најбољи начин доприносе и развоју своје заједнице.¹¹⁰

Разматрајући појам „морална сатисфакција“ што је уједно и наслов прилога, Дамјан Корда на примерима из заробљеничког и грађанског живота закључује да су праштање и измирење завађених страна већа морална сатисфакција од личног реваншизма заснованог на мржњи. Читаоцима сугерише да и сами размисле да ли је за њих већа морална сатисфакција освета и пакост према другоме за учињену неправду, или праштање и мирење са особом која је погрешила, у чијој основи препознајемо хришћански принцип решавања конфликта.¹¹¹

У једанаестом броју „Наших дана“ било је речи и о значају навика у животу. Навике могу бити корисне и штетне, добре и лоше. Навике се не стичу само у детињству, могу се стећи и у каснијем животном добу. Личне навике долазиле су до изражаја и у заробљеништву: док су једни слободно време трошили корисно, на побољшање хигијенских услова живота, читање и лично усавршавање, други су своје време траћили на картање, оговарање и празно преклапање уз обиље псовки и погрдних речи. Овим прилогом, Бураковић је желео да подстакне своје другове да се угледају на прве и промене своје навике јер им у будућности нове навике могу донети само бољитак.¹¹²

Још једна слабост људског карактера која је разматрана у листу „Наши дани“ јесте потреба да се увек буде у праву. „Ја имам право! Ја имам право! Ја имам право!“¹¹³, реченица је коју човек у свом животу понови небројено пута у многим приликама и сукобима, од живота до смрти, свесно, подсвесно и несвесно. На ову ману људског карактера указао је Радивој Ристић у прилогу „Тако мора да буде“. Потребу да буду у праву подједнако имају и дете и старац, девојка и баба, младић и старији човек, херој и кукавица, светац и злочинац... А два „Ја имам право!“

---

¹¹⁰ Радомир Б. Јовановић, „Дијагноза и лек“, *Наши дани*, 1942, бр. 1, стр. [2].

¹¹¹ Дамјан Корда, „Морална сатисфакција“, *Наши дани*, 1943, бр. 17, стр. 2.

¹¹² Мих. [Михаило] Бураковић, „Шта је навика“, *Наши дани*, 1942, бр. 11, стр. 2–3.

¹¹³ Р. [Радивој Ристић], „Тако мора да буде“, *Наши дани*, 1943, бр. 20/21, стр. 3.

никада се не поклапају, јер истина може бити само једна. Међутим, насупрот слабости, човек има и разум који му помаже да се повинује правди. Иако правда никада неће бити потпуно достижна, човек треба да тежи да буде праведан ради општег напретка и ради избегавања сукоба.¹¹⁴

О дужности

Недељко Комненић, у своја два текста, *дужност* посматра са различитих аспеката.

У прилогу „Личност и разум“, Комненић сматра да је дужност сваког човека да развија личност и код себе и код других. Будући да је свака индивидуа јединствена, а да скуп индивидуа чини друштво, потребно је да се свака јединка као део система прилагоди друштвеним нормама. У тексту „Интелектуална дужност“, Комненић примећује да у односу на истину, постоје две врсте дужности: прва је не лагати, бити увек искрен и добронамеран, а друга је, борити се против незнања и заблуде у себи и у другима. Лаж се као оличење нискости, кукавичлука и неправде коси са моралним начелима и разумом. Истина је увек једна, и ако људи говоре истину, у сагласју су, док их заблуде доводе до сукоба. Ширење истине је од интереса за морални напредак. Међутим, треба се чувати заблуде мислећи да ширимо истину. Ствари се некада не разумеју онако како су речене, некада и сами верујемо у заблуде, а некада се идеје преувеличавају и рђаво протумаче што опет може бити опасна заблуда.¹¹⁵

О животу

Метафоричан наслов „Плима и осека живота“ упућује на лице и наличје живота. Живот се темељи на непрекидној смени парова опонената: љубав : бол, радост : туга, светлост : тама, добро : зло, лепо : ружно, живот : смрт... Плима и

---

¹¹⁴ Исто.

¹¹⁵ Недељко Р. Комненић, „Личност и разум“, *Наши дани*, 1943, бр. 15, стр. 2; Недељко Р. Комненић, „Интелектуална дужност“, *Наши дани*, 1943, бр. 19, стр. 2.

осека постоје и у људима. Кад је добро, све је добро, кад је лоше, баш је лоше, јер нисмо увек довољно снажни да се носимо са недаћама. Ипак, у бити човека је да се нада и верује. Разум помаже човеку да се ухвати у коштац са недаћама, а вера му даје снагу да се издигне изнад ситуације, јер, како примећује Ристић, са вером „смето да хоћемо“, битно је сачувати равнотежу.¹¹⁶

У поглављу су представљени прилози из „Наших дана“ из којих можемо сагледати начин живота у логору и проблеми који постоје код заробљеника. Било је речи о понашању у заробљеништву, добрим и лошим навикама, непоштовању војничке дисциплине, слабостима људског карактера, другарству, фатализму, незнању и тежњи за сазнањем, дужностима према себи и другима, и др. Аутори прилога су настојали да својим друговима укажу на слабости и подстакну их на размишљање и позитивне промене, јер сваки појединац доприноси слици коју странци стичу о српском војнику, а самим тим и о нацији. Својим саветима и сугестијама настојали су допринесу очувању њиховог здравља и стабилности, да им помогну да истрају и заједнички преброде тешке дане до повратка у домовину.

ПОУКЕ О ЗДРАВЉУ

На страницама „Наших дана“, поучни текстови о здрављу излазили су готово континуирано током 1942. године, најпре под насловом „Поуке о здрављу“, а од двоброја 4/5 под насловом „Савети лекара“. Са циљем да своје другове у логору поуче и посаветују како да очувају здравље, лазаретски доктори Сталага XVII-Б, Јосиф Маленић и Чедомир Д. Ђорђевић и студент медицине Ђорђе Стојковић, разматрали су из броја у број различите аспекте телесне и духовне хигијене у логору дајући практичне савете за очување здравља.

Свестан практичног значаја саветовања о здрављу, Редакциони одбор листа „Наши дани“ покренуо је од првог броја ову тему са циљем да буде од опште користи свим заробљеницима. Здравствено освешћивање било је нарочито потребно првих месеци по доласку у логор, због великог броја штетних утицаја

---

¹¹⁶ Радивој Ристић, „Плима и осека живота“, *Наши дани*, 1943, бр. 16, стр. 2.

којима су заробљеници свакодневно били изложени након тешког физичког рада. У текстовима који су излазили на страницама „Наших дана“, изнета су основна начела о очувању живота и здравља. Највећа пажња посвећена је питањима личне хигијене и хигијени скупине/мноштва/друштва.

Др Маленић је од самог почетка, од „Уводне речи“ првог броја „Наших дана“, поучавао другове да је принцип „поштујте се узајамно“ први и најважнији закон опстанка. Ради очувања личног и општег здравља, сваки појединац је морао поштовати одређена правила, попут: „Не пљуј по поду“, „Чувај се гамади, вашију!“, „Одржавај се у чистоћи!“, „Не чини оно што шкоди здрављу другог!“¹¹⁷ и сл. Поред одржавања телесне хигијене, подједнако важно било је и неговање душевне хигијене. Душевна криза позната под именом „чежња за родним крајем“, могла се повремено јавити код свакога и угрозити опште здравље. Сматрајући да без склада душе и тела нема здравља, доктор је саветовао своје другове да мислима пред спавање посете свој дом и породицу, не да би пали у малодушност, већ да би добили снагу да издрже тешке дане који им предстоје. На крају своје „Уводне речи“ о здрављу, др Маленић закључује:

„Ако у овим редовима нађете свог друга и правог вођу, који ће вам помоћи да прођете кроз дане највећих и најтежих искушења и патњи, те да, следећи тај смер, заиста одете својима живи и здрави, наш лист ће бити горд на свој успех и поносан што је тим делом часно испунио свој задатак.“¹¹⁸

У двоброју 4/5, др Маленић даје савете за прву помоћ у случају повреде. Лакше повреде на телу треба испрати по могућству млаком водом и заштити од прашине чистим завојем, а теже повреде или преломе треба учврстити завојем. У оба случаја, након указане прве помоћи, треба отићи лекару. У погледу хигијене, доктор сугерише да пред спавање треба операти зубе и ишмркати нос, јер од остатака хране и удахнуте прашине настају многа обољења. Препоручује им и купање бар једном недељно и прање руку више пута дневно ради спречавања

---

¹¹⁷ Ј. М. [Јосиф Маленић], „Поуке о здрављу : уводна реч“, *Наши дани*, 1942, бр. 1, стр. 3–4.

¹¹⁸ *Исто*.

инфекције. Сваку повећану температуру треба схватити озбиљно јер је она почетак свих заразних болести.¹¹⁹

Заразним болестима је посвећена посебна пажња. С обзиром да су логорски услови погодвали ширењу заразе, др Ђорђевић је саветовао другове како да се заштите од пегавог тифуса чији је главни преносилац ваш. Саветовао их је да је неопходно одржавати општу и личну хигијену, водити рачуна о чистоћи рубља и дезинфекцији купатила и руку и да поведу рачуна о исхрани, како би сачували снагу. Упозоравао их је да је зараза однела много живота и да развоју заразе погодују услови у којима живе, бодрећи их да не клону духом, јер треба да се здрави врате својим породицама и преузму дужности по изласку из логора.¹²⁰

Туберкулоза, јевтика или сушица, као најраширенија болест у заробљеништву, однела је највише жртава. Неповољни услови у заробљеништву веома су погодвали развоју ове подмукле болести: тежак живот, рђав смештај, слаба исхрана, лош сан, алкохол, цигарете, непоштовање основних предуслова за здрав живот. Изазива је бакцил Кох, који је голим оком невидљив. Најчешће напада плућа и дисајне органе. Болестан човек кашље, кашљањем избацује клице. Када клице доспеју у организам, човек се од ове болести може залечити, али не и излечити. Болест се може преносити говором, причом, пољупцем, преко прибора за јело, одеће или постељине. Сунце је највећи непријатељ туберкулозе јер убија клице. Сунце се препоручује здравима, док код болесних погоршава стање. Против туберкулозе се може борити побољшањем услова живота, чистоћом, исхраном и избегавањем свега онога што је штетно по здравље. Др Стојковић саветује другове да се клоне оболелих, да избегавају затворен простор (бараке), да просторије одржавају чистим и проветравају их, да поведу рачуна о чистоћи одеће и постељине, да одржавају личну хигијену, више одмарају и воде рачуна о исхрани, да кашљу и пљују само у марамицу и да што више бораве на свежем ваздуху.¹²¹

У неколико бројева „Наших дана“, било је речи о утицају годишњих доба на здравље заробљеника. У трећем броју, разматран је утицај пролећа на здравље. Под утицајем пролећа и сунца, осећа се полет и радни елан. Бараке које током зиме

---

¹¹⁹ Јосип [тј. Јосиф] Маленић, „Савети лекара“, *Наши дани*, 1942, бр. 4/5, стр. 4.

¹²⁰ Чедомир Д. Ђорђевић, „Поуке о здрављу“, *Наши дани*, 1942, бр. 2, стр. 3.

¹²¹ Б. [Ђорђе] Стојковић, „Савети лекара“, *Наши дани*, 1942, бр. 7, стр. 4.

упијају влагу и мемлу, погодују многим болестима, нарочито међу онима који се даноноћно картају и дуване. Бараке је стога неопходно проветрати, а ствари износити бар једном недељно на ваздух и сунце. Ради очувања здравља, доктор препоручује шетњу на здравом и свежем ваздуху, уместо боравка у загушљивим баракама, у којима устајали ваздух представа мешавину дисања бројних спавача и испаравања тела, одела, рубља, постељине, чарапа и ципела, барачне влаге и осталог. Боравак на свежем ваздуху подиже расположење, појачава апетит и доприноси квалитетном сну. На крају текста, своје поуке о здрављу др Ђорђевић сублимира у три реченице:

„Сунце је извор живота и здравља.

Чистоћа је пола здравља!

А пролеће је увек – ново рођење. Удахнимо га!“¹²²

У шестом, августовском броју, Др Чедомир Ђорђевић саветује другове да се у летњим данима причувају лежања на влажној трави, јер се лежањем на хладној и влажној земљи тело излаже опасности од назеба или запалења плућне марамице. Због ратне оскудице и једноличне исхране, у заробљеништву су честа и оболења стомака. С тим у вези, доктор саветује да се храна добро жваће, да се што више одмара и избегава тензија, јер брига и неспокојство утичу и на стомачне проблеме. Пушење такође угрожава здравље, јер у таквим оскудним приликама никотин је већи отров него у нормалним условима живота. Никотин трује и онако ослабљене нерве, исхрана је слабија, а квалитет дувана лошији.¹²³ Савете о исхрани и очувању здравља, др Маленић је у деветом броју поделио са својим друговима у тексту који више наликује песми. Састоји се од читавог низа правила:

„Не једи зелено воће.

Воће пре јела опери.

После воћа не пиј воду.

Мува је највећи непријатељ човека

---

¹²² „Поуке о здрављу“, *Наши дани*, 1942, бр. 3, стр. 4.

¹²³ Чед. [Чедомир] Ђорђевић, „Савети лекара“, *Наши дани*, 1942, бр. 6, стр. 4.

јер преноси многу заразну болест.
Зато чувај јело од мува.
После сваког наглог и великог замарања
треба отпочинути.
Не пиј воду када си преморен и пре-
знојен.
Долази јесен и доноси собом променљи-
вост времена.
Обрати пажњу на утопљавање тела.
У току сваког дана треба да унесеш
у себе извесну количину топле хране.¹²⁴

Своје здравље не треба занемарити ни током јесени и хладних зимских дана, саветовао је др Маленић. У време када су дани краћи, а ноћи дуже ноћи, треба ићи на спавање што раније да би се сачували здравље и снага. Свакога јутра тело треба прати и масирати до појаса да би тело очврсло и постало и отпорније на болести. У исхрану по могућству треба увести што више воћа и поврћа.¹²⁵ У време хладних зимских дана, треба се уопљавати и чувати прехладе. Чим се врате са рада, мокру обућу треба оставити да се осуши, а мокре чарапе заменити сувим. За време хладноће треба јести топлу храну. Зимски се појављују ваши које преносе заразу пегавог тифуса. Зато се што чешће треба чистити од вашију и појачати одржавање чистоће тела, рубља и одећа.¹²⁶

У последњем броју из 1942. године, и уједно последњем прилогу на тему саветовања о здрављу, студент медицине Ђорђе Стојковић својим друговима упућује важну лекцију кроз причу из лекарске праксе. По доласку у логор, услед изнемоглости, умора и нередовне исхране, готово сви су ослабили. Временом, услови за живот су се поправили. Ипак, онима који су у логор дошли болесни, стање се углавном погоршало. За шест месеци колико је Стојковић провео у болници, умрло је 18 српских болесника. Од тога, бар половина од њих могла се

---

¹²⁴ Ј. М. [Јосиф Маленић], „Савети лекара“, *Наши дани*, 1942, бр. 9, стр. 2.

¹²⁵ Јосиф Маленић, „Савети лекара“, *Наши дани*, 1942, бр. 10, стр. 4.

¹²⁶ *Исто*, 1942, бр. 11, стр. 3.

спасти. На питање „Ко је крив за њихову смрт?“, Стојковић констатује да су сами криви, јер нису слушали савете лекара. И поред тешког здравственог стања, у данима кад им је сваки грам хране значио живот, они су продавали своје следовање. Код једног је после његове смрти пронађено 3–4000 динара. Новац који је добио за своје следовање хлеба, он је упутио својој породици. Други један болесник је своје следовање хране мењао за дуван, иако му је строго забрањено пушење. То су само неки од примера које је навео Стојковић, сматрајући да би њихове породице више обрадовало да су остали живи, него новац. У неколико наврата, Стојковић је био приморан да неке другове нарушеног здравља против њихове воље повуче из арбајтс команде да би им била указана лекарска помоћ. Посредством ових примера, Стојковић је, у духу наслова, поручио својим друговима да не гомилају новац на штету свог здравља, алудирајући на то да и у самопожртвовању треба бити разуман јер новац није вреднији од живота.¹²⁷

КУЛТУРНИ ЖИВОТ У ЛОГОРУ

Културни живот у логору није могао бити реализован без одобрења и материјалне и техничке потпоре надлежних логорских власти. По одобрењу, на заробљеницима је било да покажу да су способни да организују културни живот и да им је такав вид забаве и духовности потребан.

Првих годину дана од доласка у логор готово да није било трага о културном животу или организованој забави. Недостатак погодне просторије и материјала, као и лична немарност, допринели су да остану далеко од онога што је потребно духу. Једина културна манифестација до тада била је Светосавска академија. Неколико књига у библиотеци нису могле да задовоље потребу за читањем, а још мање за лепом и корисном књижевношћу. Војна музика је свирала до почетка зиме, потом се растурила. Никаквих других скупова који би их духовно испунили или забавили није било. Препуштени себи, заробљеници су се у логорским баракама повремено окупљали и дружили уз песму, захваљујући неком певачу или појединим

---

¹²⁷ Б. [Ђорђе] Стојковић, „Новац на штету здравља“, *Наши дани*, 1942, бр. 12, стр. 2.

музичарима. Многе дане проводили су у „празним наклапањима, неукусним шалама или недостојним препиркама“.¹²⁸

Културни живот у логору отпочео је покретањем листа „Наши дани“. Опстанак листа у многоме је зависио од пријема у логору и техничких могућности за даљи рад. Након дужег времена, у логор је стигао велики број књига. Иако избор књига није био разноврстан, испуњавао је празнину која се осећала у том погледу. У најави су били и курс немачког језика, предавања из разних области, као и приређивање разних концертних и позоришних представа.¹²⁹

Музички живот у логору

Још од најстаријих времена, једна од лепих особина нашег народа јесте да песмом и музиком изражава свој дух, своје патње и тешкоће, ублажавајући њоме бол и чинећи живот лакшим и лепшим. У логору су многи могли да примете да велики број заробљених Срба своје време проводе уз музику руководећи се оном старом „Песма нас је очувала, нојзи хвала“.¹³⁰

Од доласка у лагер, међу заробљеницима је постојао приличан број војних музичара, који су се окупили и образовали оркестар чим се за то указала могућност. Све до хладних зимских дана, с летње страде логора могла се чути српска народна мелодија, међутим, кад наиђе зима, група музичара је повремено окупљала заробљенике у појединим баракама и увеселјавала их. Музика родног краја будила је у њима тугу и носталгију. Иако оваква окупљања нису плански организована, није било славља или већег празника а да се није одиграло коло. Гесло „Песма нас је очувала“ потврдило се и у суморним заробљеничким данима. Преко лета, у летњем павиљону, напољу, могли су се видети војни музичари, у нешто промењеном саставу како концентрирају приказујући свим заробљеницима српску музику. Захваљујући њиховој доброј вољи, окупљања су постајала чешћа са све

---

¹²⁸ „Културни живот и забава у нашем логору“, рубрика „Живот у логору“, *Наши дани*, 1942, бр. 1, стр. 5.

¹²⁹ Исто.

¹³⁰ Душан Војновић, „Песма нас је очувала нојзи хвала“, *Наши дани*, 1942, бр. 8, стр. 3.

већим бројем заробљеника који су напуштали своје баракe да би их слушали.¹³¹ Својом музиком окупљали су око себе и заробљенике других нација, Белгијанце, Французе и Пољаке, остављајући на њих пријатан утисак. Колико је музика значила српским заробљеницима, говори и податак да је већина Срба набавила по неки инструмент: једни виолине, гитаре, тамбуре, други хармонике, неки су сами направили фруле, проводећи своје слободно време у марљивом вежбању и овладавању звуком.¹³²

Иницијативом Душана Војновића, у логору је средином 1944. године основан и гудачки квартет, који су чинили: Стојан Петровић, прва виолина; Часлав Крековић, друга виолина; Јосип Хусак и Роберт Ланоа, виола наизменично и Душан Војновић, чело. До септембра 1944. године, одржано је четири марљиво увежбаних концерата. На програмима квартета нашли су се: Хајдн, Моцарт, Бетовен, Бородин и др. Квартет је код логорске публике наишао на одличан пријем, што му је давало подстрек да настави свој рад, а љубитељима камерне музике пружало ужитак.¹³³

Уметнички живот у логору

У логору је установљен уметнички атеље са одсеком за сликарство и вајарство. Одељење се налазило у горњем делу баракe 50. Логорске власти су набавиле сав потребан материјал за рад. Још од улаза у бараку осећао се другачији начин живота, пријатна атмосфера, пуна рада и ведрине. Срби и Французи су заједнички радили у атељеу, са изразитом вољом, помажући једни другима у овом послу. Многа сликарска и вајарска дела била су распоређена у одељењу посебно одређеном за завршене радове. Разни портрети, композиције, мотиви мртве природе и слике за српску и француску капелу украшавали су ово „мало острво“ у логору.¹³⁴

---

¹³¹ „Наши војни музичари у логору“, рубрика „Живот у логору“, *Наши дани*, 1942, бр. 2, стр. 4–5.

¹³² Душан Војновић, „Песма нас је очувала нојзи хвала“, *н. д.*, стр. 3–4.

¹³³ „Логорски гудачки квартет“, *Наши дани*, 1944, бр. 30, стр. 7.

¹³⁴ К. [Ђорђе Костић], „Кроз уметнички атеље“, *Наши дани*, 1942, бр. 6, стр. 2.

У сликарском одељењу радио је и познати српски сликар Петар Лубарда. Његова платна која су се умногоме изменила од оних које је радио раније у цивилном животу, изазивала су велико интересовање. Сигурност и високи ниво уметничке концепције давали су његовим делима пуну уметничку вредност. У одељењу је радио и руски сликар Анатолије Сунгуров, уметник француске школе, код којег се осећала велика сигурност у цртежу и одмерен тон у колориту.¹³⁵

Вајарски одсек за Србе водио је академски вајар Ђорђе Костић. Његове фигуре „Жена“ и композиција „Св. Ђорђа“, представљале су га као уметника који тражи сигурност и лепоту облика. Од Срба, у вајарском одсеку је радио и Димитрије Његован који је испољавао смисао за пластику. Његова композиција „Игра“ пријатно је деловала својом ведрином. Бора Милосављевић се показао као талентован и вредан. Драгољуб Васић је испољавао смисао за рад у пластици. Ђорђе Пантелић, познат као добар мајстор од раније, бавио се израдом предмета у сребру и бакру. Због нарушеног здравља, био је нешто спорији од својих колега уметника.¹³⁶

Групу француских вајара водио је млади и талентовани уметник Рене Ришар. Вајар Кенси се показао као одличан техничар и веома духовит у решавању проблема. Бреле, Бише и Ледик показали су префињеност и добар избор теме за обраду, представљајући своју нацију на најбољи начин.¹³⁷

Оснивање Српске културне секције Сталлага XVII–Б

На позив друга Ђорђа Костића, 30. јуна 1942. године, одржан је састанак ради разматрања могућности образовања културног и забавног живота у логору. Поред зондерфирера г. Штилера, као надлежног за старатељство Срба у логору, састанку су присуствовали представници разних група у логору, као и представници барака са повереником Стојковићем на челу. На састанку је изабран

---

¹³⁵ Исто.

¹³⁶ Исто.

¹³⁷ Исто.

Радни одбор у саставу: председник П. Лубарда, секретар Б. Брадић, чланови М. Милошевић, М. Бураковић и В. Минић.¹³⁸

На проширеном састанку Културуне секције од 9. августа 1942. године, оставке су поднели Петар Лубарда и чланови Мата Милошевић и Б. Брадић, а у нову управу ушли су Ђорђе Костић као председник, као секретар Мирко Ћопић и чланови Петар Мојсиловић, Михаило Бураковић, Радивој Ристић и С. Минић. Истог дана, одржано је званично отварање културног живота у логору. Председник културне секције, Ђорђе Костић, говорио је о потреби опорављања културног живота у логору, позивајући све другове на сарадњу.¹³⁹

Крајем 1942. године Мирко Ћопић дао оставку, за секретара је изабран Боривоје Поповић,¹⁴⁰ а Ђорђе Костић је својеволјно престао да врши дужност претседника Секције за културу и забаву. Због новонастале ситуације, све културне програме је требало пријавити Повереништву 15 дана пре намеравањег извођења, ради прегледа материјала, дозволе логорских власти, утврђивања датума извођења.¹⁴¹

Културни програми

Разнородни културни програми у логору оплемењивали су суморну свакодневицу заробљеника. Састојао се углавном од предавања, уметничких приредби, музичких програма и позоришних представа. Међу организаторима и учесницима, посебно су се истицали Мата Милошевић, Ђорђе Костић и Радивој Ристић, док су за музички ужитак посебно заслужни Љубомир Стајић, Ванђел Бадули, хорска и оркестарска музика.

---

¹³⁸ „Српска културна секција Сталага XVII–Б“, *Наши дани*, 1942, бр. 4/5, стр. 12.

¹³⁹ [Повереништво], „[Вести]“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1942, бр. 7, стр. 6.

¹⁴⁰ Из Повереништва, *Наши дани*, 1942, бр. 8, стр. 6; Из Секције за културу и забаву, *Наши дани*, 1942, бр. 10, стр. 10.

¹⁴¹ „Вести“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1942, бр. 12, стр. 9; Ђ. [Ђорђе] Костић, „Секција за културу и забаву“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1942, бр. 11, стр. 9.

Предавања

Предавања на различите теме отпочела су и пре званичног оснивања Културне секције. Сваке среде, почев од 15. јула 1942, академски вајар Ђорђе Костић држао је предавања из историје уметности, и за месец дана прешао египатску, старогрчку и римску уметност.¹⁴² Током августа, др Јосиф Маленић одржао је предавање „О значају медицине и лекарског позива“,¹⁴³ а Мих. [Михаило] Бураковић „О значају спорта“.¹⁴⁴ До краја октобра 1942. године, одржана су још два предавања, октобра месеца, Ђорђе Костић је одржао предавање „О српском сликарству“¹⁴⁵, а у новембру, Пера Мојсиловић је одржао предавање о српском народном епу.¹⁴⁶

Уметничке приредбе, концерти и позоришне представе

Прва уметничка приредба у логору одржана је у недељу преподне, 26. јула 1942. Уводну реч дао је Радивој Ристић, Мата Милошевић је рецитовао одабране песме лирског песништва, а Душан Војиновић (виолончело) и Радивој Ристић (клавир) извели су музички програм.¹⁴⁷

Час песама и игара приређен је у позоришној бараци 2. августа. Уз пратњу неколико музичара, најпре су певали су Ванђел Бадули и Ђорђе Пантелић, потом је неколико другова одиграло два кола. на позорници¹⁴⁸

---

¹⁴² [Уредништво], „[Вести]“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1942, бр. 6, стр. 6.

¹⁴³ [Повереништво], „[Вести]“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1942, бр. 7, стр. 6; Културна секција, *Наши дани*, 1942, бр. 8, стр. 6.

¹⁴⁴ Културна секција, *Наши дани*, 1942, бр. 8, стр. 6.

¹⁴⁵ Ђ. [Ђорђе] Костић, „Секција за културу и забаву“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1942, бр. 11, стр. 9.

¹⁴⁶ „Вести“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1942, бр. 12, стр. 9.

¹⁴⁷ [Уредништво], „[Вести]“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1942, бр. 6, стр. 6.

¹⁴⁸ [Повереништво], „[Вести]“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1942, бр. 7, стр. 6.

Забавни концерт за Србе, изведен је 13. септембра 1942. Потпури „Из Веселог Срема“ одсвирао је француски оркестар под управом Љ. [Љубомира] Стајића. Р. Миленковић је рецитовао песму „Домовина“ од Арнолда, П. Драгичевић је одсвирао два става из концерта за чело и клавир од Лалоа, а пратњу на клавиру извео је П. Метен. На крају су Спасић, Борна и Петров одсвирали неколико песама и кола на гитарама.¹⁴⁹

Уметничка приредба изведена је и 20. септембра 1942. године. Р. Ристић је изнео неколико мисли о драми, затим је М. Милошевић рецитовао монологе и сцене из Антигоне, Хамлета, Фауста и Беренице. Р. Ристић је одсвирао на клавиру први став патетичне сонате од Бетовена, Д. Војиновић извео на челу романсу од Бетовена и андантино од Моцарта, уз клавирску пратњу Р. Ристића.¹⁵⁰

Једна сцена из српског кафанског живота, приказана је 27. септембра 1942. Друг Атанасијевић, који је уједно и припремио сцену, одржао је уводну реч. Улоге у овој сцени имали су: кафеџија Мита – друг Атанасијевић, вечити студент – А. Крстић, радио певач – Ђ. Пантелић, сељак из Пиносаву Раваило – Дика Чупић, келнер – С. Малешевић, Жанета – Д. Цојиновић, певачица Мица – Н. Ликић, чочек – М. Петровић, примаш – Д. Милићевић са малим оркестром.¹⁵¹

Забаван концерт за Србе изведен је 18. октобра 1942. године. Програм је организовао и увежбао Љубомир Стајић уз суделовање француског гудачког оркестра. Као прву тачку, српски певачки хор уз пратњу оркестра отпевао је песму „Ој Србијо мила мати“ у преради Љ. Стајића. Оркестар је затим одсвирао „Што ћутиш Србине тужни“ и марш „поп Стеве“ од Реље Грачанина, такође у Стајићевој преради за гудачки оркестар. Ђока Пантелић је потом отпевао „Капињеру“ и „Адио Маре“, Љ. Стајић је одрецитовао своју песму „Већ годину дана“, Божидар Спасић и Ђ. Пантелић су одсвирали две песме и једно коло, Сава Малешевић је уз пратњу гитаре отпевао неколико народних песама, док је Мата Милошевић одрецитовао „Лем Едима“ од Змаја и „Емина“ од Шантића. На самом крају, оркестар је одсвирао потпури српских песама и заробљенички марш од Реље Грачанина у преради за гудачки оркестар од Љ. Стајића којим је и дириговао. Током извођења програма,

---

¹⁴⁹ Из Секције за културу и забаву, *Наши дани*, 1942, бр. 10, стр. 10.

¹⁵⁰ Исто.

¹⁵¹ Исто.

председник Просветног одбора Ђ. Костић је у име Одбора и осталих другова у логору, предао Љ. Стајићу 3 књиге у знак захвалности за озбиљан и предан рад. На овом концерту се први пут појавио српски певачки хор.¹⁵²

Иницијативом Ђорђа Костића, у позоришној бараци је 5. марта 1943. године одржано књижевно посело, а 19. марта књижевно и спортско посело. На првом поселу су својим радовима учествовали Александар Поповић, Никола Живановић, Миодраг Атанасијевић, Ђорђе Костић, Боривоје Михаиловић, Радивој Ристић и Ромулус Васић, а на другом Ђорђе Костић, Боривоје Михаиловић, Танасије Илић, Михајло Илић, Мића Максимовић и Саша Дунђеровић.¹⁵³

У бараци Библиотеке, 5. и 12. априла 1943. године, одржан је пренос са грамофонских плоча опере „Кармен“ са певачима и оркестром Париске опере. Уводна објашњења за сваки чин читао је Ђорђе Костић. За Ускршње празнке, 21. априла 1943. године, приређен је пренос са грамофонских плоча Бетовенове „Мисе Солемнис“. За овај концерт штампани су програми и читана уводна објашњења за сваки став. На први дан Ускрса, у позоришној бараци је одржана уметничка приредба на којој је уводну реч о музици дао Радивој Ристић. У даљем програму, рецитирао је Мата Милошевић, певао Ванђел Бадули, а Душан Војиновић свирао чело.¹⁵⁴

Још једна забавна приредба, одржана је у позоришној бараци, у суботу 15. маја 1943. године. У првом делу, рецитовали су Никола Живановић и Мата Милошевић, певали Танасије Илић и Каменовић, а свирали Сава Кукић кларинет и Ђока хармонику. Ромулус Васић и Петар Шефер извели су „Врапчев рапорт“. У другом делу програма, изведена Нушићева једничинка „Аналфабета“. Мушке улоге су играли Аца Поповић, Никола Живановић, Света Петровић, Божидар Игњац, а женске Мића Петровић и Душан Војновић. То је било прво српско извођење једног позоришног комада у логору. Приредба је поновљена 16. маја.¹⁵⁵ Можемо само наслутити колико смеха је изазвало играње женских ликова.

---

¹⁵² Ђ. [Ђорђе] Костић, „Секција за културу и забаву“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1942, бр. 11, стр. 9.

¹⁵³ „Вести“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1943, бр. 16, стр. 9.

¹⁵⁴ „Вести“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1943, бр. 17, стр. 9.

¹⁵⁵ „Вести“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1943, бр. 18, стр. 9.

Забавна приредба приређена је и у недељу, 6. јуна 1943. године, у позоришној бараци. На програму су се нашле две једночинке Бранислава Нушића: „Два лопова“ и „Светски рат“. У првом су играли: Ђ. Костић, Б. Михајловић и С. Петровић, а у другом М. Станковић, М. Петровић, Д. Војновић, М. Ћопић, Т. Илић, Ј. Крстић, С. Малешевић. На приредби су учествовали и Т. Илић (шаљиви огласи), С. Малешевић, уз музичку пратњу С. Кукића, Т. Илића и Д. Милићевића (песме). М. [Мата] Милошевић је рецитовоао, а Р. [Ромулус] Васић и П. [Петар] Шефер извели су „Врапчев рапорт“. Приредба је поновљена 8. јуна.¹⁵⁶

У очи Видовдана, у недељу 27. јуна 1943. године, наконх помена у логорској капели, одржана је у логорској бараци свечана приредба у спомен на Косовску битку. Приредбу је пригодним говором отворио Ђорђе Костић, позивајући на крају све присутне да устајањем одају ошту палима за отаџбину. Песму „Смрт мајке Југовића“, Б. Ињац је отпевао уз гусле, затим је повереник логора П. Мојсиловић говорио о значају Косовске битке за Србе, а Н. Живановић рецитовоао народну песму „Бој на Косову“. На крају свечаности, хор под управом Ванђела Бадулија отпевао је руковети народних мелодија.¹⁵⁷

На дан Св. Саве, 27. јануара 1944. године, иницијативом Ђорђа Костића, у бараци 7 одржана је Академија. Након пригодног предавања Ђорђа Костића, Будимир Јовановић је уз гусле извео народну песму, а Никола Живановић рецитовоао. Два дана касније, 29. и 30. јануара, иницијативом Душана Војновића, у позоришној бараци су одржане две Нушићеве представе: „Под старост“ и „Мува“. У представама су играли: Миша Станковић, Душан Војновић, Светислав Петровић, Александар Поповић, Мирко Ћопић, Бора Михаиловић и Божидар Ињац.¹⁵⁸

Последњи концерт камерне музике у 1944. години, изведен је 28. октобра. Душан Војновић (чело) и Роберт Ланоа (клавир) свирали су сонату за чело и клавир у ге-дуру од Бенедето Марчела (Marcello Benedetto), затим „Војничку сонату“ од Луиђи Бокеринија (Luigi Rodolfo Boccherini) и романсу у а-дуру за чело од Габријела Фореа (Gabriel Fauré). Љуба Васиљевић (флаута) извео је Ернесто

---

¹⁵⁶ „Вести“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1943, бр. 19, стр. 9.

¹⁵⁷ *Исто*.

¹⁵⁸ „Вести“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1944, бр. 24, стр. 7.

Келеров (Ernesto Köhler) концерт у ге-дуру за флауту. На клавиру га је пратио Роберт Ланоа.¹⁵⁹

После дужег времена, јануара 1945. године, одржане су последње приредбе у логору. На први дан Божића, 7. јануара, приказан је програм следећег садржаја: 1. „Просидба“, шала и 1 чину по А. Чехову. Играли су П. Перић (г. Сима), М. Ћопић (г-ца Анка) и Ж. Марјанов (г. Паја); 2. „Пела и државна тајна“, монолог који је говорио И. Филипендин (Мата Крадић); 3. „Дугме“, фарса од Б. Нушића у 1 чину. Играли су: Р. Грујић (муж), Р. Поповић (жена), Б. Илић (таст), Г. Ковачевић (ташта) и М. Урошевић (собарица); 4. „Бифе код срећног пара“ комад у 1 чину од С. Цветковића, приказали су С. Петровић (муж) и Д. Војновић (жена). У додатку овог последњег комада протканом песмама, свирком и српским колом, поред приказивача учествовали су и певачи: Д. Јоцић и Н. Цоцић као и мали оркестар под вођством М. Митровића, са Ј. Панићем и Н. Цоцићем, Ђорђевићем и Б. Вучетићем. Неколико другова из логора, својим радом и прилозима допринело је успеху ове приредбе која је поновљена 8. и 11. јануара. Представ је режирао М.ата Милошевић, а целокупну организацију водио је Д. Војновић.¹⁶⁰

ВЕРСКИ ЖИВОТ У СТАЛАГУ XVII-B

Оснивање Српске капеле „Св. Сава“ и служење православне литургије у бараци број 14 при заробљеничком логору Сталаг XVII-B током Другог светског рата, вероватно је јединствен случај у историји Српске православне цркве и у логорској историји Срба и осталих православних народа. О оснивању „богомолје у жицама“, драгоцене податке налазимо у прилогу Св. [Светозара] А. Николића „Двогодишњица наше капеле“ објављеном у октобарском броју „Наших дана“ из 1943. године.¹⁶¹

---

¹⁵⁹ М. [Мата Милошевић], „Вести“, *Наши дани*, 1945, бр. 32, стр. 8.

¹⁶⁰ „Вести“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1945, бр. 33/34, стр. 9.

¹⁶¹ Св. [Светозар] А. Николић, „Двогодишњица наше капеле“, *Наши дани*, 1943. бр. 22, стр. 4. Текст је у целости цитиран у раду Марине Зековић, „Престони крст Петра Лубарде: за српску капелу Св. Саве у заробљеничком логору Кремс“. *Гласник Друштва конзерватора Србије*, 1994, бр. 18, стр. 202–205.

Оснивање Српске капеле у Сталагу XVII-Б

Заслуге за организацију духовног живота у логору припадају оцу Антонију Ђурђевићу. Наиме, када је по доласку у логор 1941. године, отац Антоније, дотадашњи јеромонах манастира Благовештење у Овчар бањи и потоњи архимандрит манастира Трноше, затекао у бараци број 14 заједничку француску, белгијску и пољску капелу, затражио је од логорских власти и убрзо добио дозволу за православно богослужење.¹⁶²

У заједничкој бараци–капели за све вероисповести, јеромонах Антоније је одмах почео окупљати вернике на богослужења. Како је уз себе имао само приручне утвари, на провизорном престолу служио је „скраћену, изобразителну литургију“. У недостатку антиминос, одејанија, сасуда и других потребних утвари неопходних за служење пуне литургије, отац Антоније је упутио писмену молбу свом духовном оцу, Епископу жичком Николају који је по том питању лично интервенисао у Патријаршији. Захваљујући Црквеном одбору, на челу са Душаном Глумцем, тадашњем професору на Теолошком факултету, у логорску цркву је пристигао обилан пакет са потпуно новим одјејанијем црвене боје и жутиим гранама по њему, затим један путир са лепим дарцима и све друго потребно за литургију, што је било за пример и на понос српске цркве пред странцима у логору.¹⁶³

Отац Антоније је затражио даље од логорске управе да се у логорској столарској радионици направи олтар, а након одобрења, инжењер Влајко Стојковић израдио је нацрте за престо, налоњ за јеванђеље, налоњ за целивајућу икону и два чирака. Престони крст је Стојковић сам израдио, а осликао га је академски сликар Петар Лубарда. Лубарда је израдио „Распеће“ и икону „Васкресење“, а руски сликар Анатолиј Сунгуров, француски заробљеник, израдио је за српски олтар „Плаштаницу, две Спаситељеве иконе и икону Св. Богојављење / Крштење Спаситељево“. На крају, од ћебади оивичених српском тробојком направљен је олтар и постављен на средини бараке окренут ка истоку.¹⁶⁴

---

¹⁶² Св. [Светозар] А. Николић, *н. д.*

¹⁶³ *Исто.*

¹⁶⁴ *Исто.*

На цртежу и фотографији Православног олтара у логорској цркви, евидентно је уређење олтарског простора. У средшту олтара је Свети престо са белим платном, Часним крстом Христовог распећа и чирацима са обе стране крста. Изнад Светог престола је икона Исуса Христа са Јеванђељем у руци. Лево од Светог престола је кандило и постоље са светим Јеванђељем и иконама Светог Саве и Светог Јована Крститеља изнад њега. Са десне стране Часног престола је постоље са крстом и иконом, изнад којег су иконе Пресвете Богородице са Христом у наручју и Васкрсење Христово.

Када су француски свештеници угледали српску капелу, црквено одјејаније и остале реликвије, с нескривеним дивљењем и нестрпљењем су ишчекивали прву литургију.¹⁶⁵

Прву литургију отац Антоније одслужио је на дан Светог апостола Томе, 19. октобра 1941. године. Неколико дана раније, отац Антоније је све вернике позвао да отпосте три дана и причесте се. Уочи Светог Томе, сви причесници су дошли на вечерње и исповест. Многи од њих су се по први пут исповедили и причестили наредног јутра.¹⁶⁶

Након литургије, отац Антоније је одржао језгровиту беседу, нагласивши да капелу треба посветити једном светитељу, како би по српском обичају имала своју славу. Његов предлог да буде посвећена пастиру српском Светом Сави, једнодушно је прихваћен. У тим тешким данима, далеко од отаџбине и својих најмилијих, верници су у молитви тражили утеху, душевни мир и духовно уточиште.¹⁶⁷

Када је 1942. године у логор пристигао барањски свештеник Стеван Избрадић, својим пуним баритоном и лепим певањем оживео је богослужења. Наредне године, о Светом Сави 1943. године, Стеван Избрадић је одслужио службу Божију у логорској капели. Истог дана, поподне, у бараци бр. 7, одржана је свечана Светосавска академија. Скромна свечаност уприличена је хорским извођењем химне Светом Сави „Ускликнимо с љубављу“, пригодним говором, рецитацијама

---

¹⁶⁵ Исто.

¹⁶⁶ Исто.

¹⁶⁷ Исто.

народне песме „Св. Сава и Хасан паша“ и светосавске песме Војислава Илића „Растко“, као и хорским извођењем песама „Каранфиле“ и „Ој, Мораво“.¹⁶⁸

Од доласка Стевана Избрадића у Сталаг XVII-Б почетком 1942. године, па све до његовог одласка из логора октобра 1943. године, јеромонах Антоније и отац Стеван заједно су обилазили болесне другове у Лазарету и духовно их крепили речју не би ли им олакшали бреме у тешким данима. Два пута годишње о Задушницима, обављали су парастосе на гробљима и у цркви.¹⁶⁹

Сахрањивање умрлих

Под тешким условима логорског живота, помрло је много српских заробљеника. О томе сведоче и повремени спискови умрлих који су објављивани у рукописном листу „Наши дани“. Заробљеници су умирали од глади и болести, лоших услова живота, тешког физичког рада или несрећним случајем.

Рукописни лист „Наши дани“ због цензуре није објављивао имена свих помрлих другова. Ако се има у виду да је прве године умирало највише заробљеника, списак преминулих није само непотпун, већ сигурно и подужи. Из повремених прилога „Умрли“, осим имена упокојених, читавамо и места њиховог почивалишта. Они који су преминули у заробљеничкој болници, сахрањивани су на заробљеничком гробљу код Сталага, док су преминули у радној команди, удаљеној и до 50 километара од матичног логора, сахрањивани на цивилним гробљима у Амштетену, Кефермаркту, Штокерау, Шајбсу, Ердбергу, Велсу и многим другим.¹⁷⁰

У Николићевом тексту налазимо и податке о начину сахрањивања преминулих. Николић бележи да је сваки преминули друг свечано опојан и испраћен до гроба. У почетку је 17 српских заробљеника сахрањено у варошком гробљу Кремса. Иако је гробље удаљено 6 километара, један вод другова је са

---

¹⁶⁸ „Вести“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1943, бр. 14, стр. 9.

¹⁶⁹ Св. [Светозар] А. Николић, *н. д.*

¹⁷⁰ „Умрли“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1942, бр. 9, стр. 6; бр. 10, стр. 10; 194, бр. 25, стр. 7; бр. 30, стр. 6; 1945, бр. 32, стр. 6; бр. 33/34, стр. 9.

свештеником и појцима увек одлазио на сахрану. Заробљеничко гробље је касније премештено у шуму иза логора. У њему је до октобра 1943. године сахрањено још 56 другова.¹⁷¹ Сахрањивани су онако како доликује војницима и официрима, са свим војничким почастима и по верским прописима Православне цркве.¹⁷²

У тексту „Леп пример другарства у невољи“, јеромонах Антоније је описао један спровод. Пут до старог цивилног гробља водио је кроз варош. Сви другови су настојали да за спровод буду чисти и утегнути, како доликује српским војницима. На челу вода ишла су двојица, један је носио крст, други кољиво. За њима су ишла друга двојица носећи венац са српском тробојком. По завршетку опела, сачекали би да ковчег прекрије земља и постројени се вратили у логор. Некада су и делегације других нација полагале венац на гроб покојника и учествовале у прикупљању новчане помоћи породици преминулог.¹⁷³

Присећајући се заробљеничких дана, Миладиновић у својој књизи бележи да су цедуље са именом и презименом преминулих заробљеника стављане у стаклене боце покрај мртвог тела.¹⁷⁴ Ипак, потомци многих заробљеника никада неће сазнати где су гробови њихових предака, јер их нико није обележио.¹⁷⁵

Прослављање верских празника

Монотонију логорске свакодневице, разбијале су свечаности и приредбе поводом верских празника. Посебан значај међу српским заробљеницима имали су Божић, Ускрс, Видовдан и Св. Сава.

---

¹⁷¹ Св. [Светозар] А. Николић, *н. д.*

¹⁷² „Умрли“, Рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1942, бр. 9, стр. 6.

¹⁷³ Антоније Ђурђевић, „Леп пример другарства у невољи“, *Наши дани*, 1944, бр. 24, стр. 2–3.

¹⁷⁴ Радисав Миладиновић, *Заробљенички дани*, стр. 37.

¹⁷⁵ Према Миладиновићу, сахрана уз војне почасти односи се превасходно на преминуле војнике који потичу из земаља потписница Женевске конвенције из 1929. године. Према совјетским војницима нацисто су се односили крајње немилосрдно будући да нису били заштићени Конвенцијом. Миладиновић бележи да се у совјетском логору, на педесетак метара преко жичане ограде и бараке број 8 у којој је живео, налазио сиви шатор у који је управа привремено смештала совјетске заробљенике који би преминули преко ноћи у баракама. Одатле су их сваког јутра товарили на велика запрежна кола и сахрањивали у заједничке раке у шуми иза логора, без ичијег присуства и без икаквог обележја. Масовну ликвидацију Руса, нацисто су преформулисали у „епидемију тифуса“ (Р. Миладиновић, *н. д.*, стр. 38–39).

Божих у логору

Уочи Божића, празника Христовог рођења, ложио се бадњак. Скроман божићни ручак обављан је уз молитву Богу и уз тропар „Рождество“. Уместо чеснице, ломио се милиброт. Добротом појединих газда код којих су радили, логораши су потпомогнути намирницама. Божићни ручак завршавали су народним песмама које су у весељу и нади у скори повратак у домовину певали до дубоко у ноћ.¹⁷⁶

Ускрс у логору

На приредбама поводом Ускршњих празника, рецитовани су стихови Ђуре Јакшића, Масуке, Змаја, Десанке Максимовић, Шантића, Дучића и др., и слушане композиције са грамофонских плоча, посебно Бетовенова „Missa Solemnis“.¹⁷⁷

Видовданска свечаност

Као успомена на велику Косовску трагедију, као дан помена и величања народних хероја – мученика Цара Лазара, Милоша Обилића, Југовића и осталих Косовских јунака, Видовдан заузима посебно место у културној историји Срба.¹⁷⁸

Видовдан у логору прослављан је надасве достојанствено. Након службе Божије и помена, којима је присуствовао велики број заробљеника, свечана прослава настављала се у бараци француског позоришта. У препуној бараци, у првим редовима присуствовали су српски, пољски, француски и белгијски повереници са друговима, као и српски, француски и пољски лекари. Ђорђе Костић је гледалиште и позорницу украсио српским грбовима и тробојкама. Пред почетак

---

¹⁷⁶ Драг. [Драгутин] Рајић, „Друштво 'Лакоћемо“, *Наши дани*, 1943, бр. 15, стр. 3; Живојин Десанчић, „Како смо прослављали наш други Божић“, *Наши дани*, 1943, бр. 15, стр. 2.

¹⁷⁷ „Вести“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1943, бр. 17, стр. 9. Подаци о садржају приредбе наведени из сачуваних програма. Духовни концерт са грамофонских плоча уприличен је на Велику среду, 21. априла 1943. године, а „Уметничка приредба“ одржана је 25. априла 1943. године у бараци број 7.

¹⁷⁸ Петар Мојсиловић, „Видов дан“, *Наши дани*, 1942, бр. 4/5, стр. 3

прославе, присутнима се обратио Радивој Ристић на француском језику, објашњавајући им значај Видовдана за српски народ и захваљујући им се на посети.

Свечаност је почела војном музиком под вођством водника С. Боровечког, изводећи српску химну „Боже правде“ коју су сви слушали стојећи. Након химне, др Јосиф Маленић је појаснио смисао видовданске трагедије и позвао присутне да устајањем и минутом ћутања одају пошту палим жртвама за краља и отаџбину. У минути ћутања, пригушено је одјекивао само добош. Уследила је музика „Што ћутиш Србине тужни...“, затим је Ђорђе Костић испричао историјат Косовске битке и њене последице по српски народ. Након „Марша на Дрину“, Ванђел Бадули је запевао „Завичају мили крају“ и своје композиције „Без домовине“ од Милутина Бојића, и „Доћи ће дан“ Мате Милошевића. Питомац Војне академије Б. Остојић прочитао је „Смрт мајке Југовића“ и „Отаџбини“ В. Рајића. На крају, музика је засвирала потпури песама „Хеј трубачу“, „Спремте се спремте четници“, „Лунетове песме“, „Тамо далеко“, „Оро кликће“ и „Ој Србијо“. Тако су српски заробљеници свечано и скромно прославили Видовдан далеко од домовине и свега што живот чини достојним живљења, али са дубоком вером у лепу и светлу будућност.¹⁷⁹

Прослава Св. Саве

Прослава Св. Саве 1944. године у радној команди Б. 1875/Л. одвијала се у границама могућности по обичајима како се прослављало у Отаџбини. Након уводне речи о „Значају Светосавске прославе за наш народ“, уследиле су рецитације песама „Св. Сава“, „Растко“, „Путник“ Петра Прерадовића, „Петру Прерадовићу“, „Три хајдука“, „Кад се Србин Богу моли“ и „Издајници“ од Змаја. За крај Светосавске свечаности, изведена је шаљива једночинка из војничког живота и отпевана химна Св. Сави „Ускликнимо с љубављу“.¹⁸⁰

---

¹⁷⁹ „Прослава Видовдана у логору“, *Наши дани*, 1942, бр. 4/5, стр. 2.

¹⁸⁰ Никола Поткоњак, „Прослава Св. Саве у нашој рад. команди“, *Наши дани*, 1944, бр. 25, стр. 4.

Логорска слава

Срби ни у ропству нису заборављали своју славу, иако се у заробљеништву није прослављало као код куће. Славску атмосферу дочаравају нам текстови Борислава Илића и Душана Војновића. У логорској цркви, служба је почињала рано ујутру. Домаћини су у несвакидашњем расположењу примали честитке, помало сметени, јер није било лако бити домаћин у заробљеништву. Улазећи у цркву, слављеници су се побожно крстили прилазећи икони. У завежљају који са собом носе спремљен је славски колач или кољиво. Славски колач направљен је у порцији од чуваних следовања хлеба. Они „богатији“ доносили су прави колач од пшеничног или кукурузног брашна. Неки су га правили и украшавали помоћу француских бисквита. Међутим, ма колико да су се трудили и сналазили, уочљива је скромност, али и мукотрпно настојање заробљеника да и у туђини очувају старе српске обичаје.¹⁸¹

Права свечаност кулминирала би поподне у баракама, уз виолину, гитару и песму. Домаћин је послуживао оно што има, углавном сачуваним стварима из приспелих пакета, а неретко, уместо ракијом и вином, наздрављало се пивом или чајем.¹⁸²

ВЕРСКИ ПРИЛОЗИ

У првом броју „Наших дана“ и првом верском прилогу под насловом „Основи наше вере“, разматрано је питање вере. На питање, зашто од свих хришћанских празника у којима се празнију догађаји из Христовог живота, само празник Христовог васкрсења доноси радост, дат је и једини могући одговор: Христово васкрсење је залог нашег васкрсења. Христово васкрсење, као тријумф живота над смрћу јесте суштина вере, суштина и основа Хришћанства и спасења.

---

¹⁸¹ Борислав Илић, „Слава у радној команди“, *Наши дани*, 1943, бр. 14, стр. 4; Душан Војновић, „Славе и начин прослављања у логору“, *Наши дани*, 1943, бр. 14, стр. 2–3.

¹⁸² Душан Војновић, *н. д.*; Ј. М. Ш. [Јован М. Шћепановић], „Славска здравица“, *Наши дани*, 1942, бр. 7, стр. 3; Борислав Илић, „Слава у радној команди“, *н. д.*

Да Христ није васкрсао, да није доказао да је господар живота и смрти, ни људи не би веровали у вечни живот.¹⁸³

Верски прилози у наредним бројевима „Наших дана“, углавном су везани за значајне хришћанске празнике. У листу су повремено сарађивали појац Св. [Светозар] А. Николић, јеромонах Антоније Ђурђевић и свештеник Стеван Избрадић.

Присуство сумње и слабљење верских осећања код заробљеника, вероватно је код Св. [Светозара] А. Николића, логорског појца, побудило потребу да се обрати својим друговима. У прилогу „Не тражимо Бога као видљиво биће“, Николић поучава другове да Бога не треба тражити у видљивом облику, нити очекивати да његово присуство у свету буде очигледно, већ да веру треба јачати читањем Светог писма. Ослањајући се на стих „Што вам говорим у тами, казујте на видик; а што вам се шапће на уши, проповедајте с кровова“ (Матеј 10:27), Николић позива другове да се одупру безверју и маловерју, да одагнају сумње и верске недоумице, те да се уздају у Господа, не тражећи видљивог доказа о његовом постојању и несумњајући у истинитост Светог писма.¹⁸⁴

Прилози оца Антонија

Отац Антоније је преко листа упућивао честитке о Божићу и Ускрсу, и повремено писао пригодне посланице и поучне текстове *о узроцима беде, о трпљењу и истрајности и о освети и осветнику*.

Будући да је међу заробљеницима било доста оболелих и клонулих духом, јеромонах Антоније се у тексту „Какав је главни узрок наших беда и чиме се брзо можемо од њих спасти“ позабавио верским аспектом болести. Кроз причу о грешним родитељима и болесном детету, преузетој из житија неименованог светитеља, Антоније указује на бесмисленост трагања за овоземаљским лековима.

---

¹⁸³ „Основи наше вере“, *Наши дани*, 1942, бр. 1, стр. 3.

¹⁸⁴ Св. [Светозар] А. Николић, „Не тражимо Бога као видљиво биће“, *Наши дани*, 1944, бр. 29, стр. 2.

Узроке болести треба потражити у сопственој грешности, а истинско исцељење, телесно и духовно, постиже се окретањем Богу кроз молитву и покајање.¹⁸⁵

У прилогу „О трпљењу“, јеромонах Антоније поучава своје другове како стећи трпељивост:

„Вера је једина светлост трпљењу. Јер трпљење само по себи преставља неподношљив мрак. Вера је сјајна звезда у том мраку; вера ублажава оштрину нашег страдања; она подржава на својим крилима сву тежину трпљења и даје олакшања да се што лакше носе беде и патње у овом свету.“¹⁸⁶

Уочавајући код својих другова појаве као што су клонуће духом, нестрљење и неверицу, јеромонах Антоније је на примеру самог Христа указао на страдање и трпљење. Кроз цитат из Јеванђеља по Луки: „Трпљењем својим, спасавајте своје душе. Који претрпи до краја тај ће бити спасен.“ (ЛК 21, 19), Антоније поручује да су трпељивост и истрајност пут до спасења душе. Предочавајући да се трпељивост стиче вером и молитвом, Антоније позива другове да не очајавају, већ да се угледају на Спаситеља и његову љубав према људима, јер, као што је Христ својом трпељивошћу, кроз муке и страдање откупио грехе наше, тако исто сваки појединац уз помоћ вере и молитве мора изнаћи снаге да изнесе свој терет и превазиђе сва искушења зарад спасења душе своје.¹⁸⁷

Будући да је у ратном и логорском окружењу смрт била свеприсутна, посредством васкршње посланице о „Христовом васкрсењу“ јеромонах Антоније је настојао да својим друговима оснажи веру у коначну победу живота над смрћу. Кроз пример Христовог васкрсења, Антоније је својим друговима поручио да се боре, да истрају и да следе Христов пример, како би вером, љубављу, праштањем и истрајношћу заслужили живот вечни.¹⁸⁸

---

¹⁸⁵ Антоније [Ђурђевић], „Какав је главни узрок наших беда и чиме се брзо можемо од њих спасти“, *Наши дани*, 1942, бр. 8, стр. 2–3.

¹⁸⁶ Антоније [Ђурђевић], „О трпљењу“, *Наши дани*, 1942, бр. 11, стр. 2.

¹⁸⁷ Исто.

¹⁸⁸ Антоније [Ђурђевић], „Христово васкрсење“, *Наши дани*, 1944, бр. 26, стр. 2.

Кроз прилог „О освети и осветнику“, отац Антоније поучава праштању. Пошто је видео да су многи његови другови у ратном вихору претрпели тешке личне губитке и да су по том основу жељни освете, јеромонах Антоније им се обраћа посебном поуком како би предупредио не само њихово међусобно обрачунавање, већ и евентуалну ескалацију нетрпељивости према тамничарима и окупаторима, што је могло имати негативне последице не само по појединце већ и против читаве логорашке заједнице. Стога је друговима поручивао да сузбију мисли о освети и да правду не узимају у своје руке, већ да се уздају у Господа и његову правду. Позивајући се на цитат из Библије: „Моја је освета, ја ћу вратити, говори Господ“ (5. Мој. 32, 35), Антоније наглашава да је Бог једини судија и да његов суд нико неће избећи.¹⁸⁹ Нимало случајно, уз наслов овог поучног текста, минијатурни цртеж са мотивом обрачуна два мушкарца уз посезање оружја, алудира на братоубилачку борбу. Опанци на ногама „осветника“ упућују на још дубљи смисао цртежа, јер овај детаљ недвосмислено указује да је реч о Србима, па самим тим и порука коју шаље отац Антоније подсећа на ону Рајсову: „Чујте Срби! Чувајте се себе.“¹⁹⁰

У верској посланици „О Христу – као хлебу живота“, отац Антоније покушава да сажме суштину хришћанске науке. Позивајући се на цитат из Новог завета: „Ја сам хлеб живота“ (Јов. 6:35), отац Антоније указује друговима на Христа као једини истинити пут духовног и телесног избављења. Приметивши међу друговима потиштеност због тешких услова логорског живота, Антоније је настојао да утеша другове указивањем на пролазност свих овоземаљских добара која су им у ратним условима била ускраћена, позивајући их да следе Христове заповести, јер је то пут ка вечном животу. Кроз поуку садржану у стиху из Јовановог јеванђеља: „Старајте се не за јело које пролази него за јело које остаје за вечни живот“ (Јов. 6:27), Антоније им заправо поручује да су права истинска добра само она духовна.¹⁹¹

---

¹⁸⁹ Антоније [Ђурђевић], „О освети и осветнику“, *Наши дани*, 1943, бр. 19, стр. 2.

¹⁹⁰ Види: Родолф Арчибалд Рајс, *Чујте Срби! Чувајте се себе : Чувајте се! Од кога? Од себе*, СПИК, Београд, 2004.

¹⁹¹ Антоније [Ђурђевић], „О Христу – као хлебу живота“, *Наши дани*, 1944, бр. 31, стр. 2.

Само неколико месеци пред ослобођење, у свом последњем обраћању на страницама „Наших дана“, јеромонах Антоније, молитвеник пред Господом, честита „свој благочестивој и христољубивој браћи“ у Сталагу наступајуће празнике Христовог рођења. Свестан да после толико ужаса, патњи и страдања сви су већ жедни мира и среће, Антоније подсећа другове да се Црква Христова свакога дана моли за „вишњи мир; за мир целог света; за мир у држави; за мир у цркви; за мир у животу појединаца...“. Позивајући се на цитат из песме са вишевековном традицијом: „Слава на висини Богу...“, Антоније поручује да треба веровати да ће се се темељи Хришћанске љубави убрзо успоставити, јер су су мир на земљи и добра воља међу људима „хлеб насушни“ који је свима потребан:

„Мир за којим чезнемо јесте чудотворно семе донето с неба. Оно може да расте и живи на чистом духовном тлу. Неопходно је да отворимо срца Христу Спаситељу и Његовом Благом учењу. Примити у своје срце семе Његове Божанске науке које може на тај начин да донесе жељени мир на земљу и братство међу људима. АМИН.“¹⁹²

Прилози свештеника Стевана Избрадића

Уз јеромонаха Антонија, и отац Стеван је у два наврата написао пригодне беседе, о Божићу и Ускрсу 1943. године.

У уводу божићног текста „Поука на Божић“¹⁹³, отац Стеван својој заробљеној браћи у логору и на разним радним командама честита празник хришћанским поздравом „Христос се роди!“, подсећајући их истовремено да је човечанство на дан рођења Сина Божијег примило највеће дарове, веру, љубав и правду, које Христос доноси са неба. Вероватно највећа могућа хришћанска поука коју је могао упутити преко строго контролисаног и цензурисаног листа свима у

---

¹⁹² Антоније [Ђурђевић], „[Пригодна честитка]“, *Наши дани*, 1945, бр. 32, стр. 2.

¹⁹³ Стеван Избрадић, „Поука на Божић“, *Наши дани*, 1943, бр. 13, стр. 2.

логору, јесте, да је „свемогући Творац испунио свој завет и послао јединородног Сина да спасе свет од греха и смрти“.¹⁹⁴

У васкршњем обраћању, у тексту „Поука на Ускрс: (о бесмртности)“¹⁹⁵, отац Стеван износи једну суптилну анализу преваге душе над смртним телом. Свеprisутна смрт у логору и целом свету те 1943. године, у размишљањима једног заточеног православног свештеника оставља траг упитаности над смислом страдања и смрти и над могућношћу да човек, као „цар и круна природе“, буде изгубљен за живот. На инсинуирана питања, отац Стеван даје једини могући одговор – сведочанство да је Христос васкрсао! У својој поуци „Нема прошлости која не припрема нову будућност, нема краја који не води новом почетку“, отац Стеван ће формулисати утеху и вечну наду. Ове речи подстрека и охрабрења упућене из тамнице рата, неодољиво подсећају на стих великог Његоша да „воскресенија не бива без смрти“, стога не чуди што се отац Стеван одмах потом позива и на апостола Павла из Прве посланице Солуњанима¹⁹⁶: „Јер ако верујемо да Христос умре и васкрсе, тако ће Бог и оне који су умрли у Исусу довести с њим“ (I Сол. 4–14).¹⁹⁷

Иако у Ускршњој посланици због ратних прилика није није било места ни за какве примедбе на тренутно стање у логору и у свету уопште, отац Стеван је ипак успео да бар посредно упери понеку реч против непријатеља своје цркве и народа. Кроз причу о дивљим народима и њиховим варварским обичајима, препознатљива је алузија на окупатора: „Познато је колико је силна власт и груб дух мрака неких дивљака. У њима је звер јача од човека.“ На примеру овог исказа, јасно је да су поруке обавијане метафором да не би изазвале сумњу и одмазду, и да се њихов прави смисао морао читавати између редова.

Суделовање јеромонаха Антонија Ђурђевића и свештеника Стевана Избрадића у духовном, културном и друштвеном животу заробљених Срба,

---

¹⁹⁴ Према: Наташа Јовановић и Владимир Баљ, „О заробљеничким данима свештеника Стевана Избрадића кроз призму рукописног листа „Наши дани“, Научни скуп *Епископи епархије Бачке. Епархија Бачка кроз векове*, Бачка Паланка, 21. октобра 2017. Рад у штампи.

¹⁹⁵ Стеван Избрадић, „Поука на Ускрс: (о бесмртности)“, *Наши дани*, 1943, бр. 16, стр. 3–4.

¹⁹⁶ Овај одељак посланице чита се при опелу над умрлим хришћанином.

¹⁹⁷ Према: Наташа Јовановић и Владимир Баљ, *н. д.*

допринело је очувању њиховог заједништва и националног идентитета, чије заметке назиремо у литургијском заједничарењу.

У оживотвореном духовном животу, многи заробљеници–верници утољавали су разноврсне глади душе: глад за Богом, глад за правдом, глад за утехом, глад за радошћу, глад за човекољубљем, глад за љубављу, глад за животом, глад за породицом, глад за домовином, глад за слободом, и надасве, глад за МИРОМ.

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

Крајем 1941. године, међу припадницима Југословенске Краљевске владе у егзилу водила се полемика поводом речника немачког језика за заробљенике. Из дописа Министарства социјалне политике и народног здравља у Лондону, од 28. новембра 1941. године, упућеном министру иностраних послова Момчилу Нинчићу, сазнајемо да „vlada želi znati da li je rečnik njemačko srpski koji je radio jedan Rus pregledan po licu, koje dobro poznaje srpski jezik“, јер постоји сумња „da bi po Rusu sastavljeni rečnik mogao biti takav da se njime naši zarobljenici ne bi mogli korisno služiti.“¹⁹⁸ Да је у Влади постигнут споразум да се уместо првобитно планираног речника за заробљенике штампа приручник, сведочи непотписан допис од 12. децембра 1941. године:

„Споразумио сам се са министром Гролом да се штампа Приручник јер од самог речника не би војници/заробљеници имали много користи, а Приручник, ма колико да је невешто израђен, ипак ће бити од користи заробљеницима.“¹⁹⁹

Имајући у виду датум преписке и сачувани лекторисани примерак приручника Југословенске владе²⁰⁰ без године издавања на њему, можемо

---

¹⁹⁸ АЈ 103, ф. 112, д. 114.

¹⁹⁹ Исто.

²⁰⁰ Лекторисани примерак „А. В. С. nemačkog jezika, priručnik za razgovor s rečnikom namenjen zarobljenicima“ виђен у фонду АЈ 103, ф. 112, д. 114.

констатовати да је „А. В. С. немачког језика, прѳручник за разговор с рећником намењен заробљеницима“ убрзано публикован пред сам крај 1941. године. Томе у прилог иде чињеница да се ово ретко сачувано прво издање примерка из 1941. године, нашло на аукцији „SFK Auction House“²⁰¹ са печатом Stalaga V-D, и да још једино каталог немачке Националне библиотеке у Лајпцигу (Deutsche Nationalbibliothek, Leipzig) бележи 3. издање из 1943. године, на 62 стране.

На основу предочених података, није тешко претпоставити да почетни тираж приручника колики год да је био, није покривао потребе припадника Војске Краљевине Југославије у немачком заробљеништву. Ни у логорској библиотеци Сталага XVII-B није било довољно приручника. Сходно томе, не чуди идеја да се најзначајнији појмови који би олакшали свакодневну комуникацију у заробљеништву, препишу из приручника и у наставцима публикују у рукописном листу „Наши дани“ како би посредно био доступан што већем броју српских заробљеника.

Течај немачког језика на страницама „Наших дана“, надовезао се на завршени „курс“ о здрављу. Рубрика „Немачки“ покренута је у децембарском броју 12 из 1942. године и излазила је све до априлског броја 26 из 1944. године. У тих 14 наставака стало је преко 2700 израза и фраза из немачког језика. Због ограниченог простора у листу, изрази су бирани са циљем да у најкраћем могућем року оспособе заробљенике да у свакодневном разговору могу да искажу своје мисли, потребе и жеље. Назнаку о разлозима покретања рубрике, налазимо уз први наставак у броју 12:

„Како логорска библиотека нема довољан број приручника за немачки језик, то ћемо у неколико наставака прештампати тај приручник у нашем листу, за оне другове, који желе да науче извештан број потребних израза на немачком језику, а не знају немачко писмо да би се могли послужити каквим другим уџбеником.“²⁰²

---

²⁰¹ Према: SFK Auction House: „1941. A.B.C. nemackog jezika, prirucnik za razgovor s recnikom namenjen zarobljenicima, izdanje YMCA, Ženeva sa žigom OFLAG V D.“ Доступно на: <http://www.auction-sfk.com/index.php?act=showlots&auk=35&fromlot=471&tolot=507&srctext=&str=2> <20. 02. 2018>.

²⁰² „Немачки“, *Наши дани*, 1942, бр. 12, стр. 10.

Мини-речник на страницама „Наших дана“ доприносио је својом практичношћу брзом овладавању немачким језиком. У односу на „А. В. С.“ приручник у којем су се најпре морала научити граматичка правила да би се могло читати, речник у „Нашим данима“ је крајње поједностављен. Ради лакшег учења, сви немачки изрази и фразе транскрибовани су по принципу „пиши као што говориш...“ и сложени абецедно унутар сваке теме.

Систем транскрипције код вокала са прегласом (**ä, ö и ü**) и дифтонга/двогласа (**ei, ai, au, eu, äu**) углавном је доследно спроведен у духу немачког језика: **ä – е** (нпр. Половина – Ди хелфте [die Hälfte]; Хладноћа – Ди келте [die Kälte])²⁰³, али и: **ä – ее** (нпр. Посађен – Гезеет [gesät])²⁰⁴; **ö – е** (нпр. Убити – Тетен [töten]; Пакао – Ди хеле [die Hölle]; Убица – Дер мердер [der Mörder])²⁰⁵; **ü – и** (нпр. Преживети – Иберлебен [überleben]; Вођа – Дер фирер [der Führer])²⁰⁶; **ei – ај, аи** (нпр. Царство – Дас рајх [das Reich]; Слобода – Ди фрајхајт [die Freiheit]; Лед – Дас аис [das Eis])²⁰⁷; **ai – ај, аи** (нпр. Мај – Мај [der Mai]; Кукуруз – Дер маис [der Mais])²⁰⁸; **au – аи** (нпр. Капетан – Дер хауптман [der Hauptmann]; Задатак – Ди ауфгабе [die Aufgabe])²⁰⁹; **eu – ој** (нпр. Данас – Хојте [heute]; Авион – Дас флугцојг [das Flugzeug]; Крст – Дас кројц [das Kreuz])²¹⁰; **äu – ој** (Зграда – Дас гебојде [das Gebäude]; Сањати – Тројмен [träumen])²¹¹.

Код речи са дугачким **и (ie)** и удвојеним самогласником (**aa, ee**), изговор није доследно наглашен (нпр. Мелодија – Ди мелоди [die Melodie]; Бележити – Нотирен [notieren]; али и: Индустија – Ди индустрије [die Industrie]; Коса – Дас хар [das Haar]; Држава – Дер штат [der Staat]; Чај – Дер те [der Tee]; Душа – Ди Зеле [die Seele]; али и: Идеја – Ди идее [die Idee])²¹².

²⁰³ Примери према: „Немачки“, *Наши дани*, 1943, бр. 16, стр. 10; бр. 17, стр. 10;

²⁰⁴ *Исто*, 1944, бр. 24, стр. 8;

²⁰⁵ *Исто*, 1944, бр. 23, стр. 8; бр. 25, стр. 8; бр. 26, стр. 8.

²⁰⁶ *Исто*, 1943, бр. 22, стр. 10; 1944, бр. 26, стр. 8.

²⁰⁷ *Исто*, 1943, бр. 17, стр. 10; 1944, бр. 25, стр. 8; бр. 26, стр. 8.

²⁰⁸ *Исто*, 1943, бр. 17, стр. 10; бр. 18, стр. 10.

²⁰⁹ *Исто*, 1942, бр. 12, стр. 10; 1944, бр. 26, стр. 8.

²¹⁰ *Исто*, 1942, бр. 12, стр. 10; 1943, бр. 13, стр. 10; 1944, бр. 25, стр. 8.

²¹¹ *Исто*, 1943, бр. 18, стр. 10; 1944, бр. 23, стр. 8.

²¹² *Исто*, 1943, бр. 17, стр. 10; бр. 20/21, стр. 10; 1944, бр. 25, стр. 8.

Код сугласника и сугласничких група, транскрипција је углавном доследно спроведена. Сугласник **s** на почетку речи транскрибован је у **с**, **з** или **ш** (нпр. Сребрно – Силберн – [silbern]; Сапун – Ди сајфе [die Seife]; Статуа – Ди статуе [die Statue]²¹³; што није у складу са правилима изговора (на супрот примерима Сребро – Дас зилбер [das Silber]; Сместа – Зофорт [sofort]; Син – дер Зон [der Sohn]; Казна – Ди штрафе [die Strafe]; Траг – Ди шпур [die Spur])²¹⁴.

Код речи које се завршавају на **-ig** нема транскрипције²¹⁵ (нпр. Тужан – Трауриг [traurig]; Мед – Дер хониг – [der Honig])²¹⁶, док нпр. речи које се завршавају на **-ch**, транскрибоване су у **х** (нпр. Најзад – Ендлих [endlich]; Срдачан – Херцлих [herzlich])²¹⁷.

Иако се у речнику може наићи и на друге неправилности (нпр. погрешан превод: Вид – Дас гезихт [das Gesicht] значи *лице*; Срчана мана – Дер херцанфал [der Herzanfall] значи срчани напад)²¹⁸, архаизме и колоквијализме у речима на српском језику (нпр. накнадити, несветао, ратзличан, куфер, јексери, факлја, сулундар, кокошињак, циклизам, говеђина, грис, достајати, меблирати...)²¹⁹ свакако је за похвалу труд приређивача да олакша учење језика применом фонетског принципа који је близак српском народу.

Концептуално, поред општих речи и израза примереним разним ситуацијама, посебна вредност речника огледа се у садржају читавог низа термина из војничког и заробљеничког живота: чиновни и знаци немачке војске, предмети спреме, оружје и служба и др.²²⁰ Читајући између редова, из овог мини-појмовника читавамо строги надзор, ред и дисциплину, најчесталије болести и повреде код заробљеника, врсте забаве и рекреације у логору, скроман јеловник и колико су заробљеницима значили кафа, хлеб и цигарете. Заробљеници су поучени како да

---

²¹³ Исто, 1943, бр. 16, стр. 10; бр. 20/21, стр. 10; 1944, бр. 26, стр. 8.

²¹⁴ Исто, 1942, бр. 12, стр. 10; 1943, бр. 17, стр. 10; бр. 18, стр. 10; 1944, бр. 25, стр. 8; бр. 26, стр. 8.

²¹⁵ За разлику од аустријског немачког, у немачком књижевном језику **-иг** на крају речи се чита као **-их**.

²¹⁶ Исто, 1943, бр. 16, стр. 10; бр. 20/21, стр. 10.

²¹⁷ Исто, 1943, бр. 16, стр. 10.

²¹⁸ Исто, 1943, бр. 17, стр. 10.

²¹⁹ Исто, 1943, бр. 18, стр. 10; бр. 20/21, стр. 10; бр. 22, стр. 10; 1944, бр. 25, стр. 8.

²²⁰ Види: „Немачки“, *Наши дани*, 1942, бр. 12, стр. 10; 1943, бр. 13, стр. 10.

комуницирају у кантини, у болници, у апотеци, у пекари, код зубара, код обућара, код ситничара (кројача), код берберина, при куповини и др.²²¹ Пажљивим сагледавањем појмова, можемо закључити да су заробљеници обављали тешке физичке послове, везано за пољопривреду, сточарство, фабрику, каменолом, рудник, занатство и сл.²²² У речнику се могу наћи многи појмови примерени ратним условима и страдању: касарна, заробљеништво, дисциплина, мртвачки сандук, рушевине, сила, сирена, склониште, слобода, несретни случај, свађа, сведок, свештеник, свирепство, штампа, жиг, злочин и др.²²³ У контексту рата и заробљеништва, посебан утисак и тежину остављају немачке команде: Стој! – Халт!; Стража! – Вахе!; Одступи! – Форт!; Изађи! – Раус!; Мирно (Пажња)! – Ахтунг!; Дужи се! – Ауф!; На посао! – Ан ди арбајт“ и др.²²⁴

Уз последњи наставак у броју 26, читаоцима је саопштено да речник више неће излазити:

„Овим је завршен српско немачки речник најпотребнијих речи и израза, који смо, за другове који незнају да читају немачки, преписали из приручника за немачки језик „А.Б.Ц.“ издатог од одбора за помоћ рат. заробљ. удруж. хришћ. заједн. младих људи, Женева.“²²⁵

КЊИЖЕВНОСТ

Књижевност заузима значајно место у рукописном листу „Наши дани“. Први бројеви доносили су невелик број песама и кратких прича, док каснији бројеви садрже све већи број жанровски разноврсних прилога. Посебна вредност листа огледа се у томе што већином садржи оригиналне књижевне прилоге. Писали су их „обични“ људи, заробљеници Сталага XVII–Б. Будући да је уредништво од самог почетка усмеравало сараднике да шаљу песме и кратке приче, доживљаје из

---

²²¹ Исто, *Наши дани*, 1943, бр. 14, стр. 10; бр. 15, стр. 10; бр. 16, стр. 10; бр. 18, стр. 10.

²²² Исто, 1943, бр. 15, стр. 9–10.

²²³ Примери према: „Немачки“, *Наши дани*, 1942, бр. 12, стр. 10; 1943, бр. 13, стр. 10; 1944, бр. 26, стр. 8.

²²⁴ Исто, 1942, бр. 12, стр. 10.

²²⁵ „Немачки“, *Наши дани*, 1944, бр. 26, стр. 8.

личног и заробљеничког живота и што више шаљивих прилога који ће допринети ведром расположењу, не чуди што у листу преовладавају ауторска поезија, документарна проза и кратке књижевне форме. У мањој мери заступљени су преводна књижевност, књижевна критика и мисли познатих светских књижевника и мислилаца, док је у недостатку простора драмска књижевност потпуно изостављена.

Проза

У домену прозног стваралаштва, долази до изражаја разнородност и изобилје садржаја. Поред носталгичности и ведрине, лепих и мудрих мисли, кроз различите прозне садржаје провејава несаломивост духа, па чак и борбеност наших заробљених војника, што можда најбоље показује текст поводом Видовдана у броју 4/5 од јуна/јула 1942. године. Говорећи о Косовском боју, Петар Мојсиловић подсећа на слободарске традиције и потребу очувања духа, предочавајући неминовност борбе против непријатеља. Аутор алудира да ће куцнути час и за логораше и за цео српски народ „када ће се часно искупити и завредети [...] слободу и место под сунцем“²²⁶. У мноштву истоврсних текстова, „жежу“ сличне или још „изазовније“ речи – речи наде и пркоса, које отворено позивају на спремност да се избори слобода када за то дође време. Наведене речи „прејакe“ су и за листове који су излазили у окупираној Србији или другим земљама под немачком окупацијом, нарочито те 1942. године, када је нацистичка сила била на врхунцу своје моћи.

У писању приповетки, поучних текстова, кратких и шаљивих прича, учествовао је велики број аутора. Лист је подстакао многе логораше да, бар на тренутак, скрену пажњу са мучне логорске свакодневице и да се лате пера, присећајући се лепих, поучних и занимљивих прича.

---

²²⁶ Петар Мојсиловић, „Видов дан“, *Наши дани*, 1942, бр. 4/5 (јун/јул), стр. 3.

Поезија

Жанровски разноврсна поезија присутна је од првог до последњег броја „Наших дана“. Преко 130 песама исписано је у слободном стиху, у десетерцу, осмерцу и другим краћим или дужим стиховним формама. Поезија у жицама, непрекидно је осцилирала између снова и логорске стварности. Стихови страдања и патње српских заробљеника, натопљени су патриотизмом, визијом слободе, носталгијом, идеалима, надом, чежњом за породицом и љубавном чежњом. Најзаступљеније су патриотске и рефлексивне песме, затим, лирске песме са породичним мотивима и мотивима из заробљеничког живота, а извештајни број чине и дескриптивне песме и песме хумористичко-сатиричног, религијско-верског и поучног карактера.

У љубавној песми „[На моме столу...]“ младић осећа бол и тугу док гледа слику са које се смеши лепа девојка. Он чезне за љубављу, за девојком с којом ће „згрешити љубав“.

„По месечевој површини
заплеши;
Нага се скини
и згреши љубав.“²²⁷

Еротски набој читавамо и у стиховима: „кричи ми тело као гавран“, „крв кључа и тече“. Младић сања срећу коју никада није доживео. Срећу пореди са цвећем и сладошћу меда. И нада се. Његова нада је плава, попут њених очију.

Мотив чежње, стрепње и неизвесности налазимо у песми „Преварих се!“ Пере Вуковића, у којој песник своју жену пореди са „мирисавим цветом“, који многе привлачи, а он је немоћан да нешто учини.

„Можда данас моју ружу неко мирише,
а венчани у туђини за њом уздише.“²²⁸

---

²²⁷ Ал. [Александар] Цв. Наумовић, [На моме столу...], *Наши дани*, 1945, бр. 32, стр. 3.

²²⁸ Пера Вуковић, „Преварих се!“, *Наши дани*, 1945, бр. 32, стр. 5.

Своју безграничну љубав песник показује спремношћу да јој опрости чак и уколико не одоли искушењима.

У песми „Свет“ Павла Пауновића, из септембра 1944. године, поредећи свет са опалим цветом који ветар носи у бездан, песник алудира на срљање и пропаст света и човека. Кроз питања која поставља у наредним строфама, читавамо песниково нестрпљење и ишчекивање да се у човеку пробуди човек, да престану патње и страдања, мржња и завист, да прођу бол, чежња и туга. Песник нескривено прижељкује живот пун братске љубави и слоге, повратак кући и мир у свету.

„Свет, као опали цвет.

Ветар га носи,
у бездан

Свет, људство, људи!

Кад ће се једном да пробуди –
човек?

Пати, умире, гине!

Кад ће једном, сунце да сине,
јад да мине?

Мржња, завист да престане,

Живот пун љубави да сване, –
Мир!

Бол, чежња, туга да прође.

Свак своме опет да дође, –
Кући!

Да завлада љубав, и слога.

Један другог, да љуби ко брата –
свога.

Скоро се ласте крећу на југ!

Пут је дуг. Да сам им бар
друг!

Свет! Да се једном не туку.
За вечност један другом да пруже
Руку!²²⁹

Песник-земљорадник, Василије Савић, у песми „Наша жеља!“²³⁰ позива другове да се заједно помоле „вишњем Богу“ за здравље својих најмилијих, за слогу српског рода и скори повратак у домовину.

Пандан поучној причи из броја 12 „Новац на штету здравља“²³¹, налазимо у поучној песми „Чувајмо здравље“²³², у којој песник, Вујадин Софренић, поручује да је здравље највеће богатство које треба чувати.

У песми „Наши дани“²³³, Софренић сугерише да сваки човек треба да се чува посрнућа и пада у искушења која живот са собом носи. Символичан наслов песме алудира на заробљеничке дане, који, иако су тешки и мучни, доприносе животном искуству из којег треба извући поуке. Поруку коју шаље песник читавамо и у дистиху који се понавља на почетку прве две и на крају треће секстине:

„Наши дани јест имају муке,
Ал имају и добре поуке.“

Супротстављајући *истину* и *лаж* у поучној песми пословичног карактера „Једна пословица“²³⁴, Василије Илић поучава да лаж никога не може усрећити, нити онога ко је изговара, нити онога коме је упућена. Позивајући се на стихове из народне епске песме „Урош и Мрњавчевићи“: „Немој сине говорити криво, / Ни по бабу ни по стричевима / већ по правди Бога истинога“, аутор алудира да су истина

---

²²⁹ Павле Пауновић, „Свет“, *Наши дани*, 1945, бр. 32, стр. 3.

²³⁰ Василије Савић, „Наша жеља“, *Наши дани*, 1943, бр. 14, стр. 4.

²³¹ Види: Ђ. [Ђорђе] Стојковић, „Новац на штету здравља“, *Наши дани*, 1942, бр. 12, стр. 2.

²³² Вујадин Софренић, „Чувајмо здравље“, *Наши дани*, 1944, бр. 24, стр. 4.

²³³ Вујадин Софренић, „Наши дани“, *Наши дани*, 1944, бр. 27, стр. 3.

²³⁴ Василије Лазић, „Једна пословица“, *Наши дани*, 1943, бр. 17, стр. 6.

и правда као врховни морални принцип једино исправно оружје у борби против лажи и кривде којима се служе појединци ради личних интереса. Није искључено да аутор посредством ових стихова прикривено шаље много дубљу поруку српским заробљеницима: да буду сложни и клоне се неморалних радњи које могу довести и до међусобних размирица.

Кроз стиховану пословицу „Лаж“, Јован Глишић поучава да лаж није одржива и да ће онај који се њој служи кад-тад бити разоткривен:

„Да је плитко дно у лажи,
То већ свако зна.
Ја бих о њој друго реко,
да и нема дна.
Јер коме се год у њојзи
Купат допадне.
Данас, сутра, прекосутра
У њој пропадне.“²³⁵

Велики број песама говори о љубави према ближњима, према жени, родитељима, деци. Чежња за завичајем и визија слободе у миру и слози, провејава у највећем броју песама. Свака реч натопљена је надом да ће за цео народ сванути зора лепше будућности. У броју 31 од 31. децембра 1944. године, у песми „Ново“ скоро нескривено се описује нада у крај рата и долазак савезника:

„Јеси ли чуо шта има „ново?“
„Они“ су овде, „Ови“ су онде
Радио јавио, у поверењу рекао ми један
Неко гласно мисли: „Скоро ће мир, још месеца три“
„Море каква три, готово је већ!“²³⁶

---

²³⁵ Јован Глишић, „Лаж“, *Наши дани*, 1943, бр. 14, стр. 4.

²³⁶ В., „Ново“, *Наши дани*, 1944, бр. 31 (31. децембар), стр. 5.

Иако је песма „Ново“ објављена скоро пола године пре краја рата, њени стихови су били веома храбри за дате услове и време.

У писању поезије учествовали су већином људи од којих се не очекује писање поезије: колар, столар, земљорадник... Када се узме у обзир да у то време писменост у Србији није била на неком завидном нивоу, изненађује разноликост и бројност „поета“ који су стварали поезију и друге литерарне радове за овај логорски лист. Лепотом своје поезије издвојили су се Боривоје С. Михајловић, Ромулус Васић и Вујадин Софренић, међутим, посебно место у листу заузима песнички опус уредника листа, Мате Милошевића.

Песнички опус Мате Милошевића

Мата Милошевић, доајен српског глумишта, своје прве и једине уредничке кораке начинио је у заробљеништву, у Сталагу XVII–Б, уређујући логорски повременик „Наши дани“. То је уједно био и једини период његовог живота када је писао песме. На страницама „Наших дана“, публиковао је 22 песме у слободном стиху, које по снази и дубини забележених речи заузимају посебно место у листу. Све песме потписивао је иницијалима „М. М.“, о чему сведочи и Милошевићева белешка крај прве публиковане песме „Доћи ће дан“ у примерку ИМУС-а:

„Све песме потписане са 'М. М.'
написао је Мата Милошевић.“²³⁷

Истраживањем је утврђено да су песме које је Милошевић наменски писао за рукописни лист „Наши дани“, сачуване у дактилографисаној форми у још два примерка. Примерци се чувају у Легату Мате Милошевића на Факултету драмских уметности у Београду. Увидом у примерке, на основу папира, може се закључити да су примерци дактилографисани у заробљеништву, а песме у примерцима

---

²³⁷ М. М. [Мата Милошевић], „[Доћи ће дан...]“, *Наши дани*, 1942, бр. 4/5, стр. 5. Белешка у примерку ИМУС.

означене римским бројевима и датирание. Песме које су публиковане у „Нашим даним“ већином нису насловљене.

Избор од шест песама из песничког опуса Мате Милошевића, публиковано је у књизи *Мата Милошевић*, у одељку „Мата Милошевић ван сцене“, под насловом „У жицама“.²³⁸

„Молитва Св. Сави“, прва и једина молитвена песма из песничког опуса Мате Милошевића, публикована је у првом броју „Наших дана“ 1942. године. То је уједно и једина песма коју није потписао иницијалима, већ почетним словом имена и презименом. Милошевић је рецитовао „Молитву“ на Светосавској академији у логору 1941. године. Указујући дубоко поштовање српском светитељу, песник у градацијском низу слика узноси молитву Светом Сави, називајући га „владиком светим“, „заштитником“, „оцем“, „просветитељем“, „свецем племенитим“, „молитвеником“ и „спасиоцем добрим“.

Молитва се састоји од 8 катрена у испеваних једанаестерцу. У прве две строфе, песник „светитељу предака нам славних“ описује несрећу која је задесила српски народ. Неугаслу наду и веру у светлу и славну будућност домовине, читавамо у трећој строфи. У преосталим строфама, песник моли светитеља да убрза освит зоре мира и праведности, моли да братска љубав поново прожме њихова срца и да домовином опет завлада „Боже правде“ и узвине се „Напред заставе славе“²³⁹, а када се то деси, моли светитеља да им просветли дух и ум да се раздор и неслога никада више не врате.

---

²³⁸ Види: Ксенија Шукуљевић – Марковић, Олга Савић (прир.), *Мата Милошевић*, Одељак „Мата Милошевић ван сцене“, пододељак „У жицама : (песме 1941–1945, избор)“, Савез драмских уметника Србије, Београд, 1996, стр. [173]–176.

²³⁹ „Напред заставо славе“ (слов. „Naprej zastava slave“) је бивша словеначка национална химна, данас званична химна Војске Словеније. Текст песме написао је Симон Јенко, а музику на текст компоновао је Даворин Јенко, композитор српске химне „Боже правде“. Песма „Напред заставо славе“ настала је 1860. године. Првобитно је била део државне химне Краљевине Југославије, а након Другог светског рата постала је химна СР Словеније све до 27. септембра 1989. године када ју је заменила „Здрављница“.

„Чуј, светитељу предака нам славних,
Владико светли, рода нашег спасе!
Чуј, славо наша! Теби уносимо
Рањеног срца вапијуће гласе.

Згариштем поста Отаџбина наша,
Домови јече несрећом и плачем,
Натопљен крвљу завичај је тужан,
Заставе горде прекривене драчем.

Па ипак, духом клонули ми нисмо,
Јер нада наша још замрла није.
У грудма болним уздање се рађа,
У срцу вера негдашња се крије.

С тог молбу нашу чуј, наш заштитниче:
Испуни, оче, лепе наше снове,
Приближи мира праведнога дане,
Убрзај освит зоре наше нове.

А тад просветли, о просветитељу,
Наш дух и ум наш, да се никад више
Не врати раздор и неслога мучна
И блудње, што у прошлости се збише.

Оплемени нас свече племенити.
Нек љубав братска и нек добра воља
Срца нам прожму; да нова времена
Од старих буду срећнија и боља.

Још молимо те, наш молитвениче,
Пред вечни престо ти подастри смерно,
Символу моћном недокучног свега,
Народа једног, жуђења безмерно:

О, Боже правде, спасиоче добри,
Дај, када сунце жељено нам сине,
Да лепом нашом домовином опет
Напред застава славе се вине.²⁴⁰

Друга по реду, можда најлепша песма Мате Милошевића [Доћи ће дан...]²⁴¹, публикована је први пут 1942. године у броју 4/5 „Наших дана“. На цртежу у форми свитка, у чијој позадини је бодљикава жица, песма је калиграфски исписана.

Сама песма имплицира наду да ће доћи дан када ће ужас, мржњу и раздор заменити љубав и радост, и када ће опет завладати живот у коме ће *можда* „човек постати човек“.

„Доћи ће дан.
И престаће ужас
И мора
И људски
Јад.

Утишаће уздах,
Усануће суза,
Утонуће туга.

Доћи ће дан.
И престаће раздор
И мржња
И људска
Звер.

---

²⁴⁰ М. [Мата] Милошевић, „Молитва Св. Сави : рецитовано на Светосавској академији у логору 1941 год.“, *Наши дани*, 1942, бр. 1, стр. 4.

²⁴¹ Оригинал песме, исписан руком Мате Милошевића, сачуван е на парчету папира у рукописној аутобиографији Ванђела Бадулија „Мој живот“. На молбу Мате Милошевића, Бадули је компоновао музику на текст песме која је често извођена у логору, и у два наврата након рата. Ноте су чуване до недавно, када су пропале након невремена које је захватило породичну кућу, а звучни снимак упркос потрази, није забележен.

Освануће радост,
Оцветаће љубав,
Окликтаће живот.

Доћи ће дан.
И можда ће
Човек
Постати
Човек.²⁴²

У рефлексивној песми „За снове“, Мата Милошевић пева о човеку који се кроз историју крвљу борио за многе идеале, своје и туђе, и бориће се до века јер идеала има много, а његов живот је ништаван у тој беспоштедној борби. Поредећи човека са „јадним црвом“, Мата алудира на човеков труд, срчаност, пожртвовање, али и сићушност спрам великих препрека. Да би се препреке савладале, потребно је много упорности и снаге, међутим ту није крај борбе. Чак и када се савлада једна препрека, наиђе нека друга, јер ће се увек наћи неки нови идеал, неки нови господар или нови циљ, због којих ће се до века лити крв.

„Лио је
за многе снове крв:
за господаре крв,
за веру крв,
за слободу крв,
за право своје крв,
– и лиће је до век,
јадни црв,
човек.“²⁴³

---

²⁴² М. М. [Мата Милошевић], „[Доћи ће дан...]“, *н. д.*

²⁴³ М. М. [Мата Милошевић], „За снове“, *Наши дани*, 1942, бр. 12, стр. 2.

Кроз песму [Крв безмерна вековима тече...], Милошевић од самог почетка констатује да је кроз векове проливано много крви и да је много страдања, неправде и зала поднето да би се бар на тренутак приближили утопији о праведности и човекољубљу, о којој је страсно проповедао „назаретски сањалица“. Међутим, тај сан ни до данас није реализован, јер је увек било оних који су успоравали и деградирани тежњу праведних и човекољубивих.

„Крв безмерна вековима тече
да ускори,
ил успори,
испуњење
пусте жеље коју давно рече
назаретски сањалица страсни.

Колико страдања, неправде и зала,
Да би се у некој будућности срећној
бар за стопу,
приближило, можда, утопији вечној,
праведности и човекољубљу.“²⁴⁴

О трци са временом, у којој младост брзо прође, Мата говори у песми [Моћна глупост људска...]. У тој беспоштедној борби, снови се временом распрште, идеали и љубав ишчезну. Само је глупост људска вечна! Јер, тек на крају животног пута, човек разочарано спознаје да је, заслепљен идеалима, узалудно протраћио живот. Трка за идеалима има свевремено значење, заједничка је свим људима у свим временима. Човек извуче поуку тек када све прође.

„Распрште се брзо у времена трци
снови, мисли, бол и радост.
И младост.
Расплину се брзо у живота збрци
љубав, вера, идеали.

---

²⁴⁴ М. М. [Мата Милошевић], „[Крв безмерна вековима тече...]“, *Наши дани*, 1943, бр. 13, стр. 3.

Али:

Неприкосновена, поносна и срећна,
моћна глупост људска пркосно је вечна.²⁴⁵

У песми [Речи остају само речи...], Милошевић примећује да људима недостаје истрајности и снаге да би нешто суштински променили. Читајући и слушајући мисли многих паметних људи и спознајући многе страшне истине, на тренутак понесен снагом речи, човек је спреман да се промени, и да све преокрене, али већ у следећем тренутку наставља по старом. Иако човек суштински препознаје шта је добро, често нема снаге да истраје у борби са собом и са другима. Савладан слабошћу свог карактера, човек на крају остаје само човек, а „речи остају само речи“.²⁴⁶

„Многе блиставе мисли су речене,
многе истине написане стоје.

И људи слушају,
и људи читају.
И затрепере,
и засузе
лепотом засењени,
истином заплењени.
Истином крвавом.
И сваком се чини да боље бива,
и да се у њему чудо збива,
да постаје човек.

Ал' тек за тренут.

---

²⁴⁵ М. М. [Мата Милошевић], „[Моћна глупост људска...]“, *Наши дани*, 1943, бр. 14, стр. 3.

²⁴⁶ М. М. [Мата Милошевић], „[Речи остају само речи...]“, *Наши дани*, 1943, бр. 15, стр. 3.

А онда ипак
речи
остају само
речи.²⁴⁷

И у песми [Нада се човек...], реч је о човеку који се нада, верује и сањари увек о ономе чему тежи. Као умно биће, мисли да нада неће нестати. Као верујући човек, мисли да вера може покренути брегове. Као сањар, сањари увек оно што жели, обмањујући себе да снови могу да постану стварност, иако мрзи лаж. Вера, нада и снови дају човеку снагу да се бар на тренутак усправи. Успостављајући корелацију између опонената нада : жеља, вера : разум, снови : лаж, песник се пита, да ли је боље имати лажну наду која те чини срећним или живети сурову реалност и потонути без икакве наде!? Не прихватајући истину, човек се бори. Неприхватајући, он пркоси.

Нада се човек. Нада се увек оном што жели.
И ако вели
да није глуп. И мисли
да ипак нада не скопни ко снег.

Верује човек. Верује увек оно што жели.
И ако вели
да има ум. И мисли
да ипак вера покренуће брег.

Сањари човек. Сањари увек оно што жели.
И ако вели
да мрзи лаж. И мисли
да ипак снови победиће стег.

И човек исправи плећа.

---

²⁴⁷ Исто.

Нада, вера, снови: Дављенички бег.

Ил' можда боље: Срећа.²⁴⁸

У песми [По каткад...], песник бираним, најлепшим речима описује дечју радост, питајући се зашто је човек тако ретко, попут детета, радостан, раздраган, разиграан, несташан... и само понекад је срећан, благ и добар... и тако ретко осећа толику љубав, да би сваког загрлио?! И само тада, док се осећа као дете, човек је толико чист, невин, наиван и отворен према свима... И само у таквим тренуцима човек је безазлен и неискварен.

„По каткад,
– О, зашто тако ретко! –
блесне у нама
безразложна, безазлена,
детињска радост.

Распева, разигра,
раздрага се, расмеје се
све у нама.

Врти се,
кикоће, цикоће
у нама
малена, шарена,
кликтава, блистава
чигра.

Весело се, несташно се
пошалимо, поиграмо
друг са другом, као некад.
Деца.

---

²⁴⁸ М. М. [Мата Милошевић], „[Нада се човек...]“, *Наши дани*, 1943, бр. 16, стр. 3.

И тако смо срећни,
и благи, и драги,
и добри тако.

Срце нам раскош, груди се шире,
пружили би руке, загрлили сваког
ко брата,
љубави пуни.

О, зашто тако ретко!²⁴⁹

Кроз песму [Заиста вам кажем...] као да проговара сам Ниче²⁵⁰. Служећи се Новозаветном формом, песник предочава време у којем је завладао нихилизам, јер су превласт однели они који у себи немају никаквих духовних вредности. Човек се временом толико искварио, да су они који теже добру у мањини. Песник је изгубио наду да ће се било шта променити, сматрајући да, ко пати, бол га никада неће проћи; ко плаче, плакаће вечно; ко тежи правди, никад је неће достићи. Проглашавајући Бога мртвим, песник заправо алудира на потпуно ишчезнуће свих истинских вредности у животу и тотално морално посрнуће модерног света.

„Заиста вам кажем:
Тешко онима што плачу,
јер ће вечно сузе лити.
Тешко жеднима правде,
јер ће вечно жедни бити.

Још вам и то кажем:
Двоструко благо нишчима духом,
јер њино је царство
и онога,

---

²⁴⁹ М. М. [Мата Милошевић], „[По каткад...]“, *Наши дани*, 1943, бр. 17, стр. 3.

²⁵⁰ Фридрих Вилхелм Ниче (1844–1900), немачки филозоф, један од највећих савремених мислилаца и један од најоштријих критичара западне цивилизације, културе и хришћанства.

и овога
света.²⁵¹

У песми [О, убоги распети човече...], песник се обраћа Христу, човеку и страдалнику, који је узалуд положио живот да откупи људске грехе. Песник спознаје, да је његова жртва била узалудна, јер се од онда ништа није променило: свет је и даље суров и зао, а човек подједнако лажљив и лицемеран, подсмешљив и неправедан. Сам Христ је и сада, као и онда, од људи одбачен и исмејан, и служи још само као сламка спаса саможивих очајника.

„Четворица писаху заносом страсни ти живот.
Ал' дадоше беспућу људском
И свег човекољубља твојега завештај топли.

А људи:
једни
лицемере понором моћне ти бајке,
а делима њиховим крвави шиба те потсмех;
други
разбацују штедро се речима правде,
а поругом пљују правдоносно име ти тужно.

И ти, ко некад жив,
стојиш и сада сам,
напуштен, намучен,
исмејан, испљуван;
и служиш још само ко себична сламка
дављеника малодушних.

А свет и даље
суров и бедан,
зао и болан
оста.

---

²⁵¹ М. М. [Мата Милошевић], „[Заиста вам кажем...]“, *Наши дани*, 1943, бр. 18, стр. 4.

Да поста
бар понека жеља ти природом људском,
усахнула маслинске горе, већ многа би чаша,
знао си ти.

Знају то сви,
о, убоги распети
човече.²⁵²

Песма [Наиђе дан...], говори о оним ретким тренуцима у животу, када човека преплави таква радост и занесеност да му се чини да све може. Наиђе такав дан, када се и у природи осећа радост: сунце се „зацени од смеха“, поље се „протеже од жеље“, крошње се „диркају од среће“, чак и птице постану „пијане“ од песме.²⁵³ Међутим, такви тренуци исконске радости, ретки су и краткотрајни.

„Наиђе дан:
Сунце се зацени од смеха,
па искри младост,
па вришти радост;

поља се протежу од жеље,
па прсе груди,
па пламте жуди;

крошње се диркају од среће,
па славопев узвитлају,
па сватовац повитлају;

птице се пијане од песме,
па жељкују враголије,
па мангупе лакрдије:

---

²⁵² М. М. [Мата Милошевић], „[О, убоги распети човече...]“, *Наши дани*, 1943, бр. 19, стр. 3.

²⁵³ М. М. [Мата Милошевић], „[Наиђе дан...]“, *Наши дани*, 1943, бр. 20/21, стр. 3.

Људи се откину од земље,
па небеса тичу,
па планине мичу, па су богови.

И поља, и крошње,
и птице, и људи
забораве срећом
да „није
сваки дан
Бадњи дан.“²⁵⁴

Песма [У сутон...], подсећа на песникову [По каткад...] у којој је човек безазлен само кад се пробуди дете у њему. У сутон, људи толико постану нежни и топли, тихи и блиски, спокојни и радосни, да сумрачје делује бајковито. У сутон, људи нису пакосни, ни злобни, већ чезну за љубављу. Жељан такве атмосфере, мира и блискости, песник је зажелио да тај тренутак космичке лепоте, изван сваког зла, потраје заувек.

„У сутон
ствари имају душу,
па ћућоре тајом
чаровите бајке
старомајке.

У сутон
ромиња сета, спокојна и плава,
и глас је тиши и ближи,
и реч је мека,
и мисо топла и добра.

У сутон
задрема пакост;
и радост, чиста и кротка,

---

²⁵⁴ Исто.

ороси срца.
И сваком се чини
да појима друга,
његову срећу и његов бол,
и сваком се чини
да су сва бића блиска,
да су сва бића једно.

У сутон
људи чезну љубав.
Па нашто светлост онда
кад носи мржњу и злобу?
Па зашто сутон онда
Не сутони вечно?²⁵⁵

У песми [Благословена да си чаробна лажи...], песник благисиља лаж, која греје и враћа веру и наду. Лаж је толико моћна, да јој стварност не може ништа. Милиони људи живе у лажи. И многе љубави саткане су од лажи. Једино лаж људима пружа радост, отвара пут, омогућава живот. Кроз стих да се лажима и звезде могу дотаћи, лаж поприма димензију фантастичног. Лаж је блиска човеку. Уз помоћ ње, човек осећа моћ и у стању је да све учини. Песник је поистовећује са њивотом, чиме јој придаје и дозу светости. Лаж је толико уздигнута до нивоа светости да се више не разазнаје од истине.

„Благословена да си чаробна лажи,
brate најдражи
човека.

По драчама звезде посипаш,
у студене сунца просипаш,
у невере вере,
у ненаде наде

---

²⁵⁵ М. М. [Мата Милошевић], „[У сутон...]“, *Наши дани*, 1943, бр. 22, стр. 5.

узвитлаш.

И стоглава стварност не може ти ништа.

Јер славе и здраве
милиони тебе,
јер љубав и ловор
у теби су само,

јер једино ти си
свих радости ћивот,
јер једино ти си
пут, истина и живот.²⁵⁶

У песми [Сироте одвратне муве...], Милошевић пореди човека са мувама, над којима је човек свемоћан, а оне „несвесне“ ни не знају да им живот зависи од туђе воље. Исто тако, могуће је и да је човек несвестан нечије руке која свемоћно витла над њим да га сатре. У песми је на метафоричан начин представљен поредак у којем влада закон јачега.

„Несносно, пркосно
долећу, одлећу,
дозује, одзује,
пецкају, прљају
и куже;
несвесне.

А човек, свемоћ,
када му досаде,
када га раздраже,
бесни и витла,
сатире и млати.

---

²⁵⁶ М. М. [Мата Милошевић], „[Благословена да си чаробна лажи...]“, *Наши дани*, 1944, бр. 23, стр. 3.

Сироте одвратне муве.

И зар се често не чини
да су и људи за неког,
ко зна за кога,
одвратне муве само.

Па тај се неко
разбесни и витла,
па тај их неко
сатире и млати
када му се згаде.²⁵⁷

У песми [Мисао, сазнање...], Мата Милошевић показује колико је болан пут до мира. Мисао је способна да продре до најдубљих кутова човекове свести. Суочавање са собом, суочавање са истином је пут ка сазнању. Потиснута осећања, наизглед су залечена, али ожиљак не ишчезава. Након суочавања са истином постиже се мир – горког укуса.

„Дуби, и рије,
и крвав заоре траг
чемерни маг
М и с а о.

Залече ране,
ожиљком сване
С а з н а њ е

Све више
О с м е х.
(Ал свежалан).

---

²⁵⁷ М. М. [Мата Милошевић], „[Сироте одвратне муве...]“, *Наши дани*, 1944, бр. 24, стр. 3.

Све ближе
М и р.
(Ал печалан).²⁵⁸

У песми [Вртоглаво се захукти...], метафором о авиону фантастичне снаге који прави лупинге на небу, песник заправо говори о машти која зачас распири наша хтења и снове. У машти је све могуће, и живот без жалости и мука, и правда и доброта и срећа. Међутим, онако како обично у животу бива, снови и хтења из маште најчешће се не обистињују на јави.

„Вртоглаво се захукти елипса крта,
и прне авион снова и наде,
и мотором фантастичне снаге
пробије облак мучан,
па бескрајем маште, једине слободе
лупинге луде прави,
а сунце му пљеска.

И развигоре се зачас хтења наша,
и развихоре се жељом крила наша,
и нема више жалости и беде,
и нема више пакости ни мука,
и све је праведно и чисто,
и све је правично и добро,
и живот постане
весна над веснама,
и човек постане
песма над песмама
и кличе срећно:
Најзад! Најзад! Најзад!

---

²⁵⁸ М. М. [Мата Милошевић], „[Мисао, сазнање...]“, *Наши дани*, 1944, бр. 25, стр. 3.

Али.....

Проклето „али“!

Увек се начичка крај сунца баш,

Те се о њега спотакну

И наде и снови,

Па разбију нос.²⁵⁹

У песми „Цивилизација“, песник метафорично представља цивилизацију као кокетну даму, нашминкану, мирисну, обавијену свилом... Међутим, када олујно време раздере њену хаљину, кише разлију шминку, а ветрови однесу вештачку косу, лепа кокета претвориће се у рањену звер која тако огољена и постиђена урличе и проклиње. Поредићи кокету и рањену звери, углађеност и разореност, песник алудира на привид и стварност, односно лице и наличје цивилизације. Под налетом новог времена, наизглед углађена цивилизација, тек кад постане огољена, она показује своје право лице – лице звери. Напоследку, тако притајена, сада већ стара цивилизација, сачекаће неко ново време, када ће као стара кокета изнова навући своје шушкаве хаљине и наизглед горда и заносна, завести неке нове генерације које ће јој се дивити.

„Цивилизација

Ненадано се нашла на беспућу,

сред ужаса буре, у пустоши грома.

Олујни бичеви здерали су хаљину кокетну,

пљускови јада збрисали су шминку јој блиставу,

вештачке косе ветрови носе.

Поразно вришти страшна нагота њезина:

гнусоба, прачовек, животиња, звер.

И раскринкана, срамна, подмукла она

проклиње, преклиње, урличе и кука.

---

²⁵⁹ М. М. [Мата Милошевић], „[Вртоглаво се захукти...]“, *Наши дани*, 1944, бр. 26, стр. 3.

Зна:

Доћи ће дан,
престаће громови, уморни,
јењаће бура, згађена,
стићиће она у мирни, цветни крај.

А онда:

Кокота вешта, обвиће се опет
мирисом и свилом;
претворна, лажна, красиће се опет
племенитим ликом.
И, прерушена тако,
слављена, милосна, лепа и топла,
осмехом гордим казиваће опет
– Ја сам душа новог човека.²⁶⁰

У песми [Живот је леп!...], песник кроз причу о маленом пољском цвету, спознаје колико је живот леп. Лежећи у трави и смишљајући нову спасоносну илузију, пажњу му је привукао раздрагани пољски цвет. У мору зелене траве, онако жут, био је нежан и мирисан, распеван и мио, безбрижан и ведар, и понављао је стално колико је живот леп. Касно су се растали, а кад му је ујутру пожурио, затекао га је како лежи згажен у праху, без радости, без лепоте и без живота.

Кроз причу о цвету, песник поручује да је срећа у нама и свуда око нас. Згажени цвет симболизује пролазност живота. Попут цвета, треба се радовати сваком новом дану, и пронаћи лепоту у свему што нас окружују, не размишљајући о томе шта ће бити сутра.

Доживео сам јуче један мали
пољски цвет.

Нежан и ведар, сред мора тра-
ве, шепурно се купао сунцем.

---

²⁶⁰ М. М. [Мата Милошевић], „Цивилизација“, *Наши дани*, 1944, бр. 28, стр. 3.

Лежао сам крај њега, далеко
од њега.

Свих илузија давно погубљених,
чезнуо сам нову неку илузију, спасо-
носну, да ме узвине са гордог, ал'
мучног беспућа сазнања. За тре-
нут бар.

Ненадно ме трже тихи,
тихи кикот.

Несташно и топло смејао
ми се он, малени пољски цвет.

А онда ми је, светложутим
ми-рисом својим, распеван и мио,
шапутао дуго.

Шапутао лепоту, и радост,
и срећу живљења.

Раздрагано, тихо, певао
ми: пријатеље своје, звезде
далеке. И чудесни плес маглених
велова у праскозорје чаролико.

Уживао ми љупке лажи
месечевих отмених нити. И смејао
сЕслатко, незлобиво, глупости
вечној ветропира шапутљивога,
лептира.

Драгао ми развигора,
мангупа пролећног. И титрави дах
другова својих, цветова
мирисних.

Сунце је химном здравио.
Братом га називао. Као, некад,
добри занешењак асишки.

Казивао ми устрептало
страшну лепоту буре и грома. И
шћућурену стрепњу своју. И
миродавну
веру своју у дивни сутрадан
сунчани.

Причао ми усхитом тајне
бескраја небеског. И сверодне
земље, трпљиве и стрпљиве.

Певао ми још дуго,
заљубљено, и реке, и шуме,
облаке и птице, шумове, и боје, и
меки смирај дана.

Све преостале, пренебрегнуте
раскошне радости животне.

И срећу заборави.

И увек, увек, као рефрен
неки,
замирисао би. Живот је леп!

И на растанку касном без-
брижно се насмејао ведар: Живот
је леп!

Јутрос сам му журно
пожурио
опет.

Лежао је изгажен у праху.
Без среће, без радости, без лепоте,
без живота.

Нечија несмотрена,
равнодушна нога прешла је преко
њего.

Сироти весели, сунчани
цвет.

Па ипак ....
Живот је леп! јадни мој
мали друже.

6 мај 1944 г.²⁶¹

У песми [Ја сам изгубљен...], песник осећа незнађе и изгубљеност. Целу песму гради на релацији опонентних појмова, светлост : тама, живот : смрт, дух : тело, надређени : подређени, јединка : мноштво. Поредиће људе са покојницима, песник указује да су људи толико клонули духом, да не постоји разлика између живих и мртвих. У таквом стању једне опште обамрлости и посрнућа, „покојници“ се смеју „покојнима“. Тражећи излаз, песник се позива на *Свето писмо*²⁶². Излаз налази у вери. Поистовећујући се на тренутак са „виделом света“, „животом“, „космосом“, песник моли људе да буду *људи*, да се не предају, већ да се удруже, и да тако удружени утичу да свет постане безазлен и бољи. Опредељујући се за *хлеб*, песник је духовни живот надредио материјалном. Хлеб је симбол Христа, симбол живота, симбол мира и љубави. Хлеб је праштање. Као немоћна јединка да нешто промени, остаје сам у својој борби за начела општег добра. Због усамљеног стремљења да промени свет, због настојања да искорени зло, мноштво га проглашава лудим. Неразумевање на које наилази, само потврђује да мноштво увек надвлада појединце, док идеали увек изгубе битку са реалношћу.

„Ја сам изгубљен.
Ја сам човек.
Ја сам изгубљен човек.
Ко је тај који ме изгуби?
Ко је тај који ме човеком створи?
Зашто се церите тамом очију својих?
Зар не знате:
И ви сте изгубљени,

²⁶¹ М. М. [Мата Милошевић], „[Живот је леп!...]“, *Наши дани*, 1944, бр. 29, стр. 3.

²⁶² Јеванђеље по Јовану (гл. 8.12): Исус им, пак, опет рече: Ја сам видело свету: ко иде за мном неће ходити по тами, него ће имати видело живота.

и ви сте људи.
Дођите покојни мени покојном!
Јер ја сам видело свету,
јер ја сам живот,
јер ја сам космос.
Дођите изгубљени,
дођите људи,
да удружимо мушкост болова наших,
да оплодимо лудост надања наших,
да се роди безазлен цвет,
да зовне сунчани зрак,
нек смркне изабрани свет,
нек свисне охоли мрак,
да дође царство наше,
да буде воља наша,
јер је воља наша хлеб.
Алилуја, алилуја.
Слава нама беднима,
слава нама!

Тако је говорио,
тако је молио
с прозора једног,
човек један
Био је, кажу, луд.²⁶³

У песми [Лао Це], песник будан сања. Сања да кад се пробуди неће препознати свет. Видеће како у блату пузе немоћни они који су до јуче умишљали да су богови. И сања свет у којем ће милиони људи бити загрљени, поносни, ведри, слободни и срећни. Нимало случајно, његове мисли омета Лао Це, који седи на волу и слатко се смеје песниковом заносу. Песничка слика коју чине *Лао Це*, древни мислилац и мудрац и *во*, симбол моћи и снаге, указује да се његовим сновима не подсмева било ко, већ неко ко познаје тајне људске природе и ко види више од

---

²⁶³ М. М. [Мата Милошевић], „[Ја сам изгубљен...]“, *Наши дани*, 1944, бр. 30, стр. 3.

других. Лао Це се смеје, јер зна да је песникова утопистичка визија света за друкчијим светским поретком наивна и неостварива. У дубини душе, и сам песник зна да је „прегршт“ његових „горућих чежњи“ могућ само у сновима, али му нада даје снаге да пркоси.

Сама песма вероватно је инспирисана сликом Лао Цеа на вољу која је сачувана уз дактилографисани примерак Матиних песама из заробљеништва.²⁶⁴

„У свести мојој седи на вољу,
Слатко се смеје
Лао Це.

Прегршт горуће чежње у лице му бацам,
Да га засеним,
Да га не видим,
Да слободно сним.

И онда сањам. –
Пробудићу се, и нећу познати свет.
Видећу:
Вечни богови глупости и чежње,
Ко људи некада, по блату пузе немоћни.
Чућу:
Химну девете,
Победну химну радости и братства,
Широм земље громогласе сунцу
Поносни и ведри, слободни и срећни
Загрљени милиони.

О зашто:
У свести мојој седи на вољу,
Слатко се смеје

---

²⁶⁴ Два примерка Матиних песама из заробљеништва, чувају се у Легату Мате Милошевића на Факултету драмских уметности у Београду. Слику Лао Цеа види у прилогу.

Лао Це.²⁶⁵

У песми [Дивни су људи], песник алудира људску склоност ка самоистицању и величању себе, често и без покрића. Када говоре о себи, људи се представљају у најбољем светлу, они су честити, паметни, свети, стамени, праведни, искрени, брижни, безгрешни... Међутим, људи су дивни само када говоре о себи.

„Дивни су људи.

Они су зрно пшенично,
и грумен злата чистога,
и бистри свежи кладенац.

Они су књига заветна,
и тврда морска хридина,
и пламен мача праведног.

Они су осмех детета,
и топла суза мајчина,
и путир вина причесног.

Дивни су људи,
кад говоре о себи.²⁶⁶

У песми [Давно већ...], више него и у једној другој из песничког опуса Мате Милошевића, присутно је наличје рата из визуре заробљеништва. У забележеним стиховима, песник не осуђује човека којег су глад и беда натерали да се понизи да би преживео, већ осуђује моћнике који су човека лишили сваког права на људско достојанство. Песникова саосећајност, презир, бол и надасве човечност, провејавају из сваке рукописане речи. Дубином емоција које изазива, песма неодољиво подсећа на стихове из песме „Моја Отаџбина“ Алексе Шантића: „Мене

---

²⁶⁵ М. М. [Мата Милошевић], „[Лао Це]“, *Наши дани*, 1944, бр. 31, стр. 3.

²⁶⁶ М. М. [Мата Милошевић], „[Дивни су људи...]“, *Наши дани*, 1945, бр. 32, стр. 3.

све ране мога рода боле / И моја душа с њим пати и грца.“. Сурова спознаја колико људи могу бити округни једни према другима, у песнику буди стид.

„Давно већ, давно не чуди ме ништа,
Давно већ знам за „неминовност зала“,
Па ипак:
Те гладне очи, што укочено
У туђи се залогај упију;
Те јадне руке, што грозничаво
По смрадnome сметишту пребиру;
И сва та беда, вечно понављана,
Што свести помути, и кичме повија,
Што живот претвара у мочвар бездану,
Боли ме.
Давно већ није за мене тајна
Наличје славних епопеја,
Па опет:
Пратим свакога дана
Тугом шта све људи људима чине.

И често, о како, често,
Стид ме.
Стид ме имена: човек.“²⁶⁷

На основу увида у песнички опус Мате Милошевића, евидентно је да је *човек* централна тема његове поезије. У својој поезији, Мата непрекидно трага за човеком, преиспитује веру у људе, људскост, поверење... Човек у Матиној поезији је опеван са свим слабостима људског карактера. Његова борба је често крвава, беспoштeднa и узалуднa. Показујући људске муке и страдања, Мата пореди човека са јадним црвом, са досадном мувом, са цветом, са распетим Христом... У Матиној поезији, јачи се увек подсмева слабијем: Лао Це се смеје људима, човек се смеје пољском цвету, цвет се смеје „шапутљивом лептиру“. Покушавајући да пронађе

---

²⁶⁷ М. М. [Мата Милошевић], „[Давно већ...]“, *Наши дани*, 1945, бр. 33/34, стр. 3.

сламку спаса, човек се хвата за Бога, за машту, за снове, идеале, као дављеник за сламку. У свим његовим песмама провејава вечита нада да ће човек постати човек и да ће свет постати бољи. Пред сталном упитаношћу да ли је боље имати снове да би се лакше поднела стварност, или живети стварност у којој је потонуће неизбежно, Милошевић на крају песме увек маестрално поентира.

НАПИСИ О УМЕТНОСТИ

На страницама „Наших дана“ повремено су се појављивали и текстови о уметности. Писали су их претежно логорски уметници, академски вајар Ђорђе Костић и клавириста Радивој Ристић, а последњи у низу потписао је Бора Михајловић.

Први текст о уметности појављује се у трећем броју „Наших дана“ под насловом „О српској уметности“. Аутор прилога, Ђорђе Костић, представља развој српске ликовне уметности од доласка Срба на Балкан, до Другог светског рата. Срби су по доласку на Балкан затекли остатке римске и византијске културе, тек са примањем хришћанства, прихватају византијску културу и под њеним утицајем развијају српско-византијску уметност. Српски културни живот напредује под Немањићима, посебно у домену црквене архитектуре. Са фреским сликарством, развијале су се упоредо и друге гране уметности: вајарство, књижевност, грађевинарство и музика. У време цара Душана, српска држава надилази византијску културу и постаје седиште културног живота на Балкану. Међутим, након Косовског пораза 1389. године и петовековног ропства под Турцима, ликовна уметност замире, а развија се народна поезија у којој се све до ослобођења прожимају туга за изгубљеном слободом и нада у боље дане. Након ослобођења, крајем 19. века, српски културни живот се обнавља, а са њим и ликовна уметност. Нови млади и талентовани уметници добијају прилику да се школују у Риму, Минхену, Бечу и Паризу. Српска уметност се још једном уздиже до нивоа европских народа, захваљујући новим великанима српског сликарства, међу којима су: Стева Тодоровић, Урош Предић, вајар Ђока Јовановић, Симеон Роксандић и др.

Многа уметничка дела српске савремене уметности која се данас налазе у највећим музејима света, на најбољи начин репрезентују српску уметност у свету.²⁶⁸

Осим ликовне уметности, сваки народ има и своју народну уметност. Српска народна уметност се од најстаријих времена развијала постепено. Укусно украшено одело, грнчарија и други предмети у свакодневной употреби, носе у себи одраз свога времена. За време ропства под Турцима, и српска народна уметност је попут ликовне уметности стагнирала. Након ослобођења, српске народне умотворине потиснула је јефтина, неукусна, па често и неквалитетна фабричка роба. Трагове о лепоти и богатству српске народне уметности, налазимо још само у народним предањима и песмама. Иако се и данас могу видети појединости које подсећају на давна времена, то је само бледа слика некадашњег сјаја и лепоте српске народне уметности пре робовања. Занемарен однос према сопственом културном наслеђу, аутор сматра да је могуће поправити уздицањем свести о истинској вредности и лепоти народних рукотворина. Будући да је народна уметност огледало једног народа, треба је неговати, чувати и развијати.²⁶⁹

У прилогу „Уметност“, Ђорђе Костић питање уметности разматра као највиши степен човековог изражавања. Човек као свесно биће има потребу да искаже своја осећања у жалости или радости, песми или плачу, страху или јунаштву, љубави или мржњи. Песма, слика, скулптура или музика само су неки од начина духовног изражавања човекових осећања. У сваком уметничком делу човек може препознати део себе, део истине, отелотворену суштину. Стога, како закључује Костић, највећим варварином можемо сматрати „онога човека који дигне руку или реч против уметничког дела или уметности“.²⁷⁰

У уводној речи на уметничкој приредби одржаној у логору 26. јула 1942. године, Радивој Ристић је говорио о уметности као узвишеној категорији. До једног узвишеног света, света лепоте, света душе и божанства, могу нас узнети „реч, звук, боја, облик и игра“.²⁷¹ Кад се изађе из оквира свакодневне борбе за опстанак, отвара

---

²⁶⁸ Види: Ђ. [Ђорђе] Костић, „О српској уметности“, *Наши дани*, 1942, бр. 3, стр. [2].

²⁶⁹ Види: Ђорђе Костић, „О српској народној уметности“, *Наши дани*, 1943, бр. 20/21, стр. 2.

²⁷⁰ Види: Ђорђе Костић, „Уметност“, *Наши дани*, 1942, бр. 6, стр. 2.

²⁷¹ Види: Радивој Ристић, „Размишљајмо : уводна реч на уметничкој приредби одржаној у логору 26-VII-42“, *Наши дани*, 1942, бр. 7, стр. 2.

се један нови свет, духовни свет истинске чежње којем сви теже и осећају га. Човекова способност да се удаљи од света снаге и разума и следи пут лепоте, приближава га свету уметности и недокучивости. Уметност није плод размишљања, она се осећа. Уметност повезује, оплемењује, она шири љубав. Пред лепотом уметничког дела, човек осећа усхићење, исто оно које је и уметник осећао док га је стварао, вођен неком необјашњивом исконском силом. Указујући на бол и патње које растрзају уметнике док стварају своја уметничка дела, аутор позива на поштовање њихове мисије и дела.²⁷²

Надовезујући се на текст „Уметност“ Ђорђа Костића, Бора Михајловић промишља „О уметности и уметнику“. Уметник ствара подстакнут силама које извиру из њега и мотивима који на њега делују споља. Свесно или несвесно, уметник у тренуцима инспирације, нагло надошле емоције претаче у уметничко дело. Најузвишенија тенденција уметности је естетско васпитање човека. Позивајући се на мисао из грчке митологије, по којој би „човечанство лишено уметности било достојно сажаљења“, аутор посматра уметничко дело као естетичку контемплацију општечовечанских идеала: Лепоте, Доброте и Истине.²⁷³

НАПИСИ О МУЗИЦИ

„Душе слушају и чују: и своју ништавност и величину. И добијају од ње снагу и дају јој снагу да буде што је. Узвисују се када слушају како пева природу, дивне боје цветова, дивне облике планина, питомост, топлоту сунца и топлоту месеца, дражесни цвркул птица, и дивљину, олујне облаке, грмљавину, муње, гром. И како пева човека, великог човека, исполинска збивања, судбину.“

Радивој Ристић²⁷⁴

---

²⁷² Исто.

²⁷³ Види: Бора [Боривоје С.] Михајловић, „О уметности и уметнику“, *Наши дани*, 1942, бр. 28, стр. 2.

²⁷⁴ Р.Р. [Радивој Ристић], „Реч музике“, *Наши дани*, 1944, бр. 30, стр. 2.

У прилогу „Реч музике“, Радивој Ристић, и сам клавириста у логору, представља музику као највишу уметност. Музика одувек очарава. Она је саставни део човека. Лепоту тона и инструмената препознао је и праисторијски човек. Музика је једна од ретких људских творевина која ни богове није остављала равнодушним, њоме се ублажавала њихова срцба. Музика као највиша уметност, највише делује на човека јер му даје пуну слободу да искаже своју личност. Звуци уобличени у акорде и мелодије када добију ритам имају чудесну моћ. Лепота музике милује душу. Језик музике је језик душе, који каже: „осећам Природу, осећам Бога, осећам Живот, осећам Радост, осећам Бол и осећам да је све то за човека тела тајна“²⁷⁵. Језиком музике говори се о „животној вољи, вечној радости живота, чежњи за бескрајношћу, о вечном човечанском болу.“²⁷⁶. Музика и душа су најтаније проткане. „Богомдане“ душе говоре музиком, а музика свим душама даје љубав: „и женску љубав нежности и мушку љубав снаге“.²⁷⁷ Посматрајући музику, лепоту и душу као једну интегративну целину, Ристић на крају закључује: „Моћна је реч душе, моћна је реч лепоте, моћна је реч музике.“²⁷⁸

О повезаности љубави и музике, говори текст „Фрагменти о музици“. Из полазне премисе „Љубав је музика – музика је љубав“²⁷⁹, произилази да не постоји ништа племенитије од силе која на човека делује као „одуховљени додир, будећи најчаробније изворе бића, које осећа“.²⁸⁰ Чак и да се из перспективе садашњег битисања чини да је живот „недостојан, одвратно низак, стравично наказан“, музика ће се својим одлучним „не!“ супротставити томе, и намах ће срушити пред собом сва наша „разочарања, неверовања, сумњања“ јер поседује моћ да преокрене „читаве светове у нама и ван нас“.²⁸¹

Небосежна емоционалност препознатљива у Бетовеновој музици, намеће нове дефиниције о човеку:

---

²⁷⁵ Исто.

²⁷⁶ Исто.

²⁷⁷ Исто.

²⁷⁸ Исто.

²⁷⁹ „Фрагменти о музици“, *Наши дани*, 1944, бр. 24, стр. 2.

²⁸⁰ Исто.

²⁸¹ Исто.

- „– Човек је тајна.
- Човек је величанствени Див.
- Човек је незапажени атом.
- Човек је Сатана, Бог, Бог и Сатана...“²⁸²

Наведене сентенце имплицирају да је човек некада недокучив, некада може бити натчовечански узвишен или мален попут честице атома, а опет толико снажан да често тога ни сам није свестан. Поистовећивање човека са Сатаном, Богом и Богом и Сатаном, указује на човекову тежњу ка узвишеном. Ако појмове Бог и Сатана посматрамо у контексту опонената добро : зло, бело : црно, светлост : тама, небеско : земаљско, божанско : сатанско, онда можемо констатовати да сваки човек носи у себи и добру и лошу страну личности, и конструктивну и деструктивну снагу, и поседује две врсте моћи, и божанску и отпадничку, и стваралачку и рушилачку, и небеску и земаљску. Редослед појмова Сатана – Бог – Бог и Сатана, вероватно није случајан, јер се симболично може протумачити да у људима има више сатанског/црног/лошег него божанског/белог/доброг, али и као доминација добра у коначном исходу. Бетовенова „прометејска музика“²⁸³ настала је као најдубљи израз његове божанске љубави према свету и општечовечанске боли. Као медијатор земаљског и узвишеног, таква музика побуђује у човеку осећај сићушности и ништавности, али га истовремено и одуховљава и уздиже до небеских висина.

Једини нотни запис на страницама „Наших дана“ налазимо на шестој страни у последњем, фебруарско-мартовском броју 33/34 из 1945. године.²⁸⁴ Композицију „Vera“ компоновао је извесни Милан Митровић, а поднаслов композиције „tango“ наговештава да је реч о ритму танга. На деветој страни налазимо податак да је шесту страну „радио“ Б. [Бора] Милосављевић, па можемо закључити да је Милосављевић, иначе повремен илустратор и исписивач „Наших дана“, овога пута нотограф. Иза виолинског кључа, следи ознака двочетвртинског такта. Ноте су забележене у 12 редова нотног линијског система. У погледу динамике, смењују

²⁸² Бор. [Боривоје] С. Михајловић, „Бетовен“, *Наши дани*, 1944, бр. 24, стр. 2.

²⁸³ Исто.

²⁸⁴ Види: Milan Mitrović, „Vera : tango“, *Наши дани*, 1945, бр. 33/34, стр. [6]. Вл. Архив ИМУС; примерак АД.

се „f“ (forte – јако), „mf“ (mezzoforte – средње јако) и „p“ (piano – тихо). Ако је судити по плесним корацама танга, који се плешу у ритму пуном супротности, можемо наслутити да је и сама композиција попут плеса, пуна страсти и напетости, динамична и исцепкана, снажна и нежна. Кроз страствен плес мушкарца и жене, танго заправо евоцира причу о љубави и мржњи, спутаности и слободи, светлости и тами, животу и смрти који као да прожимају композицију.²⁸⁵

Према стручној анализи Весне Александровић²⁸⁶:

„Облик композиције је дводелни. Почетни тоналитет (који се не мења током целог првог дела композиције, тактови 1–20) је a-moll. Тоналитет другог дела композиције је A-dur (тактови 21–46). Архитектура структуре је једноставна и заснована на кратком уводу, затим понављању реченице у првом делу, док други део, условно речено – троделног облика, доноси и фрагментарност у свом средњем делу.

Хармонска, мелодијска и ритмичка фактура је једноставна. У контексту истраживања уметничког израза у заробљеништву, композицију можемо посматрати као пут од мрака ка светлу, од заробљеништва ка слободи, који је оличен у примени одређених композиционих поступака; најизразијитији пример је мутација на прелазу из меланхоличног првог дела (a-moll) у други део који је нешто живљега карактера (A-dur).“²⁸⁷

Повезаност песме „Сонет“ Александра Наумовића са Митровићевом композицијом „Vera“ можда и није случајна.²⁸⁸ Оба прилога публикована су у последњем броју „Наших дана“. Наслов композиције „Vera“ симболично означава наду, веру, оптимизам. У рефлексивној метафоричној песми „Сонет“, Наумовић реч „Вера“ исписује великим словом, што се у контексту песме може двојачко протумачити, и као име и као вера коју песник жели да нагласи. У прве две строфе, имамо утисак да је реч о преминулој драгој, на шта нас наводе стихови: „Над

---

²⁸⁵ Анализа аутора, Н. Ј.

²⁸⁶ Весна Александровић (Београд, 1971), магистар музике, запослена у Народној библиотеци Србије као водитељ збирке музикалија у Одељењу Посебних фондова.

²⁸⁷ Анализа Весне Александровић, 12. 07. 2017.

²⁸⁸ Види: Ал. [Александар] Цв. Наумовић „Маца“, „Сонет“, *Наши дани*, 1945, бр. 33/34, стр. 3.

гробом своје изгубљене Вере“, или „Суза неће Веру да оживи“, или даље, „Вера сад је само костур сиви“.²⁸⁹ У трећој строфи песник као да успављује веру:

„Спавај мирно сахрањена Веро!
с тобом лежи једно лепо доба
ту у тмини затрпаног гроба.“²⁹⁰

У последњој строфи, песник закључује да је одавно прошло време великих илузија својствених младости:

„Уз зрак сунца када сам се вер’о
Чини ми се да сам много хтео
Јер сам тужан, уморан и свео.“²⁹¹

На основу мотива у последње две строфе, стиче се утисак да песник заправо алудира на изгубљену наду, превелика очекивања, прохујалу младост, док велико „в“ вероватно симболично означава да је вера некада била велика. Будући да је песма датирана 11. јануара 1945. године, само је у домену претпоставке да је могла бити инспирисана Митровићевом композицијом „Vera“.

СПОРТСКИ ЖИВОТ У ЛОГОРУ

Љубав према спорту и монотонија логорског живота, побудила је код свих заробљеника вољу за спортским активностима. У слободно време, многи заробљеници су се бавили разним гранама телесног васпитања. Временом се организовао спортски живот у логору и класификовао по народностима и дисциплинама. Са доласком Срба, логорска спортска организација добила је још једног члана. Српски спортисти су у почетку и поред лоше физичке кондиције

---

²⁸⁹ Исто.

²⁹⁰ Исто.

²⁹¹ Исто.

постизали лепе успехе. Спорт је добио на квалитету. У многим спортским дисциплинама, нарочито у фудбалу, Срби су се надметали са Пољацима, Французима и Белгијанцима. Временом су стекли реноме. Сваки спортиста је био свестан значаја задатка који му је поверен и високе части која му је указана у заробљеништву. У свим надметањима, Срби су достојно репрезентовали домовину свесни да успеси неће изостати уколико не забораве речи на српском државном грбу: *Само слога Србина спасава.*²⁹²

Фудбал

Доласком у заробљеништво, још несхватајући свој положај, српски заробљеници су се пријатно изненадили када су бесциљно лутајући по логору, наишли на спортско игралиште. На терену се одиграла утакмица између две француске екипе. Око терена су убрзо почели да се окупљају српски заробљеници, љубитељи фудбала, незнајући један за другога. Посматрајући брзу и оштру игру Француза, за тренутак су сви заборавили на своје бриге. Како се утакмица ближила крају, Срби су на сав глас навијали и коментарисали, упознајући се међусобно. У публици је, међу навијачима, упадао у очи плав, висок и плећат наредник-ћак. Био је то познати београдски играч Мића Максимовић из „Гвожђара“. Поред њега, у Сталагу XVII–Б, окупио се повећи број познатих српских играча: Саша Дунђеровић и Аца Бачванин из земунског „Витеза“, Гагулић из „Грађанског“, Лаза Угричић из Пећи из јабучке „Југославије“, Тодоровић и Божановић из „Бате“, Дејановић из Новог Сада, Златко Петровић из „Брђанина“, Шефер и још многи други мање познати играчи.²⁹³

Тако окупљени, и сами су осетили жељу за игром. Убрзо су основали спортски тим и прву утакмицу договорили са Французима. Утакмица између српске и француске екипе, те 1941. године, била је велика сензација за логор. Утакмицу је гледало око 4.000 навијача. Французи су на терен изашли у комплетној спортској опреми и у доброј физичкој форми. Српски тим, у чакширама, чизмама,

---

²⁹² Р. [Ромулус] Васић, „Спорт“, рубрика „Живот у логору“, *Наши дани*, 1942, бр. 1, стр. 5.

²⁹³ Божидар Т. Дунђеровић, „Наши спортисти у 1941 год.“, рубрика „Спорт“, *Наши дани*, 1942, бр. 2, стр. 5.

војничким цокулама или чарапама, без иједног тренинга, нарушавали су слику спортског игралишта. Због подсмеха Француза и Белгијанаца, Срби су осећали стид и покајање због уговорене утакмице. Ипак, након почетничке нервозе, српски тим је временом преузео иницијативу и на одушевљење публике решио утакмицу у своју корист резултатом 3:2. Одушевљени навијачи су их на рукама изнели са терена. Утакмица им је дала полета да наставе са тренинзима под надзором Божидара Дунђеровића и Миће Максимовића. Појавили су се и добротвори који су им доносили опрему: гаћице, дуге чарапе и копачке. За снабдевање спортским реквизитима, посебно су били заслужни Гојко Банацки и Ива Филипендин. Тако опремљени, наредне утакмице играли су све боље. Победили су се низале. Победили су Пољску и Белгију. На првенству логора освојили су прво место од 9 екипа, са укупно 26 постигнутих голова и само 3 примљених. Као најбољи играчи показали су се бековски пар Мића Максимовић и Саша Дунђеровић, а главни голгетери били су Аца Бачванин и Гагулић. Крајем године, Главни спортски форум Сталага XVII-Б поделио је свим спортским екипама дипломе за успомену на спортску сарадњу у заробљеништву.²⁹⁴

Спортске активности настављене су и 1942. године. У логору је било 22 фудбалске екипе. Због одласка појединих играча на рад, готово све екипе су биле окрњене. Многи спортисти стекли су популарност. Изнедрили су се омиљени играчи и судије. Све је почело да личи на спорт који је постојао у свету пре логорских жица. Публика је постала грлатија и активнија, иако је било мање него претходне године.

Прва званична интернационална утакмица одиграна је 15. маја 1942. између Србије и Пољске. Судио је Саша Дунђеровић. У предигри, Пољаци су заслужено победили резултатом 2:1. У главној утакмици резултат је био нерешен 0:0. Утакмица се од самог почетка играла на високом нивоу, пред око 2000 гледалаца.²⁹⁵

И поред логорских жица и наоружаних немачких стражара, нереди и провокације на утакмицама, били су често присутни. Читајући поједина обавештења о неспортском понашању на терену, можемо помислити да су вести преписане из неких данашњих новина:

---

²⁹⁴ Исто.

²⁹⁵ Божидар Т. Дунђеровић, „Спорт“, *Наши дани*, 1942, бр. 3, стр. 5–6.

„Последња неодржана фудбалска утакмица између српских и пољских играча показује да неспортски однос међу омладинцима не може довести до развијања спорта. Појачана нервоза може се разумети, али не и невоспитање. Да би се постигао успех не бирају се средства: разбијају се цеванице, кидише се на људе, псује се и вређа толико да туча може избити сваког тренутка. Играчи кад изађу на терен завијају ноге картоном и папиром до колена, преко тога још 5–10 цм дебела слоја, грубе чарапе и друга заштитна средства делују као оклопи. Игра се грубо и ружно до те мере да би играч могао да напише тестамент пре игре. О томе сведоче бројна уганућа и преломи. Навијачи такође доприносе својим добацивањима и бодрењем играча-миљеника типа: удри га, саплети га, мајку му итд. И уместо кавалерске и отмене игре, играчи пружају сурову борбу у којој ће противник добити голове и сломљене ноге...“²⁹⁶

Због несугласица на терену које су кулминирале крајем лета 1942. године, Србија је кажњена забраном играња. Из приложеног текста, евидентно је да су српски заробљеници утакмицама приступали са много страсти, па чак и дозом хулиганизма, због које су кажњени и на одређено време суспендовани са такмичења у логору, уз претњу трајном суспензијом. Посредством листа „Наши дани“, утицало се на смиривање страсти и примену фер-плеја и на терену и на трибинама. У тексту „Неколико речи спортистима“, др Чедомир Ђорђевић је покушао да љубитеље спорта умири и уразуми, указујући да фудбал треба да буде игра и надметање, а не камен раздора међу заробљеницима.²⁹⁷

Залагањем код логорских власти капетана II класе и свештеника Избрадића, поручника др Маленића и повереништва, поново су успостављени спортски односи Срба са осталим нацијама. Навијачи су замољени да не навијају превише бучно и да не изазивају играче и навијаче противничке екипе. Новоформиране екипе „Србије” првог, другог и трећег разреда, на челу са капетаном Избрадићем, Божидаром Дунђеровићем, вођом фудбалске секције и капитенима екипа, настојале

---

²⁹⁶ Др. Чед. [Чедомир] Ђорђевић, „Неколико речи спортистима“, *Наши дани*, 1942, бр. 6, стр. 4.

²⁹⁷ Исто.

су да примереним понашањем на предстојећим утакмицама оправдају указано поверење.²⁹⁸

Фудбал и остали спортови у логору живели су свој живот, низали су се утакмице и такмичења и једна за другом промицале године у жицама. Саша Дунђеровић је почетком 1945. године у маниру искусног спортског коментатора рекапитулирао још једну сезону која се завршила. Можда је наслутио да се ближи крај такмичења у жицама и приближава слобода?! Већ маја 1945. године, Немачка је капитулирала, а заробљеници Сталага XVII-Б су ослобођени. Према статистици једног српског фудбалера, логораша у Сталагу XVII-Б, српске фудбалске екипе су од почетка заробљеништва одиграле преко 200 утакмица.²⁹⁹

Атлетика

Иако је фудбал био најпопуларнији и најзаступљенији спорт у логору, заробљеници су организовали праве мале атлетске Олимпијаде у којима су учествовале готово све нације у логору.

Логорско атлетско друштво приредило је појединачно такмичење у десет олимпијских дисциплина: трчање на 80, 200, 800 и 1500 m, скок у даљ, скок у вис, бацање кугле, диска и копља, штафета 4 x 80 m. Такмичење је одржано на логорском стадиону 14. јула 1942, са почетком у 14 часова. Учествовали су француски, пољски и српски атлетичари. Такмичењима су присуствовали делегати немачке војске и повереници Француске, Белгије, Пољске и Србије. Уз марш који је свирала пољска музичка дружина, дефиловали су такмичари поздрављајући публику.

Од српских атлетичара посебно су се истакли Габријелчић, Депре „Кантина“, Ромулус Васић, Златко Петровић и Путниковић. Габријелчић је освојио прво место у бацању диска и друго место у трчању на 800 m и у скоку у вис, а Златко Петровић треће. Прво место освојили су и Депре „Кантина“ на 1500 m са

---

²⁹⁸ Из Спортског форума, рубрика „Спорт“, *Наши дани*, бр. 9 (1942), стр. 4; [Александар] Саша Дунђеровић, „Из екипе 'Србија'“, рубрика „Спорт“, *Наши дани*, бр. 9 (1942), стр. 4; Из Повереништва, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, бр. 9 (1942), стр. 6.

²⁹⁹ Саша [Александар] Дунђеровић, „Кратке спортске вести“, *Наши дани*, 1945, бр. 33/34, стр.10.

сигурних 5.20' и Васић у бацању копља (38.30 m), а треће место Путниковић (30.76 m). У борби за прва три места Србима и Пољацима парирали су једино Французи. Лакоатлетичари који су освојили прва места у појединим дисциплинама награђени су од представника немачке војске.³⁰⁰

Сличне Олимпијаде и друга спортска такмичења организована су релативно често. Крајем августа 1944. године, одржано је још једно успешно интернационално лакоатлетско такмичење, на којем су учествовале све нације. Према постигнутим резултатима, може се констатовати да су Срби достојно репрезентовали своју нацију заузевши неколико првих места. Посебно су се истакли Ромулус Васић у бацању копља, кугле и диска, Златко Петровић у скоку у даљ и трчању на 80 m, а на вратилу вежбач Чеда Павловић. Француски оркестар уз учешће српског музичара Љубомира Васиљевића, испунио је програм овог лакоатлетског митинга. Ако сумирамо постигнуте резултате из 1944. године, може се приметити како су се са физичком спремом спортиста поправљали и резултати. Такође, може се приметити да се због нацистичких освајања повећао број нација у логору.³⁰¹

Одбојка

Такмичења су организована и у другим спортовима. Саша Дунђеровић извештава да су српски одбојкаши освојили прво место на Међународном логорском такмичењу на којем су учествовали чак и Немци:

„Југословенска логорска екипа у саставу: Петровић Зл., Габријелчић Душан, Шефер Петар, Васић Ромулус, Поповић Мирко и Томић Веља освојили су прво место у интернационалном такмичењу логора, не изгубивши ниједан сет. Према постигнутим резултатима из Југословена су Французи, Руси, Пољаци, Белгијанци и Немци.

---

³⁰⁰ Петар Шефер „Лака атлетика“, *Наши дани*, 1942, бр. 6, стр. 8.

³⁰¹ Саша [Александар] Дунђеровић, „Лака атлетика“, *Наши дани*, 1944, бр. 30, стр. 8.

У шампионату је учествовала и друга југословенска екипа без значајнијег резултата у саставу: Николић Јордан, Јованов Д., Кртинић И., Павловић, Ристић-Димитријевић „Дрци“, Др Славковић и Ковачевић Д.³⁰²

Пинг-понг

Вест о интернационалном шампионату у пинг-понгу изазвала је велико интересовање међу љубитељима ове спортске дисциплине. Због великог броја такмичара, организатори овог турнира поделили су играче по вредности у две групе. Упркос великој конкуренцији, у првој групи прво место заузели су српски стонотенисери: Левентал, Томић и Габријелчић. Левентал се за време турнира истакао највише од свих играча, својом рутином и финесама. У другој групи учествовало је око 80 такмичара разних нација. Од српских спортиста, са много успеха борили су се: Ристић-Димитријевић „Дрци“, Здравко Матић, Златко Петровић, Бора Милосављевић, Бошко Стошић, Мирко Ћопић „Бомбардер“ и Милорад Марков. Прво место освојили су Французи (Моњез и Дуат).³⁰³

Бокс

Јануара 1944. године, у занатлијској бараци основана је и српска Боксерска секција. У логору је, како пише у прилогу броја 23, постојао неки Панта Маџар, „човек од преко 20 занимања“, па му самим тим ни бокс није промакао. Због његове свестраности, цео логор га је звао Панта „Лампа“. Вечерње боксерске егзебиције привлачиле су пажњу занатлија. Боксерске рукавице навлачили су и старији и млађи, а прекаљени Панта је као тренер имао пуне руке посла. Почетнички мечеви у вечерњим сатима изазивали су салве смеха. Ускоро су се као најбољи ученици показали Златко Петровић, Брана Бановић, Петровић „Оскар“, Чеда Павловић „Главоња“, Б. Синцеревић, Мирко Ћопић „Бомбардер“, Жика „Бумбар“ и др. Са пуно елана и оптимизма припремала се екипа која ће се борити са Французима и

---

³⁰² Саша [Александар] Дунђеровић, „Одбојка (Воле-Бол)“, *Наши дани*, 1944, бр. 31, стр. 8.

³⁰³ Саша [Александар] Дунђеровић, „Пинг Понг“, *Наши дани*, 1944, бр. 31, стр. 8.

Италијанима.³⁰⁴ Нису познати успеси српске Боксерске секције. Бановић и „Главоња“ нису ни стигли да покажу свој боксерски таленат јер су убрзо упућени у радну команду³⁰⁵, а познати „Боксер“, Панта „Лампа“, почео је да пише једну „километарску репортажу“ о утицају бокса на развој брзине код навалних играча.³⁰⁶

За заробљенике Сталага XVII-B, спорт је био „више од игре“. Доприносио је не само јачању тела и духа, већ и истрајности у борби за одржање голог живота заробљеника и лакшем подношењу логорске свакодневице. Бити првак у свим спортским дисциплинама међу толиким нацијама заиста је похвално за српске спортисте и ласкаво за њихове навијаче. Стога, сви српски спортисти, фудбалери, лакоатлетичари, одбојкаши, стонотенисери и др. заслужују све похвале, јер су својим залагањем и постигнутим резултатима на разним приредбама достојно репрезентовали српску нацију.³⁰⁷

ХУМОРИСТИЧКО-ЗАБАВНИ ПРИЛОЗИ

У рукописном листу „Наши дани“ хумористичко-сатирични прилози скраћивали су сумор свакодневице. Рубрике „Разбибрига“ и „Цимач“, посебно су праћене од стране логорских читалаца.

---

³⁰⁴ Саша [Александар Дунђеровић], „Бокс“, *Наши дани*, 1944, прилог броју 23, стр. [9].

³⁰⁵ Саша [Александар Дунђеровић], „Кратке спортске вести“, *Наши дани*, 1944, бр. 24, стр. 7.

³⁰⁶ Саша [Александар Дунђеровић], „Кратке спортске вести“, *Наши дани*, 1944, бр. 25, стр. 7.

³⁰⁷ Саша [Александар] Дунђеровић, „Кратак спортски преглед“, *Наши дани*, 1945, бр. 32, стр. 8.

Разбибрига

*„Ситно сито брашно сеје,
Само сеје, само стаје.
Ногама га месе људи,
а сунце га једе.
Шта је?“³⁰⁸*

Рубрика „Разбибрига“ је једина рубрика која је излазила континуирано до последњег броја „Наших дана“. Покренута је са циљем да српске заробљенике разоноди, разведри, или, како сама реч каже, да разгони/разбије бригу. Рубрика је замишљена од покретања листа, али је „званичан“ наслов добила тек од броја 4/5 у којем, уз „Укрштене речи бр. 3“, доноси и „Решења из прошлог броја“ која се односе на енигматска решења из прва два броја („Укрштене речи“ из бр. 1–2 и „Ребус“ из бр. 1) када рубрика још није била устројена.

Рубрику карактерише разноврсност прилога и велики број сарадника, међу којима су се највише ангажовали извесни Д. М., Мића Гргур, Владимир Глигурић, Владимир Кипровић, Танасије Илић и Вујадин Софренић.

Према садржају, „Разбибрига“ се састоји од прилога који се условно речено могу разврстати у две тематске целине: *енигматика* и *друге заврзламе* и *шах*.

Енигматика

Енигматски садржаји су рађени по узору на сличне садржаје у тадашњим новинама, али су у истом или сличном облику заступљени и у данашњим енигматским листовима.

Читаоцима су из броја у број приређиване различите загонетке, укрштенице, словно-сликовни ребуси, питалице, питања из опште културе, мозгалице, рачунски квадрати, ликовне скривалице, прорицања, анаграми, игре речима, игре са

---

³⁰⁸ Вујадин Софренић, „Загонетка“, рубрика „Разбибрига“, *Наши дани*, 1945, бр. 32, стр. 7. Решење загонетке: Снег.

шибицама и многе друге енигматске и забавне заврзламе. Енигматски задаци су логорашима, осим забаве, били и својеврсна „гимнастика ума и игарија духа“. Такође, преко енигматских „думалица“, вршена је и додатна едукација логораша, тестирање интелигенције и образовања, проверавано је, стицано и обнављано знање из различитих области. Енигматика је омогућавала учење кроз разоноду. Како су сваку прилику користили да искажу своје патриотске ставове, логораша су то чинили и кроз разне енигматске заврзламе. Случајно или не, још у првом броју одгонетка ребуса као да прикривено поручује: *Само слога Србина спасава*.³⁰⁹ Поруку охрабрења и наде у скоро ослобођење читавамо и у одгонетки ребуса Видовданског броја из 1943. године: *Живела Србија!*³¹⁰ Енигматичари су и кроз тематска решења укрштеница пословичког карактера бодрили своје другове да истрају логорашке муке: *На муци се познају јунаци*³¹¹, *Ко рано рани две среће граби!*³¹², *Устај лењи Бог срећу дели*³¹³ и сл.

Рубрика је садржала различите математичке мозгалице, некада лакше некада теже, али у сваком случају корисне за разоноду, али и размишљање. Понекад су се чак и у њима осликавале мисли логораша. Тако нпр. сарадник листа у математичкој мозгалици пита читаоце:

„Имате 6 хлебова да поделите на 20 душа. Деци по 1/4, женама 1/2, а људима 1 хлеб. Кажите колико је било људи, жена и деце?“³¹⁴

Много поучног се могло наћи на енигматским страницама листа. „Наши дани“ су кроз „Разбибригу“ едуковали логораше чак и занимљивим и поучним информацијама из астрономије:

---

³⁰⁹ „Ребус“, *Наши дани*, 1942, бр. 1, стр. 6.

³¹⁰ „Ребус“, *Наши дани*, 1943, бр. 18, стр. 8.

³¹¹ Ј. Петраш, „Укрштене речи бр. 2“, *Наши дани*, 1942, бр.2, стр. 6.

³¹² „Ребус“, *Наши дани*, 1944, бр. 26, стр. 7.

³¹³ „Ребус“, *Наши дани*, 1943, бр. 19, стр. 8.

³¹⁴ Хранислав Главчић, „Загонетни рачун“, рубрика „Разбибрига“, *Наши дани*, 1943, бр. 20/21, стр. 8.

Да ли знате?

- 1) Да се нова наука, која проучава директан утицај појава на сунцу и на разне природне феномене зове „[х]елибиологија“?
- 2) Да је пречник сунчев већи од земљиног 108 пута, површина 11.500, запремина око 1,280.000 пута.
- 3) Сунце је удаљено од земље 149 милиона километара.
- 4) Да је сунчани сат пронашао Анасимандар 560 година пре Христа.³¹⁵

Шах

Прилози о шаху публиковани су у готово свим бројевима. Осим првог шаховског прилога у оквиру рубрике „Спорт“ у броју 9 из 1942. године, који је потписао Саша Дунђеровић, све остале прилоге о шаху написао је Славорад С. Сретеновић „Марко“ за рубрику „Разбибрига“.

На Сретеновићеву иницијативу, 1942. године образован је шаховски течај у логору, на којем је учествовао велики број младих логораша. Професор Марко се залагао да своје шаховско знање пренесе млађим друговима који се никада раније нису бавили шахом, а које је на тај начин удаљио од коцке.³¹⁶ Да би читаоце упознао са шаховском вештином, Сретеновић је најпре објаснио основне шаховске појмове³¹⁷, а већ од десетог броја упознаје читаоце са чак 45 врста шаховских отварања.³¹⁸

Турнири

Септембра 1942. године, одржан је први шаховски турнир у логору. Међу српским занатлијама, прво место заузео је Миле Јурас, друго Петар Минић, а треће Ратко Радојичић.³¹⁹

---

³¹⁵ Мићо Гргур, „Да ли знате“, рубрика „Разбибрига“, *Наши дани*, 1943, бр. 20/21, стр. 8.

³¹⁶ Саша [Александар] Дунђеровић, „Шах“, рубрика „Спорт“, *Наши дани*, 1942, бр. 9, стр. 4.

³¹⁷ Славорад С. Сретеновић „Марко“, „Шах“, рубрика „Разбибрига“, *Наши дани*, 1942, бр. 11, стр. 8.

³¹⁸ Славорад С. Сретеновић „Марко“, „Шах“, рубрика „Разбибрига“, *Наши дани*, 1942, бр. 10, стр. 8.

³¹⁹ Саша Дунђеровић, „Шах“, рубрика „Спорт“, *Наши дани*, 1942, бр. 9, стр. 4.

Дуго очекивани II Српски шаховски турнир одржан је 23. јануара 1943. године. На турниру је учествовало 32 шахиста, а отварању је присуствовао и Петар Мојсиловић са групом лекара. Том приликом, симултану партију против 10 шахиста одиграо је шаховски вештак Брана Живковић, од којих је 9 решио у своју корист, док је партија са Мићом Максимовићем резултирала ремијем. Након завршеног турнира, 16 најбоље пласираних играча представљали су српску нацију на првенству логора. Том приликом, партија против Француза завршена је резултатом 16:2 у корист Срба. Најбоље резултате на табели постигли су: Радивој Ристић, Душан Богдановић и В. Томић, а последње место припало је М. Луковићу, док је Чеда Ђукин одустао због болести.³²⁰

Пред крај 1943. године, најављен је зимски турнир. Прво коло III Српског шаховског турнира трајало је од 12. децембра 1943. до 7. јануара 1944. године. Највеће изненађење приредили су млади шаховски таленти Златко Петровић и Миле Јурас, док је млади Радивој Ристић по други пут освојио прво место на турниру.³²¹

Друго коло III Српског шах турнира трајало је од 22. децембра 1943. до 14. јануара 1944. године. У овој групи су се посебно истакли Миленковић, Стошић и млади Станковић који је показао невероватну комбинаторичку способност. Оба кола турнира, судили су Милорад Обрадовић и Божидар Дунђеровић.³²²

На шаховском турниру у логору 1944. године, Срби су доминирали. Након пораза од 17:1, француски шахисти су одали признање говорећи: „Ваш народ располаже са одличним духовним способностима, што и овом приликом увиђамо.“³²³

---

³²⁰ Види: Славорад Сретеновић, „Шах“, рубрика „Разбибрига“, *Наши дани*, 1943, бр. 15, стр. 8; Славорад Сретеновић „Марко“, „Шах“, рубрика „Разбибрига“, *Наши дани*, 1943, бр. 16, стр. 8.

³²¹ Славорад Сретеновић „Марко“, „Шах“, рубрика „Разбибрига“, *Наши дани*, 1944, бр. 24, стр. 6.

³²² Славорад Сретеновић „Марко“, „Шах“, рубрика „Разбибрига“, *Наши дани*, 1944, бр. 25, стр. 6.

³²³ Славорад Сретеновић „Марко“, „Шах“, рубрика „Разбибрига“, *Наши дани*, 1944, бр. 31, стр. 7.

О понашању на турнирима

Својим „ученицима“, професор Сретеновић није преносио само практично и теоријско знање, већ их је поучавао и дисциплини и понашању на турниру, прекоревајући непримерено владање током шаховске игре. Звиждукање, певање или разговор током партије шаха, неприхватљиве су особине код културних и цивилизованих људи.³²⁴

Сретеновић није критиковао само понашање играча, замерке је упућивао и на рачун публике на турниру. Понашање публике као на „тркалишту“ док посматра шах партију, сматрао је „жалосном појавом коју треба лечити“.³²⁵

Играње шаха је дисциплина у којој врлине играча долазе до изражаја, а од свих врлина у шаху највише је заступљена племенитост, због чега је шах и добио назив „племенита игра“. Руководећи се принципом да човек и у победи и у поразу мора тежити савршенству, професор заправо поручује да победу не треба истицати, а пораз треба достојанствено поднети.³²⁶

Цимач

Рубрика „Цимач“ се већ од првог броја наметнула као омиљена рубрика у „Нашим данима“, у којој су објављиване хумористичко-сатиричне приче, вицеви, анегдоте, карикатуре, стрип-шале и генерално већина онога што је везано за хумор и сатиру. Хумор је био инспирисан свакодневним „лагерским“ животом и међусобним шалама у логору. Сам наслов рубрике алудира на оне који шеретски „цимају“ и оне који се на бачен мамац „пецају“. Заједнички циљ свих прилога у рубрици је да боцне и насмеје појединце и колектив, да се подсмехне и извргну руглу негативне појаве у логору и мањкавости људског карактера. У шаловим причама, актери често носе име, име и презиме или надимак неког од заробљеника.

---

³²⁴ Славорад Сретеновић „Марко“, „Шах“, рубрика „Разбибрига“, *Наши дани*, 1943, бр. 22, стр. 8.

³²⁵ Славорад Сретеновић „Марко“, „Шах“, рубрика „Разбибрига“, *Наши дани*, 1945, бр. 32, стр. 7.

³²⁶ Славорад Сретеновић „Марко“, „Шах“, рубрика „Разбибрига“, *Наши дани*, 1944, бр. 26, стр. 7.

Рубрика је често илустрована ликовима веселих и тужних пајаца, што је у великој мери осликавало и њихову свакодневицу. Сам боравак у логору је тужна и негативна појава, против које су се између осталог борили хумором и ведрином.

Посебно место у рубрици заузимају „Писма Наивку Наивковићу, село Незнаново, потледња пошта кај – си – дор“. Хумористичко-сатирични текстови које потписује Радомир Б. Јовановић под псеудонимом Бата Раде, писани су у форми писма, са намерним правописним и стилским грешкама. Обрађајући се „драгом Наивку“, Бата Раде се тобоже правда да и ако је „неку пункту испустио“ или се „на време није зауставио“ то је зато што неку „школу голему није изучио“. Наизглед „наивни“ и неуки Бата Раде, из броја у број се дотицао разних негативних и штетних појава у логору. У „Првом писму Наивку Наивковићу“, Бата Раде на сатиричан начин алудира на корупцију у логору и статусни положај појединих заробљеника. Жаоке су посебно усмерене ка професору Пери и његовом другу Влајку (тј. Петру Мојсиловићу и Влајку Стојковићу), повереницима у логору.³²⁷

У „Другом писму“, Бата Раде критикује понашање у логору зарад опстанка, јер дошло је време да у логору пуном Срба, званично их нигде нема. Они ретки који се нису „изчаурили“ у Бугаре, Румуне, Мађаре и друге „јевропске“ нације, „упадају у очи као беле врानе“. Како примећује Бата Раде, Срба има само око казана, када се кува пасуљ или грашак. И као што су се Руси „специјализовали“ за мењање професије, па ако затреба он ће бити и доктор и инжињер, тако су и Срби постали „специјалисти“ за мењање нација. Алудирајући на поткупљивост, Бата Раде имплицира да у тој „жичаној вароши“ има много „камелеона“, који су „продали веру за вечеру“.³²⁸ У „Трећем писму“, Бата Раде на сатиричан начин проговара о поткрадању и кашњењу пакета, о издаји пријатеља и најближих чланова породице.³²⁹ У истом тону, Бата Раде и у „Четвртом писму“ критикује стање у

---

³²⁷ Види: Бата Раде [Радомир Б. Јовановић], „Прво писмо Наивку Наивковићу, село Незнаново, потледња пошта кај – си – дор“, рубрика „Цимач“, *Наши дани*, 1942, бр. 1, стр. 6.

³²⁸ Види: Бата Раде [Радомир Б. Јовановић], „Друго писмо Наивку Наивковићу, село Незнаново, потледња пошта кај – си – дор“, рубрика „Цимач“, *Наши дани*, 1942, бр. 2, стр. 6.

³²⁹ Види: Бата Раде [Радомир Б. Јовановић], „Пето писмо Наивку Наивковићу, село Незнаново, потледња пошта кај – си – дор“, рубрика „Цимач“, *Наши дани*, 1942, бр. 4/5, стр. 7.

логору и другове који су, услед глади и чежње за домовином и својим ближњима, постали зли и свадљиви, заборавивши све „људске и божије“ законе.³³⁰

Дотакао се Бата Раде и неспортског понашања српских фудбалера на утакмицама и њихових бесомучних свађа и оптуживања. Бата Раде не зна како је код Наивка, „у земљи Дембелији“, али зна, да код њега, у „кавежчићу“, у том за свет ненормалном времену, они живе сасвим нормално, и као да су код куће, „нормално се свађају и оговарају једни друге“, чак су, у духу наше традиције, успели и да се расцепе у два сложна противничка удружења.³³¹ У прилогу

Рубрика „Цимач“ је била богата и другим хумористичким садржајима. У прилогу „Логорске изреке“, Михаило Бураковић Бурак на шаљив начин повезује заробљенике са њиховим карактерним особинама по којима су препознатљиви:

„Спретан у послу – као Мојсиловић у туризму.

Вешт – као Тодор Илић.

Виче – као Пера Шефер.

Стрпљив – као Влајко Стојковић.

Спава – као поп Атанасијевић.

Обара – као Саша Дунђеровић.

Исправио се – као Милан Рајин.

Пикира – као Драган Милићевић.“

„Фатиге“ – као Лубарда.

Напаст – као Жика Бузорација.

Насрће – као Реља Грачанин на рентген...“³³²

„Цимач“ је доносио и „Мале огласе“, који су у шаљивом тону оглашавали куповину и продају, понуду и тражњу. Тражила се „крава музара по могућству из боље куће“, одговарајући партнери „из табланета“, „људи који знају и говоре истину“, „транги-франги“, „тумач српског језика“, „козметика лица и тела“ код

---

³³⁰ Види: Бата Раде [Радомир Б. Јовановић], „Четврто писмо Наивку Наивковићу, село Незнаново, потледња пошта кај – си – дор“, рубрика „Цимач“, *Наши дани*, 1942, бр. 7, стр. 5.

³³¹ Бата Раде [Радомир Б. Јовановић], „Пето писмо Наивку Наивковићу, село Незнаново, потледња пошта кај – си – дор“, рубрика „Цимач“, *Наши дани*, 1942, бр. 9, стр. 5.

³³² Бурак [Михаило Бураковић], „Логорске изреке“, рубрика „Цимач“, *Наши дани*, 1942, бр. 3, стр. 6.

жандара Ињаца и Луковића и др.³³³ Огласе су потписивали: Сава Малешевић зв. „Шарло“, Сигналист, Паја Црногорац и др.

ДОДАЦИ

Посебан значај сачуваних примерака огледа се у пратећим додацима уз примерке рукописног листа „Наши дани“, до којих се дошло истраживањем. Додатке у виду завештања, уметничких програма, географских карата, необјављене песме, честитке, дипломе, уметничке слике, и др., налазимо уз примерке Историјског музеја Србије у Београду (ИМУС), Александра Дунђеровића (АД), у рукописној аутобиографској књизи Ванђела Бадулија (ВБ) и у фотоалбуму Љиљане Јовић (ЉЈ).

На основу сачуваних додатака, можемо стећи детаљнији увид о одржаним концертима, приредбама и спортским дешавањима у логору, не само код Срба, већ и код Француза и Пољака. Значај ових додатака је утолико већи, уколико имамо у виду да у прегледаној архивској грађи готово да нема података о Сталагу XVII-Б.

Пропратно писмо Мате Милошевића уз лични примерак који је завештао Историјском музеју Србије у Београду, указује нам на значај „Наших дана“ из визуре уредника.

Додаци уз примерак ИМУС-а

Додатак 1: [Завештање Мате Милошевића]

Августа 1993. године, готово пола века након заробљеништва, Мата Милошевић, некадашњи уредник заробљеничког листа „Наши дани“, написаће пропратно писмо уз примерак који ће два месеца касније поклонити Историјском музеју Србије у Београду.

---

³³³ Види: „Мали огласи“, рубрика „Цимач“, *Наши дани*, 1945, бр. 33/34, стр. 9.

Латинично дактилографисано писмо уз примерак, предато је Сави Андрићу и заведено 5. октобра 1993. године под бројем 271/1, а други примерак завештања, чува се у Хемеротеци Музеја позоришне уметности у легату Мате Милошевића.

О поклоњеном примерку, пет година пред смрт, Мата Милошевић бележи:

„У прилогу Вам достављам и поклањам „новине у заробљеништву ’Наши дани’ у Stalagu XVII B“. На писању ових новина, поред мене као иницијатора и уредника, учествовали су и обични људи из народа: сељаци, занатлије, радници и интелектуалци, који су ми пружали драгоцену помоћ.

Да бих се свима њима одужио, а за које верујем да већи број више није у животу, завештавам овај „Споменар – Новине у заробљеништву“, Вашем музеју, како би се на најбољи начин сачувала сећања на те сурове дане и године проведене у заробљеништву, када смо заједнички патили и чезнули за слободом и за повратком у домовину. Ове новине су нас зближиле и ублажиле наше тешке дане.

У славу помрлих, а за подсећање још преживелих заробљеника, као и ради упознавања потомака заробљеника и оних који иза нас долазе, предајем Вам на чување и коришћење овај оригинални документ као трајно сведочанство о тешким заробљеничким данима 1941–1945., и о неугаслој искри наде, нашим новинама које су грејале наша срца и бодриле наш дух.“

Додатак 2: Духовни концерт са грамоф. плоча [Програм]

На основу сачуваног Ускршњег програма – улазнице, сазнајемо, да је духовни концерт са грамофонских плоча уприличен за заробљенике Сталага XVII-B на Велику среду, 21. априла 1943. године. На репертоару се нашла Бетовенова „Missa Solemnis“³³⁴ („Свечана миса“), у извођењу хора и оркестра Бечке филхармоније под диригентском палицом Бруна Китела (Bruno Kittel) и солиста

---

³³⁴ Настанак композиције „Missa Solemnis“ 1822. године, повезује се са Бетовеновим приватним проблемима. Наиме, после братовљеве смрти 1815. године, Бетовен к себи узима братанца Карла, што, како се убрзо испоставило, није слутило на добро. Својим ригорозним моралним начелима, Бетовен је свога нећака толико притискао, да је млади Карл на крају покушао самоубиство. Овај покушај самоубиства пресудно је утицао на настанак чувене „Missa Solemnis“. Годину дана касније, Бетовен завршава своју „Девету симфонију“, у чијем последњем ставку уводи и речи, стихове Фридриха Шилера из „Оде радости“, док су прва три дела, са својом музичком структуром, музиком и темама, обележили правац симфониста романтизма све до Густава Малера. Симфонија је заједно са деловима композиције „Missa Solemnis“ премијерно изведена 7. маја 1824. године.

Erne Berger (Erna Berger), Изолде Рил (Isolda Riehl), Антона Топица (Anton Topitz) и Фрица Крена (Fritz Krenn).

У програму је исписан текст „Missa Solemnis“ упоредо на латинском, италијанском и српском језику, ћирилицом. „Свечана миса“ садржи текст свих 5 делова „Мисе“³³⁵: I Kyrie; II Gloria; III Credo; IV Sanctus; V Agnus Dei.³³⁶

Упоредивањем превода на српском језику у програму са православном верзијом текста, евидентно је да превод одговара римокатоличкој миси, што је посебно уочљиво у трећем делу „Credo“ („Одмор“). Код Православаца се, уместо: „Верујем у једину, Свету, Католичку и Апостолску Цркву“, како пише у програму, изговара: „Верујем у једину, Свету, Саборну и Апостолску Цркву“.

Прву страну програма красе вињете са мотивом античких стубова, а последњу вињета са мотивом крста. Према напомени у дну последње стране, на концерту је била изложена и Бетовенова маска (La Masque de Beethoven), рад академског вајара Ђорђа Костића (Georges Kostitch), вероватно инспирисана чувеном маском коју је према отиску Бетовеновог лица начинио немачки вајар Франц Клајн (Franz Klein) 1812. године.

Ако имамо у виду да се 1943. године навршило 173 године од Бетовеновог рођења и 116 година од смрти, не изненађује свеprisутност лика и дела великог

---

³³⁵ Према хришћанској теологији, мису, односно еухаристоју код Православаца, установио је Исус Христ на Тајној вечери. Хлеб и вино симболизују тело и крв Христову, односно жртву зарад спасења човечанства.

³³⁶ **I Kyrie** – Kyrie Eleison („Господе, смилуј се!“) је древни израз на грчком језику коришћен у свим хришћанским литургијама за призивање Бога. Пева се на почетку литургије, наизменично са свештеником; **II Gloria** – „Слава Богу на висини“ (лат. „Gloria in Excelsis Deo“) је хришћанска химна. Назива се и „Анђеоска химна“, јер почиње речима које је анђеоски певао пастирима приликом Исусовог рођења: „Слава Богу на висини и на земљи мир људима добре воље“. Латински превод приписује се св. Хиларију из Поитиерса (око 300–368). Постоји око 200 верзија ове химне међу њима су и Вивалдијева и Хенделова верзија; **III Credo** – На Првом и Другом васељенском сабору, у Никеји (325) и Цариграду (381), Свети Оци су борећи се против јереси и лажних учења у Хришћанству, саставили сажето и правилно исповедање вере под називом „Симбол вере“; **IV Sanctus** (лат. sanctus – посвећен, свет) је свечана похвална песма коју певају окупљени при крају литургије, након што свештеник отпева увод. Три речи из песме „Свет, Свет, Свет“ указују на тројичност Божанства, а реч „Господ Саваот“ указује на његово јединство у тројству. Реч „Осана“ у песми је јеврејског порекла са значењем „Дај Господе спас“ или „Господе спаси“; **V Agnus Dei** – Агнец (старослов. „јагње“) је средишњи део просфоре (квасног хлеба), крстолито означен грчким словима „ИС ХС НИ КА“ (Исус Христос побеђује). Симболички приказује Исуса Христа, који као јагње (агнец) узима грехе света на себе и страда ради његовог спасења. Латински еквивалент у католичкој цркви је Agnus Dei (Јагањац Божји), означава Христа као помирбену жртву или мисну молитву пре причести.

композитора у свим сферама уметничког живота, посебно у Гнајксендорфу, где је вечно свеже сећање на његов последњи боравак.³³⁷

Додатак 3: Уметничка приредба [Програм]

Програм Уметничке приредбе, најављен је за Ускрс, 25. априла 1943. године са почетком у 10.30, у бараци 7 Сталага XVII-Б. У дну прве стране назначено је да програм важи као улазница, док на полеђини читавамо печат цензуре: „Gegrüßt 330“.

Програм је сачуван у два примерка: уз примерак ИМУС-а сачувана је копија програма формата А4, док је на страни 23 у аутобиографији Ванђела Бадулија „Мој живот“ налепљен оригинални програм формата А8.

На Ускршњој приредби, уводну „Реч музике“ дао је Радивој Ристић. Уследио је рецитал Мате Милошевића уз клавирску пратњу Радивоја Ристића: „Голгота“ Милете Јакшића, „На липару“ Ђуре Јакшића, Масукина „Грудобоља“, „Исус чита новине“ Николе Шопа и „Плач матере човекове“ Душана Васиљева. Композиције за глас и клавир Јосифа Маринковића „Молитва“, „Успаванка“ и „Из града у град“ певао је Ванђел Бадули.

Након музичког предах, Мата Милошевић је одрецитовао нови блок песама: Змајеву „Лем Едим“, „Немој ми прићи“ Десанке Максимовић, „Прољеће“ и „Емина“ Алексе Шантића, „Укор“ Бранка Радичевића“, „Лиди“ Милана Беговића и Шантићев „Дубровачки мадригал“. Приредба је завршена композицијама Бенцамина Годара „Успаванка“ и Едуарда Лалоа „Песма“.

Нимало случајно, одабране су песме које се и рецитују и певају, и у којима се преплићу индивидуална и колективна осећања: скрханост, бол, незнађе, вера, невера, чежња, нада, љубав. Страхоте рата, „загрљај“ туберкулозе, смрт војника, плач мајке, смрт Човека, одрицање од Бога, преиспитивање смисла живота,

---

³³⁷ Због узрапетка болести, Бетовен је 1826. године прихватио позив другог брата, Јохана Николауса, да с његовом породицом проведу неколико недеља на имању у Гнајксендорфу код Кремса. По повратку у Беч, 1. децембра 1826. године, Бетовен је путовао у отвореној кочији, упркос прилично хладном времену. Добио је упалу плућа која је погоршала његово ионако нарушено здравље. Написао је опоруку 3. јануара 1827. године, а само три месеца касније, 26. марта, умро је у свом дому. Сахрањен је на гробљу Веринг (Währing) у Бечу. Сахрани је присуствовало преко 20.000 људи, а у посмртној поворци био је и Шуберт. Гробови Бетовена и Шуберта данас стоје један поред другог.

разочараност новим светским поретком, ишчекивање среће или свануће Ускршње зоре након Голготе, само су неки од песничких мотива свеприсутних у животима заробљеника.

Додатак 4: Одлазак „Ауаша“ из Stalaga XVII-B

Дактилографисана песма „Одлазак „Ауаша“ из Stalaga XVII-B“ коју је саставио „Др“ Тома Ковачевић „Геца“ из Љубовије, инспирисана је стварним догађајима из заробљеништва, од 15. јула 1944. године. Опонашајући форму епског десетерца, у песми се кроз 110 стихова износи хронолошки след догађаја.

Песма на хумористичко-сатиричан начин дочарава узаврелу атмосферу у логору, описујући шта све чине заробљеници не би ли добили ознаку „АУ“³³⁸, која им омогућава транспорт у домовину. И као што се увек с великом надом ишчекују резултати лутрије, др Светислав Милићевић је након дугог и мучног постројавања и пребројавања, „извукао“ 300 „срећних добитника“:

„Све старије одваја на страну,
сваки има неку тешку ману.
Неког боли нога, куфер, леђа,
Неког будак на команди вређа,
Неки лудак, неки од нервозе,
То су, браћо, разн дијагнозе.
Једног љуто вара жена млада,
А једнога напустила нада.
Погубили људи ногу, руку,
Сваки има по некоју муку.“

У песми је веома сликовито описано ишчекивање, нада, разочараност, нестрпљење заробљеника, међусобно гуркање. До изражаја долазе и њихови карактери, једни моле, други обећавају, трећи посматрају, неки „глуме“ лудило или од муке плачу, неке не напушта нада да ће их послужити срећа. На лицима оних који „нису прошли“ осећа се завист према онима који одлазе. Они „Ауаши“ који су

---

³³⁸ А.У. – скраћеница од нем. *ausunfähig* – неспособан за рад.

чули да живот у Србији вреди „4 гроша“, остају помирљиво у „логорском миру“, наизглед равнодушно, „као пацов у свом сиру“, прижељкујући потајно што бржи повратак на обале Дунава и Саве.

Песма је датирана 29. јула 1944. године. Печат цензуре у дну стране: „Stalag XVII B, Geprüft 302“ указује да је вероватно забрањена за објављивање од стране логорских власти, будући да се није нашла на страницама „Наших дана“, а да ју је уредник листа ипак сачувао.

Додатак 5: Успеси доказују [Плакат]

Уз примерак ИМУС-а, сачуван је и плакат немачке пропаганде, о исходу немачке борбе на Истоку. Како се наводи на плакату, Немачке трупе су продрле 800 km у Русију, док су Бољшевици изгубили преко 12000 авиона, 14000 борних кола, 14000 топова, имају 1500000 заробљеника и 500000 мртвих и рањених.

Готово све фабрике оружја и муниције пале су у немачке руке. Као замену за катастрофалне губитке, Немачка шаље децу, жене и старце на фронт. Енглеска и Америка НЕ МОГУ и НЕЋЕ помоћи Совјетској Русији, више него што су помогле Југославији.

Плакат вероватно датира из времена након 22. јуна 1941. године, када је отпочела инвазија нацистичке Немачке на Совјетски Савез, познатом под називом Операција Барбароса (нем. Unternehmen Barbarossa). Из приложеног се може сагледати пропагандна доминација немачких снага, док застрашујуће цифре указују на немоћ Русије.

Додатак 6 и 7: Картографска грађа

Уз примерак ИМУС-а, нашле су се и две географске карте, једна из Првог и друга из Другог светског рата: „Распоред обостраних војсака на дан 13. октобра 1915. г.“³³⁹ у размери 1 : 1500000 и „Источни фронт на дан 18 септембра 1941 г.“.

---

³³⁹ Карта је прилог из X књиге Великог рата Србије.

Додаци уз примерак АД

Додатак 8: **DIPLOME : en souvenir = Diploma : za uspomenu = Dyplom : na pamiatke**

Копија „Дипломе“ за успомену на фудбалски турнир у Сталагу XVII-B 1941. године, најбољем играчу у логору – Саше Дунђеровићу, сачувана је на А4 формату уз примерак АД.

Цртеж на горњој половини дипломе чине кула стражара, фудбалски терен са играчима ограђен бодљикавом жицом и национални грбови четири репрезентације: Француске (галски петао), Белгије (белгијски лав), Србије (двоглави орао) и Пољске (орао). У средишњем делу, у уоквиреном пољу, исписано је име Саше Дунђеровића, спортисте којем се уручује диплома за спортске заслуге.

У доњем делу дипломе, упоредо су исписана имена репрезентативаца и судија Француске, Белгије, Србије и Пољске на француском, српском и пољском језику. Диплома је првобитно објављена у листу француских заробљеника „Le Gai mat“, а репринтована је јануара 1998. године у специјалном, 500-ом броју француског листа „Le Lien“ на страни 22.

Додатак 9: **LE gai mat : journal du Stalag XVII B**

Рукописни шапирографисани лист француских заробљеника „Le gai mat“ излазио је у Сталагу XVII-B од 1. јула 1941. године до децембра 1944. године. За то време изашло је 40 бројева на француском језику. Већ на први поглед, уочљива је сличност између француског листа „Le gai mat“ и српског „Наши дани“, па можемо закључити да је српски лист вероватно рађен по узору на француски, будући да је „Le gai mat“ првопокренут. У прилог томе иде и чињеница да насловну страну оба листа красе илустрације истакнутих уметника, затим следе тематски прилози, да би последње стране биле посвећене вестима, спорту и разоноди. На основу ретких сачуваних насловних страна које се могу наћи на интернет страницама, уочљиво је да су уметници међусобно сарађивали. Тако је нпр. руски сликар Сунгуров (Soungouroff) илустровао насловну страну француског листа „Le gai mat“ (1942, бр. 12), али и насловну страну „Наших дана“ (1943, бр. 14). На обе илустрације је

Сунгуров.³⁴⁰ Исто тако, познати српски уметник, Петар Лубарда, илустровао је насловну страну „Le gai mat“ (1942, бр. 15).

Посебну вредност примерка АД, чини један сачуван оригиналан и раритетан укоричени број „Le gai mat“, формата 30 x 21 cm. У питању је број 20 од 1. октобра 1942, рукописан и шапирографисан на 10 страна, са траговима цензуре на страни 10 (Геррүфт 313). Насловну страну броја, илустровао је француски уметник Хенри Рено (Henri Renaud). Насловна илустрација са мотивом заробљеника који руча, формата 21 x 18.5 cm, на матрици је рађена тушем и уметничком кредом.

Посебан значај у овом листу, за нас, има Реноов текст „L'Exposition de peinture“³⁴¹ [„Изложба слика“], јер садржи кратак преглед о шесторици уметника Сталага XVII-B, који су стварали у „атељеу“ бараке број 50: Лубарди, Сунгурову, Гарнијеу, Ричарду, Брелеу и Вигурексу. Текст је илустрован њиховим портретима који су цртани руком другог уметника.

О стваралаштву Петра Лубарде, Рено бележи:

„Лубарда представља портрете на уљу, увек изузетно насликане, велике слике мртве природе, ливадско цвеће. Његова дела се суштински осећају. Његов изразит стил препознатљив је у његовим акварелима, у којима једно површно тумачење може указати да је помало нерафиниран. На сваком од његових приказа, цртеж изгледа необично. Лубардини портрети су његова далеко најбоља остварења. Све те мрље зачуђујућих боја када их гледамо изблиза, стапају се у даљини, преобликују се: на тај начин Лубарда подсећа на школу импресионизма.“³⁴²

Сам текст, вероватно је инспирисан прилогом „Кроз уметнички атеље“ Ђорђа Костића из августовског броја „Наших дана“ (1942, бр. 6), у којем је Костић

---

³⁴⁰ На насловној страни „Le gai mat“, Сунгуров је у плесном покрету, са подигнутим рукама у којима држи даире. На насловној страни „Наших дана“ је аутопортрет Сунгурова.

³⁴¹ Henri Renaud, „L'Exposition de peinture“, *Le gai mat*, 1942, бр. 20, стр. 4.

³⁴² Према: Henri Renaud, „L'Exposition de peinture“, *Le gai mat*, 1942, бр. 20, стр. 4: „Lubarda présente des portraits à l'huile; toujours remarquablement peints, une grande nature morte, des fleurs champêtres. Toutes ses œuvres sont essentiellement senties. Sa manière tres tourmentée se retrouve dans ses aquarelles qu' un examen superficiel peut faire apparaitre un peu primitives. Dans chacune de ces productions, le dessin semble partout un peu délaissé. Ses portraits de Lubarda sont, de loin, ses meilleures réalisations. Toutes ses taches aux couleurs étonantes, lorsqu' on les regarde de près, se fondent à distance, la traite générale se recompose : en cela Lubardas' apparente à l' école impressioniste.“

представио српске уметнике из сликарског и вајарског одсека Сталага XVII-B смештеном у бараци број 50.

Додатак 10: CHALLENGE D'Automne [Programme]

Насловну страну програма од 27. септембра 1942. године краси цртеж Хенрија Реноа на којој атлетичар у положају за старт визуелно имплицира да је реч о најави спортског дешавања. На унутрашњој страни програма, најављени су трчање на 80, 200, 800 и 1500 метара, штафета 4 x 125, скок у вис, скок у даљ, бацање копља и бацање диска. Спортско дешавање употпуњено је учешћем Пољског оркестра (L'Orchestre polonais) под дирекцијом Лудвига Лутка (Ludwig Lutak). Цртеж спортских реквизити уз програма, визуелно дочарава његов садржај: боксерске рукавице, патике, фудбалска лопта, мреже, копље, мачеви, диск и тег. У дну програма, најављена је фудбалска утакмица између првих тимова Фамелика (Famélik) и Србије (Serbes). Да је програм имао и хуманитарни карактер, указује нам и назнака на полеђини програма: Издање „Gai-mât“ у корист сиромашних породица.³⁴³

Додатак 11: FÊTE D'Athletisme [Programme]

Оригинални програм атлетског такмичења од 12. јула 1942. године, сачуван је уз примерак АД. Насловну страну програма краси илустрација Хенрија Реноа (Henri Renaud), формата 18.5 x 14 cm, рађена по узору на Palombara Discobolus, грчку скулптуру из Мирона из 450–460 године п. н. е.³⁴⁴ Унутрашња страна програма декорисана је цртежима спортиста у покрету разних атлетских дисциплина, међу којима су: бацач копља, бацач диска, бацач кугле и тркач. Из визууре заробљеништва, олимпијски кругови на вињети уз наслов „Programme“, вероватно симболизују различите нације, учеснице на Логорској олимпијади.

Програмом су најављена спортска дешавања: трчање на 80, 200, 800 и 1500 метара, скок у вис, скок у даљ, бацање копља и бацање диска. На полеђини

---

³⁴³ Éditions du „Gai-mât“ au profit des familles nécessiteuses.

³⁴⁴ Слика чувене скулптуре је први пут коришћена на насловној страни партитуре и текста Олимпијске химне Спираса Самараса из 1896. године, када су одржане прве Олимпијске игре у Атини.

програма, уз цртеж атлетичара стоји назнака да је реч о издању „Gai-mât“, Stalag XVIII.

Додатак 12: KONCERT muzyki polskiej [Program]

Уз примерак АД сачуван је оригинални програм Концерта пољске музике, формата 21 x 15 cm. На цртежу са насловне стране, момак у униформи свира хармонику, док девојка у цветној хаљини игра крај њега. Испод цртежа, који је потписан иницијалима „S. T.“, стоји назнака да је фонд намењен за помоћ породицама пољских заробљеника из Сталага XVII-Б.³⁴⁵ Податак о цензури на полеђини програма, исписан је руком у дну стране: „Geprüft 259“. Према програму концерта од 29. новембра 1942. године, пољски Оркестар и хор под диригентском палицом Лутак–Нидзиелски³⁴⁶, изводио је маршеве, мазурке, полонезе, потпурије и др.

Додатак 13: Silhouette de prisonnier réalisée en fer barbelé [Сликовна грађа]

Уз примерак АД сачуван је и исечак из француских новина, формата 14 x 9 cm. На црно-белој илустрацији налази се макета заробљеника израђена од бодљикаве жице. Фотографију макете начинио је и приложио уз текст извесни D. N. За сада није познато из којих новина потиче илустрација.

Додатак 14: Честита вам Божић [Триптих честитка] / Одељење за помоћ ратним заробљеницима ХЗМЉ (У.М.С.А.)

Уз примерак АД сачувана је и оригинална Божићна триптих-честитка Одељења за помоћ ратним заробљеницима Хришћанске заједнице младих људи (ХЗМЉ), формата 21 x 15 cm затворена и 21 x 44 cm отворена. У горњем десном углу, исписан је адресат: Sacha Dundjerović, № 70 428, Stalag XVII B. У горњем левом углу утиснут је црвени печат цензуре „Stalag XVII B, Geprüft 302“. Илустровани део честитке је са мотивом Витлејемске звезде браон боје на плавој позадини. Централни мотив оивичен је квадратима црвене и црне боје са златном

³⁴⁵ Na Fundusz Pomocy Rodzinom Polskich Jeńców Wojennych – Stalag XVII B.

³⁴⁶ L'Orchestre et la chorale sous la direction del Lutak - Ann. J. Niedzielski

звездом. Текст честитке исписан је калиграфски, црвеном и црном бојом, писаним словима ћирилице: „Честита вам Божић Одељење за помоћ ратним заробљеницима ХЗМЉ (У.М.С.А.). На полеђини честитке, црним мастилом исписан је назив хуманитарне организације: „S. Roulet et Fils, Geneve“.

На унутрашњој страни триптих честитке, у горњој половини централног дела је цртеж тушем манастира Дечани, формата 9 x 12 cm, са потписом илустратора у доњем десном углу цртежа: „N.“. Испод цртежа је хришћанска порука „Слава на висини Богу, и на земљи мир, међу људима добра воља. Божић 1944“ (ЛК 2, 14). На левој и десној страни триптиха је пригодан текст насловљен хришћанским поздравом: „Христос се роди!“. Сам текст садржи речи утехе, охрабрења и подршке, уз подстицај да не клону духом, већ да се окрену раду који ће ублажити тешкоће њиховог страдања и молитви која ће их више од свега уздићи до висина изван патњи.

Додатак 15: [Заробљенички логор Сталаг XVII-Б] [Сликовна грађа] / [Петар] Лубарда

Посебну вредност уз примерак АД има оригинална слика Петра Лубарде, до сада непозната јавности. Акварел са мотивом заробљеничког логора у Кремсу из 1941. године, сликан је на картону формата 20 x 28.5 cm. На рубовима слике и испод боје, благо су видљиви трагови скице графитном оловком. У дну стране десно, стоји Лубардин потпис зелено-браон бојом: „Loubarda, Krems. 41“. Прецизнији датум читавамо на полеђини слике у горњем десном углу, исписан графитном оловком: „7. VIII. 41“.

Додаци уз рукописну аутобиографију ВБ

Додатак 16: Уметничка приредба [Програм]

Оригинални програм Уметничке приредбе формата А8, сачуван је на страни 21 у аутобиографији Ванђела Бадулија „Мој живот“. Приредба је најављена за 26. јул 1942. године са почетком у 10 часова, у бараци 7 Сталага XVII-Б.

Насловну страну програма краси цртеж на којем позоришна маска и виолина наговештавају музички и рецитаторски концепт приредбе. Испод цртежа, најављен је уметнички трио: рецитатор Мата Милошевић, виолончелиста Душан Војиновић и клавириста Радивој Ристић.

Дует Војиновић–Ристић свирали су Кленгела, Голтермана, Бокеринија и Шумана. Мата Милошевић је рецитовао стихове најзначајнијих српских романтичара и модерниста: Милана Ракића, Алексе Шантића, Војислава Илића Млађег, Јована Дучића, Милана Ћурчина и Бранка Радичевића.

Посебно место на репертоару заузимала је песма Јована Дучића „Мала принцеза“, за коју је музичку пратњу написао Ванђел Бадули. Према Бадулијевој белешци, музичка пратња за песму настала је по жељи Мате Милошевића, а сам композитор ју је касније назвао „Суморни дани“.³⁴⁷

Додатак 17: [Прослава Видовдана југословенских ратних заробљеника у Сталагу XVII Б 27. VI 1943] [Програм]

Оригинални програм Видовданске прославе формата А16, сачуван је на страни [236] у аутобиографији Ванђела Бадулија „Мој живот“. Приредба је најављена за 27. јун 1943. у Сталагу XVII-Б.

Програм се састојао од 6 ставки: говор за „Отварање свечаности“ припао је Ђорђу Костићу, Божидар Ињац певао је уз гусле „Смрт мајке Југовића“, Петар Мојсиловић је говорио на тему „Срби и Видов дан“, хор заробљеника певао је „2 руковет“ Стевана Мокрањца, Никола Живановић рецитовао је „Косово“, и за крај, „Потпури српских песама“ певао је хор заробљеника под диригентском палицом Ванђела Бадулија.

Додатак 18: Spectacle de Variétés [Programme] / Guy Schalack

На Педесетницу (Pentecôte)³⁴⁸ 1944. године, Гај Шалак (Guy Schalack) приредио је троделни Варијете шоу (Spectacle de Variétés) са музичком групом (Le

---

³⁴⁷ Ванђел Бадули, *Мој живот*, Лесковац, 1973, стр. 21. Рукописна аутобиографија.

³⁴⁸ Педесетница (Pentecôte), код католика – код православаца Света Тројица, Тројичин дан или Духови, назив је празника који се слави педесет дана након Васкрсења Христовог. Педесетница је 1944. године падала у недељу, 4. јуна.

Groupe Musical), позоришном групом (Le Groupe Théâtral) и певачима (Les Chanteurs).

У првом делу, оркестар је свирао под диригентском палицом Ј. Лукаса (J. Lucas), певали су Бартије (Bartier), Суфлар (L. Soufflard), Гандро (Gandrot), а српске народне песме (Chants du folklore serbe) изводио је Ванђел Бадули.

Након паузе, изведена је комедија Пола Морана (Paul Morand)³⁴⁹ „Матрона из Ефеса“ („La Matrone d'Éphèse“), у којој су главни ликови Матрона (R. Maronnier), Матронин муж (M. Dubois), војник (M. Chaillié), лопов (G. Schalck), жена лопова (A. Roy) и љубавница лопова (G. Debreuil). За сценску музику био је задужен Ј. Лукас (J. Lucas), за поставку сцене Р. Мароније (R. Maronnier), а за осветљење Л. Орбан (L. Orban). Дело је инспирисано грчком басном. Радња се одвија неколико векова пре Христа у Ефесу, граду Мале Азије.

Након представе, последњи део програма испунила је оркестарска и вокална музика у извођењу Маријана и Боровског (Marian et Borowski), Шелија (M. Chaillié) и Шалка (G. Schalck).

Додатак 19: Proslava Vidov dana Jugoslovenskih ratnih zarobljenika Stalaga XVII B u radnoj komandi u Amstetten'u 25 juna 1944 [Program]

Марта 1944. године, Ванђел Бадули је од стране логорских власти као болничар пребачен у амбуланту радне команде у Амштетену, граду који је од Сталага XVII–Б удаљен око 50 km.³⁵⁰ У Амштетену, француски заробљеници су имали свој оркестар, групу певача и драмску секцију. По доласку у радну команду, Бадули је отпочео сарадњу са њима.³⁵¹ Свирао је у њиховом оркестру и наступао као соло певач што се најбоље види из сачуваног програма.

Оригинални програм Видовданске прославе формата А8, сачуван је на страни 23 у аутобиографији Ванђела Бадулија „Мој живот“. Приредба је најављена за 25. јун 1944. године са почетком у 7 часова, у радној команди у Амштетену.

Приредба је отпочела говором Александра Наумовића „О значају Видов данске прославе“. У даљем програму, Наумовић је рецитовоа родољубиву песму

---

³⁴⁹ Paul Morand (1888-1976), француски књижевник.

³⁵⁰ Ванђел Бадули, *н. д.*, 1973, стр. 23.

³⁵¹ Ванђел Бадули, *н. д.*, 1973, стр. [236].

Милана Ракића „На Газиместану“, хор заробљеника певао је „Млади Срби“ Вацлава Хорејсека, оркестар француских заробљеника свирао је „Српски потпури“ Ванђела Бадулија, П. Драгановић и Н. Ивковић певали су народне песме уз пратњу гитара, затим су на гитари одсвирали народна кола, а Ванђел Бадули је уз пратњу гитара певао стару изворну песму „Стојанке“. У даљем току вечери, оркестар француских заробљеника свирао је Лукасов (Lucas) „Француски потпури“ и „Пољски потпури“, Бадули је уз пратњу оркестра певао песме са Косова и извео своју композицију „Тужна песма за две виолине и клавир“ са Дибиком (Dr. Dubic), Г. [Гвозден] Голубовић је одсвирао на фрули народне мелодије, октет заробљеника отпевао је „Винску песму“ И. [Исидора] Бајића, а за крај, хор заробљеника извео је „П руковет“ Стевана Мокрањца.

Хором је дириговао Ванђел Бадули, оркестром Лукас и Бадули, а за клавиром је свирао Дибуа (Dubois).

Додатак из фотоалбума ЈБЈ

Додатак 20: С. К. "Србија" [Разгледница] / [Сталаг XVII-Б]

Оригинална црно-бела разгледница на фото-папиру, формата А16, сачувана је у породичном албуму сестара Љиљане Јовић и Душице Вишекруни (рођ. Избрадић). На разгледници су су портрети фудбалера С. К. „Србија“ у Сталагу XVII–Б из 1942. године. Гледано с лева на десно, у првом реду одозго су: Света Петровић, Крстић Радивоје, Саша Дунђеровић; у другом реду: Златко Петровић, Маша Продановић, Бранко Бановић; у трећем реду: Славорад Сретеновић, Аца Крстић, Перица Стојковић; у најдоњем реду: Рада Ђорђевић, Божидар Дунђеровић, Стеван Избрадић, председник, Гојко Банацки потпредседник и Дејан Дејановић.

Разгледница има изузетну документарну вредност.

БИОГРАФИЈЕ САРАДНИКА ЛИСТА „НАШИ ДАНИ“

Биографије познатих сарадника, лако су доступне литератури и интернет извору, али доћи до сарадника који нису познати јавности и открити колико вреде на неком значе на локалном нивоу, представља посебан изазов.

На жалост, првозамишљена идеја да се направе мини биографије о заробљеницима на основу картотеке Црвеног крста, није реализована због Закона о заштити података о личности.

МАТА МИЛОШЕВИЋ (1901–1997)

„Значај професора Мате Милошевића за националну културу је толики да је требало да буде први у деоби наслеђа традиције од Добрице до данас, јер је целокупним својим деловањем као први, најцеловитије уметнички искорачио у правцу поетског сценског реализма и јер је постао синоним унапређивања наше глуме, режије, васпитавања младих генерација.“

Бранко Плеша³⁵²

Мата Милошевић³⁵³, глумац, редитељ, педагог, позоришни писац, рођен је у Београду 1901. године. Матурирао је 1920, а 1923. године завршио Глумачко-балетску школу. Позориштем се бавио још од школских дана. Био је члан Народног

---

³⁵² Бранко Плеша, „Наш позоришни отац“, *Мата Милошевић*, Ксенија Шукуљевић-Марковић, Олга Савић (прир.), Савез драмских уметника Србије, Београд, 1996, стр. [11].

³⁵³ Према: Олга Савић, „Мата Милошевић, европски Србин“, *Мата Милошевић*, Ксенија Шукуљевић-Марковић, Олга Савић (прир.), *н. д.*, стр. 194–196: Мата Милошевић је у књигу рођених уписан као Матија Милер. Потиче из ванбрачне везе грофа фламанског порекла Wernera Van den Steen de Jéhaу, тадашњег посланика белгијског посланства у Београду и Марије Сехас, тадашње собарице у белгијском посланству, која је по оцу била Мађарица, а по мајци Аустријанка. У време Матиног рођења, гроф Van den Steen добио је премештај у Берн, па у Рим где је и умро 1934. године. До куће у којој је становала Марија живео је брачни пар Милошевић, Катица и Станко, који нису имали деце. Марију су заволели и помагали јој, а Мату прихватили као рођено дете. Када је Мата напунио 4 године, Марија је умрла од туберкулозе. Бригу о њему преузели су Катица и Станко и законски га усвојили када је напунио 10 година.

позоришта у Београду од 1921. до 1947, а Југословенског драмског од 1947. до 1975. године.

Као глумац, остварио је преко 260 улога, од лирских и карактерних до психолошки сложених, у домаћем и страном, класичном и савременом репертоару. Као редитељ, од 1935. до 1976. године, остварио је 88 режија, репертоарски разноврсних. Играо је на филму и снимао за радио. Био је професор глуме у Драмском студију Народног позоришта (1945–1975). Аутор је неколико књига и већег броја текстова о позоришној уметности. Десетина његових представа учествовала је и освојила велика признања на угледним фестивалима у земљи и иностранству.

Добитник је многих значајних награда, одликовања и признања за уметничка достигнућа на пољу позоришне уметности: Оредена рада II и I реда, Стеријиних награда, Седмојулске, Авнојеве, „Добричиног прстена“ и других. Поједине награде данас носе његово име.

Умро је у Београду 1997. године.³⁵⁴

Сећање на заробљеничке дане

Избијање Другог светског рата и пад у заробљеништво, прекинули су Матино глумачко деловање. Као наредник-ђак 18. пешадијског пука, Милошевић је заробљен 13. априла 1941. године и интерниран у заробљенички логор Сталаг XVII-B код Кремса, где је постао број 66966. Своје фламанско-аустроугарско порекло Милошевић није користио да би превремено изашао из логора, јер се осећао Југословеном, а онда и Србином по свом очуху који је у Првом светском рату погинуо бранећи Србију и Београд.³⁵⁵ Мата није пуштен из логора ни уз посредовање Министарства културе за његово ослобађање, гарантујући да је „политички коректан“. У логору му је најтеже падало *трајање*. Четири године до ослобођења биле су дуге, предуге.

---

³⁵⁴ Биографија је уз минималну корекцију преузета из књиге *Мата Милошевић*, Ксеније Шукуљевић-Марковић и Олге Савић (прир.), Савез драмских уметника Србије, Београд, 1996.

³⁵⁵ Олга Савић, „Мата Милошевић, европски Србин“, *Мата Милошевић*, Ксенија Шукуљевић-Марковић, Олга Савић (прир.), *н. д.*, стр. 202.

Милошевић је у заробљеништву први и једини пут писао песме и уређивао логорски рукописни лист „Наши дани“, једно време радио је и као писар у управи логора, а повремено је рецитовао и организовао позоришне представе. Заједно са глумцима – војницима, заробљеницима, режирао је пет Нушићевих једночинки („Два лопова“, „Светски рат“ (6. јун 1943); „Мува“, „Под старост“ (1944) и „Дугме“ (1945)), комедију „Сумњиво лице“ (1945) и Чеховљево једночинку „Просидба“ (1945).³⁵⁶ Извођење ових представа, представљало је „својеврсни протест против тираније и фашизма“.³⁵⁷ Присећајући се заробљеничких дана, Милошевић бележи да је у логору било тешко организовати неку редовнију културно-забавну активност, али и „оно мало што се учинило значило је веома много за оне који су могли да приредбама присуствују и да за тренутак забораве жице које их окружују.“³⁵⁸ Услед снажне прожетости живота и одабраних позоришних комада, на представама је успостављен такав однос узајамности између публике и глумаца, какав се није сретао ни у представама у време мира.³⁵⁹

Постоје приче, да је пред крај рата Милошевић у Сталагу XVII-B одиграо животну улогу, симулирајући глувог војника како би био ослобођен принудног рада. Према причи, унапред смишљену ролу толико је успешно одиграо, да је остао непомичан и „глув“ чак и онда када су му крај уха испаливали револвер.³⁶⁰ О том догађају који је прерастао у урбану легенду Милошевић у интервјуу са Олгом Савић одговара:

---

³⁵⁶ Ксенија Шукуљевић-Марковић, „Величанствени стваралачки опус“, *Мата Милошевић*, Ксенија Шукуљевић-Марковић, Олга Савић (прир.), *н. д.*, стр. 22, 24; Олга Савић, „Мата Милошевић, европски Србин“, *Мата Милошевић*, Ксенија Шукуљевић-Марковић, Олга Савић (прир.), *н. д.*, стр. 203; „Позоришни ангажмани, улоге, режије“, *Мата Милошевић*, Ксенија Шукуљевић-Марковић, Олга Савић (прир.), *н. д.*, стр. 249.

³⁵⁷ Мирјана Гаковић, *Позоришта југословенских заробљеника у Другом светском рату*, Музеј позоришне уметности, Београд, 1996, стр. 20.

³⁵⁸ Мата Милошевић, *Моја режија*, Стеријино позорје, Нови Сад, 1982, стр. 43.

³⁵⁹ Мирјана Гаковић, *н. д.*, стр. 20.

³⁶⁰ Ксенија Шукуљевић-Марковић, „Величанствени стваралачки опус“, *Мата Милошевић*, Ксенија Шукуљевић-Марковић, Олга Савић (прир.), *н. д.*, стр. 19; Олга Савић, „Мата Милошевић, европски Србин“, *Мата Милошевић*, Ксенија Шукуљевић-Марковић, Олга Савић (прир.), *н. д.*, стр. 202; Феликс Пашић, „Године Мате Милошевића“, *Мата Милошевић*, Ксенија Шукуљевић-Марковић, Олга Савић (прир.), *н. д.*, стр. 226.

„Да, знам за те приче. И жао ми је што мој одговор није ни близу таквој 'спектакуларности': негде пред крај рата осећање губитништва натерало је Немце да поштре мере: нико више, осим болесних, није био поштеђен физичког рада. Тада сам, заједно са др Киселником потражио "болест" која би ме тога могла ослободити. Пошто сам нешто слабије чуо на десно уво, смислили смо причу о испалењеној гранати која ми је оштетила слух, па ништа не чујем. Требало је сада пред шефом логорске болнице, Немцем, који је некада боравио у Сарајеву и знао српски, одиграти "представу". Био је то старији човек, веома строг, кога су сви у логору звали Бизмарк. Дакле, док му је др Киселник објашњавао моју "трагичну судбину" - "Замислите, глумач који због свог удеса више никада неће моћи да игра... потпуно упропашћена каријера... итд." - Бизмарк ме је веома усредсређено посматрао, а онда ми обичним гласом упутио питање: "Како се зовете?" Мој поглед је, међутим, и даље остао на др Киселнику, ничим се нисам одао. Бизмарк је тада поновио питање, овог пута много гласније. Ја сам, пратећи само Киселникову реакцију, "схватио" да ми се сада он обраћа, али питање и даље "нисам чуо". Када се на крају продерао - што је било јако смешно, а искрено говорећи, било ме је и стид што тако старог човека морам да правим будалом - ја сам му одговорио. Између две варијанте глувих - да говоре или гласније или тише од нормалног говора - одабрао сам ову другу. Бизмарк ме је доста дуго испитивачки посматрао, имао сам утисак да ми не верује, да ме је "прочитао". Онда је ипак узео моју листу и потписао је.³⁶¹

Проживљена ратна катаклизма трајно је утицала на Мату Милошевића по повратку из заробљеништва. Он ће своје уметничке амбиције преусмерити са глуме на режију. Његови логорашки доживљаји, како примећује Беловић, „подсећају на Брукову забелешку о разговору са проститутком без једне ноге у порушеном Хамбургу“.³⁶² Тај разговор, који је и Милошевић дубоко осећао, био је нека врста спознаје оличеној у речима: „Не, не може се режирати као пре“. Живот је изнова требало претворити у паролу Мајаковског: „Све поново! Све од почетка!“, из које

---

³⁶¹ Олга Савић, „Мата Милошевић, европски Србин“, *Мата Милошевић*, Ксенија Шукуљевић-Марковић, Олга Савић (прир.), *н. д.*, стр. 202–203.

³⁶² Мирослав Беловић, „Глумачка и редитељска мештрија Мате Милошевића“, *Мата Милошевић*, Ксенија Шукуљевић-Марковић, Олга Савић (прир.), *н. д.*, стр. 55.

је происходила упитаност: „Како кренути? Одакле почети? Да ли се тај нови пут надовезује на стари?“³⁶³ Непредвидив одговор у том тренутку, донело је време. Преневши „Систем“ Станиславског³⁶⁴ на српско тле, Милошевић је постао реформатор послератног српског театра.³⁶⁵

Преписка са Ванђелом Бадулијем

Кореспонденција са Ванђелом Бадулијем, указује да се њихово пријатељство из заробљеништва наставило и након ослобођења. Из писама повремено провејава сећање на њихове заробљеничке дане и заједничко ангажовање на песни „[Доћи ће дан...]“. Колико је Ванђелу било тешко због премештаја у нови град након заробљеништва, наслућује се из Матиног писма од 13. јануара 1946. године³⁶⁶:

„Драги Бадули,

Изванредно ме је изненадило Ваше писмо, које сам јуче добио. Ја сам знао да Ви наше пријатељство нећете заборавити ни у овим данима, који ма какви да су, ипак су нешто сасвим друго него они у којима смо се ми ближе упознали и спријатељили. Што се мене тиче, ја никада нећу моћи да заборавим дане у којима сте ми Ви показали тако несебично пријатељство, и бићу Вам увек веома захвалан за све што сте учинили за мене, а највише на искреном, топлим другарству које сте ми сваком приликом показивали.

Знам да Вам није лако у средини у којој се налазите. Па ипак, зар не, и то је боље, и колико боље, него оних четири године у жицама. А онда једног дана, то Вам желим од свег срца, испуниће се и Ваша жеља да дођете овамо. Радује ме што ћете остварити извођење свог комада. Радује ме ако

---

³⁶³ Исто.

³⁶⁴ „Систем“ Станиславског заснован је на продубљеној психолошкој интерпретацији. Према: Konstantin Sergejevič Stanislavski, „Pozorišna etika : umetnost glumca i reditelja“, zbornik priredio Radoslav Lazić, 4. izd., R. Lazić, Beograd, 2014, str. 20: „glumac mora ulogu uvek istinski proživljavati, a ne samo predstavljati spoljne oblike jednom postignutog proživljavanja”.

³⁶⁵ Босиљка Боци, „И данас ја њега много питам“, *Мата Милошевић*, Ксенија Шукуљевић-Марковић, Олга Савић (прир.), *н. д.*, стр. [109].

³⁶⁶ Писма Мате Милошевића нису враћена породици Бадули. Будући да је Ванђелов биограф, Вили Хубач пренео садржај писама у необјављеном рукопису „Доћи и остати заувек“, могуће да су оригинална писма остала код њега јер га је смрт претекла да их врати породици Бадули.

сам Вам својим завршним стиховима и ја бар мало допринео остварењу Ваше замисли. Пријатно ми је било да прочитам опет те стихове. Потсетили су ме на оне дане када смо могли само да сањамо о правом раду, у коме се много шта успе да заборави [...]“³⁶⁷

У писму од 8. децембра 1982 године, Мата пише:

„Драги Ванђеле,

Примио сам Ваше неочекивано писмо са много радости. Срдачно Вам хвала на честиткама. И ја понекад, прелиставајући „Наше дане“, помислим на оне тешке дане у којима смо покушавали да у заједничком дружењу са уметношћу пронађемо мало топлине и људскости.

Драго ми је што сам тадашњим стиховима инспирисао Вашу музичку машту да створите композицију веровања у лепше сутра. [...]“³⁶⁸

У писму од 4. децембра 1994. године, када су већ обојица били на заласку живота, Мата још једном пише Ванђелу:

„Драги Ванђеле,

Често сам се питао шта је с Тобом. Најзад си се јавио али на жалост са неугодним вестима о Твом здравственом стању. Ни ја се тиме не могу похвалити: ангина пекторис, срчана аритмија, висок крвни притисак, општа немоћ, отказале ноге, дане проводим у фотели, скоро непомичан. Остао сам сâм. Олга је умрла пре више од годину дана. Живот ми је празан и поред свих признања. Али не вреди се жалити мора се издржати до краја. Сећам се по кад-кад наших невеселих изгубљених година у заробљеништву. Али имали смо бар здравље. [...]“³⁶⁹

---

³⁶⁷ Велимир Вили Хубач, *Доћи и остати заувек : Ванђел Бадули : хоровођа, диригент, композитор, сликар и педагог*, Лесковац, 2008, стр. 80–81. Рукопис. Дактилографисано лат..

³⁶⁸ *Исто*, стр. 82.

³⁶⁹ *Исто*, стр. 82–83.

ПЕТАР ЛУБАРДА (1907–1972)

„Шта су те изложбе?“

„То су мјеста где се излажу слике, а свијет долази да гледа.“

„Излажу ли одрасли људи?“ – питао га је мали Петар.

„Свакако, излажу умјетници.“ – одговорио је рођак Јован.

„Зар има људи који се само тиме баве?“

„Па да, свакако!“

Алекса Брајовић³⁷⁰

О животу познатог српског и црногорског сликара доста је писано. Међутим, у свим досадашњим биографијама подаци о заробљеничким логорима у којима је обитавао током Другог светског рата, прилично су штур и уопштени. Захваљујући породичним писмима које су за потребе дисертације уступили на увид Петров братанац Ђура Лубарда и сестричина Ћина Лазар, и захваљујући подацима са заробљеничког картона и из Пописа жртава рата 1941–1945 (преживеле жртве рата), по први пут се у раду може хронолошки утврдити његово битисање у логору.

Петар Лубарда је као артиљеријски припадник Војске Краљевине Југославије заробљен 12. априла 1941. године у Наталинцима. Током заробљеништва, променио је четири логора. Под заробљеничким бројем 66765 регистрован је у Сталагу XVII-Б у Кремсу, где је боравио до 15. септембра 1942. године, када је „премештен за Италију по заробљеничкој пошти од IV 19“³⁷¹. Иако није занемарљива чињеница да је Петров отац, Ђуро, био официр краља Николе, за Петрово ослобађање из заробљеништва заслужна је рођака, црногорска принцеза и краљица Италије, Јелена, којој је Петрова мајка Марија у два наврата писала молбу за Петрово ослобађање. Транспорт од Сталага XVII-Б до Цетиња трајао је 10 месеци и водио преко још три логора: немачког Сталага XVII-А у Кајзерштајнбруху (Kaisersteinbruch), италијанског заробљеничког логора В. Campo P. G. 57 у Групињану код Удина (Gruppinano, Udine) и транзитног логора у P. G. 75 у Барију.

---

³⁷⁰ Алекса Брајовић, *Слика и мисао Петра Лубарде*, Звоник, Београд, 2001, стр. 16.

³⁷¹ Податак са заробљеничког картона.

Писма из заробљеништва

Током заробљеништва, Петар је одржавао редовну везу са својом породицом и пријатељима. Дописивао се са супругом Јеленом, родитељима и братом Вељком и снајом Даном. Поред дирљивих излива нежности, чежње и носталгије, у писмима се могу наћи драгоцени подаци о Петровим сликарским постигнућима у заробљеништву, начину набавке материјала за сликање и транспорту слика у домовину, али и настојање породице да буде ослобођен. Уз пакете које су му слали у заробљеништво, логорски дани су се лакше подносили. Пакети и дописне карте, враћали су му осмех на лице и грејали срце.

О сликању

Да ће заробљеништво трајно утицати на његов будући уметнички израз, Лубарда је био свестан од самог почетка. У писму од 1. и 22. августа 1941. године, Петар пише да је преко команде набавио материјал и боје, чак и ногаре и да по цео дан слика за изложбе које су отворане у логору. У логору је имао заједнички атеље у којем је спавао са још једним сликаром. Посредством писама, одржавана је веза са породицама пријатеља из логора, Мате Милошевића, Ђорђа Костића и Влајка Стојковића. Из писма од 18. октобра 1941. године бележи да се свакодневно посећују у баракама.

У писму од 5. септембра 1941. године, Петар пише да је стекао невероватно искуство цртајући портрете. О животу у логору бележи: „Ovde život teče normalno radim još kapelu i uz to slikam za izložbu sa slikarom Sungurovom iz Pariza. Materijal dobijamo i platu 15 m mjesečno.“ Из писма од 18. октобра сазнајемо да је завршио две велике слике за логорску капелу.

У писму од 1. јануара 1942. године, Петар пише Јелени:

„Ako se vidimo i počnem ćule slikati, ti ćeš osjetiti miris boja, a i videti platna koja će te radovati više nego ikada, sudbina me ovde dovela da sam ostao ne bih ovu jasnost i preciznost o mnogočemu a pogotovu u slikarstvu o čemu ćemo ako Bog dade razgovrati.“

Цртеже и скице, Петар је слао по војницима који су транспортовани у домовину. О свом уметничком прегнућу пише 8. јануара 1942. године:

„Slikam stalno, boja imam, dosta i uljanih i akvarela i tempera, sve što mi treba za rad mogu da imam... čak imam i knjiga umetničkih, mnogo mnogo sam što šta naučio naročito o slikarstvu i nadam se ako Bog dade i opet odem po Crnoj Gori da ću zaista nešto životu dati; mnogo mnogo sam vidio i osetio.“

У писму од 10. марта 1942. године, Петар помиње рад на логорској капели:

„Uvijek slikam, tako vrijeme prilično brzo prolazi, sad kroz koji dan logorska kapela sasvim će biti gotova. Nabavio sam jednu malu knjižicu akvareli Altdorfer, to su mala remek djela, prava poezia... Napravio sam ti jedan lijepi parsten za rođen dan...“

Портрет Јелене Лубарде, послао јој је по инжењеру Влајку Стојковићу, са којим је заједнички радио на логорској капели.

Како је Петар проводио дане у Сталагу XVII-Б, сазнајемо и из сећања Јована Бикицког:

„Он је био углавном заузет стварањем, мало је говорио, док смо се ми око њега трудили да му не сметамо и уживали смо у његовом раду. Када је у вечерњим сатима прошла прозивка (апел), тада бисмо се припремали за спавање, а по гашењу светла, Лубарда и ја смо до дубоко у ноћ шапугали. Лубарда ми је причао о својој Црној Гори, о стенама, Ловћену, о мору, о обичајима Црногораца, о Његошу, па и о сликарству код нас и у свету.

Свакако је занимљиво да споменем и једну фантастичну изложбу која је одржана у логору. Ова чудесна изложба слика коју су приредили сликари заробљеници разних нација била је најзанимљивија изложба коју сам у животу видео. На њој је учествовао и Лубарда, не сећам се са колико дела. Биле су то фантастичне форме, портрети Француза, амбијент у самој бараци, све у свему невиђене идеје и поруке.“³⁷²

---

³⁷² Милана Бикички, *Живот и стваралаштво Јована Бикицког*, Матица српска, Нови Сад, 2003, стр. 23.

Пут до ослобођења

Пут до ослобођења је био дужи него што се очекивало. Поводом тога су вођене вишемесечне преписке. У писму од 25. маја 1941. године, Петров отац исказује бригу и напоре које улажу да га ослободе из логора: „... mnogo brinemo, i opet će se preduzet za tebe ali moguće da će uspjeh biti na prvu molbu, sve ide lagano.“

Из писма од 1. новембра 1941. године, сазнајемо да је послата молба у Рим, а 9. новембра му пишу да још нема одговора. Поводом ослобођења, у писму од 15. децембра 1941. године, брат Вељко пише Петру: „Мама је dobila pismo iz Rima od najviše vlasti da ćeš biti pušten. Sretni smo. Dana i Veljko.“

Коначно саопштење из Рима стигло је 19. децембра 1941. године: „Iz Rima nam saopšteno da ćeš biti oslobođen, nego i pored toga neprestano se radi – i opština је učinila sa своје strane.“.

Иако је породица била уверена да ће се окупити за Божић, неизвесност није нестала ни 10. јануара 1942: „Da li si zdrav ili si krenuo već odatle. Đuro piše sa Cetinja da је nj. v. kraljica Italije intervenisala за тебе и можда си već у pokretу pa зато не можеš ни да pišeš...“ – питала се Јелена.

Из Сталага XVII–Б кренуо је за Цетиње 14. септембра 1942. године, а у Сталаг XVII–А стигао је три дана касније и остао наредна два месеца. Из Сталага XVII–А кренуо је 8. јануара 1943. године у Италију, а а 12. јануара стигао у В. Кампо Р. Г. 57 у Групињану код Удина (Gruppignano, Udine). Пут до куће се одужио. Мама га је с нестрпљењем ишчекивала. Из писма од 04. марта 1943. године, евидентно је да се о Петровом доласку распитивала код Гувернера:

„Мој Пешо баш ово твое писмо кадае стигло отишла сам код Г. Гувернера. он каже да могу сада да се надам кроз кои дан да ћеш да дођеш он је лично написа да од мах будеш у пућен код свое маме. буди орезан у путовању...“.

Писмо од 24. марта 1943. године, прожето је нестрпљењем, нежношћу, бригом, стрепњом и чежњом, својственим само мајци:

„Мој Пешо да знадеш коликоте твоја мама у жељела просто више не могу да издржим нарочито од како си ослобођен од Њемачке власти. Много ми се ово из дуљи очекујући твој долазак. Молим бога да ми здраво стигнеш својој кући. пази се у путу – и моли се богу да ти буде добар чувар.“

Након пуних 10 месеци путовања из логора у логор, из писма од 27. маја 1943. године сазнајемо да се коначно спрема на пут за Цетиње, а према писму од 1. јуна 1943. године нашао се у транзитном кампу у Барију Р. Г. 75, Р. М. 3450, одакле ће убрзо стићи на Цетиње.

ВАНЂЕЛ БАДУЛИ (1909–1995)

Ванђел Бадули, педагог, соло певач, композитор, инструменталиста, сликар, диригент и неуморни културни посленик, оставио је дубоке трагове у ликовном и музичком животу Лесковца и Србије. О његовом стваралаштву писали су многи листови и часописи: „Наша реч“, „Ибарске новости“, „Помак“, „Политика експрес“, „Просветни преглед“, „Пионир“, „Вечерње новости“, „Рад“ и др.

Као син елбасанског караванције Николе Јовановића, рођен је у Елбасану, у Албанији 1909. године. Дани његовог детињства у Елбасану били су испуњени чежњом за музиком и сликарством. Понет богатством народног фолклора и старих песама које је слушао од мајке у Елбасану, одушевљавао се свирком и песмом чалгиџија, звуцима виолине и ритмом даира. Прву „виолину“ од кукурузовине, заменила је виолина у облику играчке коју му је отац донео по повратку из Македоније. Са 9 година упознао се са нотама. Три године касније, након очеве смрти, прешао је границу и нашао се у Дому за ратну сирочад у Битољу. У Битољу је упознао младог поручника, Љубомира Бошњаковића, капелника војног оркестра и познатог композитора. Код њега је похађао часове виолине. Након прекоманде Бошњаковића, Бадули је постао члан школског оркестра, заузевши место друге виолине.³⁷³

---

³⁷³ Ванђел Бадули, *н. д.*

Као државни стипендиста, Бадули је наставио школовање у Београду. Постао је члан Првог београдског певачког друштва, којим је дириговао Коста Манојловић, композитор и професор Музичке школе у Београду. Ванредно је похађао часове виолине код професора Ружичке. Због неслагања са управом Првог београдског певачког друштва, заједно са још 40 чланова привржених Кости Манојловићу, оснивају Певачко друштво „Мокрањац“.³⁷⁴

Како га љубав према сликарству није напуштала, определио се за студије сликарства у Београду, не напуштајући музику. Пошто је 1934. године стекао диплому наставника цртања, наставио је школовање на одсеку уметности, упоредо похађајући Музичку школу „Корнелије Станковић“ – отсек соло певање, у класи Јелене Мијатовић – Симић. Теоријску наставу похађао је код Вацлава Ведрала, а касније код композитора Миленка Живковића. Као истакнути певач, био је укључен и у оперски отсек Рихарда Шварца. Упознао је Жарка Цвејића, Браниславу Живковић (сопран), Сташу Биничког, Милета Милутиновића (тенор), Цицу Манојловић (мецо сопран) и др.³⁷⁵

Када му је укинута стипендија, Бадули је 28. октобра 1936. године, постављен за наставника цртања у Параћину, где је основао и са успехом водио ђачки хор. Ту је започео и своју диригентску каријеру.³⁷⁶ Бадулијева прва композиција „Дротар“ писана за мешовити хор, изведена је са радничким хором „Јухор“ 25. децембра 1937. године у касини сењског рудника, потом и у Параћину.³⁷⁷ О настанку композиције „Дротар“, посвећеној сиротом дротару, Ванђел бележи:

„Једног дана узбудила ме појава подрпаног крпача са теретом плеха на леђима и ручном фуруницом. Тужним рефреном: 'Крпим шерпе, лонце и корита', нашао се у мом дворишту. Једна од станарки из тог дворишта, погрдним речима: 'Немој да се дереш у време одмарања' одјурила је једног крпача. Скрхан теретом, киптећи од зноја,

---

³⁷⁴ Властимир Вељковић, „Ванђел Бадули (1909–1995) : животок једног сањара“, *Помак*, Год. 3, бр. 9, стр. 3.

³⁷⁵ Исто.

³⁷⁶ Исто.

³⁷⁷ Ванђел Бадули, *н. д.*, стр. 13.

тужан напушта двориште рефреном који је тихо нестајао. Призор ме натерао да музички испричам догађај.³⁷⁸

Након рата, Бадули је добио посао наставника у Лесковцу, где је остао до краја живота. У лесковачкој ОШ „Јосиф Костић основао је хор и оркестар и створио дечју оперету. Допринео је оснивању Музичке школе у Лесковцу. Омладински хор и оркестар, које је такође основао, били су годинама дика лесковачке гимназије. Вишегодишњу сарадњу са Народним позориштем у Лесковцу, реализовао је пишући музику за комаде „Нечиста крв“ Боре Станковића и „Газда Младенова кћи“ Момчила Настасијевића. Писао је музику и за дечје представе.³⁷⁹

Лесковчани га памте и као аутора композиција: „Лесковачка четворка“ и „Надимци“ (текст Добривоје Каписазовић), „Не жалим живот“ (текст Коста Абрашевић), „Верујем“ текст Десанке Максимовић, „Ода слободи“ и „Софка“, музичка свита за соло, групу певача и оркестар (текст Томислав Н. Цветковић). У његовом аранжману и под његовим дириговањем, композиције је изводио Камерни хор Ансамбла градске музике и ВИГ „Рузмарин“, у чијем оснивању је такође учествовао.³⁸⁰

Као сликар, остварио је неколико самосталних изложби. Учествовао је на колективним изложбама у земљи, а једну је реализовао у Вервијеу (Белгија).³⁸¹

Четири деценије Бадулијевог уметничког и културно-просветног деловања обележено је 1985. године. О Бадулију је на отварању његове четврте самосталне изложбе слика изречено: „И кад пева и кад компонује, и кад слика и кад песме исписује – обузет је једном жељом: да живот буде лепши, да сви људи буду браћа.“³⁸²

Добитник је бројних признања, међу којима су: Медаља за изванредне заслуге за развој Лесковца, Златна значка КУД „Абрашевић“, Орден рада са златним венцем, Златна значка Културно-просветне заједнице Србије и др.

---

³⁷⁸ Исто, стр. 13.

³⁷⁹ Властимир Вељковић, *н. д.*, стр. 4.

³⁸⁰ Исто.

³⁸¹ Исто.

³⁸² Исто.

О заробљеничким данима

Ванђел Бадули је марта 1941. године мобилисан и већ 12. априла пао у немачко заробљеништво, као војник 18. београдског пука, треће болничарске чете. Из Наталинаца код Тополе где је заробљен, интерниран је у Сталаг XVII-Б, 5. маја 1941. године.³⁸³ После много нехуманих поступака од стране окупатора, по прихватним логорима у Србији и Мађарској, постао је заробљеник број 66778. Заробљенички логор Сталаг XVII-Б имао је око 32000 заробљеника. Састојао се од 41 бараке, у свакој је било по 800 логораша. По доласку у логор, сви су прошли кроз купатило и дезинфекцију. Ошишани су до главе, потом сликани са заробљеничким бројем и распоређивани по баракама.³⁸⁴

Како Бадули бележи, први дани су били тешки. Мисли су летеле ка домовини. У логору је затекао Французе, Пољаке и Белгијанце. Они су већ имали развијен културни живот. Формирали су позориште и солидан оркестар. Једно време је и Бадули свирао у француском оркестру.³⁸⁵

У логору је упознао Мату Милошевића. У сарадњи са њим и војним оркестром, организовали су приредбе. Временом, Бадули је организовао српски хор. Како у логорској библиотеци није било хорских партитура, саставио је партитуру „Друге руковети“ Стевана Мокрањца. Поред наступа на логорским приредбама, са хором је наступао и у болници да разгали другове и српске болеснике. Нарочити успех постизао је Мата Милошевић својим рецитацијама.³⁸⁶

На молбу Мате Милошевића, Бадули је написао композицију за соло певање уз клавирску пратњу на текст његове песме „Доћи ће дан“.³⁸⁷ Оригинални текст Матине песме, Бадули је сачувао у џепу и донео у отаџбину. Данас се налази на 23. страни Ванђелове аутобиографије. На жалост, ноте песме су пропале, када је

---

³⁸³ Ванђел Бадули, *н. д.*, стр. 53.

³⁸⁴ *Исто*, стр. 20.

³⁸⁵ *Исто*.

³⁸⁶ *Исто*, стр. 21.

³⁸⁷ *Исто*.

невреме урушило кров помоћног објекта у породичној кући.³⁸⁸ Звучни запис композиције није остао забележен.

Августа 1942. године пребачен је у логорску болницу где су услови за рад били повољнији. Поред композиције „Доћи ће дан“, настала је и композиција „Без домовине“, на текст Милутина Бојића, „Суморни дани“ и др.³⁸⁹

Марта 1944. године, Бадули је као болничар премештен у амбуланту радне команде у Амштетену, удаљеној око 50 км од логора. У том граду радила је група од 60 Срба у дрвној индустрији. У радној команди, било је доста француских заробљеника запослених у фабрикама. Имали су добар оркестар којем се придружио. Са њима је припремао приредбу. Формирао је српски логорски хор од 30 одабраних певача и солиста. На Видовданској приредби, 28. јуна 1944. године, извео је потпури српских песама у сарадњи са француским оркестром којим је дириговао. Французи су били одушевљени српским фолклором. Многи другови када су чули српске народне песме заплакали су. У то време, написао је и композицију за глас и клавир „Њој“, посвећену рускињи која је била депортована на принудни рад у Немачку.³⁹⁰

У заробљеничком логору је сликао и повремено илустровао месечник „Наши дани“. Са сликаром Петром Лубардом и академским вајаром Ђорђем Костићем учествовао је на заједничкој изложби у логору. У слободно време, насликао је доста слика. Да би их сачувао, користио је транспорт болесника који се враћају у домовину. Слике је поверио једном Београђанину којег никада више није видео.³⁹¹

Сећајући се заробљеничких дана, Бадули бележи још неке догађаје из логорског живота. Прве године, у логору владала је велика глад. Пакети су почели да пристижу тек 1942. године, чиме је знатно олакшан живот логорашима. Црвени крст је водио евиденцију о заробљеницима који нису имали никог свог у домовини. По школама су делили њихове адресе како би неко од ученика добровољно послао

---

³⁸⁸ Податак из разговора са Ванђеловим сином, Николом Бадулијем, Лесковац, 05. март 2016. године.

³⁸⁹ Ванђел Бадули, *н. д.*, стр. 22; Властимир Вељковић, *н. д.*, стр. 3.

³⁹⁰ *Исто*, стр. 24.

³⁹¹ *Исто*, стр. 53.

пакет. Случај је хтео да се Бадулијево име, са заробљеничким бројем 66778, нађе у лесковачкој Гимназији. Један ученик првог разреда Гимназије послао је пакет непознатом логорашу. Био је то Велибор Цветковић из Лесковца.³⁹² О том догађају Бадули бележи:

„Сазнање да пакет долази од непознатог ученика, колико ме обрадовало, толико ме ганула његова доброта, да сам заплакао. Писмом сам се најлепше захвалио и јавио да сам и ја некада био срећан као просветни радник, професор гимназије. Други пакет, који сам примио од истог ученика, био је веома богат. Више се нисам јављао, било ми је неугодно да од њега очекујем даљу помоћ.“³⁹³

Прича о пакету добија епилог након рата:

„Дошло је и ослобођење 1945 године, повратак у домовину. Према распореду Министарства просвете Србије, дошао сам у Лесковац и почео школску 1945-46. годину. Као разредни старешина, добио сам одељење IV^B разреда гимназије. Радостан што се поново налазим међу ученицима, почео сам да их прозивам, у циљу бољег упознавања. Тргао сам се када сам наишао на име: Велибор Цветковић. Нисам дао знак неког узбуђења, већ кад се час завршио, позовем ученика ради провере. Упитан, дали је слао пакете непознатом заробљенику, потврдно је одговорио. Да би то доказао, дотрчао [је] кући и донео сачувано писмо које сам њему писао...“³⁹⁴

Чудна игра судбине, учинила је да му Велибор неколико година касније буде венчани кум. О гладним очима у заробљеништву и хуманости на делу, Бадули, бележи још један потресан догађај, који је доживео као болничар у логору:

„Једнога дана доводе из радне команде у болницу једног нашег друга. Радио је на каменолому. Одронута стена здобила му је ногу. Док је

---

³⁹² Исто, стр. 34.

³⁹³ Исто, стр. 35.

³⁹⁴ Исто, стр. 35.

стигао до болнице, исцрпљен губитком крви, запомагао је. У очајању, дозивао је родитеље, жену и своју децу. Требало је да се спаси један живот. Неко од нас је требао да подари своју крв.

Оскудица у исхрани, више гладни и исцрпљени, условило је да се тешко неко решавао да подари своју крв. Помисао да немам родитеље /сем својих сестара/, нити сам био ожењен, реших се да пружим потребну помоћ. Дао сам своју крв. На највећу своју радост, спасио сам живот другу коме је нога била ампутирана.

После извесног времена, добио сам од нашег логорског лекара и повереника, захвалницу и један мали пакет. У пакетићу, мени као поклон, били су прикупљени од логораша 360 залогаја. Дрхтећим рукама, затворио сам пакетић, однео поверенику да залогаје врати гладним логорашима.³⁹⁵

Логор је ослобођен 9. маја 1945. године од стране Црвене армије. Неколико другова се није вратило у отаџбину заведени пропагандом. Иако је и сам био врбован да се врати као Албанац, Италијан или Македонац, остао је веран Србији која га је подигла.³⁹⁶ Случајно или не, након ослобођења, Ванђел је наишао на немачки илустровани лист „Kölnische illustrierte Zeitung“, од 29. маја 1941. године. На трећој страни броја 22, били су приказани снимци битке код Наталинаца и заробљавање припадника Војске Краљевине Југославије, 12. априла 1941. године. Како је и сам тога дана заробљен у Наталинцима, пажљиво посматрајући слике, на једном снимку где се види колона заробљених војника, препознао је себе у војнику који је окренуо главу на десну страну.³⁹⁷ Страницу из новина, са заокруженим војником на слици и белешком о догађају, Ванђел је залепио на страницу своје рукописне аутобиографије „Мој живот“.

Много година након ослобођења, Културни центар у Лесковцу традиционално је организовао „Вечери лесковачких композитора“. Иницијативом

---

³⁹⁵ Исто, стр. 22–23. О овом догађају сведочи и пожутели папир у прилогу дисертације.

³⁹⁶ Исто, стр. 25.

³⁹⁷ Наслов илустрације: „Verirrt und verloren“ [„Залутао и изгубљен“], *Kölnische illustrierte Zeitung*, 29. Mai 1941, стр. 3. Текст испод илустрације писан је немачком готичком: „Steht das kleine herrenlose Panjeferd neben den Panyer Kolossen. Keiner der Gefangenen, die zu Tausenden abmarschieren, kümmert sich darum.“ [= „Мали вучни коњ стоји без власника поред циновских тенкова. Нико од неколико хиљада заробљеника који одлазе марширајући не брине се о томе.“]. Сам коментар уз илустрацију је у најмању руку ироничан, ако имамо у виду да је припадницима ВКЈ замерено што не брину о коњу у тренутку када их нацисто разоружавају и одводе у заробљеништво. (прим. аум. Н. Ј.)

организатора, 21. априла 1975. године, на репертоару су се нашле композиције двојице Лесковчана, Ванђела Бадулија и Станислава Биничког, у извођењу реномираног Академског трија. Те вечери, Ванђел је доживео незаборавно вече. Нека своја дела је чуо први пут. Своје утиске сумирао је у аутобиографији:

„Потресен и узбуђен, дрхтао сам од сазнања да сам могао створити такву музику која ме је пренела у тешке минуле ратне године проведене улогору опкољен бодљикавом жицом. Настала под специфичним околностима који нам је страховити рат наметнуо, моја музика носи печат туге и бола а и наде у победи људске правде, забележени у стиховима логораша Мате Милошевића: 'Доћиће дан и човек ће постати човек.'“³⁹⁸

Ванђел је умро 1995. године, у 86. години живота. Свој однос према животу, професор Бадули сумирао је можда најбоље у стиховима које је забележио 20-ак година пред смрт:

„Живот је прохујао беспућима рата,
И трновитим стазама суро-
ве свакидашњице. Остале су са-
мо успомене, тешке и понекад
светле.

Да ли сам узалуд живео?

Не узалуд, мислим. У то
ме уверавају напори и осећа-
ња најлепшег задовољства
када сам се кроз уметност
исказивао.

Колико сам у томе успео,
није важно.

---

³⁹⁸ Исто, стр. 216

Важан је чин и однос
према друштву и животу.

Ванђел Н. Бадули, проф.
септембра 1973. год. Лесковац³⁹⁹

АНТОНИЈЕ ЂУРЂЕВИЋ (1917–1997)

Архимандрит Антоније Ђурђевић (световно име Алекса), рођен је у Суводању код Ваљева 1917. године. Основну школу завршио је у родном месту на Ставама, а малу матуру у Ваљеву. На Усекованије 1934. године, постаје искушеник у овчарском манастиру Благовештење, одакле прелази у Никоље.⁴⁰⁰

Препознајући у Алекси доброг и у свему монашком примерног искушеника, отац Зосима, старешина манастира Никоље, по благослову владике Николаја монаши га 20. јуна 1937. године дајући му монашко име Антоније. Исте године, владика Николај рукоплаже Антонија за ђакона у Јовању на Ваведење, а уочи светог Николе рукополаже га за јеромонаха. Јеромонах Антоније остаје у Никољу до одласка у војску 1938. године, а по одслуженом војном року враћа се у Никоље. Незадовољан ставом новог старешине манастира, јеромонаха жичког Арсенија Којадиновића, отац Антоније се обраћа владици Николају који узима у заштиту старешину манастира, а оца Антонија шаље на епитимију у манастир Клисуру код Ариља. Три месеца касније, на заузимање игумана сретенско-тројичког Атанасија Ђокића, јеромонах Антоније поново постаје сабрат манастира Благовештење где остаје до објаве рата 1941. године, када је као војни обвезник мобилисан.⁴⁰¹

Као припадник 51. санитетске чете, убрзо са својом јединицом бива заробљен и спроведен у заробљенички логор Сталаг XVII-Б у Кремсу на Дунаву, у Аустрији. Под заробљеничким бројем 63414 остаје у заробљеништву све до

---

³⁹⁹ Исто.

⁴⁰⁰ Јован Радосављевић, *Монашки начин живота : кратак преглед исихазма у цркви : ликови монаха Срба у XX веку*, [2. изд.], Манастир Преподобног Прохора Пчињског, Београд, 2003, стр. 369.

⁴⁰¹ Исто, стр. 370–371.

ослобођења логора, маја 1945. године, када се враћа кући, у свој манастир Благовештење.⁴⁰²

По повратку из заробљеништва, отац Антоније је постављен за старешину манастира Клисуре код Ариља, годину дана касније премештен је у парохију изнад Ивањице, у некадашњи средњовековни, пустиножителњи манастир Ковиљ, а 1950. године прелази у манастир Рачу. Иако је у Рачи са десетак младих искушеника и четири-пет монаха отац Антоније био веома неопходан и као духовник и као парох и служитељ светог Олтара економ у манастиру, он је после три године, на тражење шабачко-ваљевског епископа Симеона, добио премештај у манастир Пустиња у својству старешине, са задатком да обнови манастир и манастирски живот. Када је у манастиру Пустиња подигао конак и средио прилике, нови епископ Јован Велимировић, ценећи способности оца Антонија, премешта га осам након одина у ратом опустошени и спаљени манастир Трношу. Његовим постављењем на згариште и рушевине манастира Трноше, тај некада дивни историјски манастир почиње поново да оживљава. Уз помоћ и подршку епархије и народа тога краја, отац Антоније прво обнавља велики стари конак, који су Немци спалили за време рата, затим зида и други конак са помоћним зградама, и заједно са црквом све их ограђује зидом, образујући црквену порту. Поред манастира, подигао је и живописну капелу, где се налази позната и у песмама опевана чесма Југовића са десет цеви, кроз које тече хладна планинска вода. У знак признања за пожртвовани рад и активност, епископ Симеон је оца Антонија још 1956. године унапредио у чин игумана у Пустињи, а епископ Јован Велимировић је 1980. године предложио да буде произведен у чин архимандрита у Трноши.⁴⁰³

Када је после смрти патријарха Германа, Архијерејски Сабор бирао новог патријарха, оцу Антонију је припала част да изабаре име будућег патријарха. Децембра 1990. године, Антоније је у београдском Саборном храму, пред епископа извукао цедуљу на којој је писало: Павле.⁴⁰⁴

---

⁴⁰² Подаци из заробљеничког картона Антонија Ђурђевића, добијени на увид љубазношћу Антонијевог унука, Момчила Ђурђевића, 19. октобра 2017. године.

⁴⁰³ Јован Радосављевић, *н. д.*, стр. 372–373.

⁴⁰⁴ *Исто*, стр. 373.

Отац Антоније се упокојио на Илиндан, 2. августа 1997. године. Само месец дана раније, о Видовдану, Антоније је с' преосвећеним епископом Лаврентијем служио парастос изгинулим српским ратницима у Првом светском рату код споменика на Мачковом камену. Том приликом, заморен и од зноја прехлађен, добио је запаљење плућа. Нека сновиђења наговештавала су му скори крај. О Илиндану се осећао добро. На сам празник служио је свету Литургију, причестио се и одржао народу лепу проповед. После службе пошао је у своју келију да се мало одмори. Око три сата поподне, када је братија са неким посетиоцима дошла да га посети, нису одмах чули уобичајени одзив. Кад су снагом отворили врата, видели су га са скрштеним рукама да се на постељи упокојио.⁴⁰⁵

За његово опело и сахрану дошло је много народа, око четрдесет аутобуса и стотине аутомобила. Око две стотине свештеника, монаха и монахиња, четири архијереја: шабачко-ваљевски Лаврентије, зворничко-тузлански Василије, сремски Василије и далматински Лонгин. Патријарх Српски Павле служио је опело. У опроштајном говору, говорио је о великој вери оца Антонија, о његовом светлом лику, о монашким и пастирским врлинама, јер га је познавао још из Благовештења и манастира Раче, препоручујући и присутнима и читавом српском народу да се угледају на његову веру.⁴⁰⁶ Споменик оцу Антонију, подигнут је по узору на споменик аве Јустина (Поповића) чија дела је Антоније за живота изузетно пошзовао.

О судбини реликвија из Сталага XVII-Б

Захваљујући оцу Антонију, свете реликвије из српске логорске капеле „Св. Сава“ у Кремсу, пренете су у домовину и сачуване до данашњих дана у манастирима Никоље, Ковиљ и Троноша.

---

⁴⁰⁵ Исто, стр. 374–375.

⁴⁰⁶ Исто, стр. 375.

Престони крст Петра Лубарде

Након ослобођења логора 1945. године, отац Антоније је Престони крст и остале богослужбене ствари оставио на чување код Немца, шефа месног гробља у Кремсу, јер их несигурним транспортом није било лако пренети у отаџбину. Чим се указала прилика, немачки гробљар је по неком Србину свете реликвије послао у Србију.

Престони крст⁴⁰⁷ који је о свом трошку исклесао архитекта Влајко Стојковић, а осликао Петар Лубарда, отац Антоније је донео у свој матични манастир Никоље и предао га манастирској ризници на чување. Крст се и данас повремено користи на светом Престолу.⁴⁰⁸

Престони крст Петра Лубарде представља драгоцену историјско сведочанство о православном богослужењу у заробљеничком логору Сталаг XVII-Б. На полеђини крста плаве боје, у доњем тролисту, црном бојом, писаним словима ћирилице, у 8 редова исписана је посвета:

„Поклон Српској
православној капели
— · —
слик. Лубарда и архит.
Стојковић
Логор XVII Б
Кремс
1942. јан.“

У подножју трапезастог постоља, лепим рукописом оца Антонија исписан је податак о освећењу крста и то, у горњем делу графитном оловком, а у доњем делу исти текст исписан је хемијском оловком, писаним словима ћирилице:

---

⁴⁰⁷ Слике Престоног крста у прилогу, добијене су из манастира Никоље 01. 09. 2017. године, с благословом мајке Јелисавете (Драгојловић).

⁴⁰⁸ Јован Радосављевић, *н. д.*, стр. 371.

„Ово крсно знамење
освети ја грешни јеро-
монах Антоније 18=5-I 1942.
на Бденију у очи Богојављења
20-I 1942. јеромонах Антоније
XVII-B сабрат Благовештења“

На позив старешине манастира, игуманије Еупраксије, Престони крст је априла 1993. године рестаурирао шеф рестаураторског одељења мр Звонимир Зековић. Звонимирова супруга, Марина Зековић, историчар уметности по струци и пензионисани кустос Војног музеја, у прилогу „Престони крст Петра Лубарде“⁴⁰⁹ оставила је драгоцене податке о физичким карактеристикама крста.

Престони крст, са тролисним завршецима на свим крацима, израђен је од дрвета. Висок је 48 cm, широк 31.2 cm, а трапезасто постоље на које је крст постављен, високо је 11.3 cm и широко 20 cm у горњем делу, а 24 cm у подножју. Позадина крста обојена је византијско-плавом бојом. Централни мотив на предњој страни крста је Распеће Христово. Фигура Христа осликана је са ореолом мученика и трновим венцем на глави. Према православном канону, Христ је осликан са паралелно постављеним ногама, док је свако стопало, заковано са по једним чавлом за Часни крст. Изнад Христове главе је табла са оштећеним натписом, на којој је вероватно писало: „ИС ХС НИ КА“ (Исус Крстос побеђује). У горњем тролисту је фигура Сведржитеља и Свети дух у форми голуба, чији зраци падају на Христову главу. У доњем тролисту, испод Христових ногу је Адамова лобања са укрштеним костима. Са леве стране тролиста, осликана је Пресвета Богородица, а са десне Марија Магдалена. На предњој страни трапезастог постоља, испод Христових ногу, приказана је композиција Оплакивања.⁴¹⁰

Због византијско-плаве позадине, композиција Христовог распећа неодољиво подсећа на фреску из манастира Високи Дечани, у којој је Лубарда могуће и нашао инспирацију. Из визуре заробљеништва, сама композиција као да

---

⁴⁰⁹ Види: Марина Зековић, „Престони крст Петра Лубарде : за српску капелу Св. Саве у заробљеничком логору Кремс“, *Гласник Друштва конзерватора Србије*, 1994, бр. 18, стр. 202–205.

⁴¹⁰ Исто, стр. 204.

скрива дубља значења, оличеним у судбини српских заробљеника. На микро плану, лобања са укрштеним костима испод Христових ногу као персонификација Голготе, симболизује страдање, фигуре жена на универзалан начин представљају све мајке и жене које тугују и стрепе за својим синовима, мужевима или браћом, док ране на телу и трнов венац на Христовој глави, чије се бодље заривају у кожу расипајући капљице крви, као да имплицирају логор, жице и смрт. У перспективи, на макро плану, композиција представља тријумф живота над смрћу.

Икона Спаситеља

Икона Спаситеља⁴¹¹, која је у српској логорској капели заузимала централно мресто изнад олтара, чува се од 1949. године заслугом оца Антонија у манастиру Ковиљ код Ивањице, у Старом Влаху, у којем је након рата четири године био парох.

Икона Спаситеља је висине 83 cm, а ширине 74.5 cm. Према речима мајке Агрипине, икона је све до 2010. године била без кутије, закуцана на зид, када је у манастиру Ковиљ за њу направљен рам. На полеђини иконе нема података. У дну иконе са десне стране видљива су прва два слова уметника исписана црвеном бојом „СУ“, док се остатак имена стапа са црвеном бојом позадинског дела слике. Познајући прилике у логору, и међунационалну сарадњу између уметника, није тешко закључити да је реч о руском сликару, припаднику француске војске, Анатолију Сунгурову, који је у логору блиско сарађивао са Лубардом. На паспартуу златне боје, одмах испод потписа уметника, исписан је и датум црвеном бојом: „17-X-1941.“. У средишњем делу паспартуа, црвеном бојом, великим штампаним словима исписана је кратка молитва молилаца – српских ратних заробљеника Сталага XVII–Б:

---

⁴¹¹ Слика иконе Спаситеља у прилогу, добијена је из манастира Ковиље 31. 08. 2017. године, с благословом мајке Агрипине (Станкин).

Ћисе сладчайшій спаси насъ.

ПРАВОСЛАВНИ РАТНИ ЗАРОБЉЕНИЦИ СТАЛАГ XVII-B.

На икони, Христ је допојасно приказан у црвеној одежди и плавом огртачу, без ореола. У левој руци држи отворену књигу, док благо уздигнутом десном руком са скупљеним прстима у положају тројединства благосиља вернике. Сама композиција на симболичан начин позива вернике на поштовање божанских заповести и литургијско заједничарење.

Осим олтара Српске православне капеле, Лубарда и Сунгуров су осликали и олтар француске капеле. На триптиху у француској капели, Лубарда је насликао две бочне слике. Према речима оца Антонија: „... То су два заробљеника један на раду, сети се да треба да се помоли Богу, забада ашов у земљу, скида капу и моли се, а са друге стране је заробљеник у капели, клечи и моли се. Те су слике вероватно Французи однели после ослобођења, јер они су имали могућности да то пренесу у Француску...”⁴¹²

Портрет из заробљеништва и богослужбене књиге

Портрет из заробљеништва и две богослужбене књиге⁴¹³, отац Антоније је завештао манастиру Трноши у којем је био архимандрит од 1980. године па све до своје смрти 1997. године.

Портрет у боји оца Антонија из заробљеничких дана, који данас краси зид манастира Трноше, садржи посвету у доњем левом углу. Из посвете сазнајемо да портрет датиран 14. јула 1942. године и да га је за успомену насликао извесни Јет. Посвета је исписана црним мастилом на француском језику:

---

⁴¹² Исто, стр. 204–205.

⁴¹³ Слике богослужбених књига и портрет оца Антонија, приложени су уз благослов мајке Варваре (Веселиновић), игуманије манастира Трноша од 09. јул 2017.

„A Pater „Antonije“
très cordial souvenir de
captivité – KREMS –

14 Juillet 1942. –

† Jem.

Поред портрета, у ризници манастира Троноше посебно место заузимају две богослужбене књиге из логора: „Нови Завјет“ и [„Свето Јеванђеље“].

„Нови завјет Господа нашег Исуса Христа“, у преводу Вука Караџића, изашло је у издању Британског и Библијског друштва у Биограду 1938. године. На полеђини коричне стране, у доњем десном углу приљубљена је мала икона Пресвете Богородице са Христом у наручју. У горњој половини прелиминарне стране, отиснути су печати: печат цензуре „316 Geprüft. Stalag XVII B“ и печат са знаком: „Поклон Светског савеза Хришћанске заједнице у Берлину“. На доњој половини листа, отац Антоније је црним мастилом прибележио:

„Бивши ратни заробљеник
у лагеру XVII B. Гнајксендорф.
Аустрија – од 12. 04. 1941г до
9. V 1945. год., Сабрат мана-
стира Благовештење у Овчару
Јеромонах Антоније.“

На насловној страни „Новог завјета“, отиснут је и округли печат Српског друштва Црвеног крста у Београду, што у спреси са осталим подацима, овај примерак чини јединственим.

Друга књига, [„Свето Јеванђеље“], повезано је у тврде корице са утиснутим крстом на предњој коричној страни. На страници где почиње „Јеванђеље по Матеју“, отиснута су три печата: „316 Geprüft. Stalag XVII B“, „Ружица црква у Београдској тврђави“ и „Русског на Афонџ † „Библиотека“ Андреевског скита“. Између коричне и прелиминарне стране, отац Антоније је приложио два дактилографисана написа. На првом листићу, по узору на учење аве Јустина, отац Антоније поучава како читати Свето Писмо:

„Свето Писмо није обична књига
него света књига.

Како читати Свето Писмо?
Молитвено, са страхопоштовањем, јер је
у свакој речи по кап Истине, а све ре-
чи сачињавају безобални океан вечне
Истине.

Свето Писмо није књига већ жи-
вот. Зато се могу схватити ако их уч-
инимо духом духа и животом жи-
вота свога..

Свака реч Божија пуна је Исти-
не Божије, која када уђе у душу осве-
ћује ју на сву вечност. Зато се Спаси-
тељи и обраћа молитвом Оцу своме Не-
беском: Оче освети их Истином Својом
реч је Твоја Истина.....

Тако нас је учио наш велики
авва св. Јустин ћелијски.“

На другом листићу, под насловом „Да се зна!“, отац Антоније завешта
„Свето Јеванђеље“ манастиру Троноши, само две године пред смрт:

„Да се зна !

Ово св. Јеванђеље је служило и у заробљени-
чком[!] војном лагеру Сталаг 17 Б. / Кремс на Дунаву село Гнајксе
ндорф[!] Аустрија[!] од 1941 до 1945 године маја 9. За то вр
еме у лагеру су били свештеници војни заробљеници
јеромонах Антоније Ђурђевић[!] сабрат ман. Благовештења
код Овчар Бање и свештеник Стеван Избрадић из Бачке
Паланке. Он је пре капитулације Нем. Рајха пуштен
кући, касније је био[!] свештеник у Новом Саду.

Ово св. Јеванђеље јеромонах Антоније

носио је са собом куд год је ишао и премештан био из манастира у манстир. Године 1952 премештен је из ман. Раче у ман. Пустињу. Из Манастира Пустиње је премештен 1961 год. у манстир Троношу а ово св. Јеванђеље је остало у ман. Пустињи све до 28 фебруара 1995 год. када је пренето у манастир Троношу.+

Ово св. Јеванђеље, једно извесно време биће у употреби у Новој Цркви /метох манастира Троноше/ у Зајачи. Када се тамо набави ново Јеванђеље ОНО ће се вратити у манастир Троношу на чување као света црквена историјска реликвија.

Лета Господњег 1995 маја [?]...

Старешина манастира

Троноше

архим. Антоније⁴¹⁴

СТЕВАН ИЗБРАДИЋ (1912–2005)

О православном свештенику Стевану Избрадићу готово да нема података. Присећајући се заробљеничких дана у Сталагу XVII-Б, његово име први пут бележи Радисав Миладиновић у својој књизи „Заробљенички дани“ из 1972. године. Као сарадник листа „Наши дани“, први пут се помиње у раду Наташе Јовановић, а прву биографију о бачкопаланачком пароху, прибележио је Владимир Баљ према казивању Избрадићеве ћерке Љиљане Јовић. Интересовање за заробљеничке дане оца Стевана, резултирало је и заједничким радом Наташе Јовановић и Владимира Баља 2017. године, уз свесрдну документарну помоћ Избрадићевић ћерки Љиљане Јовић и Душице Вишекруни.⁴¹⁵

---

⁴¹⁴ Због великог броја словних грешака у документу, знак [!] стављан је код речи код којих је вршена интервенција у погледу словних грешака, сувишних интерпункцијских знакова и сл. Отац Антоније је готово доследно уместо „манастир“ куцао „манстир“, некада малим, некада великим словом, па интервенција код те речи која се учестало понавља није вршена. – прим. аут. Н. Ј.

⁴¹⁵ Види: Радисав Миладиновић, *н. д.*, стр. 17. Из визуре некадашњег члана логорског тајног политичког актива *Сталага XVII-Б* и послератног председника СУБНОР-а у Ћуприји, Миладиновић

Свештеник Стеван Избрадић⁴¹⁶ рођен је 7. октобра 1912. године у Бремену (Беременд) у Мађарској, од оца Живка и мајке Милке. Основну школу завршио је у родном месту, док је Богословију похађао у Сремским Карловцима од 1931. до 1937. године, када је и дипломирао. У међувремену, породица Избрадић је, попут многих других, оптирала⁴¹⁷ и прешла у Краљевину Југославију, настанивши се у Барањи.⁴¹⁸

Оженио се 1938. године Иванком (рођеном Плавшић). На Аранђеловдан, 21. новембра 1938. године, Епископ бачки Иринеј Ћирић рукоположио га је у манастиру Ковиљу у ђаконски чин а одмах потом и у презвитерски. Прву парохију добија у Кнежевим Виноградима у Барањи⁴¹⁹, при цркви Ваведења Пресвете Богородице, на сам дан црквене славе, 4. децембра 1938. године.⁴²⁰

Априлски слом Краљевине Југославије 1941. године, Избрадић је дочекао као војни свештеник, у чину капетана II класе 3. коњичке јединице код Зворника, где је и заробљен. Под заробљеничким бројем 20065, интерниран је из Офлага XIII-

---

у својој књизи негативно коментарише логорске свештенике Избрадића и Ђурђевића, називајући их погрдно „логорским поповима” и „загриженим члановима [...] реакционарног клана”.; Види и: Наташа Јовановић, „Рукописни лист Наши дани у фонду Народне библиотеке Србије“, *н. д.*, стр. 933; Владимир Баљ и Предраг М. Вајагић, *Црква рођења Светог Јована Крститеља у Бачкој Паланци*, Српска православна Црквена општина Бачка Паланка, Бачка Паланка, 2016, стр. 204–205; Наташа Јовановић и Владимир Баљ, „О заробљеничким данима свештеника Стевана Избрадића кроз призму рукописног листа „Наши дани“, Научни скуп *Епископи епархије Бачке. Епархија Бачка кроз векове*, Бачка Паланка, 21. октобра 2017. Рад у штампи.

⁴¹⁶ Према казивању Избрадићеве ћерке, Љиљане Јовић, породица Избрадић је у Аустроугарску дошла неком од сеоба из села Брадић код Лознице, по којем су и добили презиме Избрадић. Славе Светог Николу.

⁴¹⁷ Оптант (према лат. *optio* = слободан избор, слободна воља). После Првог светског рата, Тријанонским уговором о миру са Мађарском (1920), признато је право мањинама да се одреде тј. оптирају за држављанство оне државе сукцесора Аустроугарске, коју већински настањује оно становништво коме мањина припада. Док су Срби масовно оптирала и прелазила у Краљевину СХС, Мађари и Немци ово право готово да нису користили.

⁴¹⁸ Упор. Владимир Баљ и Предраг М. Вајагић, *н. д.*, стр. 204; Наташа Јовановић и Владимир Баљ, *н. д.*

⁴¹⁹ Барања је до Другог светског рата била под јурисдикцијом Епископије бачке. Распадом Краљевине Југославије 1941. године, територија Епархије бачке нашла се под мађарском окупацијом.

⁴²⁰ Упор. Владимир Баљ и Предраг М. Вајагић, *н. д.*, стр. 204–205; Наташа Јовановић и Владимир Баљ, *н. д.*

Б (Weiden, Oberpfalz) и XIII–А (Bad Sulzbach) у Сталаре VIII–Б (Lamsdorf), XVII–А (Kaisersteinbruch) и XVII–Б (Gneixendorf, Krems).⁴²¹

Из рукописног листа „Наши дани“ сазнајемо да је у Сталаг XVII–Б стигао почетком 1942. године. У Сталагу XVII–Б, отац Стеван је имао значајну улогу, како у верском, тако и у културном, хуманитарном и спортском животу српских заробљеника. Заједно са оцем Антонијем Ђурђевићем, Избрадић ће у српској логорској капели служити литургије и опела, исповедати болесне, финансијски суделовати у акцији прикупљања хуманитарне помоћи за избеглице у Србији. Уз оца Антонија, на страницама рукописног листа „Наши дани“ публиковаће своја једина два за живота написана текста, „Поука на Божић“ и „Поука на Ускрс: (о бесмртности)“ о којима је било речи.⁴²²

Значајну улогу оствариће и у решавању тзв. „спортског питања“. Због несугласица на терену које су кулминирале крајем лета 1942. године, Србија је санкционисана забраном играња. Залагањем капетана II класе–свештеника Избрадића, поручника др Маленића и повереништва код логорских власти, поново су успостављени спортски односи Срба са осталим нацијама. Новоформиране екипе „Србије“ првог, другог и трећег разреда, на челу са Избрадићем, Божидаром Дунђеровићем, вођом фудбалске секције и капитенима екипа, настојале су да примереним понашањем на предстојећим утакмицама оправдају указано поверење.⁴²³

Стеван Избрадић је октобра месеца 1943. транспортован санитарским возом у домовину.⁴²⁴ У Кнежеве Винограде стигао је на свој имендан, на Светог Стевана, 9. јануара 1944. године. До 1955. године, обновио је парохијску цркву Ваведења

---

⁴²¹ Подаци о логорима у које је Стеван Избрадић премештан током трогодишњег заробљеништва наведени из заробљеничког картона.

⁴²² Види: Стеван Избрадић, „Поука на Божић“, *Наши дани*, 1943, бр. 13, стр. 2; Стеван Избрадић, „Поука на Ускрс: (о бесмртности)“, *Наши дани*, 1943, бр. 16, стр. 3–4. Преписи ова два текста приређени у раду: Наташа Јовановић и Владимир Баљ, „О заробљеничким данима свештеника Стевана Избрадића кроз призму рукописног листа „Наши дани“, Научни скуп *Епископи епархије Бачке. Епархија Бачка кроз векове*, Бачка Паланка, 21. октобра 2017. Рад у штампи.

⁴²³ Из Спортског форума, Рубрика „Спорт“, *Наши дани*, 1942, бр. 9, стр. 4; [Александар] Саша Дунђеровић, „Из екипе 'Србија'“, Рубрика „Спорт“, *Наши дани*, 1942, бр. 9, стр. 4; Из Повереништва, Рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1942, бр. 9, стр. 6.

⁴²⁴ [Александар Дунђеровић] Саша, „Кратке спортске вести“, Рубрика „Спорт“, *Наши дани*, 1943, бр. 22, стр. 9.

Богородичиног и потом службом био премештен у Бачку Паланку, где је као парох прве парохије бачкопаланачке при храму рођења Светог Јована Крститеља остао све до пензионисања 1980. године. У периоду његовог службовања од 1961. до 1962. године, црква у Паланци је реновирана, о чему сведочи спомен-плоча у припрати храма. За ревност у служби одликован је протопрезвитерским чином и правом ношења напрсног крста. Упокојио се 30. септембра 2005. године у Новом Саду. Сахрањен је у Бачкој Паланци.⁴²⁵

АЛЕКСАНДАР И БОЖИДАР ДУЊЕРОВИЋ⁴²⁶

Александар Дунђеровић (1920–2011) рођен је у Земну, у Горњем граду на Тошином бунару. Врло рано Александар остаје без оца, што породицу доводи у тежак финансијски положај, услед чега продају кућу и прелазе у стан на земунском Кеју. Божидар (1911–1978), као најстарији брат⁴²⁷, преузима улогу мушке главе у кући и запошљава се у Земуну као чиновник.

У породици Дунђеровић, фудбал је био породична традиција. Александар је од малих ногу играо фудбал, а две године пред рат заиграо је за земунски „Витез“⁴²⁸. Божидар, звани Боја, био је познат у Земуну као опасан момак који је имао је своју „скипу“, тако да се породица осећала заштићеном. Будући да је Боја од Александра старији скоро десет година, Александар је у њему гледао очинску фигуру. Његове приче о Боји су митске. По Александру, Боја је *човек који може све, који се никог не плаши, који је као шериф из америчких филмова*. Александар је одрастао у идеји да увек постоји неко ко ће га штитити, чак и онда када је отишао

---

⁴²⁵ Владимир Баљ и Предраг М. Вајагић, *н. д.*, стр. 205.

⁴²⁶ Подаци из разговора са Александром Дунђеровићем млађим, Београд, 20. септембра 2017. године; Душаном Дунђеровићем, Земун, 27. август 2017. године и Соњом Весић (рођ. Дунђеровић), Београд, 30. август 2017. године.

⁴²⁷ Теодор (1879–1929) и Миланка (1890–1973) Дунђеровић имали су петорицу синова: Живојина (1909–1927), Божидара (1911–1978), Георгија (1915–1918), Александра (1911–1920) и Милана (1913–1978). Најстарији Живојин умро је од туберкулозе, а средњи Георгије кад му је било само три године, тако да Божидар након смрти оца, као најстарија мушка глава преузима бригу о породици.

⁴²⁸ Види: Branko Najhold, *Hronika zemunskog sporta*, Altera, Beograd, 1989, стр. 123–124, 128–129.

у иностранство. Осећај заштићености проистицао је из тога што му је Боја пружао подршку кроз живот, не само у адолесцентском периоду, него и у логору.

Почетак рата Александар је дочекао као питомац Краљеве војне академије. Приликом бомбардовања касарне 6. априла 1941. године, Александра је од смрти спасило само провиђење. Бомба са падобраном закачила се за дрво испод којег је стајао са друговима и није експлодирала. Александар је веровао га је Божја рука више пута сачувала. Бранећи земљу, Александар је са својим одредом капитулацију Југославије дочекао у Фочи. Фочу су касније окупирани Италијани, а у Земун се више нису могли вратити, јер је потпао под НДХ. У таквом једном општем расулу на просторима старе Југославије, било је питање шта чинити: остати са војском, бежати, предати се, ићи у Београд... Остао је са војском. Заробљен је 18. априла 1941. године и из Фоче интерниран преко Београда, Панчева, Вршца, Моравице, Темишвара до сабирног центра у Сакалазу, где је срео брата Боју, који је у исти сабирни центар дошао из Земуна одакле је мобилисан у чину наредника и убрзо заробљен. Сусрет је био јако емотиван. Александар је већ био јако смршао и изнемогао, а Боја је самим тим што је старији, био јачи, издржљивији, способнији и снажљивији. Како су услови у сабирном центру били веома лоши, Александар је опстао захваљујући Боји, који је бринуо о њему. У најтежим моментима, Боја је спавао у блату, а Александар на њему, да од кише и блата не би добио запаљење плућа. Држећи се заједно, из Сакалаза су даље интернирани преко Арада, Пеште и Беча до барака заробљеничког логора Сталаг XVII-Б у Кремсу.

Немци су убрзо пустили кућама Хрвате и припаднике осталих југословенских нација, те су у логору остали углавном Срби, као и припадници других народа који су се супротставили Хитлеру: Французи, Белгијанци и Пољаци. Прва година у логору је била веома тешка због хладноће, бува и лоше исхране. Пакети Црвеног крста су тек касније почели да пристижу. Било је покушаја да се побегне и избегне тежак физички рад. Међу логорашима се развио читав систем трговине, неко је имао цигаре, неко кромпир, па су међусобно трговали потрепштинама.

Као природни вођа, Боја се наметнуо као шеф бараке и стекао поштовање међу заробљеницима. Тако је након једног сукоба са Белгијанцима, у знак извињења добио од њих чоколаду. Александар је у логору издржао захваљујући

брату Боји, бављењу фудбалом и томе што је био лепушкаст, пријатан, шармантан, због чега су га људи волели.

Присећајући се заробљеничких дана, причао је да је грешком завршио у Маутхаузену. Наиме, приликом групног туширања заробљеника, немачки стражари су приметили да је обрзан, па су га послали у концлагор Маутхаузен, мислећи да је Јеврејин. Срећом по Александра, враћен је у Сталаг XVII-B након приспећа потврде из Земуна да је реч о здравственој интервенцији. Причао је да су пред крај рата логор неколико пута Американци бомбардовали, што је била опаснија ситуација за заробљенике него за Немце, јер их је том приликом доста погинуло.

У Сталагу XVII-B, Александар је играо за репрезентацију Југославије у фудбалу, који су поред логораша доста пратили и Немци. О спортским активностима у логору, извештавао је у листу „Наши дани“. Преко спорта и листа су се зачела многа пријатељства.

Једно од значајнијих пријатељстава која је Александар зачео у логору, било је оно са др Киселником, који је био доктор у логору, а иначе је много волео фудбал. Сваке зиме, Киселник је фудбалере стваљао у стационар, да би их сачувао и на тај начин поштедео тешке зиме. Приликом једног од поменутих боравака у стационару, Александар је учврстио пријатељство са Матом Милошевићем, који је касније био венчани кум њему и супрузи Вуки.

Захваљујући међународним познанствима, Саша је у логору научио француски и немачки, а говорио је и енглески језик. При крају рата, у логору је радио 6 месеци као преводилац у америчкој војсци, због чега је од њих добио одликовање и остварио ветерански статус у Канади после рата.

Враћајући се из заробљеништва у Титову Југославију, у истој униформи краљеве војске у којој су пре заробљеништва напустили Краљевину Југославију, Саша и Боја су као политички неподобни затворени у Осијеку. Пуком срећом, Сашу је као земунског фубалера препознао један партизан са чином који је браћу извукао из осијечке тврђаве и спасао сигурне тортуре и страдања.

Након рата, Божидар се вратио свом чиновничком послу и породичном животу. Александар је наставио школовање и стицао искуство из области економије у „Југометалу“ у Београду (1947–1951), затим у „British Yugoslave

Export-Import Company“ у Лондону (1951–1953), у Живинопромету у Старом Бечеју и Србија-Експорту у Великој Плани (1953–1957), у Аеротехни (1957–1963) и Адрији (1963–1967) у Београду. Од 1967. до 1972. године радио је у Одељењу индустрије и трговине при Канадској амбасади у Београду. Због идеолошких неслагања и неодговарајуће политичке климе у Југославији, Александар је емигрирао у Канаду 1972. године.

У међувремену, дипломирао је 1951. године на Економском факултету у Београду. Као стипендиста Привредне коморе Сједињених држава (United States Department of Commerce), завршио је 1962. године постдипломске студије на Универзитету у Пенсилванији, у Филадельфији (Pennsylvania University, Philadelphia) на тему „Међународни маркетинг и економија спољне трговине у источној и западној Европи, на Блиском истоку и Латинској Америци“ (International Marketing and Foreign Trade Economics in East/West Europe, Middle East and Latin America). На Сорбони је 1974. године докторирао Међународну економију и политику (International Economy and Politics).

Као дипломата и међународни економски стручњак, пропутовао је свет (Француска, Енглеска, Америка, Италија, Шведска, Норвешка, Турска, Египат, Бахреин, Абу-Даби, Либан, Египат, Ирак, Маурицијус, Сејшели, Индија, Гоа, Јордан и др.). Радећи при Организацији за индустријски развој Удињених нација (United Nations Industrial Development Organisation – International Marketing Expert), био је амбасадор у Катару (Qatar), у Републици Сејшели (Republic of Seychelli) и у Кувајту од 1979–1983. Од 1984. године, био је професор на Јорк универзитету (York University) у Онтариу у Канади и на напредним студијама на Универзитету у Калифорнији (California University for Advanced Studies). Аутор је бројних политичких анализа, студија економских истраживања и чланака. Један је од три аутора *Пословног привредно-техничког речника* (Technical-Economical Dictionary for Business Purposes) на енглеском, француском, немачком и српскохрватском језику.

Упркос богатом професионалном животу, Саша је упоредо одржавао контакте са многим друговима из заробљеништва. Организовао је систем слања карата, тако што је сваке године слао око 150 карата за Нову годину. Породица је мислила да то ради јер му је досадно, али је систем функционисао по принципу да

ако изостане честитка за на Нову годину, то значи да тог друга више нема. Систем је установљен јер су многи од њих били стари и усамљени и нису имали никога ко би за њих јавио да су умрли.

Пријатељство са др Киселником настављено је и после рата. Марта 1990. године, Киселник и Александар Дунђеровић су одликовани наградом „Шарл де Гол“⁴²⁹ јер су као заробљеници Сталага XVII-Б суделовали у Покрету отпора Деголоваца. Киселник је након рата био доста утицајан и Саша је преко њега склопио многа познанства на међународном нивоу. Преко наведених кругова успоставио је пријатељски однос са француским председником Митераном и најзначајнијим светским политичарима, међу којима су и амерички председници Роналд Реган, Џорџ Буш и Бил Клинтон, са којима је имао и преписку, углавном у вези ситуације у бившој Југославији.

Божидар је умро 1978. године у Земуну, а Александар 2011. године у Канади. Обојица данас почивају у породичној гробници у Земуну.

О ТРИ ДРУГА ИЗ БЕЛЕ ЦРКВЕ

Тројица пријатеља из Беле Цркве, Брана Живковић, Ромулус Васић и Петар Шефер⁴³⁰, од детињства су заједно одрастали, школовали се, студирали и одлично говорили језике. Као несвршени студенти, заједно су мобилисани и допали заробљеништва, заједно су проводили логорашке дане и суделовали у логорашком рукописном листу „Наши дани“. Иако су имали доста сличних интересовања, сваки од њих је био посебан на свој начин.

Попут многих, Брана, Роми и Пера били су веома млади када су у пролеће 1941. године постали заробљеници Сталага XVII-Б. Према једној верзији, мобилисани су пре било каквих борби у Белој Цркви као регуларни војници ВКЈ.⁴³¹ Према другој верзији, ратовали су у Босни са Немцима, а из Босне су успели да

---

⁴²⁹ Шарл де Гол (1890–1970), француски војни заповедник и државник.

⁴³⁰ Подаци о Брани Живковићу и Петру Шеферу из разговора са Негосимом Живковићем и Јасмином Шефер, Бела Црква, 02. август 2017. године. Подаци о Ромулусу Васићу наведени из разговора са Весном Васић, Београд, 12. децембар 2017. године.

⁴³¹ Према сећању Петрове ћерке, Јасмине Шефер.

стигну до Дунава, али су код Панчевачког рита заробљени, како је Брана причао због Шеферовог шеретлука.⁴³² Наиме, немачки војник који их је зауставио, када је видео Петрово презиме питао га је да ли је Немац, на шта је он мртав ладан одговорио: „Nein, ich bin serbische Soldat“⁴³³, након чега су их покупили и сточним вагонима депортовали преко Румуније и Мађарске у немачки заробљенички логор у Кремсу, где су остали до ослобођења логора. Њихови заробљенички картони потврђују да су заробљени на Панчевачком мосту.

Ромулус Васић и Петар Шефер били су блиски рођаци, а са нераздвојним другом, Браном Живковићем, били су у кумовским односима. У непрекинутом низу добили су чак и заробљеничке бројеве: Ромулус бр. 66414, Брана бр. 66415 и Петар бр. 66416. Многе ствари код поменуте тројице су биле необичне, па и то да су имали свог „личног“ Немца. Ханс Франк, познатији као Мита Франк или Мита Ждера, Немац из Беле Цркве, заједнички друг наших јунака, врло често их је обилазио у логору и опскрбљивао храном и другим потрепштинама. Мита је заједно са Петром, Браном и Ромијем одрастао, гајио голубове, друговао, братимио се и проводио младалачке дане.

Након избијања рата, Мита је упркос опасности, храбро и верно посећивао своје другаре у логору и односио им пакете. За разлику од прохитлеровске оријентације своје породице, Мита није био фашистички настројен. Захваљујући свом верном другу Мити, наши јунаци из Беле Цркве лакше су пребродили логорске дане, нарочито у почетном периоду, када је владала и одређена конфузија у логорској организацији. Мита је избегавао мобилизацију од стране и немачких и хрватских власти и вешто се кретао између Загреба и Беча у којима је студирао фармацију, а повремено, кад „загусте“ са обе стране, одлазио је у Швајцарску. Управо на тим путовањима ка логору, Мита је упознао и девојку која је обилазила оца, економа у логору. Из тог познанства развила се љубав која је на крају крунисана браком.

Поред Мите и листа „Наши дани“, спорт је била једна од ствари која им је такође олакшавала логорске муке. И као што је Пјер де Кубертен био покретач

---

⁴³² Према сећању Браниног сина, Негосима Живковића.

⁴³³ У преводу: „Не, ја сам српски војник“.

савремене Олимпијаде, тако су и Французи најчешће били иницијатори разних логорских Олимпијада, а према сећањима наших јунака, највише успеха су имали словенски народи. Сва тројица су као добри спортисти учествовали са пуно успеха у разним логорским спортским дешавањима, од фудбала, преко разних атлетских дисциплина до шаха. Од њих тројице, Петар се нарочито истицао у атлетици, а како је имао дугачке ноге, био је добар у скоку у вис, у скоку са мотком и у трчању. Ромулус је такође био доста брз, добро је бацао и копље и диск, а истицао се и у гимнастици. Брана је био нарочито добар у шаху. Сва тројица су били добри фудбалери. Хвалили су се да су често побеђивали Немце, који су лудели због пораза.

Пред крај рата, наши јунаци су чак учествовали у копању подземног тунела за бекство.⁴³⁴ Један старији Немац који је са Петром радио у логорској апотеци, схватио је шта раде и одговорио их од тога, указујући им да бесмислено излажу животе ризику, јер ће се рат убрзо завршити. И био је у праву.

Бранислав Брана Живковић, познат и као Шандор, рођен је 10. новембра 1916. у Белој Цркви. Волео је спорт, а нарочито фудбал, па је због фудбала понављао једну годину у школи. Поред фудбала, много је волео шах⁴³⁵, свирао је клавир, а показивао је склоност и ка правним вештинама. Говорио је немачки и француски језик, а у логору је као и остали заробљеници обогатио и проширио своје лингвистичке способности. Петар Шефер, који се добро позиционирао код немачког медицинског особља, успео је да Брану убаци у амбуланту као тумача око организовања медицинске помоћи.

Брана је међу друговима био познат као „кликераш“, што се и у логору показало у више наврата. Једном приликом, након доласка совјетске армије, „правним саветом“ спасао је живот Русу који је требао бити кажњен због безазлене крађе бицикла, али је уколико би се повео поступак, због ратних околности казна могла бити чак и стрељање. Претпостављени старешина није желео да науди младом Русу, који је имао тек 19 година, али се плашио правних последица уколико

---

⁴³⁴ О бекству из Сталага XVII–Б, снимљен је и филм „Stalag 17“ 1953. године у режији Били Вајлдера. (прим. аут.)

⁴³⁵ Колико је Брана Живковић волео шах, говори и анегдота када се једном приликом задубио у партију шаха до дубоко у ноћ, пропустивши воз за Београд.

ништа не предузме. Тада га је Брана посаветовао: „ти њега искључи из своје јединице и пошаљи га у другу, ал напиши да је отишао пре него што се десило, онај ће да напише кад је дошао, он у међувремену никоме није припадао и не може нико ни да му суди“. Ова згода се завршила на свеопште задовољство, а Брана и другари су наставили друговање са руским командантом и његовим војницима.

Брана Живковић је отишао кући транспортом болесника децембра 1944. године.⁴³⁶ По повратку из заробљеништва, завршио је права. Дипломирао је заједно са млађим братом Пеке Дапчевића. Услед познанства са факултета, али и Бранине комунистичке оријентације, отварао му се могућност прављења политичке каријере, али Брана то није желео. Бранини надимци из логора „Буђони“ и „Оперативни“, указују да је можда друговао и са комунистичким симпатизерима у логору, што му је такође могло помоћи у политичком уздизању.

Упркос свему, Брана је остао веран својој љубави према праву и адвокатури. Наследио је две најаче канцеларије два доктора правних наука у Белој цркви и постао познат адвокат.

Умро је млад, 30. новембра 1961. године од рака.

Ромулус Васић, надимак Роми и Гема⁴³⁷, рођен је у Белој Цркви, 28. јануара 1918. године. У родном месту завршио је школу и проводио своје младалачке дане. Био је талентован за књижевност, музику и спорт. Познат као шармантан, дружељубив и оригиналан, ишао је испред времена у којем је живео, па је чак у многим ситуацијама био несхваћен и од најближих, али увек радо прихваћен у друштву.

Пре доласка у логор, савршено је говорио немачки језик јер су у Белој Цркви сви причали немачки, а и дадиља му је била Нани – Немица, тако да је као мали прво научио немачки, па српски. Француски је учио у школи, италијански је такође брзо савладао, а говорио је мало и мађарски, као и друге језике које је учио у контакту са логорашима. Познавање језика му је помогло да се снађе, али и да ради

---

⁴³⁶ Саша [Александар Дунђеровић], „Кратке спортске вести“, *Наши дани*, 1944, бр. 31, стр. 8.

⁴³⁷ Пошто је био јако музикалан волео је кафану, друштво, одлазио је често у кафану где је један стари Циганин свирао виолину, а много је волео Ромулуса, па су га по њему прозвали Гема.

као преводилац при санитету у Лазарету⁴³⁸, тако да није морао радити физичке послове.

Приче из заробљеништва често се присећао са ведрије стране и са дозом хумора. Причао је да су волели играти фудбал и да су често побеђивали. Играли су некад у цигарете или конзерве да не умру од глади или за неке друге потрепштине. Без обзира на почетну трауму по доласку у логор, убрзо се спријатељио са немачким медицинским особљем, које би га повремено „прошверцовало“ у изласке. У Лазарету је упознао и једног немачког доктора који му је помогао да тајно студира медицину, али под лажним именом – Петар Вујичић, јер као заробљеник није имао право да студира. Кришом су га изводили из заробљеништва да би могао да посећује нека предавања и полаже испите. Да је рат дуже потрајао, вероватно би се вратио у земљу као лекар.

У стационару где је радио постојала је и картотека. Пред крај рата, када се сазнало да долазе совјетске трупе, Немци су запалили картотеку, али је Роми успео да зграби своја документа и заробљеничке „реликвије“: своју слику која је већ нагорела, лажни индекс, металну плочицу са заробљеничким бројем 66414 и сребрни прстен са урезаним заробљеничким бројем који је изливен од некадашњих југословенских сребрних петобанки.

Након рата, Роми је завршио Правни факултет, положио адвокатски испит и радио као адвокат. Умро је 30. априла 1998. године. Након његове смрти, породица је у једном ормарићу нашла свеску са његовим песмама из заробљеништва. Био је велики романтик. Сачуване песме говоре о његовим пријатељима из заробљеништва („Др Маленићу“, „Дики Чупићу“ и „Др-у“), о заробљеништву, љубавима и реци Нери. Од 6 песама публикованих у рукописном листу „Наши дани“⁴³⁹, „Нера“ је једина песма која се нашла у овој рукописној збирци песама, док су све остале песме непознате јавности. Једну песму, у којој се преплићу узаврела младост, пониженост ратом, визија слободе и превремена зрелост, посветио је и свом пријатељу, Брани Живковићу. Песма је датирана 9. марта 1943. године.

---

⁴³⁸Логорски медицински стационар.

⁴³⁹ Види: Ромулус Васић, „Заробљенички логор“, *Наши дани*, 1942, бр. 2, стр. 3; „Увек касно“, *н. д.*, 1942, бр. 4/5, стр. 6; „Моје сунце“, *н. д.*, 1943, бр. 13, стр. 4; „Опомена“, *н. д.*, 1943, бр. 19, стр. 2; „Нера“, *н. д.*, 1944, бр. 24, стр. 3; „Сећање на Бођане“, *н. д.*, 1944, бр. 25, стр. 3.

„Брани Живковићу

Онда кад си свеже
Јурнуо из дома
Ниси видео мреже
Несреће и слома
Што свуда ти прете
О, био си дете.

О, како су далеки од нас блиски путе
Што дођу и беже ту кроз плодне њиве
Суморно је небо што над нама ћути
Ту где сада мртви Срби умиру и живе.

Не тугуј друже што нас данас стазе
Воде све кроз земљу обраслу у трње
Чему стид ил вапај кад знаш да те газе
Бедници сточасти навукли су прње.

Заборави да си јуче само човек био
И да ти је радост руку често дала
Заборави наду данас што си крио
И биће ти лакша ћуд сутрашњих зала.

О, знам пелен ти је давно препунио чашу
Да горчином својом сети те на жице
Што спутају хладно ведру младост нашу
Жигошући старост на суморно лице.

А када ти се исток једном сав зажари
И угледаш себе тамо с друге стране
Бићеш опет човек, а оживљи стари
Сећаће те само на данашње ране.

О, не тугуј друже
Несрећан не буди
Што се нама служе
Јер бивши смо људи
Што и смрт су срели
О, данас смо зрели.⁴⁴⁰

Петар Шефер је рођен 30. септембра 1918. године у Белој Цркви. Захваљујући Петровом рођењу, Петров отац који је у то време као војник у Првом светском рату службовао на Сочи, Петра је доживео као награду, јер је због рођења сина добио дуже одсуство, те је последње месеце рата провео код куће.

Петар је био немирно али послушно дете. Израстао је у доброг спортисту, свирао је гитару, био дружељубив и омиљен у друштву. Студирао је фармацију, због чега је након доласка у логор распоређен у санитарни део, где је сарађивао са локалним апотекарком у логорској апотеци. У логору се дружио са др Маленићем, болничаром Ђорђем Стојковићем, а највише је био везан за др Дедијера Киселника, мађарског Јеврејина из Париза, са којим је и након ослобођења одржавао контакт.

Петар је доста причао о интернационалним везама које су се стварале у логору. Из међусобне комуникације са осталим нацијама, у логору је научио француски, енглески, а разумео је и пољски језик.

Након заробљеништва завршио је фармацију и радио у контроли лекова, па у заступништвима фармацеутских фирми у Београду, у Фабегу, Гајгу, Пливи и др.

Двадесетак година након рата, Петар је са породицом обишао Кремс и места где је провео заробљеничке дане. На једној пустој пољани где је некада био логор, било је разних остатака. Једну плочицу и парче зарђале жице које је нашао међу остацима некадашњег логора, понео је кући и за успомену чувао у витрини.

---

⁴⁴⁰ Песма из рукописне збирке песама Ромулуса Васића. Збирка се налази у власништву његове ћерке, Весне Васић.

Једном приликом, када је са породицом посетио манастир Троношу, у старешини манастира који је туристима причао о историјату манастира, Петар препознаје свог логорског друга, свештеника Антонија Ђурђевића. Када је у том тренутку препознавања, узбуђено узвикнуо: „Где си попе?!“, Петрова породица и остали посетиоци манастира су за тренутак осетили непријатност због Петровог непримереног и непристојног обраћања. Међутим, након краће станке, и свештеник препознаје Петра и одговара „Перо где си ти?“. Отац Антоније их након тога прима као посебне госте. Дуго су седели и причали уз манастирско вино, присећајући се заробљеничких дана. Петар је добро памтио физиономију људи и препознао је Антонија иако се много променио од логорских дана. Антоније је у логору је био млад, када су се срели био је сед, растао у браду, у мантији, сасвим другачији, али га је стари друг ипак препознао.

Овај догађај, Јасмина Шефер, Петрова ћерка, преточила је у кратку причу под називом „Поп“ која ће се наћи у књизи коју пише, инспирисаној сећањем на њеног оца.

Поп

Upalio je sveću, pomolio se i izašao iz crkve na svež vazduh. Nosnice su mu bridele od jakog mirisa voska i tamjana. Za njim su koračale žena i ćerka. Išao je ka gomili turista.

Okupili su se oko monaha u crnoj mantiji s kamilavkom na kojoj je blistao srebrnim koncem izvezen krst. Upiljio se u njegove žive oči i lice zaraslo u sedu bradu. Pramenovi kose padali su mu niz pleća. Nije slušao šta govori.

'Odakle ga znam?' pitao se. 'Gde sam te oči već video?'

Prišao mu je i uhvatio ga za skut, a onda odjednom uzviknuo:

“Zdravo pope!”

Postiđena žena stezala mu je ruku šapućući:

“Kako ga oslovljavaš? To je starešina manastira.”

“Znam, znam. Ali to je moj pop”, promrmljao je.

“Bili smo zajedno, pope. Zar se ne sećaš?” drmao mu je ruku uzbuđeno.

Potrajalo je neko vreme dok i monahu nije zablistalo lice:

“Pero!!! To si ti!!!! Zar je moguće?!”

Zagrlili su se. Posle četrdeset godina.

Popodne su proveli uz manastirski sir i vino pitajući se šta je sa ostalim preživelim logorašima iz Stalaga 17B.

Jasmina Šefer⁴⁴¹

Петар Шефер је преминуо 3. јула 1996. године у Белој Цркви.

МИХАИЛО БУРАКОВИЋ (1905–2002)

Михаило Бураковић, по мајци Грк, по оцу Цинцарин, по опредељењу Србин. Основну и средњу школу завршио у Крушеву, Педагошки факултет у Београду. Живео је и радио у Младеновцу, Смедереву и Београду. Свирао је виолину. Поред македонског и српског језика, говорио је још 7 језика: француски, италијански, румунски, бугарски, грчки, турски и цинцарски језик. Један је од носилаца Олимпијске бакље старим Цариградским друмом кроз Младеновац на чувеној Берлинској олимпијади 1936. године. Након капитулације Југославије, интерниран је у немачки заробљенички логор Сталаг XVII-B (Кремс–Гнајксендорф, данашња Аустрија). У заробљеништву је био члан редакционог одбора и сарадник заробљеничког рукописног листа „Наши дани“. Прилоге у листу потписивао је пуним именом (варијанта Михајло и Михаило Бураковић) и надимком Бурак. По ослобођењу логора, пешице је стигао у Београд, носећи у џепу успомене из заробљеништва: неколико фотографија и бројева рукописног листа „Наши дани“. У послератном периоду наставио је педагошки рад. Објављивао је радове у Просветном листу и Педагошком прегледу. За просветни рад, добитник је ордена Св Саве. Одржавао је контакте са својим друговима из заробљеништва: побратимом Ђорђем Недељковићем, Чедомиром Недељковићем, Влајком Стојковићем, Јосифом Маленићем, Петером Шефером, Мирком Ћопићем, Петром Лубардом, Ванђелом Бадулијем и Матом Милошевићем.⁴⁴²

---

⁴⁴¹ Šefer, Jasmina, „Pop“. У рукопису. Прича добијена 14. децембра 2017. године.

⁴⁴² Подаци из интервјуа са Јелисаветом Продановић, ћерком Михаила Бураковића, Београд, 02. април 2017. године.

РАДИСАВ МИЛАДИНОВИЋ – ДИДА (1916–2000)

Радисав Миладиновић – Дида, рођен 1916. године у Ћуприји, био је кројачки радник, секретар УРС-ових синдиката шивача од 1938. године, а од 1939. године члан КПЈ и први секретар партијске ћелије у Ћуприји.⁴⁴³ Почетком Другог светског рата интерниран је у немачко заробљеништво и премештан више пута због покушаја бекства. У Сталагу XVII-Б (Кремс, Гнајксендорф) радио је у кројачкој радионици, сарађивао повремено у рукописном листу „Наши дани“ и био члан заробљеничке антифашистичке организације све до краја рата. Након првог покушаја бекства из логора, враћен је у Сталаг XVII-Б, где је остао све до 27. јула 1942. године када је након другог бекства поново ухваћен и премештен у Сталаг XVII-А (Брук ан дер Лајте) удаљеном око 20 km од Беча, одакле је 6. септембра депортован у Сталаг XII-Ф (Форбах, Лорена) где је дочекао крај рата.⁴⁴⁴ По завршетку рата, био је све до пензије председник Општинског одбора СУБНОР-а у Ћуприји.⁴⁴⁵ У свом родном месту, Радисав Миладиновић је преминуо 19. марта 2000. године и сахрањен на ћупријском гробљу.⁴⁴⁶

Драгоцене податке о заробљеничким данима у Сталагу XVII-Б Радисав Миладиновић је оставио у својој књизи „Заробљенички дани“ коју је публиковао 1972. године, готово три деценије након заробљеништва. Иако у књизи Миладиновић проговара из визуре острашћеног предратног и послератног припадника КПЈ, књига уједно представља и аутентично сведочанство некадашњег заробљеника Сталага XVII-Б у којој износи читав низ значајних података од тренутка заробљавања и транспорта у логор, до живота у самом логору. Захваљујући књизи, могуће је дубље сагледати и схватити позадину логорског живота, коју само у назнакама читавамо на страницама „Наших дана“.

---

⁴⁴³ Према: „Миладиновић Радисав-Дида“, *Хроника Ћуприје*, Димитрије Ћулић и Миодраг Милачић, Општински одбор Савеза удружења бораца народнослободилачког рата, Ћуприја, 1977, стр. 192[в].

⁴⁴⁴ Према: Радисав Миладиновић, *Заробљенички дани*, Новинско-издавачка установа „4. јул“, Београд, 1972, стр. 10, 51–96.

⁴⁴⁵ Према: „Миладиновић Радисав-Дида“, *н. д.*, стр. 192[в].

⁴⁴⁶ Податак о години смрти израчунат на основу обавештења о четрдесетодневном помену који је добијен од Саше Кокаља, зета Радисава Миладиновића.

О заробљеничким данима

Позив за војну мобилизацију Миладиновић је добио у затвору 2. априла 1941. године. Био је ухапшен због учешћа у демонстрацијама које су избиле 27. марта у Ћуприји, поводом закључивања пакта између Југославије и Немачке. По изласку из затвора, састао се најпре са Живком Дамјановић, чланом КПЈ, која му је саопштила директиву: сви чланови Партије који су добили позив за војску треба одмах да се јаве својим јединицама да би се борили против немачког фашизма. Њене последње речи биле су: „Можда се никад више нећемо видети!“, тако је и било. Вихор рата однео је сваког на своју страну. Дужност у војној команди у Зајечару преузео је већ 4. априла.⁴⁴⁷

Опасност од рата била је више него очигледна. Седели су у касарнама без оружја. Нису оспособљавани за борбу у случају да буду нападнути. Оружје су примили на брзину, тек кад су Немци прешли југословенско-бугарску границу. Све се дешавало брзо. Напустили су Зајечар и ужурбано се повлачили ка Централној Србији. У том метежу заробила га је немачка јединица, код села Ресника, на путу између Соко Бање и Алексинца, 13. или 14. априла. Ту је заробљена готово цела Тимочка дивизија са командним кадром, који није ни покушао да организује озбиљнији отпор непријатељу.⁴⁴⁸

Пут до логора

После заробљавања, есесовци су их у дугим колонама спровели до Алексинца, па преко Ниша и Пирота у Бугарску, до Драгомана. Након неколико тешких дана проведених на пољани под тмурним небом, мокри од кише која је непрекидно падала, транспортовани су преко Софије, Плевена и Никопола у Румунију. У румунском прихватном логору Турну Магуреле⁴⁴⁹, провели су 15-ак дана и први пут се сусрели са бодљикавом жицом, опкољени митраљезима и немачким војницима. Ту су и први пут осетили глад. Румуни су им преко жице

---

⁴⁴⁷ Радисав Миладиновић, *н. д.*, стр. 7.

⁴⁴⁸ *Исто*, стр. 7–8.

⁴⁴⁹ Турну Магуреле – град на левој обали Дунава, удаљеном 150 km од Букурешта.

бацали комаде хлеба. Почетком маја, логорска управа их је спровела до дугачке железничке композиције и спаковала „као сардине“ по 70 заробљеника у једном вагону. Пут ка заробљеништву наставили су преко Мађарске у којој им није дотуран хлеб као у Румунији. Младићи из хортијевске организације, прилазили су вагонима и каменицама гађали прозоре. По доласку у Аустрију, остали су око недељу дана у градићу Хајнбург на Дунаву, а у сумрак 17. маја транспорт уморних, блатњавих, жедних и изгладнелих заробљеника стигао је у Кремс на Дунаву. Од железничке станице, заробљеници су посрћући ходали ка црним баракама опасаних бодљикавим жицама Сталага XVII–Б у оближњем селу Гнајксендорф, ни не слутећи да ће у том „жичаном кавезу“ већина остати наредне четири године и да се неки од њих никада више неће вратити у домовину.⁴⁵⁰

Однос Немаца према совјетским заробљеницима

За разлику од заробљеника из земаља потписница Женевске конвенције, однос Немаца према совјетским заробљеницима био је потпуно другачији. Фашисти су према црвеноармејцима поступали крајње нехумано. Из бараке број 8 у којој је Миладиновић био смештен, видео се совјетски део логора. Требало му је време да схвати да су немачки спроводници совјетским заробљеницима, пре него што их доведу у логор, скидали њихове топле униформе и замењивали их дотрајалим и поцепаним униформама других народа. Тако бедно обучене, гладне и полумртве, водали су кроз целу Немачку не би ли их понизили и показали беду Совјетског Савеза. Према процени, више од две трећине их је умрло по доласку у логор.⁴⁵¹

У совјетском логору је постојао велики сиви шатор, из којег су сваког јутра мртве износили на запрежним колима и сахрањивали у заједничке раке, без икаквог обележја.⁴⁵² О сахрани Руса, Миладиновић преноси директиву нацисте Мартина Бормана од 5. новембра 1941. године:

---

⁴⁵⁰ Исто, стр. 8, 10–11.

⁴⁵¹ Радисав Миладиновић, *н. д.*, стр. 36.

⁴⁵² Исто, стр. 38.

„За пренос и сахрану сандуци се не дају. Лешеви треба да се сасвим прекрију чврстом хартијом (масном накатранисаном или ако је могуће терпапиром) или каквим другим сличним материјалом. Пренос и сахрану треба обавити незапажено. Ако треба сахранити неколико лешева, онда они морају бити сахрањени један поред другог, а не један на другог, у складу са месним обичајима односно са дубином гроба. Када се сахрана врши на гробљу, треба одабрати удаљену парцелу. Обреде или украшавање гробова не допуштати.“⁴⁵³

Као покриће за масовну ликвидацију Руса, Управа логора је измислила причу о епидемији тифуса. Да би прича деловала истинитије, тражили су од логорских лекара да је комисијски потврде. Један француски лекар, којем савест и част нису дозвољавали да тако нешто учини, у знак протеста извршио је самоубиство.⁴⁵⁴

---

⁴⁵³ Исто, стр. 39.

⁴⁵⁴ Исто, стр. 39.

БИБЛИОГРАФИЈА

„НАШИ ДАНИ“ (1942–1945)

НАШИ дани / Уређивачки одбор ; [заступник Повереништво Срба]. - 1942, бр. 1 (март)-1945, бр. 33/34 (феб./март.). - [Гнајксендорф, Кремс на Дунаву (Аустрија)] : Сталаг XVII-Б, 1942-1945. - 30 x 21 cm. - 34 бр., 133 л.

Dostupno i na: http://www.digitalna.nb.rs/sf/NBS/rukopisna_periodika/rukopis_pisana/nasi_dani (Фонд Народне библиотеке Србије). - [Месечно]. - Рукописни лист. - Шапирографисан. - На папиру машинске производње, отисак црне, светло и тамно браон, зелене и плаве боје. - Илустр. на матрици рађене тушем и уметничком кредом. - Уредник од бр. 4/5 (1942) Мата Милошевић. - Заступник од бр. 13 (1943) Повереништво Југословенских ратних заробљеника Stalag XVII-В. - Повереници: од бр. 4/5 (1942) Влајко Стојковић; од бр. 8 (1942) Петар Мојсиловић; од бр. 24 (1944) Василије Мијовић. - Од бр. 10 (1943) излази месечно. - Лист исписује Славко М. Јовановић. - Лист илустровали Петар Лубарда, Бора Милосављевић, Ђорђе Костић, Ванђел Бадули, Анатолиј Сунгуров, Славко М. Јовановић, С. Војћешински и Радомир Б. Јовановић. - Лист заробљених припадника ВКЈ.

355.257.7(=163.3/.6)(430-89)"1942/1945"

COBISS.SR-ID 32413196

1942, бр. 1–3+4/5+6–12

1943, бр. 13–19+20/21+22

1944, бр. 23–31

1945, бр. 32–33/34

Библиографија чланака и прилога у рукописном листу „Наши дани“, израђена је *de visu* на основу примерака Народне библиотеке Србије (бр. 1–29, 31), Историјског музеја Србије (бр. 30, 32–33/34) и додатака уз примерке Историјског музеја Србије, примерка у власништву Александра Дунђеровића и додатака у рукописној аутобиографији Ванђела Бадулија и фотоалбуму Љиљане Јовић (рођ. Избрадић).

Први број рукописног листа „Наши дани“, изашао је марта 1942. године, а последњи, двоброј 33/34, изашао је фебруара/марта 1945. године. Библиографијом је обухваћено укупно 34 броја, односно 31 свеска са три двоброја: 5/6, 20/21 и 33/34.

Сви записи су по први пут креирани и доступни у локалном и узајамном електронском каталогу COBIB.SR. Рађени су у складу са *Међународним стандардом за библиографски опис саставних делова публикације ISBD(CP)⁴⁵⁵*, *Комуникационим форматом за машински читљиво каталогизирање и размену библиографских информација – COMARC/B⁴⁵⁶*, *Правилником и приручником за израду абecedних каталога I–II*, Еве Вероне и другом стручном и приручном литературом (УДК⁴⁵⁷ таблице, тезауруси, стручни речници, енциклопедије, лексикони, електронске базе података). Библиографски опис наведен је на језику и писму публикације. У јединственој индивидуалној и колективној одредници примењено је ћирилично писмо и фонетска транскрипција. У записима у којима је то било могуће ауторство је разрешено у складу са правилима за израду Јединствене одреднице личног имена аутора (ЈОЛИ).

Везивање чланака и додатака уз серијску публикацију остварено је преко ISSN⁴⁵⁸ броја који је као главни елемент за идентификацију чланка у серијској публикацији ретроактивно додељен за потребе библиографије. Грађа је класификована и распоређена према систему Универзалне децималне класификације (УДК). У оквиру УДК група јединице су разврстане азбучним редоследом.

---

⁴⁵⁵ ISBD(CP) – International Standard Bibliographic Description of Component Parts.

⁴⁵⁶ COMARC/B – Machine Readable Cataloguing Format.

⁴⁵⁷ УДК – Универзална децимална класификација.

⁴⁵⁸ ISSN – International Standard Serial Number.

Имајући у виду многобројне критеријуме за разврставање библиографија, библиографија прилога рукописног листа „Наши дани“ за период од 1942. до 1945. године биће: према хронолошком критеријуму – *ретроспективна*; по језичкој припадности – *национална*; по садржини грађе – *специјална*; по обухвату грађе – *исцрпна*; по облику – *самостална*; по врсти обухваћених публикација – библиографија саставних делова публикације (за додатке – библиографија сваког типа некњижне грађе посебно); по врсти извора – *примарна*; по распореду библиографских јединица – *стручна* и по карактеру описа – *анотирана*.⁴⁵⁹

Библиографија садржи укупно 812 прилога, од којих 792 чине библиографске јединице из рукописног листа „Наши дани“, а 20 јединица су разноврсни додаци некњижног типа грађе уз примерке „Наших дана“, рукописну аутобиографију Ванђела Бадулија и из фотоалбума Љиљане Јовић (рођ. Избрадић).

Библиографију прилога и додатака прате: *Регистар наслова*, *Именски регистар*, *Регистар неусвојених имена* и *Регистар литературе – серијске публикације*. Из неусвојених, упутних одредница, видљива су занимања заробљеника Сталага XVII-Б, и/или војнички чин, што може бити смерница за даље истраживње грађе.

Посебна вредност библиографије огледа се у томе што је у *по први пут* урађена библиографија прилога *рукописне серијске публикације*, *сликовне грађе* (илустрације, карикатуре, стрип-шале) као њених саставних делова и *додатака* некњижног типа грађе (завештање, географске карте, програми, разгледнице и др.). Имајући у виду сложеност и специфичност обухваћене грађе, примењивана су и интерна правила за опис некњижне грађе и рукописа.

---

⁴⁵⁹ Према: „Систематизација библиографије“, *Основи библиографије*, Александра Вранеш, Народна библиотека Србије, Београд, [2001], стр. 23.

БИБЛИОГРАФИЈА ПРИЛОГА

НАШИ ДАНИ (1942-1945)

САДРЖАЈ

- [0 ОПШТА ГРУПА](#)
- [02 БИБЛИОТЕКАРСТВО. БИБЛИОТЕКЕ](#)
- [061 ОРГАНИЗАЦИЈЕ. УДРУЖЕЊА. КОРПОРАЦИЈЕ. ДРУШТВА](#)
- [070 НОВИНЕ. ШТАМПА. НОВИНАРСТВО](#)
- [1 ФИЛОЗОФИЈА](#)
- [165 ТЕОРИЈА САЗНАЊА. ЕПИСТЕМОЛОГИЈА](#)
- [17 ЕТИКА. МОРАЛ. ПРАКТИЧНА ФИЛОЗОФИЈА](#)
- [2 РЕЛИГИЈА. ТЕОЛОГИЈА](#)
- [27-31 ИСУС ХРИСТОС. ХРИСТОЛОГИЈА](#)
- [27-36 ХРИШЋАНСКИ СВЕЦИ. ХАГИОЛОГИЈА](#)
- [27-4 ПРАКТИЧНА ТЕОЛОГИЈА. МОРАЛНА ТЕОЛОГИЈА](#)
- [27-5 ХРИШЋАНСКИ ОБРЕД И РИТУАЛ. ЛИТУРГИЈА. МОЛИТВЕ. АСКЕТИЗАМ](#)
- [27-565 ЛИТУРГИЈСКИ ПРАЗНИЦИ. ХРИСТОВИ, БОГОРОДИЧНИ И СВЕТИТЕЉСКИ ПРАЗНИЦИ](#)
- [271.222\(497.11\) СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА](#)
- [3 ДРУШТВЕНЕ НАУКЕ](#)
- [316.42 СОЦИЈАЛНЕ ПРОМЕНЕ У ГЛОБАЛНОМ ДРУШТВУ. ДРУШТВЕНИ РАЗВОЈ. СОЦИОЛОГИЈА РАЗВОЈА](#)
- [316.6 СОЦИЈАЛНА ПСИХОЛОГИЈА](#)
- [316.7 СОЦИОЛОГИЈА КУЛТУРЕ. КУЛТУРНИ КОНТЕКСТ ДРУШТВЕНОГ ЖИВОТА](#)
- [331 РАД. ПОСЛОДАВЦИ. РАДНИЦИ. СИНДИКАТИ](#)
- [355/359 ВОЈНЕ ВЕШТИНЕ. ВОЈНЕ НАУКЕ](#)
- [364 СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА](#)
- [39 ЕТНОЛОГИЈА. ЕТНОГРАФИЈА. ОБИЧАЈИ. ФОЛКЛОР](#)
- [6 ПРИМЕЊЕНЕ НАУКЕ. МЕДИЦИНА. ТЕХНИКА](#)
- [613 ХИГИЈЕНА](#)
- [616 ПАТОЛОГИЈА. КЛИНИЧКА МЕДИЦИНА](#)
- [634 ВОЋАРСТВО.ВИНОГРАДАРСТВО](#)
- [7 УМЕТНОСТ. АРХИТЕКТУРА. ФОТОГРАФИЈА. МУЗИКА. СПОРТ](#)
- [73/76 ЛИКОВНЕ УМЕТНОСТИ](#)
- [741/744 ЦРТАЊЕ](#)
- [741.5 КАРИКАТУРА. СТРИП](#)
- [78 МУЗИКА](#)

- [793 ДРУШТВЕНЕ ЗАБАВЕ И РЕКРЕАЦИЈА. УМЕТНОСТ ПОКРЕТА. ПЛЕС](#)
  - [794.1 ШАХ](#)
  - [796/799 СПОРТ. ИГРЕ. ФИЗИЧКО ВЕЖБАЊЕ](#)
  - [796.3 ИГРЕ С ЛОПТОМ](#)
  - [796.4 ГИМНАСТИКА. АТЛЕТИКА](#)
  - [796.8 БОРИЛАЧКЕ ВЕШТИНЕ. БОРИЛАЧКИ СПОРТОВИ](#)
  - [8 ЛИНГВИСТИКА. ЈЕЗИК. КЊИЖЕВНОСТ](#)
  - [811.112.2 НЕМАЧКИ ЈЕЗИК](#)
  - [821 СВЕТСКА КЊИЖЕВНОСТ. АНТОЛОГИЈЕ. ЧИТАНКЕ](#)
  - [821...255.4 ПРЕВОДНА КЊИЖЕВНОСТ](#)
  - [821.09 КЊИЖЕВНЕ КРИТИКЕ И СТУДИЈЕ](#)
  - [821.163.41-1 ПОЕЗИЈА](#)
  - [821.163.41-32 ПРИПОВЕТКЕ](#)
  - [821.163.41-34 ЛЕГЕНДЕ. БАЈКЕ. БАСНЕ](#)
  - [821.163.41-36 КРАТКЕ ПРИЧЕ. АНЕГДОТЕ. ШАЛЕ](#)
  - [821.163.41-6 ПРЕПИСКА. КОРЕСПОНДЕНЦИЈА. ПИСМА](#)
  - [821.163.41-7 САТИРЕ. ХУМОРЕСКЕ](#)
  - [821.163.41-83 РАСПРАВЕ О РАЗЛИЧИТИМ ТЕМАМА](#)
  - [821.163.41-84 ИЗРЕКЕ. АФОРИЗМИ. ПОСЛОВИЦЕ](#)
  - [821.163.41-9 ОСТАЛЕ ВРСТЕ КЊИЖЕВНОСТИ](#)
  - [821.163.41-94 ИСТОРИОГРАФИЈА. МЕМОАРИ. ДНЕВНИЦИ. БИОГРАФИЈЕ](#)
  - [821.21/.41 ОРИЈЕНТАЛНЕ КЊИЖЕВНОСТИ. СЕМИТСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ](#)
  - [9 ГЕОГРАФИЈА. БИОГРАФИЈЕ. ИСТОРИЈА](#)
  - [908 ПРОУЧАВАЊЕ ОБЛАСТИ. ПРОУЧАВАЊЕ ЛОКАЛИТЕТА](#)
  - [929 БИОГРАФИЈЕ. ГЕНЕАЛОГИЈА. ХЕРАЛДИКА](#)
  - [930.1 ИСТОРИЈА КАО НАУКА. ТЕОРИЈА И ФИЛОЗОФИЈА ИСТОРИЈЕ](#)
  - [РЕГИСТАР НАСЛОВА](#)
  - [ИМЕНСКИ РЕГИСТАР](#)
  - [РЕГИСТАР НЕУСВОЈЕНИХ ИМЕНА](#)
  - [РЕГИСТАР ЛИТЕРАТУРЕ - СЕРИЈСКЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ](#)
-

0 ОПШТА ГРУПА

02 БИБЛИОТЕКАРСТВО. БИБЛИОТЕКЕ

1

КОСТИЋ, Ђорђе В.

Књига, читаоц и библиотека / Ђ.В.Костић [Ђорђе В. Костић]. - О значају књиге и читања и немарном односу према позајмљеним књигама из логорске библиотеке.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 20/21 (1943), стр. 10.

027.6-054.65(=163.41)(430-89)"1943"(049.3)

COBISS.SR-ID [255750156](#)

061 ОРГАНИЗАЦИЈЕ. УДРУЖЕЊА. КОРПОРАЦИЈЕ. ДРУШТВА

2

РАЈИЋ, Драгољуб М.

Друштво "Лакоћемо" / Драг. [Драгољуб М.] Рајић. - Друштво "Лакоћемо" у Арбајтскоманди Б. 1469/Л. у месту "W", основано је 13. марта 1942. године и броји 9 чланова.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 15 (1943), стр. 3.

061-054.65(=163.41)(430-89)"1943"(091)

COBISS.SR-ID [256970508](#)

070 НОВИНЕ. ШТАМПА. НОВИНАРСТВО

3

БИБЛИОТЕКА. - У рубрици "Из логора". - О наименовању новог библиотекара; апел да се позајмљене књиге чувају и уредно враћају.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 30 (1944), стр. 6.

070.431:027.6-054.65(=163.41)(430-89)"1944"(049.1)

COBISS.SR-ID [255261452](#)

4

БИБЛИОТЕКА. - У рубрици "Из логора". - Обавештење о повратку библиотекара на дужност након отпуштања из болнице; о распореду издавања књига.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 22 (1943), стр. 9.

070.431:027.6-054.65(=163.41)(430-89)"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [256360460](#)

5

БИБЛИОТЕКА. - У рубрици "Из логора". - Скреће се пажња друговима да се позајмљене књиге уредно враћају.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 12 (1942), стр. 9.

070.431:027.6-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [255916556](#)

6

БРУМНИЋ, Александар

[Умрли] / Александар Брумнић. - У рубрици "Из логора". - О смрти друга Александра Стојановића (1915-1942), заробљ. бр. 67875.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 8 (1942), стр. 6.

070.431:355.291.6-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [254017036](#)

7

ВЕСТИ. - У рубрици "Из логора". - О кадровским променама; о одласку чланова француског позоришта и француског и пољског оркестра.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 9.

070.431:355.257.7(=163.41)(430-89)"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [257139980](#)

8

ВЕСТИ. - У рубрици "Из логора". - О одржаним приредбама у позоришној бараци 15. и 16. маја 1943. године.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 18 (1943), стр. 9.

070.431:316.7-054.65(=163.41)(430-89)"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [256378124](#)

9

ВЕСТИ. - У рубрици "Из логора". - О одржаним приредбама у позоришној бараци 6., 8. и 27. јуна и о одржаном помену друговима палим за отаџбину у логорској капели уочи Видовдана 1943. године.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 19 (1943), стр. 9.

070.431:355.257.7(=163.41)(430-89)"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [256636684](#)

10

ВЕСТИ. - У рубрици "Из логора". - О одржаној Божићној приредби у логору 1945. године.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 33/34 (1945), стр. 9.

070.431:316.7-054.65(=163.41)(430-89)"1945"(049.1)

COBISS.SR-ID [254754828](#)

11

ВЕСТИ. - У рубрици "Из логора". - О одржаној Светосавској академији и приредбама у логору 27, 29. и 30. јануара 1944. године.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 24 (1944), стр. 7.

070.431:316.7-054.65(=163.41)(430-89)"1944"(049.1)

COBISS.SR-ID [256092684](#)

12

ВЕСТИ. - У рубрици "Из логора". - О одржаном књижевном поселу 5. марта и књижевном и спортском поселу 19. марта 1943. године у позоришној бараци.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 16 (1943), стр. 9.

070.431:355.257.7(=163.41)(430-89)"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [256997900](#)

13

ВЕСТИ. - У рубрици "Из логора". - О одржаном предавању о српском епу и кадровској промени у секцији за културу и забаву.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 12 (1942), стр. 9.

070.431:355.257.7(=163.41)(430-89)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [255986956](#)

14

ВЕСТИ. - У рубрици "Из логора". - О преносу опере и концерта са грамофонских плоча 5, 12. и 21. априла; о уметничкој приредби одржаној на први дан Ускрса 1943. године у позоришној бараци.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 17 (1943), стр. 9.

070.431:316.7-054.65(=163.41)(430-89)"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [257008908](#)

15

ВЕСТИ. - У рубрици "Из логора". - О прилозима за избеглице. Укупно прикупљено: 2.814.64 марака; о прослави Св. Саве у логору.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 14 (1943), стр. 9.

070.431:357.257.7(=163.41)(430-89)"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [256883468](#)

16

ИЗ "Lagerführung"-а. - Обавештење Логорске управе о новчаној награди петорици српских заробљеника јер су својим брзим посредовањем спасли један вагон сена од потпуног уништења у пожару.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 4/5 (1942), стр. 12.

070.431:355.134.3-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [254150412](#)

17

ИЗ "Lagerführung"-а. - Обавештење Логорске управе о новчаној награди тринаесторици српских заробљеника због залагања у сузбијању пожара и спашавању стоке са једног запаљеног сеоског имања.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 6 (1942), стр. 6.

070.431:355.134.3-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [253580300](#)

18

ИЗ библиотеке. - Вињета уз наслов текста. Тема вињете: књига. - У рубрици "Из логора". - Молба друговима да логорској библиотеци врате књиге којима је рок враћања истекао.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 24 (1944), стр. 7.

070.431:027.6-054.65(=163.41)(430-89)"1944"(049.1)

COBISS.SR-ID [256094476](#)

19

[ИЗ библиотеке]. - У рубрици "Из логора". - Апел друговима да позајмљене књиге врате библиотеци; захвалност Жарку Милошевићу на поклоњеним књигама.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 28 (1944), стр. 8.

070.431:027.6-054.65(=163.41)(430-89)"1944"(049.1)

COBISS.SR-ID [256242444](#)

20

ИЗ логора. - Обавештења о културном животу у логору.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 7 (1942), стр. 6.

070.431:316.7-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [253742092](#)

21

ИЗ логора. - Садржи обавештења о предавању из историје уметности и о првој уметничкој приредби одржаној у логору.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 6 (1942), стр. 6.

070.431:316.7-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [253572364](#)

22

ИЗ Повереништва. - Напомене о непрописно исписаним писмима и о непоштовању логорске хијерархије.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 10 (1942), стр. 10.

070.431:355.257.7(=163.41)(430-89)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [254322188](#)

23

ИЗ Повереништва. - У рубрици "Из логора". - О наименовању повереника, помоћника повереника и секретара у културној секцији.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 8 (1942), стр. 6.

070.431:355.257.7(=163.41)(430-89)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [254018316](#)

24

ИЗ Повереништва. - У рубрици "Из логора". - Обавештења о бекству заробљеника и поновном успостављању спортских односа Срба са спортистима других заробљених нација.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 9 (1942), стр. 6.

070.431:355.257.7(=163.41)(430-89)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [254315276](#)

25

ИЗ секције за културу и забаву. - Обавештења о одржаним концертима за Србе, уметничким приредбама и о оставци секретара културног одбора и наименовању новог.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 10 (1942), стр. 10.

070.431:316.7-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [254322700](#)

26

ИЗ Уредништва. - Обавештења о загубљеној личној карти; о недостатку расположивих речника; упутства за попуњавање налепница за пакете; одговор о прослеђеној молби; напомене о периодичности излажења и броју страна "Наших дана" у наредном периоду.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 10 (1942), стр. 10.

070.431:070.432НАШИ ДАНИ"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [254321932](#)

27

ИЗ Уредништва. - Позив на сарадњу.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 27 (1944), стр. 8.

070.431:070.432НАШИ ДАНИ"1944"(049.1)

COBISS.SR-ID [255113228](#)

28

ИЗ Уредништва. - Позив на сарадњу.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 28 (1944), стр. 8.

070.431:070.432НАШИ ДАНИ"1944"(049.1)

COBISS.SR-ID [256242188](#)

29

ИЗ Уредништва. - У рубрици "Из логора". - Захвалнице поводом примљених празничних честитки и прилога послатих за Божићни број.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 33/34 (1945), стр. 9.

070.431:070.432НАШИ ДАНИ"1945"(049.1)

COBISS.SR-ID [258817292](#)

30

ИЗ Уредништва. - У рубрици "Из логора". - Обавештења о слању новца, писама и пакета; о слању новина; о примљеним рукописима за лист и др.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 11 (1942), стр. 9.

070.431:070.432НАШИ ДАНИ"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [254328844](#)

31

ИЗ Уредништва. - У рубрици "Из логора". - Уредништво скреће пажњу да лист подлеже цензури логорских власти, позива другове из радних команди на сарадњу и одговара на дописе сарадницима и читаоцима листа.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 9 (1942), стр. 6.

070.431:070.432НАШИ ДАНИ"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [254315020](#)

32

ИЗ Уредништва. - Уредништво појашњава нову концепцију у уређивању листа "Наши дани" и позива другове на сарадњу.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 7 (1942), стр. 6.

070.431:070.432НАШИ ДАНИ"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [253741836](#)

33

КУЛТУРНА секција. - У рубрици "Из логора". - Обавештење о одржаном предавању Мих. [Михаила] Бураковића на тему "О значају спорта".

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 8 (1942), стр. 6.

070.431:316.7-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [254017292](#)

34

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бора

[Повереништво] / [Бора Милосављевић]. - У рубрици "Из логора". - Обавештења о пакетима, додацима, поштанском саобраћају и опомене повереницима радних команди.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 31 (1944), стр. 6.

070.431:355.257.7(=163.41)(430-89)"1944"(049.1)

COBISS.SR-ID [254469644](#)

35

МИЛОШЕВИЋ, Мата, 1901-1997

Вести / М. [Мата Милошевић]. - О одржаном концерту камерне музике 25. октобра 1944. године.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 32 (1945), стр. 8.

070.431:316.7-054.65(=163.41)(430-89)"1944"(049.1)

COBISS.SR-ID [254577676](#)

36

НАПОМЕНЕ Повереништва. - Напомене о слању пакета и нестацици цигарета. - Садржи: Примаоцима оштећених пакета. ; Друговима по радним командама.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 4/5 (1942), стр. 12.

070.431:355.257.7(=163.41)(430-89)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [254149644](#)

37

ОДГОВОРИ Уредништва. - Одговори читаоцима и сарадницима листа "Наши дани".

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 4/5 (1942), стр. 12.

070.431:070.432НАШИ ДАНИ"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [254149388](#)

38

ПОВЕРЕНИШТВО. - У рубрици "Из логора". - Напомена о даровима Црвеног крста; упозорење о забрани писменог обраћања председнику Владе у Београду, Милану Недићу; о примедби логорских власти на велики број неоправданих и неумесних молби и жалби од стране другова на радним командама.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 17 (1943), стр. 8-9.

070.431:355.257.7(=163.41)(430-89)"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [257007628](#)

39

ПОВЕРЕНИШТВО. - У рубрици "Из логора". - Напомена о оштећеним пакетима.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 26 (1944), стр. 8.

070.431:355.257.7(=163.41)(430-89)"1944"(049.1)

COBISS.SR-ID [255000844](#)

40

ПОВЕРЕНИШТВО. - У рубрици "Из логора". - Напомене поводом великог броја неоправданих молби и жалби; о забранама; напомене о слању пакета, цигарета и одеће.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 9.

070.431:355.257.7(=163.41)(430-89)"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [257140492](#)

41

ПОВЕРЕНИШТВО. - У рубрици "Из логора". - Напомене поводом слања месечног извештаја ради деобе намирница и о слању/пријему пакета. - Са назнаком на крају текста: "Читајте пажљиво сва обавештења из повереништва."

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 30 (1944), стр. 6.

070.431:355.257.7(=163.41)(430-89)"1944"(049.1)

COBISS.SR-ID [255261196](#)

42

ПОВЕРЕНИШТВО. - У рубрици "Из логора". - Напомене поводом слања пакета, обраћања Повереништву, промени радне команде, слања цигарета и писања молби ради ослобођења из ропства.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 14 (1943), стр. 9.

070.431:355.257.7(=163.41)(430-89)"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [256882444](#)

43

ПОВЕРЕНИШТВО. - У рубрици "Из логора". - О наименовању новог повереника и економа; опомена логорских власти због претњи бекством.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 24 (1944), стр. 7.

070.431:355.257.7(=163.41)(430-89)"1944"(049.1)

COBISS.SR-ID [256087308](#)

44

ПОВЕРЕНИШТВО. - У рубрици "Из логора". - О опомени поводом непрописног писања писама и карата; о рекламацијама примљене поште; о тешкоћама при успостављању везе са породицама појединих заробљеника; о артиклима који се могу набавити у логорској кантини.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 25 (1944), стр. 7.

070.431:355.257.7(=163.41)(430-89)"1944"(049.1)

COBISS.SR-ID [256118284](#)

45

ПОВЕРЕНИШТВО. - У рубрици "Из логора". - О пријему одевних артикала; о забрани сликања код радних команди; о опремању пакета и попуњавању налепница за пакете.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 12 (1942), стр. 9.

070.431:355.257.7(=163.41)(430-89)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [255916044](#)

46

ПОВЕРЕНИШТВО. - У рубрици "Из логора". - О прикупљеним прилозима за избеглице; о пријему и расподели пакета друштва Црвеног крста; поздрав и Божићна честитка Хришћанске заједнице младих људи.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 23 (1944), стр. 7.

070.431:355.257.7(=163.41)(430-89)"1944"(049.1)

COBISS.SR-ID [255996428](#)

47

ПОВЕРЕНИШТВО. - У рубрици "Из логора". - О слању намирница, пакета и одеће Црвеног крста. - Садржи скицу табела које треба попунити о бројном стању другова у радним командама и о примљеним/подељеним стварима Црвеног крста.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 27 (1944), стр. 7.

070.431:355.257.7(=163.41)(430-89)"1944"(049.1)

COBISS.SR-ID [255111948](#)

48

ПОВЕРЕНИШТВО. - У рубрици "Из логора". - Обавештења о наименовању новог повереника; превод дописа Међународног Црвеног крста у Женеви; напомене о пакетима и другим даровима Црвеног крста; напомене о регулисању заробљеничке поште; опомена повереницима по питању слања листе примљених пакета; пригодна честитка.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 32 (1945), стр. 6.

070.431:355.257.7(=163.41)(430-89)"1945"(049.1)

COBISS.SR-ID [254574604](#)

49

ПОВЕРЕНИШТВО. - У рубрици "Из логора". - Обавештења о пакетима и пошиљакама; опомена повереницима због неблаговременог слања листе примљених пакета; напомене о промени радне команде.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 33/34 (1945), стр. 8.

070.431:355.257.7(=163.41)(430-89)"1945"(049.1)

COBISS.SR-ID [254690572](#)

50

ПОВЕРЕНИШТВО. - У рубрици "Из логора". - Обавештења о растур-пакетима; о премештају у радне команде; о фотографисању у радним командама; о транспорту Црвеног крста; о несташници цигарета и прикупљеним прилозима за избеглице.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 11 (1942), стр. 9.

070.431:355.257.7(=163.41)(430-89)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [254328332](#)

51

ПОВЕРЕНИШТВО. - У рубрици "Из логора". - Обавештења о формуларима за писма; о злоупотреби дарова Међународног одбора Хришћанске заједнице младих људи; о оверавању исправа; о правилима за слање карата, налепница и писама; о праву на помоћ породицама заробљеника; о прикупљеној помоћи за избеглице.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 20/21 (1943), стр. 9.

070.431:355.257.7(=163.41)(430-89)"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [255749132](#)

52

ПОВЕРЕНИШТВО. - У рубрици "Из логора". - Обавештење о слању америчких пакета Радној команди "Л"; напомена о писању новчаних упутница.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 18 (1943), стр. 9.

070.431:355.257.7(=163.41)(430-89)"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [256377868](#)

53

ПОВЕРЕНИШТВО. - У рубрици "Из логора". - Садржи дописе Црвеног крста из Београда о проблемима око слања пакета, о немогућности набавке грамофона и музичких инструмената и о раду на прикупљању књига за логорске читаонице.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 28 (1944), стр. 8.

070.431:355.257.7(=163.41)(430-89)"1944"(049.1)

COBISS.SR-ID [256241932](#)

54

ПОВЕРЕНИШТВО. - У рубрици "Из логора". - Садржи напомене о одећи, намирницама, слању пакета и преписе законских уредби о новчаној помоћи функционерима бивше Југословенске војске.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 29 (1944), стр. 6-7.

070.431:355.257.7(=163.41)(430-89)"1944"(049.1)

COBISS.SR-ID [255147020](#)

55

ПОВЕРЕНИШТВО. - У рубрици "Из логора". - Скреће се пажња друговима да да не ометају рад неумесним молбама и замеркама; напомене о слању налепница за пакете; о слању "Наших дана" радним командама и нередовном пријему "Новог времена"; о пријему намирница; о забрани личног дописивања са шефовима влада; о прослеђеним молбама логорским властима.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 15 (1943), стр. 9.

070.431:355.257.7(=163.41)(430-89)"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [256983308](#)

56

ПОВЕРЕНИШТВО. - У рубрици "Из логора". - Скреће се пажња радним командама да врате празне сандуке ради даљег слања намирница и да пошаљу потвдру о пријему цигарета; обавештење о прикупљеним прилозима за избеглице, укупно: 177.50 марака.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 16 (1943), стр. 9.

070.431:355.257.7(=163.41)(430-89)"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [256997644](#)

57

ПОВЕРЕНИШТВО

Из Повереништва / Повереништво. - У рубрици "Из логора". - Обавештења друговима који су потпали под лагер 398 - Пупинг и друговима на радним командама "О. Д." и "Н. Д." о расположивим артиклима; о прилозима прикупљеним за избеглице, укупно 604.5 марака.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 19 (1943), стр. 9.

070.431:355.257.7(=163.41)(430-89)"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [256638220](#)

58

ПОВЕРЕНИШТВО

Обавештење Повереништва Срба, заробљеника - Сталаг XVII Б / Повереништво Срба Ст. XVII Б. - У рубрици "Живот у логору". - О задацима Повереништва.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 1 (1942), стр. 5.

070.431:355.257.7(=163.41)(430-89)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [225209612](#)

59

ПОВЕРЕНИШТВО

Помозимо и ми избеглице / Повереништво и уређивачки одбор "Наши дани". - Вињета изнад наслова. - Са илустр. уз текст: [Мајка и ћерка] / [Петар Лубарда]. - О покретању акције за прикупљање помоћи за избеглице у Србији.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 4/5 (1942), стр. 6.

070.431:364-56-464(497.11)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [226242060](#)

60

ПОВЕРЕНИШТВО

Помозимо избеглице / Повереништво. - У рубрици "Из логора". - О приложницима и висини новчаних прилога за избеглице. Укупна прикупљена сума: 756.60 марака.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 8 (1942), стр. 6.

070.431:364-56-464(497.11)(430-89)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [254018060](#)

61

ПОВЕРЕНИШТВО

Прилози за избеглице / Из повереништва. - О приложницима и висини новчаних прилога за избеглице. Укупна прикупљена сума: 87 марака.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 6 (1942), стр. 6.

070.431:364-54-464(497.11)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [253580556](#)

62

ПРИЛОЗИ за избеглице. - О приложницима и висини новчаних прилога за избеглице. Укупна прикупљена сума: 1422.90 марака.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 10 (1942), стр. 10.

070.431:364-56-464(497.11)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [254322444](#)

63

ПРИЛОЗИ за избеглице. - У рубрици "Из логора". - О приложницима и висини новчаних прилога за избеглице. Укупна прикупљена сума: 1147.60 марака.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 9 (1942), стр. 6.

070.431:364-56-464(497.11)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [254315532](#)

64

ПРИЛОЗИ за избеглице. - У рубрици "Из логора". - О приложницима и висини новчаних прилога за избеглице. Укупна прикупљена сума: 1871.90 марака.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 12 (1942), стр. 9.

070.431:364-56-464(497.11)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [255926796](#)

65

ПРИЛОЗИ за избеглице. - У рубрици "Из логора". - О приложницима и висини новчаних прилога за избеглице. Укупна прикупљена сума: 2179.20 марака.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 9.

070.431:364-56-464(497.11)"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [257139724](#)

66

РИСТИЋ, Радивој

[Одговори] / Радивој Ристић. - Молба друговима да се из радних команди не јављају картама у логор, јер из логора није могуће послати одговор.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 6 (1942), стр. 6.

070.431:355.257.7(=163.41)(430-89)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [253580044](#)

67

САРИЋ, Витомир

Споменик другу / Витомир Сарић. - Са илустр.: [Споменик другу] / [Сл. [Славко] Јовановић]. - Обавештење о подизању споменика Драгиши Басарићу, преминулом 6. августа 1944. године.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 33/34 (1945), стр. 2.

070.431:355.291.6-054.65(=163.41)(430-89)"1944"(049.1)

COBISS.SR-ID [254674700](#)

68

СЕКЦИЈА за културу и забаву. - У рубрици "Из логора". - Обавештења о културним програмима.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 11 (1942), стр. 9.

070.431:316.7-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [254328588](#)

69

СРПСКА културна секција Сталлага XVII-Б. - Обавештење о новоформираном радном одбору који ће се старати о културном и забавном животу у логору.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 4/5 (1942), стр. 12.

070.431:316.7-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [254150156](#)

70

ЋОПИЋ, Мирко

Библиотека / Мирко Ћопић. - У рубрици "Из логора". - Позивају се другови-читаоци да врате књиге којима су задужени.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 15 (1943), стр. 9.

070.431:027.6-054.65(=163.41)(430-89)"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [256983564](#)

71

ЋОПИЋ, Мирко

Библиотека / Мирко Ћопић. - У рубрици "Из логора". - Скреће се пажња друговима да због малог броја расположивих књига, позајмљене књиге враћају у најкраћем року.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 14 (1943), стр. 9.

070.431:027.6-054.65(=163.41)(430-89)"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [256882956](#)

72

ЋОПИЋ, Мирко

Из библиотеке / М. [Мирко] Ћопић. - Обавештење о прекорачењу рока враћања књига и санкцијама.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 10 (1942), стр. 10.

070.431:027.6-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [254323212](#)

73

ЋОПИЋ, Мирко

Из библиотеке / М. [Мирко] Ћопић. - У рубрици "Из логора". - Молба да се књиге чувају, а позајмљене књиге врате логорској библиотеци након читања.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 11 (1942), стр. 9.

070.431:027.6-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [254329100](#)

74

ЋОПИЋ, Мирко

Из библиотеке / М. [Мирко] Ћопић. - У рубрици "Из логора". - Обавештење о издавању књига.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 8 (1942), стр. 6.

070.431:027.6-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [254017548](#)

75

УМРЛИИ. - У рубрици "Из логора". - Читуље: Бабић Владо (умро 1945); Бошковић Миленко (1913-1945), заробљ. бр. 66653; Огњеновић Адам (1912-1945), заробљ. бр. 69551.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 33/34 (1945), стр. 9.

070.431:355.291.6-054.65(=163.41)(430-89)"1945"(049.1)

COBISS.SR-ID [254755084](#)

76

УМРЛИИ. - У рубрици "Из логора". - Читуље: Лазић Боривоје (1919-1943), заробљ. бр. 66545; Пауновић Милан (1914-1943), заробљ. бр. 74895; Ковачевић Драго (умро 1943), заробљ. бр. 64789; Цветковић Крста (1901-1943), заробљ. бр. 66341; Соломун Пантелија (1915-1943), заробљ. бр. 61874.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 22 (1943), стр. 9.

070.431:355.291.6-054.65(=163.41)(430-89)"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [256360972](#)

77

УМРЛИИ. - У рубрици "Из логора". - Читуље: Пецикин Ника (1909-1942), заробљ. бр. 47348; Пантић Јован (1897-1942), заробљ. бр. 65815; Планинчић Добривоје (умро 1942), заробљ. бр. 74805.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 9 (1942), стр. 6.

070.431:355.291.6-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [254315788](#)

78

УМРЛИИ. - Читуље: Коцић Живојин (1895-1942), заробљ. бр. 67705; Годоровић Драгослав (1907-1944), заробљ. бр. 71119; Митић Аранђел (1912-1944), заробљ. бр. 66376; Павловић Чедомир (1903-1944), заробљ. бр. 67558; Рајковић Милорад (1919-1944), заробљ. бр. 48762; Ћировић Живојин (1898-1944), заробљ. бр. 75266.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 32 (1945), стр. 6.

070.431:355.291.6-054.65(=163.41)(430-89)"1942/1944"(049.1)

COBISS.SR-ID [254574860](#)

79

УМРЛИИ. - Читуље: Матовић Велиша (1903-1942), заробљ. бр. 64099; Лукић Драгољуб (1909-1943), заробљ. бр. 120271; Вукић Марко (1911-1943), заробљ. бр. 69334; Динић Живко (1910-1943), заробљ. бр. 73559; Радовановић Радивоје (1914-1943), заробљ. бр. 75091; Милосављевић Лука (1902-1943), заробљ. бр. 63057; Радивојев Душан (1906-1944), заробљ. бр. 68487; Гиличић Душан (1894-1944), заробљ. бр. 1087/55 (V-D); Баца Милан (1914-1944), заробљ. бр. 69082; Рељан Здравко (1917-1944), заробљ. бр. 84937; Игњатовић Живојин (1919-1944), заробљ. бр. 72714.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 25 (1944), стр. 7.

070.431:355.291.6-054.65(=163.41)(430-89)"1942/1944"(049.1)

COBISS.SR-ID [256118540](#)

80

УМРЛИИ. - Читуље: Станимиров Сава (1902-1942), заробљ. бр. 75784; Радић Илија (1903-1942), заробљ. бр. 65494; Крунић Владислав (умро 1942).

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 10 (1942), стр. 10.

070.431:355.291.6-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [254322956](#)

81

УМРЛИ. - Читуље: Цокољић Недељко (1908-1943), заробљ. бр. 75713; Станкић Годор (1906-1943), заробљ. бр. 65605; Симић Милан (1900-1943), заробљ. бр. 63046; Вучковић Војислав (1911-1944), заробљ. бр. 67002; Басарић Драгиша (1912-1944), заробљ. бр. 49324; Бачановић Станко (1913-1944), заробљ. бр. 75853; Илић Станимир (1906-1944), заробљ. бр. 74832.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 30 (1944), стр. 6.

070.431:355.291.6-054.65(=163.41)(430-89)"1943/1944"(049.1)

COBISS.SR-ID [255261964](#)

82

[УМРЛИ]. - У рубрици "Из логора". - Обавештење о смрти друга Борислава Ђукића, 13. јуна 1943. године, заробљ. бр. 63429.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 19 (1943), стр. 9.

070.431:355.291.6-054.65(=163.41)(430-89)"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [256637708](#)

83

УРЕДНИШТВО. - У рубрици "Из логора". - Напомена друговима да се за личне потребе обраћају Повереништву; напомена сарадницима да за енигматске прилоге шаљу решења; обавештење да ће новац из писама бити припојен заједничком прилогу и послат избеглицама.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 14 (1943), стр. 9.

070.431:070.432НАШИ ДАНИ"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [256883212](#)

84

УРЕДНИШТВО. - У рубрици "Из логора". - Напомене о примљеним/одбијеним радовима; позив на сарадњу.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 22 (1943), стр. 9.

070.431:070.432НАШИ ДАНИ"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [256360204](#)

85

УРЕДНИШТВО. - У рубрици "Из логора". - О претплати на "Ново време" и слању књига у радне команде; напомена сарадницима да за енигматске прилоге шаљу решења; о пријему прилога за лист "Наши дани"; напомена друговима да личне молбе и захтеве шаљу Повереништву; позив на сарадњу.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 9.

070.431:070.432НАШИ ДАНИ"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [257140236](#)

86

УРЕДНИШТВО. - У рубрици "Из логора". - О слању дописа за "Наше дане"; о примљеним и одбијеним рукописима; о наручивању новина из отаџбине.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 15 (1943), стр. 9.

070.431:070.432НАШИ ДАНИ"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [256984332](#)

87

УРЕДНИШТВО. - У рубрици "Из логора". - Обавештење о примљеним и одбијеним прилозима за лист "Наши дани" и позив на сарадњу.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 17 (1943), стр. 9.

070.431:070.432НАШИ ДАНИ"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [257008396](#)

88

УРЕДНИШТВО. - У рубрици "Из логора". - Обавештење Уредништва да командама које нису примиле послати јануарски број "Наших дана" (број 13), не може послати накнадне примерке јер их нема.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 16 (1943), стр. 9.

070.431:070.432НАШИ ДАНИ"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [256998156](#)

89

УРЕДНИШТВО. - У рубрици "Из логора". - Позив на сарадњу.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 12 (1942), стр. 9.

070.431:070.432НАШИ ДАНИ"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [255921932](#)

90

УРЕДНИШТВО. - У рубрици "Из логора". - Позив на сарадњу.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 30 (1944), стр. 6.

070.431:070.432НАШИ ДАНИ"1944"(049.1)

COBISS.SR-ID [255261708](#)

91

УРЕДНИШТВО

Из Уредништва / Уредништво. - У рубрици "Из логора". - О концепцији листа "Наши дани"; утисци читалаца о листу; позив на сарадњу.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 19 (1943), стр. 9.

070.431:070.432НАШИ ДАНИ"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [256635660](#)

92

УРЕДНИШТВО

Из Уредништва : Три године "Наших дана" / Уредништво. - У рубрици "Из логора". - О трогодишњици излажења листа "Наши дани".

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 33/34 (1945), стр. 8.

070.431:070.432НАШИ ДАНИ"1945"(049.1)

COBISS.SR-ID [254692364](#)

93

УРЕДНИШТВО

Напомена / [Уредништво]. - У рубрици "Из логора". - Скреће се пажња да Уредништво "Наших дана" није исто што и Повереништво. За сва обавештења и потребе обраћати се Повереништву, а Уредништву слати само оне дописе који су у вези са листом.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 15 (1943), стр. 9.

070.431:070.432НАШИ ДАНИ"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [256984844](#)

94

УРЕДНИШТВО

[Напомена] / [Уредништво]. - Скривена напомена 1.5 x 27.5 cm, уоквирена и вертикално исписана у три реда на превоју страна 4 и 5. - Текст напомене: "Непрестано се догађа да заробљеници Срби беже из радних команди верујући да ће себи тиме створити могућност, дакад буду ухваћени оду на другу радну команду, која ће им бити боља. Овакви кораци неће никад имати успеха, јер ће се такви заробљеници, кад буду ухваћени начелно слати опет на рад у њихову бившу команду."

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 16 (1943), стр. 4-5.

070.431:070.432НАШИ ДАНИ"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [256994828](#)

95

УРЕДНИШТВО

Одговори / Уредништво. - Садржи одговоре на питања читалаца и сарадника листа.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 6 (1942), стр. 6.

070.431:070.432НАШИ ДАНИ"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [253575948](#)

96

УРЕДНИШТВО

Одговори / Уредништво. - У рубрици "Из логора". - Обавештења о примљеним и одбијеним прилозима за лист "Наши дани" и о слању приручника за немачки језик.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 8 (1942), стр. 6.

070.431:070.432НАШИ ДАНИ"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [254017804](#)

97

УРЕДНИШТВО

Опште напомене / У [Уредништво]. - Напомене о слању новца; о писању дописница, писама и налепница за пакете; о слању примерка листа својим сарадницима.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 4/5 (1942), стр. 12.

070.431:070.432НАШИ ДАНИ"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [254149900](#)

98

УРЕДНИШТВО

[Порука Уређивачког одбора] / Уредништво. - Иницијал на почетку текста. - О концепцији листа "Наши дани".

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 4/5 (1942), стр. 2.

070.432НАШИ ДАНИ"1942"(047)

COBISS.SR-ID [225521420](#)

99

УРЕДНИШТВО : вести. - У рубрици "Из логора". - О преузимању дужности библиотекара.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 20/21 (1943), стр. 9.

070.431:027.6-054.65(=163.41)(430-89)"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [255749388](#)

100

[УРЕДНИШТВО]. - О уређивању листа "Наши дани"; Уредништво се захваљује сарадницима и позива све другове на сарадњу.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 15 (1943), стр. 2.

070.432НАШИ ДАНИ"1943"(047)

COBISS.SR-ID [256962060](#)

101

[УРЕДНИШТВО]. - Прилог броју 23. - Обавештење о смањењу броја страна и примерака "Наших дана" од наредног броја.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 23 (1944), стр. [10].

070.431:070.432НАШИ ДАНИ"1944"(049.1)

COBISS.SR-ID [255997196](#)

102

УРЕЂИВАЧКИ одбор

Из Уредништва / Уређивачки одбор. - Уредништво позива на сарадњу и захваљује се сарадницима на послатим прилозима.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 2 (1942), стр. 6.

070.431:070.432НАШИ ДАНИ"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [225382668](#)

103

УРЕЂИВАЧКИ одбор

Порука Уређивачког одбора / Уређивачки одбор. - О покретању листа.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 1 (1942), стр. 2.

070.432НАШИ ДАНИ"1942"(047)

COBISS.SR-ID [225161228](#)

---

1 ФИЛОЗОФИЈА

165 ТЕОРИЈА САЗНАЊА. ЕПИСТЕМОЛОГИЈА

104

МИХАЈЛОВИЋ, Боривоје С.

О незнању / Боривоје С. Михајловић. - О незнању као опасном противнику.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 17 (1943), стр. 2.

165.242.1

COBISS.SR-ID [256999692](#)

105

РИСТИЋ, Радивој

Наш човек / Р. [Радивој Ристић]. - Вињета изнад наслова. Тема вињете: етно-кућа. - О вечитој тежњи ка померању граница сазнања као предуслову за напредак друштва.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 23 (1944), стр. 2.

165.3

COBISS.SR-ID [255993868](#)

17 ЕТИКА. МОРАЛ. ПРАКТИЧНА ФИЛОЗОФИЈА

106

БУРАКОВИЋ, Михаило, 1905-2002

Судбина је тако хтела / М. [Михаило] Бураковић. - Иницијал на почетку текста. - Критика духовног стања у логору.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 1 (1942), стр. 2.

17.021.1:123.21

COBISS.SR-ID [225198348](#)

107

БУРАКОВИЋ, Михаило, 1905-2002

Шта је навика / Мих. [Михаило] Бураковић. - О значају навика у животу.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 11 (1942), стр. 2-3.

17.021.1

COBISS.SR-ID [254323980](#)

108

ЈОВАНОВИЋ, Радомир Б.

Дијагноза и лек / Радомир Б. Јовановић. - Вињета изнад наслова. - О слабостима људског карактера.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 2 (1942), стр. 2-3.

17.021.1

COBISS.SR-ID [225379852](#)

109

КОМНЕНИЋ, Недељко Р.

Интелектуална дужност / Недељко Комненић. - О две врсте дужности према истини: прва је не лагати, бити увек искрен и добронамеран; друга је борити се против незнања и заблуде код себе и у других.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 19 (1943), стр. 2.

17.025

COBISS.SR-ID [256379404](#)

110

КОМНЕНИЋ, Недељко Р.

Личност и разум / Недељко Р. Комненић. - О дужности човека да развије личност код себе и других.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 15 (1943), стр. 2.

17.025

COBISS.SR-ID [256963852](#)

111

КОРДА, Дамјан

Морална сатисфакција / Дамјан Корда. - На примерима из заробљеничког и грађанског живота, аутор сугерише да су измирење и праштање завађених страна већа морална сатисфакција од личног реваншизма заснованог на мржњи.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 17 (1943), стр. 2.

17.021.1

COBISS.SR-ID [256999948](#)

112

ПЕРИЋ, Стево

Из Радне команде В. 2353/L / Стево Перић. - О другарству међу Србима у заробљеништву.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 4.

177.63-054.65(=163.41)(430-89)"1943"

COBISS.SR-ID [257085964](#)

113

РИСТИЋ, Радивој

Плима и осека живота / Радивој Ристић. - О лицу и наличју живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 16 (1943), стр. 2.

17.024

COBISS.SR-ID [256991756](#)

114

РИСТИЋ, Радивој

Размишљајмо / Радивој Ристић. - Иницијал на почетку текста. - О дужности као моралној обавези.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 4/5 (1942), стр. 4.

17.025

COBISS.SR-ID [225528332](#)

115

РИСТИЋ, Радивој

Тако мора да буде / Р. [Радивој Ристић]. - О човековој потреби да увек буде у праву.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 20/21 (1943), стр. 3.

17.021.2

COBISS.SR-ID [255363340](#)

116

САВИЋ, Миливоје М.

Друг / Миливоје М. Савић. - О другарству у заробљеништву.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 10 (1942), стр. 3.

177.63-054.65(=163.41)"1942"(430-89)

COBISS.SR-ID [254316812](#)

---

2 РЕЛИГИЈА. ТЕОЛОГИЈА

27-31 ИСУС ХРИСТОС. ХРИСТОЛОГИЈА

117

ЂУРЂЕВИЋ, Антоније, јеромонах, 1917-1997

О Христу - као хлебу живота / јеромонах Антоније [Ђурђевић]. - Световно име јеромонаха Антонија: Алекса Ђурђевић. - Верска посланица.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 31 (1944), стр. 2.

27-31

COBISS.SR-ID [254390028](#)

118

ОСНОВИ наше вере. - Са илустр.: [Васкрсење Христово]. - О значају Христовог васкрсења.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 1 (1942), стр. 3.

27-312.9-187.6(049.3)

COBISS.SR-ID [225208076](#)

27-36 ХРИШЋАНСКИ СВЕЦИ. ХАГИОЛОГИЈА

119

КОСТИЋ, Ђорђе В.

У смислу Светосавља / Ђорђе Костић. - Вињета испод текста. - Са илустр.: [Свети Сава] / [Бора Милосављевић]. - О важности очувања Светосавске традиције у заробљеништву.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 3.

27-36:929 Сава, свети

COBISS.SR-ID [257076492](#)

120

ПОТКОЊАК, Никола

Прослава Св. Саве у нашој рад. [радној] команди / Никола Поткоњак. - Са илустр.: [Благосиљање] / ВБ. [Ванђел Бадули] и [Српска православна црква] / ВБ. [Ванђел Бадули]. - О Светосавској прослави у логору.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 25 (1944), стр. 4.

27-36:929 Сава, свети

COBISS.SR-ID [256114700](#)

27-4 ПРАКТИЧНА ТЕОЛОГИЈА. МОРАЛНА ТЕОЛОГИЈА

121

ЂУРЂЕВИЋ, Антоније, јеромонах, 1917-1997

Какав је главни узрок наших беда и чиме се брзо можемо од њих спасти / јеромонах Антоније [Ђурђевић]. - Световно име јеромонаха Антонија: Алекса Ђурђевић. - Иницијал на почетку текста и цртеж уз иницијал. - Вињета уз наслов текста. - О узроцима беде.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 8 (1942), стр. 2-3.

27-423

COBISS.SR-ID [254011660](#)

122

ЂУРЂЕВИЋ, Антоније, јеромонах, 1917-1997

О освети и осветнику / јеромонах Антоније. - Вињета уз наслов. Тема вињете: два мушкарца, од којих један потеже оружје. - Световно име јеромонаха Антонија: Алекса Ђурђевић. - Поука о праштању.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 19 (1943), стр. 2.

27-423.7

COBISS.SR-ID [256379660](#)

123

ЂУРЂЕВИЋ, Антоније, јеромонах, 1917-1997

О трпљењу / јеромонах Антоније [Ђурђевић]. - Илустр. уз текст. Тема илустр.: брдо са три крста који симболизује Голготу. - Световно име јеромонаха Антонија: Алекса Ђурђевић. - Поука о трпљењу и истрајности.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 11 (1942), стр. 2.

27-423.7

COBISS.SR-ID [254323724](#)

124

НИКОЛИЋ, Светислав А.

Не тражимо Бога као видљиво биће / Св. [Светислав] А. Николић. - Иницијал на почетку текста. - Хришћанска етика.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 29 (1944), стр. 2.

27-423

COBISS.SR-ID [255128076](#)

**27-5 ХРИШЋАНСКИ ОБРЕД И РИТУАЛ. ЛИТУРГИЈА.
МОЛИТВЕ. АСКЕТИЗАМ**

125

КАЛЕНДАР за православне : 1943. - За јан./дец.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 15 (1943), стр. 5.

27-564(=163.41)"1943"

COBISS.SR-ID [256977676](#)

126

КАЛЕНДАР за православне : 1944. - Прилог броју 23. - За јан./дец.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 23 (1944), стр. [9].

27-564(=163.41)"1944"

COBISS.SR-ID [255996940](#)

127

КАЛЕНДАР за православне : 1945. - За јан./дец.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 33/34 (1945), стр. 5.

27-564(=163.41)"1945"

COBISS.SR-ID [254676748](#)

27-565 ЛИТУРГИЈСКИ ПРАЗНИЦИ. ХРИСТОВИ, БОГОРОДИЧНИ И СВЕТИТЕЉСКИ ПРАЗНИЦИ

128

БУРАКОВИЋ, Михаило, 1905-2002

Наш други Божић / Мих. [Михаило] Бураковић. - О прослави Божића у заробљеништву.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 2-3.

27-565.3(=163.41)(430-89)"1943"

COBISS.SR-ID [257073676](#)

129

ВОЈНОВИЋ, Душан

Славе и начин прослављања у логору / Душан Војновић. - Са илустр.: [Слава] / [Бора Милосављевић]. - О прослављању славе у заробљеништву.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 14 (1943), стр. 2-3.

27-565.79(=163.41)(430-89)"1943"

COBISS.SR-ID [256724748](#)

130

ДЕСАНЧИЋ, Живојин

Како смо прослављали наш други Божић / Живојин Десанчић. - Вињета испод текста. Тема вињете: Божићно дрвце. - Са илустр: [Божић] / [Бора Милосављевић]. - О прослави Божића у логору.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 15 (1943), стр. 2.

27-565.3(=163.41)(430-89)"1943"

COBISS.SR-ID [256964620](#)

131

ЂУРЂЕВИЋ, Антоније, јеромонах, 1917-1997

[Божјића посланица] / јеромонах Антоније [Ђурђевић]. - Световно име јеромонаха Антонија: Алекса Ђурђевић. - Пригодни текст о Христовом рођењу, хришћанском миру и љубави.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 32 (1945), стр. 2.

27-565.3(=163.41)(430-89)"1945"

COBISS.SR-ID [254571532](#)

132

ЂУРЂЕВИЋ, Антоније, јеромонах, 1917-1997

Христово васкрсење / јеромонах Антоније [Ђурђевић]. - Вињета уз наслов. Тема вињете: звоно. - Световно име јеромонаха Антонија: Алекса Ђурђевић. - Васкршња посланица.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 26 (1944), стр. 2.

27-565.6(=163.41)(430-89)"1944"

COBISS.SR-ID [254889228](#)

133

ИЗБРАДИЋ, Стеван, свештеник, 1912-2005

Поука на Божић / Стеван Избрадић. - Вињета испод текста. - Са илустр.: [Христово рођење] / Бора Милосављевић. - Мото на почетку текста: "Слава на висини Богу, а на земљи мир, међу људима добра воља. (Лука 2-14)". - Божјића посланица.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 2.

27-565.3(=163.41)(430-89)"1943"

COBISS.SR-ID [257069580](#)

134

ИЗБРАДИЋ, Стеван, свештеник, 1912-2005

Поука на Ускрс : (о бесмртности) / Ст. [Стеван] Избрадић. - Мото на почетку текста: "Христос је устао из мртвих, први од оних који су умрли (I кор. 15-20)". - Ускршња посланица.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 16 (1943), стр. 3-4.

27-565.6-187.3(=163.41)(430-89)"1943"

COBISS.SR-ID [256992524](#)

135

ИЛИЋ, Борислав

Слава у радној команди / Борислав Илић. - О прослављању славе у заробљеништву.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 14 (1943), стр. 4.

27-565.79(=163.41)(430-89)"1943"

COBISS.SR-ID [256738316](#)

136

КОСТИЋ, Ђорђе В.

Трећи Ускрс / Ђорђе Костић. - О Ускрсу у заробљеништву.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 16 (1943), стр. 3.

27-565.6(=163.41)(430-89)"1943"(091)

COBISS.SR-ID [256992268](#)

137

МОЈСИЛОВИЋ, Петар

Видов дан / Петар Мојсиловић. - Са грчким "ни" у наслову. - Датирано: Видовдан 1942 године. - Вињета уз наслов. Тема вињете: штит са крстом и четири оцила око којег шире зраци сунца. - О значају Видовдана код Срба.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 4/5 (1942), стр. 3.

27-565.79(=163.41)(430-89)"1942"

COBISS.SR-ID [225522188](#)

138

ПРОСЛАВА Видовдана у логору. - Вињета изнад наслова. - О прослави Видовдана у логору.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 4/5 (1942), стр. 2.

27-565.79(=163.41)(430-89)"1942"

COBISS.SR-ID [225521676](#)

271.222(497.11) СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА

139

НИКОЛИЋ, Светислав А.

Двогодишњица наше капеле у логору / Св. [Светислав] А. Николић. - Вињета уз наслов. Тема вињете: Св. Сава. - О оснивању српске капеле у логору.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 22 (1943), стр. 4.

271.222(497.11)-523.4]:355.257.7(430-89)"1941/1943"(091)

COBISS.SR-ID [256326156](#)

---

3 ДРУШТВЕНЕ НАУКЕ

316.42 СОЦИЈАЛНЕ ПРОМЕНЕ У ГЛОБАЛНОМ ДРУШТВУ. ДРУШТВЕНИ РАЗВОЈ. СОЦИОЛОГИЈА РАЗВОЈА

140

МИЛАДИНОВИЋ, Радисав, 1916-2000

Размишљајмо / Рад. [Радисав] Миладиновић. - Иницијал са вињетом на почетку текста. - О међусобном утицају друштва и природних процеса.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 9 (1942), стр. 2.

316.42

COBISS.SR-ID [254311436](#)

316.6 СОЦИЈАЛНА ПСИХОЛОГИЈА

141

КОСТИЋ, Ђорђе В.

Другови по радним командама! / Ђорђе Костић. - Иницијал са вињетом на почетку текста. - Одбор за просветни рад саветује Србе како да се понашају и опходе у логору.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 8 (1942), стр. 2.

316.62-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(049.3)

COBISS.SR-ID [254011148](#)

142

ШЋЕПАНОВИЋ, Јован М.

Опхођење у ропству / Ј. М. Ш. [Јован М. Шћепановић]. - Иницијал са вињетом на почетку текста. - Критика војничке дисциплине.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 9 (1942), стр. 2.

316.62-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(049.3)

COBISS.SR-ID [254311180](#)

143

ШЋЕПАНОВИЋ, Јован М.

Писмо друговима / Јов. [Јован М.] Шћепановић. - О понашању Срба у заробљеништву.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 4.

316.62-054.65(=163.41)(430-89)"1943"(049.3)

COBISS.SR-ID [257082892](#)

144

ШЋЕПАНОВИЋ, Јован М.

[Треће писмо друговима]

III Писмо друговима / Јов. [Јован М.] Шћепановић. - Критика понашања у логору.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 20/21 (1943), стр. 5.

316.62-054.65(=163.41)(430-89)"1943"(049.3)

COBISS.SR-ID [255378188](#)

316.7 СОЦИОЛОГИЈА КУЛТУРЕ. КУЛТУРНИ КОНТЕКСТ ДРУШТВЕНОГ ЖИВОТА

145

БУРАКОВИЋ, Михаило, 1905-2002

Културан и цивилизован човек / М. [Михаило] Бураковић. - Иницијал са вињетом на почетку текста. - О разлици између културног и цивилизованог човека.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 25 (1944), стр. 2.

316.722

COBISS.SR-ID [256109324](#)

146

КУЛТУРНИ живот и забава у нашем логору. - У рубрици "Живот у логору". - О организацији културног живота у логору.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 1 (1942), стр. 5.

316.728-054.65(=163.41)(430-89)"1942"

COBISS.SR-ID [225209100](#)

331 РАД. ПОСЛОДАВЦИ. РАДНИЦИ. СИНДИКАТИ

147

РАЗМИШЉАЈМО. - Вињета у заглављу: [Сетва и жетва]. - О улози рада у друштву.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 3 (1942), стр. [3].

331.101.2

COBISS.SR-ID [225394444](#)

355/359 ВОЈНЕ ВЕШТИНЕ. ВОЈНЕ НАУКЕ

148

БУРАКОВИЋ, Михаило, 1905-2002

Лагер Лазарет Сталага XVII Б / М. [Михаило] Бураковић. - Са илустр.: [Лагер Лазарет Сталага XVII Б] / В [Ванђел] Бадули. - О Лазарету - болници у којој се збрињавају болесни заробљеници.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 23 (1944), стр. 4-5.

355.72-054.65(=163.41)(430-89)"1944"(091)

COBISS.SR-ID [255994892](#)

149

БУРАКОВИЋ, Михаило, 1905-2002

Наши у Лазарету / М. [Михаило] Бураковић. - Са илустр.: [Наши у Лазарету] / [Ванђел Бадули]. - Портрети Срба запослених у Лазарету.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 26 (1944), стр. 4-5.

355.72-054.65(=163.41)(430-89)"1944"(091)

COBISS.SR-ID [254977804](#)

150

НИКОЛА, Варинац

Операциона сала у Лазарету / Никола Варинац. - Критика текста М. Бураковића "Наши у Лазарету" из бр. 26 који се односи на операциону салу у Лазарету.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 28 (1944), стр. 6.

355.72-054.65(163.41)(430-89)"1944"(049.3)

COBISS.SR-ID [256238604](#)

364 СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

151

ПОВЕРЕНИШТВО

Прилози за избеглице / Повереништво. - О приложницима и висини новчаних прилога за избеглице. Укупна прикупљена сума: 161.60 марака.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 7 (1942), стр. 6.

070.431:364-56-464(497.11)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [253742348](#)

39 ЕТНОЛОГИЈА. ЕТНОГРАФИЈА. ОБИЧАЈИ. ФОЛКЛОР

152

ДУЊБЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

[Пригодна честитка] / Саша [Александар Дунђеровић]. - Прилог броју 23. - У рубрици "Спорт". - Божићна честитка.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 23 (1944), стр. [10].

395.7"382 Божић"]-054.65(=163.41)(430-89)"1944"

COBISS.SR-ID [255998220](#)

153

ДУЊБЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

[Пригодна честитка] / Саша [Александар Дунђеровић]. - С. К. Србија честита свим друговима Нову годину и предстојеће празнике.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 10.

395.7"383 Нова година"]-054.65(=163.41)(430-89)"1943"

COBISS.SR-ID [257138956](#)

154

ДУЊБЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

[Пригодна честитка] / Саша [Александар Дунђеровић]. - У рубрици "Спорт". - Божићна честитка.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 32 (1945), стр. 8.

395.7"382 Божић"]-054.65(=163.41)(430-89)"1945"

COBISS.SR-ID [254577420](#)

155

ДУЊБЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

[Пригодна честитка] / Саша [Александар Дунђеровић]. - У рубрици "Спорт".
- Ускршња честитка.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 16 (1943), стр. 9.

395.7"382 Ускрс"]-054.65(=163.41)(430-89)"1943"

COBISS.SR-ID [256998924](#)

156

ЂУРЂЕВИЋ, Антоније, јеромонах, 1917-1997

[Пригодна честитка] / јеромонах Антоније [Ђурђевић]. - Са илустр.: [Три мудраца са Истока] / ВБадули [Ванђел Бадули]. - Световно име јеромонаха Антонија: Алекса Ђурђевић. - Божићна честитка.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 23 (1944), стр. 2.

395.7"382 Божић"]-054.65(=163.41)(430-89)"1944"

COBISS.SR-ID [255993356](#)

157

ПОВЕРЕНИШТВО

[Пригодна честитка] / [Повереништво Југословенских ратних заробљеника]. - Са илустр.: [Три мудраца са Истока] / ВБадули [Ванђел Бадули]. - Божићна честитка.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 23 (1944), стр. 2.

395.7"382 Божић"]-054.65(=163.41)(430-89)"1944"

COBISS.SR-ID [255992588](#)

158

С. К. "Југ"

[Пригодна честитка] / С. К. "Југ". - У рубрици "Спорт". - Ускршња честитка.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 16 (1943), стр. 9.

395.7"382 Ускрс"]-054.65(=163.41)(430-89)"1943"

COBISS.SR-ID [256999180](#)

159

СВЕТСКИ одбор Хришћанских заједница младих људи. - Божићна честитка ратним заробљеницима.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 10.

395.7"382 Божић"]-054.65(=163.41)(430-89)"1943"

COBISS.SR-ID [257139468](#)

160

УРЕДНИШТВО

[Пригодна честитка] / Уредништво "Наших дана". - Са илустр.: [Три мудраца са Истока] / ВБадули [Ванђел Бадули]. - Божићна честитка.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 23 (1944), стр. 2.

395.7"382 Божић"]-054.65(=163.41)(430-89)"1944"

COBISS.SR-ID [255991564](#)

161

УРЕДНИШТВО

[Пригодна честитка] / Уредништво. - Новогодишња честитка.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 2.

395.7"383 Нова година"]-054.65(=163.41)(430-89)"1943"

COBISS.SR-ID [257013004](#)

162

УРЕДНИШТВО

Срећна Нова 1945 година / Уредништво. - Вињета уз текст честитке. Тема вињете: логорска жица. - Пригодна честитка.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 32 (1945), стр. 2.

395.7"383 Нова година"]-054.65(=163.41)(430-89)"1945"

COBISS.SR-ID [254571276](#)

163

ЧУПИЋ, Дика

[Пригодна честитка] / капитен Дика "ИП" [Дика Чупић]. - У име клуба, капитен С. К. "Бифтек" друговима жели срећне Божићне празнике и Нову годину.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 10.

395.7"382 Божић"]-054.65(=163.41)(430-89)"1943"

COBISS.SR-ID [257139212](#)

---

6 ПРИМЕЊЕНЕ НАУКЕ. МЕДИЦИНА. ТЕХНИКА

613 ХИГИЈЕНА

164

ЂОРЂЕВИЋ, Чедомир Д.

Савети лекара / Чед. [Чедомир] Ђорђевић. - Илустр. уз текст. Тема илустр.: мушкарац седи за столом на којем је чинија са врућом супом. - О назебу, стомачним тегобама, штетности дувана, исхрани и др.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 6 (1942), стр. 4.

613-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(083.132)

COBISS.SR-ID [253443340](#)

165

МАЛЕНИЋ, Јосиф

Поуке о здрављу : уводна реч / Ј. М. [Јосиф Маленић]. - Вињета уз наслов. - О значају телесне и духовне хигијене заробљеника.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 1 (1942), стр. 3-4.

613-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(083.132)

COBISS.SR-ID [225208332](#)

166

МАЛЕНИЋ, Јосиф

Савети лекара / Ј. М. [Јосиф Маленић]. - Илустр. уз текст. - Савети о исхрани и очувању здравља.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 9 (1942), стр. 2.

613.8-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(083.132)

COBISS.SR-ID [254311692](#)

167

МАЛЕНИЋ, Јосиф

Савети лекара / Јосиф Маленић. - Савети за очување здравља током зимских дана када посебна опасност постоји од прехладе и вашију које преносе пегави тифус.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 11 (1942), стр. 3.

613.8-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(083.132)

COBISS.SR-ID [254324748](#)

168

МАЛЕНИЋ, Јосиф

Савети лекара / Јосиф Маленић. - Савети о очувању здравља током јесењих и зимских дана.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 10 (1942), стр. 4.

613.8-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(083.132)

COBISS.SR-ID [254317580](#)

169

ПОУКЕ о здрављу. - О утицају пролећа на здравље заробљеника.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 3 (1942), стр. [4].

613-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(083.132)

COBISS.SR-ID [225396236](#)

170

СТОЈКОВИЋ, Ђорђе

Новац на штету здравља / Ђ. [Ђорђе] Стојковић. - Вињета испод текста. - О заробљеницима нарушеног здравља, који се оглушују о савете лекара и ризикују живот ради уштеде новца за своју породицу.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 12 (1942), стр. 2.

613.8-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(083.132)

COBISS.SR-ID [255751180](#)

616 ПАТОЛОГИЈА. КЛИНИЧКА МЕДИЦИНА

171

ЂОРЂЕВИЋ, Чедомир Д.

Поуке о здрављу / Чедомир Д. Ђорђевић. - Вињета уз наслов. - О пегавом тифусу.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 2 (1942), стр. 3.

616.927-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(083.132)

COBISS.SR-ID [225380364](#)

172

МАЛЕНИЋ, Јосиф

Савети лекара / Јосип [Јосиф] Маленић. - Вињете уз текст. - О повредама и хигијени.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 4/5 (1942), стр. 4.

616-001]-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(083.132)

613-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(083.132)

COBISS.SR-ID [225528844](#)

173

СТОЈКОВИЋ, Ђорђе

Савети лекара / Ђ. [Ђорђе] Стојковић. - Вињета уз наслов. - О туберколози.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 7 (1942), стр. 4.

616.24-002.5-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(083.132)

COBISS.SR-ID [253725196](#)

634 ВОЋАРСТВО.ВИНОГРАДАРСТВО

174

С. Т. Ђ.

О инсектима и њиховом значају у опште а нарочито у воћарству / С. Т. Ђ. - Вињета уз наслов. Тема вињете: воће на грани. - О штеточинама у воћњацима.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 19 (1943), стр. 3.

634.1:632.76

COBISS.SR-ID [256499980](#)

---

7 УМЕТНОСТ. АРХИТЕКТУРА. ФОТОГРАФИЈА. МУЗИКА. СПОРТ

175

КОСТИЋ, Ђорђе В.

О српској народној уметности / Ђорђе Костић. - Иницијал на почетку сваког пасуса и вињетама уз иницијал и испод текста. Вињете илустровао Бора Милосављевић. Тема вињета: грнчарија са мотивима српске народне уметности. - О богатству и лепотама српске народне уметности.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 20/21 (1943), стр. 2.

7.031.4(=163.41)

COBISS.SR-ID [255358476](#)

176

КОСТИЋ, Ђорђе В.

Уметност / Ђорђе Костић. - Иницијал на почетку текста. - О уметности.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 6 (1942), стр. 2.

7.01

COBISS.SR-ID [253442060](#)

177

МИХАЈЛОВИЋ, Боривоје С.

О уметности и уметнику / Бора Михајловић. - Иницијал на почетку текста и вињетама уз иницијал и испод текста. - О уметности као естетичкој контемплацији свевремених идеала човечанства: лепоте, доброте и истине.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 28 (1944), стр. 2.

7.01

COBISS.SR-ID [256205068](#)

178

РИСТИЋ, Радивој

Размишљајмо : уводна реч на уметничкој приредби одржаној у логору 26. 7. 1942. / Радивој Ристић. - Иницијал на почетку текста. - О уметности као узвишеној категорији.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 7 (1942), стр. 2.

7.01

COBISS.SR-ID [253724172](#)

73/76 ЛИКОВНЕ УМЕТНОСТИ

179

КОСТИЋ, Ђорђе В.

Кроз уметнички атеље / К. [Ђорђе В. Костић]. - Са илустр.: [Уметнички атеље у логору] / К. [Ђорђе В. Костић]. - О сликарском и вајарском одсеку у логору.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 6 (1942), стр. 2.

73/75-054.65(=163.41)(430-89)"1942"

COBISS.SR-ID [253442316](#)

180

КОСТИЋ, Ђорђе В.

О српској уметности / Ђ. [Ђорђе В.] Костић. - Вињета у заглављу: [Паунови] / Ђ К [Ђорђе В. Костић] и у подножју текста. - О развоју српске ликовне уметности од доласка Срба на Балкан до Другог светског рата.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 3 (1942), стр. [2].

73/76(=163.41)"1912/1941"

COBISS.SR-ID [225393676](#)

741/744 ЦРТАЊЕ

181

БАДУЛИ, Ванђел, 1909-1995

[Благосиљање] [Сликовна грађа] / [Ванђел Бадули]. - Податак о илустратору на стр. 7. - Цртеж непр. облика 7.5 x 6 cm; без потписа. - На цртежу, свештеник благосиља тројицу верника. - Илустр. уз текст: Прослава Св. Саве у нашој рад. [радној] команди / Никола Поткоњак.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 25 (1944), стр. 4.

741.046.3:27-546.2(084.11)

COBISS.SR-ID [256114956](#)

182

БАДУЛИ, Ванђел, 1909-1995

[Војничко посуђе] [Сликовна грађа] / В [Ванђел] Бадули. - Цртеж са насл. стр. 19 x 18.5 cm; шапирографисан, отисак црне боје; потпис у доњем десном углу: ВБадули 1944; на матрици рађен тушем. - На цртежу је сет војничког посуђа: мањерка, кашика, шерпа, чутура....

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 24 (1944), стр. [1].

741.044:642.72-054.65(=163.41)(430-89)"1944"(084.11)

COBISS.SR-ID [256045324](#)

183

БАДУЛИ, Ванђел, 1909-1995

[Заробљеник са фрулом] [Сликовна грађа] / В [Ванђел] Бадули. - Цртеж са насл. стр. 18.5 x 18 cm; шапирографисан, отисак црне боје; потпис у доњем десном углу: ВБадули 1943; на матрици рађен тушем. - На цртежу су је фрулаш Гвозден.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 23 (1944), стр. [1].

741.041.2:788.1.077(=163.41)(430-89)"1943"(084.11)

COBISS.SR-ID [255989004](#)

184

БАДУЛИ, Ванђел, 1909-1995

[Заробљеник чита писмо] [Сликовна грађа] / В [Ванђел] Бадули. - Цртеж са насл. стр. 19 x 18.5 cm; шапирографисан, отисак зелене боје; потпис у доњем десном углу: ВБадули 1944; на матрици рађен тушем. - На цртежу заробљеник у српској униформи седи за столом и чита писмо док упаљена цигарета догоревала на кутији за дуван.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 25 (1944), стр. [1].

741.044-054.65(=163.41)(430-89)"1944"(084.11)

COBISS.SR-ID [256108044](#)

185

БАДУЛИ, Ванђел, 1909-1995

[Лагер Лазарет Сталага XVII Б] [Сликовна грађа] / В [Ванђел] Бадули. - Цртеж непр. облика 25.5 x 38 cm; потпис на централном цртежу у горњем десном углу: ВБадули. - Цртеж се састоји од сета слика са мотивима болести, узрочника болести, стручних интервенција, медицинских справа и др. - Илустр. уз текст: Лагер Лазарет Сталага XVII Б / М. [Михаило] Бураковић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 23 (1944), стр. 4-5.

741.044:355-72]-054.65(430-89)(084.11)

COBISS.SR-ID [255995148](#)

186

БАДУЛИ, Ванђел, 1909-1995

[Наши у Лазарету] [Сликовна грађа] / [Ванђел Бадули]. - Податак о уметнику на стр. 4-5. - Цртеж непр. облика 24.5 x 13 cm; са потписом доле десно: В. Бадули 1944. - На цртежу су портрети запослених у Лазарету. - Илустр. уз текст: Наши у Лазарету / М. [Михаило] Бураковић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 26 (1944), стр. 4-5.

741.041.5-054.65"1944"(084.11)

COBISS.SR-ID [254978316](#)

187

БАДУЛИ, Ванђел, 1909-1995

[Српска православна црква] [Сликовна грађа] / ВБ. [Ванђел Бадули]. - Цртеж непр. облика 7.5 x 6 cm; потпис у доњем десном углу: ВБ. - На цртежу је осамљена црквица у рашком стилу и природном крајолику. - Илустр. уз текст: Прослава Св. Саве у нашој рад. [радној] команди / Никола Поткоњак.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 25 (1944), стр. 4.

741.04:27-523.4(497.11)(084.11)

COBISS.SR-ID [256115212](#)

188

БАДУЛИ, Ванђел, 1909-1995

[Три мудраца са Истока] [Сликовна грађа] / В [Ванђел] Бадули. - Цртеж непр. облика 12 x 18 cm; потпис у доњем десном углу: ВБадули. - На цртежу, три мудраца са Истока (Валтазар, Мелхиор и Каспар) следе Витлејемову звезду на небу, чија светлост обасјава поруку Рождственог појања: "А на земљи мир" (Лк. 2, 14). - Илустр. уз Божићне честитке Уредништва "Наших дана", Повереништва Југословенских ратних заробљеника и "молитвеника пред Господом" јеромонаха Антонија.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 23 (1944), стр. 2.

741.046.3:27-565.3"1944"(084.11)

COBISS.SR-ID [255993612](#)

189

БАДУЛИ, Ванђел, 1909-1995

[Улазна капија Сталага XVII-B] [Сликовна грађа] / В. [Ванђел] Бадули. - Податак о илустратору на стр. 4-5. - Цртеж са насл. стр. 17.5 x 17.5 cm; шапирографисан, отисак црне боје; потпис доле десно: ВБадули 1944; на матрици рађен тушем. - На цртежу је улазна капија логора са натписом: М. Stammlager XVIIIВ.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 26 (1944), стр. [1].

741.044:725.6-054.65(430-89)"1944"(084.11)

COBISS.SR-ID [254888460](#)

190

БАДУЛИ, Ванђел, 1909-1995

[Фатаморгана] [Сликовна грађа] / [Ванђел Бадули]. - Податак о илустратору на стр. 4-5. - Вињета непр. облика 9.5 x 17.5 cm; без потписа. - Тема вињете: жена са дугом пуштеном косом коју носи ветар. - Вињета уз текст: [Крикне понекад у мркој ноћи...] / Бор. [Боривоје С.] Михајловић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 26 (1944), стр. 2.

741.041-055.2(084.11)

COBISS.SR-ID [254888972](#)

191

[ВАСКРСЕЊЕ Христово] [Сликовна грађа]. - Цртеж 11.5 x 8.5 cm; без потписа. - На цртежу је у гро плану приказано Христово васкрсење и Дух Свети који лебди над Христом у облику светлоснога голуба. У позадини цртежа је брдо са три крста који симболизују Голготу. - Илустр. уз текст: Основи наше вере.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 1 (1942), стр. 3.

741.046.3:27-312.9-187.6(084.11)

COBISS.SR-ID [253009676](#)

192

ВОЈЋЕШИНСКИ, С.

Тип Динарца [Сликовна грађа] / WS [С. Војћешински]. - Податак о наслову и уметнику на стр. 9. - Цртеж са насл. стр. 20.5 x 18.5 cm; шапирографисан, отисак црне боје; потпис у доњем десном углу: WS; на матрици рађен тушем. - На цртежу је профил мушкарца са брковима, изразите физиономије лица, са капом на глави и лулом у устима.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 12 (1942), стр. [1].

741.041.5(=163.41)(497.15)(084.11)

COBISS.SR-ID [255750668](#)

193

[ДОМ] [Сликовна грађа]. - Цртеж 4 x 18 cm; без потписа. - На цртежу два дечака журним кораком иду кући. - Илустр. уз песму: Писмо мајци.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 3 (1942), стр. [4].

741.041.7:643(497.11)(084.11)

COBISS.SR-ID [253200396](#)

194

ЈОВАНОВИЋ, Радиша

Бетовенов споменик у Гнајксендорфу [Сликовна грађа] / Рада [Радиша Јовановић]. - Податак о уметнику на стр. 9. - Цртеж са насл. стр. 19.5 x 18.5 cm; шапирографисан, отисак тамно браон боје; потпис у доњем левом углу: Рада; на матрици рађен тушем. - На цртежу је Бетовенов споменик у Гнајксендорфу у чијој непосредној близини се током Другог светског рата налазио заробљенички логор Сталаг XVII-Б. Бетовенова маска на споменику рађена је по узору на глинени отисак Бетовеновог лица који је начинио бечки вајар Франц Клајн (Franz Klein) 1812. године.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 18 (1943), стр. [1].

741.04:725.9]:78.071.1 Бетовен Л. В.(084.11)

COBISS.SR-ID [256369676](#)

195

ЈОВАНОВИЋ, Радиша

[Бетовенова кућа у Гнајксендорфу] [Сликовна грађа] / [Радиша Јовановић]. - Податак о илустратору на стр. 9. - Цртеж непр. облика 6.5 x 17.5 cm; без потписа. - На цртежу је Дворац Васерхоф (Schloss Wasserhof) у Гнајксендорфу, познатији данас као Бетовенова кућа (Beethovenhaus), која је од 1819. до 1836. године била у власништву Бетовеновог брата Јохана (Johann van Beethoven), апотекара из Линца. Крајем 1826. године, Бетовен је у братовљевој кући компоновао своје последње квартете. Током Другог светског рата, у непосредној близини дворца, налазио се заробљенички логор Сталаг XVII-Б. - Илустр. уз текст: Бетовен у Гнајксендорфу / Р. [Радивој Ристић].

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 18 (1943), стр. 2.

741.04:728.83]:78.071.1 Бетовен Л. В.(084.11)

COBISS.SR-ID [256370700](#)

196

ЈОВАНОВИЋ, Радиша

[Вража уочи Божића] [Сликовна грађа] / [Радиша Јовановић]. - Податак о илустратору на стр. 9. - Цртеж 5 x 7.5 cm; без потписа. - На цртежу трговац баца орахе преко куће. - Илустр. уз текст: Вражбине Јована Томића / препричао Мића Вел. Лецић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 17 (1943), стр. 5.

741.046.3:27.565.3(084.11)

COBISS.SR-ID [257003020](#)

197

ЈОВАНОВИЋ, Радиша

На путу за логор [Сликовна грађа] / Рада [Радиша Јовановић]. - Податак о уметнику на стр. 9. - Цртеж са насл. стр. 20 x 18.5 cm; шапирографисан, отисак црне боје; потпис доле лево: Рада; на матрици рађен тушем. - На цртежу је приказ из природе на путу за логор: суво дрво, хумка крај дрвета и крст са распећем у позадини.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 17 (1943), стр. [1].

741.047(430-89)(084.11)

COBISS.SR-ID [256999436](#)

198

ЈОВАНОВИЋ, Радиша

Соба Радне команде В. 734/G.W [Сликовна грађа] / Рада [Радиша Јовановић]. - Податак о уметнику на стр. 9. - Цртеж са насл. стр. 19 x 18.5 cm; шапирографисан, отисак тамно браон боје; потпис у доњем десном углу: Рада; на матрици рађен тушем. - На цртежу је соба Радне команде скромним намештајем који чине седам кревета од којих су три на спрат, сто са столицом и клупом за седење и пећ.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 19 (1943), стр. [1].

741.044:725.181(430-89)(084.11)

COBISS.SR-ID [256379148](#)

199

ЈОВАНОВИЋ, Радиша

[Срески начелник и сељак] [Сликовна грађа] / [Радиша Јовановић]. - Податак о илустратору на стр. 9. - Цртеж непр. облика 7 x 11 cm; без потписа. - На цртежу је срески начелник на коњу и сељак који му прича о општинском "уређењу". - Илустр. уз текст: Уређена општина / Славко М. Јовановић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 19 (1943), стр. [1].

741.041.8:353.5-057.162(084.11)

COBISS.SR-ID [256519948](#)

200

ЈОВАНОВИЋ, Радиша

[Сталаг] [Сликовна грађа] / Р. [Радиша Јовановић]. - Податак о илустратору на стр. 9. - Цртеж 4.5 x 9 cm; потпис доле десно: Р. - На цртежу је кула стражара и дрвеће иза бодљикаве жице. - Илустр. уз песму: Друштво "Лакоћемо" / Драгољуб М. Рајић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 17 (1943), стр. 4.

741.044:355.257.7(430-89)(084.11)

COBISS.SR-ID [257002252](#)

201

ЈОВАНОВИЋ, Славко М.

[Мајка и ћерка] [Сликовна грађа] / [Сл. [Славко М.] Јовановић]. - Податак о илустратору на стр. 9. - Цртеж 6.5 x 5.5 cm; без потписа. - На цртежу мајка седи на клупи између два дрвета и десном руком држи леву ручицу своје малене ћерке која стоји на клупи, придржавајући се својом десном ручицом за леву руку своје мајке. - Илустр. уз текст: Мајка / А. Панић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 33/34 (1945), стр. 2.

741.041-055/.62(084.11)

COBISS.SR-ID [254649612](#)

202

ЈОВАНОВИЋ, Славко М.

[Споменик другу] [Сликовна грађа] / [Сл. [Славко М.] Јовановић]. - Податак о илустратору на стр. 9. - Цртеж непр. облика 8 x 5.5 cm; без потписа. - Цртеж троделног споменика са епитафом почившем другу Драгиши Басарићу (1912-1944). - Илустр. уз текст: Споменик другу / Витомир Сарић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 33/34 (1945), стр. 2.

741.044:725.945"1944"(084.11)

COBISS.SR-ID [254674956](#)

203

КОСТИЋ, Ђорђе В.

[Васкрсење Христово] [Сликовна грађа] / Ђ. К. [Ђорђе В. Костић]. - Податак о уметнику на стр. 9. - Цртеж са насл. стр. 19.5 x 18.5 cm; шапирографисан, отисак црне боје; потпис доле десно у монограму: Ђ. К 1943; на матрици рађен тушем. - На цртежу је у гро плану приказано Христово васкрсење са светлосним ореолом око тела. У позадини цртежа је брдо са три крста који симболизују Голготу.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 16 (1943), стр. [1].

741.046.3:27-312.9-187.6"1943"(084.11)

COBISS.SR-ID [256991500](#)

204

КОСТИЋ, Ђорђе В.

Грачаница на Косову [Сликовна грађа] / Ђ. [Ђорђе] В. Костић. - Податак о наслову и уметнику на стр. 9. - Цртеж са насл. стр. 19.5 x 18.5 cm; шапирографисан, отисак црне боје; потпис доле десно: Ђ. В. Костић; на матрици рађен тушем. - На цртежу је манастир Грачаница.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 20/21 (1943), стр. [1].

741.046.3:27-523.4(497.115 Грачаница)(084.11)

COBISS.SR-ID [255264524](#)

205

КОСТИЋ, Ђорђе В.

[Заробљенички логор] [Сликовна грађа] / Ђ. [Ђорђе В.] Костић. - Цртеж са насл. стр. 20 x 19 cm; шапирографисан, отисак црне боје; потпис у доњем десном углу: Ђ. Костић 1942; на матрици рађен тушем. - На цртежу су две бараке иза бодљикавих жица, од којих је једна означена бројем 22. Испред барака и бодљикавих жица су заробљени војници у свакодневном послу. Над логором су се надвили тамни облаци из којих се помаља неколико сунчевих зрака.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 2 (1942), стр. [1].

741.044:355.257.7(430-89)"1942"(084.11)

COBISS.SR-ID [225216268](#)

206

КОСТИЋ, Ђорђе В.

[Картароши и кибицери] [Сликовна грађа] / Kostić [Ђорђе В. Костић]. - Податак о уметнику на стр. 6. - Цртеж са насл. стр. 19 x 19.5 cm; шапирографисан, отисак црне боје; потпис доле десно: Kostić; на матрици рађен тушем. - На цртежу, бројни кибицери су окупљени око стола за којим седе четворица заробљеника и картају се.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 30 (1944), стр. [1].

741.041-054.65(=163.41)(430-89)(084.11)

COBISS.SR-ID [255148812](#)

207

КОСТИЋ, Ђорђе В.

[Мајка и син мезимац] [Сликовна грађа] / Ђ.К [Ђорђе В. Костић]. - Цртеж 5.5 x 9 cm; потпис у горњем левом углу: Ђ.К. - На цртежу мајка у десној руци држи јабуку, а леву руку пружа сину. - Илустр. уз песму: Из писама једнога оца / П. М. [Петар Мојсиловић].

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 1 (1942), стр. 2.

741.041-055.52/.62(084.11)

COBISS.SR-ID [252988684](#)

208

КОСТИЋ, Ђорђе В.

[Молитва Св. Сави] [Сликовна грађа] / Ђ. К. [Ђорђе В. Костић]. - Цртеж 10.5 x 9 cm; потпис у доњем десном углу: Ђ. К. - На цртежу се родитељи са сином у наручју мајке моле Св. Сави, који у руци држи "Житије", док се изнад њих вијори трака са годином: 1942. - Илустр. уз песму: Молитва Св. Сави / М. [Мата] Милошевић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 1 (1942), стр. 4.

741.046.3:27-534.3(084.11)

COBISS.SR-ID [253015564](#)

209

КОСТИЋ, Ђорђе В.

[Паунови] [Сликовна грађа] / Ђ К [Ђорђе В. Костић]. - Вињета у заглављу непр. облика 9 x 18 cm; потпис у доњем средишњем делу орнамента, скривен: Ђ К. - Тема вињете: два пауна у флоралном орнаменту између којих је чинија са воћем. - Вињета уз текст: О српској уметности / Ђ. [Ђорђе В.] Костић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 3 (1942), стр. [2].

741.042/.043:598.261.7(084.11)

COBISS.SR-ID [253044492](#)

210

КОСТИЋ, Ђорђе В.

[Piaristenkirche] [Сликовна грађа] / Ђ. К. [Ђорђе В. Костић]. - Податак о илустратору на стр. 6. - Цртеж 12 x 8 cm; потпис доле десно: Ђ. К. - На цртежу је римокатоличка Пијаристичка црква из 15. века, најстарија црква у Кремсу. - Илустр. уз текст: Кремс / Ђорђе В. Костић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 22 (1943), стр. 2.

741.046.3:27-523.4(430-89)(084.11)

COBISS.SR-ID [256294156](#)

211

КОСТИЋ, Ђорђе В.

Православни олтар у логорској цркви [Сликовна грађа] / Ђ. [Ђорђе В.] Костић. - Податак о наслову на стр. 2. - Цртеж са насл. стр. 20 x 20 cm; шапирографисан, отисак браон боје; потпис доле лево: Ђ. Костић; на матрици рађен гушем. - На цртежу је олтар у логорској цркви.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 4/5 (1942), стр. [1].

741.046:271.222(497.11)-526.2]:355.257.7(430-89)(084.11)

COBISS.SR-ID [225520396](#)

212

КОСТИЋ, Ђорђе В.

[Пресвета Богородица са Исусом Христом у наручју] [Сликовна грађа] / [Ђорђе В. Костић]. - Податак о уметнику на стр. 4. - Цртеж са насл. стр. 19 x 19 cm; шапирографисан, двобојни отисак, црно-црвени; без потписа; на матрици рађен тушем. - На цртежу је Пресвета Богородица у црвеној порфири са Исусом Христом у наручју. Пресвета Богородица у левој руци држи пелену, а Исус Христ у десној руци држи небеску куглу без крста.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 32 (1945), стр. [1].

741.046.3:27-312.47(084.11)

COBISS.SR-ID [254571020](#)

213

КОСТИЋ, Ђорђе В.

[Pulverturm] [Сликовна грађа] / Ђ.К. [Ђорђе В. Костић]. - Податак о илустратору на стр. 6. - Цртеж 9.5 x 8.5 cm; потпис у доњем левом углу: Ђ.К. - На цртежу је Прашка кула с краја 15. века у Кремсу. - Илустр. уз текст: Кремс / Ђорђе В. Костић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 22 (1943), стр. 3.

741.04:725.96(430-89)(084.11)

COBISS.SR-ID [256308236](#)

214

КОСТИЋ, Ђорђе В.

[Путник] [Сликовна грађа] / [Ђорђе В. Костић]. - Податак о уметнику на стр. 9. - Цртеж са насл. стр. 18.5 x 19.5 cm; шапирографисан, двобојни отисак, црно-плави; без потписа; на матрици рађен тушем. - На цртежу је путник мршаваг, уморног и забринутог лица, бос и скромно одевен, са штапом у десној руци и посудом у левој руци. Вијугав пут испред и иза њега симболично показује да је на пола пута до одредишта. Иза његових леђа су тамни облаци из којих се пробијају зраци сунца.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 33/34 (1945), стр. [1].

741.041-057.68(084.11)

COBISS.SR-ID [254674444](#)

215

КОСТИЋ, Ђорђе В.

[Рождество Христово - Божић] [Сликовна грађа] / [Ђорђе В. Костић]. - Податак о уметнику на стр. 9. - Цртеж са насл. стр. 21 x 18 cm; шапирографисан, отисак црне боје; без потписа; на матрици рађен тушем. - На цртежу Пресвета Богородица седи са Христом у наручју, са њене десне стране су јасле са пеленом, а испред њих стоји Јосиф са ореолом око главе. Изнад њихових глава је Витлејемска звезда и анђео у чијим рукама се вијори трака са хришћанским поздравом: Христос се роди!.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. [1].

741.046.3:27-565.3"1943"(084.11)

COBISS.SR-ID [257012748](#)

216

КОСТИЋ, Ђорђе В.

[Steiner Tor] [Сликовна грађа] / Ђ. К [Ђорђе В. Костић]. - Податак о уметнику на стр. 6. - Цртеж са насл. стр. 19.5 x 18.5 cm; шапирографисан, отисак црне боје; потпис доле десно: Ђ. К; на матрици рађен тушем. - На цртежу је Камена капија из 15. века, симбол града Кремса на Дунаву (данашња Аустрија).

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 22 (1943), стр. [1].

741.046.3:27-523.4(430-89)(084.11)

COBISS.SR-ID [256242956](#)

217

КОСТИЋ, Ђорђе В.

[Уметнички атеље у логору] [Сликовна грађа] / К. [Ђорђе В. Костић]. - Цртеж 3 x 18.5 cm; потпис горе десно: К. - На цртежу су три уметника у стваралачком заносу, два вајара и један сликар. - Илустр. уз текст: Кроз уметнички атеље / К. [Ђорђе В. Костић].

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 6 (1942), стр. 2.

741.041.8:7.022.82-054.65(=163.41)(430-89)(084.11)

COBISS.SR-ID [253442572](#)

218

КОСТИЋ, Ђорђе В.

Штрацинг [Сликовна грађа] / Ђ. [Ђорђе] Костић. - Подаци о наслову и уметнику на стр. 4. - Цртеж са насл. стр. 20 x 19.5 cm; шапирографисан, отисак црне боје; без потписа; на матрици рађен кредом. - Цртеж са мотивом хришћанске цркве.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 9 (1942), стр. [1].

741.047:27-523.4(430-89)(084.11)

COBISS.SR-ID [254150668](#)

219

КОСТИЋ, Ђорђе В.

[Wengrafhof] [Сликовна грађа] / Ђ.К. [Ђорђе В. Костић]. - Податак о илустратору на стр. 6. - Цртеж 10 x 8.5 cm; потпис испод цртежа у доњем десном углу: Ђ.К. - На цртежу је трем из 15. века у Кремсу, са детаљима ренесансне готике. - Илустр. уз текст: Кремс / Ђорђе В. Костић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 22 (1943), стр. 3.

741.04:728.98(430-89)(084.11)

COBISS.SR-ID [256296460](#)

220

[ЛОГОРСКА барака] [Сликовна грађа]. - Цртеж са насл. стр. 19.5 x 19 cm; шапирографисан, отисак црне боје; потпис доле десно нечитак, са годином уз потпис "42"; на матрици рађен тушем. - На цртежу је логорска барака над којом су се надвили тамни облаци.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 7 (1942), стр. [1].

741.044:725.181(430-89)"1942"(084.11)

COBISS.SR-ID [253581324](#)

221

ЛУБАРДА, Петар, 1907-1974

[Живот у немачком заробљеништву] [Сликовна грађа] / [Петар] Лубарда. - Цртеж са насл. стр. 20 x 17.5 cm; шапирографисан, отисак црне боје; потпис доле десно: Лубарда; на матрици рађен тушем. - На цртежу су четворица заробљеника у логорској бараци, од којих тројица стоје (један чита, други посматра, трећи је окренут леђима), а један седи и крпи похабану одећу.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 1 (1942), стр. [1].

741.044:355.257.7(=163.41)(430-89)(084.11)

COBISS.SR-ID [225298700](#)

222

ЛУБАРДА, Петар, 1907-1974

[Заробљеник руча] [Сликовна грађа] / [Петар] Лубарда. - Цртеж са насл. стр. 19 x 17.5 cm; шапирографисан, отисак црне боје; потпис доле десно: Лубарда; на матрици рађен тушем. - На цртежу заробљеник седи на доњем спрату кревета у бараци са посудом на крилу и кашиком у руци.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 3 (1942), стр. [1].

741.044-054.65(=163.41)(430-89)(084.11)

COBISS.SR-ID [225393420](#)

223

ЛУБАРДА, Петар, 1907-1974

[Мајка и ћерка] [Сликовна грађа] / [Петар Лубарда]. - Податак о илустратору на стр. 12. - Цртеж непр. облика 5.5 x 18 cm; без потписа. - На цртежу мајка и ћерка седе на клупи у природи окренуте леђима. Мајка гледа у ћерку и грли је десном руком. Са мајчине леве стране је кошара са храном. - Илустр. уз текст: Помозимо и ми избеглице / Повереништво и уређивачки одбор "Наши дани".

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 4/5 (1942), стр. 6.

741.041-055/.62(084.11)

COBISS.SR-ID [226241548](#)

224

ЛУБАРДА, Петар, 1907-1974

Наша штампарија [Сликовна грађа] / Л. [Петар Лубарда]. - Податак о наслову и уметнику на стр. 12. - Цртеж 29 x 19 cm; шапирографисан, отисак црне боје; потпис доле лево: Л.; на матрици рађен тушем. - На цртежу је шапирограф на којем је отискиван лист "Наши дани".

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 4/5 (1942), стр. 9.

741.04:655.1/.3]:355.257.7(=163.41)(430-89)(084.11)

COBISS.SR-ID [254142476](#)

225

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бора

[Београдска тврђава] [Сликовна грађа] / Вога [Бора Милосављевић]. - Податак о уметнику на стр. 8. - Цртеж са насл. стр. 19 x 18 cm; шапирографисан, отисак црне боје; потпис доле десно: Вога; на матрици рађен тушем. - На цртежу је Деспотова капија са Диздаревом кулом тзв. Источна горњоградска капија на Калемегдану у Београду.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 29 (1944), стр. [1].

741.04:725.96(497.11 Београд)(084.11)

COBISS.SR-ID [255125004](#)

226

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бора

[Божић] [Сликовна грађа] / [Бора Милосављевић]. - Податак о илустратору на стр. 9. - Цртеж 7 x 11 cm; без потписа. - На цртежу су приказани обичаји за Божић: српски заробљеник посипа пшеницу испред тројице другова који уносе бадњак. - Илустр. уз текст: Како смо прослављали наш други Божић / Живојин Десанчић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 15 (1943), стр. 2.

741.046.3:27-565.3(=163.41)(430-89)"1943"(084.11)

COBISS.SR-ID [256965132](#)

227

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бора

[Вагабундо] [Сликовна грађа] / [Бора Милосављевић]. - Податак о илустратору на стр. 8. - Цртеж непр. облика 9 x 6 cm; без потписа. - На цртежу је заробљеник Коча из бараке бр. 4. - Илустр. уз текст: Заробљенички портрети / Александар Наумовић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 29 (1944), стр. 4.

741.041.5-054.65(=163.41)(430-89)(084.11)

COBISS.SR-ID [255140876](#)

228

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бора

[Друг] [Сликовна грађа] / Бора [Милосављевић]. - Цртеж непр. облика 5 x 9.5 cm; потпис у доњем десном углу: Бора. - На цртежу, младић седи замишљен испод дрвета. - Илустр. уз песму: Друг друга разговара / Перо [Вуковић].

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 10 (1942), стр. 3.

741.041.2(084.11)

COBISS.SR-ID [254317324](#)

229

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бора

[Заробљеник чита писмо] [Сликовна грађа] / Бора [Бора Милосављевић]. - Податак о уметнику на стр. 8. - Цртеж са насл. стр. 19 x 18 cm; шапирографисан, отисак црне боје; потпис доле десно: Бора; на матрици рађен кредом. - На цртежу, заробљеник у српској војничкој униформи седи на клупи и чита писмо.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 27 (1944), стр. [1].

741.044-054.65(=163.41)(430-89)(084.11)

COBISS.SR-ID [255087372](#)

230

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бора

[Заробљеник чита писмо] [Сликовна грађа] / Бора [Бора Милосављевић]. - Податак о уметнику на стр. 9. - Цртеж са насл. стр. 19 x 18.5 cm; шапирографисан, отисак црне боје; потпис у доњем левом углу: Бора; на матрици рађен тушем. - На цртежу је заробљеник у српској униформи који стоји ослоњен на бараку и чита писмо.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 15 (1943), стр. [1].

741.044-054.65(=161.1)(430-89)(084.11)

COBISS.SR-ID [256960268](#)

231

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бора

[Заробљеници испред бараке број 9] [Сликовна грађа] / Бора [Бора Милосављевић]. - Податак о аутору на стр. 8. - Цртеж са насл. стр. 19 x 17.5 cm; шапирографисан, отисак црне боје; потпис доле десно: Вога; на матрици рађен тушем. - На цртежу, заробљеници у српској војничкој униформи стоје и разговарају испред бараке број 9.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 28 (1944), стр. [1].

741.044:355.1-054.65(=163.41)(430-89)(084.11)

COBISS.SR-ID [256120076](#)

232

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бора

[Земљорадник] [Сликовна грађа] / Б. [Бора Милосављевић]. - Цртеж непр. облика 8.5 x 18 cm; са потписом у доњем десном углу: Б. - На цртежу земљорадник оре њиву дрвеним плугом који вуче во, док сунце залази иза брда. У позадини су ласте, кућа и дрвеће. - Илустр. уз песму: [Ти ме питаш кога волим...] / Радосав Лекић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 9 (1942), стр. 3.

741.041.7:631.115.11(084.11)

COBISS.SR-ID [254312716](#)

233

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бора

[Кућа на обали] [Сликовна грађа] / Б. [Бора Милосављевић]. - Податак о илустратору на стр. 9. - Цртеж 20.5 x 18.5 cm; потпис у доњем десном углу: Б. - На цртежу је кућа на обали реке којом плови једрењак и над којом прелећу галебови. - Илустр. уз песму Мајци Србији / Миле Ј. Арежина.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 12 (1942), стр. 5.

741.047(084.11)

COBISS.SR-ID [255753484](#)

234

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бора

[На вашару] [Сликовна грађа] / [Бора Милосављевић]. - Податак о уметнику на стр. 9. - Цртеж 4 x 18.5 cm; без потписа. - На цртежу, газда Сима продаје кобилу Циганину. - Илустр. уз текст: На вашару / Танасије Илић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 16 (1943), стр. 5.

741.041.7:394.6(084.11)

COBISS.SR-ID [256993804](#)

235

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бора

[Наши дани] [Сликовна грађа] / БорМил. [Бора Милосављевић]. - Податак о уметнику на стр. 6. - Цртеж са насл. стр. 28 x 19.5 cm; шапирографисан, отисак црне боје; потпис у доњем десном углу: БорМил.; на матрици рађен тушем. - На цртежу су тројица заробљеника, од којих један стоји крај шпорета и кува, а друга двојица седе, један чита писмо, а други рукописни лист "Наши дани".

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 31 (1944), стр. [1].

741.044:316.728-054.65(=163.41)(430-89)(084.11)

COBISS.SR-ID [254389772](#)

236

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бора

[Отац, син и магарцац] [Сликовна грађа] / Б. [Бора Милосављевић]. - Цртеж 7 x 9 cm; потпис у доњем десном углу: Б. - На цртежу отац и син јашу магарца. - Илустр. уз нар. приповетку: Свијету се не може угодити.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 11 (1942), стр. 3.

741.041.7(084.11)

COBISS.SR-ID [254324492](#)

237

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бора

[Пастирска идила] [Сликовна грађа] / [Бора Милосављевић]. - Податак о илустратору на стр. 10. - Цртеж непр. облика 6.5 x 17 cm; без потписа. - На цртежу пастир свира фрулу и чува овце. У позадини су сеоске куће. - Илустр. уз текст: Писмо из Лесковац / Митар Перовић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 10 (1942), стр. 5.

741.041.7(084.11)

COBISS.SR-ID [254318860](#)

238

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бора

[Повратак са радне команде] [Сликовна грађа] / Бора Милосављевић. - Цртеж са насл. стр. 20 x 18.5 cm; шапирографисан, отисак црне боје; потпис у доњем десном углу: Бора Милосављевић; на матрици рађен кредом. - На цртежу је заробљеник који се враћа са рада носећи лопату преко рамена. У позадини, из оцака сеоских кућа вије се дим.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 11 (1942), стр. [1].

741.041-054.65(=163.41)(430-89)(084.11)

COBISS.SR-ID [254323468](#)

239

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бора

[Свети Сава] [Сликовна грађа] / Б. [Бора Милосављевић]. - Податак о илустратору на стр. 9. - Цртеж 6.5 x 8 cm; потпис у доњем десном углу: Б. - На цртежу је Свети Сава. - Илустр. уз текст: У смислу Светосавља / Ђорђе Костић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 3.

741.046.3:27-36]:929 Сава, свети(084.11)

COBISS.SR-ID [257078028](#)

240

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бора

[Слава] [Сликовна грађа] / [Бора Милосављевић]. - Податак о илустратору на стр. 9. - Цртеж 4.5 x 8 cm; без потписа. - На цртежу, српски заробљеници седе за столом на којем гори славска свећа. - Илустр. уз текст: Славе и начин прослављања у логору / Душан Војновић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 14 (1943), стр. 2.

741.046.3:27-565.79(=163.41)(430-89)(084.11)

COBISS.SR-ID [256727308](#)

241

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бора

[Српски голгетер] [Сликовна грађа] / Бора [Бора Милосављевић]. - Цртеж са насл. стр. 20 x 20 cm; шапирографисан, отисак црне боје; потпис доле десно: Вога; на матрици рађен тушем. - Цртеж са мотивом фудбалске утакмице у логору. На цртежу доминира српски голгетер у дресу српске репрезентације који шутира лопту. У другом плану су два фудбалера у покрету и голман на голу. Позадину цртежа чине кула-стражара и навијачи иза бодљикаве жице.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 6 (1942), стр. [1].

741.044:796.332-054.65(=163.41)(430-89)(084.11)

COBISS.SR-ID [253441804](#)

242

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бора

[У жицама] [Сликовна грађа] / Бора Милосављевић. - Цртеж са насл. стр. 20 x 19.5 cm; шапирографисан, отисак црне боје; потпис у доњем десном углу: Бора Милосављевић; на матрици рађен кредом. - На цртежу тројица заробљеника разговарају преко бодљикаве жице. У позадини су барака и заробљеници који пролазе, од којих један носи кофу.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 10 (1942), стр. [1].

741.044-054.65(=163.41)(430-89)(084.11)

COBISS.SR-ID [254316044](#)

243

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бора

[Футбалске звезде у логору] [Сликовна грађа] / [Бора Милосављевић]. - Податак о илустратору на стр. 8. - Цртеж непр. облика 28 x 21 cm; без потписа. - У рубрици "Спорт". - На цртежу су портрети 18 српских фудбалских звезда логора: 1) Станојевић "Меаца"; 2) Габријелчић "Дрвце"; 3) Петровић Света; 4) Радан "Рака"; 5) Петровић Златко; 6) Шефер Петар; 7) Јаша "Локомотив"; 8) Васиљевић Љубо "Бос" (Вечити младожења); 9) Дејановић "Деја"; 10) Поповић "Фриц" (Бечка школа); 11) Живковић "Буђони"; 12) Стојадиновић "Аспирин"; 13) Стојковић Мали Перица (Цивцан); 14) Ђорђевић Рада (Лала); 15. Дунђеровић Боја; 16) Грујић Груја; 17) Саша; 18) Бановић Брана. - Илустр. уз текст: [Футбалске звезде у логору] / Саша [Александар Дунђеровић].

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 28 (1944), стр. 4-5.

741.041.5:796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1944"(084.11)

COBISS.SR-ID [256237580](#)

244

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бора

[Христово рођење] [Сликовна грађа] / [Бора Милосављевић]. - Податак о илустратору на стр. 9. - Цртеж непр. облика 11 x 17 cm; без потписа. - На цртежу, Пресвета Богородица и Јосиф стоје крај колевке у којој је положен Исус Христос. Колевку обасјава светлост Витлејемске звезде. - Илустр. уз текст: Поука на Божић / Стеван Избрадић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 2.

741.046.3:27-565.3"1943"(084.11)

COBISS.SR-ID [257072396](#)

245

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бора

[Шекспир, Гете, Расин] [Сликовна грађа] / [Бора Милосављевић]. - Податак о илустратору на стр. 10. - Цртеж непр. облика 6.5 x 10.5 cm; без потписа. - На цртежу су тројица најзначајнијих представника енглеске, немачке и француске драмске књижевности: Виљем Шекспир, Јохан Волфганг Гете и Жан Расин. - Илустрација уз текст: Неколико речи о драми / Радивој Ристић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 10 (1942), стр. 2.

741.041.2(084.11)

COBISS.SR-ID [254316556](#)

246

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бора

[Шумадинац са торбом и штапом] [Сликовна грађа] / Bora [Бора Милосављевић]. - Цртеж 6.5 x 4.5 cm; потпис у доњем десном углу: Bora. - На цртежу је мушкарац у народној ношњи са торбом на леђима и штапом. - Илустр. уз текст: Откада Шумадинци носе торбе и штапове / М. [Михаило] Бураковић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 8 (1942), стр. 3.

741.041.7(497.11)(084.11)

COBISS.SR-ID [254014988](#)

247

[СЕТВА и жетва] [Сликовна грађа]. - Вињета у заглављу непр. облика 4 x 18 cm; без потписа. - Тема вињете: два младића раде на њиви, један сеје, други жање. - Вињета уз текст: Размишљајмо (НД 1942, бр. 3).

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 3 (1942), стр. [3].

741.041.7:633(084.11)

COBISS.SR-ID [253200140](#)

248

СУНГУРОВ, Анатолиј Сергејевич, 1911-1982

У мислима на прошлост [Сликовна грађа] / Soungouroff [Анатолиј Сергејевич Сунгуров]. - Податак о наслову и уметнику на стр. 9. - Цртеж са насл. стр. непр. облика 18.5 x 17.5 cm; шапирографисан, отисак црне боје; потпис у доњем десном углу: Soungouroff; на матрици рађен тушем. - На цртежу је аутопортрет уметника.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 14 (1943), стр. [1].

741.041.53:75.071.1]:929 Сунгуров А. С.(084.11)

COBISS.SR-ID [256720908](#)

249

[У радној команди] [Сликовна грађа]. - Цртеж са насл. стр. 20.5 x 20 cm; шапирографисан, отисак црне боје; без потписа; на матрици рађен тушем. - На цртежу су двојица заробљеника на имању у радној команди, од којих један замахује плугом, а други у рукама држи ашов. Иза њих је сејалица - машина за ручно сејање семена.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 8 (1942), стр. [1].

741.044-054.65(=163.41)(430-89)(084.11)

COBISS.SR-ID [254009100](#)

250

[ФИЛИП Вишњић] [Сликовна грађа]. - Цртеж 15 x 10 cm; без потписа. - На цртежу Филип Вишњић седи прекрштених ногу испод дрвета и свира гусле на којима је штит са четири оцила. - Илустр. уз песму: Својој Отаџбини / Рајко Б. Берић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 4/5 (1942), стр. 3.

741.041:929 Вишњић Ф. (084.11)

COBISS.SR-ID [225526028](#)

741.5 КАРИКАТУРА. СТРИП

251

[АУ] [Сликовна грађа]. - Карикатура са текстом 6.5 x 9 cm; без потписа. - У рубрици "Цимач". - Тема карикатуре: АУ (неспособност за рад).

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 3 (1942), стр. [6].

741.5(084.11)

COBISS.SR-ID [225399308](#)

252

БАДУЛИ, Ванђел, 1909-1995

"Дева" ће ипак успети (Chef de gare) [Сликовна грађа] : муке брата Н. Ж. званог "Дева" / В. [Ванђел] Бадули. - У рубрици "Цимач". - Карикатура без текста 10.5 x 18 cm; потпис доле лево: В. Бадули - 1942. - Тема карикатуре: санитарски транспорт на релацији Кремс-Београд.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 4/5 (1942), стр. 8.

741.5(084.11)

COBISS.SR-ID [254144780](#)

253

БАДУЛИ, Ванђел, 1909-1995

Како Мали Перица замишља ђачку чету [Сликовна грађа] / ВБ. [Ванђел Бадули]. - Стрип-шала без текста; потпис у доњем десном углу: ВБ. [Ванђел Бадули]. - Тема стрип-шале: Мали Перица предводи ђачку чету састављену од дечака који ходају по двоје у колони држећи се за руке.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 26 (1944), стр. 6.

741.5(084.11)

COBISS.SR-ID [254999308](#)

254

БАДУЛИ, Ванђел, 1909-1995

Како мали Перица замишља Лале у заробљеништво [Сликовна грађа] / [Ванђел Бадули]. - Податак о илустратору на стр. 7. - Карикатура без текста, непр. облика 4 x 9 cm; без потписа. - Тема карикатуре: лале засађене у заробљеништву, окружене бодљикавом жицом и кулом-стражаром.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 25 (1944), стр. 5.

741.5(084.11)

COBISS.SR-ID [256117004](#)

255

ЂОКА

Згоде и незгоде гефангена Ђоке [Сликовна грађа] / Ђока - Бора [Милосављевић]. - У рубрици "Цимач". - Стрип-шала без текста у две слике; потпис у доњем десном углу: Ђока - Бора. - Тема стрип-шале: гефанген Ђока јаше коња који га збацује са леђа.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 14 (1943), стр. 7.

741.5(084.11)

COBISS.SR-ID [256762636](#)

256

ЂОКА

Згоде и незгоде гефангена Ђоке [Сликовна грађа] / Ђока - Бора [Милосављевић]. - У рубрици "Цимач". - Стрип-шала без текста у три слике; потпис у доњем десном углу: Ђока - Бора. - Тема стрип-шале: гефанген Ђока иза решетака сањари да шета са згодном дамом и размењује нежности.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 12 (1942), стр. 7.

741.5(084.11)

COBISS.SR-ID [255754764](#)

257

ЂОКА

Згоде и незгоде гефангена Ђоке [Сликовна грађа] / Ђока - Бора [Милосављевић]. - У рубрици "Цимач". - Стрип-шала без текста у три слике; потпис испод цртежа у доњем десном углу: Ђока - Бора. - Тема стрип-шале: гефанген Ђока кити јелку, коју други заробљеник искористи за огрев.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 7.

741.5(084.11)

COBISS.SR-ID [257116684](#)

258

ЂОКА

Згоде и незгоде гефангена Ђоке [Сликовна грађа] / Ђока - Бора [Милосављевић]. - У рубрици "Цимач". - Стрип-шала без текста у четири слике; потпис испод цртежа у доњем десном углу: Ђока - Бора. - Тема стрип-шале: гефанген Ђока сања да је у друштву згодне девојке а онда се буди.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 10 (1942), стр. 7.

741.5(084.11)

COBISS.SR-ID [254319372](#)

259

ЂОКА

Згоде и незгоде гефангена Ђоке [Сликовна грађа] / Ђока - Бора [Милосављевић]. - У рубрици "Цимач". - Стрип-шала без текста у четири слике; потпис у доњем десном углу: Ђока - Бора. - Тема стрип-шале: гефанген Ђока захвата воду на бунару, а кад угледа лепу девојку испушта чекрк и завршава у болници са превијеном главом.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 11 (1942), стр. 6.

741.5(084.11)

COBISS.SR-ID [254326540](#)

260

ЂОКА

Згоде и незгоде гефангена Ђоке [Сликовна грађа] / Ђока - Бора [Милосављевић]. - У рубрици "Цимач". - Стрип-шала са текстом у три слике; потпис у доњем десном углу: Ђока - Бора. - Тема стрип-шале: гефанген Ђока кува пасуљ који се просипа под налетом неопрезне чизме.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 8 (1942), стр. 5.

741.5(084.11)

COBISS.SR-ID [254016780](#)

261

ЂОКА

Згоде и незгоде гефангена Ђоке [Сликовна грађа] / Ђока - Бора [Милосављевић]. - У рубрици "Цимач". - Стрип-шала са текстом у четири слике; потпис у доњем десном углу: Ђока - Бора. - Тема стрип-шале: гефанген Ђока продаје чизме, а након претреса остаје празних џепова.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 15 (1943), стр. 7.

741.5(084.11)

COBISS.SR-ID [256981004](#)

262

ЗГОДЕ и незгоде гефангена Ђоке [Сликовна грађа]. - У рубрици "Цимач". - Стрип-шала без текста у пет слика; без потписа. - Тема стрип-шале: заробљеници са повредама због немирног коња.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 9 (1942), стр. 5.

741.5(084.11)

COBISS.SR-ID [254314764](#)

263

ЈОВАНОВИЋ, Радиша

Згоде и незгоде гефангена Ђоке [Сликовна грађа] / [Радиша Јовановић]. - Податак о илустратору на стр. 9. - У рубрици "Цимач". - Стрип-шала без текста у три слике; без потписа. - Тема стрип-шале: гефанген Ђока се карта са двојицом другова, а након свађе седи сам за столом и отвара пасијанс.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 17 (1943), стр. 7.

741.5(084.11)

COBISS.SR-ID [257005324](#)

264

ЈОВАНОВИЋ, Радиша

Згоде и незгоде гефангена Ђоке [Сликовна грађа] / [Радиша Јовановић]. - Податак о илустратору на стр. 9. - У рубрици "Цимач". - Стрип-шала без текста у три слике; без потписа. - Тема стрип-шале: гефанген Ђока среће згодну жену и осврћући се за њом губи тло под ногама и пада.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 18 (1943), стр. 7.

741.5(084.11)

COBISS.SR-ID [256374796](#)

265

ЈОВАНОВИЋ, Радиша

Згоде и незгоде гефангена Ђоке [Сликовна грађа] / [Радиша Јовановић]. - Податак о илустратору на стр. 9. - У рубрици "Цимач". - Стрип-шала са текстом у четири слике; без потписа. - Тема стрип-шале: гефанген Ђока од ударца фудбалске лопте у главу завршава у болници. На табли изнад његове главе стоји заробљ. бр.: К.Г. 56771 Ђока.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 19 (1943), стр. 7.

741.5(084.11)

COBISS.SR-ID [256643340](#)

266

[КАКО је Мали Перица разумео вест...] [Сликовна грађа]. - Карикатура са текстом 5 x 9.5 cm; без потписа. - У рубрици "Цимач". - Тема карикатуре: адвокат Обрадовић звани "Галама" савладава француски језик.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 6 (1942), стр. 6.

741.5(084.11)

COBISS.SR-ID [253556492](#)

267

КАКО се добија А.У. [Сликовна грађа]. - Стрип-шала са текстом; без потписа. - Тема стрип-шале: како се добија АУ (неспособност за рад) по мишљењу кандидата (на првом цртежу), а како би они желели (на другом цртежу).

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 8 (1942), стр. 5.

741.5(084.11)

COBISS.SR-ID [254016524](#)

268

КОСТИЋ, Ђорђе В.

[Цимач] [Сликовна грађа] / Ђ.К. [Ђорђе В. Костић]. - Карикатура без текста уз наслов рубрике "Цимач", непр. облика 6 x 9.5 cm; потпис у доњем десном углу: Ђ.К. - Тема карикатуре: "цимач" - пецарош који седи и баца удицу осморици другога, па ко се "упеца".

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 1 (1942), стр. 6.

741.5(084.11)

COBISS.SR-ID [253017868](#)

269

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бора

Видовдан код санитера [Сликовна грађа] / М. Б. [Бора Милосављевић]. - У рубрици "Цимач". - Стрип-шала са текстом; потпис доле десно: М. Б. - Тема стрип-шале: туча шефова.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 4/5 (1942), стр. 8.

741.5(084.11)

COBISS.SR-ID [254145548](#)

270

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бора

Згоде и незгоде гефангена Ђоке [Сликовна грађа] / [Бора Милосављевић]. - Податак о илустратору на стр. 9. - У рубрици "Цимач". - Стрип-шала без текста у три слике; без потписа. - Тема стрип-шале: гефанген Ђока попут правог тореадора изазива бика црвеном марамом у асени, али га бик на крају баца у вис.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 20/21 (1943), стр. 7.

741.5(084.11)

COBISS.SR-ID [255511052](#)

271

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бора

Играчи "Б" екипе [Сликовна грађа] / [Бора Милосављевић]. - Податак о илустратору на стр. 8. - Карикатура без текста, непр. облика 5.5 x 18.5 cm; без потписа. - Тема карикатуре: играчи "Б" тима. - Играчи "Б" тима с лева на десно: Миленковић Жика "Бумбар", Николић Јордан "Коска", Љуба Динић, Стошић Бошко "Пеналција", Вељковић Милан "Магаренце", Јованов Душан "Прзница", Кртинић Илија "Фелдвелбел", Томић Света, Ћопић Мирко "Бомбардер", Ристић Димитријевић "Дрци" и Филипендин Иван "Гунга-Дин".

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 29 (1944), стр. 8.

741.5:796.085-054.65(=163.41)(430-89)"1944"(084.11)

COBISS.SR-ID [255148556](#)

272

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бора

[Лагерски репортер] [Сликовна грађа] / Б.М. [Бора Милосављевић]. - Карикатура без текста, непр. облика 5.5 x 7 cm; потпис доле десно: Б.М. - Тема карикатуре: Александар Дунђеровић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 27 (1944), стр. 8.

741.5:796.072.3-054.65(=163.41)(430-89)"1944"(084.11)

COBISS.SR-ID [255112716](#)

273

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бора

Моћ навике 194? [Сликовна грађа] / Б. [Бора] Милосављевић. - У рубрици "Цимач". - Стрип-шала са текстом у шест паралелних слика; потпис испод цртежа у доњем десном углу: Б. Милосављевић. - Тема стрип-шале: напоредан приказ некадашњег живота и живота у логору у којем је стрип јунак већ три године. Топлину породичног дома који одише миром и чистотом заменили су кревет на спрат у којем спава го и бос, снови о жени и тежак рад на газдинском имању.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 11 (1942), стр. 7.

741.5(084.11)

COBISS.SR-ID [254326796](#)

274

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бора

Некад и сад [Сликовна грађа] / [Бора Милосављевић]. - Податак о илустратору на стр. 9. - У рубрици "Цимач". - Стрип-шала без текста у осам паралелних слика; без потписа. - Тема стрип-шале: напоредан приказ некадашњег живота и живота у логору. Топлину и чистоту дома, испијање пића у кафићу, седење са девојком на клупи под месечином и картање са пријатељем код куће заменили су барака и ход по блату, вода са чесме, посматрање месеца иза бодљикаве жице и играње карата у бараци под светлошћу свећа.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 16 (1943), стр. 7.

741.5(084.11)

COBISS.SR-ID [256995340](#)

78 МУЗИКА

275

ВОЈНОВИЋ, Душан

Песма нас је очувала нојзи хвала / Душан Војновић. - Иницијал са вињетом на почетку текста. - О функционалној улози музике код Срба.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 8 (1942), стр. 3-4.

78.01(=163.41)

COBISS.SR-ID [254016012](#)

276

ЛОГОРСКИ гудачки квартет. - О оснивању гудачког квартета у логору.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 30 (1944), стр. 7.

787.1/.4-054.65(430-89)"1944"(049.1)

COBISS.SR-ID [255263756](#)

277

МИТРОВИЋ, Милан

Vera : tango / muzika od Milana Mitrovića ; [приредио Б. [Бора] Милосављевић]. - Податак о приређивачу на стр. 9. - Ноте.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 33/34 (1945), стр. [6].

78.089.6

COBISS.SR-ID [254677004](#)

278

МИХАЈЛОВИЋ, Боривоје С.

Бетовен / Бор. [Боривоје] С. Михајловић. - О Бетовеновом стваралаштву.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 24 (1944), стр. 2.

78.071.1 Бетовен Л. В.

COBISS.SR-ID [256050444](#)

279

НАШИ војни музичари у логору. - У рубрици "Живот у логору". - О организацији музичког живота у логору.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 2 (1942), стр. 4-5.

785.13-054.65(=163.41)(430-89)"1942"

COBISS.SR-ID [225380876](#)

280

РИСТИЋ, Радивој

Реч музике / Р. Р. [Радивој Ристић]. - О музици као највишој уметности.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 30 (1944), стр. 2.

78.01

COBISS.SR-ID [255244812](#)

281

ФРАГМЕНТИ о музици. - Вињету уз наслов илустровао Ванђел Бадули. Тема вињете: ноте, свећњак и мастионица са пером. - О љубави према музици.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 24 (1944), стр. 2.

78.01(082.22)

COBISS.SR-ID [256048140](#)

793 ДРУШТВЕНЕ ЗАБАВЕ И РЕКРЕАЦИЈА. УМЕТНОСТ ПОКРЕТА. ПЛЕС

282

АГБАБА, Стојан

Колико јаја / Агбаба Стојан. - У рубрици "Разбибрига". - Математички задатак.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 18 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256375308](#)

283

АРЕЖИНА, Миле Ј.

Мало занимања / Миле Ј. Арежина. - У рубрици "Разбибрига". - Загонетка. - Решење загонетке: Слово "Б".

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 15 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256982028](#)

284

АРЕЖИНА, Миле Ј.

Скрижаљка / Миле Ј. Арежина. - У рубрици "Разбибрига". - Рачунски квадрат 4 x 4.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 15 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256981260](#)

285

БАДУЛИ, Ванђел, 1909-1995

[Осам грешака расејаног сликара] [Сликовна грађа] / [Ванђел Бадули]. - Податак о илустратору на стр. 7. - Цртеж 5.5 x 8.5 cm; без потписа. - У рубрици "Разбибрига". - Ликовна скривалица.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 24 (1944), стр. 6.

793.7

COBISS.SR-ID [256083212](#)

286

БАДУЛИ, Ванђел, 1909-1995

Скривалица [Сликовна грађа] / ВБ [Ванђел Бадули]. - Податак о илустратору на стр. [10]. - Цртеж непр. облика 7 x 5.5 cm; потпис доле десно: ВБ. - У рубрици "Разбибрига". - Ликовна скривалица са текстом.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 23 (1944), стр. 6.

793.7

COBISS.SR-ID [255995916](#)

287

БОГДАНОВИЋ, Душан

Рачунски проблеми / Д. [Душан] Богдановић. - У рубрици "Разбибрига". - Математички задаци.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 12 (1942), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [255755532](#)

288

БОГДАНОВИЋ, Душан

Рачунски проблеми / Душан Богдановић. - У рубрици "Разбибрига". - Математички задаци.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 14 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256763404](#)

289

ГЛАВЧИЋ, Хранислав

Загонетни рачун / Хранислав Главчић. - У рубрици "Разбибрига". - Математички задатак.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 20/21 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [255747852](#)

290

ГЛАВЧИЋ, Хранислав

[Имаш сто динара...] / Х. [Хранислав] Главчић. - У рубрици "Разбибрига". - Математички задатак.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [257135884](#)

291

ГЛАВЧИЋ, Хранислав

Одговори без питања / Хранислав Главчић. - У рубрици "Разбибрига". - Прорицање помоћу тачкица. - Садржи: Објашњење ; Одговори.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 20/21 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [255511308](#)

292

ГЛИГУРИЋ, Влада

Два јата патака / Влада Глигурић. - У рубрици "Разбибрига". - Математички задатак.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 18 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256375820](#)

293

ГЛИГУРИЋ, Влада

[Летело једно јато патака...] / Влада Глигурић. - У рубрици "Разбибрига". - Математички задатак.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 19 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256640268](#)

294

ГРГУР, Мића

Да ли знате? / Мића Гргур. - У рубрици "Разбибрига". - Питања из опште културе. - Садржи: Одговори из прошлог броја.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 15 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256982540](#)

295

ГРГУР, Мића

Да ли знате? / Мића Гргур. - У рубрици "Разбибрига". - Питања из опште културе.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 10 (1942), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [254320652](#)

296

ГРГУР, Мића

Да ли знате? / Мића Гргур. - У рубрици "Разбибрига". - Питања из опште културе.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 19 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256640780](#)

297

ГРГУР, Мића

Да ли знате? / Мићо Гргур. - У рубрици "Разбибрига". - Питања из опште културе. - Садржи: Одговори из прошлог броја.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [257137676](#)

298

ГРГУР, Мића

Да ли знате? / Мићо Гргур. - У рубрици "Разбибрига". - Питања из опште културе.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 20/21 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [255748620](#)

299

ГРГУР, Мића

Да ли знате? / Мићо Гргур. - У рубрици "Разбибрига". - Питања из опште културе.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 22 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256357900](#)

300

ГРГУР, Мића

И овако и онако / Гргур Мића. - У рубрици "Разбибрига". - Игра речи.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 16 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256995852](#)

301

ГРГУР, Мића

Чаробни кругови / Гргур Мићо. - У рубрици "Разбибрига". - Рачунски кругови.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 14 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256762892](#)

302

Д. М.

Колико је коме година / Д. М. - У рубрици "Разбибрига". - Математички задатак.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 24 (1944), стр. 6.

793.7

COBISS.SR-ID [256083980](#)

303

Д. М.

Укрштене речи / Д. М. - У рубрици "Разбибрига". - Класична укрштеница.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 17 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [257005580](#)

304

Д. М.

Укрштене речи / Д. М. - У рубрици "Разбибрига". - Класична укрштеница.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 22 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256356876](#)

305

Д. М.

Укрштене речи / Д. М. - У рубрици "Разбибрига". - Класична укрштеница.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 24 (1944), стр. 6.

793.7

COBISS.SR-ID [256082444](#)

306

Д. М.

Укрштене речи / Д. М. - У рубрици "Разбибрига". - Класична укрштеница.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 25 (1944), стр. 6.

793.7

COBISS.SR-ID [256117516](#)

307

Д. М.

Укрштене речи / Д. М. - У рубрици "Разбибрига". - Класична укрштеница.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 26 (1944), стр. 7.

793.7

COBISS.SR-ID [254999820](#)

308

Д. М.

Укрштене речи / Д. М. - У рубрици "Разбибрига". - Класична укрштеница.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 27 (1944), стр. 6.

793.7

COBISS.SR-ID [255104780](#)

309

Д. М.

Укрштене речи / Д. М. - У рубрици "Разбибрига". - Класична укрштеница.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 28 (1944), стр. 7.

793.7

COBISS.SR-ID [256240652](#)

310

Д. М.

Укрштене речи / Д.М. - Класична укрштеница.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 1 (1942), стр. 6.

793.7

COBISS.SR-ID [225211916](#)

311

Д. М.

[Укрштене речи]. 3 / Д. М. - У рубрици "Разбибрига". - Магични квадрат 5 x 5.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [257136908](#)

312

ДА ли знате?. - У рубрици "Разбибрига". - Игре, питања, математички и логички задаци. - Садржи: [Игра са шибицом] / Рај ; [Да ли знате?] / Мићо Гргур ; [Вирио сам кроз рупу на крлетци...] ; [Вирио сам кроз отшкринута врата...] / Рај.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 8 (1942), стр. 6.

793.7

COBISS.SR-ID [254018572](#)

313

ДА ли знате?. - У рубрици "Разбибрига". - Питања из опште културе. - Садржи: Одговори из прошлог броја.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 17 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [257005836](#)

314

ДА ли знате?. - У рубрици "Разбибрига". - Питања из опште културе.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 12 (1942), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [255908620](#)

315

ДА ли знате?. - У рубрици "Разбибрига". - Садржи: Одговори из прошлог броја.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 18 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256377100](#)

316

ДИКИЋ, Мир.

Рачунски квадрат / Мир. Дикић. - У рубрици "Разбибрига". - Квадрат 3 x 3.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 30 (1944), стр. 7.

793.7

COBISS.SR-ID [255262988](#)

317

ДМИТРОВИЋ, Стеван

Народне питалице / Стеван Дмитровић. - У рубрици "Разбибрига". - Решење питалица: 1. Сено; 2. Нова година; 3. Стаза; 4. Мост.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 15 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256997132](#)

318

ЖИВКО М., Секуловић

Да ли знате? / Жив. [Живко М.] Секуловић. - У рубрици "Разбибрига". - Питања из опште културе. - Садржи: Одговори из прошлог броја / Мића Гргур.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 14 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256881164](#)

319

ЖИВКОВИЋ, Милорад

Задатак / Милорад Живковић. - У рубрици "Разбибрига". - Математички задатак.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 22 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256356108](#)

320

ЗАГОНЕТКЕ. - У рубрици "Разбибрига". - Решења загонетки: 1. Сунце и месец; 2. Бања Лука; 3. Мачка....

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 23 (1944), стр. 6.

793.7

COBISS.SR-ID [255995660](#)

321

ЗАГОНЕТНА посетница. - У рубрици "Разбибрига". - Анаграм. - Решење анаграма: Адвокатски приправник.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [257136140](#)

322

ЗНАТЕ ли?. - У рубрици "Разбибрига". - Задаци. - Садржи: [Игра са словима] ; [Игра са шибицом].

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 6 (1942), стр. 6.

793.7

COBISS.SR-ID [253580812](#)

323

[ЗНАТЕ ли?]. - У рубрици "Разбибрига". - Математички задаци. - Садржи: Два зида ; [Сретну се два сељака...] / Душан Богдановић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 7 (1942), стр. 6.

793.7

COBISS.SR-ID [253742860](#)

324

ИЛИЋ, Стерије

Досетљивост / Стерије Илић. - У рубрици "Разбибрига". - Логички задатак и питалица. - Садржи: [Радио човек и жена...] ; [Зашто зец бежи преко брда?].

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 18 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256376332](#)

325

ИЛИЋ, Танасије

Загонетна посетница / Танасије Илић. - У рубрици "Разбибрига". - Анаграм. - Решење анаграма: Артиљеријски капетан.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 12 (1942), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [255755276](#)

326

ИЛИЋ, Танасије

[Загонетна посетница] / Танасије Илић. - У рубрици "Разбибрига". - Анаграм. - Решење анаграма: Општински лечник.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 14 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256763148](#)

327

ИЛИЋ, Танасије

Укрштене речи. 1 / Танасије Илић. - У рубрици "Разбибрига". - Класична укрштеница.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [257136396](#)

328

ИЛИЋ, Танасије

[Укрштене речи] / Танасије Илић. - У рубрици "Разбибрига". - Бела укрштеница 17 x 8. - Решење укрштенице: Антонио Страдивари.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 10 (1942), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [254319884](#)

329

ЈОВАНОВИЋ, Љубомир М.

Рачунски задаци / Љуб. [Љубомир М.] Јовановић. - У рубрици "Разбибрига". - Математички задаци.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 29 (1944), стр. 7.

793.7

COBISS.SR-ID [255147532](#)

330

ЈОВАНОВИЋ, Радиша

Пронађите изгубљеног дечка [Сликовна грађа] / [Радиша Јовановић]. - Податак о илустратору на стр. 9. - Цртеж 5.5 x 7.5 cm; без потписа. - У рубрици "Разбибрига". - Ликовна скривалица.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 19 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256641036](#)

331

ЈОВАНОВИЋ, Радиша

Шта је цртач погрешно нацртао? [Сликовна грађа] / Р. [Радиша Јовановић]. - Податак о илустратору на стр. 9. - Цртеж 8 x 9 cm; потпис доле десно: Р. - У рубрици "Разбибрига". - Ликовна скривалица.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 18 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256376076](#)

332

ЈОВАНОВИЋ, Радомир Б.

Знаете ли ово? / Р. Ј. [Радомир Б. Јовановић]. - У рубрици "Разбибрига". - Задачи. - Садржи: [Игре са шибицом (1-3)].

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 4/5 (1942), стр. 10.

793.7

COBISS.SR-ID [254147596](#)

333

ЈОВАНОВИЋ, Славко М.

Ортаклук / Славко М. Јовановић. - У рубрици "Разбибрига". - Логички задатак.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 12 (1942), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [255755020](#)

334

КАКО?. - У рубрици "Разбибрига". - Игра са шибицом.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 17 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [257006604](#)

335

[КВАДРАТ]. - У рубрици "Разбибрига". - Магични квадрат 5 x 5.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 11 (1942), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [254327308](#)

336

КИПРОВИЋ, Владимир

Загонетна посетница / В. [Владимир] Кипровић. - У рубрици "Разбибрига". - Анаграм. - Решење анаграма: Бачко Градиште.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 15 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256981772](#)

337

КИПРОВИЋ, Владимир

Загонетна посетница / Влад. [Владимир] Кипровић. - У рубрици "Разбибрига". - Анаграм.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 33/34 (1945), стр. 9.

793.7

COBISS.SR-ID [254758412](#)

338

КИПРОВИЋ, Владимир

Укрштене речи / Влад. [Владимир] Кипровић. - У рубрици "Разбибрига". - Бела укрштеница 18 x 3.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 33/34 (1945), стр. 9.

793.7

COBISS.SR-ID [254758924](#)

339

КИПРОВИЋ, Владимир

Укрштене речи / Владимир Кипровић. - У рубрици "Разбибрига". - Класична укрштеница.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 12 (1942), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [255909644](#)

340

КИПРОВИЋ, Владимир

[Укрштене речи] / Владимир Кипровић. - У рубрици "Разбибрига". - Бела укрштеница 15 x 5. - Решење укрштенице: Бранко Радичевић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 15 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256981516](#)

341

КНЕЖЕВИЋ, Обрад

Колико свиња? / Обрад Кнежевић. - У рубрици "Разбибрига". - Математички задатак.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 16 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256996108](#)

342

КРСТИЋ, Паја

[Један човек оде у цркву...] / Паја Крстић. - У рубрици "Разбибрига". - Математички задатак.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 19 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256639244](#)

343

КРСТИЋ, Паја

Како се пекар ожарио у хладној пећи? / Паја Крстић. - У рубрици "Разбрига". - Питалица.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 18 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256375052](#)

344

КРЧЕДИНАЦ, Никола

Шта је то? / Никола Крчединац. - У рубрици "Разбрига". - Загонетка. - Решење загонетке: Слово "Л".

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 17 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [257006092](#)

345

МИЛИЋЕВИЋ, Д.

Укрштене речи / Д. Милићевић. - У рубрици "Разбрига". - Класична укрштеница.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 11 (1942), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [254327052](#)

346

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бора

За попуњавање [Сликовна грађа] / [Бора Милосављевић]. - Податак о илустратору на стр. 8. - Цртеж 3.5 x 5 cm; без потписа. - У рубрици "Разбрига". - Ликовна скривалица.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 28 (1944), стр. 7.

793.7

COBISS.SR-ID [256240908](#)

347

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бора

Скривалица [Сликовна грађа] / [Бора Милосављевић]. - Податак о илустратору на стр. 8. - Цртеж 4 x 6 cm; без потписа. - У рубрици "Разбибрига". - Ликовна скривалица.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 27 (1944), стр. 6.

793.7

COBISS.SR-ID [255105804](#)

348

ПЕТРАШ, Ј.

Укрштене речи. Бр. 2 / Ј. Петраш. - Бела укрштеница 10 x 10. - Решење укрштенице: На муци се познају јунаци.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 2 (1942), стр. 6.

793.7

COBISS.SR-ID [225382412](#)

349

[ПРАВОУГАОНИК] / Сокић Борислав. - У рубрици "Разбибрига". - Задатак.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 32 (1945), стр. 7.

793.7

COBISS.SR-ID [254576140](#)

350

РАДОИЧИЋ, Ратко

[Докле зец бежи у шуму?] / Ратко Радоичић. - У рубрици "Разбибрига". - Питалица.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 30 (1944), стр. 7.

793.7

COBISS.SR-ID [255263244](#)

351

РАДОИЧИЋ, Ратко

Загонетка / Рат. [Ратко] Радоичић. - У рубрици "Разбибрига". - Решење
загонетке: Фалсификовани новац.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 26 (1944), стр. 7.

793.7

COBISS.SR-ID [255000332](#)

352

РАЈ.

[Вирио сам кроз кључаоницу...] / Рај. - У рубрици "Разбибрига". -
Математички задатак.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 10 (1942), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [254319628](#)

353

[РАЧУНСКИ квадрат]. - У рубрици "Разбибрига". - Квадрат 3 x 3.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [257135628](#)

354

РЕБУС. - Словно-сликовни ребус. - Решење ребуса: Само слога Србина
спасава.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 1 (1942), стр. 6.

793.7

COBISS.SR-ID [225212172](#)

355

РЕБУС. - Словно-сликовни ребус. - Решење ребуса: Трла баба лан да јој прође дан.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 10 (1942), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [254320396](#)

356

РЕБУС. - У рубрици "Разбибрига". - Словно-сликовни ребус. - Решење ребуса: Гибаница.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 11 (1942), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [254327564](#)

357

РЕБУС. - У рубрици "Разбибрига". - Словно-сликовни ребус. - Решење ребуса: Живела Србија.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 18 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256375564](#)

358

РЕБУС. - У рубрици "Разбибрига". - Словно-сликовни ребус. - Решење ребуса: Ко рано рани две среће граби.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 26 (1944), стр. 7.

793.7

COBISS.SR-ID [255000588](#)

359

РЕБУС. - У рубрици "Разбибрига". - Словно-сликовни ребус. - Решење ребуса: Средоземно море.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 20/21 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [255748108](#)

360

РЕБУС. - У рубрици "Разбибрига". - Словно-сликовни ребус. - Решење ребуса: Трогир.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 30 (1944), стр. 7.

793.7

COBISS.SR-ID [255262732](#)

361

РЕБУС. - У рубрици "Разбибрига". - Словно-сликовни ребус. - Решење ребуса: Устај лењи Бог срећу дели.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 19 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256639756](#)

362

РЕБУСИ. - У рубрици "Разбибрига". - Сливовни и словно-сликовни ребуси. - Решења ребуса: 1. Триглав; 2. Ужице; 3. Ракија је отров.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 27 (1944), стр. 6.

793.7

COBISS.SR-ID [255105036](#)

363

РЕШЕЊА из претпрошлог броја. - У рубрици "Разбибрига". - Решења за: Да ли знате? (бр. 8).

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 10 (1942), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [254320140](#)

364

РЕШЕЊА из прошлог броја. - У рубрици "Разбибрига". - Решења за: [Вирио сам кроз кључаоницу...]; [Укрштене речи]; Ребус; Да ли знате?.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 11 (1942), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [254327820](#)

365

РЕШЕЊА из прошлог броја. - У рубрици "Разбибрига". - Решења за: Два зида; [Сретну се два сељака...].

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 8 (1942), стр. 6.

793.7

COBISS.SR-ID [254018828](#)

366

РЕШЕЊА из прошлог броја. - У рубрици "Разбибрига". - Решења за: Загонетка; Ребус; Укрштене речи.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 27 (1944), стр. 6.

793.7

COBISS.SR-ID [255104268](#)

367

РЕШЕЊА из прошлог броја. - У рубрици "Разбибрига". - Решења за: Загонетке.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 30 (1944), стр. 7.

793.7

COBISS.SR-ID [255262220](#)

368

РЕШЕЊА из прошлог броја. - У рубрици "Разбибрига". - Решења за: Загонетке; Укрштене речи.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 29 (1944), стр. 7.

793.7

COBISS.SR-ID [255147276](#)

369

РЕШЕЊА из прошлог броја. - У рубрици "Разбибрига". - Решења за: Загонетни рачун; Ребус.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 22 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256355084](#)

370

РЕШЕЊА из прошлог броја. - У рубрици "Разбибрига". - Решења за: Задатак; Загонетке; Укрштене речи.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 23 (1944), стр. 6.

793.7

COBISS.SR-ID [255995404](#)

371

РЕШЕЊА из прошлог броја. - У рубрици "Разбибрига". - Решења за: [Игра са словима]; [Игра са шибицом].

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 7 (1942), стр. 6.

793.7

COBISS.SR-ID [253743116](#)

372

РЕШЕЊА из прошлог броја. - У рубрици "Разбибрига". - Решења за: [Један човек оде у цркву...]; Ребус; [Летело једно јато патака...].

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 20/21 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [255748364](#)

373

РЕШЕЊА из прошлог броја. - У рубрици "Разбибрига". - Решења за: Како се пекар ожарио у хладној пећи?; Колико јаја?; Ребус; Два јата патака; Шта је цртач погрешно нацртао?; Досетљивост.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 19 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256640524](#)

374

РЕШЕЊА из прошлог броја. - У рубрици "Разбибрига". - Решења за: Ортаклук; Укрштене речи; Загонетна посетница; Рачунски проблеми.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [257137420](#)

375

РЕШЕЊА из прошлог броја. - У рубрици "Разбибрига". - Решења за: [Рачунски квадрат]; [Имаш сто динара...]; Загонетна посетница; Укрштене речи (1-3); Сетите се (1-2).

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 14 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256763916](#)

376

РЕШЕЊА из прошлог броја. - У рубрици "Разбибрига". - Решења за: Скрижаљка; [Укрштене речи]; Загонетна посетница; Мало занимања; Народне питалице.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 16 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256996364](#)

377

РЕШЕЊА из прошлог броја. - У рубрици "Разбибрига". - Решења за: Укрштене речи. Бр. 1; Укрштене речи. Бр. 2; Решење ребуса. Бр. 1.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 4/5 (1942), стр. 10.

793.7

COBISS.SR-ID [253581068](#)

378

РЕШЕЊА из прошлог броја. - У рубрици "Разбибрига". - Решења за: Укрштене речи. Бр. 3; Игре са шибицом (1-3).

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 6 (1942), стр. 6.

793.7

COBISS.SR-ID [254469900](#)

379

РЕШЕЊА из прошлог броја. - У рубрици "Разбибрига". - Решења за: Укрштене речи.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 26 (1944), стр. 7.

793.7

COBISS.SR-ID [254999564](#)

380

РЕШЕЊА из прошлог броја. - У рубрици "Разбибрига". - Решења за: Укрштене речи.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 32 (1945), стр. 7.

793.7

COBISS.SR-ID [254575116](#)

381

РЕШЕЊА из прошлог броја. - У рубрици "Разбибрига". - Решења за: Укрштене речи; Квадрат; Ребус.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 12 (1942), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [255910412](#)

382

РЕШЕЊА из прошлог броја. - У рубрици "Разбибрига". - Решења за: Укрштене речи; Осам грешака расејаног сликара; Колико је коме година.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 25 (1944), стр. 6.

793.7

COBISS.SR-ID [256117260](#)

383

РЕШЕЊА из прошлог броја. - У рубрици "Разбибрига". - Решења за: Укрштене речи; Ребус; Рачунски квадрат; [Докле зец бежи у шуму...].

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 31 (1944), стр. 7.

793.7

COBISS.SR-ID [254470156](#)

384

РЕШЕЊА из прошлог броја. - У рубрици "Разбибрига". - Решења за: Укрштене речи; Ребуси.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 28 (1944), стр. 7.

793.7

COBISS.SR-ID [256239884](#)

385

РЕШЕЊА из прошлог броја. - У рубрици "Разбибрига". - Решења за: Укрштене речи; Ребуси; [Правоугаоник].

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 33/34 (1945), стр. 9.

793.7

COBISS.SR-ID [254756620](#)

386

РЕШЕЊА из прошлог броја. - У рубрици "Разбибрига". - Решења за: Укрштене речи; Шта је то?; Загонетка; Како?.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 18 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256376844](#)

387

РЕШЕЊА из прошлог броја. - У рубрици "Разбибрига". - Решења за: [Укрштене речи]; Колико свиња; И овако и онако.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 17 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [257006860](#)

388

РЕШЕЊА из прошлог броја. - У рубрици "Разбибрига". - Решења за: Чаробни кругови; Загонетна посетница; Рачунски проблеми (1-2).

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 15 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256982284](#)

389

СЕКУЛОВИЋ, Живко М.

Да ли знате? / Ж. [Живко М.] Секуловић. - У рубрици "Разбибрига". - Питања из опште културе. - Садржи: Одговори из прошлог броја.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 16 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256996620](#)

390

СЕКУЛОВИЋ, Живко М.

[Укрштене речи] / Живко М. Секуловић. - У рубрици "Разбибрига". - Бела укрштеница 15 x 5. - Решење укрштенице: Степа Степановић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 16 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256995596](#)

391

СЕКУЛОВИЋ, Живко М.

[Укрштене речи]. 2 / Живко М. Секуловић. - У рубрици "Разбибрига". - Бела укрштеница 12 x 7. - Решење укрштенице: Сан Франциско.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [257136652](#)

392

СЕТИТЕ се. - У рубрици "Разбибрига". - Логички задаци. - Садржи: [Пошаље отац сина у град...] / Миодраг Степић ; [На грани су стајале три врране...] / Милан Радаковић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [257137164](#)

393

СОКИЋ, Борислав

Ребуси / Сокић Борислав. - У рубрици "Разбибрига". - Словно-сликовни ребуси. - Решења ребуса: 1. У Милице дуге трепавице; 2. Оточац.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 32 (1945), стр. 7.

793.7

COBISS.SR-ID [254575884](#)

394

СОФРЕНИЋ, Вујадин

Загонетка / Вујадин Софренић. - У рубрици "Разбибрига". - Решење загонетке: Сено.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 32 (1945), стр. 7.

793.7

COBISS.SR-ID [254575628](#)

395

СОФРЕНИЋ, Вујадин

Загонетке / Вујадин Софренић. - У рубрици "Разбибрига". - Решења загонетки: 1. Очи и наочари; 2. Црква; 3. Зуби и језик.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 28 (1944), стр. 7.

793.7

COBISS.SR-ID [256240396](#)

396

СОФРЕНИЋ, Вујадин

Загонетке / Вујадин Софренић. - У рубрици "Разбибрига". - Решења загонетки: 1. Уста; 2. Мисао.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 29 (1944), стр. 7.

793.7

COBISS.SR-ID [255147788](#)

397

СОФРЕНИЋ, Вујадин

Загонетке / Вујадин Софренић. - У рубрици "Разбибрига". - Решења загонетки: Брада; Образи; Ауто; Мозак; Гром; Ехо; Мачка.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 31 (1944), стр. 7.

793.7

COBISS.SR-ID [254470668](#)

398

СОФРЕНИЋ, Вујадин

Загонетке / Вујадин Софренић. - У рубрици "Разбибрига". - Решење загонетки: 1. Наковањ и чекић; 2. Коцка шећера; 3. Влашићи (група звезда).

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 22 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256356620](#)

399

СТЕВИЋ, Милорад

Загонетка / Милорад Стевић. - У рубрици "Разбибрига". - Решење загонетке: Мајка и син.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 17 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [257006348](#)

400

СТЕПИЋ, Миодраг

Арапско погађање судбине / саставио Миодраг Степић. - У рубрици "Разбибрига". - Прорицање помоћу бројева. - Садржи: Објашњење ; Пример ; Питања ; Одговори.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 14 (1943), стр. 8.

793.7

COBISS.SR-ID [256763660](#)

401

ЋОПИЋ, Мирко

Магични квадрат / М. Ћ. [Мирко Ћопић]. - У рубрици "Разбибрига". - Квадрат 5 x 5.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 33/34 (1945), стр. 9.

793.7

COBISS.SR-ID [254757644](#)

402

ЋОПИЋ, Мирко

Укрштене речи / М. Ћ. [Мирко Ћопић]. - У рубрици "Разбибрига". - Класична укрштеница.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 31 (1944), стр. 7.

793.7

COBISS.SR-ID [254470412](#)

403

ЋОПИЋ, Мирко

Укрштене речи / М. Ћ. [Мирко Ћопић]. - У рубрици "Разбибрига". - Класична укрштеница.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 32 (1945), стр. 7.

793.7

COBISS.SR-ID [254575372](#)

404

ЋОПИЋ, Мирко

Укрштене речи / Мирко Ћопић. - У рубрици "Разбибрига". - Класична укрштеница.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 30 (1944), стр. 7.

793.7

COBISS.SR-ID [255262476](#)

405

УКРШТЕНЕ речи. Бр. 3. - У рубрици "Разбибрига". - Класична укрштеница.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 4/5 (1942), стр. 10.

793.7

COBISS.SR-ID [226209036](#)

794.1 ШАХ

406

ДУЊЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

Шах / Саша [Александар] Дунђеровић. - У рубрици "Спорт". - О оснивању шаховског течаја у логору.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 9 (1942), стр. 4.

794.1:355.257.7(430-89)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [254313996](#)

407

СРЕТЕНОВИЋ, Славорад С.

Шах / Славорад С. Сретеновић "Марко". - У рубрици "Разбибрига". - О врстама шаховског отварања и називима појединих варијанти.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 10 (1942), стр. 8.

794.122

COBISS.SR-ID [254320908](#)

408

СРЕТЕНОВИЋ, Славорад С.

Шах / Славорад С. Сретеновић "Марко". - У рубрици "Разбибрига". - О доминацији Срба на шаховском турниру.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 31 (1944), стр. 7.

794.1.092:355.257.7(430-89)"1944"(049.1)

COBISS.SR-ID [254470924](#)

409

СРЕТЕНОВИЋ, Славорад С.

Шах / Славорад С. Сретеновић "Марко". - У рубрици "Разбибрига". - О наступајућој шаховској сезони.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 30 (1944), стр. 7.

794.1.092:355.257.7(430-89)"1944"(049.3)

COBISS.SR-ID [255263500](#)

410

СРЕТЕНОВИЋ, Славорад С.

Шах / Славорад С. Сретеновић "Марко". - У рубрици "Разбибрига". - Објашњење шаховских појмова.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 11 (1942), стр. 8.

794.1

COBISS.SR-ID [254328076](#)

411

СРЕТЕНОВИЋ, Славорад С.

Шах / Славорад Сретеновић "Марко". - Вињета уз наслов са мотивом шаховске табле. - У рубрици "Разбибрига". - Тема: Италијанска игра.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 12 (1942), стр. 8.

794.122

COBISS.SR-ID [255911436](#)

412

СРЕТЕНОВИЋ, Славорад С.

Шах / Славорад Сретеновић "Марко". - Вињета уз наслов са мотивом шаховских фигура: бели и црни топ. - У рубрици "Разбибрига". - Тема: Гамбит Краљевог скакача.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 19 (1943), стр. 8.

794.122

COBISS.SR-ID [256641292](#)

413

СРЕТЕНОВИЋ, Славорад С.

Шах / Славорад Сретеновић "Марко". - Вињета уз наслов са мотивом шаховских фигура: коњ и лауфер. - У рубрици "Разбибрига". - О Другом колу III Српског шаховског турнира, почетог 22. децембра 1943, а завршеног 14. јануара 1944. године. Организатор турнира: Славорад Сретеновић "Марко". - Садржи: Табела II кола III Српског шаховског турнира у 1943/44 год.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 25 (1944), стр. 6.

794.1.092-054.65(=163.41)(430-89)"1943/1944"(049.3)

COBISS.SR-ID [256117772](#)

414

СРЕТЕНОВИЋ, Славорад С.

Шах / Славорад Сретеновић "Марко". - Вињета уз наслов са мотивом шаховских фигура: коњ и лауфер. - У рубрици "Разбибрига". - О III Српском шаховском турниру. - Садржи: Табела I екипе.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 24 (1944), стр. 6.

794.1.092-054.65(=163.41)(430-89)"1944"(049.3)

COBISS.SR-ID [256086796](#)

415

СРЕТЕНОВИЋ, Славорад С.

Шах / Славорад Сретеновић "Марко". - Вињета уз наслов са мотивом шаховских фигура: коњ и лауфер. - У рубрици "Разбибрига". - О шаху као племенитој игри.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 26 (1944), стр. 7.

794.1

COBISS.SR-ID [255000076](#)

416

СРЕТЕНОВИЋ, Славорад С.

Шах / Славорад Сретеновић "Марко". - Вињета уз наслов са мотивом шаховских фигура: коњ и лауфер. - У рубрици "Разбибрига". - Тема: Дамин гамбит.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 23 (1944), стр. 6.

794.122

COBISS.SR-ID [255996172](#)

417

СРЕТЕНОВИЋ, Славорад С.

Шах / Славорад Сретеновић "Марко". - Вињета уз наслов са мотивом шаховских фигура: коњ и топ. - У рубрици "Разбибрига". - О шаху као забави.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 22 (1943), стр. 8.

794.1

COBISS.SR-ID [256358156](#)

418

СРЕТЕНОВИЋ, Славорад С.

Шах / Славорад Сретеновић "Марко". - Вињета уз наслов са мотивом шаховских фигура: коњ и топ. - У рубрици "Разбибрига". - Тема: Дамин гамбит.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 27 (1944), стр. 6.

794.122

COBISS.SR-ID [255105548](#)

419

СРЕТЕНОВИЋ, Славорад С.

Шах / Славорад Сретеновић "Марко". - Вињета уз наслов са мотивом шаховских фигура: коњ и топ. Тема вињете испод текста: мушкарац са шахом у руци хода журним кораком. - У рубрици "Разбибрига". - Тема: Петрова игра - Руска партија.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 14 (1943), стр. 8.

794.122

COBISS.SR-ID [256881676](#)

420

СРЕТЕНОВИЋ, Славорад С.

Шах / Славорад Сретеновић "Марко". - Наслов исписан словима у облику шаховских фигура. - У рубрици "Разбибрига". - Тема: Краљев гамбит; Гамбит Краљевог лауфера.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 18 (1943), стр. 8.

794.122

COBISS.SR-ID [256377356](#)

421

СРЕТЕНОВИЋ, Славорад С.

Шах / Славорад Сретеновић "Марко". - У рубрици "Разбибрига". - Критика понашања публике на шаховском турниру.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 32 (1945), стр. 7.

794.1.092:355.257.7(430-89)"1945"(049.3)

COBISS.SR-ID [254576396](#)

422

СРЕТЕНОВИЋ, Славорад С.

Шах / Славорад Сретеновић "Марко". - У рубрици "Разбибрига". - Преглед прелаза из гамбита у гамбит: Куниггов гамбит, Филиодорсов-Ханштајнов гамбит, Ханштајнов гамбит, Алгајев гамбит, Кизерицков гамбит и Музио гамбит.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 20/21 (1943), стр. 8.

794.122

COBISS.SR-ID [255748876](#)

423

СРЕТЕНОВИЋ, Славорад С.

Шах / Славорад Сретеновић "Марко". - У рубрици "Разбибрига". - Тема: Пруско отворење - игра два скакача.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 29 (1944), стр. 7.

794.122

COBISS.SR-ID [255148044](#)

424

СРЕТЕНОВИЋ, Славорад С.

Шах / Славорад Сретеновић "Марко". - У рубрици "Разбибрига". - Тема: Руска-Петрова игра, наставак.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 16 (1943), стр. 8.

794.122

COBISS.SR-ID [256996876](#)

425

СРЕТЕНОВИЋ, Славорад С.

Шах / Славорад Сретеновић "Марко". - У рубрици "Разбибрига". - Тема: Француска игра.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 28 (1944), стр. 7.

794.122

COBISS.SR-ID [256241164](#)

426

СРЕТЕНОВИЋ, Славорад С.

Шах / Славорад Сретеновић. - У рубрици "Разбибрига". - О II Српском шаховском турниру. - Садржи: [Табела I групе].

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 15 (1943), стр. 8.

794.1.092-054.65(=163.41)(430-89)"1943"(049.3)

COBISS.SR-ID [256982796](#)

796/799 СПОРТ. ИГРЕ. ФИЗИЧКО ВЕЖБАЊЕ

427

БУРАКОВИЋ, Михаило, 1905-2002

Спортске вести / Бурак [Михаило Бураковић]. - У рубрици "Цимач". - Најава крос-контрија.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 3 (1942), стр. [6].

796.093.55-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [225398540](#)

428

ДУЊЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

Кратке спортске вести / Саша [Александар Дунђеровић]. - Прилог броју 23. - У рубрици "Спорт". - О пријему спортских реквизита од Америчког Црвеног крста; о спортистима који су се из радних команди вратили у логор.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 23 (1944), стр. [10].

796-054.65(=163.41)(430-89)"1944"(049.1)

COBISS.SR-ID [255997708](#)

429

ДУЊБЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

Кратке спортске вести / Саша [Александар Дунђеровић]. - У рубрици "Спорт". - Вести о лагерским спортистима на раду, повредама, форми играча и припремама за предстојећу сезону.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 32 (1945), стр. 8.

796-054.65(=163.41)(430-89)"1945"(049.1)

COBISS.SR-ID [254577164](#)

430

ДУЊБЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

Кратке спортске вести / Саша [Александар Дунђеровић]. - У рубрици "Спорт". - Вести о повратку у домовину свештеника и представника С. К. Србије Стевана Избрадића и о повратку појединих заробљеника са радних команди у логор.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 22 (1943), стр. 9.

796-054.65(=163.41)(430-89)"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [256361740](#)

431

ДУЊБЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

Кратке спортске вести / Саша [Александар Дунђеровић]. - У рубрици "Спорт". - Обавештења о спортистима, њиховим намерама и повратку са радне команде или премештају у неку радну команду.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 33/34 (1945), стр. 10.

796-054.65(=163.41)(430-89)"1945"(049.1)

COBISS.SR-ID [254761484](#)

432

ДУЊБЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

Наши спортисти у зимским данима / Саша [Александар Дунђеровић]. - У рубрици "Спорт". - О начину на који српски спортисти проводе слободно време у логору током зимских дана.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 24 (1944), стр. 7.

796.077.2-054.65(=163.41)(430-89)"1944"(049.3)

COBISS.SR-ID [256097036](#)

433

ДУЊБЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

Спортске вести / Саша [Александар Дунђеровић]. - У рубрици "Спорт". - Демантовање вести о повлачењу Мирка Ћопића "са зеленог поља"; о повратку Бране Брановића из радне команде и рекорду Лазаретског тима.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 28 (1944), стр. 5.

796-054.65(=163.41)(430-89)"1944"(049.1)

COBISS.SR-ID [256237836](#)

434

ДУЊБЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

Спортске вести / Саша [Александар Дунђеровић]. - У рубрици "Спорт". - О лагерским спортистима.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 27 (1944), стр. 8.

796-054.65(=163.41)(430-89)"1944"(049.1)

COBISS.SR-ID [255112972](#)

796.3 ИГРЕ С ЛОПТОМ

435

БАЧВАНИН, Аца

[Фудбал] / А. [Аца] Бачванин. - У рубрици "Спорт". - О инциденту на првенству логора и одиграним фудбалским утакмицама. - Садржи: Београд Б. - Провинција Б. 5:0 (2:2).

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 7 (1942), стр. 4.

796.332-054.65(163.41)(430-89)"1942"(093.3)

COBISS.SR-ID [253725452](#)

436

ВАСИЋ, Ромулус, 1918-1998

Спорт / Р. [Ромулус] Васић. - Илустр. уз текст са мотивом фудбалске утакмице. - У рубрици "Живот у логору". - О организацији спортског живота у логору.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 1 (1942), стр. 5.

796.332-054.65(=163.41)"1942"(093.3)

COBISS.SR-ID [225209356](#)

437

ДУЊБЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

Два лепа успеха : наши освајачи првенства логора у одбојци и пинг-понгу. - У рубрици "Спорт". - О успесима српских логорских екипа у одбојци и пинг-понгу. - Садржи: Одбојка (Воле-Бол) / Саша [Александар Дунђеровић] ; Пинг-Понг / Саша [Александар Дунђеровић].

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 31 (1944), стр. 8.

796.325-054.65(=163.41)(430-89)"1944"(093.3)

796.386-054.65(=163.41)(430-89)"1944"(093.3)

COBISS.SR-ID [254471180](#)

438

ДУЊБЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

Задње спортске вести / Саша [Александар Дунђеровић]. - У рубрици "Спорт". - О саставу А и Б тимова Србије, који су због одласка великог броја спортиста на рад формиран од преосталих играча С. К. "Србија" и С. К. "Југ".

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 22 (1943), стр. 9.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [256362252](#)

439

ДУНЂЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

Из екипе "Србија" / Саша [Александар] Дунђеровић. - У рубрици "Спорт". - О одиграној пријатељској утакмици између Србије и Белгије и саставу II и III екипе "Србије". - Садржи: Србија-Белгија 4:1 (2:0).

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 10 (1942), стр. 9.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(093.3)

COBISS.SR-ID [254321164](#)

440

ДУНЂЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

Из екипе "Србија" / Саша [Александар] Дунђеровић. - У рубрици "Спорт". - О формирању три екипе "Србије".

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 9 (1942), стр. 4.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [254313484](#)

441

ДУНЂЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

Из Подофицирског табора / Саша [Александар Дунђеровић]. - У рубрици "Спорт". - Реплика. - О предстојећој фудбалској утакмици између екипа "Подофицири" и "Жандари".

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 33/34 (1945), стр. 10.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1945"(049.3)

COBISS.SR-ID [254760716](#)

442

ДУНЂЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

Из С. к. Србије / Саша [Александар Дунђеровић]. - Прилог броју 23. - Вињета уз наслов текста. - У рубрици "Спорт". - О међусобно одиграним утакмицама Србије од 25. августа до 21. новембра 1944. године.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 23 (1944), стр. [10].

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1944"(093.3)

COBISS.SR-ID [255997452](#)

443

ДУЊБЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

Из С. К. Србије / Саша [Александар] Дунђеровић. - У рубрици "Спорт". - О одиграним утакмицама српских тимова од 24. јуна до 11. августа 1943. године. - Садржи: Чубура - Ломњава 1:1 / Саша [Александар] Дунђеровић ; Из Лазарета / Саша [Александар] Дунђеровић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 22 (1943), стр. 9.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1943"(093.3)

COBISS.SR-ID [256361484](#)

444

ДУЊБЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

Једна нерешена и две победе А тима / [Александар Дунђеровић]. - Са илустр.: [Лагерски репортер] / Б. М. [Бора Милосављевић]. - У рубрици "Спорт". - О одиграним утакмицама током априла и маја 1944. год.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 27 (1944), стр. 8.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1944"(093.3)

COBISS.SR-ID [255112460](#)

445

ДУЊБЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

Још пет убедљивих победа А тима и први пораз у овој години / Саша [Александар Дунђеровић]. - У рубрици "Спорт". - О утакмицама А тима од априла до јуна 1944. године.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 29 (1944), стр. 8.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1944"(093.3)

COBISS.SR-ID [255148300](#)

446

ДУЊБЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

Како изгледамо на почетку пете фудбалске сезоне / Саша [Александар Дунђеровић]. - У рубрици "Спорт". - О припремама за пету фудбалску сезону.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 33/34 (1945), стр. 10.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1945"(049.3)

COBISS.SR-ID [254759948](#)

447

ДУНЂЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

Кратак спортски преглед / Саша [Александар Дунђеровић]. - У рубрици "Спорт". - Преглед одиграних фудбалских утакмица у претходној сезони.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 32 (1945), стр. 8.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1944"(093.3)

COBISS.SR-ID [254576908](#)

448

ДУНЂЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

Кратке спортске вести / Саша [Александар Дунђеровић]. - Вињету испод текста илустровао Радиша Јовановић. Тема вињете: фудбалска утакмица. - У рубрици "Спорт". - Вести о бившим играчима који су се пријавили за екипу "Србија" и о новим играчима "Србије".

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 17 (1943), стр. 9.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [257009932](#)

449

ДУНЂЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

Кратке спортске вести / Саша [Александар Дунђеровић]. - У рубрици "Спорт". - Вести о именовану представника српских спортиста и вође фудбалске секције и др.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 31 (1944), стр. 8.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1944"(049.1)

COBISS.SR-ID [254471692](#)

450

ДУНЂЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

Кратке спортске вести / Саша [Александар Дунђеровић]. - У рубрици "Спорт". - Вести о новом фудбалеру "Србије" и о играчима који су на раду.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 16 (1943), стр. 9.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [256998668](#)

451

ДУЊЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

Кратке спортске вести / Саша [Александар Дунђеровић]. - У рубрици "Спорт". - Вести о одласку из логора Александра Крстића, једног од првих организатора спорта у логору и Светислава Годоровића "Маше", бившег играча "Бате" из Борова.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 10.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [257138700](#)

452

ДУЊЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

Кратке спортске вести / Саша [Александар Дунђеровић]. - У рубрици "Спорт". - Вести о фудбалерима С. К. "Србија" на раду и успешној операцији Мирка Топића "Бомбардера".

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 20/21 (1943), стр. 10.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [255749900](#)

453

ДУЊЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

Кратке спортске вести / Саша [Александар Дунђеровић]. - У рубрици "Спорт". - Вести о фудбалеру који се вратио са радне команде и новим играчима "Србије".

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 18 (1943), стр. 9.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1943"(049.1)

COBISS.SR-ID [256378892](#)

454

ДУЊБЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

Кратке спортске вести / Саша [Александар Дунђеровић]. - У рубрици "Спорт". - О спортској свечаности на којој су "виђенијим" спортским радницима додељене дипломе. Том приликом, српски фудбалери су од Америчког Црвеног крста добили по кошуљу и спортске реквизите.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 24 (1944), стр. 7.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1944"(049.1)

COBISS.SR-ID [256099596](#)

455

ДУЊБЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

Кратке спортске вести / Саша [Александар Дунђеровић]. - У рубрици "Спорт". - Полушаљиве вести о плану једне фудбалске екипе да засени првака логора; о успешном опоравку српског фудбалера након операције носа; најва репортаже "о утицају бокса на развој брзине код неких навалних играча".

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 25 (1944), стр. 7.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1944"(049.1)

COBISS.SR-ID [256119564](#)

456

ДУЊБЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

Наши спортисти у зимским данима / Саша [Александар Дунђеровић]. - У рубрици "Спорт". - О успешном почетку четврте фудбалске сезоне у логору и расположивом саставу српске А екипе.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 25 (1944), стр. 7.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1944"(049.3)

COBISS.SR-ID [256119308](#)

457

ДУЊБЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

С. К. Србија / [Александар Дунђеровић]. - У рубрици "Спорт". - О одиграној утакмици 24. априла 1943. године. - Садржи: Чубура - Ломњава 1:0 (0:0).

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 18 (1943), стр. 9.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1943"(093.3)

COBISS.SR-ID [256378636](#)

458

ДУНЂЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

Са каквим изгледима наступамо у трећу спортску годину / Саша [Александар] Дунђеровић. - У рубрици "Спорт". - О почетку треће фудбалске сезоне у логору и саставу три тима "Србије".

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 16 (1943), стр. 9.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1943"(049.3)

COBISS.SR-ID [256998412](#)

459

ДУНЂЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

Футбал / Саша [Александар Дунђеровић]. - У рубрици "Спорт". - О одиграним фудбалским утакмицама током октобра и новембра 1944. године. - Садржи: А тим - Маглијина чета 1:1.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 32 (1945), стр. 8.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1944"(093.3)

COBISS.SR-ID [254576652](#)

460

ДУНЂЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

Футбал / Саша [Александар Дунђеровић]. - У рубрици "Спорт". - О одиграним фудбалским утакмицама. - Садржи: 10-ХI-44 А тим - Санитери А 2:2 ; 12-Х-44 А тим - Џокова чета 7:5.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 30 (1944), стр. 8.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1944"(093.3)

COBISS.SR-ID [255264012](#)

461

ДУНЂЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

Футбал / Саша [Александар Дунђеровић]. - У рубрици "Спорт". - О одиграним фудбалским утакмицама. - Садржи: 10-ХI-44 А тим - Санитери А 2:2 ; 12-Х-44 А тим - Џокова чета 7:5.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 31 (1944), стр. 8.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1944"(093.3)

COBISS.SR-ID [254471436](#)

462

ДУЊЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

Футбалске звезде у логору / Саша [Александар Дунђеровић]. - Са илустр.: [Футбалске звезде у логору] / [Бора Милосављевић]. - У рубрици "Спорт". - Полушалаиво представљање спортских "квалитета" 18 српских фудбалских звезда логора: 1) Станојевић "Меаца"; 2) Габријелчић "Дрвце"; 3) Петровић Света; 4) Радан "Рака"; 5) Петровић Златко; 6) Шефер Петар; 7) Јаша "Локомотив"; 8) Васиљевић Љубо "Бос" (Вечити младожења); 9) Дејановић "Деја"; 10) Поповић "Фриц" (Бечка школа); 11) Живковић "Буђони"; 12) Стојадиновић "Аспирин"; 13) Стојковић Мали Перица (Цивцан); 14) Ђорђевић Рада (Лала); 15. Дунђеровић Боја; 16) Грујић Груја; 17) Саша; 18) Бановић Брана.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 28 (1944), стр. 4-5.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1944"(049.3)

COBISS.SR-ID [256237324](#)

463

ДУЊЕРОВИЋ, Божидар Т., 1911-1978

Наши спортисти у 1941 год. / Божидар Т. Дунђеровић. - Вињете уз наслов рубрике и испод текста. - У рубрици "Спорт". - О оснивању српског фудбалског тима у логору.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 2 (1942), стр. 5.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(093.3)

COBISS.SR-ID [225381644](#)

464

ДУЊЕРОВИЋ, Божидар Т., 1911-1978

Спорт / Бож. [Божидар] Т. Дунђеровић. - Вињета уз наслов. - О фудбалу у логору.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 3 (1942), стр. [5-6].

796.332-054.65(430-89)"1942"(049.32)

COBISS.SR-ID [225397516](#)

465

ЂОКА

[Спортске вести] / Ђока. - У рубрици "Спорт". - О утакмици између "Les morticoles" (Они који сеју смрт) и Санитера IV.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 9 (1942), стр. 4.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [254313740](#)

466

ЂОРЂЕВИЋ, Чедомир Д.

Неколико речи спортистима / Чед. [Чедомир] Ђорђевић. - У рубрици "Спорт". - О неспортском понашању.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 6 (1942), стр. 4.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(049.3)

COBISS.SR-ID [253504268](#)

467

ИЗ екипе Србије. - У рубрици "Спорт". - О међусобно одиграним утакмицама Србије током маја и јуна 1943. године. - Садржи: Србија А - Србија Б 6:2 (1:1) / Саша [Александар] Дунђеровић ; Лазарет / Саша [Александар] Дунђеровић ; Црвени - Бели 17:13 / Саша [Александар] Дунђеровић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 20/21 (1943), стр. 9-10.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1943"(093.3)

COBISS.SR-ID [255749644](#)

468

[ИЗ Спортског форума]. - У рубрици "Спорт". - О решењу "спортског питања" поводом инцидента на првенству логора.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 9 (1942), стр. 4.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [254312972](#)

469

КРСТИЋ, Александар

[Футбал] / А. [Александар] Крстић. - У рубрици "Спорт". - О згодама и незгодама српског фудбала у логору.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 4/5 (1942), стр. 11.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(093.3)

COBISS.SR-ID [254149132](#)

470

МАКСИМОВИЋ, Мића

Спорт клуб "Југ" / Мића Максимовић. - У рубрици "Спорт". - О завршеној фудбалској сезони и успеху српских тимова. - Садржи: С. К. "Југ" - С. К. Санитер 1:0 (0:0).

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 10.

796.332-054.65(430-89)"1942"(049.3)

COBISS.SR-ID [257138444](#)

471

МАКСИМОВИЋ, Мића

Футбал / Мића Максимовић. - У рубрици "Спорт". - О одиграним фудбалским утакмицама. - Садржи: Српски тим - Белгија 5:0 (2:0) ; Српски тим - Фамелик 3:2 (1:2).

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 6 (1942), стр. 4-5.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(093.3)

COBISS.SR-ID [253508620](#)

472

ОСТОЈИЋ, Бранко

С. к. "Југ" / Бранко Остојић. - У рубрици "Спорт". - О одиграним тренинг, пријатељским и реванш утакмицама С. к. "Југ" са српским, пољским и француским тимовима. - Садржи: С. к. "Југ II" - "Пољаци II" 3:2 (2:1) ; С. к. "Југ II" - С. к. "Србија II" 3:2 (1:1) ; С. к. "Југ II" - С. к. "Србија II" 2:1 (1:1) ; С. к. "Југ II" - "Фамелик" 3:1 (0:1).

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 10 (1942), стр. 9-10.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(093.3)

COBISS.SR-ID [254321420](#)

473

[ФУТБАЛ]. - У рубрици "Спорт". - О одиграним утакмицама екипа "Србије" 11. и 18. априла 1943. године, које су отвориле су фудбалску сезону. - Садржи: Црвени - Зелени 1:0 (1:0) / Саша [Александар] Дунђеровић ; Србија III - Србија II 2:0 (0:0) / Саша [Александар] Дунђеровић].

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 17 (1943), стр. 9.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1943"(093.3)

COBISS.SR-ID [257009676](#)

474

[ФУТБАЛ]. - У рубрици "Спорт". - О одиграним фудбалским утакмицама. - Садржи: Београд - Провинција (Б тимови) ; Бифтек - Сан Благ 4:4 (0:2) / Саша [Александар] Дунђеровић ; [Morticoles (Они који сеју смрт) - Les Waches (Крава)] / Ђока.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 8 (1942), стр. 4.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(093.3)

COBISS.SR-ID [254016268](#)

475

[ФУТБАЛ]. - У рубрици "Спорт". - О одиграним фудбалским утакмицама. - Садржи: С. К. "Југ" - С. К. "Шрајбер" / Петар С. Шефер ; Србија - Санитери 1:0 (1:0) / Саша [Александар] Дунђеровић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 12 (1942), стр. 10.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(093.3)

COBISS.SR-ID [255987980](#)

476

[ФУТБАЛ]. - У рубрици "Спорт". - О одиграним фудбалским утакмицама. - Садржи: Србија - Југ 0:0 (0:0) / Саша [Александар] Дунђеровић ; [Les Morticoles (Они који сеју смрт) - Le Waches (Крава)] / Ђока ; Српски Бифтек - Белгиски Lenstititer 1:0 (0:0) / Саша [Александар] Дунђеровић ; Србија - Фамелик 2:1 (1:0) / Саша [Александар] Дунђеровић].

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 11 (1942), стр. 10.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(093.3)

COBISS.SR-ID [254329356](#)

477

[ФУТБАЛ]. - У рубрици "Спорт". - О одиграној пријатељској утакмици првог дана Ускрса 1943. године. - Садржи: С. К. "Југ" - С. К. Санитер 2:0 (0:0) / Б. [Бранислав] Живковић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 18 (1943), стр. 9.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1943"(093.3)

COBISS.SR-ID [256378380](#)

478

[ФУТБАЛ]. - У рубрици "Спорт". - О одиграној утакмици српских тимова 14. новембра 1943. године. - Садржи: Србија - Бифтек 8:4 (1:4) / Саша [Александар] Дунђеровић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 9-10.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1943"(093.3)

COBISS.SR-ID [257138188](#)

479

ШЕФЕР, Петар С., 1918-1996

С. к. "Југ" / Петар С. Шефер. - У рубрици "Спорт". - О тренинг утакмици између српског тима "С. к. Југ" и француског тима "Санитет I".

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 9 (1942), стр. 4.

796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(049.3)

COBISS.SR-ID [254313228](#)

796.4 ГИМНАСТИКА. АТЛЕТИКА

480

ДУЊБЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

Лака атлетика / Саша [Александар Дунђеровић]. - У рубрици "Спорт". - О резултатима интернационалног лакоатлетског такмичења у логору: трчање на 80 m, 200 m, 800 m, 80 m препоне, 2000 m и 4 x 100 m штафета; скок у вис; скок у даљ; бацање кугле; бацање копља и бацање диска.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 30 (1944), стр. 8.

796.42-054.65(=163.41)(430-89)"1944"(049.1)

COBISS.SR-ID [255264268](#)

481

ПЕТРОВИЋ, Златан

Лака атлетика / З. [Златан] Петровић. - У рубрици "Спорт". - О резултатима такмичења у десет олимпијских дисциплина: трчање на 80 m, 200 m, 800 m, 1500 m и 4 x 80 m; скок у вис; скок у даљ; штафета; бацање кугле; бацање копља и бацање диска.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 10 (1942), стр. 10.

796.42-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [254321676](#)

482

ШЕФЕР, Петар С., 1918-1996

Лака атлетика / Петар Шефер. - У рубрици "Спорт". - О резултатима такмичења у десет олимпијских дисциплина: трчање на 80 m, 200 m, 800 m, 1500 m и 4 x 80 m; скок у даљ; скок у вис; бацање кугле; бацање диска и бацање копља.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 6 (1942), стр. 5.

796.42-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(049.1)

COBISS.SR-ID [253550860](#)

796.8 БОРИЛАЧКЕ ВЕШТИНЕ. БОРИЛАЧКИ СПОРТОВИ

483

ДУНЂЕРОВИЋ, Александар, 1920-2011

Бокс / Саша [Александар Дунђеровић]. - Прилог броју 23. - У рубрици "Спорт". - О оснивању боксерске секције.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 23 (1944), стр. [10].

796.83-054.65(=163.41)(430-89)"1944"(049.1)

COBISS.SR-ID [255997964](#)

---

8 ЛИНГВИСТИКА. ЈЕЗИК. КЊИЖЕВНОСТ

811.112.2 НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

484

НЕМАЧКИ. - Глаголи: Б-Д. - Са знаком на крају текста: Наставиће се. - Садржи: Меса - Флајшсортен ; Рибе - Фише ; Бакалница - Колониалваренхандлунг ; Зачини - Гевирце ; Хлеб и колачи - Брот унд Бакварен ; Најчешћи глаголи.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 20/21 (1943), стр. 10.

811.112.2=163.41(038)(082.24)

COBISS.SR-ID [255750412](#)

485

НЕМАЧКИ. - Глаголи: Д-П. - Са знаком на крају текста: Наставиће се. -
Садржи: Најчешћи глаголи.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 22 (1943), стр. 10.

811.112.2=163.41(038)(082.24)

COBISS.SR-ID [256358924](#)

486

НЕМАЧКИ. - Глаголи: П-Ж; Придеви: А-Б. - Са знаком на крају текста:
Наставиће се. - Садржи: Најчешћи глаголи ; Најчешћи придеви.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 23 (1944), стр. 8.

811.112.2=163.41(038)(082.24)

COBISS.SR-ID [255996684](#)

487

НЕМАЧКИ. - Именице: П-Ж. - Са знаком на крају текста да је са овим
бројем завршен српско-немачки речник најпотребнијих речи и израза. - Садржи:
Најчешће именице.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 26 (1944), стр. 8.

811.112.2=163.41(038)(082.24)

COBISS.SR-ID [255001100](#)

488

НЕМАЧКИ. - Придеви: Б-У. - Са знаком на крају текста: Наставиће се. -
Садржи: Најчешћи придеви.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 24 (1944), стр. 8.

811.112.2=163.41(038)(082.24)

COBISS.SR-ID [256100620](#)

489

НЕМАЧКИ. - Придеви: У-Ж; Именице: А-П. - Са знаком на крају текста: Наставиће се. - Садржи: Најчешћи придеви ; Најчешће именице.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 25 (1944), стр. 8.

811.112.2=163.41(038)(082.24)

COBISS.SR-ID [256118028](#)

490

НЕМАЧКИ. - Са знаком на крају текста: Наставиће се. - Садржи: Буђење и устајање (наставак) ; Доручак - Дас Фруштик ; Ручак - Вечера - Дас Митагесен - Дас Абендесен ; У кантини - Ин дер Кантине ; Дежурство - Дер Арбајтсдинст ; Дописивање - Ди Коресподенц ; Одмор - Ди Ерхолунг ; У болници - Ауф дер Кранкштубе (им Лагерлацарет) ; Код зубара - Бајм Цанарцт ; Рубље (прање - пеглање) - Ди Веше (Ди Вешерај - Биглерај).

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 14 (1943), стр. 9-10.

811.112.2=163.41(038)(082.24)

COBISS.SR-ID [256883724](#)

491

НЕМАЧКИ. - Са знаком на крају текста: Наставиће се. - Садржи: Дани недеље - Ди Вохентате ; Месеци - Ди Монате ; Празници - Ди Фестаге ; Небо - Дер Химел ; Стране света - Химелсрихтунген ; Температура - Ди Температур ; Мали речник : пет чула - Ди финф Зине ; Болести - Кранкхајтен ; Делови тела - Керпертајле ; Варош и срества за саобраћај - Ди Штадт унд ди Феркерсмител ; Породица - Ди Фамилие.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 17 (1943), стр. 10.

811.112.2=163.41(038)(082.24)

COBISS.SR-ID [257007116](#)

492

НЕМАЧКИ. - Са назнаком на крају текста: Наставиће се. - Садржи: Код ситничара - Бајм Курцваренхендлер ; Књижара - Буххандлунг ; Код берберина - Бајм Фризер ; У апотеци - Ин дер Апотеке ; Бројеви : главни бројеви - Грундцален ; Четири врсте рачунања ; Редни бројеви - Орднунгсцален ; Разни бројни појмови - Фершидене Цаленбегрифе унд Вертер ; Тежине, мере, новац - Гевихте, Маса, Гелд ; Боје - Ди Фарбен ; Делење времена - Цајтентајлунг ; Годишња доба - Ди Јаресцајтен.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 16 (1943), стр. 10.

811.112.2=163.41(038)(082.24)

COBISS.SR-ID [256997388](#)

493

НЕМАЧКИ. - Са назнаком на крају текста: Наставиће се. - Садржи: На имању - Ауф дем Хоф ; Рад у фабрици - Ди Веркарбајт ; Рад у каменом мајдану и у руднику - Ди Арбајт им Штајнбрух, им Бергверк ; Код куповине : прибор за пушење - Бајм Ајнкауф ; Артикел фир Раухер ; Код бакалина - Бајм Курцваренхендлер.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 15 (1943), стр. 9-10.

811.112.2=163.41(038)(082.24)

COBISS.SR-ID [256983052](#)

494

НЕМАЧКИ. - Са назнаком на крају текста: Наставиће се. - Садржи: Остали војнички изрази ; Предмети спреме ; Оружје и служба ; Буђење и устајање - Векен унд Ауфштен.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 10.

811.112.2=163.41(038)(082.24)

COBISS.SR-ID [257137932](#)

495

НЕМАЧКИ. - Са назнаком на крају текста: Наставиће се. - Садржи:
Покућанство - Хаусгерет ; Светлост и грејање - Лихт унд Хајцунг ; Пекар - Дер
Бекер ; Бравар - Дер Шлосер ; Обућар - Дер Шустер ; Зидар-радник - Дер Маурер,
Дер Ердабајтер ; Гимнастика, спорт и игре - Турнен, Шпорт унд Шпиле ;
Грађевина и стан - Бау унд Вонунг ; Метали, дрва, камење - Метале, Холце,
Штајне ; Пољопривреда и њени производи - Ди Ландвиртшафт унд Ире Продукте.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 18 (1943), стр. 10.

811.112.2=163.41(038)(082.24)

COBISS.SR-ID [256377612](#)

496

НЕМАЧКИ. - Са назнаком на крају текста: Наставиће се. - Садржи:
Пољопривреда и њени производи - Ди Ландвиршафт унд ире Продукте ; Воћњак -
Обстгартен ; Стока и домаће животиње - Фи унд Хаустире ; Птице - Фегел ;
Кокошињак - Дер Хинерхоф ; Траве и цвеће - Грезер унд Блумен ; Шума - Дер
Валд ; Шумске животиње - Ди Валдтире ; Бубе - Инсектен ; Различите животиње -
Фершидене Тире ; Пољопривредне машине и оруђа - Ландвиршафтлихе Машинен
унд Герете ; Пића - Гетренке.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 19 (1943), стр. 10.

811.112.2=163.41(038)(082.24)

COBISS.SR-ID [256635148](#)

497

НЕМАЧКИ. - Са назнаком на почетку текста: "Како логорска библиотека
нема довољан број приручника за немачки језик, то ћемо у неколико наставака
прештампати тај приручник у нашем листу, за оне другове, који желе да науче
известан број потребних израза на немачком језику, а не знају немачко писмо да
би се могли послужити каквим другим уџбеником." - Са назнаком на крају
текста: Наставиће се. - Садржи: Разни изрази и питања ; Изрази учтивости у
односу са грађанством ; Чинови и знаци немачке војске ; Неколико немачких
команди.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 12 (1942), стр. 10.

811.112.2=163.41(038)(082.24)

COBISS.SR-ID [255988492](#)

821 СВЕТСКА КЊИЖЕВНОСТ. АНТОЛОГИЈЕ. ЧИТАНКЕ

498

МИСЛИ знаменитих људи. - Мудре мисли Овидија, Макробија, Плутарха, Хорација, Цицерона, Гетеа, Федруса и др.: о кривици, карактеру, енергији, моћи, лењости и др.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 29 (1944), стр. 2.

821-84(082.22)

COBISS.SR-ID [255129868](#)

499

МИСЛИ знаменитих људи. - Мудре мисли римских, немачких и енглеских мислилаца, Овидија, Сенеке, Вебера, Шекспира и Теренција: о значају одмора, лошим навикама, карактеру, човечности и здрављу.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 31 (1944), стр. 2.

821-84(082.22)

COBISS.SR-ID [254390284](#)

500

МИСЛИ знаменитих људи. - Мудре мисли Светонија, Хердера, Есхила, Хезмода, Плутарха, Јувенала, Плаута и др.: о човеку, добру и злу, срећи, болу, животу и др.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 30 (1944), стр. 2.

821-84(082.22)

COBISS.SR-ID [255245836](#)

821...'255.4 ПРЕВОДНА КЊИЖЕВНОСТ

501

БУРАКОВИЋ, Михаило, 1905-2002

Сигнал опасности / превео Бурак. [Михаило Бураковић]. - Прича из породичног живота са мотивом пијанства.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 5.

821...'255.4

COBISS.SR-ID [257096716](#)

502

ЈОСИПОВИЋ, Јаков

Приповетка са поповог путовања / превео Јаков Јосиповић. - Анегдота о попу.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 19 (1943), стр. 5.

821...'255.4

COBISS.SR-ID [256520972](#)

821.09 КЊИЖЕВНЕ КРИТИКЕ И СТУДИЈЕ

503

РИСТИЋ, Радивој

Неколико речи о драми / Радивој Ристић. - Са илустр.: [Шекспир, Гете, Расин] / [Бора Милосављевић]. - О драмској уметности.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 10 (1942), стр. 2.

821.09-2

COBISS.SR-ID [254316300](#)

821.163.41-1 ПОЕЗИЈА

504

АОЈ Босно. - Последњи ред песме и име аутора се не виде. - Патриотска песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 28 (1944), стр. 3.

821.163.41-13

COBISS.SR-ID [256214540](#)

505

АРЕЖИНА, Миле Ј.

Мајци Србији / Миле Ј. Арежина. - Са илустр.: [Кућа на обали] / Б. [Бора Милосављевић]. - Патриотска песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 12 (1942), стр. 5.

821.163.41-13

COBISS.SR-ID [255753228](#)

506

АРЕЖИНА, Миле Ј.

Мала утеха и успомена / Миле Ј. Арежина. - Патриотска песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 17 (1943), стр. 5.

821.163.41-13

COBISS.SR-ID [257002508](#)

507

БЕРИЋ, Рајко Б.

Својој Отаџбини / Рајко Б. Берић. - Вињета изнад наслова. Тема вињете: гусле. - Са илустр.: [Филип Вишњић]. - Патриотска песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 4/5 (1942), стр. 3.

821.163.41-13

COBISS.SR-ID [225523468](#)

508

БЕРИЋ, Рајко Б.

Тужан Србин / Рајко Берић. - Патриотска песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 9 (1942), стр. 3.

821.163.41-13

COBISS.SR-ID [254311948](#)

509

БОГДАНОВИЋ, Илија

Сиротињска песма / Илија Богдановић. - Лирска песма са мотивом из заробљеничког живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 26 (1944), стр. 6.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [254998284](#)

510

В.

Ново / В. - Лирска песма са мотивом из заробљеничког живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 31 (1944), стр. 5.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [254392076](#)

511

ВАСИЋ, Ромулус, 1918-1998

Заробљенички логор / Ромулус [Ромулус] Васић. - Иницијал на почетку песме. - Патриотска песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 2 (1942), стр. 3.

821.163.41-13

COBISS.SR-ID [225380108](#)

512

ВАСИЋ, Ромулус, 1918-1998

Моје сунце / Ромулус Васић. - Љубавна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 4.

821.163.41-146.2

COBISS.SR-ID [257086732](#)

513

ВАСИЋ, Ромулус, 1918-1998

Нера / Ромулус Васић. - Вињета уз наслов. - Рефлексивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 24 (1944), стр. 3.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [256056076](#)

514

ВАСИЋ, Ромулус, 1918-1998

Опомена / Ромулус Васић. - Вињета уз песму. - Датирано: 9-VI-1943 год. - Љубавна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 19 (1943), стр. 2.

821.163.41-146.2

COBISS.SR-ID [256379916](#)

515

ВАСИЋ, Ромулус, 1918-1998

Сећање на Бођане / Р. Ћ. [тј. Р. В. - Ромулус Васић]. - Вињете уз песму илустровао Ванђел Бадули. Тема вињета: портрет девојке и цвеће. - Љубавна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 25 (1944), стр. 3.

821.163.41-146.2

COBISS.SR-ID [256113932](#)

516

ВАСИЋ, Ромулус, 1918-1998

Увек касно / Ромулус Васић. - Рефлексивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 4/5 (1942), стр. 6.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [226241804](#)

517

ВИДОВДАН : [српска народна песма]. - Наслов песме калиграфски исписан.
- Песму илустровао Радиша Јовановић. Илустр. са мотивима српске војске и
заставе укрштене са поломљеним мачем. - Епска народна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 18 (1943), стр. 3.

821.163.41-13:398

COBISS.SR-ID [256371468](#)

518

ВОЈНОВИЋ, Душан

[Знам...] / Д. В. [Душан Војновић]. - Рефлексивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 25 (1944), стр. 3.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [256113420](#)

519

ВОЈНОВИЋ, Душан

Ко сам? / Д. В. [Душан Војновић]. - Иницијал на почетку песме. - Вињета уз
песму. - Рефлексивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 23 (1944), стр. 3.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [255994636](#)

520

ВУКОВИЋ, Перо

Друг друга разговара / Перо [Вуковић]. - Са илустр.: [Друг] / Бора [Милосављевић]. - Лирска песма са мотивом пријатељства.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 10 (1942), стр. 3.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [254317068](#)

521

ВУКОВИЋ, Перо

Песма Мајци / Перо Вуковић. - Лирска песма са породичним мотивом.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 29 (1944), стр. 3.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [255131916](#)

522

ВУКОВИЋ, Перо

Писмо родитељима / Перо Вуковић. - Вињету изнад наслова илустровао Ванђел Бадули. Тема вињете: два врапца на процветалој грани. - Лирска песма са породичним мотивом.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 26 (1944), стр. 3.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [254889996](#)

523

ВУКОВИЋ, Перо

Преварих се! / Пера Вуковић. - Љубавна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 32 (1945), стр. 5.

821.163.41-146.2

COBISS.SR-ID [254573836](#)

524

ВУКОВИЋ, Перо

Судбина робства / Перо Вуковић. - Ламент.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 31 (1944), стр. 3.

821.163.41-143

COBISS.SR-ID [254391308](#)

525

ГАЈИЋ, Сима

[Ој другови браћо мила...] / Симагајић [Сима Гајић]. - У рубрици "Цимач". -
Наслов из песме. - Хумористичко-сатирична песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 15 (1943), стр. 7.

821.163.41-17

COBISS.SR-ID [256991244](#)

526

ГИЛИЋ, Миодраг

Хеј другови! / Миодраг Гилић. - Лирска песма са мотивом чежње.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 4.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [257084172](#)

527

ГЛИШИЋ, Јован

Лаж / Јован Глишић. - Пословице у стиху.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 14 (1943), стр. 4.

821.163.41-1

COBISS.SR-ID [256737036](#)

528

Д. В.

[Горе... Високо...] / Д. В. - Наслов из песме. - Рефлексивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 27 (1944), стр. 3.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [255091980](#)

529

ДЕСАНЧИЋ, Живојин

Отаџбина / Живојин Десанчић. - Патриотска песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 12 (1942), стр. 3.

821.163.41-13

COBISS.SR-ID [255751948](#)

530

ДЕСАНЧИЋ, Живојин

Писмо мајци / Ж. [Живојин] Десанчић. - Са илустр.: [Дом]. - Лирска песма са породичним мотивом.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 3 (1942), стр. [4].

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [225395468](#)

531

ДЕСАНЧИЋ, Живојин

Срби су тамо / Живојин Десанчић. - Патриотска песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 11 (1942), стр. 3.

821.163.41-13

COBISS.SR-ID [254325004](#)

532

ДМИТРОВИЋ, Стеван

Јесен / Стеван Дмитровић. - Лирска песма са породичним мотивом.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 20/21 (1943), стр. 3.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [255364108](#)

533

ДРОБЊАКОВИЋ, Драгољуб Ж.

Ах мој тужни сине / Драгољуб Дробњаковић. - Лирска песма са породичним мотивом.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 14 (1943), стр. 5.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [256741644](#)

534

ДРОБЊАКОВИЋ, Драгољуб Ж.

Зар ја све крив / Драгољуб Ж. Дробњаковић. - Хумористичко-сатирична песма о зецу.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 5.

821.163.41-17

COBISS.SR-ID [257096972](#)

535

ЂОРЂЕВИЋ, Божидар

Сунце зађе / Божидар Ђорђевић. - Вињету уз песму илустровао Бора Милосављевић. Тема вињете: мушкарац ишчекује писмо. - Љубавна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 14 (1943), стр. 5.

821.163.41-146.2

COBISS.SR-ID [256739596](#)

536

ЂУРКОВ, Радислав

Тати у заробљеништву / Радислав Ђурков. - Лирска песма са породичним мотивом.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 33/34 (1945), стр. 3.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [254675468](#)

537

ЖИВАНОВИЋ, Селимир

Наша разбигра / Селимир Живановић. - Хумористичко-сатирична песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 25 (1944), стр. 5.

821.163.41-17

COBISS.SR-ID [256116236](#)

538

ЈОВАНОВИЋ, Васа

Први поход у логор / Васа Јовановић Вршанац. - Лирска песма са мотивом из заробљеничког живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 28 (1944), стр. 6.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [256238092](#)

539

ЈОВАНОВИЋ, Љубомир М.

Заробљеник у болници / Љубомир Јовановић. - Лирска песма са мотивом из заробљеничког живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 17 (1943), стр. 4.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [257001484](#)

540

ЈОВАНОВИЋ, Љубомир М.

Пролеће / Љубо М. Јовановић. - Наслов са флоралним орнаментом, уоквирен.
- Дескриптивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 27 (1944), стр. 4.

821.163.41-16

COBISS.SR-ID [255095564](#)

541

ЈОВАНОВИЋ, М.

Просјак / М. Јовановић. - Вињете уз песму илустровао Радиша Јовановић.
Тема вињете: суве гране дрвећа. - Лирска песма са мотивом глади.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 17 (1943), стр. 2.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [257000460](#)

542

ЈОВАНОВИЋ, Никола

Друговима / Никола Јовановић. - Лирска песма са мотивом из заробљеничког живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 15 (1943), стр. 3.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [256971276](#)

543

ЈОВАНОВИЋ, Радомир Б.

Одговор мајци / Р. [Радомир Б.] Јовановић. - Илустр. уз наслов и песму. Тема илустр. уз наслов: три птице, од којих једна стоји на бодљикавој жици, а две лете са погледом ка земљи. Тема илустр. уз песму: син у војничкој униформи седи за столом и пише писмо, а мајка чита писмо. - Лирска песма са породичним мотивом.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 6 (1942), стр. 3.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [253443084](#)

544

ЈОВАНОВИЋ, Славко М.

Честитка ројендана / С. [Славко М.] Јовановић. - Лирска песма са породичним мотивом.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 14 (1943), стр. 3.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [256733452](#)

545

КОВАЧЕВИЋ, Томо

Љубавно писмо / Томо Ковачевић. - Љубавна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 32 (1945), стр. 3.

821.163.41-146.2

COBISS.SR-ID [254572812](#)

546

КУКИЋ, Сава

Мисли из заробљеништва / Сава Кукић. - Патриотска песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 19 (1943), стр. 3.

821.163.41-13

COBISS.SR-ID [256502028](#)

547

ЛАЗИЋ, Василије

Једна пословица / Василије Лазић. - Поучна песма пословичног карактера: о лажи и истини.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 17 (1943), стр. 6.

821.163.41-15

COBISS.SR-ID [257004044](#)

548

ЛАЗИЋ, Владимир

Чујте браћо! / Владимир Лазић. - Патриотска песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 22 (1943), стр. 7.

821.163.41-13

COBISS.SR-ID [256352268](#)

549

ЛЕКИЋ, Радосав

[Ти ме питаш кога волим...] / Радосав Лекић. - Са илустр.: [Земљорадник] / Б. [Бора Милосављевић]. - Патриотска песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 9 (1942), стр. 3.

821.163.41-13

COBISS.SR-ID [254312460](#)

550

ЛЕЦИЋ, Вел. В.

Своме синчићу / Вел. В. Лецић. - Датирано: О Божићу 1943 г. - Лирска песма са породичним мотивом.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 16 (1943), стр. 4.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [256993036](#)

551

МАКСИМОВИЋ, Душан С.

Брачна честитка / Душан Максимовић. - Датирано: 2 август 1942. год. - Љубавна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 8 (1942), стр. 3.

821.163.41-146.2

COBISS.SR-ID [254015756](#)

552

МАКСИМОВИЋ, Душан С.

Своме синчићу / Душан Максимовић. - Датирано: август 1942 год. - Лирска песма са породичним мотивом.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 11 (1942), стр. 5.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [254325516](#)

553

МАРКОВИЋ, Драги

Сан / Драги Марковић. - Љубавна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 29 (1944), стр. 4.

821.163.41-146.2

COBISS.SR-ID [255142156](#)

554

МАРКОВИЋ, Драги

Свакодневно сећање / Драги Марковић. - Ламент.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 32 (1945), стр. 3.

821.163.41-143

COBISS.SR-ID [254573068](#)

555

МАРКОВИЋ, Драги

Стара мајка / Драги Марковић. - Песма у прози са мотивом смрти.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 26 (1944), стр. 6.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [254998540](#)

556

МАТИЈАШЕВИЋ, Миодраг

Отаџбино / Миодраг Матијашевић. - Патриотска песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 17 (1943), стр. 3.

821.163.41-13

COBISS.SR-ID [257000972](#)

557

МАТИЋ, Здравко

Друштво "Лакоћемо" / Здравко Матић. - Хумористичко-сатирична песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 10 (1942), стр. 5.

821.163.41-17

COBISS.SR-ID [254318348](#)

558

МАТИЋ, Здравко

Друштво "Лакоћемо" / Здравко Матић. - Хумористичко-сатирична песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 14 (1943), стр. 5.

821.163.41-17

COBISS.SR-ID [256738572](#)

559

МАТИЋ, Здравко

Мом милом јединцу / Здравко Матић. - Лирска песма са породичним мотивом.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 31 (1944), стр. 3.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [254391564](#)

560

МАТИЋ, Здравко

У даљини / Здравко Матић. - Лирска песма са породичним мотивом.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 17 (1943), стр. 4.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [257001740](#)

561

МАТИЋ, Здравко

У нади је спас / Здравко Матић. - Лирска песма са мотивом носталгије.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 5.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [257100300](#)

562

МАТИЋ, Здравко

Успомена на родни крај / Здравко Матић. - Патриотска песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 30 (1944), стр. 3.

821.163.41-13

COBISS.SR-ID [255248908](#)

563

МИЛАНОВИЋ, Милан

Друговима! / Милан Милановић. - Лирска песма са мотивом из заробљеничког живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 32 (1945), стр. 4.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [254573324](#)

564

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Славко

Пролеће / Славко Милосављевић. - Наслов песме са флоралним орнаментом.
- Дескриптивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 27 (1944), стр. 3.

821.163.41-16

COBISS.SR-ID [255092492](#)

565

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Славко

Чезња / Славко Милосављевић. - Лирска песма са мотивом носталгије.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 20/21 (1943), стр. 4.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [255376908](#)

566

МИЛОШЕВИЋ, Мата, 1901-1997

[Благословена да си чаробна лажи...] / М. М. [Мата Милошевић]. - Рефлексивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 23 (1944), стр. 3.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [255994380](#)

567

МИЛОШЕВИЋ, Мата, 1901-1997

[Вртоглаво се захукти елипса крта...] / М. М. [Мата Милошевић]. - Рефлексивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 26 (1944), стр. 3.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [254889740](#)

568

МИЛОШЕВИЋ, Мата, 1901-1997

[Давно већ...] / М. М. [Мата Милошевић]. - Рефлексивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 33/34 (1945), стр. 3.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [254675724](#)

569

МИЛОШЕВИЋ, Мата, 1901-1997

[Дивни су људи...] / М. М. [Мата Милошевић]. - Рефлексивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 32 (1945), стр. 3.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [254572556](#)

570

МИЛОШЕВИЋ, Мата, 1901-1997

[Доћи ће дан...] / М. М. [Мата Милошевић]. - Вињете уз песму. Тема вињета: речи песме исписане су на свитку који обавијају расцветале гране дрвећа; у позадини су бодљикава жица и кула стражара. - Рефлексивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 4/5 (1942), стр. 5.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [225529356](#)

571

МИЛОШЕВИЋ, Мата, 1901-1997

[Живот је леп!] / М. М. [Мата Милошевић]. - Наслов из текста. - Рефлексивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 29 (1944), стр. 3.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [255133452](#)

572

МИЛОШЕВИЋ, Мата, 1901-1997

За снове / М. М. [Мата Милошевић]. - Рефлексивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 12 (1942), стр. 2.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [255751436](#)

573

МИЛОШЕВИЋ, Мата, 1901-1997

[Ја сам изгубљен...] / М. М. [Мата Милошевић]. - Рефлексивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 30 (1944), стр. 3.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [255249164](#)

574

МИЛОШЕВИЋ, Мата, 1901-1997

[Лао Це] / М. М. [Мата Милошевић]. - Наслов из песме. - Рефлексивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 31 (1944), стр. 3.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [254391052](#)

575

МИЛОШЕВИЋ, Мата, 1901-1997

[Мисао] / М. М. [Мата Милошевић]. - Наслов из песме. - Вињета уз песму са флоралним мотивом. - Рефлексивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 25 (1944), стр. 3.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [256113676](#)

576

МИЛОШЕВИЋ, Мата, 1901-1997

Молитва Св. Сави : рецитовано на Светосавској академији у логору 1941 год. / М. [Мата] Милошевић. - Са илустр.: [Молитва Св. Сави] / Ђ. К. [Ђорђе Костић]. - Молитва.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 1 (1942), стр. 4.

821.163.41-141

COBISS.SR-ID [225208844](#)

577

МИЛОШЕВИЋ, Мата, 1901-1997

[Наиђе дан...] / М. М. [Мата Милошевић]. - Рефлексивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 20/21 (1943), стр. 3.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [255361548](#)

578

МИЛОШЕВИЋ, Мата, 1901-1997

[Сироте одвратне муве...] / М. М. [Мата Милошевић]. - Вињета уз песму са флоралним мотивом. - Рефлексивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 24 (1944), стр. 3.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [256058124](#)

579

МИЛОШЕВИЋ, Мата, 1901-1997

Цивилизација / М. М. [Мата Милошевић]. - Иницијал на почетку песме. - Рефлексивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 28 (1944), стр. 3.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [256212748](#)

580

МИЛОШЕВИЋ, Мата, 1901-1998

[Глупост људска...] / М. М. [Мата Милошевић]. - Наслов из песме. - Рефлексивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 14 (1943), стр. 3.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [256731916](#)

581

МИЛОШЕВИЋ, Мата, 1901-1998

[Заиста вам кажем...] / М. М. [Мата Милошевић]. - Рефлексивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 18 (1943), стр. 4.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [256371980](#)

582

МИЛОШЕВИЋ, Мата, 1901-1998

[Крв безмерна вековима тече...] / М. М. [Мата Милошевић]. - Рефлексивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 3.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [257074956](#)

583

МИЛОШЕВИЋ, Мата, 1901-1998

[Нада се човек...] / М. М. [Мата Милошевић]. - Рефлексивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 16 (1943), стр. 3.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [256992780](#)

584

МИЛОШЕВИЋ, Мата, 1901-1998

[О, убоги распети човече...] / М. М. [Мата Милошевић]. - Наслов из песме. - Рефлексивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 19 (1943), стр. 3.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [256501260](#)

585

МИЛОШЕВИЋ, Мата, 1901-1998

[По каткад...] / М. М. [Мата Милошевић]. - Рефлексивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 17 (1943), стр. 3.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [257000716](#)

586

МИЛОШЕВИЋ, Мата, 1901-1998

[Речи остају само речи...] / М. М. [Мата Милошевић]. - Наслов из песме. - Рефлексивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 15 (1943), стр. 3.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [256971020](#)

587

МИЛОШЕВИЋ, Мата, 1901-1998

[У сутон...] / М. М. [Мата Милошевић]. - Рефлексивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 22 (1943), стр. 5.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [256330508](#)

588

МИЛУТИНОВ, С.

Лалин рапорт : за камарате / С. Милутинов - Лала. - Хумористичко-сатирична песма са мотивом из заробљеничког живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 30 (1944), стр. 5.

821.163.41-17

COBISS.SR-ID [255250956](#)

589

МИНИЋ, Драгиша

Заробљеничко писмо укратко / Драгиша Минић. - Лирска песма са мотивом из заробљеничког живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 12 (1942), стр. 5.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [255753740](#)

590

МИТИЋ, Војислав

Где је срећа ту је и несрећа / Војислав Митић. - Лирска песма са породичним мотивом.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 19 (1943), стр. 5.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [256520716](#)

591

МИХАЈЛОВИЋ, Боривоје С.

[Знам...] / Бор. [Боривоје] С. Михајловић. - Датирано: јул-август 1944. г. - Рефлективна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 31 (1944), стр. 3.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [254390796](#)

592

МИХАЈЛОВИЋ, Боривоје С.

Јесењи мотив / Бор. [Боривоје С.] Михајловић. - Иницијал са вињетом на почетку песме. - Дескриптивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 23 (1944), стр. 3.

821.163.41-16

COBISS.SR-ID [255994124](#)

593

МИХАЈЛОВИЋ, Боривоје С.

[Нећу] / Бор. [Боривоје] С. Михајловић. - Наслов из песме. - Рефлексивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 31 (1944), стр. 3.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [254390540](#)

594

МИХАЈЛОВИЋ, Боривоје С.

Одјек твоје жеље / Бор. С. Михаиловић [Боривоје С. Михајловић]. - Рефлексивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 16 (1943), стр. 4.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [256993292](#)

595

МИХАЈЛОВИЋ, Боривоје С.

[Пахуље снега бесрамно белог...] / Бор. [Боривоје] С. Михајловић. - Датирано: јануара 1945 г. - Рефлексивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 33/34 (1945), стр. 3.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [254675212](#)

596

МИХАЈЛОВИЋ, Боривоје С.

Прекор моје мисли / Бор. [Боривоје] С. Михајловић. - Рефлексивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 18 (1943), стр. 4.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [256372748](#)

597

МИХАЈЛОВИЋ, Боривоје С.

Ти можда сад сањаш... / Бор. Михаиловић [Боривоје С. Михајловић]. - Вињета уз песму са флоралним мотивом. - Датум и место настанка: 23. јула 1942 год. Сталаг XVII-Б. - Љубавна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 7 (1942), стр. 2.

821.163.41-146.2

COBISS.SR-ID [253724428](#)

598

МИХАЈЛОВИЋ, Боривоје С.

[Треба бити јак...] / Бор. [Боривоје] С. Михајловић. - Рефлексивна песма у прози.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 20/21 (1943), стр. 3.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [255361036](#)

599

МИХАЈЛОВИЋ, Боривоје С.

Циркуски рефрен / Бор. [Боривоје С.] Михајловић. - Датирано: јуна 1944 г. - Рефлексивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 30 (1944), стр. 3.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [255247116](#)

600

МОЈЕ занимање. - Последњи ред песме и име аутора се не виде. - Хумористичко-сатирична песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 28 (1944), стр. 6.

821.163.41-17

COBISS.SR-ID [256238348](#)

601

МОЈСИЛОВИЋ, Петар

Из писама једнога оца / П. М. [Петар Мојсиловић]. - Са илустр.: [Мајка и син мезимац] / Ђ.К [Ђорђе Костић]. - Лирска песма са породичним мотивом.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 1 (1942), стр. 2.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [225198860](#)

602

НАУМОВИЋ, Александар Цв.

Заробљенички мотиви / Алекс. [Александар Цв.] Наумовић - Маца. - Датирано: 3. јуни 1944. - Рефлексивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 30 (1944), стр. 3.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [255247884](#)

603

НАУМОВИЋ, Александар Цв.

[На моме столу...] / Ал. [Александар] Цв. Наумовић. - Љубавна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 32 (1945), стр. 3.

821.163.41-146.2

COBISS.SR-ID [254572300](#)

604

НАУМОВИЋ, Александар Цв.

Сонет / Ал. [Александар] Цв. Наумовић "Маца". - Датирано: 11 јануара 1945. - Рефлексивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 33/34 (1945), стр. 3.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [254675980](#)

605

ОПАЛИЋ, Стојан

Живот на раду / Стојан Опалић. - Лирска песма са мотивом из заробљеничког живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 26 (1944), стр. 3.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [254890252](#)

606

ОПАЛИЋ, Стојан

Прво писмо у ропству / Стојан Опалић. - Лирска песма са мотивом из заробљеничког живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 20/21 (1943), стр. 6.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [255378700](#)

607

ПАВЛОВИЋ, Милорад Ж.

Моја песма / Милорад Ж. Павловић. - Лирска песма са породичним мотивом.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 15 (1943), стр. 4.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [256975628](#)

608

ПАНИЋ, Анта Р.

Друговима / Анта Р. Панић. - Патриотска песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 22 (1943), стр. 6.

821.163.41-13

COBISS.SR-ID [256343308](#)

609

ПАУНОВИЋ, Павле

Заробљеникова захвалност / Павле Пауновић. - Лирска песма са мотивом из заробљеничког живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 30 (1944), стр. 3.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [255249676](#)

610

ПАУНОВИЋ, Павле

Свет / Павле Пауновић. - Датирано: септембра 1944. г. - Рефлексивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 32 (1945), стр. 3.

821.163.41-145

COBISS.SR-ID [254572044](#)

611

ПЕТРОВИЋ, Радивоје

Мајко Србијо / Радивоје Петровић. - Са латиничним словом "б" у наслову. - Патриотска песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 17 (1943), стр. 5.

821.163.41-13

COBISS.SR-ID [257003276](#)

612

ПИСМО кћери. - Недостаје последњи ред песме са именом аутора. - Лирска песма са породичним мотивом.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 33/34 (1945), стр. 3.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [254676236](#)

613

ПРЉЕВИЋ, Душан

Члану друштва "Лакоћемо" / Душан Прљевић. - Хумористичко-сатирична песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 22 (1943), стр. 7.

821.163.41-17

COBISS.SR-ID [256350476](#)

614

РАДОИЧИЋ, Ратко

Писмо сину / Ратко Радоичић. - Лирска песма са породичним мотивом.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 28 (1944), стр. 3.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [256213516](#)

615

РАЈИЋ, Драгољуб М.

Друштво "Лакоћемо" / Драгољуб М. Рајић. - Илустр. уз песму: [Сталаг] / Р. [Радиша Јовановић]. - Напомена уз песму: "Наше друштво постојало је у истом месту од 13-III-1942 године, све до 6-II-1943 године. Наређењем Сталага - цело друштво заменили су Французи." - Хумористичко-сатирична песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 17 (1943), стр. 4.

821.163.41-17

COBISS.SR-ID [257001996](#)

616

РАЈИЋ, Драгољуб М.

Друштво "Лакоћемо" / Драгољуб Рајић. - Хумористичко-сатирична песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 12 (1942), стр. 5.

821.163.41-17

COBISS.SR-ID [255752972](#)

617

РАНКОВИЋ, Бора М.

Визије старе / Бора М. Ранковић. - Дескриптивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 28 (1944), стр. 3.

821.163.41-16

COBISS.SR-ID [256211980](#)

618

РАНКОВИЋ, Бора М.

Песма Новој години / Бора М. Ранковић. - Датирано: 1. јануара 1945 г. - Лирска песма са празничним мотивом.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 32 (1945), стр. 5.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [254573580](#)

619

РАНКОВИЋ, Бора М.

Ћерчица пише тати / Бора М. Ранковић. - Лирска песма са породичним мотивом.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 25 (1944), стр. 3.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [256114188](#)

620

РАНКОВИЋ, Светомир Ћ.

Своме јединцу / Светомир Ћ. Ранковић. - Вињета уз песму са мотивом жалосне врбе. - Датирано: Видовдан 28-VI-1942 г. - Љубавна песма са мотивом смрти.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 15 (1943), стр. 4.

821.163.41-146.2

COBISS.SR-ID [256974860](#)

621

САВИЋ, Василије

Бурно време / Василије Савић. - Вињета уз песму са мотивом класја. - Лирска песма о раду са мотивом земљорадње.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 19 (1943), стр. 6.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [256521228](#)

622

САВИЋ, Василије

Наша жеља! / Василије Савић. - Молитва.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 14 (1943), стр. 4.

821.163.41-141

COBISS.SR-ID [256736012](#)

623

СОФРЕНИЋ, Вујадин

Дрина / Вујадин Софренић. - Патриотска песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 27 (1944), стр. 3.

821.163.41-13

COBISS.SR-ID [255092748](#)

624

СОФРЕНИЋ, Вујадин

Иде пролеће / Вујадин Софренић. - Вињета уз песму илустровао Ванђел Бадули. Тема вињете: расцветало дрво. - Дескриптивна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 26 (1944), стр. 3.

821.163.41-16

COBISS.SR-ID [254889484](#)

625

СОФРЕНИЋ, Вујадин

Наши дани / Вујадин Софренић. - Вињету уз песму илустровао Ванђел Бадули. Тема вињете: заробљенички логор. - Патриотска песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 24 (1944), стр. 3.

821.163.41-13

COBISS.SR-ID [256059916](#)

626

СОФРЕНИЋ, Вујадин

Наши дани / Вујадин Софренић. - Поучна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 27 (1944), стр. 3.

821.163.41-15

COBISS.SR-ID [255093516](#)

627

СОФРЕНИЋ, Вујадин

Негујмо зубе / Вујадин Софренић. - Вињета уз наслов песме. - Поучна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 25 (1944), стр. 4.

821.163.41-15

COBISS.SR-ID [256115724](#)

628

СОФРЕНИЋ, Вујадин

[Орачу брате...] / Вујадин Софренић. - Лирска песма са мотивом о раду.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 29 (1944), стр. 3.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [255132684](#)

629

СОФРЕНИЋ, Вујадин

Слика / Вујадин Софренић. - Лирска песма са породичним мотивом.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 29 (1944), стр. 3.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [255131148](#)

630

СОФРЕНИЋ, Вујадин

Чувајмо здравље / Вујадин Софренић. - Поучна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 24 (1944), стр. 4.

821.163.41-15

COBISS.SR-ID [256070156](#)

631

СТЕВИЋ, Бранислав

Доћи ће дан / Бранислав Стевић. - Патриотска песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 19 (1943), стр. 4.

821.163.41-13

COBISS.SR-ID [256520204](#)

632

СТЕВИЋ, Бранислав М.

Нада за драгом / Бранислав М. Стевић. - Љубавна песма са мотивом чежње.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 16 (1943), стр. 5.

821.163.41-146.2

COBISS.SR-ID [256994060](#)

633

СТЕПИЋ, Миодраг

Благо и тужно / Миодраг Степић. - Вињету уз песму илустровао [Радиша Јовановић]. Тема вињете: кућа у планини. - Лирска песма са завичајним мотивом.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 17 (1943), стр. 6.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [257004556](#)

634

ТОДОРОВИЋ, Шалета

Српске гусле / Шалета Тодоровић. - Патриотска песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 20/21 (1943), стр. 5.

821.163.41-13

COBISS.SR-ID [255377676](#)

635

ТОМИЋ, Љубомир

Чежња за сином / Љуб. [Љубомир] Томић. - Лирска песма са породичним мотивом.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 18 (1943), стр. 6.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [256373772](#)

636

ТРУСНИК, Коста

Друштво "Лакоћемо" / Коста Трусник. - Хумористичко-сатирична песма о зецу.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 5.

821.163.41-17

COBISS.SR-ID [257101324](#)

637

ЦОКИЋ, Борислав

Писмо дому / Борислав Цокић. - Лирска песма са породичним мотивом.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 28 (1944), стр. 3.

821.163.41-14

COBISS.SR-ID [256207116](#)

638

ШЋЕПАНОВИЋ, Јован М.

Из писма једне девојке / Ј. М. Ш. [Јован М. Шћепановић]. - Љубавна песма.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 10 (1942), стр. 4.

821.163.41-146.2

COBISS.SR-ID [254318092](#)

821.163.41-32 ПРИПОВЕТКЕ

639

БУРАКОВИЋ, Михаило, 1905-2002

Две жртве / Мих. [Михаило] Бураковић. - У рубрици "Наша прича". - Љубавна прича са мотивом оздрављења.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 3 (1942), стр. [4-5].

821.163.41-32

COBISS.SR-ID [225396492](#)

640

БУРАКОВИЋ, Михаило, 1905-2002

Месечар / Бурак. [Михаило Бураковић]. - Прича из заробљеничког живота, о ауашу Миру Јовићу и ишчекивању санитарског транспорта.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 4/5 (1942), стр. 7.

821.163.41-32

COBISS.SR-ID [226242572](#)

641

ВОЈНОВ, Боривој

Удовица Перса / Боривој Војнов. - Љубавна прича са елементима еротике о младој и лепој удовици Перси и неискусном младићу Ради.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 30 (1944), стр. 4-5.

821.163.41-32

COBISS.SR-ID [255250188](#)

642

ЂОКА

Не разумљена душа / Ђока. - Вињета уз наслов са мотивом смрти. - Љубавна прича са тужним крајем.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 27 (1944), стр. 4.

821.163.41-32

COBISS.SR-ID [255094796](#)

643

ЗАВИШИЋ, Боривоје Ч.

Теби моја Беатричо / Боривоје Ч. Завишић. - Иницијал на почетку текста. - Текст илустровао Радиша Јовановић. Тема илустр.: заробљеник у српској униформи седи за столом и чита писмо. - Прича из заробљеничког живота са мотивом љубавне чежње.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 18 (1943), стр. 4-5.

821.163.41-32

COBISS.SR-ID [256373004](#)

644

ИЛИЋ, Танасије

На вашару / Танасије Илић. - Са илустр.: [На вашару] / [Бора Милосављевић].
- Прича о насамареном трговцу.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 16 (1943), стр. 5.

821.163.41-32

COBISS.SR-ID [256994316](#)

645

ИЛИЋ, Танасије

У граду / Танасије Илић. - Прича о насамареном земљораднику.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 10 (1942), стр. 4.

821.163.41-32

COBISS.SR-ID [254317836](#)

646

ЈОВАНОВИЋ, Радомир Б.

Ја се надам јер верујем / Радомир Б. Јовановић. - Прича из заробљеничког живота са мотивима носталгије и смрти.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 3 (1942), стр. [3-4].

821.163.41-32

COBISS.SR-ID [225394956](#)

647

ЈОВАНОВИЋ, Радомир Б.

Један од многих / Радомир Б. Јовановић. - Вињета уз наслов са мотивом жалосне врбе. - Мото уз наслов: На хумкама у туђини [...] / М. Бојић [тј. Владимир Станимировић]. - Прича из заробљеничког живота са мотивом смрти.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 7 (1942), стр. 3.

821.163.41-32

COBISS.SR-ID [253724684](#)

648

ЈОВАНОВИЋ, Славко М.

Уређена општина / Славко М. Јовановић. - Са илустр.: [Срески начелник и сељак] / [Радиша Јовановић]. - Прича из сеоског живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 19 (1943), стр. 4.

821.163.41-32

COBISS.SR-ID [256519692](#)

649

КОВАЧЕВИЋ, Ђорђе

Стари мудри рибар : прича из чаробног времена / Ђорђе Ковачевић. - Текст. илустровао Бора Милосављевић. Тема илустр.: рибар и дух из ћупа. - Прича о рибару који је надмудрио злог духа из ћупа.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 5.

821.163.41-32

COBISS.SR-ID [257095948](#)

650

КУПОВАЛИ лето за зиму : [народна приповјетка]. - Вињета изнад текста. - Народна приповетка.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 9 (1942), стр. 3.

821.163.41-32:398

COBISS.SR-ID [254312204](#)

651

ЛЕЦИЋ, Мића Вел.

Вражбине Јована Томића / препричао Мића Вел. Лецић. - Са илустр. уз текст: [Вража уочи Божића] / [Радиша Б. Јовановић]. - Прича о трговцу са мотивом врачања уочи Божића.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 17 (1943), стр. 5.

821.163.41-32

COBISS.SR-ID [257002764](#)

652

МИХАЈЛОВИЋ, Боривоје С.

Легенда о путнику / Бор. [Боривоје] С. Михајловић. - Датирано: 1. јануара 1943 год. - Прича о путнику.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 14 (1943), стр. 2.

821.163.41-32

COBISS.SR-ID [256722444](#)

653

МИХАЈЛОВИЋ, Боривоје С.

Стрепње / Бор. С. Михаиловић [Боривоје С. Михајловић]. - Вињета испод текста. - Алегоријска љубавна прича са мотивом стрепње.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 16 (1943), стр. 2.

821.163.41-32

COBISS.SR-ID [256992012](#)

654

НИКОЛИЋ, Светислав А.

Из године 1918 / Светислав А. Николић. - Иницијал на почетку текста. - Датирано: Нова година 1945. - Прича из војничког живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 33/34 (1945), стр. 2, 4.

821.163.41-32

COBISS.SR-ID [254676492](#)

655

НИКОЛИЋ, Светислав А.

Мица шљивовица / препричао Светислав А. Николић. - Прича о пијанству.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 27 (1944), стр. 5.

821.163.41-32

COBISS.SR-ID [255099404](#)

656

НИКОЛИЋ, Светислав А.

Попова мељава / препричао А. Н. С. [Светислав А. Николић]. - Прича из сеоског живота са мотивом пожуде.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 31 (1944), стр. 4.

821.163.41-32

COBISS.SR-ID [254391820](#)

657

НИКОЛИЋ, Светислав А.

Прича о трсци / препричао Св. [Светислав] А. Николић. - Вињете уз наслов илустровао Ванђел Бадули. Тема вињета: трска и човек за столом. - Поучна прича.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 24 (1944), стр. 4.

821.163.41-32

COBISS.SR-ID [256068620](#)

658

НОВАКОВИЋ, Душан

Сан летње ноћи / Душан Новаковић. - Иницијал на почетку текста. - Прича из заробљеничког живота о ноћној мори са мотивом прељубе.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 20/21 (1943), стр. 5.

821.163.41-32

COBISS.SR-ID [255377932](#)

659

СВИЈЕТУ се не може угодити : [народна приповјетка]. - Са илустр.: [Отац, син и магарац] / Б. [Бора Милосављевић]. - Народна приповетка.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 11 (1942), стр. 3.

821.163.41-32:398

COBISS.SR-ID [254324236](#)

660

СТЕПИЋ, Миодраг

Жалосна шала (у ствари) / прибележио Миодраг Степић. - Прича из заробљеничког живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 15 (1943), стр. 3-4.

821.163.41-32

COBISS.SR-ID [256973580](#)

661

СТЕПИЋ, Миодраг

Мудра глава / Миодраг Степић. - Иницијал на почетку текста. - Народна прича о девојци која је просце надмудрила.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 20/21 (1943), стр. 4-5.

821.163.41-32:398

COBISS.SR-ID [255377420](#)

662

ЏЕК

Једна слика из прошлости / Џек!. - Љубавна прича са мотивом смрти.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 14 (1943), стр. 3-4.

821.163.41-32

COBISS.SR-ID [256734988](#)

821.163.41-34 ЛЕГЕНДЕ. БАЈКЕ. БАСНЕ

663

БУРАКОВИЋ, Михаило, 1905-2002

Откада Шумадинци носе торбе и штапове : народно предање са југа / М. [Михаило] Бураковић. - Иницијал са вињетом на почетку текста. - Са илустр.: [Шумадинац са торбом и штапом] / Вога [Бора Милосављевић]. - Народно предање.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 8 (1942), стр. 3.

821.163.41-343

COBISS.SR-ID [254014732](#)

664

КОВАЧЕВИЋ, Ђорђе

Зла царица / Ђорђе Ковачевић. - Иницијал на почетку текста. - Бајка са наравоученијем: "Тешко ономе ко се стиди икога свога."

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 20/21 (1943), стр. 4.

821.163.41-342

COBISS.SR-ID [255377164](#)

665

КОВАЧЕВИЋ, Ђорђе

Човек и смрт : позната стара утеха и прича / Ђорђе Ковачевић. - Прича о човеку који је тражио смрт.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 15 (1943), стр. 3.

821.163.41-343:398

COBISS.SR-ID [256970252](#)

821.163.41-36 КРАТКЕ ПРИЧЕ. АНЕГДОТЕ. ШАЛЕ

666

АНДРЕИЋ, Миодраг

Трговина од два вола на брус / Миодраг Андреић. - Анегдота из брачног живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 22 (1943), стр. 6.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [256336652](#)

667

АНЂЕЛИЋ, Миливоје

Код лекара / Миливоје Анђелић. - Кратка шаљива прича из лекарске праксе.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 17 (1943), стр. 6.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [257003788](#)

668

БЕГОВИЋ, Радасин

Шала без слике / Радасин Беговић. - Текст илустровао Радиша Јовановић. Тема илустр.: кућа на брду. - Кратка шаљива прича.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 18 (1943), стр. 6.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [256374284](#)

669

БЕГОВИЋ, Радошин

Шаљива прича / прибележио Радошин Беговић. - Кратка шаљива прича о Србину и Шваби.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 27 (1944), стр. 5.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [255102220](#)

670

БУДОВАНЧЕВ, Димитрије Г.

Коњско јаје / Димитрије Г. Будованчев. - Иницијал на почетку текста. -
Кратка шаљива прича.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 19 (1943), стр. 6.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [256521484](#)

671

БУДОВАНЧЕВ, Димитрије Т.

Кратка прича / Димитрије Т. Будованчев. - Иницијал на почетку текста. -
Кратка шаљива прича о попу.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 20/21 (1943), стр. 6.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [255378956](#)

672

БУРАКОВИЋ, Михаило, 1905-2002

Пропали кандидат / Михаило Бураковић. - У рубрици "Наша прича". -
Сатирична прича из заробљеничког живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 2 (1942), стр. 4.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [225380620](#)

673

ВУКОВИЋ, Душан

Црногорци у причама / Душан Вуковић. - Анегдота о Црногорцима.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 12 (1942), стр. 5.

821.163.41-36:398

COBISS.SR-ID [255753996](#)

674

ГЛИГУРИЋ, Влада

Репресалије / Влада Глигурић. - Анегдота из војничког живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 22 (1943), стр. 5.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [256331788](#)

675

ГЛИГУРИЋ, Влада

Сило сито на моје мисто / Влада Глигурић. - Анегдота из брачног живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 22 (1943), стр. 6.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [256343820](#)

676

ГЛИГУРИЋ, Влада

Турчин и Далматинци / Владо [Влада] Глигурић. - Текст илустровао Радиша Јовановић. Тема илустр.: теферич (излет). - Анегдота о Турчину и Далматинцима.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 18 (1943), стр. 5.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [256373260](#)

677

ДАВИДОВИЋ, Миливоје

Проклете грабље / Миливоје Давидовић. - Анегдота из сеоског живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 22 (1943), стр. 7.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [256345612](#)

678

ЂОКА

Sutor ne ultra crepidam / прибележио Ђока. - Анегдота о сликару.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 16 (1943), стр. 5.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [256993548](#)

679

ЖУЈЕВИЋ, Тихомир

Ошишани јеж / Тихомир Жујевић. - Анегдота из војничког живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 25 (1944), стр. 5.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [256116492](#)

680

ЗУБОВИЋ, Миленко

Из војничког живота / прибележио Миленко Зубовић. - Анегдота из војничког живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 27 (1944), стр. 5.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [255102988](#)

681

ИВКОВИЋ, Ник.

Отворено писмо једне Нишлике / забележио Ник. Ивковић. - Анегдота о Нишлијама на дијалекту Јужне Србије.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 29 (1944), стр. 5.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [255146252](#)

682

ИВКОВИЋ, Ник.

Шепртља и брзопетља / забележио Ник. Ивковић. - Анегдота о манама људског карактера.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 29 (1944), стр. 5.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [255145996](#)

683

ИЛИЋ, Танасије

Ђувеч / Танасије Илић. - Текст илустровао Боривоје Милосављевић. Тема илустр.: жена доживљава непријатно изненађење када отклопи лонац са "ђувечом". - Прича о несланој првоаприлској шали која је променила до тада веселог човека.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 12 (1942), стр. 4-5.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [255752716](#)

684

ЈАНКОВИЋ, Милун

Домаћинство / Милун Јанковић. - Анегдота из брачног живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 29 (1944), стр. 5.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [255145740](#)

685

ЈЕДАН прислушкивани разговор Пироћанаца. - Недостаје последњи ред текста са податком о приређивачу. - Анегдота о Пироћанцима на дијалекту Јужне Србије.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 29 (1944), стр. 5.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [255146764](#)

686

КНЕЗ Милош и народ. - Иницијал на почетку текста. - Недостаје последњи ред текста са податком о приређивачу. - Историјска анегдота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 20/21 (1943), стр. 6.

821.163.41-36:929 Милош Обреновић

COBISS.SR-ID [255379212](#)

687

КРСТОВИЋ, Живан

Ера у Београду / Живан Крстовић. - Анегдота о Ери.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 22 (1943), стр. 7.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [256351244](#)

688

КРЧЕДИНАЦ, Никола

Добро натоварени / Никола Крчединац. - Анегдота о Лали.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 19 (1943), стр. 4.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [256520460](#)

689

ЛЕКИЋ, Радосав

Капларска прича / Радосав Лекић. - Анегдота са црногорског двора.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 27 (1944), стр. 5.

821.163.41-36:929 Никола I Петровић

COBISS.SR-ID [255100940](#)

690

МАЛЕШЕВИЋ, Сава

Под рибарском мрежом / Сава Малешевић. - Анегдота о Циганину.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 33/34 (1945), стр. 7.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [254677516](#)

691

МАРКОВИЋ, Драги

Ера у Београдском трамвају / Драги Марковић. - Анегдота о Ери у градској средини.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 31 (1944), стр. 5.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [254392844](#)

692

МАТИЈАШЕВИЋ, Миодраг

Турчин и була / Миодраг Матијашевић. - Иницијал на почетку текста. - Анегдота о Турчину и Србину.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 19 (1943), стр. 6.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [256521996](#)

693

МИЛОВАНОВИЋ, Радојко

[Једнога летњег дана...] / Радојко Миловановић. - Анегдота о Ери.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 22 (1943), стр. 7.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [256352524](#)

694

МИНИЋ, Драгиша

Босански трезвењаци / Драгиша Минић. - Вињета уз наслов. Тема вињете: телефонски стуб. - Анегдота о Босанцима.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 24 (1944), стр. 5.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [256076300](#)

695

МИНИЋ, Драгиша

Јефтино венчање / Драгиша Минић. - Кратка шаљива прича.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 15 (1943), стр. 4.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [256975884](#)

696

НА лекарском прегледу. - Последњи ред текста са податком о аутору се не види. - Текст илустровао Бора Милосављевић. Тема илустр.: лекарски преглед. - Анегдота из лекарске праксе у заробљеништву.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 28 (1944), стр. 6.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [256239628](#)

697

НАУМОВИЋ, Александар Цв.

Д..... Б.... / Ал. [Александар] Цв. Наумовић. - Анегдота о Србину из Лике.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 31 (1944), стр. 5.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [254393100](#)

698

НИКОЛИЋ, Драг.

Треба некад и жену послушати / од Драг. Николића. - Анегдота из судске праксе.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 24 (1944), стр. 4.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [256070924](#)

699

НИКОЛИЋ, Рад.

Љубав за кутију шибица / Рад. Николић "Шиља". - Анегдота из заробљеничког живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 30 (1944), стр. 5.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [255251468](#)

700

ОБРАДОВИЋ, Коста Н.

Зеленко / Коста Н. Обрадовић. - Анегдота из сеоског живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 25 (1944), стр. 4.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [256115468](#)

701

ОБРАДОВИЋ, Коста Н.

Масло / прибележио Коста Н. Обрадовић. - Вињета уз текст. Тема вињете: сеоски поп. - Анегдота из сеоског живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 24 (1944), стр. 5.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [256074764](#)

702

ПАВЛИЦА, Данило

Браво Ђуро / Данило Павлица. - Анегдота из брачног живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 25 (1944), стр. 5.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [256116748](#)

703

ПАВЛОВИЋ, Станислав

Једина правда / Станислав Павловић. - Текст илустровао Радиша Јовановић.
Тема илустр.: брдовит крајолик. - Анегдота о бициклисти.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 18 (1943), стр. 5.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [256373516](#)

704

ПАНТЕЛИЋ, Божидар Ж.

Шала / Божидар Ж. Пантелић. - Кратка шаљива прича у стиху.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 17 (1943), стр. 6.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [257004300](#)

705

ПЕТРОВИЋ, Милан

Тражи се оловка која пише ћирилицу / Милан Петровић. - Анегдота са патриотским мотивом.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 28 (1944), стр. 6.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [256239372](#)

706

ПЛАВШИЋ, Ђорђе

Шаљива прича / Ђорђе Плавшић. - Анегдота о Србину и Шваби.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 29 (1944), стр. 5.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [255144204](#)

707

РАДОИЧИЋ, Ратко

Карта / Ратко Радоичић. - Текст илустровао ВБ. [Ванђел Бадули]. Тема илустр.: Лала купује карту на благајни. - Анегдота о Лали.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 26 (1944), стр. 6.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [254998796](#)

708

РАДОИЧИЋ, Ратко

Мењачница / Ратко Радоичић. - Текст илустровао ВБ [Ванђел Бадули]. Тема илустр.: Лала и његова жена на благајни. - Анегдота о Лали.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 26 (1944), стр. 6.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [254999052](#)

709

РАДОИЧИЋ, Ратко

Незна шта је глад!!! / Ратко Радоичић. - Анегдота са социјалним мотивом.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 31 (1944), стр. 5.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [254392332](#)

710

РАЈЧИЋ, Мих.

Шаљива прича / Мих. Рајчић. - Иницијал на почетку текста. - Кратка шаљива прича.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 19 (1943), стр. 6.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [256521740](#)

711

РАЧИЋ, Живојин

Празнични ручак / Живојин Рачић. - Вињета уз наслов са мотивом мачке и миша. - Стихована анегдота из заробљеничког живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 25 (1944), стр. 5.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [256115980](#)

712

РИСТИЋ, Војислав

Поп и врана / Војислав Ристић. - Текст илустровао Радиша Јовановић. Тема вињете: врана у гнезду. - Кратка шаљива прича у стиху са наравоученијем.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 17 (1943), стр. 5.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [257003532](#)

713

САВИЋ, В.

Досетљивост / В. Савић. - Анегдота из брачног живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 28 (1944), стр. 6.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [256238860](#)

714

САВИЋ, Љубомир

Наши доживљаји на послу / Љубомир Савић. - Анегдота из заробљеничког живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 12 (1942), стр. 4.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [255752460](#)

715

САМАРЦИЋ, Станислав

Баба богомољка / прибележио Станислав Самарцић (зв. Моша). - Вињете уз наслов илустровао Ванђел Бадули. Тема вињета: сатлик и баба богомољка. - Анегдота из сеоског живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 24 (1944), стр. 5.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [256071948](#)

716

САМАРЦИЋ, Станислав

Другарске приче / прибележио Станислав Самарцић. - Анегдота из заробљеничког живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 22 (1943), стр. 6.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [256344844](#)

717

СТЕПИЋ, Миодраг

Лала из Баната / Миодраг Степић. - У рубрици "Цимач". - Анегдота о Лали.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 7.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [257111564](#)

718

СТЕПИЋ, Миодраг Т.

Шта Бог мисли / Миодраг Т. Степић. - Анегдота о Турчину.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 18 (1943), стр. 6.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [256374028](#)

719

ТОШИЋ, Љуба

Тако штогод / Љуба Тошић. - Текст илустровао Бора Милосављевић. Тема илустр.: нага жена разговара са сељаком. - Анегдота из сеоског живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 29 (1944), стр. 5.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [255143436](#)

720

ШЋЕПАНОВИЋ, Јован М.

Шала два друга / Ј. М. Ш. [Јован М. Шћепановић]. - Анегдота из заробљеничког живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 12 (1942), стр. 3-4.

821.163.41-36

COBISS.SR-ID [255752204](#)

821.163.41-6 ПРЕПИСКА. КОРЕСПОНДЕНЦИЈА. ПИСМА

721

БУРАКОВИЋ, Михаило, 1905-2002

Мили мој Владимире / Михајло [Михаило] Бураковић. - Иницијал на почетку текста. - Писмо сину.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 22 (1943), стр. 5.

821.163.41-6

COBISS.SR-ID [256327436](#)

722

ДУМАНОВИЋ, Миодраг

Кога од вас интересује / Мија [Думановић Миодраг]. - Писмо друговима.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 14 (1943), стр. 5.

821.163.41-6

COBISS.SR-ID [256740876](#)

723

МИЛОЈКОВИЋ, Живојин

Писмо на шесторо деце / Живојин Милојковић. - Писмо у стиху.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 22 (1943), стр. 5.

821.163.41-6

COBISS.SR-ID [256329228](#)

724

ПЕРОВИЋ, Митар

Писмо из Лесковац / Митар Перовић. - Са илустр.: [Пастирска идила] / [Бора Милосављевић]. - О заробљеничкој пошти.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 10 (1942), стр. 5.

821.163.41-6

COBISS.SR-ID [254318604](#)

821.163.41-7 САТИРЕ. ХУМОРЕСКЕ

725

БОМАРШЕ

[Је ли то тачно да жене више живе од људи?...] / прибележио Бомарше. -
Текст илустровао Ванђел Бадули. Илустр. са мотивом пријатеља који разговарају.
- Виц.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 24 (1944), стр. 5.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [256081420](#)

726

БУРАКОВИЋ, Михаило, 1905-2002

[Вести] / Бурак. [Михаило Бураковић]. - У рубрици "Цимач". - Сатиричне
вести из заробљеничког живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 6 (1942), стр. 5.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [253552908](#)

727

[Е, сад нека нам сведок каже...]. - Текст илустровао Ванђел Бадули. Илустр.
са мотивом суднице. - Виц из судске праксе.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 24 (1944), стр. 5.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [256080652](#)

728

ИЛИЋ, Танасије

Мали огласи / Танасије Илић. - У рубрици "Цимач". - Хумористичко-сатирични огласи.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 15 (1943), стр. 6.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [256990988](#)

729

ИЛИЋ, Танасије

Мали огласи / Танасије Илић. - У рубрици "Цимач". - Хумористичко-сатирични огласи.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 19 (1943), стр. 7.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [256641804](#)

730

ЈОВАНОВИЋ, Васа

[Јели бре, како је теби име?] / Васо Јовановић Вршанац. - Текст илустровао Бора Милосављевић. Илустр. са мотивом војничког рапорта. - У рубрици "Цимач". - Виц из војничког живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 7.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [257113612](#)

731

ЈОВАНОВИЋ, Драгослав

Даћа / прибележио Драгослав Јовановић (Пицика). - Иницијал на почетку текста. - Римована сатира.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 20/21 (1943), стр. 6.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [255378444](#)

732

ЈОВАНОВИЋ, Никола

Бата Наивку Наивковићу : (што се бави сос цимање и дрмање у логор чаршији) / Никола Јовановић. - У рубрици "Цимач". - Сатиричан текст у којем се замера Бата Радету што је "утањео" са цимањем и дрмањем.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 6.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [257108236](#)

733

ЈОВАНОВИЋ, Радомир Б.

Бата Радетове последње вести / Раде [Радомир Б. Јовановић]. - У рубрици "Цимач". - Сатиричан текст на рачун исхране у логору и премештају логорског повереника у Лазарет.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 7.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [257115916](#)

734

ЈОВАНОВИЋ, Радомир Б.

Друго писмо Наивку Наивковићу, село Незнаново потледња пошта КАЈ-СИ-ДОР / Бата Раде [Радомир Б. Јовановић]. - Вињета испод текста. - У рубрици "Цимач". - Сатиричан текст о понашању Срба у логору зарад опстанка.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 2 (1942), стр. 6.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [225381900](#)

735

ЈОВАНОВИЋ, Радомир Б.

Пето писмо Наивку Наивковићу село Незнаново, потледња пошта КАЈ-СИ-ДОР / Бата Раде [Радомир Б. Јовановић]. - У рубрици "Цимач". - Сатиричан текст о "спортском" питању.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 9 (1942), стр. 5.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [254314252](#)

736

ЈОВАНОВИЋ, Радомир Б.

Потледње писмо Наивку Наивковићу, село Незнаново потледња пошта КАЈ-СИ-ДОР / Бата Раде [Радомир Б. Јовановић]. - У рубрици "Цимач". - Сатиричан текст у којем Бата Раде реплицира да све што се зна, не износи се.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 13 (1943), стр. 6-7.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [257110540](#)

737

ЈОВАНОВИЋ, Радомир Б.

Прво писмо Наивку Наивковићу, село Незнаново потледња пошта КАЈ-СИ-ДОР / Бата Раде [Радомир Б. Јовановић]. - У рубрици "Цимач". - Сатиричан текст о корупцији у логору.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 1 (1942), стр. 6.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [225210380](#)

738

ЈОВАНОВИЋ, Радомир Б.

Треће писмо Наивку Наивковићу село Незнаново, потледња пошта КАЈ-СИ-ДОР / Бата Раде [Радомир Б. Јовановић]. - У рубрици "Цимач". - Сатиричан текст о поткрадању и кашњењу пакета, о издаји пријатеља и најближих чланова породице.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 4/5 (1942), стр. 7.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [226242316](#)

739

ЈОВАНОВИЋ, Радомир Б.

Четврто писмо Наивку Наивковићу, село Незнаново потледња пошта КАЈ-СИ-ДОР / Бата Раде [Радомир Б. Јовановић]. - У рубрици "Цимач". - Сатиричан текст о понашању Срба у логору, јер су заборавили на све божје и људске законе.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 7 (1942), стр. 5.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [253730572](#)

740

МАЛИ огласи. - Сатира. - Садржи: ["Друштво Банаћана"...] ; [Јовановић Миле "Француз"...] ; [Велимировић "Ћале"...] ; [Опас! Опас!...] ; [Веровали или не?...] ; [Матић Веља из Пожаревац...] ; [Козметику лица и масажу тела врши "Школа Рутина"...] ; [Пажња! Пажња!...] ; [Оказион!...] / Ашас [Александар Дунђеровић] ; [Тражња...] / Сава Малешевић зв. "Шарло" ; [Траже се људи...] ; [Логорском лазарету потребан је један тумач...] / Сигналист.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 33/34 (1945), стр. 7.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [254688268](#)

741

МАЛИ огласи. - Сатира. - Садржи: [Чика Јелисије Марковић...] / Ашас [Александар Дунђеровић] ; [Пажња! Пажња!...] / Ашас [Александар Дунђеровић].

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 32 (1945), стр. 5.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [254574348](#)

742

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бора

Пијанство / Б. М. [Бора Милосављевић]. - Виц о скитницама.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 22 (1943), стр. 7.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [256351756](#)

743

НА телефону!. - Виц.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 33/34 (1945), стр. 7.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [254677772](#)

744

ПАУНОВИЋ, Павле

Гвоздена кућа / Павле Пауновић. - Виц о Личанима.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 22 (1943), стр. 7.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [256354316](#)

745

ПАУНОВИЋ, Павле

Хвала ко части / Павле Пауновић. - Текст илустровао Ванђел Бадули. Илустр. са мотивом умирућег болесника. - Виц из лекарске праксе.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 24 (1944), стр. 5.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [256079628](#)

746

РАЗГОВОР. - Виц.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 31 (1944), стр. 5.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [254392588](#)

747

РАЈ.

Агенција "Ладовина" јавља / Рај-. - У рубрици "Вести". - Сатиричан текст о "повлашћеним" професијама у логору.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 2 (1942), стр. 6.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [225382156](#)

748

ХУМОР. - Анегдоте, вицеви. - Садржи: [Једанпута, а пред бабом огледо се деда стари...] / Вујадин Софренић ; Хвала лепо ; На вежби ; На вашару / прибележио Сл. [Славко М.] Јовановић ; Питај Бога / Павле Пауновић ; После борбе / С. [Славко М.] Јовановић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 32 (1945), стр. 5.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [254574092](#)

749

ХУМОР. - Вицеви.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 27 (1944), стр. 5.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [255103756](#)

750

ХУМОР. - Вицеви.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 28 (1944), стр. 8.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [256242700](#)

751

[ХУМОР]. - У рубрици "Цимач". - Вињета изнад текста. - Вицеви. - Садржи: [Здраво, друже, Лако!...] ; [Зашто се ове ципеле зову "Пеко"...] ; [Слушај бре Стеване...] ; [Молим те, Драгане...].

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 1 (1942), стр. 6.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [225211404](#)

752

[ХУМОР]. - У рубрици "Цимач". - Вицеви. - Садржи: Пакост ; Из малог гарнизона / [сакупио] Чеда Недељковић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 6 (1942), стр. 6.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [253554444](#)

753

[ХУМОР]. - У рубрици "Цимач". - Вицеви, анегдоте. - Садржи: [Доктор: "Јеси ли био на лекарској"...] ; [Доктор: "Шта те боли"...] / Ђока ; На небу ; Није виц ; Ето, сад баш причам..... ; Сад му је лакше / Ч. Н. [Чеда Недељковић] ; Јарац и г. Паја / прибележио Ђока.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 11 (1942), стр. 6.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [254326284](#)

754

[ХУМОР]. - У рубрици "Цимач". - Вицеви, шаљиве приче, анегдоте. - Садржи: [Мати - Јованка...] / Бурак. [Михаило Бураковић] ; [Зашто си казао Милану...] ; [Реших да се оженим...] ; [Имаш изврсно одело...] ; [Драги друже...] ; На суду / сакупио Бурак. [Михаило Бураковић] ; [Драги друже...] ; [Жена. - Доћи ће ми...] ; [Да ли би знали...] ; Познавалац жена ; [Ако не заглиш...] / сакупио Бурак. [Михаило Бураковић] ; Можда - могуће апсолутно немогуће ; Чисто немачки / Ђока ; [По изгубљеној парници...] / М. Ћ. [Мирко Ћопић] ; На рапорту / М. Ћ. [Мирко Ћопић] ; Освета / Ч. Н. [Чеда Недељковић].

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 8 (1942), стр. 5-6.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [253732620](#)

755

[ХУМОР]. - У рубрици "Цимач". - Кратка шаљива прича, вицеви, сатира. - Садржи: Громобран ; Код доктора / Ђока ; Саопштење потрошачима / Бурак. [Михаило Бураковић].

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 9 (1942), стр. 5.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [254314508](#)

756

[ХУМОР]. - У рубрици "Цимач". - Поједине вицеве илустровао Радиша Јовановић. - Вицеви. - Садржи: [Дебељко стиже узбуђен на игралиште за ногомет...]; [Врађанац и Бојадора / Стерије Илић]; [Послао отац сина на занат механике...]; [Никола Ратковић]; [Разумеш ли се ти што у камење...]; [Обоје сте ми обећали...]; [Реците ми...]; [Келнер!...].

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 19 (1943), стр. 7.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [256643084](#)

757

[ХУМОР]. - У рубрици "Цимач". - Поједине прилоге илустровао Радиша Јовановић. - Анегдоте, вицеви. - Садржи: [Идући Ера у град на пазар...]; [Миодраг Степић]; [Негде у Старој Србији...]; [Стајаше двоје млади на једном углу...]; [Имаше отац ђака у основној школи...]; [Ратко Радоичић]; [Чудновато, имам утисак...]; [Два дечка туку на улици једног свог вршњака!...]; [Учитељ: Перо, можеш ли да ми кажеш...]; [Директор: - Младићу, жалим, али...]; [Молим вас за сто динара...]; [Баш сад је допутовала...].

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 17 (1943), стр. 7.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [257005068](#)

758

[ХУМОР]. - У рубрици "Цимач". - Поједине прилоге илустровао Б. [Бора] Милосављевић. - Кратке шаљиве приче, анегдоте, вицеви, досетке, изреке. - Садржи: [Милан Ерор...]; [Бора Михаиловић [Боривоје С. Михајловић]; [Имам две банке у џепу...]; [Срнећи скок / прибележио Ђока]; [А да ли господине докторе човек може да живи без слепог црева?...]; [Гргур Мића]; [За љубав / Лука Пупић]; [Снаша Лепа болесна је већ дуже времена...]; [прибележио Ђока]; [Појавили се у околини села разбојници...]; [М. С.]; [У возу / Гргур Мића]; [Јели папагај заиста добар говорник?...]; [Душан С. Максимовић]; [Покајање]; [Госпођице Мицо...]; [Лука Пупић]; 1) Шта је љубав по војничкој логици?; 2) Шта је љубав по трговачкој логици? / Драган Рудеж]; [Испит]; [Наочари / Душан Максимовић]; [Црногорац и ауто / Лука Пупић]; [Данас. А сутра / Бата Раде данас и сутра].

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 12 (1942), стр. 6-7.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [255754252](#)

759

[ХУМОР]. - У рубрици "Цимач". - Поједине прилоге илустровао Бора Милосављевић. - Анегдоте, вицеви. - Садржи: [Био један ловац...] / Милосав Миљковић ; [Посетилац: "Друже како си ми"...] ; Код лекара ; [Код лекара] / Ђока ; [При упису војника...] / Мића [Гргур] ; [Кукавицо како ти је...] ; [Код доктора] / Ђока ; [Супруга: Милане, наш син...] / Ч. Н. [Чеда Недељковић] ; Поп и Циганин / Танасије Илић ; [Она: Међу нама је све свршено...] ; Разумео човек ; Правда је победила ; Мисли човек на све ; Погодио ; Ефикасна претња ; [Домаћица: Изволите госпођо...] / Ч. Н. [Чеда Недељковић] ; Пуна шоља и чист послужавник / Ђорђе Ковачевић ; Брза лаж / Танасије Илић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 10 (1942), стр. 6-7.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [254319116](#)

760

[ХУМОР]. - У рубрици "Цимач". - Поједине прилоге илустровао Бора Милосављевић. - Анегдоте, вицеви. - Садржи: Логорски бојни / Бор. [Боривоје] С. Михајловић ; [Какав нам још ко може дати савет?!...] / превео Ђ. К. [Ђорђе В. Костић] ; Оца и кадија / Милорад Стевић ; Брзо признање / Мића Гргур ; Из школе на југу : час читања ; Час рачунице / забележио Б. [Боривоје С.] Михајловић ; [Бојиш ли се ти Циго Свете Тројице?...] / Владо Глигурић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 20/21 (1943), стр. 7.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [255510796](#)

761

[ХУМОР]. - У рубрици "Цимач". - Поједине прилоге илустровао Бора Милосављевић. - Анегдоте, вицеви, црни хумор, досетке. - Садржи: [Некакав циганин при поласку од куће...] ; [Некакав циго уђе у башту једноме домаћину...] / Миодраг Матијашевић ; Пироћанац на скупштини ; Правилно разумео / Миливоје Давидовић ; [Драги друже, јеси ли видео мог зубног лекара...] / Ђока ; [Јован је имао једну велику незгоду...] / препричао Ђока ; [Један париски лекар...] / превео Ђока ; [Сестрић је изашао у шетњу...] / препричао Ђока ; [Госпођа Н., броји мираз за своју ћерку...] / препричао Ђока ; [Принц К. полазећи на пут рече својој жени...] / превео Ђока ; [Један младић је много волео своју девојку...] / прибележио Ђока ; [Карло Х, сваке недеље, приликом свечаности...] / превео Ђока ; [Изгледа ми да је крај у којем сада станујем...] : [превод] ; [Петровић се обрати узбуђено Јовановићу...] : [превод] ; [Налазим да није ни мало учтиво од вас господине...] : [превод].

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 16 (1943), стр. 6.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [256995084](#)

762

[ХУМОР]. - У рубрици "Цимач". - Поједине прилоге илустровао Бора Милосављевић. - Вицеви, кратке шаљиве приче, сатиричне приче, досетке. - Садржи: Код лекара / Ђока ; Једна мала шала / Милорад Ђускић ; Ауаш Ника / С. М. Ф. ; Бранко учи граматiku ; Виша математика / Петар Бјеловук ; [Шкарт: "Господине капларе, ја знам да је овај ђенерал настрадао...." ...] ; [Једна дама у галантерисјској радњи...] / прибележио Ђока ; Маркиза ; [Код једне госпође дошла је једна млада девојка...] ; [Јеси ли драги задовољан?...] ; [Када сам добио маларију...] ; [Господин Мика са својом женом и младом служавком пређе у своју вилу...] ; Две пријатељице ; [У подне, кад излазе раднице...] / превео Ђока.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 15 (1943), стр. 6-7.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [256980748](#)

763

[ХУМОР]. - У рубрици "Цимач". - Поједине прилоге илустровао Бора Милосављевић. - Кратке шаљиве приче, анегдоте, досетке, вицеви. - Садржи: Лажа и паралажа / Живадин Перишић ; "Агентура Симагајић" : продаја савета / Симагајић [Сима Гајић] ; Са Арбајт команде / Симогајић [Сима Гајић] ; Ала сам вредан : плаче земља подамном / Симагајић [Сима Гајић] ; [Дође сељак у хотел...] / Милан Радаковић ; [Некакав човек по имену Вук...] / Миодраг Матијашевић ; Шта би најволио у Бога? / Васа Јовановић ; [Синовац Ђока био хрђав ђак...] / Драгутин Сарафиновић ; [Код једног магарца за одећу...] ; [Кћи полази на скијање...] / С. Милутинов ; Циганин и диња : [народна] / М. [Мирко] Ђопић ; Савет / Живадин Перишић ; Код лекара / Ђока ; Шаљива прича / Миодраг Степић ; [Сврати Ера у један главни хотел...] ; [Водили сватови ђевојку...] ; Непажња / Миодраг Матијашевић ; [Мали кога је лекар баш пелцовао...] ; [Мика се понаша...] ; [Молим вас г. докторе...] ; [Здраво Симагајић!...] / Симагајић [Сима Гајић] ; [Од како сам вам у ропству...] / Симогајић [Сима Гајић] ; Писмо вереници / Симогајић [Сима Гајић].

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 14 (1943), стр. 6-7.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [256762124](#)

764

[ХУМОР]. - У рубрици "Цимач". - Поједине прилоге илустровао Радиша Јовановић. - Вицеви, црни хумор, анегдоте, досетке. - Садржи: Код лекара ; [Олга и Вера биле су другарице...] / Миодраг Матијашевић ; [После једне премијере...] / Миливоје Давидовић ; [Каплар Сима био је страствени пушач...] / Миливоје Давидовић ; [27-IV-943 - лицем на Ускрс...] / Ђока ; [Како ти се, друже, не згади - сваки дан кромпир па кромпир?...] / Ђока ; [На једној изложби...] / превео Д. М. ; [Жено, рече једном приликом муж својој жени...] / Миодраг Матијашевић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 18 (1943), стр. 7.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [256374540](#)

765

[ХУМОР]. - У рубрици "Цимач". - Сатира, анегдоте. - Садржи: Кажу ; [Кажу] / Р. [Ромулус] Васић ; [Попа исповеда грешника...] / Ђ. [Ђорђе] Ковачевић ; Деманти / Р. Ј. [Радомир Б. Јовановић] ; Агенција лангсам / Р. [Радисав Б.] Јовановић.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 4/5 (1942), стр. 8.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [226205452](#)

766

[ХУМОР]. - У рубрици "Цимач". - Спортске вести, сатирична песма у прози, вицеди, саркастична прича. - Садржи: [После пријатељске утакмице...] / Бурак. [Михаило Бураковић] ; [Бурак скоро докон био...] / В. Грчић, уча "Фленкеш" ; Код доктора ; Готова дијагноза / Ђока ; Учтив одговор ; На улици / Ч. Н. [Чеда Недељковић].

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 7 (1942), стр. 5.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [253741580](#)

767

ШУБАРА за двоглавца. - Виц о Босанцима.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 22 (1943), стр. 7.

821.163.41-7

COBISS.SR-ID [256353804](#)

821.163.41-83 РАСПРАВЕ О РАЗЛИЧИТИМ ТЕМАМА

768

ЗАВИШИЋ, Боривоје Ч.

Драги друже! / Бор. Ч. Завшић [Боривоје Ч. Завишић]. - Размишљање о смислу живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 32 (1945), стр. 2, 4.

821.163.41-83

COBISS.SR-ID [254571788](#)

769

МИХАЈЛОВИЋ, Боривоје С.

[Крикне понекад у мркој ноћи...] / Бор. [Боривоје С.] Михајловић. - Са илустр.: [Фатаморгана] / [Ванђел Бадули]. - Метафизичка рефлексја о животу.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 26 (1944), стр. 2.

821.163.41-83

COBISS.SR-ID [254888716](#)

770

ПАНИЋ, Анта Р.

Мајка / А. [Анта Р.] Панић. - Са илустр.: [Мајка и ћерка] / Сл. [Славко М.] Јовановић. - Размишљања о мајци и њеном значају у животу сваке јединке.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 33/34 (1945), стр. 2.

821.163.41-83

COBISS.SR-ID [254647820](#)

821.163.41-84 ИЗРЕКЕ. АФОРИЗМИ. ПОСЛОВИЦЕ

771

ГРДЕЛИЦА, Жика

Девет заповести / Жика Грделица. - Народне изреке.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 14 (1943), стр. 4.

821.163.41-84:398

COBISS.SR-ID [256737548](#)

772

ЂОКА

Мисли / Ђока. - Вињета испод текста. - Мисли о жени и пријатељству.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 11 (1942), стр. 5.

821.163.41-84

COBISS.SR-ID [254326028](#)

773

КОВАЧЕВИЋ, Ђорђе

Мудре речи / Ђорђе Ковачевић. - Мудре мисли.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 14 (1943), стр. 4.

821.163.41-84

COBISS.SR-ID [256737804](#)

774

МИХАЈЛОВИЋ, Боривоје С.

Мисли / Бор. С. Михаиловић [Боривоје С. Михајловић]. - Мисли о носталгији, свести, лепоти, солидарности и болу.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 12 (1942), стр. 2.

821.163.41-84

COBISS.SR-ID [255750924](#)

821.163.41-9 ОСТАЛЕ ВРСТЕ КЊИЖЕВНОСТИ

775

БУРАКОВИЋ, Михаило, 1905-2002

Логорске изреке / Бурак [Михаило Бураковић]. - У рубрици "Цимач". - Изреке према карактерним особинама појединих заробљеника.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 3 (1942), стр. [6].

821.163.41-98

COBISS.SR-ID [225399052](#)

776

ВАСИЋ, Ромулус, 1918-1998

Наши ногометаши саветују... / Ромулус Васић. - У рубрици "Спорт". - Сатирични коментари српских фудбалера на рачун противника, судија и другога.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 6 (1942), стр. 5.

821.163.41-98

COBISS.SR-ID [253516812](#)

777

ДУЊЕРОВИЋ, Божидар Т., 1911-1978

Шта мисле наши играчи / Бож. [Божидар] Т. Дунђеровић. - У рубрици "Цимач". - Мисли српских спортиста о фудбалу и фудбалерима.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 3 (1942), стр. [6].

821.163.41-98

COBISS.SR-ID [225398028](#)

821.163.41-94 ИСТОРИОГРАФИЈА. МЕМОАРИ. ДНЕВНИЦИ. БИОГРАФИЈЕ

778

БУРАКОВИЋ, Михаило, 1905-2002

Наша трогодишњица / М. [Михаило] Бураковић. - Заједнички иницијал наслова и текста. - Вињете уз текст илустровао Бора Милосављевић. Теме вињета: бодљикава жица, логорска барака и стражар-кула. - О трогодишњици заробљеништва.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 27 (1944), стр. 2.

821.163.41-94

COBISS.SR-ID [255112204](#)

779

ЂОКА

Sutor ne ultra crepidam = Са обућарем не даље од ципела / Ђока. - Мемоарска проза.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 18 (1943), стр. 4.

821.163.41-94

COBISS.SR-ID [256372492](#)

780

ЂУРЂЕВИЋ, Антоније, јеромонах, 1917-1997

Леп пример другарства у невољи / Антоније Ђурђевић, јеромонах. - Иницијал на почетку текста. - Световно име јеромонаха Антонија: Алекса Ђурђевић. - Мамоарска проза. - Прича из заробљеничког живота са мотивом смрти.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 24 (1944), стр. 2, 4.

821.163.41-94

COBISS.SR-ID [256053260](#)

781

КОВАЧЕВИЋ, Ђорђе

Боље и роб него у гроб : доказана прича из овог рата / Ђорђе Ковачевић. - Прича са мотивом из војничког живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 11 (1942), стр. 5.

821.163.41-94

COBISS.SR-ID [254325772](#)

782

КОВАЧЕВИЋ, Ђорђе

Наши дани / Ђорђе Ковачевић. - Иницијал на почетку текста. - Прича из заробљеничког живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 6 (1942), стр. 3.

821.163.41-94

COBISS.SR-ID [253442828](#)

783

ЛЕЦИЋ, Вел. В.

"Шимел" чувено тркачко грло / Вел. В. Лецић. - Иницијал са вињетом на почетку текста. - Прича из заробљеничког живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 17 (1943), стр. 2-3.

821.163.41-94

COBISS.SR-ID [257000204](#)

784

НАУМОВИЋ, Александар Цв.

Заробљенички портрети / Александар Наумовић. - Наслов у саставу текста: Коча. - Са илустр.: [Вагабундо] / [Бора Милосављевић]. - Мемоарска проза.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 29 (1944), стр. 4.

821.163.41-94

COBISS.SR-ID [255139852](#)

785

СЕКУЛОВИЋ, Живко М.

Наредба тако гласи / Живко М. Секуловић. - Прича из војничког живота.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 17 (1943), стр. 4.

821.163.41-94

COBISS.SR-ID [257001228](#)

786

СТЕПИЋ, Миодраг

Не заборавимо наш родни крај / Миодраг Степић. - Вињету уз наслов илустровао Боривоје Милосављевић. Тема вињете: црква, куће и дрвеће који симболизују родни крај. - Мемоарска проза о Србији.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 12 (1942), стр. 3.

821.163.41-94

COBISS.SR-ID [255751692](#)

787

ХРЊАК, Дане С.

Узбуна! / Дане С. Хрњак. - О узбуни у логору.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 33/34 (1945), стр. 7.

821.163.41-94

COBISS.SR-ID [254677260](#)

788

ШЋЕПАНОВИЋ, Јован М.

Славска здравица / Ј. М. Ш. [Јован М. Шћепановић]. - Вињета уз наслов. - О прослави славе у логору. Садржи славску здравицу.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 7 (1942), стр. 3.

821.163.41-94

821.163.41:398

27-565.79

COBISS.SR-ID [253724940](#)

821.21/.41 ОРИЈЕНТАЛНЕ КЊИЖЕВНОСТИ. СЕМИТСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ

789

ЂОКА

Алахов закон / препричао Ђока. - Вињета уз наслов и илустр. уз текст са оријенталним мотивима: шеик на камили и шеик седи прекрштеих ногу и пуши, док га девојка служи кафом. - Оријентална прича.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 11 (1942), стр. 4.

821.21/.41-32:398

COBISS.SR-ID [254325260](#)

---

9 ГЕОГРАФИЈА. БИОГРАФИЈЕ. ИСТОРИЈА

908 ПРОУЧАВАЊЕ ОБЛАСТИ. ПРОУЧАВАЊЕ ЛОКАЛИТЕТА

790

КОСТИЋ, Ђорђе В.

Кремс / Ђорђе В. Костић. - Вињете уз наслов илустровао [Ђорђе В. Костић].
Тема вињета: грб Кремса и сребрни новчић као симбол прве ковнице новца у
Кремсу. - Са илустр.: [Piaristenkirche] / Ђ. К. [Ђорђе В. Костић]; [Wengrafhof] /
Ђ.К. [Ђорђе В. Костић]; [Pulverturm] / Ђ.К. [Ђорђе В. Костић]. - О културној
историји Кремса.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 22 (1943), стр. 2-3.

908(436 Кремс)

COBISS.SR-ID [256243212](#)

929 БИОГРАФИЈЕ. ГЕНЕАЛОГИЈА. ХЕРАЛДИКА

791

РИСТИЋ, Радивој

Бетовен у Гнајксендорфу / Р. [Радивој Ристић]. - Са илустр.: [Бетовенова кућа
у Гнајксендорфу] / [Радиша Јовановић]. - О Бетовеновом боравку у Гнајксендорфу
1826. године, где је написао своје последње квартете.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 18 (1943), стр. 2, 4.

929:78.071.1 Бетовен Л. В.(091)

COBISS.SR-ID [256369932](#)

**930.1 ИСТОРИЈА КАО НАУКА. ТЕОРИЈА И ФИЛОЗОФИЈА
ИСТОРИЈЕ**

792

РИСТИЋ, Радивој

Размишљајмо / Радивој Ристић. - Иницијал на почетку текста. - О лицу и
наличју историје.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Бр. 2 (1942), стр. 2.

930.1

COBISS.SR-ID [225379596](#)

РЕГИСТАР НАСЛОВА

- Агенција "Ладовина" јавља [747](#)
  - Алахов закон [789](#)
  - Аој Босно [504](#)
  - Арапско погађање судбине [400](#)
  - [АУ] [251](#)
  - Ах мој тужни сине [533](#)
-
- Баба богомољка [715](#)
  - Бата Наивку Наивковићу [732](#)
  - Бата Радетове последње вести [733](#)
  - [Београдска тврђава] [225](#)
  - Бетовен [278](#)
  - Бетовен у Гнајксендорфу [791](#)
  - Бетовенов споменик у Гнајксендорфу [194](#)
  - [Бетовенова кућа у Гнајксендорфу] [195](#)
  - Библиотека [3](#), [4](#), [5](#), [70](#), [71](#)
  - Благо и тужно [633](#)
  - [Благосиљање] [181](#)
  - [Благословена да си чаробна лажи...] [566](#)
  - [Божих] [226](#)
  - [Божихна посланица] [131](#)
  - Бокс [483](#)
  - Боље и роб него у гроб [781](#)
  - Босански трезвењаци [694](#)
  - Браво Ђуро [702](#)
  - Брачна честитка [551](#)
  - Бурно време [621](#)
-
- [Вагабундо] [227](#)
  - [Васкрсење Христово] [191](#), [203](#)
  - Vera [277](#)
  - Вести [7](#), [8](#), [9](#), [10](#), [11](#), [12](#), [13](#), [14](#), [15](#), [35](#)
  - [Вести] [726](#)
  - Видов дан [137](#)
  - Видовдан [517](#)
  - Видовдан код санитера [269](#)
  - Визије старе [617](#)
  - [Вирио сам кроз кључаоницу...] [352](#)

- [Војничко посуђе] [182](#)
  - [Вража очи Божића] [196](#)
  - Вражбине Јована Томића [651](#)
  - [Вртоглаво се захукти елипса крта...] [567](#)
-
- Гвоздена кућа [744](#)
  - Где је срећа ту је и несрећа [590](#)
  - [Глупост људска...] [580](#)
  - [Горе... Високо...] [528](#)
  - Грачаница на Косову [204](#)
-
- Д..... Б... [697](#)
  - Да ли знате? [294](#), [295](#), [296](#), [297](#), [298](#), [299](#), [312](#), [313](#), [314](#), [315](#), [318](#), [389](#)
  - [Давно већ...] [568](#)
  - Даћа [731](#)
  - Два јата патака [292](#)
  - Два лепа успеха [437](#)
  - Две жртве [639](#)
  - Двогодишњица наше капеле у логору [139](#)
  - "Дева" ће ипак успети (Chef de gare) [252](#)
  - Девет заповести [771](#)
  - [Дивни су људи...] [569](#)
  - Дијагноза и лек [108](#)
  - Добро натоварени [688](#)
  - [Докле зец бежи у шуму?] [350](#)
  - [Дом] [193](#)
  - Домаћинство [684](#)
  - Досетљивост [324](#), [713](#)
  - Доћи ће дан [631](#)
  - [Доћи ће дан...] [570](#)
  - Драги друже! [768](#)
  - Дрина [623](#)
  - Друг [116](#)
  - Друг друга разговара [520](#)
  - [Друг] [228](#)
  - Другарске приче [716](#)
  - Друго писмо Наивку Наивковићу, село Незнаново потледња пошта КАЈ-СИ-ДОР [734](#)
  - Другови по радним командама! [141](#)
  - Друговима [542](#), [608](#)
  - Друговима! [563](#)
  - Друштво "Лакоћемо" [2](#), [557](#), [558](#), [615](#), [616](#), [636](#)

- Ђувеч [683](#)
- [Е, сад нека нам сведок каже...] [727](#)
- Ера у Београдском трамвају [691](#)
- Ера у Београду [687](#)
- Жалосна шала (у ствари) [660](#)
- [Живот је леп!] [571](#)
- Живот на раду [605](#)
- [Живот у немачком заробљеништву] [221](#)
- За попуњавање [346](#)
- За снове [572](#)
- Загонетка [351](#), [394](#), [399](#)
- Загонетке [320](#), [395](#), [396](#), [397](#), [398](#)
- Загонетна посетница [321](#), [325](#), [336](#), [337](#)
- [Загонетна посетница] [326](#)
- Загонетни рачун [289](#)
- Задатак [319](#)
- Задње спортске вести [438](#)
- [Заиста вам кажем...] [581](#)
- Зар ја све крив [534](#)
- [Заробљеник руча] [222](#)
- [Заробљеник са фрулом] [183](#)
- Заробљеник у болници [539](#)
- [Заробљеник чита писмо] [184](#), [229](#), [230](#)
- Заробљеникова захвалност [609](#)
- [Заробљеници испред баракe број 9] [231](#)
- Заробљенички логор [511](#)
- [Заробљенички логор] [205](#)
- Заробљенички мотиви [602](#)
- Заробљенички портрети [784](#)
- Заробљеничко писмо укратко [589](#)
- Згоде и незгоде гефангена Ђоке [255](#), [256](#), [257](#), [258](#), [259](#), [260](#), [261](#), [262](#), [263](#), [264](#), [265](#), [270](#)
- Зеленко [700](#)
- [Земљорадник] [232](#)
- Зла царица [664](#)

- [Знам...] [518](#), [591](#)
- Знате ли ово? [332](#)
- Знате ли? [322](#)
- [Знате ли?] [323](#)

- И овако и онако [300](#)
- Играчи "Б" екипе [271](#)
- Иде пролеће [624](#)
- Из библиотеке [18](#), [72](#), [73](#), [74](#)
- [Из библиотеке] [19](#)
- Из војничког живота [680](#)
- Из године 1918 [654](#)
- Из екипе "Србија" [439](#), [440](#)
- Из екипе Србије [467](#)
- Из "Lagerführung"-а [16](#), [17](#)
- Из логора [20](#), [21](#)
- Из писама једнога оца [601](#)
- Из писма једне девојке [638](#)
- Из Повереништва [22](#), [23](#), [24](#), [57](#)
- Из Подофицирског табора [441](#)
- Из Радне команде В. 2353/L [112](#)
- Из С. к. Србије [442](#)
- Из С. К. Србије [443](#)
- Из секције за културу и забаву [25](#)
- [Из Спортског форума] [468](#)
- Из Уредништва [26](#), [27](#), [28](#), [29](#), [30](#), [31](#), [32](#), [91](#), [92](#), [102](#)
- [Имаш сто динара...] [290](#)
- Интелектуална дужност [109](#)

- [Ја сам изгубљен...] [573](#)
- Ја се надам јер верујем [646](#)
- [Је ли то тачно да жене више живе од људи?...] [725](#)
- Један од многих [647](#)
- Један прислушкивани разговор Пироћанаца [685](#)
- [Један човек оде у цркву...] [342](#)
- Једина правда [703](#)
- Једна нерешена и две победе А тима [444](#)
- Једна пословица [547](#)
- Једна слика из прошлости [662](#)
- [Једнога летњег дана...] [693](#)
- [Јели бре, како је теби име?] [730](#)
- Јесен [532](#)
- Јесењи мотив [592](#)

- Јефтино венчање [695](#)
  - Још пет убедљивих победа А тима и први пораз у овој години [445](#)
-
- Какав је главни узрок наших беда и чиме се брзо можемо од њих спасти [121](#)
  - Како изгледамо на почетку пете фудбалске сезоне [446](#)
  - [Како је Мали Перица разумео вест...] [266](#)
  - Како Мали Перица замишља ђачку чету [253](#)
  - Како мали Перица замишља Лале у заробљеништво [254](#)
  - Како се добија А.У. [267](#)
  - Како се пекар ожарио у хладној пећи? [343](#)
  - Како смо прослављали наш други Божић [130](#)
  - Како? [334](#)
  - Календар за православне [125](#), [126](#), [127](#)
  - Капларска прича [689](#)
  - Карта [707](#)
  - [Картароши и кибицери] [206](#)
  - [Квадрат] [335](#)
  - Кнез Милош и народ [686](#)
  - Књига, читаоц и библиотека [1](#)
  - Ко сам? [519](#)
  - Кога од вас интересује [722](#)
  - Код лекара [667](#)
  - Колико јаја [282](#)
  - Колико је коме година [302](#)
  - Колико свиња? [341](#)
  - Коњско јаје [670](#)
  - Кратак спортски преглед [447](#)
  - Кратка прича [671](#)
  - Кратке спортске вести [428](#), [429](#), [430](#), [431](#), [448](#), [449](#), [450](#), [451](#), [452](#), [453](#), [454](#), [455](#)
  - [Крв безмерна вековима тече...] [582](#)
  - Кремс [790](#)
  - [Крикне понекад у мрклој ноћи...] [769](#)
  - Кроз уметнички атеље [179](#)
  - Културан и цивилизован човек [145](#)
  - Културна секција [33](#)
  - Културни живот и забава у нашем логору [146](#)
  - Куповали лето за зиму [650](#)
  - [Кућа на обали] [233](#)
-
- Лагер Лазарет Сталага XVII Б [148](#)
  - [Лагер Лазарет Сталага XVII Б] [185](#)

- [Лагерски репортер] [272](#)
  - Лаж [527](#)
  - Лака атлетика [480](#), [481](#), [482](#)
  - Лала из Баната [717](#)
  - Лалин рапорт [588](#)
  - [Лао Це] [574](#)
  - Легенда о путнику [652](#)
  - Леп пример другарства у невољи [780](#)
  - [Летело једно јато патака...] [293](#)
  - Личност и разум [110](#)
  - [Логорска барака] [220](#)
  - Логорске изреке [775](#)
  - Логорски гудачки квартет [276](#)
-
- Љубав за кутију шибица [699](#)
  - Љубавно писмо [545](#)
-
- Магични квадрат [401](#)
  - Мајка [770](#)
  - [Мајка и син мезимац] [207](#)
  - [Мајка и ћерка] [201](#), [223](#)
  - Мајко Србијо [611](#)
  - Мајци Србији [505](#)
  - Мала утеха и успомена [506](#)
  - Мали огласи [728](#), [729](#), [740](#), [741](#)
  - Мало занимања [283](#)
  - Масло [701](#)
  - Мењачница [708](#)
  - Месечар [640](#)
  - Мили мој Владимире [721](#)
  - [Мисао] [575](#)
  - Мисли [772](#), [774](#)
  - Мисли знаменитих људи [498](#), [499](#), [500](#)
  - Мисли из заробљеништва [546](#)
  - Мица шљивовица [655](#)
  - Моја песма [607](#)
  - Моје занимање [600](#)
  - Моје сунце [512](#)
  - Молитва Св. Сави [576](#)
  - [Молитва Св. Сави] [208](#)
  - Мом милом јединцу [559](#)
  - Морална сатисфакција [111](#)
  - Моћ навике 194? [273](#)

- Мудра глава [661](#)
- Мудре речи [773](#)

- На вашару [644](#)
- [На вашару] [234](#)
- На лекарском прегледу [696](#)
- [На моме столу...] [603](#)
- На путу за логор [197](#)
- На телефону! [743](#)
- Нада за драгом [632](#)
- [Нада се човек...] [583](#)
- [Наиђе дан...] [577](#)
- Напомена [93](#)
- [Напомена] [94](#)
- Напомене Повереништва [36](#)
- Наредба тако гласи [785](#)
- Народне питалице [317](#)
- Наш други Божић [128](#)
- Наш човек [105](#)
- Наша жеља! [622](#)
- Наша разбигра [537](#)
- Наша трогодишњица [778](#)
- Наша штампарија [224](#)
- Наши војни музичари у логору [279](#)
- Наши дани [625](#), [626](#), [782](#)
- [Наши дани] [235](#)
- Наши доживљаји на послу [714](#)
- Наши ногометаши саветују... [776](#)
- Наши спортисти у 1941 год. [463](#)
- Наши спортисти у зимским данима [432](#), [456](#)
- Наши у Лазарету [149](#)
- [Наши у Лазарету] [186](#)
- Не заборавимо наш родни крај [786](#)
- Не разумљена душа [642](#)
- Не тражимо Бога као видљиво биће [124](#)
- Негујмо зубе [627](#)
- Незна шта је глад!!! [709](#)
- Некад и сад [274](#)
- Неколико речи о драми [503](#)
- Неколико речи спортистима [466](#)
- Немачки [484](#), [485](#), [486](#), [487](#), [488](#), [489](#), [490](#), [491](#), [492](#), [493](#), [494](#), [495](#), [496](#), [497](#)
- Нера [513](#)
- [Нећу] [593](#)
- Новац на штету здравља [170](#)
- Ново [510](#)

- О инсектима и њиховом значају у опште а нарочито у воћарству [174](#)
  - О незнању [104](#)
  - О освети и осветнику [122](#)
  - О српској народној уметности [175](#)
  - О српској уметности [180](#)
  - О трпљењу [123](#)
  - О уметности и уметнику [177](#)
  - О Христу - као хлебу живота [117](#)
  - [О, убоги распети човече...] [584](#)
  - Обавештење Повереништва Срба, заробљеника - Сталаг XVII Б [58](#)
  - Одговор мајци [543](#)
  - Одговори [95](#), [96](#)
  - Одговори без питања [291](#)
  - Одговори Уредништва [37](#)
  - [Одговори] [66](#)
  - Одјек твоје жеље [594](#)
  - [Ој другови браћо мила...] [525](#)
  - Операциона сала у Лазарету [150](#)
  - Опомена [514](#)
  - Опхођење у ропству [142](#)
  - Опште напомене [97](#)
  - [Орачу брате...] [628](#)
  - Ортаклук [333](#)
  - [Осам грешака расејаног сликара] [285](#)
  - Основи наше вере [118](#)
  - [Отац, син и магарац] [236](#)
  - Отацбина [529](#)
  - Отацбино [556](#)
  - Отворено писмо једне Нишлике [681](#)
  - Откада Шумадинци носе торбе и штапове [663](#)
  - Ошишани јеж [679](#)
-
- [Пастирска идила] [237](#)
  - [Паунови] [209](#)
  - [Пахуље снега бесрамно белог...] [595](#)
  - Песма Мајци [521](#)
  - Песма нас је очувала нојзи хвала [275](#)
  - Песма Новој години [618](#)
  - Пето писмо Наивку Наивковићу село Незнаново, потледња пошта КАЈ-СИ-ДОР [735](#)
  - [Piaristenkirche] [210](#)
  - Пијанство [742](#)
  - Писмо дому [637](#)

- Писмо друговима [143](#)
- Писмо из Лесковац [724](#)
- Писмо кћери [612](#)
- Писмо мајци [530](#)
- Писмо на шесторо деце [723](#)
- Писмо родитељима [522](#)
- Писмо сину [614](#)
- Плима и осека живота [113](#)
- [По каткад...] [585](#)
- Повереништво [38](#), [39](#), [40](#), [41](#), [42](#), [43](#), [44](#), [45](#), [46](#), [47](#), [48](#), [49](#), [50](#), [51](#), [52](#), [53](#), [54](#), [55](#), [56](#)
- [Повереништво] [34](#)
- [Повратак са радне команде] [238](#)
- Под рибарском мрежом [690](#)
- Помозимо и ми избеглице [59](#)
- Помозимо избеглице [60](#)
- Поп и врана [712](#)
- Попова мељава [656](#)
- Порука Уређивачког одбора [103](#)
- [Порука Уређивачког одбора] [98](#)
- Потледње писмо Наивку Наивковићу, село Незнаноно потледња пошта КАЈ-СИ-ДОР [736](#)
- Поука на Божић [133](#)
- Поука на Ускрс [134](#)
- Поуке о здрављу [165](#), [169](#), [171](#)
- Православни олтар у логорској цркви [211](#)
- [Правоугаоник] [349](#)
- Празнични ручак [711](#)
- Први поход у логор [538](#)
- Прво писмо Наивку Наивковићу, село Незнаноно потледња пошта КАЈ-СИ-ДОР [737](#)
- Прво писмо у ропству [606](#)
- Преварих се! [523](#)
- Прекор моје мисли [596](#)
- [Пресвета Богородица са Исусом Христом у наручју] [212](#)
- [Пригодна честитка] [152](#), [153](#), [154](#), [155](#), [156](#), [157](#), [158](#), [160](#), [161](#), [163](#)
- Прилози за избеглице [61](#), [62](#), [63](#), [64](#), [65](#), [151](#)
- Приповетка са поповог путовања [502](#)
- Прича о трци [657](#)
- Проклете грабље [677](#)
- Пролеће [540](#), [564](#)
- Пронађите изгубљеног дечка [330](#)
- Пропали кандидат [672](#)
- Просјак [541](#)
- Прослава Видовдана у логору [138](#)
- Прослава Св. Саве у нашој рад. [радној] команди [120](#)
- [Pulverturm] [213](#)
- [Путник] [214](#)

- Разговор [746](#)
- Размишљајмо [114](#), [140](#), [147](#), [178](#), [792](#)
- Рачунски задаци [329](#)
- Рачунски квадрат [316](#)
- [Рачунски квадрат] [353](#)
- Рачунски проблеми [287](#), [288](#)
- Ребус [354](#), [355](#), [356](#), [357](#), [358](#), [359](#), [360](#), [361](#)
- Ребуси [362](#), [393](#)
- Репресалије [674](#)
- Реч музике [280](#)
- [Речи остају само речи...] [586](#)
- Решења из претпрошлог броја [363](#)
- Решења из прошлог броја [364](#), [365](#), [366](#), [367](#), [368](#), [369](#), [370](#), [371](#), [372](#), [373](#), [374](#), [375](#), [376](#), [377](#), [378](#), [379](#), [380](#), [381](#), [382](#), [383](#), [384](#), [385](#), [386](#), [387](#), [388](#)
- [Рождество Христово - Божић] [215](#)

- С. к. "Југ" [472](#), [479](#)
- С. К. Србија [457](#)
- Са каквим изгледима наступамо у трећу спортску годину [458](#)
- Са обућарем не даље од ципела [779](#)
- Савети лекара [164](#), [166](#), [167](#), [168](#), [172](#), [173](#)
- Сан [553](#)
- Сан летње ноћи [658](#)
- Свакодневно сећање [554](#)
- Свет [610](#)
- [Свети Сава] [239](#)
- Светски одбор Хришћанских заједница младих људи [159](#)
- Свијету се не може угодити [659](#)
- Својој Отаџбини [507](#)
- Своме јединцу [620](#)
- Своме синчићу [550](#), [552](#)
- Секција за културу и забаву [68](#)
- [Сетва и жетва] [247](#)
- Сетите се [392](#)
- Сећање на Бођане [515](#)
- Сигнал опасности [501](#)
- Сило сито на моје мисто [675](#)
- [Сироте одвратне муве...] [578](#)
- Сиротињска песма [509](#)
- Скривалица [286](#), [347](#)
- Скрижаљка [284](#)
- Слава у радној команди [135](#)
- [Слава] [240](#)

- Славе и начин прослављања у логору [129](#)
  - Славска здравица [788](#)
  - Слика [629](#)
  - Соба Радне команде В. 734/G.W [198](#)
  - Сонет [604](#)
  - Споменик другу [67](#)
  - [Споменик другу] [202](#)
  - Спорт [436](#), [464](#)
  - Спорт клуб "Југ" [470](#)
  - Спортске вести [427](#), [433](#), [434](#)
  - [Спортске вести] [465](#)
  - Срби су тамо [531](#)
  - [Срески начелник и сељак] [199](#)
  - Срећна Нова 1945 година [162](#)
  - Српска културна секција Сталага XVII-Б [69](#)
  - [Српска православна црква] [187](#)
  - Српске гусле [634](#)
  - [Српски голгетер] [241](#)
  - [Сталаг] [200](#)
  - Стара мајка [555](#)
  - Стари мудри рибар [649](#)
  - [Steiner Tor] [216](#)
  - Стрепње [653](#)
  - Судбина је тако хтела [106](#)
  - Судбина робства [524](#)
  - Сунце зађе [535](#)
  - Sutor ne ultra crepidam [678](#), [779](#)
-
- Тако мора да буде [115](#)
  - Тако штогод [719](#)
  - Тати у заробљеништву [536](#)
  - Теби моја Беатричо [643](#)
  - [Ти ме питаш кога волим...] [549](#)
  - Ти можда сад сањаш... [597](#)
  - Тип Динарца [192](#)
  - Тражи се оловка која пише ћирилицу [705](#)
  - Трговина од два вола на брус [666](#)
  - [Треба бити јак...] [598](#)
  - Треба некад и жену послушати [698](#)
  - III Писмо друговима [144](#)
  - Треће писмо Наивку Наивковићу село Незнаново, потледња пошта КАЈ-СИ-ДОР [738](#)
  - Трећи Ускрс [136](#)
  - [Три мудраца са Истока] [188](#)
  - Тужан Србин [508](#)
  - Турчин и була [692](#)

- Турчин и Далматинци [676](#)

- Терчица пише тати [619](#)

- У граду [645](#)
- У даљини [560](#)
- [У жицама] [242](#)
- У мислима на прошлост [248](#)
- У нади је спас [561](#)
- [У радној команди] [249](#)
- У смислу Светосавља [119](#)
- [У сутон...] [587](#)
- Увек касно [516](#)
- Удовица Перса [641](#)
- Узбуна! [787](#)
- Укрштене речи [303](#), [304](#), [305](#), [306](#), [307](#), [308](#), [309](#), [310](#), [338](#), [339](#), [345](#), [402](#), [403](#), [404](#)
- Укрштене речи. 1 [327](#)
- Укрштене речи. Бр. 2 [348](#)
- Укрштене речи. Бр. 3 [405](#)
- [Укрштене речи] [328](#), [340](#), [390](#)
- [Укрштене речи]. 2 [391](#)
- [Укрштене речи]. 3 [311](#)
- [Улазна капија Сталага XVII-B] [189](#)
- [Уметнички атеље у логору] [217](#)
- Уметност [176](#)
- Умрли [75](#), [76](#), [77](#), [78](#), [79](#), [80](#), [81](#)
- [Умрли] [6](#), [82](#)
- Уредништво [83](#), [84](#), [85](#), [86](#), [87](#), [88](#), [89](#), [90](#), [99](#)
- [Уредништво] [100](#), [101](#)
- Уређена општина [648](#)
- Успомена на родни крај [562](#)

- [Фатаморгана] [190](#)
- [Филип Вишњић] [250](#)
- Фрагменти о музици [281](#)
- Футбал [459](#), [460](#), [461](#), [471](#)
- [Футбал] [435](#), [469](#), [473](#), [474](#), [475](#), [476](#), [477](#), [478](#)
- Футбалске звезде у логору [462](#)
- [Футбалске звезде у логору] [243](#)

- Хвала ко части [745](#)
- Хеј другови! [526](#)
- Христово васкрсење [132](#)
- [Христово рођење] [244](#)
- Хумор [748](#), [749](#), [750](#)
- [Хумор] [751](#), [752](#), [753](#), [754](#), [755](#), [756](#), [757](#), [758](#), [759](#), [760](#), [761](#), [762](#), [763](#), [764](#), [765](#), [766](#)

- Цивилизација [579](#)
- [Цимач] [268](#)
- Циркуски рефрен [599](#)
- Црногорци у причама [673](#)

- Чаробни кругови [301](#)
- Чежња [565](#)
- Чежња за сином [635](#)
- Честитка рођендана [544](#)
- Четврто писмо Наивку Наивковићу, село Незнаново потледња пошта КАЈ-СИ-ДОР [739](#)
- Члану друштва "Лакоћемо" [613](#)
- Човек и смрт [665](#)
- Чувајмо здравље [630](#)
- Чујте браћо! [548](#)

- Шала [704](#)
- Шала без слике [668](#)
- Шала два друга [720](#)
- Шаљива прича [669](#), [706](#), [710](#)
- Шах [406](#), [407](#), [408](#), [409](#), [410](#), [411](#), [412](#), [413](#), [414](#), [415](#), [416](#), [417](#), [418](#), [419](#), [420](#), [421](#), [422](#), [423](#), [424](#), [425](#), [426](#)
- [Шекспир, Гете, Расин] [245](#)
- Шепртља и брзопетља [682](#)
- "Шимел" чувено тркачко грло [783](#)
- Шта Бог мисли [718](#)
- Шта је навика [107](#)
- Шта је то? [344](#)
- Шта је цртач погрешно нацртао? [331](#)
- Шта мисле наши играчи [777](#)

- Штрацинг [218](#)
  - Шубара за двоглавца [767](#)
  - [Шумадинац са торбом и штапом] [246](#)
-
- [Wengrafhof] [219](#)

ИМЕНСКИ РЕГИСТАР

- Агбаба, Стојан . Колико јаја [282](#)
  - Андреић, Миодраг . Трговина од два вола на брус [666](#)
  - Анђелић, Миливоје . Код лекара [667](#)
  - Арежина, Миле Ј. . Мајци Србији [505](#)
  - Арежина, Миле Ј. . Мала утеха и успомена [506](#)
  - Арежина, Миле Ј. . Мало занимања [283](#)
  - Арежина, Миле Ј. . Скрижаљка [284](#)
-
- Бадули, Ванђел (1909-1995) . [Благосиљање] [181](#)
  - Бадули, Ванђел (1909-1995) . [Војничко посуђе] [182](#)
  - Бадули, Ванђел (1909-1995) . "Дева" ће ипак успети (Chef de gare) [252](#)
  - Бадули, Ванђел (1909-1995) . [Заробљеник са фрулом] [183](#)
  - Бадули, Ванђел (1909-1995) . [Заробљеник чита писмо] [184](#)
  - Бадули, Ванђел (1909-1995) . Како Мали Перица замишља ђачку чету [253](#)
  - Бадули, Ванђел (1909-1995) . Како мали Перица замишља Лале у заробљеништво [254](#)
  - Бадули, Ванђел (1909-1995) . Карта [707](#)
  - Бадули, Ванђел (1909-1995) . [Лагер Лазарет Сталага XVII Б] [185](#)
  - Бадули, Ванђел (1909-1995) . Мењачница [708](#)
  - Бадули, Ванђел (1909-1995) . [Наши у Лазарету] [186](#)
  - Бадули, Ванђел (1909-1995) . [Осам грешака расејаног сликара] [285](#)
  - Бадули, Ванђел (1909-1995) . Скривалица [286](#)
  - Бадули, Ванђел (1909-1995) . [Српска православна црква] [187](#)
  - Бадули, Ванђел (1909-1995) . [Три мудраца са Истока] [188](#)
  - Бадули, Ванђел (1909-1995) . [Улазна капија Сталага XVII-В] [189](#)
  - Бадули, Ванђел (1909-1995) . [Фатаморгана] [190](#)
  - Бадули, Ванђел (1909-1995) (илустратор) [281](#), [515](#), [522](#), [624](#), [625](#), [657](#), [715](#), [725](#), [727](#), [745](#)
  - Бачванин, Аца . [Футбал] [435](#)
  - Беговић, Радасин . Шала без слике [668](#)

- Беговић, Радошин . Шаљива прича [669](#)
  - Берић, Рајко Б. . Својој Отаџбини [507](#)
  - Берић, Рајко Б. . Тужан Србин [508](#)
  - Бјеловук, Петар (приређивач, сакупљач) [762](#)
  - Богдановић, Душан . Рачунски проблеми [287](#), [288](#)
  - Богдановић, Душан (приређивач, сакупљач) [323](#)
  - Богдановић, Илија . Сиротињска песма [509](#)
  - Бомарше . [Је ли то тачно да жене више живе од људи?...] [725](#)
  - Брумнић, Александар . [Умрли] [6](#)
  - Будованчев, Димитрије Г. . Коњско јаје [670](#)
  - Будованчев, Димитрије Т. . Кратка прича [671](#)
  - Бураковић, Михаило (1905-2002) . [Вести] [726](#)
  - Бураковић, Михаило (1905-2002) . Две жртве [639](#)
  - Бураковић, Михаило (1905-2002) . Културан и цивилизован човек [145](#)
  - Бураковић, Михаило (1905-2002) . Лагер Лазарет Сталага XVII Б [148](#)
  - Бураковић, Михаило (1905-2002) . Логорске изреке [775](#)
  - Бураковић, Михаило (1905-2002) . Месечар [640](#)
  - Бураковић, Михаило (1905-2002) . Мили мој Владимире [721](#)
  - Бураковић, Михаило (1905-2002) . Наш други Божић [128](#)
  - Бураковић, Михаило (1905-2002) . Наша трогодишњица [778](#)
  - Бураковић, Михаило (1905-2002) . Наши у Лазарету [149](#)
  - Бураковић, Михаило (1905-2002) . Откада Шумадинци носе торбе и штапове [663](#)
  - Бураковић, Михаило (1905-2002) . Пропали кандидат [672](#)
  - Бураковић, Михаило (1905-2002) . Сигнал опасности [501](#)
  - Бураковић, Михаило (1905-2002) . Спортске вести [427](#)
  - Бураковић, Михаило (1905-2002) . Судбина је тако хтела [106](#)
  - Бураковић, Михаило (1905-2002) . Шта је навика [107](#)
  - Бураковић, Михаило (1905-2002) (приређивач, сакупљач) [754](#), [755](#), [766](#)
-
- В. . Ново [510](#)
  - Васић, Ромулус (1918-1998) . Заробљенички логор [511](#)
  - Васић, Ромулус (1918-1998) . Моје сунце [512](#)
  - Васић, Ромулус (1918-1998) . Наши ногометаши саветују... [776](#)
  - Васић, Ромулус (1918-1998) . Нера [513](#)
  - Васић, Ромулус (1918-1998) . Опомена [514](#)
  - Васић, Ромулус (1918-1998) . Сећање на Бојане [515](#)
  - Васић, Ромулус (1918-1998) . Спорт [436](#)
  - Васић, Ромулус (1918-1998) . Увек касно [516](#)
  - Васић, Ромулус (1918-1998) (приређивач, сакупљач) [765](#)
  - Војнов, Боривој . Удовица Перса [641](#)
  - Војновић, Душан . [Знам...] [518](#)
  - Војновић, Душан . Ко сам? [519](#)
  - Војновић, Душан . Песма нас је очувала нојзи хвала [275](#)
  - Војновић, Душан . Славе и начин прослављања у логору [129](#)
  - Војћешински, С. . Тип Динарца [192](#)

- Вуковић, Душан . Црногорци у причама [673](#)
  - Вуковић, Пера, Р. К. Б. 2618/Л. види Вуковић, Пера
  - Вуковић, Пера . Друг друга разговара [520](#)
  - Вуковић, Пера . Песма Мајци [521](#)
  - Вуковић, Пера . Писмо родитељима [522](#)
  - Вуковић, Пера . Преварих се! [523](#)
  - Вуковић, Пера . Судбина робства [524](#)
-
- Гајић, Сима . [Ој другови браћо мила...] [525](#)
  - Гајић, Сима (приређивач, сакупљач) [763](#)
  - Гилић, Миодраг . Хеј другови! [526](#)
  - Главчић, Хранислав . Загонетни рачун [289](#)
  - Главчић, Хранислав . [Имаш сто динара...] [290](#)
  - Главчић, Хранислав . Одговори без питања [291](#)
  - Глигурић, Влада . Два јата патака [292](#)
  - Глигурић, Влада . [Летело једно јато патака...] [293](#)
  - Глигурић, Влада . Репресалије [674](#)
  - Глигурић, Влада . Сило сито на моје мисто [675](#)
  - Глигурић, Влада . Турчин и Далматинци [676](#)
  - Глигурић, Вlado (приређивач, сакупљач) [760](#)
  - Глишић, Јован . Лаж [527](#)
  - Гргур, Мића . Да ли знате? [294](#), [295](#), [296](#), [297](#), [298](#), [299](#)
  - Гргур, Мића . И овако и онако [300](#)
  - Гргур, Мића . Чаробни кругови [301](#)
  - Гргур, Мића (приређивач, сакупљач) [312](#), [318](#), [758](#), [759](#), [760](#)
  - Грделица, Жика . Девет заповести [771](#)
  - Грчић, В. (приређивач, сакупљач) [766](#)
-
- Д. В. . [Горе... Високо...] [528](#)
  - Д. В. види Војновић, Душан
  - Д. М. . Колико је коме година [302](#)
  - Д. М. . Укрштене речи [303](#), [304](#), [305](#), [306](#), [307](#), [308](#), [309](#), [310](#)
  - Д. М. . [Укрштене речи] [311](#)
  - Д. М. (преводаца) [764](#)
  - Давидовић, Миливоје . Проклете грабље [677](#)
  - Давидовић, Миливоје (приређивач, сакупљач) [761](#), [764](#)
  - Десанчић, Живојин . Како смо прослављали наш други Божић [130](#)
  - Десанчић, Живојин . Отаџбина [529](#)
  - Десанчић, Живојин . Писмо мајци [530](#)
  - Десанчић, Живојин . Срби су тамо [531](#)
  - Дикић, Мир. . Рачунски квадрат [316](#)
  - Дмитровић, Стеван . Јесен [532](#)
  - Дмитровић, Стеван . Народне питалице [317](#)

- Дробњаковић, Драгољуб Ж. . Ах мој тужни сани [533](#)
  - Дробњаковић, Драгољуб Ж. . Зар ја све крив [534](#)
  - Думановић, Миодраг . Кога од вас интересује [722](#)
  - Дунђеровић, Александар (1920-2011) . Бокс [483](#)
  - Дунђеровић, Александар (1920-2011) . Два лепа успеха [437](#)
  - Дунђеровић, Александар (1920-2011) . Задње спортске вести [438](#)
  - Дунђеровић, Александар (1920-2011) . Из екипе "Србија" [439](#), [440](#)
  - Дунђеровић, Александар (1920-2011) . Из Подофицирског табора [441](#)
  - Дунђеровић, Александар (1920-2011) . Из С. к. Србије [442](#)
  - Дунђеровић, Александар (1920-2011) . Из С. К. Србије [443](#)
  - Дунђеровић, Александар (1920-2011) . Једна нерешена и две победе А тима [444](#)
  - Дунђеровић, Александар (1920-2011) . Још пет убедљивих победа А тима и први пораз у овој години [445](#)
  - Дунђеровић, Александар (1920-2011) . Како изгледамо на почетку пете фудбалске сезоне [446](#)
  - Дунђеровић, Александар (1920-2011) . Кратак спортски преглед [447](#)
  - Дунђеровић, Александар (1920-2011) . Кратке спортске вести [428](#), [429](#), [430](#), [431](#), [448](#), [449](#), [450](#), [451](#), [452](#), [453](#), [454](#), [455](#)
  - Дунђеровић, Александар (1920-2011) . Лака атлетика [480](#)
  - Дунђеровић, Александар (1920-2011) . Наши спортисти у зимским данима [432](#), [456](#)
  - Дунђеровић, Александар (1920-2011) . [Пригодна честитка] [152](#), [153](#), [154](#), [155](#)
  - Дунђеровић, Александар (1920-2011) . С. К. Србија [457](#)
  - Дунђеровић, Александар (1920-2011) . Са каквим изгледима наступамо у трећу спортску годину [458](#)
  - Дунђеровић, Александар (1920-2011) . Спортске вести [433](#), [434](#)
  - Дунђеровић, Александар (1920-2011) . Фудбал [459](#), [460](#), [461](#)
  - Дунђеровић, Александар (1920-2011) . Фудбалске звезде у логору [462](#)
  - Дунђеровић, Александар (1920-2011) . Шах [406](#)
  - Дунђеровић, Александар (1920-2011) (аутор) [443](#), [467](#), [473](#), [474](#), [475](#), [476](#), [478](#)
  - Дунђеровић, Александар (1920-2011) (приређивач, сакупљач) [740](#), [741](#)
  - Дунђеровић, Божидар Т. (1911-1978) . Наши спортисти у 1941 год. [463](#)
  - Дунђеровић, Божидар Т. (1911-1978) . Спорт [464](#)
  - Дунђеровић, Божидар Т. (1911-1978) . Шта мисле наши играчи [777](#)
-
- Ђока . Алахов закон [789](#)
  - Ђока . Згоде и незгоде гефангена Ђоке [255](#), [256](#), [257](#), [258](#), [259](#), [260](#), [261](#)
  - Ђока . Мисли [772](#)
  - Ђока . Не разумљена душа [642](#)
  - Ђока . [Спортске вести] [465](#)
  - Ђока . Sutor ne ultra speridam [678](#), [779](#)
  - Ђока (аутор) [474](#), [476](#)
  - Ђока (приређивач, сакупљач) [753](#), [754](#), [755](#), [758](#), [759](#), [763](#), [764](#), [766](#)

- Тока (приређивач, сакупљач, наратор, преводаца) [761](#)
- Тока (приређивач, сакупљач, преводаца) [762](#)
- Ђорђевић, Божидар . Сунце зађе [535](#)
- Ђорђевић, Чедомир Д. . Неколико речи спортистима [466](#)
- Ђорђевић, Чедомир Д. . Поуке о здрављу [171](#)
- Ђорђевић, Чедомир Д. . Савети лекара [164](#)
- Ђурђевић, Антоније, јеромонах (1917-1997) . [Божична посланица] [131](#)
- чиме се брзо можемо од њих спасти [121](#)
- Ђурђевић, Антоније, јеромонах (1917-1997) . Леп пример другарства у невољи [780](#)
- Ђурђевић, Антоније, јеромонах (1917-1997) . О освети и осветнику [122](#)
- Ђурђевић, Антоније, јеромонах (1917-1997) . О трпљењу [123](#)
- Ђурђевић, Антоније, јеромонах (1917-1997) . О Христу - као хлебу живота [117](#)
- Ђурђевић, Антоније, јеромонах (1917-1997) . [Пригодна честитка] [156](#)
- Ђурђевић, Антоније, јеромонах (1917-1997) . Христово васкрсење [132](#)
- Ђурков, Радислав . Тати у заробљеништву [536](#)

- Живановић, Селимир . Наша разбигра [537](#)
- Живко М., Секуловић . Да ли знате? [318](#)
- Живковић, Бранислав (аутор) [477](#)
- Живковић, Милорад . Задатак [319](#)
- Жујевић, Тихомир . Ошишани јеж [679](#)

- Завишић, Боривоје Ч. . Драги друже! [768](#)
- Завишић, Боривоје Ч. . Теби моја Беатричо [643](#)
- Зубовић, Миленко . Из војничког живота [680](#)

- Ивковић, Ник. . Отворено писмо једне Нишлике [681](#)
- Ивковић, Ник. . Шепртља и брзопетља [682](#)
- Избрадић, Стеван, свештеник (1912-2005) . Поука на Божић [133](#)
- Избрадић, Стеван, свештеник (1912-2005) . Поука на Ускрс [134](#)
- Илић, Борислав . Слава у радној команди [135](#)
- Илић, Стерије . Досетљивост [324](#)
- Илић, Стерије (приређивач, сакупљач) [756](#)
- Илић, Танасије . Ђувеч [683](#)
- Илић, Танасије . Загонетна посетница [325](#)
- Илић, Танасије . [Загонетна посетница] [326](#)
- Илић, Танасије . Мали огласи [728](#), [729](#)
- Илић, Танасије . На вашару [644](#)
- Илић, Танасије . У граду [645](#)

- Илић, Танасије . Укрштене речи [327](#)
- Илић, Танасије . [Укрштене речи] [328](#)
- Илић, Танасије (приређивач, сакупљач) [759](#)

- Јанковић, Милун . Домаћинство [684](#)
- Јовановић, Васа . [Јели бре, како је теби име?] [730](#)
- Јовановић, Васа . Први поход у логор [538](#)
- Јовановић, Васа (приређивач, сакупљач) [763](#)
- Јовановић, Драгослав . Даћа [731](#)
- Јовановић, Љубомир М. . Заробљеник у болници [539](#)
- Јовановић, Љубомир М. . Пролеће [540](#)
- Јовановић, Љубомир М. . Рачунски задаци [329](#)
- Јовановић, М. . Просјак [541](#)
- Јовановић, Никола . Бата Наивку Наивковићу [732](#)
- Јовановић, Никола . Друговима [542](#)
- Јовановић, Радиша . Бетовенов споменик у Гнајксендорфу [194](#)
- Јовановић, Радиша . [Бетовенова кућа у Гнајксендорфу] [195](#)
- Јовановић, Радиша . [Вража очи Божића] [196](#)
- Јовановић, Радиша . Згоде и незгоде гефангена Ђоке [263](#), [264](#), [265](#)
- Јовановић, Радиша . На путу за логор [197](#)
- Јовановић, Радиша . Пронађите изгубљеног дечка [330](#)
- Јовановић, Радиша . Соба Радне команде В. 734/G.W [198](#)
- Јовановић, Радиша . [Срески начелник и сељак] [199](#)
- Јовановић, Радиша . [Сталаг] [200](#)
- Јовановић, Радиша . Шта је цртач погрешно нацртао? [331](#)
- Јовановић, Радиша (илустратор) [448](#), [517](#), [541](#), [633](#), [643](#), [668](#), [676](#), [703](#), [712](#), [756](#), [757](#), [764](#)
- Јовановић, Радомир Б. . Бата Радетове последње вести [733](#)
- Јовановић, Радомир Б. . Дијагноза и лек [108](#)
- Јовановић, Радомир Б. . Друго писмо Наивку Наивковићу, село Незнаново потледња пошта КАЈ-СИ-ДОР [734](#)
- Јовановић, Радомир Б. . Знате ли ово? [332](#)
- Јовановић, Радомир Б. . Ја се надам јер верујем [646](#)
- Јовановић, Радомир Б. . Један од многих [647](#)
- Јовановић, Радомир Б. . Одговор мајци [543](#)
- Јовановић, Радомир Б. . Пето писмо Наивку Наивковићу село Незнаново, потледња пошта КАЈ-СИ-ДОР [735](#)
- Јовановић, Радомир Б. . Потледње писмо Наивку Наивковићу, село Незнаново потледња пошта КАЈ-СИ-ДОР [736](#)
- Јовановић, Радомир Б. . Прво писмо Наивку Наивковићу, село Незнаново потледња пошта КАЈ-СИ-ДОР [737](#)
- Јовановић, Радомир Б. . Треће писмо Наивку Наивковићу село Незнаново, потледња пошта КАЈ-СИ-ДОР [738](#)
- Јовановић, Радомир Б. . Четврто писмо Наивку Наивковићу, село Незнаново потледња пошта КАЈ-СИ-ДОР [739](#)
- Јовановић, Радомир Б. (приређивач, сакупљач) [758](#), [765](#)

- Јовановић, Славко М. . [Мајка и ћерка] [201](#)
  - Јовановић, Славко М. . Ортаклук [333](#)
  - Јовановић, Славко М. . [Споменик другу] [202](#)
  - Јовановић, Славко М. . Уређена општина [648](#)
  - Јовановић, Славко М. . Честитка рођендана [544](#)
  - Јовановић, Славко М. (приређивач, сакупљач) [748](#)
  - Јосиповић, Јаков . Приповетка са поповог путовања [502](#)
-
- Кипровић, Владимир . Загонетна посетница [336](#), [337](#)
  - Кипровић, Владимир . Укрштене речи [338](#), [339](#)
  - Кипровић, Владимир . [Укрштене речи] [340](#)
  - Кнежевић, Обрад . Колико свиња? [341](#)
  - Ковачевић, Ђорђе . Боље и роб него у гроб [781](#)
  - Ковачевић, Ђорђе . Зла царица [664](#)
  - Ковачевић, Ђорђе . Мудре речи [773](#)
  - Ковачевић, Ђорђе . Наши дани [782](#)
  - Ковачевић, Ђорђе . Стари мудри рибар [649](#)
  - Ковачевић, Ђорђе . Човек и смрт [665](#)
  - Ковачевић, Ђорђе (приређивач, сакупљач) [759](#), [765](#)
  - Ковачевић, Томо . Љубавно писмо [545](#)
  - Комненић, Недељко Р. . Интелектуална дужност [109](#)
  - Комненић, Недељко Р. . Личност и разум [110](#)
  - Корда, Дамјан . Морална сатисфакција [111](#)
  - Костић, Ђорђе В. . [Васкрсење Христово] [203](#)
  - Костић, Ђорђе В. . Грачаница на Косову [204](#)
  - Костић, Ђорђе В. . Другови по радним командама! [141](#)
  - Костић, Ђорђе В. . [Заробљенички логор] [205](#)
  - Костић, Ђорђе В. . [Картароши и кибицери] [206](#)
  - Костић, Ђорђе В. . Књига, читаоц и библиотека [1](#)
  - Костић, Ђорђе В. . Кремс [790](#)
  - Костић, Ђорђе В. . Кроз уметнички атеље [179](#)
  - Костић, Ђорђе В. . [Мајка и син мезимац] [207](#)
  - Костић, Ђорђе В. . [Молитва Св. Сави] [208](#)
  - Костић, Ђорђе В. . О српској народној уметности [175](#)
  - Костић, Ђорђе В. . О српској уметности [180](#)
  - Костић, Ђорђе В. . [Паунови] [209](#)
  - Костић, Ђорђе В. . [Piaristenkirche] [210](#)
  - Костић, Ђорђе В. . Православни олтар у логорској цркви [211](#)
  - Костић, Ђорђе В. . [Пресвета Богородица са Исусом Христом у наручју] [212](#)
  - Костић, Ђорђе В. . [Pulverturm] [213](#)
  - Костић, Ђорђе В. . [Путник] [214](#)
  - Костић, Ђорђе В. . [Рождество Христово - Божић] [215](#)
  - Костић, Ђорђе В. . [Steiner Tor] [216](#)
  - Костић, Ђорђе В. . Трећи Ускрс [136](#)
  - Костић, Ђорђе В. . У смислу Светосавља [119](#)

- Костић, Ђорђе В. . [Уметнички атеље у логору] [217](#)
  - Костић, Ђорђе В. . Уметност [176](#)
  - Костић, Ђорђе В. . [Цимач] [268](#)
  - Костић, Ђорђе В. . Штрацинг [218](#)
  - Костић, Ђорђе В. . [Wengrafhof] [219](#)
  - Костић, Ђорђе В. (приређивач, сакупљач) [760](#)
  - Крстић, Александар . [Футбал] [469](#)
  - Крстић, Паја . [Један човек оде у цркву...] [342](#)
  - Крстић, Паја . Како се пекар ожарио у хладној пећи? [343](#)
  - Крстовић, Живан . Ера у Београду [687](#)
  - Крчединац, Никола . Добро натоварени [688](#)
  - Крчединац, Никола . Шта је то? [344](#)
  - Кукић, Сава . Мисли из заробљеништва [546](#)
-
- Лазић, Василије . Једна пословица [547](#)
  - Лазић, Владимир . Чујте браћо! [548](#)
  - Лекић, Радосав . Капларска прича [689](#)
  - Лекић, Радосав . [Ти ме питаш кога волим...] [549](#)
  - Лецић, Вел. В. . Своме синчићу [550](#)
  - Лецић, Вел. В. . "Шимел" чувено тркачко грло [783](#)
  - Лецић, Мића Вел. . Вражбине Јована Томића [651](#)
  - Лубарда, Петар (1907-1974) . [Живот у немачком заробљеништву] [221](#)
  - Лубарда, Петар (1907-1974) . [Заробљеник руча] [222](#)
  - Лубарда, Петар (1907-1974) . [Мајка и ћерка] [223](#)
  - Лубарда, Петар (1907-1974) . Наша штампарија [224](#)
-
- М. С. (приређивач, сакупљач) [758](#)
  - Максимовић, Душан С. . Брачна честитка [551](#)
  - Максимовић, Душан С. . Своме синчићу [552](#)
  - Максимовић, Душан С. (приређивач, сакупљач) [758](#)
  - Максимовић, Мића . Спорт клуб "Југ" [470](#)
  - Максимовић, Мића . Футбал [471](#)
  - Маленић, Јосиф . Поуке о здрављу [165](#)
  - Маленић, Јосиф . Савети лекара [166](#), [167](#), [168](#), [172](#)
  - Малешевић, Сава . Под рибарском мрежом [690](#)
  - Малешевић, Сава (приређивач, сакупљач) [740](#)
  - Марковић, Драги . Ера у Београдском трамвају [691](#)
  - Марковић, Драги . Сан [553](#)
  - Марковић, Драги . Свакодневно сећање [554](#)
  - Марковић, Драги . Стара мајка [555](#)
  - Матијашевић, Миодраг . Отаџбино [556](#)
  - Матијашевић, Миодраг . Турчин и була [692](#)
  - Матијашевић, Миодраг (приређивач, сакупљач) [761](#), [763](#), [764](#)

- Матић, Здравко . Друштво "Лакоћемо" [557](#), [558](#)
- Матић, Здравко . Мом милом јединцу [559](#)
- Матић, Здравко . У даљини [560](#)
- Матић, Здравко . У нади је спас [561](#)
- Матић, Здравко . Успомена на родни крај [562](#)
- Миладиновић, Радисав (1916-2000) . Размишљајмо [140](#)
- Милановић, Милан . Друговима! [563](#)
- Милићевић, Д. . Укрштене речи [345](#)
- Миловановић, Радојко . [Једнога летњег дана...] [693](#)
- Милојковић, Живојин . Писмо на шесторо деце [723](#)
- Милосављевић, Бора . [Београдска тврђава] [225](#)
- Милосављевић, Бора . [Божић] [226](#)
- Милосављевић, Бора . [Вагабундо] [227](#)
- Милосављевић, Бора . Vera [277](#)
- Милосављевић, Бора . Видовдан код санитера [269](#)
- Милосављевић, Бора . [Друг] [228](#)
- Милосављевић, Бора . За попуњавање [346](#)
- Милосављевић, Бора . [Заробљеник чита писмо] [229](#), [230](#)
- Милосављевић, Бора . [Заробљеници испред бараке број 9] [231](#)
- Милосављевић, Бора . Згоде и незгоде гефангена Ђоке [255](#), [256](#), [257](#), [258](#), [259](#), [260](#), [261](#), [270](#)
- Милосављевић, Бора . [Земљорадник] [232](#)
- Милосављевић, Бора . Играчи "Б" екипе [271](#)
- Милосављевић, Бора . [Кућа на обали] [233](#)
- Милосављевић, Бора . [Лагерски репортер] [272](#)
- Милосављевић, Бора . Моћ навике 194? [273](#)
- Милосављевић, Бора . [На вашару] [234](#)
- Милосављевић, Бора . [Наши дани] [235](#)
- Милосављевић, Бора . Некад и сад [274](#)
- Милосављевић, Бора . [Отац, син и магарац] [236](#)
- Милосављевић, Бора . [Пастирска идила] [237](#)
- Милосављевић, Бора . Пијанство [742](#)
- Милосављевић, Бора . [Повереништво] [34](#)
- Милосављевић, Бора . [Повратак са радне команде] [238](#)
- Милосављевић, Бора . [Свети Сава] [239](#)
- Милосављевић, Бора . Скривалица [347](#)
- Милосављевић, Бора . [Слава] [240](#)
- Милосављевић, Бора . [Српски голгетер] [241](#)
- Милосављевић, Бора . [У жицама] [242](#)
- Милосављевић, Бора . [Футбалске звезде у логору] [243](#)
- Милосављевић, Бора . [Христово рођење] [244](#)
- Милосављевић, Бора . [Шекспир, Гете, Расин] [245](#)
- Милосављевић, Бора . [Шумадинац са торбом и штапом] [246](#)
- Милосављевић, Бора (илустратор) [175](#), [535](#), [649](#), [683](#), [696](#), [719](#), [730](#), [758](#), [759](#), [760](#), [761](#), [762](#), [763](#), [778](#), [786](#)
- Милосављевић, Славко . Пролеће [564](#)
- Милосављевић, Славко . Чежња [565](#)
- Милошевић, Мата (1901-1997) . [Благословена да си чаробна лажи...] [566](#)

- Милошевић, Мата (1901-1997) . Вести [35](#)
- Милошевић, Мата (1901-1997) . [Вртоглаво се захукти елипса крта...] [567](#)
- Милошевић, Мата (1901-1997) . [Давно већ...] [568](#)
- Милошевић, Мата (1901-1997) . [Дивни су људи...] [569](#)
- Милошевић, Мата (1901-1997) . [Доћи ће дан...] [570](#)
- Милошевић, Мата (1901-1997) . [Живот је леп!] [571](#)
- Милошевић, Мата (1901-1997) . За снове [572](#)
- Милошевић, Мата (1901-1997) . [Ја сам изгубљен...] [573](#)
- Милошевић, Мата (1901-1997) . [Лао Це] [574](#)
- Милошевић, Мата (1901-1997) . [Мисао] [575](#)
- Милошевић, Мата (1901-1997) . Молитва Св. Сави [576](#)
- Милошевић, Мата (1901-1997) . [Наиђе дан...] [577](#)
- Милошевић, Мата (1901-1997) . [Сироте одвратне муве...] [578](#)
- Милошевић, Мата (1901-1997) . Цивилизација [579](#)
- Милошевић, Мата (1901-1998) . [Глупост људска...] [580](#)
- Милошевић, Мата (1901-1998) . [Заиста вам кажем...] [581](#)
- Милошевић, Мата (1901-1998) . [Крв безмерна вековима тече...] [582](#)
- Милошевић, Мата (1901-1998) . [Нада се човек...] [583](#)
- Милошевић, Мата (1901-1998) . [О, убоги распети човече...] [584](#)
- Милошевић, Мата (1901-1998) . [По каткад...] [585](#)
- Милошевић, Мата (1901-1998) . [Речи остају само речи...] [586](#)
- Милошевић, Мата (1901-1998) . [У сутон...] [587](#)
- Милутинов, С. . Лалин рапорт [588](#)
- Милутинов, С. (приређивач, сакупљач) [763](#)
- Миљковић, Милосав (приређивач, сакупљач) [759](#)
- Минић, Драгиша . Босански трезвењаци [694](#)
- Минић, Драгиша . Заробљеничко писмо укратко [589](#)
- Минић, Драгиша . Јефтино венчање [695](#)
- Митић, Војислав . Где је срећа ту је и несрећа [590](#)
- Митровић, Милан . Vera [277](#)
- Михајловић, Боривоје С. . Бетовен [278](#)
- Михајловић, Боривоје С. . [Знам...] [591](#)
- Михајловић, Боривоје С. . Јесењи мотив [592](#)
- Михајловић, Боривоје С. . [Крикне понекад у мрклој ноћи...] [769](#)
- Михајловић, Боривоје С. . Легенда о путнику [652](#)
- Михајловић, Боривоје С. . Мисли [774](#)
- Михајловић, Боривоје С. . [Нећу] [593](#)
- Михајловић, Боривоје С. . О незнању [104](#)
- Михајловић, Боривоје С. . О уметности и уметнику [177](#)
- Михајловић, Боривоје С. . Одјек твоје жеље [594](#)
- Михајловић, Боривоје С. . [Пахуље снега бесрамно белог...] [595](#)
- Михајловић, Боривоје С. . Прекор моје мисли [596](#)
- Михајловић, Боривоје С. . Стрепње [653](#)
- Михајловић, Боривоје С. . Ти можда сад сањаш... [597](#)
- Михајловић, Боривоје С. . [Треба бити јак...] [598](#)
- Михајловић, Боривоје С. . Циркуски рефрен [599](#)
- Михајловић, Боривоје С. (приређивач, сакупљач) [758](#), [760](#)
- Мојсиловић, Петар . Видов дан [137](#)

- Мојсиловић, Петар . Из писама једнога оца [601](#)

- Наумовић, Александар Цв. . Д..... Б.... [697](#)
- Наумовић, Александар Цв. . Заробљенички мотиви [602](#)
- Наумовић, Александар Цв. . Заробљенички портрети [784](#)
- Наумовић, Александар Цв. . [На моме столу...] [603](#)
- Наумовић, Александар Цв. . Сонет [604](#)
- Недељковић, Чеда (приређивач, сакупљач) [752](#), [753](#), [754](#), [759](#), [766](#)
- Никола, Варинац . Операциона сала у Лазарету [150](#)
- Николић, Драг. . Треба некад и жену послушати [698](#)
- Николић, Рад. . Љубав за кутију шибица [699](#)
- Николић, Светислав А. . Двогодишњица наше капеле у логору [139](#)
- Николић, Светислав А. . Из године 1918 [654](#)
- Николић, Светислав А. . Мица шљивовица [655](#)
- Николић, Светислав А. . Не тражимо Бога као видљиво биће [124](#)
- Николић, Светислав А. . Попова мељава [656](#)
- Николић, Светислав А. . Прича о трци [657](#)
- Новаковић, Душан . Сан летње ноћи [658](#)

- Обрадовић, Коста Н. . Зеленко [700](#)
- Обрадовић, Коста Н. . Масло [701](#)
- Опалић, Стојан . Живот на раду [605](#)
- Опалић, Стојан . Прво писмо у ропству [606](#)
- Остојић, Бранко . С. к. "Југ" [472](#)

- Павлица, Данило . Браво Ђуро [702](#)
- Павловић, Милорад Ж. . Моја песма [607](#)
- Павловић, Станислав . Једина правда [703](#)
- Панић, Анта Р. . Друговима [608](#)
- Панић, Анта Р. . Мајка [770](#)
- Пантелић, Божидар Ж. . Шала [704](#)
- Пауновић, Павле . Гвоздена кућа [744](#)
- Пауновић, Павле . Заробљеникова захвалност [609](#)
- Пауновић, Павле . Свет [610](#)
- Пауновић, Павле . Хвала ко части [745](#)
- Пауновић, Павле (приређивач, сакупљач) [748](#)
- Перић, Стево . Из Радне команде В. 2353/L [112](#)
- Перишић, Живадин (приређивач, сакупљач) [763](#)
- Перовић, Митар . Писмо из Лесковац [724](#)
- Петраш, Ј. . Укрштене речи [348](#)
- Петровић, Златан . Лака атлетика [481](#)

- Петровић, Милан . Тражи се оловка која пише ћирилицу [705](#)
- Петровић, Радивоје . Мајко Србијо [611](#)
- Плавшић, Ђорђе . Шаљива прича [706](#)
- Повереништво . Из Повереништва [57](#)
- Повереништво . Обавештење Повереништва Срба, заробљеника - Сталаг XVII Б [58](#)
- Повереништво . Помозимо и ми избеглице [59](#)
- Повереништво . Помозимо избеглице [60](#)
- Повереништво . [Пригодна честитка] [157](#)
- Повереништво . Прилози за избеглице [61](#), [151](#)
- Поткоњак, Никола . Прослава Св. Саве у нашој рад. [радној] команди [120](#)
- Прљевић, Душан . Члану друштва "Лакоћемо" [613](#)
- Пупић, Лука (приређивач, сакупљач) [758](#)

- Радаковић, Милан (приређивач, сакупљач) [763](#)
- Радоичић, Ратко . [Докле зец бежи у шуму?] [350](#)
- Радоичић, Ратко . Загонетка [351](#)
- Радоичић, Ратко . Карта [707](#)
- Радоичић, Ратко . Мењачница [708](#)
- Радоичић, Ратко . Незна шта је глад!!! [709](#)
- Радоичић, Ратко . Писмо сину [614](#)
- Радоичић, Ратко (приређивач, сакупљач) [757](#)
- Рај. . Агенција "Ладовина" јавља [747](#)
- Рај. . [Вирио сам кроз кључаоницу...] [352](#)
- Рај. (приређивач, сакупљач) [312](#)
- Рајић, Драгољуб М. . Друштво "Лакоћемо" 2, [615](#), [616](#)
- Рајчић, Мих. . Шаљива прича [710](#)
- Ранковић, Бора М. . Визије старе [617](#)
- Ранковић, Бора М. . Песма Новој години [618](#)
- Ранковић, Бора М. . Ћерчица пише тати [619](#)
- Ранковић, Светомир Ђ. . Своме јединцу [620](#)
- Ратковић, Никола (приређивач, сакупљач) [756](#)
- Рачић, Живојин . Празнични ручак [711](#)
- Ристић, Војислав . Поп и врана [712](#)
- Ристић, Радивој . Бетовен у Гнајксендорфу [791](#)
- Ристић, Радивој . Наш човек [105](#)
- Ристић, Радивој . Неколико речи о драми [503](#)
- Ристић, Радивој . [Одговори] [66](#)
- Ристић, Радивој . Плима и осека живота [113](#)
- Ристић, Радивој . Размишљајмо [114](#), [178](#), [792](#)
- Ристић, Радивој . Реч музике [280](#)
- Ристић, Радивој . Тако мора да буде [115](#)
- Рудеж, Драган (приређивач, сакупљач) [758](#)

- С. К. "Југ" . [Пригодна честитка] [158](#)
- С. М. Ф. (приређивач, сакупљач) [762](#)
- С. Т. Ђ. . О инсектима и њиховом значају у опште а нарочито у воћарству [174](#)
- Савић, В. . Досетљивост [713](#)
- Савић, Василије . Бурно време [621](#)
- Савић, Василије . Наша жеља! [622](#)
- Савић, Љубомир . Наши доживљаји на послу [714](#)
- Савић, Миливоје М. . Друг [116](#)
- Самарцић, Станислав . Баба богомољка [715](#)
- Самарцић, Станислав . Другарске приче [716](#)
- Сарафиновић, Драгутин (приређивач, сакупљач) [763](#)
- Сарић, Витомир . Споменик другу [67](#)
- Секуловић, Живко М. . Да ли знате? [389](#)
- Секуловић, Живко М. . Наредба тако гласи [785](#)
- Секуловић, Живко М. . [Укрштене речи] [390](#), [391](#)
- Сигналист (приређивач, сакупљач) [740](#)
- Сокић, Борислав . Ребуси [393](#)
- Софренић, Вујадин . Дрина [623](#)
- Софренић, Вујадин . Загонетка [394](#)
- Софренић, Вујадин . Загонетке [395](#), [396](#), [397](#), [398](#)
- Софренић, Вујадин . Иде пролеће [624](#)
- Софренић, Вујадин . Наши дани [625](#), [626](#)
- Софренић, Вујадин . Негујмо зубе [627](#)
- Софренић, Вујадин . [Орачу брате...] [628](#)
- Софренић, Вујадин . Слика [629](#)
- Софренић, Вујадин . Чувајмо здравље [630](#)
- Софренић, Вујадин (приређивач, сакупљач) [748](#)
- Сретеновић, Славорад С. . Шах [407](#), [408](#), [409](#), [410](#), [411](#), [412](#), [413](#), [414](#), [415](#), [416](#), [417](#), [418](#), [419](#), [420](#), [421](#), [422](#), [423](#), [424](#), [425](#), [426](#)
- Стевић, Бранислав . Доћи ће дан [631](#)
- Стевић, Бранислав М. . Нада за драгом [632](#)
- Стевић, Милорад . Загонетка [399](#)
- Стевић, Милорад (приређивач, сакупљач) [760](#)
- Степић, Миодраг . Арапско погађање судбине [400](#)
- Степић, Миодраг . Благо и тужно [633](#)
- Степић, Миодраг . Жалосна шала (у ствари) [660](#)
- Степић, Миодраг . Лала из Баната [717](#)
- Степић, Миодраг . Мудра глава [661](#)
- Степић, Миодраг . Не заборавимо наш родни крај [786](#)
- Степић, Миодраг (приређивач, сакупљач) [392](#), [757](#), [763](#)
- Степић, Миодраг Т. . Шта Бог мисли [718](#)
- Стојковић, Ђорђе . Новац на штету здравља [170](#)
- Стојковић, Ђорђе . Савети лекара [173](#)
- Сунгуров, Анатолиј Сергејевич (1911-1982) . У мислима на прошлост [248](#)

- Тодоровић, Шалета . Српске гусле [634](#)
  - Томић, Љубомир . Чежња за сином [635](#)
  - Тошић, Љуба . Тако штогод [719](#)
  - Трусник, Коста . Друштво "Лакоћемо" [636](#)
-
- Ћопић, Мирко . Библиотека [70](#), [71](#)
  - Ћопић, Мирко . Из библиотеке [72](#), [73](#), [74](#)
  - Ћопић, Мирко . Магични квадрат [401](#)
  - Ћопић, Мирко . Укрштене речи [402](#), [403](#), [404](#)
  - Ћопић, Мирко (приређивач, сакупљач) [754](#), [763](#)
  - Ћускић, Милорад (приређивач, сакупљач) [762](#)
-
- Уредништво . Из Уредништва [91](#), [92](#)
  - Уредништво . Напомена [93](#)
  - Уредништво . [Напомена] [94](#)
  - Уредништво . Одговори [95](#), [96](#)
  - Уредништво . Опште напомене [97](#)
  - Уредништво . [Порука Уређивачког одбора] [98](#)
  - Уредништво . [Пригодна честитка] [160](#), [161](#)
  - Уредништво . Срећна Нова 1945 година [162](#)
  - Уређивачки одбор . Из Уредништва [102](#)
  - Уређивачки одбор . Помозимо и ми избеглице [59](#)
  - Уређивачки одбор . Порука Уређивачког одбора [103](#)
-
- Хрњак, Дане С. . Узбуна! [787](#)
-
- Цокић, Борислав . Писмо дому [637](#)
-
- Чупић, Дика . [Пригодна честитка] [163](#)
-
- Цек . Једна слика из прошлости [662](#)

- Шефер, Петар С. (1918-1996) . Лака атлетика [482](#)
- Шефер, Петар С. (1918-1996) . С. к. "Југ" [479](#)
- Шефер, Петар С. (1918-1996) (аутор) [475](#)
- Шћепановић, Јован М. . Из писма једне девојке [638](#)
- Шћепановић, Јован М. . Опхођење у ропству [142](#)
- Шћепановић, Јован М. . Писмо друговима [143](#)
- Шћепановић, Јован М. . III Писмо друговима [144](#)
- Шћепановић, Јован М. . Славска здравица [788](#)
- Шћепановић, Јован М. . Шала два друга [720](#)

РЕГИСТАР НЕУСВОЈЕНИХ ИМЕНА

- А. види Панић, Анта Р.
  - А. Н. С. види Николић, Светислав А.
  - А., Бачванин види Бачванин, Аца
  - А., Крстић види Крстић, Александар
  - Ал. Цв. "Маца", Наумовић види Наумовић, Александар Цв.
  - Ал. Цв., Наумовић види Наумовић, Александар Цв.
  - Алекс. - Маца, Наумовић, Р. к. Б. 170/Г. В. види Наумовић, Александар Цв.
  - Александар, Наумовић, Р. к. Б. 170/Г. В. види Наумовић, Александар Цв.
  - Anatoly Sergieievitch, Soungouroff види Сунгуров, Анатолиј Сергејевич (1911-1982)
  - Anatole Sergieievitch, Soungouroff види Сунгуров, Анатолиј Сергејевич (1911-1982)
  - Anatoli Sergieievitch, Soungouroff види Сунгуров, Анатолиј Сергејевич (1911-1982)
  - Анатолиј Сергеевич, Сунгуров види Сунгуров, Анатолиј Сергејевич (1911-1982)
  - Андреић, Миодраг, земљорадн., Р. к. Б. 66203/Л. види Андреић, Миодраг
  - Анта Р., Панић, сељак види Панић, Анта Р.
  - Антоније, Ђурђевић, јеромонах види Ђурђевић, Антоније, јеромонах (1917-1997)
  - Антоније, јеромонах види Ђурђевић, Антоније, јеромонах (1917-1997)
  - Арежина, Миле Ј., Р. к. В 311/Л види Арежина, Миле Ј.
  - Арежина, Миле Ј., Р. к. Б. 311/Л. види Арежина, Миле Ј.
  - Ашас види Дунђеровић, Александар (1920-2011)
-
- Б. види Милосављевић, Бора
  - Б. М. види Милосављевић, Бора

- Б., Живковић види Живковић, Бранислав
- Б., Милосављевић види Милосављевић, Бора
- Б., Михајловић види Михајловић, Боривоје С.
- Б.М. види Милосављевић, Бора
- Бадули, В види Бадули, Ванђел (1909-1995)
- Бадули, В. види Бадули, Ванђел (1909-1995)
- Бата Раде види Јовановић, Радомир Б.
- Бата Раде данас и сутра види Јовановић, Радомир Б.
- Бата Раде, данас и сутра види Јовановић, Радомир Б.
- Бачванин, А. види Бачванин, Аца
- Беговић, Радасин, Р. к. Б. 2285/Л. види Беговић, Радасин
- Берић, Рајко Б., Р. к. Л. 2168/Б. 592 види Берић, Рајко Б.
- Берић, Рајко, Р. к. Л. 2168/Б 592 види Берић, Рајко Б.
- Бјеловук, Петар, општ. благајн. и белжежник, Р. к. Б. 292/Л. види Бјеловук, Петар
- Богдановић, Душан, В 333 / g. W. види Богдановић, Душан
- Богдановић, Илија, Р. к. Б. 151/Л. види Богдановић, Илија
- Бож. Т., Дунђеровић види Дунђеровић, Божидар Т. (1911-1978)
- Бож. Т., Дунђеровић види Дунђеровић, Божидар Т. (1911-1978)
- Божидар Ж., Пантелић, Р. к. Б. 2766/Л. види Пантелић, Божидар Ж.
- Божидар, Ђорђевић, земљорад., Р. к. Б. 2357/Л. види Ђорђевић, Божидар
- Бор. С., Михаиловић види Михајловић, Боривоје С.
- Бор. С., Михаиловић, Р. к. В. 732 В/Л види Михајловић, Боривоје С.
- Бор. С., Михајловић види Михајловић, Боривоје С.
- Бор. Ч., Завшић, Р. к. Б.1978/Л. види Завшић, Боривоје Ч.
- Бор., Михаиловић види Михајловић, Боривоје С.
- Бор., Михајловић види Михајловић, Боривоје С.
- Бора види Милосављевић, Бора
- Вога види Милосављевић, Бора
- Бора М., Ранковић, Дражевчанин види Ранковић, Бора М.
- Бора М., Ранковић, Р. К. Б 2038/Л. види Ранковић, Бора М.
- Бора М., Ранковић, Р. к. Б. 2038/Л. види Ранковић, Бора М.
- Бора, Михаиловић, В. 732 В/Л види Михајловић, Боривоје С.
- Бора, Михајловић види Михајловић, Боривоје С.
- Боривој, Војнов, Р. к. Б. 198/Л. види Војнов, Боривој
- Боривоје Ч., Завшић, студент из Баната, Р. к. Б. 1997/Л. види Завшић, Боривоје Ч.
- Борислав, Илић, општ. благајн., Р. к. Б. 580/Л. види Илић, Борислав
- Борислав, Цокић, р. К Б 2358/Л. види Цокић, Борислав
- БорМил. види Милосављевић, Бора
- Брана "Буђони", Живковић види Живковић, Бранислав
- Бранислав М., Стевић, Р. к. Б. 440/Л. види Стевић, Бранислав М.
- Бранислав, Стевић, Б. 440/Л. види Стевић, Бранислав
- Будованчев, Димитрије Г., чин. мин. војске, Р. к. Б. 1001/Л. види Будованчев, Димитрије Г.
- Будованчев, Димитрије Т., чин. и вој., Р. к. Б. 1001/Л. види Будованчев, Димитрије Т.
- Бурак види Бураковић, Михаило (1905-2002)

- Бурак. види Бураковић, Михаило (1905-2002)
  - Бураковић, М. види Бураковић, Михаило (1905-2002)
  - Бураковић, Мих. види Бураковић, Михаило (1905-2002)
  - Бураковић, Михајло види Бураковић, Михаило (1905-2002)
-
- В., Бадули види Бадули, Ванђел (1909-1995)
  - В., Грчић, уча "Фленкеш" види Грчић, В.
  - В., Кипровић види Кипровић, Владимир
  - В., Савић, Р. к. Б. 2299/Л види Савић, В.
  - В, Бадули види Бадули, Ванђел (1909-1995)
  - Ванђел, Бадули види Бадули, Ванђел (1909-1995)
  - Варинац, Никола, инструментар види Никола, Варинац
  - Васа Вршанац, Јовановић, Р. к. 607/Л види Јовановић, Васа
  - Васа Вршанац, Јовановић, Р. к. Б. 607/Л. види Јовановић, Васа
  - Васа, Јовановић, Р. к. Б. 607/Л. види Јовановић, Васа
  - Василије, Лазић, Р. к. Б. 1536/Л. види Лазић, Василије
  - Василије, Савић, земљорадн., Р. к. Б. 2299/Л види Савић, Василије
  - Василије, Савић, Чађавчанин види Савић, Василије
  - Васић, Р. види Васић, Ромулус (1918-1998)
  - Васић, Ромулус види Васић, Ромулус (1918-1998)
  - Васо Вршанац, Јовановић, Р. к. 607/Л види Јовановић, Васа
  - ВБ види Бадули, Ванђел (1909-1995)
  - ВБ. види Бадули, Ванђел (1909-1995)
  - ВБадули види Бадули, Ванђел (1909-1995)
  - Вел. В., Лецић, Р. к. Б. 538/Л. види Лецић, Вел. В.
  - Витомир, Сарих, повереник радне ком. види Сарих, Витомир
  - Влад., Кипровић, В 1978/Л види Кипровић, Владимир
  - Влад., Кипровић, Р. к. Б. 1978/Л. види Кипровић, Владимир
  - Влада, Глигурић, 2459/Л./І Г. В. види Глигурић, Влада
  - Влада, Глигурић, општ. званич., Р. к. Б. 2459/Л/І Г. В. види Глигурић, Влада
  - Влада, Глигурић, општ. званичник, Р. к. Б. 2459/Л./І Г. В. види Глигурић, Влада
  - Влада, Глигурић, Р. к. Б. 2459/Л/І Г.В. види Глигурић, Влада
  - Владимир, Кипровић, уч. жел. шк., Р. к. Б. 1978/Л. види Кипровић, Владимир
  - Владимир, Лазић, Р. к. Б. 1632/Л. види Лазић, Владимир
  - Владо, Глигурић, општ. званичн., Р. к. Б. 2459/Л./І.Г.В. види Глигурић, Владо
  - Владо, Глигурић, Р. к. Б. 2459/Л. І Г.В. види Глигурић, Влада
  - Војислав, Митић, Р. к. Б. 448/Л. види Митић, Војислав
  - Војислав, Ристић, Р. к. Б. 1978/Л. види Ристић, Војислав
  - Војнов, Боривој, Р. к. Б. 198/Л. види Војнов, Боривој
  - Вршанац, Р. к. 607/Л види Јовановић, Васа
  - Вујадин, Софренић, Р. к. 1994/Л. види Софренић, Вујадин
  - Вујадин, Софренић, Р. к. А. 1994/Л. види Софренић, Вујадин

- Вујадин, Софренић, Р. К. А. 1994/Л. види Софренић, Вујадин
  - Вујадин, Софренић, Р. к. Б. 1994/Л. види Софренић, Вујадин
  - Вујадин, Софренић, Р. к. Б. 5242/В.А. види Софренић, Вујадин
  - Вујадин, Софренић, Р. к. Б. 5242/В. Л. види Софренић, Вујадин
  - Вујадин, Софренић, Р. к. Б. 5242/В. Л. види Софренић, Вујадин
  - Вујадин, Софренић, Р. к. Б. 5242/В.Л. види Софренић, Вујадин
  - Вујадин, Софренић, Р. к. Б. 91/Л. види Софренић, Вујадин
  - Вуковић, Пера, Р. К. Б. 2618/Л. види Вуковић, Перо
  - Вуковић, Перо, Р. к. Б. 1871/Л. види Вуковић, Перо
  - Вуковић, Перо, Р. к. Б. 2617/Л. види Вуковић, Перо
  - Вуковић, Перо, Р.К. Б 2617/Л. види Вуковић, Перо
-
- Гајић, Симо види Гајић, Сима
  - Гилић, Миодраг, Р. к. Б. 2206/Л. види Гилић, Миодраг
  - Главчић, Х., Б. 103/Л. види Главчић, Хранислав
  - Главчић, Хранислав, земљорад., Р. к. Б. 103/Л. види Главчић, Хранислав
  - Глигурић, Влада, општ. званич., Р. к. Б. 2459/Л/І Г. В. види Глигурић, Влада
  - Глигурић, Влада, општ. званичник, Р. к. Б. 2459/Л/І Г. В. види Глигурић, Влада
  - Глигурић, Влада, Р. к. Б. 2459/Л/І Г.В. види Глигурић, Влада
  - Глигурић, Влада, Р. к. Б. 2459/Л/І Г. В. види Глигурић, Влада
  - Глигурић, Вlado, општ. званичн., Р. к. Б. 2459/Л/І.Г.В. види Глигурић, Вlado
  - Глигурић, Вlado, Р. к. Б. 2459/Л. І Г.В. види Глигурић, Влада
  - Глишић, Јован, Р. к. Б. 1925/Л. види Глишић, Јован
  - Гргур, Мића, наредн. подморн., Р. к. Б. 603/Л. види Гргур, Мића
  - Гргур, Мића, наредн. подморнич., Р. к. Б. 603/Л. види Гргур, Мића
  - Гргур, Мића, наредник подморнич. види Гргур, Мића
  - Гргур, Мића, подморнички наредн. види Гргур, Мића
  - Гргур, Мића, Р. к. Б. 603/Л. види Гргур, Мића
  - Гргур, Мићo (наредн. подморнич.) види Гргур, Мића
  - Гргур, Мићo види Гргур, Мића
  - Гргур, Мићo, наредн. подморн., Р. к. Б. 603/Л. види Гргур, Мића
  - Гргур, Мићo, наредн. подморничар види Гргур, Мића
  - Грчић, В., уча "Фленкеш" види Грчић, В.
-
- Д. В. види Војновић, Душан
  - Д. М. види Д. М.
  - Д.М. види Д. М.
  - Давидовић, Миливоје, Р. к. Б. 543/Л. види Давидовић, Миливоје
  - Дане С., Хрњак (Р. к. Г. В. 113) види Хрњак, Дане С.
  - Данило, Павлица, Р. к. Б. 190/Л. види Павлица, Данило

- Десанчић, Ж. види Десанчић, Живојин
  - Десанчић, Живојин, Р. к. Б. 784/Л. види Десанчић, Живојин
  - Десанчић, Живојин, Р. к. Л 2037/В784 види Десанчић, Живојин
  - Десанчић, Живојин, Р. к. Л 2168/В. 784 види Десанчић, Живојин
  - Димитрије Г., Будованчев, чин. мин. војске, Р. к. Б. 1001/Л. види Будованчев, Димитрије Г.
  - Димитрије Т., Будованчев, чин. и вој., Р. к. Б. 1001/Л. види Будованчев, Димитрије Т.
  - Дмитровић, Стеван, намесн. види Дмитровић, Стеван
  - Дмитровић, Стеван, наредн., Р. к. 1143/Л. види Дмитровић, Стеван
  - Драг., Николић, Р. к. Б. 2164/Л. види Николић, Драг.
  - Драг., Рајић, Р. к. Б. 1469/Л. види Рајић, Драгољуб М.
  - Драган, Рудеж, Р. к. Л 7353/В 2576 види Рудеж, Драган
  - Драги, Марковић, Р. к. Б. 474/Г. В. види Марковић, Драги
  - Драгиша, Минић, земљорад., Р. к. Б. 198а види Минић, Драгиша
  - Драгиша, Минић, Р. к. 2017 а/В 748 види Минић, Драгиша
  - Драгиша, Минић, Р. к. Б. 198а/Л. види Минић, Драгиша
  - Драгољуб Ж., Дробњаковић, Гружанин, Р. к. Б. 746/Л. види Дробњаковић, Драгољуб Ж.
  - Драгољуб, Дробњаковић, Р. к. Б. 746/Л. види Дробњаковић, Драгољуб Ж.
  - Драгољуб, Рајић, Р. к. В 1469/Л. види Рајић, Драгољуб М.
  - Драгољуб, Рајић, Р. к. Б. 2285/Л. види Рајић, Драгољуб М.
  - Драгослав (Пицика), Јовановић, Р. к. Б. 21/Л. види Јовановић, Драгослав
  - Драгутин, Сарафиновић, Р. к. 2274 види Сарафиновић, Драгутин
  - Дробњаковић, Драгољуб Ж., Гружанин, Р. к. Б. 746/Л. види Дробњаковић, Драгољуб Ж.
  - Дробњаковић, Драгољуб, Р. к. Б. 746/Л. види Дробњаковић, Драгољуб Ж.
  - Думановић, Миодраг, Р. к. Б. 882/Л., заробљ. бр. 63446, село Станишинци Врњачка бања или Александровац Кр. ср. Жупски Србија види Думановић, Миодраг
  - Дунђеровић, Бож. Т. види Дунђеровић, Божидар Т. (1911-1978)
  - Дунђеровић, Бож. Т. види Дунђеровић, Божидар Т. (1911-1978)
  - Дунђеровић, Саша види Дунђеровић, Александар (1920-2011)
  - Душан С., Максимовић, Р. к. В 176/г. W. види Максимовић, Душан С.
  - Душан, Богдановић, В 333 / г. W. види Богдановић, Душан
  - Душан, Максимовић види Максимовић, Душан С.
  - Душан, Максимовић, Р. к. В. 176/г. W. види Максимовић, Душан С.
  - Душан, Максимовић, Р. к. Г. В. 379/Б. 176 види Максимовић, Душан С.
  - Душан, Новаковић, Р. к. Б. 2617/Л. види Новаковић, Душан
  - Душан, Прљевић, Р. к. Б. 2246/Л. види Прљевић, Душан
-
- Ђ К види Костић, Ђорђе В.
  - Ђ. В., Костић види Костић, Ђорђе В.
  - Ђ. К види Костић, Ђорђе В.
  - Ђ. К. види Костић, Ђорђе В.
  - Ђ., Ковачевић види Ковачевић, Ђорђе

- Здравко, Матић, А. к. Л. 6194/Б. 1469 види Матић, Здравко
  - Здравко, Матић, кројач види Матић, Здравко
  - Здравко, Матић, Р. к. Б. 2617/Л. види Матић, Здравко
  - Здравко, Матић, шнајдер види Матић, Здравко
  - Здравко, Матић, шнајдер, Р. к. Б. 2617/Л. види Матић, Здравко
  - Зубовић, Миленко, Р. к. Б. 1011/Л. види Зубовић, Миленко
-
- Ивковић, Ник., Р. к. Б. 170/Г. В. види Ивковић, Ник.
  - Из повереништва види Повереништво
  - Избрадић, Ст., свештеник види Избрадић, Стеван, свештеник (1912-2005)
  - Илија, Богдановић, Р. к. Б. 151/Л. види Богдановић, Илија
  - Илић, Борислав, општ. благајн., Р. к. Б. 580/Л. види Илић, Борислав
  - Илић, Стерије, млинар, Р. к. Б. 582/Л. види Илић, Стерије
  - Илић, Стерије, Р. к. Б. 582/Л. види Илић, Стерије
  - Илић, Танасије, дамен-фризер, Р. к. Б. 1403/Л. 6132 види Илић, Танасије
  - Илић, Танасије, Р. к. Б. 1403/Л. 6132 види Илић, Танасије
  - Илић, Танасије, Р. к. В. 1403/Л. 6132 види Илић, Танасије
  - Илић, Танасије, Р. к. В. 1403/Л. 6132 види Илић, Танасије
  - Илић, Танасије, Р. к. Б. 1403/Л. 6132 види Илић, Танасије
  - Илић, Танасије, Р. к. Л. 6132/Б. 1403 види Илић, Танасије
  - Илић, Танасије, фризер, Р. к. Б. 1403/Л. 6132 види Илић, Танасије
-
- Ј. М. види Маленић, Јосиф
  - Ј. М. Ш. види Шћепановић, Јован М.
  - Ј. М., Др. види Маленић, Јосиф
  - Ј. М., Др. види Маленић, Јосиф
  - Јаков, Јосиповић, Р. к. Б. 11340/Л. види Јосиповић, Јаков
  - Јанковић, Милун, Р. к. Б. 198/Л. види Јанковић, Милун
  - Јов., Шћепановић, пешад. водник III кл. види Шћепановић, Јован М.
  - Јован, Глишић, Р. к. Б. 1925/Л. види Глишић, Јован
  - Јовановић, Васа Вршанац, Р. к. Б. 607/Л. види Јовановић, Васа
  - Јовановић, Васа Вршанац, Р. к. Б. 607/Л. види Јовановић, Васа
  - Јовановић, Васа, Р. к. Б. 607/Л. види Јовановић, Васа
  - Јовановић, Васа Вршанац, Р. к. Б. 607/Л. види Јовановић, Васа
  - Јовановић, Драгослав (Пицика), Р. к. Б. 21/Л. види Јовановић, Драгослав
  - Јовановић, Љуб. види Јовановић, Љубомир М.
  - Јовановић, Љубо М., Р. к. Б. 176/Г. В. види Јовановић, Љубомир М.
  - Јовановић, Љубомир, столар, Р. к. Б. 176/Г. В. види Јовановић, Љубомир М.
  - Јовановић, Никола, Р. к. Б. 103/Л. види Јовановић, Никола
  - Јовановић, Р. види Јовановић, Радомир Б.
  - Јосиповић, Јаков, Р. к. Б. 11340/Л. види Јосиповић, Јаков
  - Јосиф, Маленић, Др. види Маленић, Јосиф

- Јосиф, Маленић, Др. види Маленић, Јосиф
- К. види Костић, Ђорђе В.
- капитен Дика "ИП" види Чупић, Дика
- Кипровић, В. види Кипровић, Владимир
- Кипровић, Влад., В 1978/Л види Кипровић, Владимир
- Кипровић, Влад., Р. к. Б. 1978/Л. види Кипровић, Владимир
- Кипровић, Владимир, уч. жел. шк., Р. к. Б. 1978/Л. види Кипровић, Владимир
- Ковачевић, Ђ. види Ковачевић, Ђорђе
- Ковачевић, Ђорђе, Р. к. Л. 6991 види Ковачевић, Ђорђе
- Ковачевић, Томо Подринац види Ковачевић, Томо
- Ковачевић, Томо, Подринац види Ковачевић, Томо
- Комненић, Недељко Р., Р. к. Б. 2335/Л. види Комненић, Недељко Р.
- Комненић, Недељко, чиновник, Р. к. Б. 2335/Л. види Комненић, Недељко Р.
- Коста Н., Обрадовић, Р. к. Б. 37/Л. види Обрадовић, Коста Н.
- Коста, Трусник, Р. к. Б. 1469/Л. види Трусник, Коста
- Kostić види Костић, Ђорђе В.
- Костић, Ђ. В. види Костић, Ђорђе В.
- Костић, Ђ. види Костић, Ђорђе В.
- Костић, Ђорђе види Костић, Ђорђе В.
- Крстић, А. види Крстић, Александар
- Крстић, Паја, пекар, Р. к. Б. 151/Л. види Крстић, Паја
- Крстовић, Живан, Р. к. Б. х В.40 види Крстовић, Живан
- Крчединац, Никола, земљорадн., Р. к. Б. 577/Л. види Крчединац, Никола
- Крчединац, Никола, Р. к. Б. 577/Л. види Крчединац, Никола
- Л. види Лубарда, Петар (1907-1974)
- Лазић, Василије, Р. к. Б. 1536/Л. види Лазић, Василије
- Лазић, Владимир, Р. к. Б. 1632/Л. види Лазић, Владимир
- Лекић, Радосав, каплар, Р. к. Б. 2679/Л. види Лекић, Радосав
- Лекић, Радосав, каплар-земљоделац види Лекић, Радосав
- Лецић, Вел. В., Р. к. Б. 538/Л. види Лецић, Вел. В.
- Лецић, Мића Вел., Р. к. Б. 538/Л. види Лецић, Мића Вел.
- Лубарда види Лубарда, Петар (1907-1974)
- Лука, Пупић, Р. к. В 2172/Л. види Пупић, Лука
- Љуб., Јовановић види Јовановић, Љубомир М.
- Љуб., Томић, земљор., Р. к. Б. 453/Л. види Томић, Љубомир
- Љуба, Тошић, Р. к. 453/Л. види Тошић, Љуба
- Љубо М., Јовановић, Р. к. Б. 176/Г. В. види Јовановић, Љубомир М.

- Љубомир, Јовановић, столар, Р. к. Б. 176/Г. В. види Јовановић, Љубомир М.
- Љубомир, Савић, А. к. В 2288/Л види Савић, Љубомир

- М. Б. види Милосављевић, Бора
- М. види Милошевић, Мата (1901-1997)
- М. М. види Милошевић, Мата (1901-1997)
- М. М. види Милошевић, Мата (1901-1997)
- М. М. види Милошевић, Мата (1901-1998)
- М. Ћ. види Ћопић, Мирко
- М., Бураковић види Бураковић, Михаило (1905-2002)
- М., Милошевић види Милошевић, Мата (1901-1997)
- М., Ћопић види Ћопић, Мирко
- М., Ћопић, библиотекар види Ћопић, Мирко
- Максимовић, Душан види Максимовић, Душан С.
- Максимовић, Душан С., Р. к. В 176/г. W. види Максимовић, Душан С.
- Максимовић, Душан, Р. к. В. 176/г. W. види Максимовић, Душан С.
- Максимовић, Душан, Р. к. Г. В. 379/Б. 176 види Максимовић, Душан С.
- Маленић, Јосип, Дг. види Маленић, Јосиф
- Маленић, Јосиф, Дг види Маленић, Јосиф
- Маленић, Јосиф, Дг. види Маленић, Јосиф
- Малешевић, Сава зв. "Шарло" види Малешевић, Сава
- Малешевић, Сава, Р. к. Б. 2772/Л. види Малешевић, Сава
- Марко види Сретеновић, Славорад С.
- Марковић, Драги, Р. к. Б. 474/Г. В. види Марковић, Драги
- Матијашевић, Миодраг, дам.фриз., Р. к. Б. 198а/Л. види Матијашевић, Миодраг
- Матијашевић, Миодраг, земљоделац, Р. к. Б. 198а/Л. види Матијашевић, Миодраг
- Матијашевић, Миодраг, земљор., Р. к. Б. 198а/Л. види Матијашевић, Миодраг
- Матијашевић, Миодраг, земљорадник, Р. к. Б. 198а/Л. види Матијашевић, Миодраг
- Матијашевић, Миодраг, Р. к. Б. 198а/Л. види Матијашевић, Миодраг
- Матић, Здравко, А. к. Л. 6194/Б. 1469 види Матић, Здравко
- Матић, Здравко, кројач види Матић, Здравко
- Матић, Здравко, Р. к. Б. 2617/Л. види Матић, Здравко
- Матић, Здравко, шнајдер види Матић, Здравко
- Матић, Здравко, шнајдер, Р. к. Б. 2617/Л. види Матић, Здравко
- Маца види Наумовић, Александар Цв.
- Мија, Р. к. Б. 882/Л. види Думановић, Миодраг
- Миладиновић, Рад., кројачки радник види Миладиновић, Радисав (1916-2000)
- Milan, Mitrović види Митровић, Милан
- Миле Ј., Арежина, Р. к. В 311/Л види Арежина, Миле Ј.
- Миле Ј., Арежина, Р. к. Б. 311/Л. види Арежина, Миле Ј.

- Миленко, Зубовић, Р. к. Б. 1011/Л. види Зубовић, Миленко
- Миливоје М., Савић, пешадиски водник III класе види Савић, Миливоје М.
- Миливоје, Давидовић, Р. к. Б. 543/Л. види Давидовић, Миливоје
- Милојковић, Живојин, земљор., Р. к. Б. 1163 о/Л. види Милојковић, Живојин
- Милорад Ж., Павловић, Р. к. Б. 540/Л. види Павловић, Милорад Ж.
- Милорад, Живковић, Р. к. 1959/Л. види Живковић, Милорад
- Милорад, Стевић, земљорадн., Р. к. Б. 2765/Л. види Стевић, Милорад
- Милорад, Стевић, земљорадник, Р. к. Б. 2765а/Л. види Стевић, Милорад
- Милосављевић, Б. види Милосављевић, Бора
- Милосављевић, Боривоје види Милосављевић, Бора
- Милосављевић, Славко, кројач види Милосављевић, Славко
- Милошевић, М. види Милошевић, Мата (1901-1997)
- Милун, Јанковић, Р. к. Б. 198/Л. види Јанковић, Милун
- Милутинов, С. - Лала, Р. к. Б. 170/Г. В. види Милутинов, С.
- Милутинов, С., м. бравар, Р. к. Б. 2339/Л. види Милутинов, С.
- Минић, Драгиша, земљорадн., Р. к. Б. 198а види Минић, Драгиша
- Минић, Драгиша, Р. к. 2017 а/В 748 види Минић, Драгиша
- Минић, Драгиша, Р. к. Б. 198а/Л. види Минић, Драгиша
- Миодраг Т., Степић, Р. к. Б. 448/Л. види Степић, Миодраг Т.
- Миодраг, Андреић, земљорадн., Р. к. Б. 66203/Л. види Андреић, Миодраг
- Миодраг, Гилић, Р. к. Б. 2206/Л. види Гилић, Миодраг
- Миодраг, Думановић, Р. к. Б. 882/Л., заробљ. бр. 63446, село Станишинци Врњачка бања или Александровац Кр. ср. Жупски Србија види Думановић, Миодраг
- Миодраг, Матијашевић, дам.фриз., Р. к. Б. 198а/Л. види Матијашевић, Миодраг
- Миодраг, Матијашевић, земљоделац, Р. к. Б. 198а/Л. види Матијашевић, Миодраг
- Миодраг, Матијашевић, земљор., Р. к. Б. 198а/Л. види Матијашевић, Миодраг
- Миодраг, Матијашевић, земљорадник, Р. к. Б. 198а/Л. види Матијашевић, Миодраг
- Миодраг, Матијашевић, Р. к. Б. 198а/Л. види Матијашевић, Миодраг
- Миодраг, Степић, А. к. В 448/Л. види Степић, Миодраг
- Миодраг, Степић, Р. к. Б. 448/Л. види Степић, Миодраг
- Миодраг, Степић, Р. к. Б. 448/Л. види Степић, Миодраг
- Миодраг, Степић, Р. к. В. 448/Л. види Степић, Миодраг
- Миодраг, Степић, столар и колар, Р. к. Б. 448/Л. види Степић, Миодраг
- Миодраг, Степић, столар, Р. к. Б. 448/Л. види Степић, Миодраг
- Мир., Дикић види Дикић, Мир.
- Мирко, Ћопић, библиотекар види Ћопић, Мирко
- Митар, Перовић, Р. к. Б. 1403/Л. 6132 види Перовић, Митар
- Митић, Војислав, Р. к. Б. 448/Л. види Митић, Војислав
- Mitrović, Milan види Митровић, Милан
- Мића Вел., Лецић, Р. к. Б. 538/Л. види Лецић, Мића Вел.
- Мића види Гргур, Мића
- Мића, Гргур, наредн. подморн., Р. к. Б. 603/Л. види Гргур, Мића

- Мића, Гргур, наредн. подморнич., Р. к. Б. 603/Л. види Гргур, Мића
  - Мића, Гргур, наредник подморнич. види Гргур, Мића
  - Мића, Гргур, подморнички наредн. види Гргур, Мића
  - Мића, Гргур, Р. к. Б. 603/Л. види Гргур, Мића
  - Мићо, Гргур види Гргур, Мића
  - Мићо, Гргур, наредн. подморн., Р. к. Б. 603/Л. види Гргур, Мића
  - Мићо, Гргур, наредн. подморнич. види Гргур, Мића
  - Мићо, Гргур, наредн. подморничар види Гргур, Мића
  - Мих., Бураковић види Бураковић, Михаило (1905-2002)
  - Мих., Рајчић, Р. к. Б. 1964/Л. види Рајчић, Мих.
  - Михаиловић, Бор. види Михајловић, Боривоје С.
  - Михаиловић, Бор. С. види Михајловић, Боривоје С.
  - Михаиловић, Бор. С., Р. к. В. 732 В/Л види Михајловић, Боривоје С.
  - Михаиловић, Бора, В. 732 В/Л види Михајловић, Боривоје С.
  - Михајло, Бураковић види Бураковић, Михаило (1905-2002)
  - Михајловић, Б. види Михајловић, Боривоје С.
  - Михајловић, Бор. види Михајловић, Боривоје С.
  - Михајловић, Бор. С. види Михајловић, Боривоје С.
  - Михајловић, Бор. С. види Михајловић, Боривоје С.
  - Михајловић, Бора види Михајловић, Боривоје С.
  - Моша, Р. к. Б. 21/Л види Самарцић, Станислав
-
- Наумовић, Ал. - Маца, Р. к. Б. 170/Г. В. види Наумовић, Александар Цв.
  - Наумовић, Ал. Цв. - Маца, Р. к. Б. 170/Г. В. види Наумовић, Александар Цв.
  - Наумовић, Ал. Цв. види Наумовић, Александар Цв.
  - Наумовић, Ал. Цв. "Маца" види Наумовић, Александар Цв.
  - Наумовић, Александар, Р. к. Б. 170/Г. В. види Наумовић, Александар Цв.
  - Недељко Р., Комненић, Р. к. Б. 2335/Л. види Комненић, Недељко Р.
  - Недељко, Комненић, чиновник, Р. к. Б. 2335/Л. види Комненић, Недељко Р.
  - Ник., Ивковић види Ивковић, Ник.
  - Ник., Ивковић, Р. к. Б. 170/Г. В. види Ивковић, Ник.
  - Никола, Варинац, инструментар види Никола, Варинац
  - Никола, Јовановић, Р. к. Б. 103/Л. види Јовановић, Никола
  - Никола, Крчединац, земљорадн., Р. к. Б. 577/Л. види Крчединац, Никола
  - Никола, Крчединац, Р. к. Б. 577/Л. види Крчединац, Никола
  - Никола, Поткоњак, Р. к. Б. 1875/Л. види Поткоњак, Никола
  - Никола, Ратковић, Р. к. Б. 1878/Л. види Ратковић, Никола
  - Николић, Драг., Р. к. Б. 2164/Л. види Николић, Драг.
  - Николић, Рад. "Шиља", Р. к. Б. 1776/Г. В. види Николић, Рад.
  - Николић, Св. А. види Николић, Светислав А.
  - Николић, Св. А., појац види Николић, Светислав А.
  - Новаковић, Душан, Р. к. Б. 2617/Л. види Новаковић, Душан

- Обрадовић, Коста Н., Р. к. Б. 37/Л. види Обрадовић, Коста Н.
  - Опалић, Стојан, Р. к. 1163 с/Л. види Опалић, Стојан
  - Опалић, Стојан, Р. к. Б. 1163 с/Л. види Опалић, Стојан
-
- П. М. види Мојсиловић, Петар
  - Павле, Пауновић, Р. к. Б. 190/Л. види Пауновић, Павле
  - Павле, Пауновић, Р. к. Б. 2353/Л. види Пауновић, Павле
  - Павле, Пауновић, Р. к. Б.2353/Л. види Пауновић, Павле
  - Павлица, Данило, Р. к. Б. 190/Л. види Павлица, Данило
  - Павловић, Милорад Ж., Р. к. Б. 540/Л. види Павловић, Милорад Ж.
  - Павловић, Станислав, Р. к. Б. Х. В. 40 види Павловић, Станислав
  - Паја, Крстић, пекар, Р. к. Б.151/Л. види Крстић, Паја
  - Панић, А. види Панић, Анта Р.
  - Панић, Анта Р., сељак види Панић, Анта Р.
  - Пантелић, Божидар Ж., Р. к. Б. 2766/Л. види Пантелић, Божидар Ж.
  - Пауновић, Павле, Р. к. Б. 190/Л. види Пауновић, Павле
  - Пауновић, Павле, Р. к. Б. 2353/Л. види Пауновић, Павле
  - Пауновић, Павле, Р. к. Б.2353/Л. види Пауновић, Павле
  - Пера, Вуковић, Р. К. Б. 2618/Л. види Вуковић, Перо
  - Перишић, Живадин, Р. к. Б. 449/Л. види Перишић, Живадин
  - Перо види Вуковић, Перо
  - Перо, Вуковић, Р. к. Б. 1871/Л. види Вуковић, Перо
  - Перо, Вуковић, Р. к. Б. 2617/Л. види Вуковић, Перо
  - Перо, Вуковић, Р.К. Б 2617/Л. види Вуковић, Перо
  - Перовић, Митар, Р. к. Б. 1403/Л. 6132 види Перовић, Митар
  - Петар С., Шефер, ст. фарм. види Шефер, Петар С. (1918-1996)
  - Петар, Бјеловук, општ. благајн. и бељежник, Р. к. Б. 292/Л. види Бјеловук, Петар
  - Петар, Шефер види Шефер, Петар С. (1918-1996)
  - Петровић, З. види Петровић, Златан
  - Петровић, Радивоје, Р. к. Б. 180/5 Л види Петровић, Радивоје
  - Плавшић, Ђорђе, Р. к. Б. 2358/Л. види Плавшић, Ђорђе
  - Повереништво Југословенских ратних заробљеника види Повереништво
  - Повереништво Срба (Ст. XVII Б) види Повереништво
  - Повереништво Срба Ст. XVII Б види Повереништво
  - Поткоњак, Никола, Р. к. Б. 1875/Л. види Поткоњак, Никола
  - Прљевић, Душан, Р. к. Б. 2246/Л. види Прљевић, Душан
  - Пупић, Лука, Р. к. В 2172/Л види Пупић, Лука
-
- Р. В. види Васић, Ромулус (1918-1998)
  - Р. види Јовановић, Радиша
  - Р. види Ристић, Радивој
  - Р. Ђ. види Васић, Ромулус (1918-1998)

- Р. Ј. види Јовановић, Радомир Б.
  - Р. Р. види Ристић, Радивој
  - Р., Васић види Васић, Ромулус (1918-1998)
  - Р., Јовановић види Јовановић, Радомир Б.
  - Рад. "Шилџа", Николић, Р. к. Б. 1776/Г. В. види Николић, Рад.
  - Рад., Миладиновић, кројачки радник види Миладиновић, Радисав (1916-2000)
  - Рад., Николић, Р. к. Б. 1776/Г. В. види Николић, Рад.
  - Рада види Јовановић, Радиша
  - Радасин, Беговић, Р. к. Б. 2285/Л. види Беговић, Радасин
  - Раде види Јовановић, Радомир Б.
  - Радивоје, Петровић, Р. к. Б. 180/5 Л види Петровић, Радивоје
  - Радоичић, Рат., Р. к. Б. 2617/Л. види Радоичић, Ратко
  - Радоичић, Ратко, обућар види Радоичић, Ратко
  - Радоичић, Ратко, обућар, Р. к. Б. 113/Г. В. види Радоичић, Ратко
  - Радоичић, Ратко, обућар, Р. к. Б. 2617/Л. види Радоичић, Ратко
  - Радоичић, Ратко, Р. К. Б. 2617/Л. види Радоичић, Ратко
  - Радоичић, Ратко, Р. к. Б. 2617/Л. види Радоичић, Ратко
  - Радосав, Лекић, каплар, Р. к. Б. 2679/Л. види Лекић, Радосав
  - Радосав, Лекић, каплар-земљоделац види Лекић, Радосав
  - Рај види Рај.
  - Рај- види Рај.
  - Рајић, Драг., Р. к. Б. 1469/Л. види Рајић, Драгољуб М.
  - Рајић, Драгољуб, Р. к. В. 1469/Л. види Рајић, Драгољуб М.
  - Рајић, Драгољуб, Р. к. Б. 2285/Л. види Рајић, Драгољуб М.
  - Рајко Б., Берић, Р. к. Л. 2168/Б. 592 види Берић, Рајко Б.
  - Рајко, Берић, Р. к. Л. 2168/Б. 592 види Берић, Рајко Б.
  - Рајчић, Мих., Р. к. Б. 1964/Л. види Рајчић, Мих.
  - Ранковић, Бора М., Дражевчанин види Ранковић, Бора М.
  - Ранковић, Бора М., Дражевчанин види Софренић, Вујадин
  - Ранковић, Бора М., Р. К. Б. 2038/Л. види Ранковић, Бора М.
  - Ранковић, Бора М., Р. к. Б. 2038/Л. види Ранковић, Бора М.
  - Рат., Радоичић, Р. к. Б. 2617/Л. види Радоичић, Ратко
  - Ратко, Радоичић, обућар види Радоичић, Ратко
  - Ратко, Радоичић, обућар, Р. к. Б. 113/Г. В. види Радоичић, Ратко
  - Ратко, Радоичић, обућар, Р. к. Б. 2617/Л. види Радоичић, Ратко
  - Ратко, Радоичић, Р. К. Б. 2617/Л. види Радоичић, Ратко
  - Ратко, Радоичић, Р. к. Б. 2617/Л. види Радоичић, Ратко
  - Ратковић, Стерија, Р. к. Б. 1878/Л. види Ратковић, Никола
  - Рачић, Живојин, Р. к. Б. 22706/Л. види Рачић, Живојин
  - Ристић, Војислав, Р. к. Б. 1978/Л. види Ристић, Војислав
  - Рудеж, Драган, Р. к. Л. 7353/В. 2576 види Рудеж, Драган
-
- С. - Лала, Милутинов, Р. к. Б. 170/Г. В. види Милутинов, С.
  - С., Војћешински види Војћешински, С.
  - С., Јовановић види Јовановић, Славко М.

- С., Милутинов види Милутинов, С.
- С., Милутинов, м. бравар, Р. к. Б. 2339/Л. види Милутинов, С.
- Сава зв. "Шарло", Малешевић види Малешевић, Сава
- Сава, Малешевић, Р. к. Б. 2772/Л. види Малешевић, Сава
- Савић, В., Р. к. Б. 2299/Л. види Савић, В.
- Савић, Василије, земљорадн., Р. к. Б. 2299/Л. види Савић, Василије
- Савић, Василије, Чађавчанин види Савић, Василије
- Савић, Љубомир, А. к. В. 2288/Л. види Савић, Љубомир
- Савић, Миливоје М., пешадиски водник III класе види Савић, Миливоје М.
- Самарцић, Станислав "Моша", Р. к. Б. 21/Л. види Самарцић, Станислав
- Самарцић, Станислав, Р. к. Б. 21/Л. види Самарцић, Станислав
- Самарцић, Станислав, Р. к. ц. 21/Л. види Самарцић, Станислав
- Сарафиновић, Драгутин, Р. к. 2274 види Сарафиновић, Драгутин
- Сариић, Витомир, повереник радне ком. види Сариић, Витомир
- Саша види Дунђеровић, Александар (1920-2011)
- Саша, Дунђеровић види Дунђеровић, Александар (1920-2011)
- Св. А., Николић види Николић, Светислав А.
- Св. А., Николић, појац види Николић, Светислав А.
- Светислав А., Николић види Николић, Светислав А.
- Секуловић, Ж. види Секуловић, Живко М.
- Секуловић, Жив. види Живко М., Секуловић
- Секуловић, Живко М., наредник, Р. к. Б. 176/Г. В. види Секуловић, Живко М.
- Секуловић, Живко М., наредник, Р. к. Б. 176/Г.В. види Секуловић, Живко М.
- Секуловић, Живко М., Р. к. В. 176/Г. W. види Секуловић, Живко М.
- Селимир, Живановић, Р. к. Б. 1873/Л. види Живановић, Селимир
- Сима, Гајић види Гајић, Сима
- Симагајић види Гајић, Сима
- Симагајић, Барака "ради свесно" види Гајић, Сима
- Симо, Гајић види Гајић, Сима
- Симогајић, Барака "Гурман" види Гајић, Сима
- Симогајић, Вила "Поједи па ћути" види Гајић, Сима
- Сл., Јовановић види Јовановић, Славко М.
- Сл., Јовановић, водник види Јовановић, Славко М.
- Славко М., Јовановић, водник III кл. види Јовановић, Славко М.
- Славко М., Јовановић, пешад. водник III кл. види Јовановић, Славко М.
- Славко, Милосављевић, кројач види Милосављевић, Славко
- Славорад "Марко", Сретеновић види Сретеновић, Славорад С.
- Славорад "Марко", Сретеновић, организатор види Сретеновић, Славорад С.
- Славорад С. "Марко", Сретеновић види Сретеновић, Славорад С.
- Славорад, Сретеновић види Сретеновић, Славорад С.
- Soungouroff види Сунгуров, Анатолиј Сергејевич (1911-1982)
- Soungouroff, Anatoly Sergieievitch види Сунгуров, Анатолиј Сергејевич (1911-1982)
- Soungouroff, Anatole Sergieievitch види Сунгуров, Анатолиј Сергејевич (1911-1982)

- Soungouroff, Anatoli Sergieievitch види Сунгуров, Анатолиј Сергејевич (1911-1982)
  - Софренић, Вујадин, Р. к. 1994/Л. види Софренић, Вујадин
  - Софренић, Вујадин, Р. к. А. 1994/Л. види Софренић, Вујадин
  - Софренић, Вујадин, Р. К. А. 1994/Л. види Софренић, Вујадин
  - Софренић, Вујадин, Р. к. Б. 5242/В.А. види Софренић, Вујадин
  - Софренић, Вујадин, Р. к. Б. 5242/В. Л. види Софренић, Вујадин
  - Софренић, Вујадин, Р. к. Б. 5242/В. Л. види Софренић, Вујадин
  - Софренић, Вујадин, Р. к. Б. 5242/В.Л. види Софренић, Вујадин
  - Софренић, Вујадин, Р. к. Б. 91/Л. види Софренић, Вујадин
  - Сретеновић, Славорад види Сретеновић, Славорад С.
  - Сретеновић, Славорад "Марко" види Сретеновић, Славорад С.
  - Сретеновић, Славорад "Марко", организатор види Сретеновић, Славорад С.
  - Сретеновић, Славорад С. "Марко" види Сретеновић, Славорад С.
  - Ст., Избрадић, свештеник види Избрадић, Стеван, свештеник (1912-2005)
  - Станислав "Моша", Самарцић, Р. к. Б. 21/Л види Самарцић, Станислав
  - Станислав, Павловић, Р. к. Б. Х. В. 40 види Павловић, Станислав
  - Станислав, Самарцић, Р. к. Б. 21/Л види Самарцић, Станислав
  - Станислав, Самарцић, Р. к. ц. 21/Л. види Самарцић, Станислав
  - Стеван, Дмитровић, намесн. види Дмитровић, Стеван
  - Стеван, Дмитровић, наредн., Р. к. 1143/Л. види Дмитровић, Стеван
  - Стеван, Избрадић, свештеник види Избрадић, Стеван, свештеник (1912-2005)
  - Стевић, Бранислав М., Р. к. Б. 440/Л. види Стевић, Бранислав М.
  - Стевић, Бранислав, Б. 440/Л. види Стевић, Бранислав
  - Стевић, Милорад, земљорадн., Р. к. Б. 2765/Л. види Стевић, Милорад
  - Стевић, Милорад, земљорадник, Р. к. Б. 2765а/Л. види Стевић, Милорад
  - Степић, Миодраг Т., Р. к. Б. 448/Л. види Степић, Миодраг Т.
  - Степић, Миодраг, А. к. В 448/Л види Степић, Миодраг
  - Степић, Миодраг, Р. к. Б. 448/Л види Степић, Миодраг
  - Степић, Миодраг, Р. к. Б. 448/Л. види Степић, Миодраг
  - Степић, Миодраг, столар и колар, Р. к. Б. 448/Л. види Степић, Миодраг
  - Степић, Миодраг, столар, Р. к. Б. 448/Л. види Степић, Миодраг
  - Стерије, Илић, млинар, Р. к. Б. 582/Л. види Илић, Стерије
  - Стерије, Илић, Р. к. Б. 582/Л. види Илић, Стерије
  - Стојан, Опалић, Р. к. 1163 с/Л. види Опалић, Стојан
  - Стојан, Опалић, Р. к. Б. 1163 с/Л. види Опалић, Стојан
  - Стојковић, Ђ. види Стојковић, Ђорђе
  - Стојковић, Ђ., ст. мед. види Стојковић, Ђорђе
  - Сунгуров, Анатолий Сергеевич види Сунгуров, Анатолиј Сергејевич (1911-1982)
-
- Танасије, Илић, дамен-фризер, Р. к. Б. 1403/Л. 6132 види Илић, Танасије
  - Танасије, Илић, Р. к. Б/1403/Л. 6132 види Илић, Танасије
  - Танасије, Илић, Р. к. В 1403/Л 6132 види Илић, Танасије

- Танасије, Илић, Р. к. В. 1403/Л. 6132 види Илић, Танасије
  - Танасије, Илић, Р. к. Б. 1403/Л. 6132 види Илић, Танасије
  - Танасије, Илић, Р. к. Л. 6132/Б. 1403 види Илић, Танасије
  - Танасије, Илић, фризер, Р. к. Б. 1403/Л. 6132 види Илић, Танасије
  - Тихомир, Жујевић, Р. к. Б. 190/Л. види Жујевић, Тихомир
  - Тодоровић, Шалета, Р. к. Б. 310/Л. види Тодоровић, Шалета
  - Томић, Љуб., земљор., Р. к. Б. 453/Л. види Томић, Љубомир
  - Томо, Ковачевић, Подринац види Ковачевић, Томо
  - Тошић, Љуба, Р. к. 453/Л. види Тошић, Љуба
  - Трусник, Коста, Р. к. Б. 1469/Л. види Трусник, Коста
-
- Ћопић, М. види Ћопић, Мирко
  - Ћопић, М., библиотекар види Ћопић, Мирко
  - Ћопић, Мирко, библиотекар види Ћопић, Мирко
-
- У види Уредништво
  - Уредн. види Уредништво
  - Уредништво "Наших дана" види Уредништво
  - Уређивачки одбор "Наши дани" види Уређивачки одбор
  - Уча "Фленкеш" види Грчић, В.
-
- Х., Главчић, Б. 103/Л. види Главчић, Хранислав
  - Хранислав, Главчић, земљорад., Р. к. Б. 103/Л. види Главчић, Хранислав
  - Хрњак, Дане С., Р. к. Г. В. 113 види Хрњак, Дане С.
-
- Цокић, Борислав, р. К Б 2358/Л. види Цокић, Борислав
-
- Ч. Н. види Недељковић, Чеда
  - Чед., Ђорђевић, Дг види Ђорђевић, Чедомир Д.
  - Чед., Ђорђевић, Дг. види Ђорђевић, Чедомир Д.
-
- Цек! види Цек

- Шалета, Тодоровић, Р. к. Б. 310/Л. види Тодоровић, Шалета
  - Шарло види Малешевић, Сава
  - Шефер, Петар види Шефер, Петар С. (1918-1996)
  - Шефер, Петар С., ст. фарм. види Шефер, Петар С. (1918-1996)
  - Шћепановић, Јов., пешад. водник III кл. види Шћепановић, Јован М.
-
- WS види Војћешински, С.
-

РЕГИСТАР ЛИТЕРАТУРЕ - СЕРИЈСКЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ

- Наши дани (1942), бр. 1, бр. 10, бр. 11, бр. 12, бр. 2, бр. 3, бр. 4/5, бр. 6, бр. 7, бр. 8, бр. 9 (1943), бр. 13, бр. 14, бр. 15, бр. 16, бр. 17, бр. 18, бр. 19, бр. 20/21, бр. 22 (1944), бр. 23, бр. 24, бр. 25, бр. 26, бр. 27, бр. 28, бр. 29, бр. 30, бр. 31 (1945), бр. 32, бр. 33/34

БИБЛИОГРАФИЈА ДОДАТАКА УЗ ПРИМЕРКЕ „НАШИХ ДАНА“

САДРЖАЈ

- [0 ОПШТА ГРУПА](#)
  - [070 НОВИНЕ. ШТАМПА. НОВИНАРСТВО](#)
  - [2 РЕЛИГИЈА. ТЕОЛОГИЈА](#)
  - [27-565 ЛИТУРГИЈСКИ ПРАЗНИЦИ. ХРИСТОВИ, БОГОРОДИЧНИ И СВЕТИТЕЉСКИ ПРАЗНИЦИ](#)
  - [3 ДРУШТВЕНЕ НАУКЕ](#)
  - [32.019.5 ЈАВНО МЊЕЊЕ. ПРОПАГАНДА](#)
  - [355.48/.49 ВОЈНА ИСТОРИЈА. РАТОВИ](#)
  - [7 УМЕТНОСТ. АРХИТЕКТУРА. ФОТОГРАФИЈА. МУЗИКА. СПОРТ](#)
  - [77.03 ДОКУМЕНТАРНА ФОТОГРАФИЈА](#)
  - [77.04 УМЕТНИЧКА ФОТОГРАФИЈА](#)
  - [78 МУЗИКА](#)
  - [796/799 СПОРТ. ИГРЕ. ФИЗИЧКО ВЕЖБАЊЕ](#)
  - [796.3 ИГРЕ С ЛОПТОМ](#)
  - [796.4 ГИМНАСТИКА. АТЛЕТИКА](#)
  - [8 ЛИНГВИСТИКА. ЈЕЗИК. КЊИЖЕВНОСТ](#)
  - [821.163.41-1 ПОЕЗИЈА](#)
  - [РЕГИСТАР НАСЛОВА](#)
  - [ИМЕНСКИ РЕГИСТАР](#)
  - [РЕГИСТАР НЕУСВОЈЕНИХ ИМЕНА](#)
  - [РЕГИСТАР ЛИТЕРАТУРЕ - СЕРИЈСКЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ. ДОДАЦИ](#)
-

0 ОПШТА ГРУПА

070 НОВИНЕ. ШТАМПА. НОВИНАРСТВО

1

Le GAI mat : journal du Stalag XVII B. - 1 бр.; 5 л.; 30 см. - Шапирографисан, отисак црне боје. - Илустр. на насл. стр. 21 x 18.5 cm: [Заробљеник руча] / Н. [Henri] Renaud; шапирографисан, отисак црне боје; на матрици рађен тушем и кредом. - Рукописни лист француских заробљеника. Излазио је у заробљеничком логору Сталаг XVII-Б у Гнајксендорфу код Кремса на Дунаву. Од 1. јула 1941. год. до децембра 1944. год. изашло је 40 бројева. - Текст Хенрија Ренода (Henri Renaud) "L'Exposition de peinture" на стр. 4, садржи кратак преглед о шесторици уметника у Сталагу XVII-В: Лубарди, Сунгурову, Гарнијеу, Ричарду, Брелеу и Вигурексу. Текст је илустрован њиховим портретима који су цртани руком другог уметника. Портрети уз текст: Lubarda, Garnier par Soungouroff, Richard par Soungouroff, Brelet par Vigoureux и Vigoureux. - На франц. језику. - Ознака цензуре на стр. 10: Geprüft 313. - Додатак уз примерак АД.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Дод. 9 (1942).

070LE GAI MAT"1942"

COBISS.SR-ID [257207308](#)

2

МИЛОШЕВИЋ, Мата, 1991-1998

[Завештање] / М. [Мата Милошевић]. - 1 л.; формат А4. - Дактилографисано лат. - М. Милошевић о примерку заробљеничког листа "Наши дани" који завешта ИМУС-у. - Место и датум завештања: У Београду, августа 1993. - Печат ИМУС-а у горњем десном углу. Заведено 5. 10. 1993. под бр. 271/1. - Додатак уз примерак ИМУС.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Дод. 1 (1993).

070НАШИ ДАНИ:069ИМУС"1993"

COBISS.SR-ID [257141516](#)

---

2 РЕЛИГИЈА. ТЕОЛОГИЈА

27-565 ЛИТУРГИЈСКИ ПРАЗНИЦИ. ХРИСТОВИ, БОГОРОДИЧНИ И СВЕТИТЕЉСКИ ПРАЗНИЦИ

3

ХРИШЋАНСКА заједница младих људи. Одељење за помоћ ратним заробљеницима

Честита вам Божић [Честитка] / Одељење за помоћ ратним заробљеницима ХЗМЉ (У.М.С.А.). - Триптих честитка : колор ; 21 x 15 cm (затв.) и 21 x 44 cm (отв.). - Спољна страна честитке која се отвара на средини је са печатом црвене боје у левом углу: Stalag XVII В, Gerüft 302; на десној страни је руком исписан адресат, црним мастилом: Sacha Dundjerović, N° 70 428. Stalag XVII В.

Илустровани део честитке је са мотивом Витлејемске звезде браон боје на плавој позадини. Централни мотив оивичен је квадратима црвене и црне боје са златном звездом. Текст честитке писан је ћири., црвеном и црном бојом: "Честита вам Божић Одељење за помоћ ратним заробљеницима ХЗМЉ (У.М.С.А.)". - На унутрашњој страни триптих честитке, у горњој половини централног дела честитке је цртеж манастира Дечани, туш, 9 x 12 cm, са потписом илустратора у доњем десном углу: "N.". Испод цртежа је хришћанска порука из Јев. по Лк. 2, 14: "Слава на висини Богу, и на земљи мир, међу људима добра воља. Божић 1944". На левој и десној страни триптих честитке је пригодан текст: "Христос се роди!". - На полеђини честитке: S. Roulet et Fils, Geneve. - Додатак уз примерак АД.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Дод. 14 (1944).

395.82"382 Божић"]-054.65(=163.41)(430-89)"1944"(089.7)

COBISS.SR-ID [257370636](#)

---

3 ДРУШТВЕНЕ НАУКЕ

32.019.5 ЈАВНО МЊЕЊЕ. ПРОПАГАНДА

4

УСПЕСИ доказују [Плакат]. - Процењена година. - Плакат немачке пропаганде, о исходу немачке борбе на Истоку. - Додатак уз примерак ИМУС.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Дод. 5 (1941).

32.019.5:329.18(=30)"1942"(064)

COBISS.SR-ID [261694476](#)

355.48/49 ВОЈНА ИСТОРИЈА. РАТОВИ

5

ИСТОЧНИ фронт на дан 18 септембра 1941 г. [Географска карта]. - Додатак уз примерак ИМУС.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Дод. 7 (1941).

355.48/49"1941"(084.3)

COBISS.SR-ID [261694988](#)

6

РАСПОРЕД обостраних војсака на дан 13. октобра 1915. г. [Географска карта]. - У размери 1 : 1500000. - Додатак уз примерак ИМУС.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Дод. 6 (1915).

355.48/49"1915"(084.3)

COBISS.SR-ID [261694732](#)

---

7 УМЕТНОСТ. АРХИТЕКТУРА. ФОТОГРАФИЈА. МУЗИКА. СПОРТ

7

ЛУБАРДА, Петар, 1907-1974

[Сталаг XVII-B] [Сликовна грађа] / Loubarda [Петар Лубарда]. - Акварел, 20 x 29 cm; потпис у доњем десном углу: Loubarda, Krems, 41. - Датум на полеђини слике исписан оловком у горњем десном углу: 7. VIII. 41. - На слици, логорске бараче ограђене бодљикавом жицом симболизују заробљенички логор Сталаг XVII-B у Гнајксендорфу код Кремса на Дунаву у којем је био и Лубарда од априла 1941. до септембра 1942. године. - Додатак уз примерак АД.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Дод. 15 (1941).

7.044:355.257.7(430-89)"1941"(084.1)

COBISS.SR-ID [257370892](#)

8

PROSLAVA Vidov dana Jugoslovenskih ratnih zarobljenika Stalaga XVII B u radnoj komandi u Amstetten'u... [Program]. - 1 л.; формат А8. - Програм приредбе од 25. јуна 1944. - Додатак у аутобиографији ВБ.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Дод. 19 (1944).

7.079(=163.41)(430-89)"1944"(083.97)

COBISS.SR-ID [261697036](#)

9

ПРОСЛАВА Видовдана југословенских ратних заробљеника у Сталагу XVII Б... [Програм]. - 1 л.; формат А16. - Програм приредбе 27. јуна 1943. - Додатак у аутобиографији ВБ.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Дод. 17 (1943).

7.079(=163.41)(430-89)"1943"(083.97)

COBISS.SR-ID [261695756](#)

10

УМЕТНИЧКА приредба [Програм]. - 1 л.; 21 x 15 cm. - Програм приредбе од 25. априла 1943. године у бараци бр. 7. - Ознака цензуре на стр. [2]: Geprüft 330. - Додатак уз примерак ИМУС.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Дод. 3 (1943).

7.079(=163.41)(430-89)"1943"(083.97)

COBISS.SR-ID [257140748](#)

11

УМЕТНИЧКА приредба [Програм]. - 1 л.; формат А8. - Програм приредбе од 26. јула 1942. године, у бараци 7. - Додатак у аутобиографији ВБ.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Дод. 16 (1942).

7.079(=163.41)(430-89)"1942"(083.97)

COBISS.SR-ID [261695500](#)

12

ШАЛАК, Гај

Spectacle de Variétés [Programme] / Guy Schalack. - 2 л.; формат А8. - Програм приредбе на Педесетницу / Свету Тројицу. - Додатак у аутобиографији ВБ.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Дод. 18 (1944).

7.079(=163.41)(430-89)"1944"(083.97)

COBISS.SR-ID [261696268](#)

77.03 ДОКУМЕНТАРНА ФОТОГРАФИЈА

13

[СТАЛАГ XVII-Б]

С. К. "Србија" [Разгледница] / [Сталаг XVII-Б]. - Разгледница : црно-бела ; формат А16. - На разгледници су портрети фудбалера С. К. "Србија". С лева на десно, први ред одозго: Света Петровић, Крстић Радивоје, Саша Дунђеровић; други ред: Златко Петровић, Маша Продановић, Бранко Бановић; трећи ред: Славорад Сретеновић, Аца Крстић, Перица Стојковић; најдоњи ред: Рада Ђорђевић, Божидар Дунђеровић, Стеван Избрадић, председник, Гојко Банацки потпредседник и Дејан Дејановић. - Додатак из фотоалбума ЉЈ.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Дод. 20 (1942).

77.03:796.332-054.65(=163.41)(430-89)"1942"(084.12)

COBISS.SR-ID [263898124](#)

77.04 УМЕТНИЧКА ФОТОГРАФИЈА

14

Д.Н.

Silhouette de prisonnier réalisée en fer barbelé [Сликовна грађа] / photo D.N. - Процењена година. - Илустр. из франц. новина : црно-бело; 14 x 9 cm. - На илустр. је силуета заробљеника израђена од бодљикаве жице. - Додатак уз примерак АД.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Дод. 13 (1942).

77.044-058.57-054.65(430-89)"1941/1945"(084.1)

COBISS.SR-ID [257369356](#)

78 МУЗИКА

15

ДУХОВНИ концерат са грамоф. плоча [Програм] = Concert Spirituel enregistre [Programme] : Missa Solemnis : de Ludwig Van Beethoven, Choeurs et orchestre Philharmonique de Berlin, sous la direction de Bruno Kittel : solists = солисти Erna Berger, Isolde Riehl, Anton Topitz, Fritz Krenn. - 2 л.; 21 x 15 cm. - Текст на насл. стр. на франц. и срп. језику. - На насл. страни програма вињете са мотивом античких стубова. На стр. 4 је вињета са мотивом крста, рад вајара Ђорђа Костића (Georges Kostitch). - На стр. [3-4] су речи свих пет делова "Свечане мисе" (I Kyrie; II Gloria; III Credo; IV Sanctus; V Agnus dei) упоредо на ита., лат. и срп. (ћир.) језику. - Програм концерта од 21. априла 1943. године. - Додатак уз примерак ИМУС.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Дод. 2 (1943).

785.6:355.257.7(430-89)"1943"(083.97)

COBISS.SR-ID [257141004](#)

16

KONCERT muzyki polskiej [Program] : L'Orchestre et la chorale sous la direction del Lutak - Ann. J. Niedzielski. - 2 л.; 21 x 15 cm. - Илустр. на насл. стр. непр. облика 12 x 12 cm: [Пољска музика] / S. T.; шапирографисан, отисак црне боје; на матрици рађен тушем. На цртежу, момак у униформи свира хармонику, а девојка у цветној хаљини игра крај њега. - Са назнаком на стр. [1]: Na Fundusz Pomócy Rodzinom Polskich Jeńców Wojennych - Stalag XVIIIВ. - Програм концерта од 29. новембра 1942. године. - На пољ. језику. - Ознака цензуре на стр. [4]: Gerüft 259. - Додатак уз примерак АД.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Дод. 12 (1942).

785.6(=162.1):355.257.7(430-89)"1942"(083.97)

COBISS.SR-ID [257246732](#)

796/799 СПОРТ. ИГРЕ. ФИЗИЧКО ВЕЖБАЊЕ

17

CHALLENGE D'Automne [Programme]. - 2 л.; 21 x 15 cm. - Илустр. на насл. стр. програма: [Старт] / Н. [Henri] Renaud; цртеж у кругу пречника 12 x 12 cm; шапирографисан, отисак црне боје; на матрици рађен тушем и кредом. На цртежу је атлетичар у положају за почетак трке. - Илустр. на стр. [2] уз програм: [Спортски реквизити]; цртеж 18.5 x 8.5 cm; шапирографисан, отисак црне боје; на матрици рађен тушем и кредом. На цртежу су спортски реквизити: боксерске рукавице, патике, фудбалска лопта, мреже, копље, мачеви, диск и тег. - Програм спортских дешавања од 27. септембра 1942. године. - На франц. језику. - Додатак уз примерак АД.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Дод. 10 (1942).

796:355.257.7(430-89)"1942"(083.97)

COBISS.SR-ID [257214220](#)

796.3 ИГРЕ С ЛОПТОМ

18

DIPLOME : en souvenir = Dyploma : za uspomenu = Dyplom : na pamiatke : Stalag XVII B. - 1 л.; формат А4. - Шапирографисан, отисак црне боје. - Диплома за успомену на фудбалски турнир у Сталагу XVII B 1941. године, најбољем играчу у логору - Саши Дунђеровићу. - На горњој половини дипломе су кула стражара, фудбалски терен са играчима ограђен бодљикавом жицом, национални грбови четири репрезентације: Француске (галски петао), Белгије (белгијски лав), Србије (двоглави орао) и Пољске (орао), а у уоквиреном пољу исписано је име спортисте којем се уручује диплома за спортске заслуге. У доњем делу дипломе су упоредо исписана имена репрезентативаца и судија Француске, Белгије, Србије и Пољске на франц., срп. и пољ. језику. - Диплома је првобитно објављена у листу француских заробљеника "Le Gai mat", а репринтована јануара 1998. године у специјалном, 500-ом броју француског листа "Le Lien" на стр. 22. - Додатак уз примерак АД.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Дод. 8 (1941).

796.332.092:355.257.7(430-89)"1941"(079.2)

COBISS.SR-ID [257371404](#)

796.4 ГИМНАСТИКА. АТЛЕТИКА

19

FÊTE D'Athletisme [Programme]. - 2 л.; 21 x 15 cm. - Илустр. на насл. стр. програма: [Discobolus] / Н. [Henri] Renaud; цртеж 18.5 x 14 cm; шапирографисан, отисак црне боје; на матрици рађен тушем. Цртеж је рађен по узору на Palombara Discobolus, грчку скулптуру из Мирона из 450-460 године п. н. е. која је коришћена на насловној страни партитуре и текста Олимпијске химне Спираса Самараса из 1896. године, када су одржане прве Олимпијске игре у Атини. - аИлустр. уз програм: [Атлетика] / Н. [Henri] Renaud; на стр. [2-3] су цртежи непр. облика. На цртежима су спортисти разних атлетских дисциплина у покрету: бацач копља, бацач диска, бацач кугле и тркач. Вињета уз Програм са мотивом олимпијских кругова који симболизују 5 континената, из визуре заробљеништва, вероватно симболизују различите нације, учеснице на Логорској олимпијади. - Програм такмичења у атлетици од 12. јула 1942. године. - На франц. језику. - Додатак уз примерак АД.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Дод. 11 (1942).

796.42:355.257.7(430-89)"1942"(083.97)

COBISS.SR-ID [257244940](#)

---

8 ЛИНГВИСТИКА. ЈЕЗИК. КЊИЖЕВНОСТ

821.163.41-1 ПОЕЗИЈА

20

КОВАЧЕВИЋ, Тома

Odlazak "Auaša" iz Stalaga XVII-B / sastavio Toma Kovačević. - 1 л.; формат А4. - Дактилографисано лат. двостубачно. - Хумористичко-сатирична песма. - Датирано: 29 јула 1944. - Печат на средини испод текста: Stalag XVII B, Geprüft 302. - Додатак уз примерак ИМУС.

У: Наши дани. - ISSN Y700-3749. - Дод. 4 (1944).

821.163.41-17

COBISS.SR-ID [257141260](#)

РЕГИСТАР НАСЛОВА

- Le Gai mat [1](#)
- Diplome [18](#)
- Diplom [18](#)
- Дуплома [18](#)
- Духовни концерат са грамоф. плоча [15](#)
- [Завештање] [2](#)
- Источни фронт на дан 18 септембра 1941 г. [5](#)
- Koncert muzyki polskiej [16](#)
- Odlazak "Auaša" iz Stalaga XVII-B [20](#)
- Proslava Vidov dana Jugoslovenskih ratnih zarobljenika Stalaga XVII B u radnoj komandi u Amstetten'u... [8](#)
- [Прослава Видовдана југословенских ратних заробљеника у Сталагу XVII Б...] [9](#)
- Распоред обостраних војсака на дан 13. октобра 1915. г. [6](#)
- С.К. "Србија" [13](#)

- Silhouette de prisonnier réalisée en fer barbelé [14](#)
  - Spectacle de Variétés [12](#)
  - [Сталаг XVII-B] [7](#)
-
- Уметничка приредба [10](#), [11](#)
  - Успеси доказују [4](#)
-
- Fjete D'Athletisme [19](#)
-
- Concert Spirituel enregistre [15](#)
  - Challenge D'Automne [17](#)
-
- Честита вам Божић [3](#)

ИМЕНСКИ РЕГИСТАР

- Д.Н. . Silhouette de prisonnier réalisée en fer barbelé [14](#)
- Ковачевић, Тома . Odlazak "Auaša" iz Stalaga XVII-B [20](#)
- Костић, Ђорђе В. (илустратор) [15](#)
- Лубарда, Петар (1907-1974) . [Сталаг XVII-B] [7](#)
- Милошевић, Мата (1991-1998) . [Завештање] [2](#)

- [Сталаг XVII-Б] . С.К. "Србија" [13](#)
- Хришћанска заједница младих људи. Одељење за помоћ ратним заробљеницима . Честита вам Божић [3](#)
- Шалак, Гај . Spectacle de Variétés [12](#)

РЕГИСТАР НЕУСВОЈЕНИХ ИМЕНА

- Georges, Kostitch види Костић, Ђорђе В.
- D.N. види Д.Н.
- "Dr" Тома, Kovačević, "Gedža" od Ljubovije види Ковачевић, Тома
- Ђорђе, Костић види Костић, Ђорђе В.
- Kovačević, "Dr" Тома, "Gedža" od Ljubovije види Ковачевић, Тома
- Kostitch, Georges види Костић, Ђорђе В.
- Костић, Ђорђе види Костић, Ђорђе В.
- Loubarda види Лубарда, Петар (1907-1974)
- М., Милошевић види Милошевић, Мата (1991-1998)

- Милошевић, М. види Милошевић, Мата (1991-1998)
  - Schalack, Guy види Шалак, Гај
  - The Young Men's Christian Association види Хришћанска заједница младих људи. Одељење за помоћ ратним заробљеницима
-

РЕГИСТАР ЛИТЕРАТУРЕ - СЕРИЈСКЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ. ДОДАЦИ

- Наши дани. Додаци (1915), дод. 6 (1941), дод. 15, дод. 5, дод. 7, дод. 8 (1942), дод. 10, дод. 11, дод. 12, дод. 13, дод. 16, дод. 20, дод. 9 (1943), дод. 17, дод. 2, дод. 3 (1944), дод. 14, дод. 18, дод. 19, дод. 4 (1993), дод. 1

ЗАКЉУЧАК

Српска рукописна периодика, као значајан сегмент историје српске штампе, нашла се на маргини досадашњих проучавања. Томе у прилог иде и чињеница, да сам термин *рукописна периодика* ни до данас није нашао своје место у терминолошким речницима, нити је обухваћен неким од међународних стандарда за опис библиографске грађе. Сам термин упућује и на то, да се ова грађа мора двојачко сагледавати, и као рукопис и као периодична публикација. Упркос недостатку стандарда, у библиографији „Наших дана“, као претходници књижевно-историјске студије, по први пут је успостављена релација рукопис – периодична публикација на пољу обраде. Библиографија прилога рукописног листа „Наши дани“ представља уједно и прву аналитичку библиографију неког рукописног листа. Руководећи се међународним стандардом ISBD(CP) који се већ самим насловом односи на библиографску обраду „составних делова публикације“, а не само на општеприхваћену обраду текстуалних прилога, у библиографском делу дисертације рукописног листа „Наши дани“, по први пут је обрађена и сликовна грађа. Подаци о илустрацијама, вињетама, илустраторима, папиру, техници отиска, техници уметничког изражавања, димензијама описиваног објекта, доприносе и визуелизацији садржаја библиографије, представљајући значајне упутнице за даља истраживања.

И визуелно и садржински, рукописни лист „Наши дани“ представља огледало живота заробљених Срба у Сталагу XVII-B у Кремсу током Другог светског рата. Странице листа сведоче о њиховим стремљењима, надањима, сновима, патњама, и радостима; сведоче о многим или скоро свим сегментима четворогодишњег живота у жицама, на непријатељској територији. Отворен „свима и за све“, лист је свакоме ко је желео пружио прилику да покажу или развију своје таленте, за које многи од њих нису ни знали да поседују. Са друге стране, доносио је вести о талентованим спортистима, музичарима, глумцима, писао је и причао и о младим људима који су сваким даном само желели да доживе следеће јутро, ближе слободи и животу у којем ће моћи писати или макар само читати неке друге новине, које нису цензурисане и под строгом контролом немачких војника.

Упркос цензурама, тегобном логорском животу, сумрачним мислима на поробљену отаџбину и често неизвесну судбину својих најближих, логораши су често успевали да странице „Наших дана“ околорите хумором, радошћу, животношћу, па чак и пркосом, патриотизмом и слободарским стремљењима. Захваћени вртлогом светског лудила, ови углавном млади људи, натерани су да прерано сазрију, али и да заувек задрже младалачку ведрину, јер без ведрине и младости, вероватно би било теже живети сваки дан, а не знати хоће ли доживети наредни. Посредством листа, они као да нам поручују: „То смо МИ, са свим својим манама и врлинама, то је ВРЕМЕ у којем смо живели, то су НАШИ ДАНИ, који описују *наше дане* проведене у том времену...“.

Рукописни лист „Наши дани“, специфичан је, јединствен и необичан по много чему. „Наши дани“ су први и једини лист који је уређивао позоришни бард Мата Милошевић и то је био једини период у његовом животу када је писао песме. Српски сликар Петар Лубарда је управо у заробљеништву први и једини пут илустровао неке новине, и то, српске „Наши дани“ и француске „Le gai mat“. Неке од његових слика настале у логору, први и једини пут су приказане путем рукописног листа „Наши дани“. На страницама овог листа сазнајемо да је прегалаштвом оца Антонија Ђурђевића основана *Српска логорска капела* и да је служена *православна литургија*, што је вероватно јединствен случај у историји заробљеничких логора, да се један малени народ, православни, избори за своју „заробљеничку“ веру. Слика и композитор Ванђел Бадули, заслужан је за оснивање српског логорског хора. Александар и Божидар Дунђеровић, Ромулус Васић, Петар Шефер и Брана Живковић, само су неки од оних који су врхунски репрезентовали српски спорт у логору. И многи мање познати или непознати сарадници листа, по први или чак једини пут у животу цртали су или литерарно стварали. Захваљујући њиховим потомцима, сачувана је драгоцену грађа делом представљена у прилозима и додацима „Наших дана“. Имајући све то у виду, „Наши дани“ су још један доказ да је лакше поробити и спутати тело, него ум и дух који живи у човеку.

Уколико упоредите „Наше дане“ са водећим листовима тога времена, па чак и са савременим периодичним публикацијама, разлика у квалитету готово да не постоји. Једино што се одмах може приметити је да нема штампаног слога, већ је лист писан читким и једноставним рукописом, и уз то богато илустрован. Уколико прочитате неке од рубрика о спорту, забави, културном животу, помислићете да заробљеништво и није тако тешка ствар, а да је логорски живот препун забаве, игре, спортских надметања, чак и страствених навијачких сукоба... Али, само наизглед све искри од животног духа и полета. На страницама „Наших дана“ наћи ћете и носталгичне песме о завичају, чежњиве љубавне мисли, пркосне слободарске стихове, дубокоумне филозофске трактате. Наћи ћете живот, наћи ћете жудњу за животом. Ту и тамо ћете наћи и кратку вест да је војник тај и тај преминуо, због хладноће и глади, сахрањен на логорском гробљу. Наћи ћете и упутство како добити пакет са храном или обавештење да се не може успоставити веза са појединим крајевима, углавном у Хрватској и Босни, где је усташки зулум прекинуо животне токове. Лист није могао да заобиђе ни ону туробну и тамну страну времена и места у којем је настајао.

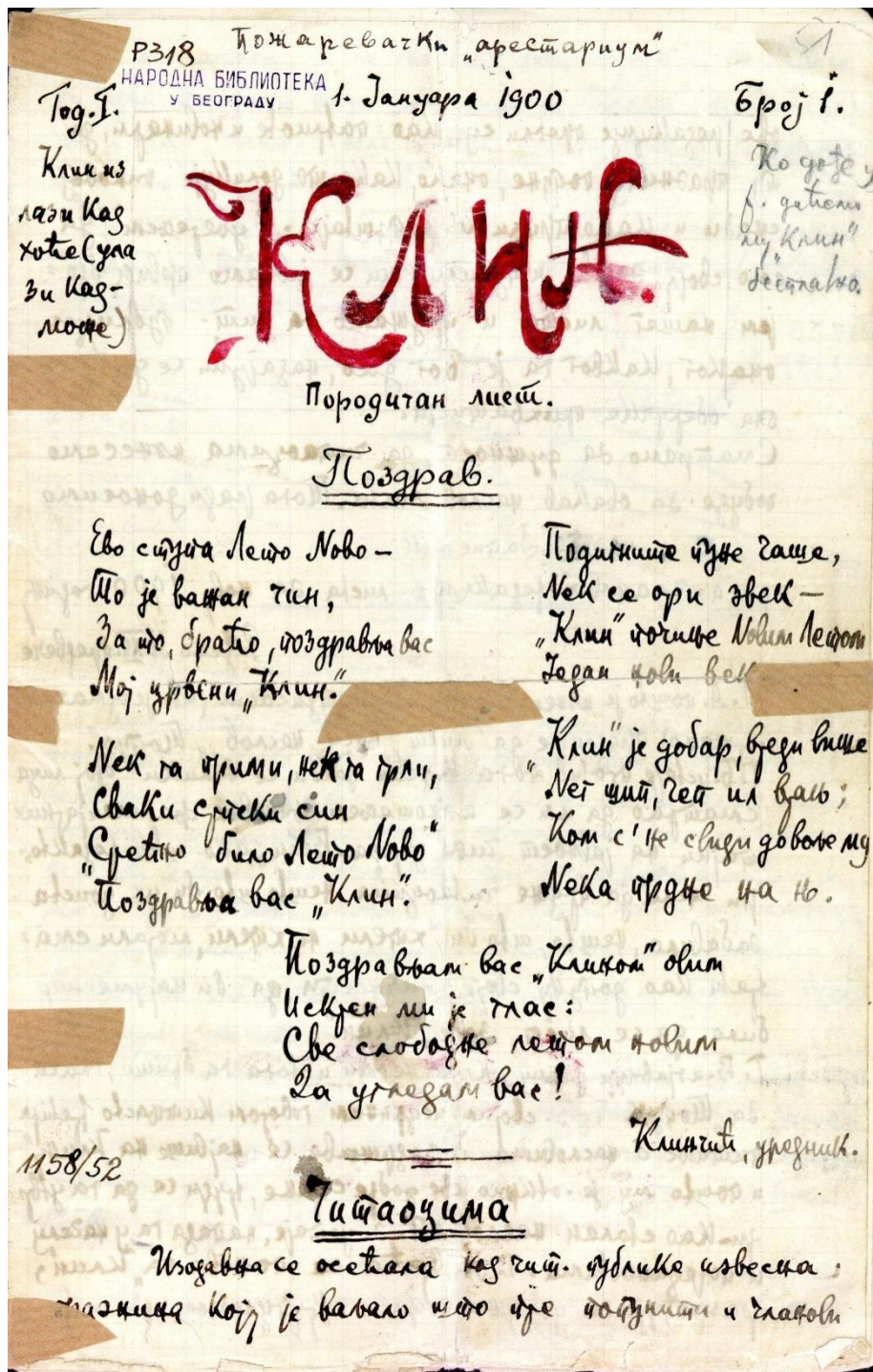
Студија о листу „Наши дани“ могла би бити много обимнија, скоро бескрајна. Сваки редак и стубац крије многе приче и судбине које стоје иза малог текста или песме у листу. Биографија многих сарадника листа могла би бити далеко обимнија од овог рада. Детаљна анализа сваког појединачног броја могла би својим обимом достићи форму озбиљног научног рада. Стога, постоји оправдана могућност да ће овај рад подстаћи нека будућа истраживања и продубити сазнања о „Нашим данима“, а самим тим и о рукописној периодици уопште.

Рукописни лист „Наши дани“, и текстуално и илустративно, представља сведочанство о једном страдалном времену, о стварним људима и истинским догађајима. Стога, ове „логорске новине – споменар“ представљају драгоцен допринос историји српске рукописне периодике, историји логорске штампе и историји штампе уопште.

Због времена настанка, раритетности примерка, специфичности услова у којима је настајао, документарно-историјске и књижевно-уметничке вредности листа, као и због великог броја значајних личности које су суделовале у креирању листа, рукописни лист „Наши дани“ представља културно добро од изузетног значаја.

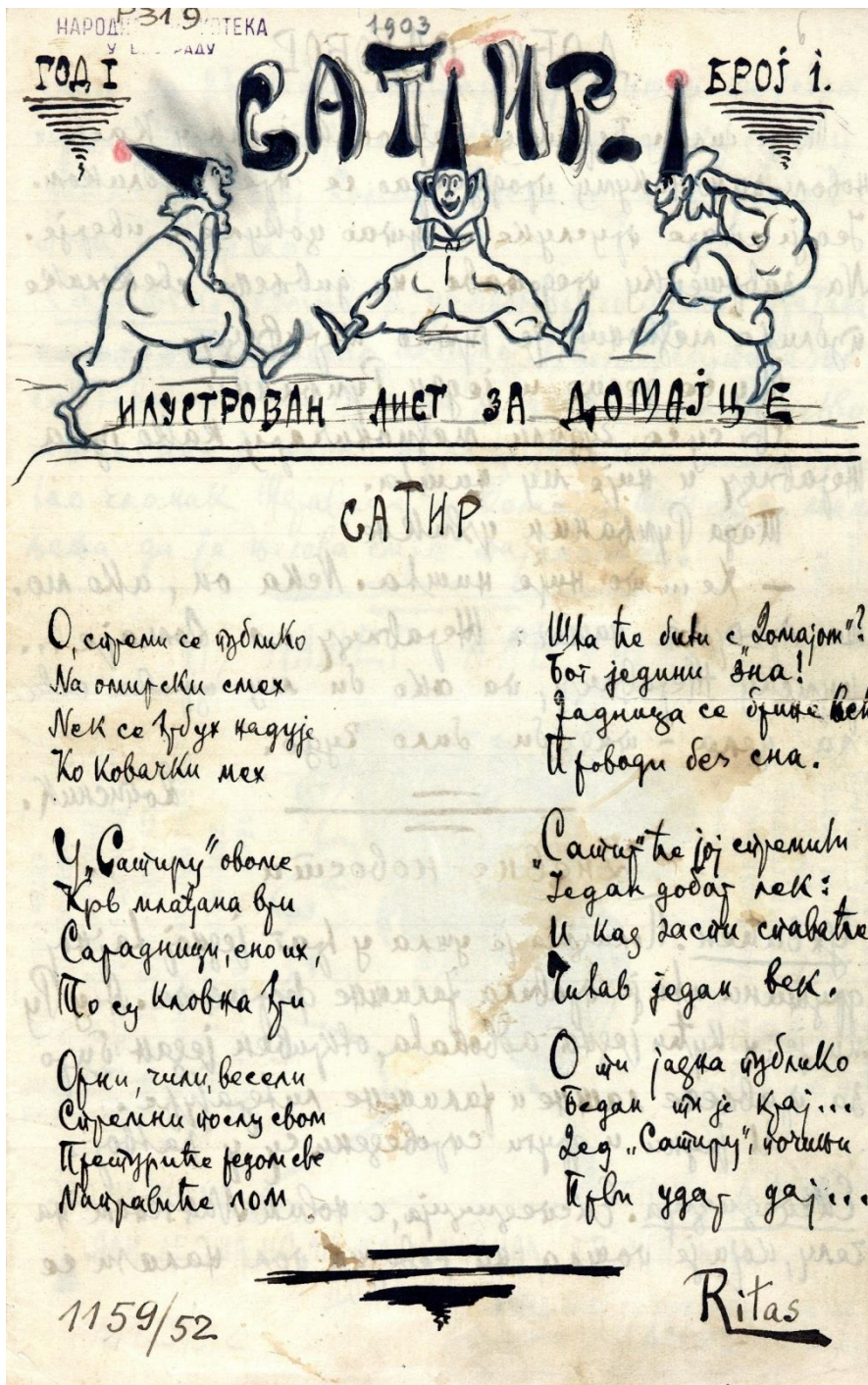
Као и многе ствари у нашој историји, рукописна периодика, заробљенички листови, па у ширем контексту и судбина наших заробљеника у немачким казаматима, недовољно су истражени и осветљени. Некада је то из идеолошких разлога, некада због разних тешкоћа о којима би сваки истраживач могао нашироко причати, а некада је само последица немара или необјективности према сопственој историји. Ма каква она била. А углавном је колоритна и турбулентна.

ПРИЛОЗИ

Сл. 1. Клин (Пожаревачки арестариум, 1900)

Сл. 2. Сатир, [Пожаревац], 1903

Р578
НАРОДНА КНИЖНИЦА
У БЕОГРАДУ

Уредништво у Младецима Кадетске Бараке.

Изазми

Гледањем
и
Недељом.

Зрото постоје.

Бр. 8. [50].

10-IX-1916

УРЕДНИК Р. М. КОД.

НЕДЕЉА. АШАХ.

Задњи улаз
у
"Кадетску Бараку".

ФЕЛТОН:
Преглед нашег
позоришног рада.

IV.
Игра.

Стара, али још увек пуна ду-
ха и спобобна за игришту Сара
Бернар, одлазила је пре неколико
месеци из Париза на Верденски
фронт, да тамо рецидује фран-
цуским војницима у рововима,
велике њене радости и опседе!
Никада су новине ове весели са
изненађеним подизале. Али, су ус-
коро и нацији оставили питања
позоришта: невољеро иза фронта,

да своју резерву увек могу бити одр-
жати у тајништем оружјевању.
То дуче, ово увек беше франске умет-
ности у акцентуациони акцији, нипа
са нешто уметничке и космополитске
италике гледаништа, него ниварево вез-
ности. Али, у потлегу Фрима, мо-
ра се о свему овоме повољно говори-
ти. Мишља и реи у потле! Тога
и рецидује као велики франкто-
ри за одржавања дуча у раду! Све
се ставило у асфалт, да би се дошло
до рецидушта...

Заробљеничка позоришта има-
ју италије овоје имене. Ми смо већ
о овоме напоменули. У дучу на-
родног дуча, преле се и озорни-
ти рад заробљеница и различит на-
ција. Посматрао сам италијанска
заробљеничка позоришта. Други-

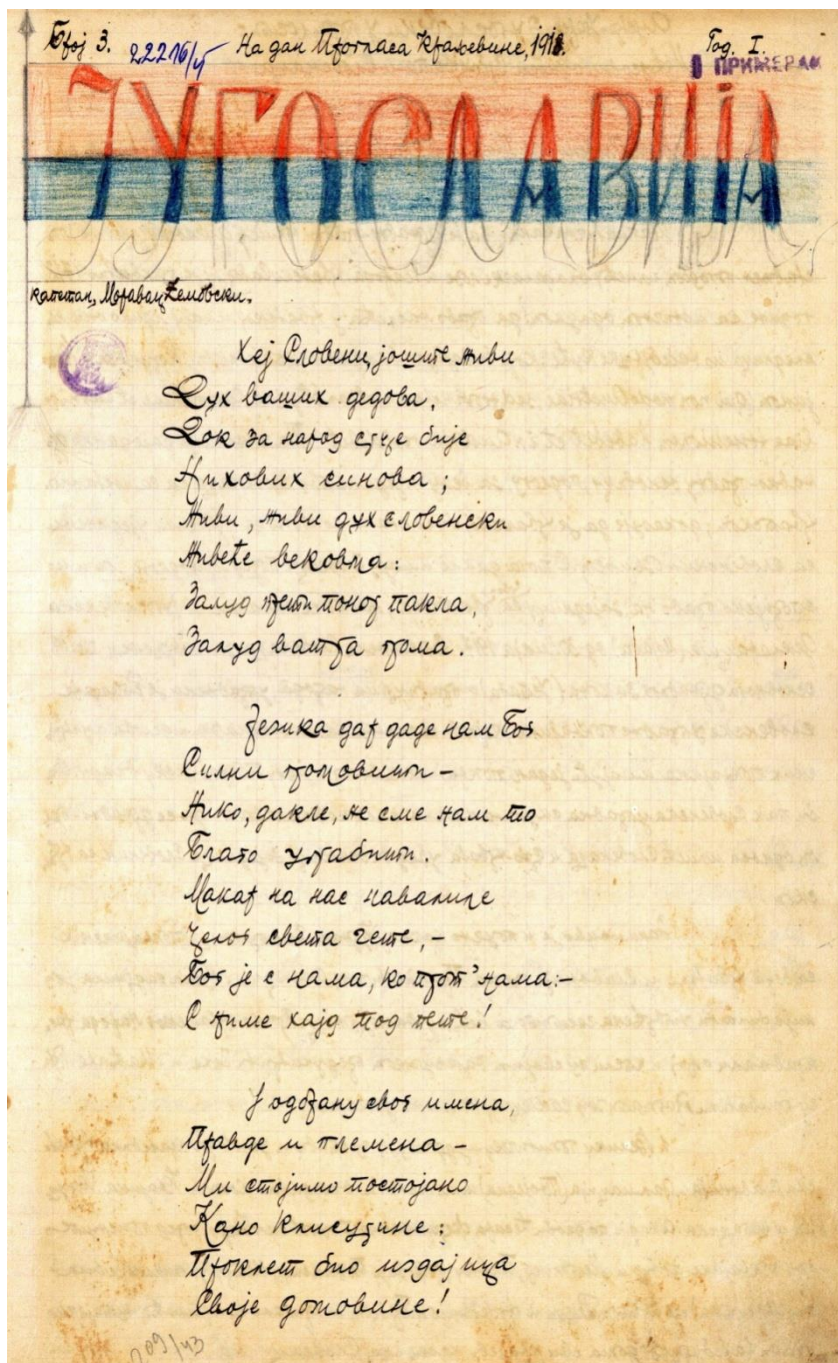
ји фронт, дучуцији дуче, дуча
народности. Наш је италијан-
ски тул својих и дучих и рфа-
вих обележа; али жек је нешто
саовни дучо! У овоме, разна
фронтшта, али дучовна или фр-
циста, међу заробљеничима, на-
ду и рази одине. Зависен од на-
родности заробљеника. Јеран фран-
цуски мушки, дучуцији дучовни
поткато, што наш фронт престо
саване. То је разлика и између ита-
лијанских италијанских заробљени-
чима, као и код француских,
енглеских, шведских и ита... Ме-
ђу заробљеничком италијанском
и различит народности, што
нешто бива. Али, ми овде смо
јерностано да осматрамо ову
дучу: повремено италијанско, на-
родно о позоришном раду, као

Сл. 3. Пулс, Ашах, 1916

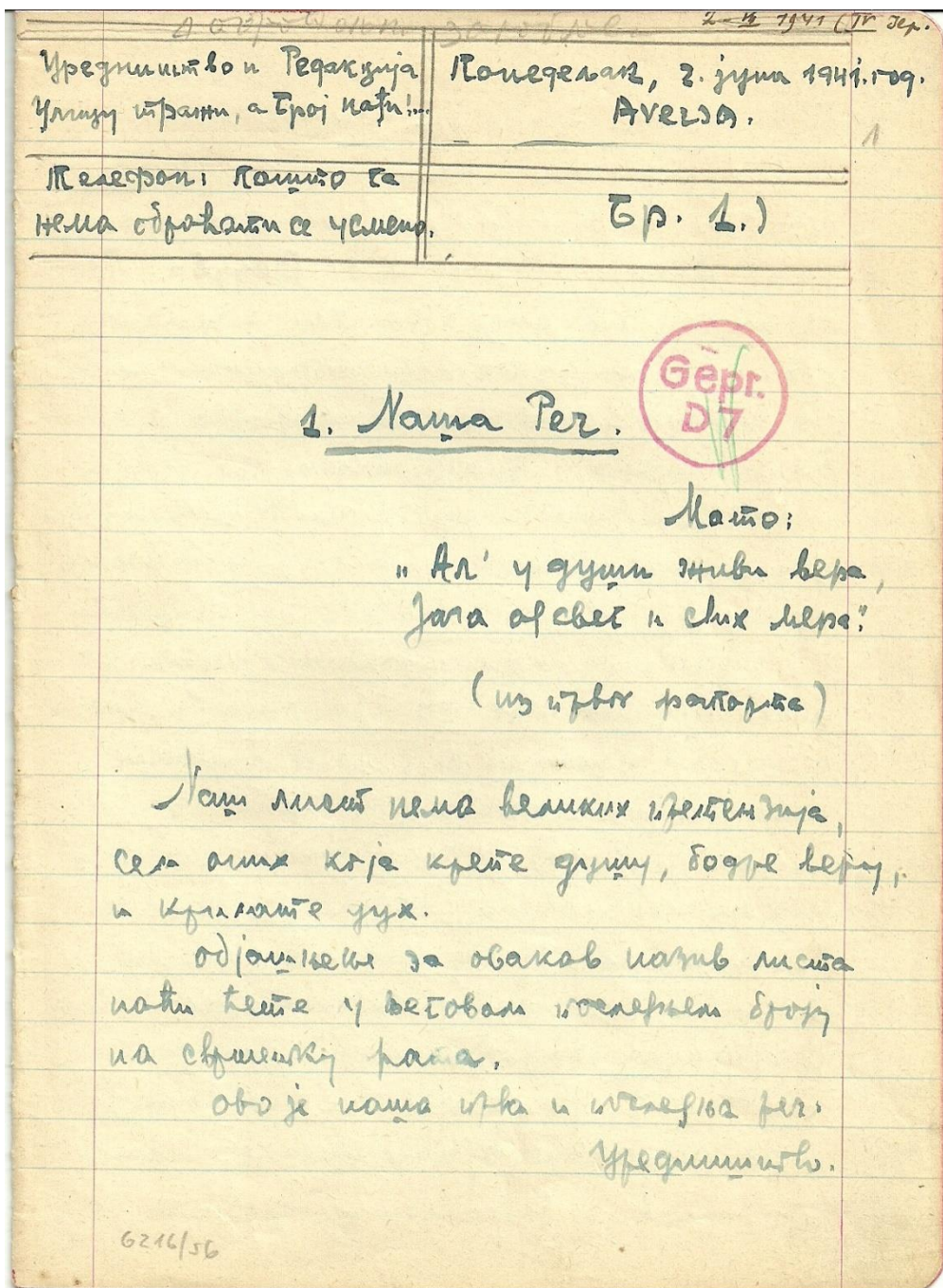

Сл. 4. Српски глас, Гредиг, 1917–1918

Сл. 5. Југославија, Гредиг, 1918

Сл. 6. Добровољни заробљеник, Аверса, 1941

P328/5
НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
У БЕОГРАДУ

Поштарина ће се плаћити на Земунском мосту

ЈЕЖ

Логорски

Лист за нељубне
Класификација
ИЗЛАЗИ КАД ХОЋЕ
Цензура Адвар групе
Реџир Штрасе 8 барока
содџ 3

ЦРЕДНИЦТВО
Вазир Митича Катича
Бр. 34 - Мезанец

Година Последња, Бр. 5, Логор „С“ и „Д“ Оснабрик, октобар 1944

На Београдрумен облак
у брзоне летиу леши,
али Недић каже: нама
баш никакво зло не прети.

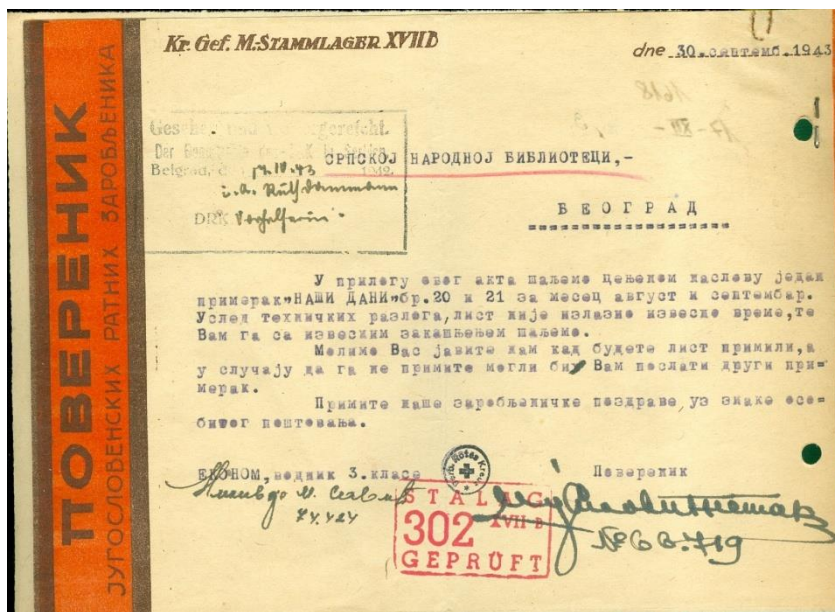
И Јерезу нашу исто
не збуњују скори дани,
јер Недић ће кажу они-
„наш“ Београд да одбрани.

Сл. 7. Логорски јеж, Оснабрик, 1944

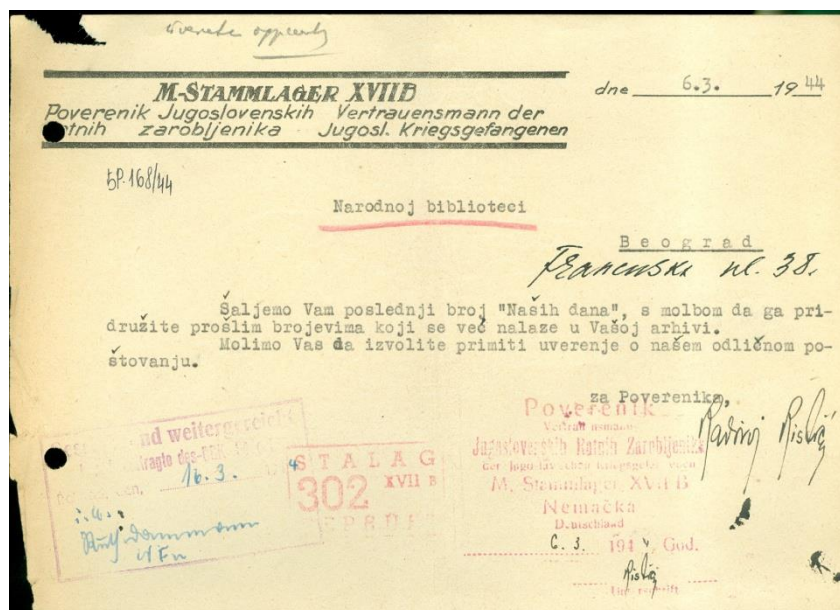

Сл. 8. Наши дани, Сталаг XVII-Б, Кремс, 1942–1945

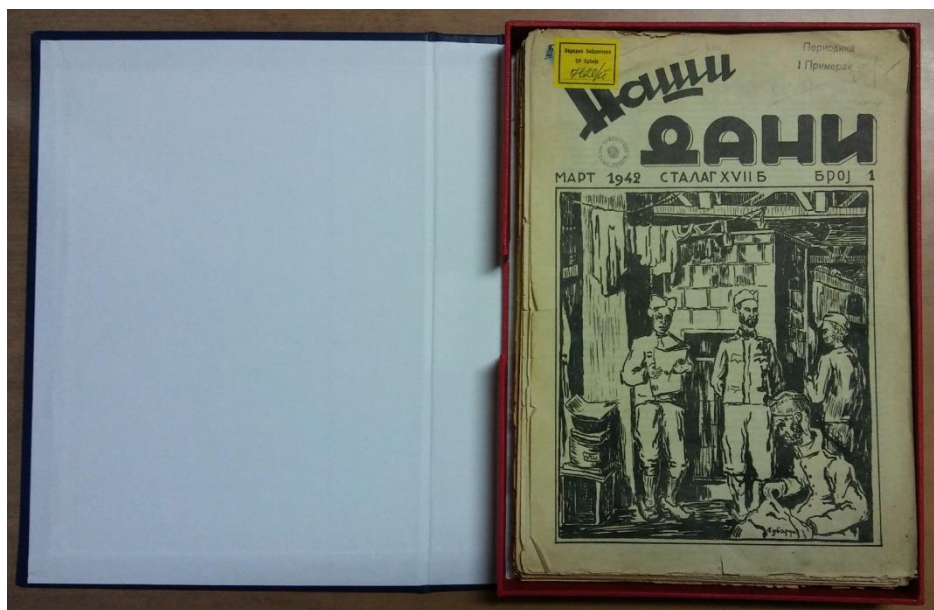

Сл. 9. Петар Мојсиловић, повереник Сталага XVII-Б шаље Народној библиотеци број 20/21 *Наших дана*

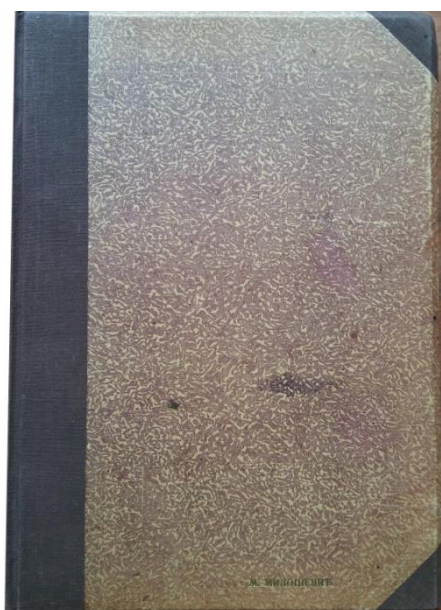

Сл. 10. Радивој Ристић, повереник Сталага XVII-Б шаље Народној библиотеци последњи број *Наших дана*

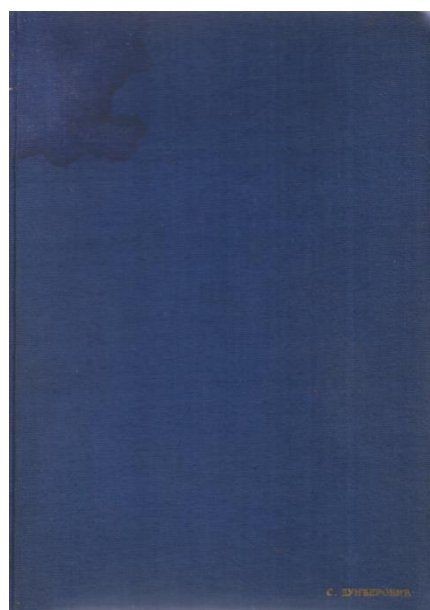

Сл. 11. Примерак НБС (фото Н. Ј., 17. 01. 2018)

Сл. 12. Примерак ИМУС-а
(фото Н. Ј., 12. 05. 2017)

Сл. 13. Примерак АД
(фото Н. Ј., 15. 03.

2018)

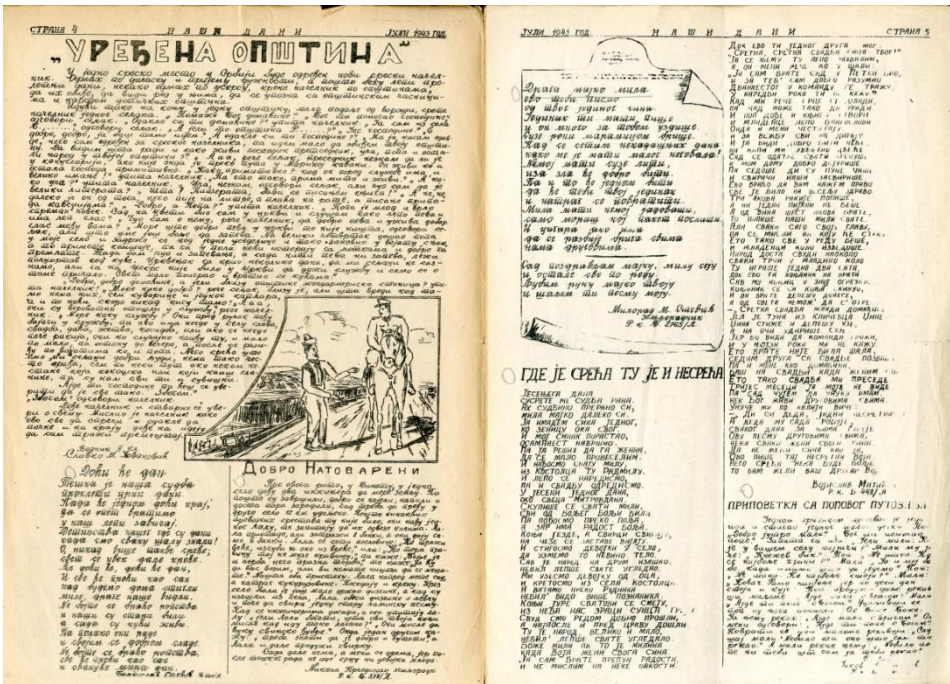

Сл. 14. Примерак Михаила Бураковића (фото Н. Ј., 06. 08. 2017)

Сл. 15–16. Поређење примерака. АД. 1942, бр. 6.

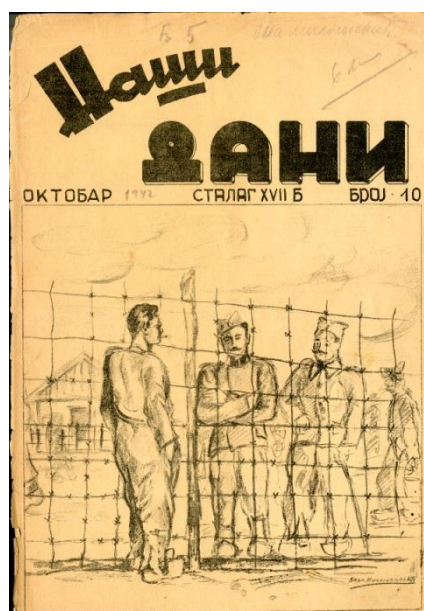
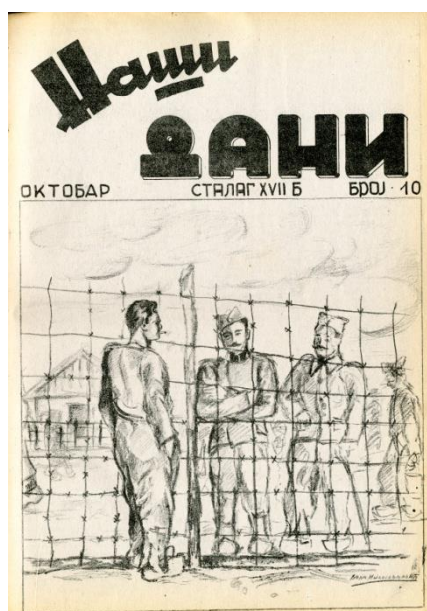

Сл. 17. Поређење примерака. НБС. 1943, бр. 19, стр. 4-5.

Сл. 18. Поређење примерака. ИМУС. Инвертоване стране. 1943, бр. 19, стр. 4, 6.

Сл. 19–20. Поређење примерака. ИМУС и НБС. 1942, бр. 10.

Сл. 21. Мата Милошевић са заробљеничким бројем 66766

ISTORIJSKI MUZEJ SRBIJE

Beograd
Nemanjina 24

U prilogu Vam dostavljam i poklanjam "NOVINE U ZAROBLJENIŠTVU 'N A Š I D A N I' u STALAGU XVII B". Na pisanju ovih novina, pored mene kao inicijatora i urednika, učestvovali su i obični ljudi iz naroda: seljaci, zanatlije, radnici i intelektualci, koji su mi pružali dragocenu pomoć.

Da bih se svima njima odužio, a za koje verujem da veći broj više nije u životu, zaveštavam ovaj "Spomenar - Novine u zarobljeništvu", Vašem muzeju, kako bi se na najbolji način sačuvala sećanja na te surove dane i godine provedene u zarobljeništvu, kada smo zajednički patili i čeznuli za slobodom i za povratkom u domovinu. Ove novine su nas zbližile i ublažile naše teške dane.

U slavu pomrlih, a za podsećanje još preživelih zarobljenika, kao i radi upoznavanja potomaka zarobljenika i onih koji iza nas dolaze, predajem Vam na čuvanje i korišćenje ovaj originalni dokument kao trajno svedočanstvo o teškim zarobljeničkim danima 1941 - 1945., i o neugasloj iskri nade, našim novinama koje su grejale naša srca i bodrile naš duh.

S poštovanjem,

Mata MILOŠEVIĆ

Mata Milošević

Beograd

Dalmatinska 98

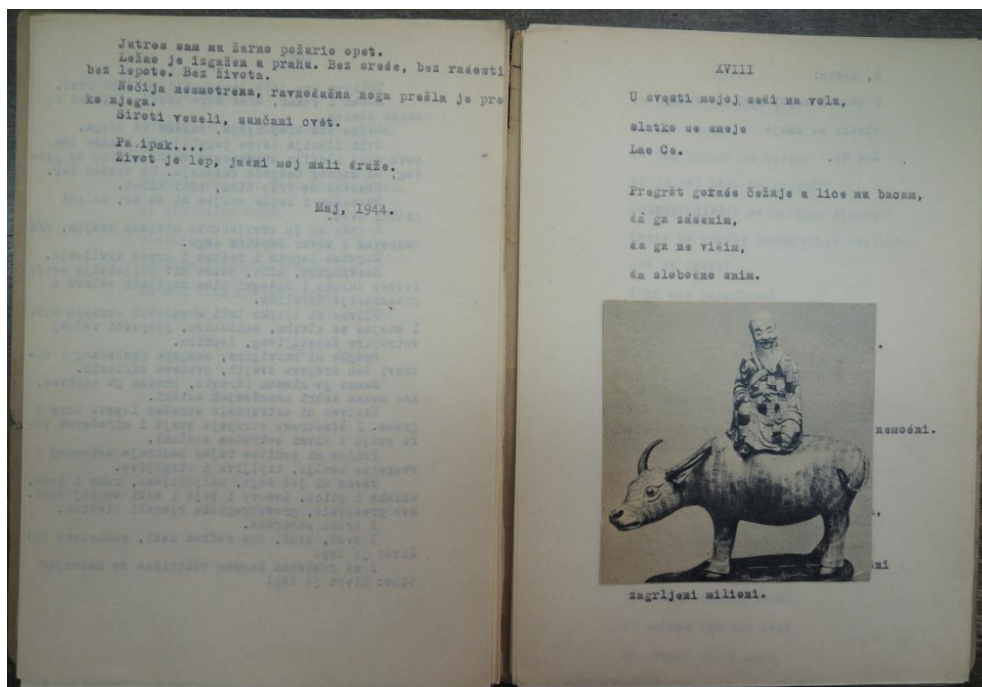
Tel. 424-746

4.8.73
Mata Milošević
U Beogradu, avgusta 1993.

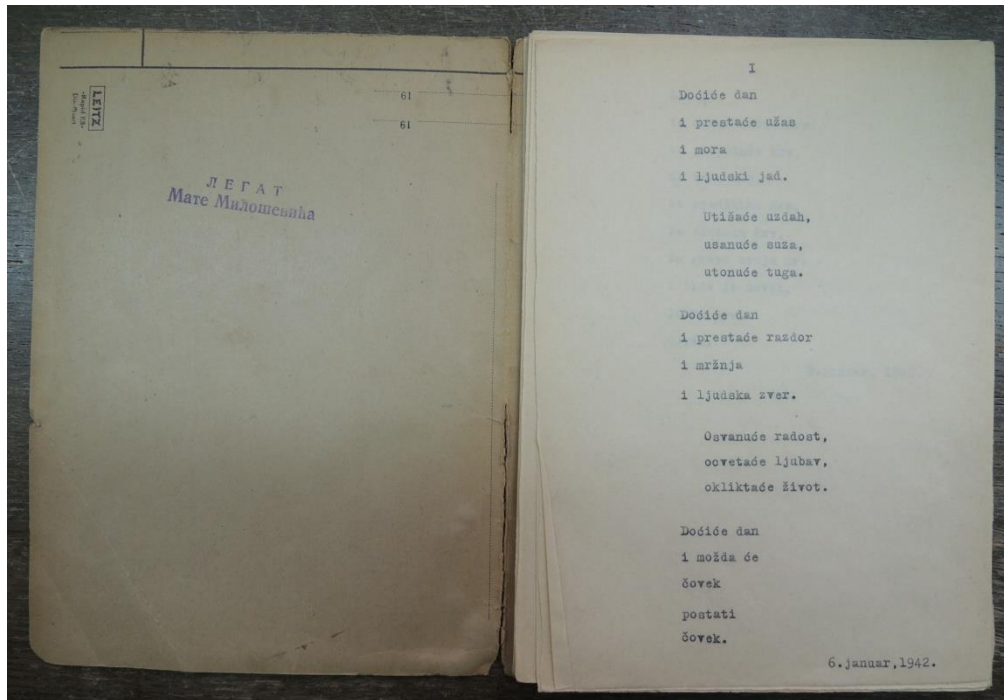

Сл. 22. Мата Милошевић завешта свој примерак Наших дана ИМУС-у

Сл. 23. Слика Лао Це, уз дактилографисану збирку песама Мате Милошевића, вероватно је инспирисала истоимену песму

Сл. 24. Дактилографисана верзија песме „Доћи ће дан“

Doñi ñe dan

Doñi ñe dan,
и ирестмаке ушас
и мѡра
и лудски
рад.

Утешмаке уудаке,
уса муте сура,
ути муте тура.

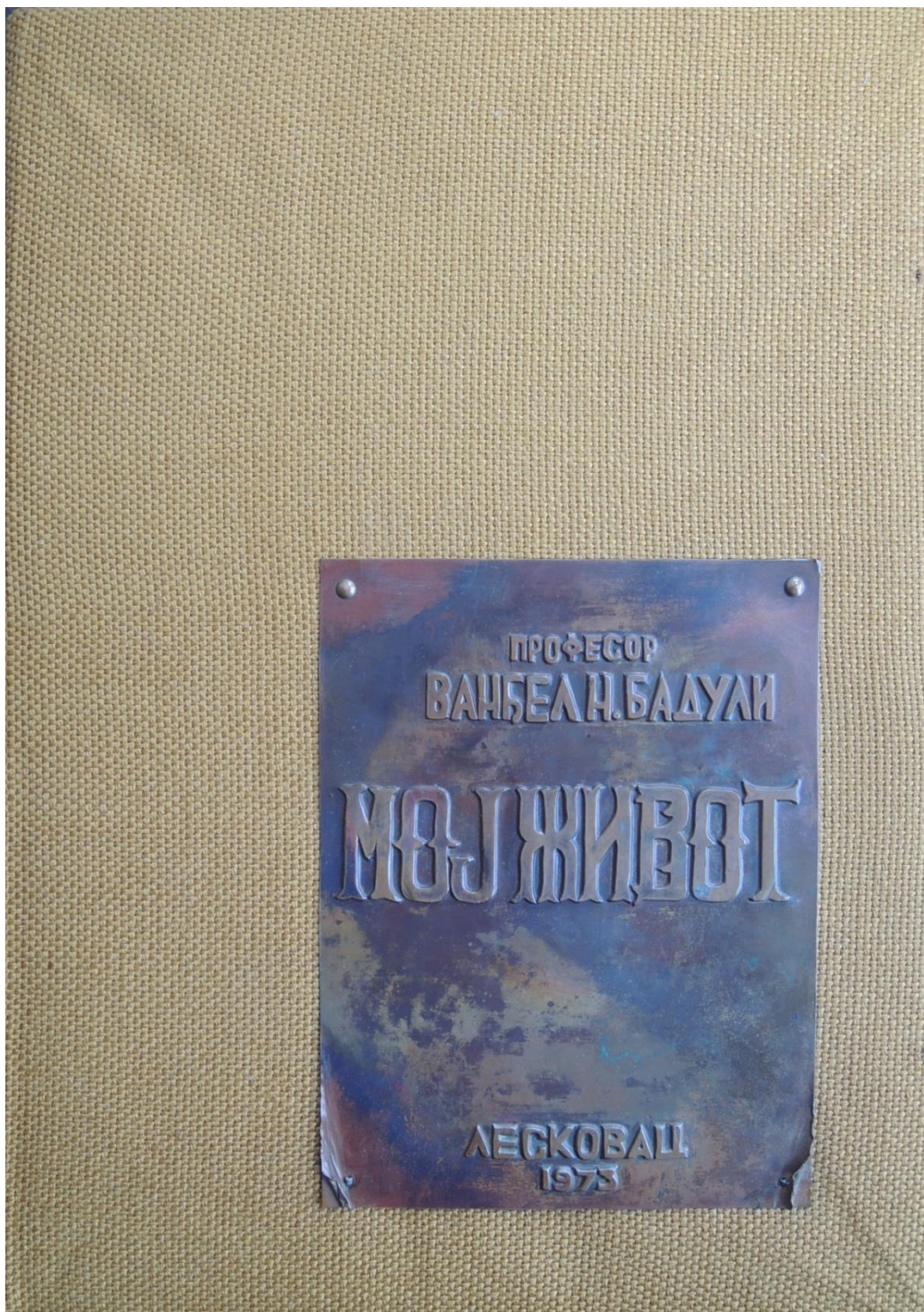
Doñi ñe dan,
и ирестмаке радор,
и лурма,
и лудска
звер.

Освал муте радоси,
оувеймаке кубав,
оулимаке мивой.

Doñi ñe dan,
и монго ке шен
ушестийи
новек.

Сл. 25. Оригинал песме „Доñи ñе дан“

Сл. 26. Рукописна аутобиографија Ванђела Бадулија

Дошла је 1941 година, почетак другог светског рата. Првих дана месеца марта био сам мобилисан као војник 18 Београдског пука треће болничарске чете. Брзи крах и опште расуло бивше

Југословенске војске, довело је, да сам већ 12 априла 1941 године био заробљен у Наталинцима код Тополе и одведен у немачко заробљеништво, сталаг XVII В / Кремс-Гнајксендорф, Аустрија / У логор смо стигли 5 маја 1941 године, после много нељудских поступака од стране окупатора, по прихватим логорима у нашој земљи као и у мађарској. Постао сам логораш под бројем 66778. Логор од 41 барака / у свакој по 800 логораша / достигао је број вароши од 32 хиљада становника.

По доласку у логор, према логорском режиму, сви смо прошли кроз купатило и извршена дезинфекција одећа. Ошишани и избезумљени, напоље нас је чекало снимање са логорским бројем, као робијаши. После смо били распоређени по баракама.

Тешки су били први дани. Свуда нас је опкољавала бодљикава жица, свака је мисао била упућена домовини. У логор смо затекли французе, пољаке и белгијанце. Они су имали свој културни живот, формирањем позоришта и солидног оркестра. Док смо се снашли и упознали са осталим заробљеницима, једно време сам свирао у оркестру француских заробљеника под руководством искусног диригента.

МОЈ ЗАРОБЉЕНИЧКИ БРОЈ 66778

1942 г. СТАЛАГ XVII В ОРКЕСТАР ФРАНЦУСКИХ ЗАРОБЉЕНИКА

Сл. 27. Из рукописне аутобиографије Ванђела Бадулија, стр. 20

Сл. 28. Из рукописне аутобиографије Ванђела Бадулија, слика на којој је препознао себе у колони, при интернирању у логор

Сл. 29. Отац Стеван Избрадић

Сл. 30. Отац Стеван Избрадић

Сл. 31. Писар [Славко М. Јовановић].

Сл. 32. У „редакцији“ *Наших дана*

Сл. 33. Јеромонах Антоније и отац Стеван

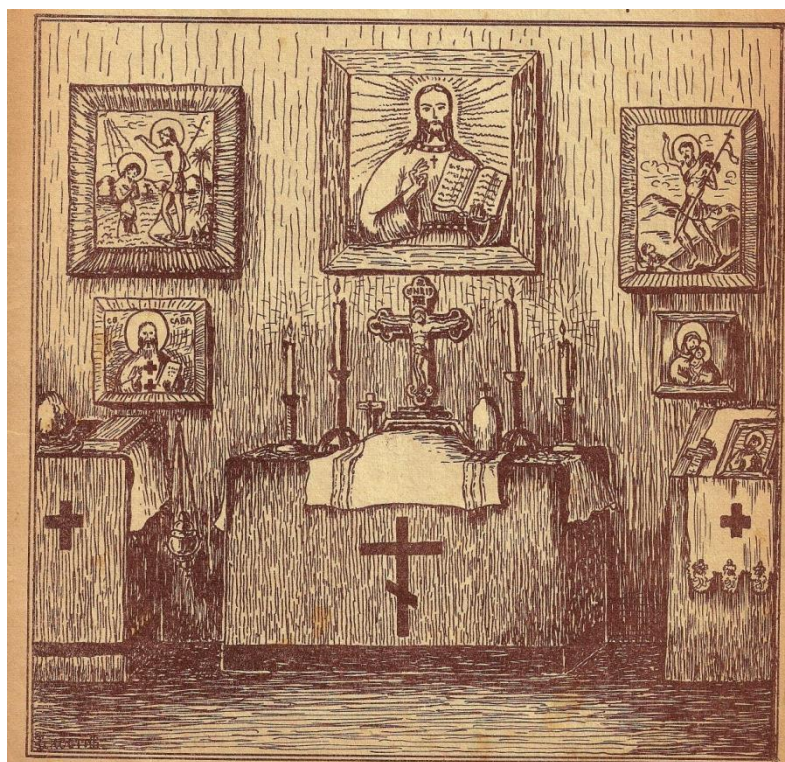
Сл. 34. Сахрањивање преминулих уз православно опело и војничку стражу

Сл. 35. Олтар француске капеле. Бочне слике трптиха осликао Петар Лубарда

Сл. 36. Српска капела у Сталагу XVII–Б са иконом Спаситеља и Престоним крстом Петра Лубарде

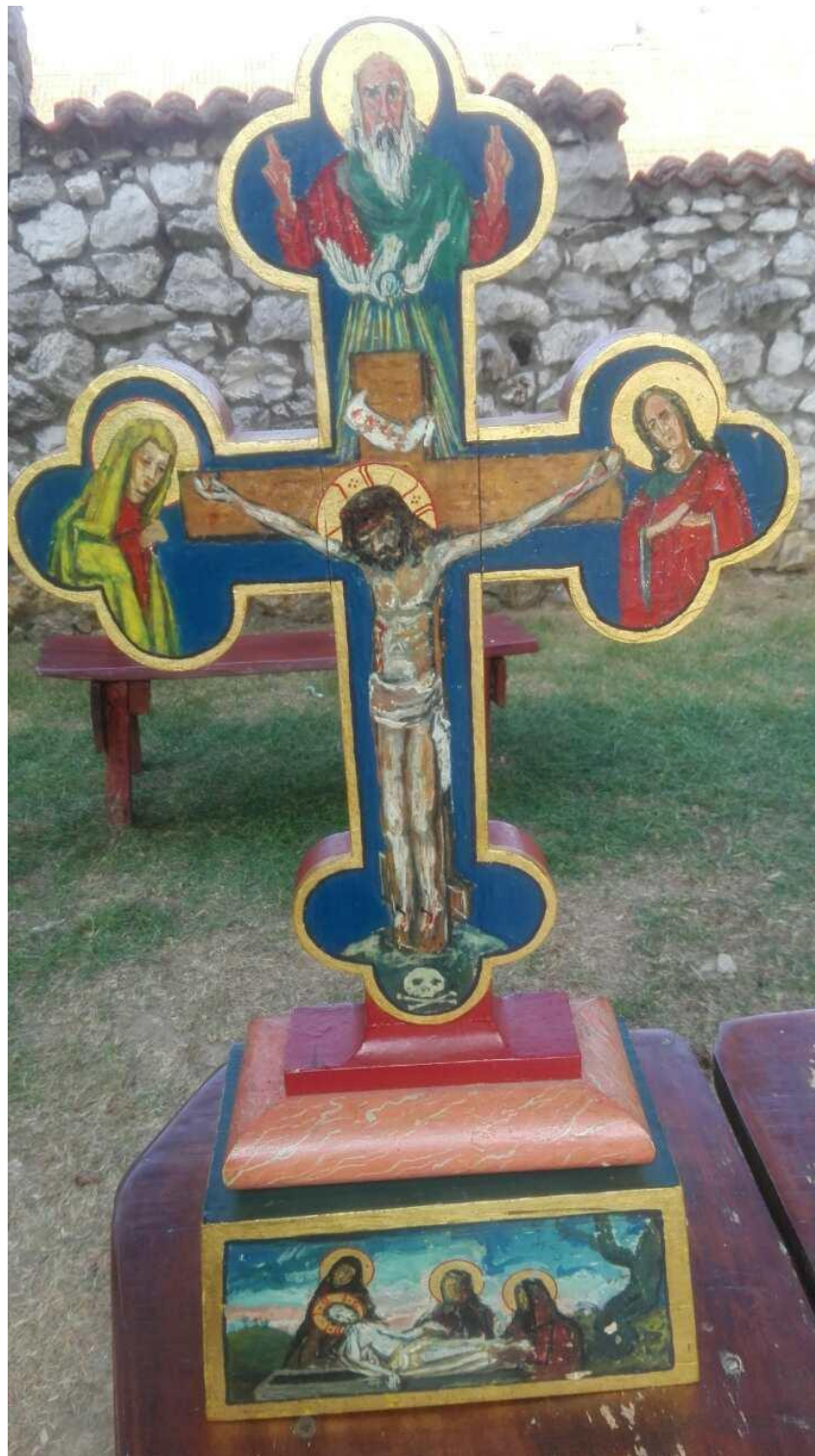

Сл. 37. Српска капела на насловној страни *Наших дана*. Цртеж Ђорђе Костић

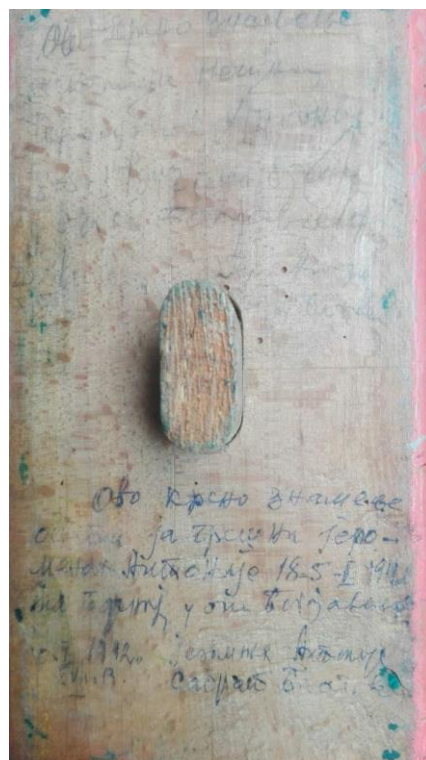
Сл. 38. Икона Спаситеља коју је осликао Сунгуров за српску логорску капелу, данас се налази у Ковиљу. С благословом мајке Агрипине, Ковиље, 31. 08. 2017.

Сл. 39. Престони крст Петра Лубарде из логора, данас се чува у Никољу
С благословом мајке Јелисавете, Никоље, усликано 01. 09. 2017.

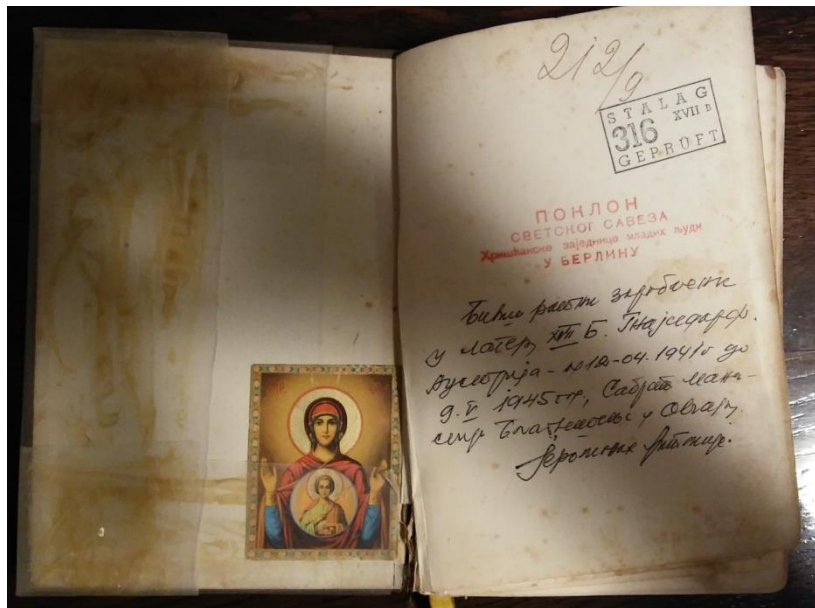

Сл. 40. Полеђина крста са посветом
 С благословом мајке Јелисавете, Никоље, усликано 01. 09. 2017.

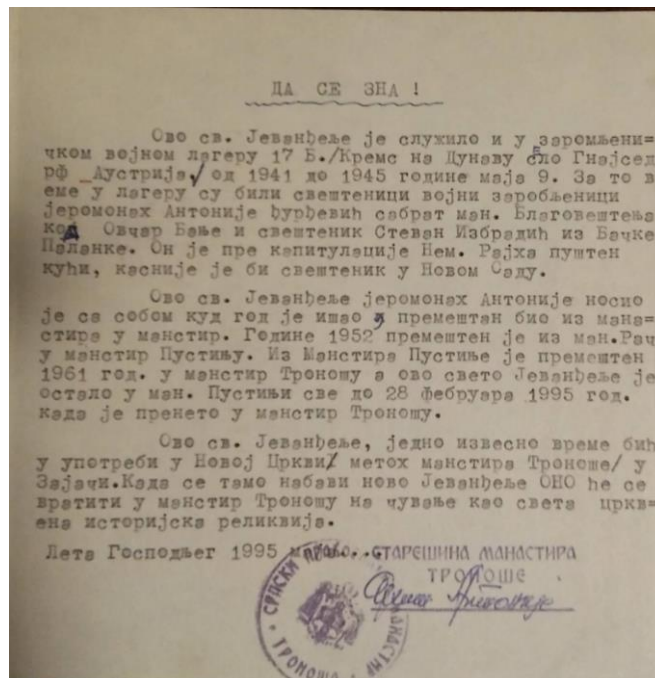

Сл. 41. Постоље крста са податком о освећењу

Сл. 42. Свето јеванђеље из логора, усликано уз благослов мајке Варваре Веселиновић, игуманије манастира Троноша од 09. 07. 2017. (фото Н. Ј.)

Сл. 43. Да се зна!

С благословом игуманије Варваре Веселиновић
09. 07. 2017. (фото Н. Ј.)

19. XI. 1942	1. Name : Nom	LUBARDA	9. Vorname des Vaters : Prénom du père	Euro
	2. Vornamen : Prénoms	PETAR	10. Name der Mutter Nom de la mère	Marija
	3. Geburtstag : Date de naissance	27-4-07	Anschrift der nächsten Angehörigen : Adresse de la famille du prisonnier	
	4. Geburtsort : Lieu de naissance	Grabosin, Cetinje	Stan: Marija Lubarda Cetinje (Montenegro) 15.9.66 in Sammellager XVII B Heimat	
	5. Lager : Camp	Stalag XVII B	12. Beruf : Profession	Kamtmöller
	6. Dienstgrad : Grade	Leh.	13. Wann und wo gefangen : Date et lieu de la capture	12-4-41 Katalin
	7. Truppenteil : Unité	Art.	14. Nr. der Erkennungsmarke des eigenen Truppenteils Matrikel-Nr.	-
	8. Nr. der Erkennungsmarke des deutschen Lagers : Matricule du camp allemand	Stalag XVII B 66.765	Numéro du matricule de l'unité	

Сл. 44. Заробљенички картон Петра Лубарде

Сл. 45. Петар Лубарда, Сталаг XVII-Б, Кремс, 1941, акварел, 20 x 29 cm

ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА

Наши дани (1942–1945)

1. Бураковић, М. [Михаило], „Лагер Лазарет“, *Наши дани*, 1944, бр. 23, стр. 4.
2. [Бураковић, Михаило], „Логорске изреке“, рубрика „Цимач“, *Наши дани*, 1942, бр. 3, стр. 6.
3. Бураковић, М. [Михаило], „Наши у Лазарету“, *Наши дани*, 1944, бр. 23, стр. 4.
4. Бураковић, М. [Михаило], „Судбина је тако хтела“, *Наши дани*, 1942, бр. 2, стр. 2–3.
5. Бураковић, Мих. [Михаило], „Шта је навика“, *Наши дани*, 1942, бр. 11, стр. 2–3.
6. В., „Ново“, *Наши дани*, 1944, бр. 31 (31. децембар), стр. 5.
7. Варинац, Никола, „Операциона сала у Лазарету“, *Наши дани*, 1944, бр. 28, стр. 6.
8. Васић, Ромулус, „Заробљенички логор“, *Наши дани*, 1942, бр. 2, стр. 3.
9. Васић, Ромулус, „Нера“, *Наши дани*, 1944, бр. 24, стр. 3.
10. Васић, Ромулус, „Опомена“, *Наши дани*, 1943, бр. 19, стр. 2.
11. Васић, Ромулус, „Сећање на Бојане“, *Наши дани*, 1944, бр. 25, стр. 3.
12. Васић, Р. [Ромулус], „Спорт“, рубрика „Живот у логору“, *Наши дани*, 1942, бр. 1, стр. 5.
13. Васић, Ромулус, „Увек касно“, *Наши дани*, 1942, бр. 4/5, стр. 6.
14. Васић, Ромулус, „Моје сунце“, *Наши дани*, 1943, бр. 13, стр. 4.
15. „Вести“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1942, бр. 12, стр. 9.
16. „Вести“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1943, бр. 14, стр. 9.
17. „Вести“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1943, бр. 16, стр. 9.
18. „Вести“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1943, бр. 17, стр. 9.
19. „Вести“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1943, бр. 18, стр. 9.
20. „Вести“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1943, бр. 19, стр. 9.
21. „Вести“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1944, бр. 24, стр. 7.
22. „Вести“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1945, бр. 33/34, стр. 9.
23. Војновић, Душан, „Песма нас је очувала нојзи хвала“, *Наши дани*, 1942, бр. 8, стр. 3–4.
24. Војновић, Душан, „Славе и начин прослављања у логору“, *Наши дани*, 1943, бр. 14, стр. 2–3.
25. Вуковић, Пера, „Преварих се!“, *Наши дани*, 1945, бр. 32, стр. 5.
26. Главчић, Хранислав, „Загонетни рачун“, рубрика „Разбибрига“, *Наши дани*, 1943, бр. 20/21, стр. 8.
27. Глишић, Јован, „Лаж“, *Наши дани*, 1943, бр. 14, стр. 4.
28. Гргур, Мићо, „Да ли знате“, рубрика „Разбибрига“, *Наши дани*, 1943, бр. 20/21, стр. 8.

29. Десанчић, Живојин , „Како смо прослављали наш други Божић“, *Наши дани*, 1943, бр. 15, стр. 2.
30. [Дунђеровић, Александар] Саша, „Бокс“, *Наши дани*, 1944, прилог броју 23, стр. [9].
31. Дунђеровић, [Александар] Саша, „Из екипе 'Србија'“, рубрика „Спорт“, *Наши дани*, бр. 9 (1942), стр. 4.
32. Дунђеровић, [Александар] Саша, „Кратак спортски преглед“, *Наши дани*, 1945, бр. 32, стр. 8.
33. [Дунђеровић, Александар] Саша, „Кратке спортске вести“, *Наши дани*, 1944, бр. 24, стр. 7.
34. [Дунђеровић, Александар] Саша, „Кратке спортске вести“, *Наши дани*, 1944, бр. 25, стр. 7.
35. Дунђеровић, [Александар] Саша, „Кратке спортске вести“, *Наши дани*, 1945, бр. 33/34, стр.10.
36. Дунђеровић, [Александар] Саша, „Лака атлетика“, *Наши дани*, 1944, бр. 30, стр. 8.
37. Дунђеровић, [Александар] Саша, „Одбојка (Воле-Бол)“, *Наши дани*, 1944, бр. 31, стр. 8.
38. Дунђеровић, [Александар] Саша, „Пинг Понг“, *Наши дани*, 1944, бр. 31, стр. 8.
39. Дунђеровић, [Александар] Саша, „Шах“, рубрика „Спорт“, *Наши дани*, 1942, бр. 9, стр. 4.
40. Дунђеровић, Божидар Т., „Наши спортисти у 1941 год.“, рубрика „Спорт“, *Наши дани*, 1942, бр. 2, стр. 5.
41. Дунђеровић, Божидар Т. „Спорт“, *Наши дани*, 1942, бр. 3, стр. 5–6.
42. Ђорђевић, Чед. [Чедомир], „Неколико речи спортистима“, *Наши дани*, 1942, бр. 6, стр. 4.
43. Ђорђевић, Чедомир Д., „Поуке о здрављу“, *Наши дани*, 1942, бр. 2, стр. 3.
44. Ђорђевић, Чед. [Чедомир], „Савети лекара“, *Наши дани*, 1942, бр. 6, стр. 4.
45. [Ђурђевић], Антоније, „Какав је главни узрок наших беда и чиме се брзо можемо од њих спасти“, *Наши дани*, 1942, бр. 8, стр. 2–3.
46. Ђурђевић, Антоније, „Леп пример другарства у невољи“, *Наши дани*, 1944, бр. 24, стр. 2–3.
47. [Ђурђевић], Антоније, „О освети и осветнику“, *Наши дани*, 1943, бр. 19, стр. 2.
48. [Ђурђевић], Антоније, „О трпљењу“, *Наши дани*, 1942, бр. 11, стр. 2.
49. [Ђурђевић], Антоније, „О Христу – као хлебу живота“, *Наши дани*, 1944, бр. 31, стр. 2.
50. [Ђурђевић], Антоније, „[Пригодна честитка]“, *Наши дани*, 1945, бр. 32, стр. 2.
51. [Ђурђевић], Антоније, „Христово васкрсење“, *Наши дани*, 1944, бр. 26, стр. 2.
52. „Из библиотеке“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1944, бр. 24, стр. 7.
53. „Из библиотеке“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1944, бр. 25, стр. 7.
54. [„Из библиотеке“], *Наши дани*, 1944, бр. 27, стр. 7.
55. [„Из библиотеке“], *Наши дани*, 1944, бр. 28, стр. 8.

56. „Из Lagerführung-a“, *Наши дани*, 1942, бр. 4/5, стр. 12.
57. Из Повереништва, *Наши дани*, 1942, бр. 8, стр. 6.
58. Из Повереништва, *Наши дани*, бр. 9 (1942), стр. 6.
59. Из Повереништва, „Прилози за избеглице“, *Наши дани*, 1942, бр. 6, стр. 6.
60. Из Секције за културу и забаву, *Наши дани*, 1942, бр. 10, стр. 10.
61. Из Спортског форума, рубрика „Спорт“, *Наши дани*, бр. 9 (1942), стр. 4.
62. Избрадић, Стеван, „Поука на Божић“, *Наши дани*, 1943, бр. 13, стр. 2.
63. Избрадић, Стеван, „Поука на Ускрс: (о бесмртности)“, *Наши дани*, 1943, бр. 16, стр. 3–4.
64. Илић, Борислав, „Слава у радној команди“, *Наши дани*, 1943, бр. 14, стр. 4.
65. Јовановић, Радомир Б., „Дијагноза и лек“, *Наши дани*, 1942, бр. 1, стр. [2].
66. Јовановић, Радомир Б., „Ја се надам јер верујем“, *Наши дани*, 1942, бр. 3, стр. 3–4.
67. [Јовановић, Радомир Б.], „Прво писмо Наивку Наивковићу, село Незнаново, потледња пошта кај – си – дор“, рубрика „Цимач“, *Наши дани*, 1942, бр. 1, стр. 6.
68. [Јовановић, Радомир Б.], „Друго писмо Наивку Наивковићу, село Незнаново, потледња пошта кај – си – дор“, рубрика „Цимач“, *Наши дани*, 1942, бр. 2, стр. 6.
69. [Јовановић, Радомир Б.], „Пето писмо Наивку Наивковићу, село Незнаново, потледња пошта кај – си – дор“, рубрика „Цимач“, *Наши дани*, 1942, бр. 4/5, стр. 7.
70. [Јовановић, Радомир Б.], „Четврто писмо Наивку Наивковићу, село Незнаново, потледња пошта кај – си – дор“, рубрика „Цимач“, *Наши дани*, 1942, бр. 7, стр. 5.
71. [Јовановић, Радомир Б.], „Пето писмо Наивку Наивковићу, село Незнаново, потледња пошта кај – си – дор“, рубрика „Цимач“, *Наши дани*, 1942, бр. 9, стр. 5.
72. Комненић, Недељко Р., „Интелектуална дужност“, *Наши дани*, 1943, бр. 19, стр. 2.
73. Комненић, Недељко Р., „Личност и разум“, *Наши дани*, 1943, бр. 15, стр. 2.
74. Корда, Дамјан, „Морална сатисфакција“, *Наши дани*, 1943, бр. 17, стр. 2.
75. Костић, Ђ. [Ђорђе] В., „Књига, читаоц и библиотека“, *Наши дани*, 1943, бр. 20/21, стр. 10.
76. Костић, Ђорђе В., „Кремс“, *Наши дани*, 1943, бр. 22, стр. 2.
77. [Костић, Ђорђе], „Кроз уметнички атеље“, *Наши дани*, 1942, бр. 6, стр. 2.
78. Костић, Ђорђе, „О српској народној уметности“, *Наши дани*, 1943, бр. 20/21, стр. 2.
79. Костић, Ђ. [Ђорђе], „О српској уметности“, *Наши дани*, 1942, бр. 3, стр. [2].
80. Костић, Ђ. [Ђорђе], „Секција за културу и забаву“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1942, бр. 11, стр. 9.
81. Костић, Ђорђе, „Уметност“, *Наши дани*, 1942, бр. 6, стр. 2.
82. Културна секција, рубрика „Живот у логору“, *Наши дани*, 1942, бр. 8, стр. 6.
83. „Културни живот и забава у нашем логору“, рубрика „Живот у логору“, *Наши дани*, 1942, бр. 1, стр. 5.
84. Лазић, Василије, „Једна пословица“, *Наши дани*, 1943, бр. 17, стр. 6.
85. „Логорски гудачки квартет“, *Наши дани*, 1944, бр. 30, стр. 7.

86. Маленић, Јосип [тј. Јосиф], „Савети лекара“, *Наши дани*, 1942, бр. 4/5, стр. 4.
87. [Маленић, Јосиф], „Поуке о здрављу : уводна реч“, *Наши дани*, 1942, бр. 1, стр. 3–4.
88. [Маленић, Јосиф], „Савети лекара“, *Наши дани*, 1942, бр. 9, стр. 2.
89. Маленић, Јосиф, „Савети лекара“, *Наши дани*, 1942, бр. 10, стр. 4.
90. Маленић, Јосиф, „Савети лекара“, *Наши дани*, 1942, бр. 11, стр. 3.
91. „Мали огласи“, рубрика „Цимач“, *Наши дани*, 1945, бр. 33/34, стр. 9.
92. Миладиновић, Рад. [Радисав], „Размишљајмо“, *Наши дани*, 1942, бр. 9, стр. 4.
93. [Милошевић, Мата], „[Благословена да си чаробна лажи...]“, *Наши дани*, 1944, бр. 23, стр. 3.
94. [Милошевић, Мата], „Вести“, *Наши дани*, 1945, бр. 32, стр. 8.
95. [Милошевић, Мата], „[Вртоглаво се захукти...]“, *Наши дани*, 1944, бр. 26, стр. 3.
96. [Милошевић, Мата], „[Давно већ...]“, *Наши дани*, 1945, бр. 33/34, стр. 3.
97. [Милошевић, Мата], „[Доћи ће дан...]“, *Наши дани*, 1942, бр. 4/5, стр. 5.
98. [Милошевић, Мата], „[Дивни су људи...]“, *Наши дани*, 1945, бр. 32, стр. 3.
99. [Милошевић, Мата], „[Живот је леп!...]“, *Наши дани*, 1944, бр. 29, стр. 3.
100. [Милошевић, Мата], „За снове“, *Наши дани*, 1942, бр. 12, стр. 2.
101. [Милошевић, Мата], „[Заиста вам кажем...]“, *Наши дани*, 1943, бр. 18, стр. 4.
102. [Милошевић, Мата], „[Ја сам изгубљен...]“, *Наши дани*, 1944, бр. 30, стр. 3.
103. [Милошевић, Мата], „[Крв безмерна вековима тече...]“, *Наши дани*, 1943, бр. 13, стр. 3.
104. [Милошевић, Мата], „[Лао Це]“, *Наши дани*, 1944, бр. 31, стр. 3.
105. [Милошевић, Мата], „[Мисао, сазнање...]“, *Наши дани*, 1944, бр. 25, стр. 3.
106. Милошевић, М. [Мата], „Молитва Св. Сави : рецитовано на Светосавској академији у логору 1941 год.“, *Наши дани*, 1942, бр. 1, стр. 4.
107. [Милошевић, Мата], „[Моћна глупост људска...]“, *Наши дани*, 1943, бр. 14, стр. 3.
108. [Милошевић, Мата], „[Нада се човек...]“, *Наши дани*, 1943, бр. 16, стр. 3.
109. [Милошевић, Мата], „[Наиђе дан...]“, *Наши дани*, 1943, бр. 20/21, стр. 3.
110. [Милошевић, Мата], „[О, убоги распети човече...]“, *Наши дани*, 1943, бр. 19, стр. 3.
111. [Милошевић, Мата], „[По каткад...]“, *Наши дани*, 1943, бр. 17, стр. 3.
112. [Милошевић, Мата], „[Речи остају само речи...]“, *Наши дани*, 1943, бр. 15, стр. 3.
113. [Милошевић, Мата], „[Сироте одвратне муве...]“, *Наши дани*, 1944, бр. 24, стр. 3.
114. [Милошевић, Мата], „[У сутон...]“, *Наши дани*, 1943, бр. 22, стр. 5.
115. [Милошевић, Мата], „Цивилизација“, *Наши дани*, 1944, бр. 28, стр. 3.
116. Mitrović, Milan, „Vera : tango“, *Наши дани*, 1945, бр. 33/34, стр. [6].
117. Михајловић, Бор. [Боривоје] С., „Бетовен“, *Наши дани*, 1944, бр. 24, стр. 2.
118. Михајловић, Бора [Боривоје] С., „О уметности и уметнику“, *Наши дани*, 1942, бр. 28, стр. 2.

119. Михајловић, Боривоје С., „О незнању“, *Наши дани*, 1943, бр. 17, стр. 2.
120. Мојсиловић, Петар, „Видов дан“, *Наши дани*, 1942, бр. 4/5, стр. 3.
121. Наумовић, [На моме столу...], Ал. [Александар] Цв., *Наши дани*, 1945, бр. 32, стр. 3.
122. Наумовић, Ал. [Александар] Цв. „Маца“, „Сонет“, *Наши дани*, 1945, бр. 33/34, стр. 3.
123. „Наши војни музичари у логору“, рубрика „Живот у логору“, *Наши дани*, 1942, бр. 2, стр. 4–5.
124. „Немачки“, *Наши дани*, 1942, бр. 12, стр. 10.
125. „Немачки“, *Наши дани*, 1943, бр. 13, стр. 10.
126. „Немачки“, *Наши дани*, 1943, бр. 14, стр. 10.
127. „Немачки“, *Наши дани*, 1943, бр. 15, стр. 9–10.
128. „Немачки“, *Наши дани*, 1943, бр. 16, стр. 10.
129. „Немачки“, *Наши дани*, 1943, бр. 17, стр. 10.
130. „Немачки“, *Наши дани*, 1943, бр. 18, стр. 10.
131. „Немачки“, *Наши дани*, 1943, бр. 20/21, стр. 10.
132. „Немачки“, *Наши дани*, 1943, бр. 22, стр. 10.
133. „Немачки“, *Наши дани*, 1944, бр. 23, стр. 8.
134. „Немачки“, *Наши дани*, 1944, бр. 24, стр. 8.
135. „Немачки“, *Наши дани*, 1944, бр. 25, стр. 8.
136. „Немачки“, *Наши дани*, 1944, бр. 26, стр. 8.
137. Николић, Св. [Светозар] А., „Двогодишњица наше капеле“, *Наши дани*, 1943, бр. 22, стр. 4.
138. Николић, Св. [Светозар] А., „Не тражимо Бога као видљиво биће“, *Наши дани*, 1944, бр. 29, стр. 2.
139. „Основи наше вере“, *Наши дани*, 1942, бр. 1, стр. 3.
140. Пауновић, Павле, „Свет“, *Наши дани*, 1945, бр. 32, стр. 3.
141. Перић, Стево, „Из Радне команде В. 2353 /Л.“, *Наши дани*, 1943, бр. 13, стр. 4.
142. Петраш, Ј., „Укрштене речи бр. 2“, *Наши дани*, 1942, бр. 2, стр. 6.
143. [Повереништво], „[Вести]“, *Наши дани*, 1942, бр. 6, стр. 6.
144. [Повереништво], „[Вести]“, *Наши дани*, 1942, бр. 7, стр. 6.
145. Повереништво, рубрика, *Наши дани*, 1944, бр. 28, стр. 8.
146. Повереништво, *Наши дани*, 1942, бр. 11, стр. 9.
147. Повереништво, *Наши дани*, 1943, бр. 13, стр. 9.
148. Повереништво, *Наши дани*, 1943, бр. 14, стр. 9.
149. Повереништво, *Наши дани*, 1943, бр. 15, стр. 9.
150. Повереништво, *Наши дани*, 1943, бр. 17, стр. 8.
151. Повереништво, *Наши дани*, 1944, бр. 23, стр. 7.

152. Повереништво, *Наши дани*, 1944, бр. 24, стр. 7.
153. Повереништво, *Наши дани*, 1944, бр. 25, стр. 7.
154. Повереништво, *Наши дани*, 1944, бр. 29, стр. 6–7.
155. Повереништво, *Наши дани*, 1945, бр. 32, стр. 6.
156. Повереништво и Уређивачки одбор „Наши дани“, „Помозимо и ми избеглице“, *Наши дани*, 1942, бр. 4/5, стр. 6.
157. Повереништво Срба, „Обавештење повереништва Срба, заробљеника – Сталаг XVII Б“, *Наши дани*, 1942, бр. 1, стр. 5.
158. Поткоњак, Никола, „Прослава Св. Саве у нашој рад. команди“, *Наши дани*, 1944, бр. 25, стр. 4.
159. „Поуке о здрављу“, *Наши дани*, 1942, бр. 3, стр. 4.
160. „Прилози за избеглице“, 1942, бр. 7, стр. 6.
161. „Прилози за избеглице“, *Наши дани*, 1942, бр. 9, стр. 6.
162. „Прослава Видовдана у логору“, *Наши дани*, 1942, бр. 4/5, стр. 2.
163. „Размишљајмо“, *Наши дани*, 1942, бр. 3, стр. [3].
164. Рајић, Драг. [Драгутин], „Друштво 'Лакоћемо'“, *Наши дани*, 1943, бр. 15, стр. 3.
165. „Ребус“, *Наши дани*, 1942, бр. 1, стр. 6.
166. „Ребус“, *Наши дани*, 1943, бр. 18, стр. 8.
167. „Ребус“, *Наши дани*, 1943, бр. 19, стр. 8.
168. „Ребус“, *Наши дани*, 1944, бр. 26, стр. 7.
169. Ристић, Р. [Радивој], „Бетовенов споменик у Гнајксендорфу“, *Наши дани*, бр. 18 (1943), стр. 4.
170. [Ристић, Радивој], „Наш човек“, *Наши дани*, 1944, бр. 23, стр. 2.
171. Ристић, Радивој, „Плима и осека живота“, *Наши дани*, 1943, бр. 16, стр. 2.
172. Ристић, Радивој, „Размишљајмо“, *Наши дани*, 1942, бр. 2, стр. 2.
173. Ристић, Радивој, „Размишљајмо“, *Наши дани*, 1942, бр. 4/5, стр. 4.
174. Ристић, Радивој, „Размишљајмо : уводна реч на уметничкој приредби одржаној у логору 26-VII-42“, *Наши дани*, 1942, бр. 7, стр. 2.
175. [Ристић, Радивој], „Реч музике“, *Наши дани*, 1944, бр. 30, стр. 2.
176. [Ристић, Радивој], „Тако мора да буде“, *Наши дани*, 1943, бр. 20/21, стр. 3.
177. Савић, Василије, „Наша жеља“, *Наши дани*, 1943, бр. 14, стр. 4.
178. Савић, Миливоје М., „Друг“, *Наши дани*, 1942, бр. 10, стр. 3.
179. Софренић, Вујадин, „Загонетка“, рубрика „Разбибрига“, *Наши дани*, 1945, бр. 32, стр. 7.
180. Софренић, Вујадин, „Наши дани“, *Наши дани*, 1944, бр. 27, стр. 3.
181. Софренић, Вујадин, „Чувајмо здравље“, *Наши дани*, 1944, бр. 24, стр. 4.
182. Сретеновић, Славорад С. „Марко“, „Шах“, рубрика „Разбибрига“, *Наши дани*, 1942, бр. 10, стр. 8.

183. Сретеновић, Славорад С. „Марко“, „Шах“, рубрика „Разбибрига“, *Наши дани*, 1942, бр. 11, стр. 8.
184. Сретеновић, Славорад С. „Марко“, „Шах“, рубрика „Разбибрига“, *Наши дани*, 1943, бр. 15, стр. 8.
185. Сретеновић, Славорад С. „Марко“, „Шах“, рубрика „Разбибрига“, *Наши дани*, 1943, бр. 16, стр. 8.
186. Сретеновић, Славорад С. „Марко“, „Шах“, рубрика „Разбибрига“, *Наши дани*, 1943, бр. 22, стр. 8.
187. Сретеновић, Славорад С. „Марко“, „Шах“, рубрика „Разбибрига“, *Наши дани*, 1944, бр. 24, стр. 6.
188. Сретеновић, Славорад С. „Марко“, „Шах“, рубрика „Разбибрига“, *Наши дани*, 1944, бр. 25, стр. 6.
189. Сретеновић, Славорад С. „Марко“, „Шах“, рубрика „Разбибрига“, *Наши дани*, 1944, бр. 26, стр. 7.
190. Сретеновић, Славорад С. „Марко“, „Шах“, рубрика „Разбибрига“, *Наши дани*, 1944, бр. 31, стр. 7.
191. Сретеновић, Славорад С. „Марко“, „Шах“, рубрика „Разбибрига“, *Наши дани*, 1945, бр. 32, стр. 7.
192. „Српска културна секција Сталага XVII–Б“, *Наши дани*, 1942, бр. 4/5, стр. 12.
193. Стојковић, Ђ. [Ђорђе], „Новац на штету здравља“, *Наши дани*, 1942, бр. 12, стр. 2.
194. Стојковић, Ђ. [Ђорђе], „Савети лекара“, *Наши дани*, 1942, бр. 7, стр. 4.
195. Ћопић, М. [Мирко], „Из библиотеке“, *Наши дани*, 1942, бр. 10, стр. 10.
196. Ћопић, М. [Мирко], „Из библиотеке“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1942, бр. 11, стр. 9.
197. Ћопић, Мирко, „Библиотека“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1942, бр. 12, стр. 9.
198. Ћопић, Мирко, „Библиотека“, *Наши дани*, 1943, бр. 14, стр. 9.
199. Ћопић, Мирко, „Библиотека“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1943, бр. 15, стр. 9.
200. „Умрли“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1942, бр. 8, стр. 6.
201. „Умрли“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1942, бр. 9, стр. 6.
202. „Умрли“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1942, бр. 10, стр. 10.
203. „Умрли“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1943, бр. 19, стр. 9.
204. „Умрли“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1943, бр. 22, стр. 9.
205. „Умрли“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1944, бр. 25, стр. 7.
206. „Умрли“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1944, бр. 30, стр. 6.
207. „Умрли“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1945, бр. 32, стр. 6.
208. „Умрли“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1945, бр. 33/34, стр. 2.
209. Уредништво, *Наши дани*, 1942, бр. 9, стр. 6.
210. [Уредништво], „[Вести]“, рубрика „Из логора“, *Наши дани*, 1942, бр. 6, стр. 6.
211. Уредништво, „[Обавештење]“, *Наши дани*, 1944, прилог бр. 23, стр. [9].

212. Уређивачки одбор, „Порука Уређивачког одбора“, *Наши дани*, 1942, бр. 1, стр. 2.
213. „Фрагменти о музици“, *Наши дани*, 1944, бр. 24, стр. 2.
214. Шефер, Петар, „Лака атлетика“, *Наши дани*, 1942, бр. 6, стр. 8.
215. [Шћепановић, Јован М.], „Опхођење у ропству“, *Наши дани*, 1942, бр. 9, стр. 2.
216. Шћепановић, Јован М., „Писмо друговима“, *Наши дани*, 1943, бр. 13, стр. 4.
217. [Шћепановић, Јован М.], „Славска здравица“, *Наши дани*, 1942, бр. 7, стр. 3.
218. Шћепановић, Јов. [Јован], „III Писмо друговима“, *Наши дани*, 1943, бр. 20/21, стр. 5.

Остали извори и литература

1. Андрић, Саво, *Лепота старе књиге : изложба из фондова Историјског музеја Србије : Зептер Интернационал и Историјски музеј Србије*, Зептер Интернационал, Београд, 1999.
2. Баљ, Владимир и Предраг М. Вајагић, *Црква рођења Светог Јована Крститеља у Бачкој Паланци*, Српска православна Црквена општина Бачка Паланка, Бачка Паланка, 2016.
3. Башовић, Љубинка, „Књига и библиотеке у тамницама, концентрационим и заробљеничким логорима (1941–1944)“, *Библиотекарство*, XXVI, 1980, стр. 13–16.
4. Бикицки, Милана, *Живот и стваралаштво Јована Бикичког*, Матица српска, Нови Сад, 2003.
5. Брајовић, Алекса, *Слика и мисао Петра Лубарде*, Звоник, Београд, 2001.
6. Булатовић, Бранка, „Рукописни листови у Народној библиотеци Србије“, *Књижевна историја*, Год. 35, бр. 120/121 (2003), стр. 259–275.
7. Вељковић, Властимир, „Ванђел Бадули (1909–1995) : животок једног сањара“, *Помак*, Год. 3, бр. 9, стр. 3.
8. Витошевић, Драгиша... [и др.], *Српска књижевна периодика : 1768-1941 : попис и други прилози*, Институт за књижевност и уметност, Београд, 1984.
9. Вранеш, Александра, „Народна библиотека Србије у ратним годинама (1941–1944)“, *Гласник Народне библиотеке Србије*, Год. 1, бр. 1 (1999), стр. 9–26.
10. Вранеш, Александра . *Основи библиографије*, Народна библиотека Србије, Београд, [2001].
11. [Вучковић, Драгомир], „Народна библиотека прикупља заробљеничке листове“, *Ново време*, Год. 3, бр. 636 (28. мај 1943), стр. 4.
12. Гаковић, Мирјана, *Позоришта југословенских заробљеника у Другом светском рату*, Музеј позоришне уметности, Београд, 1996.

13. *Добровољни заробљеник*. Campo Concentramento, Аверса, 1941. Рукописни лист. Фонд НБС.
14. Ђулић, Димитрије и Миодраг Милачић, *Хроника Ћуприје*, Општински одбор Савеза удружења бораца народноослободилачког рата, Ћуприја, 1977.
15. *Џенеvsка конвенција о ратним заробљеницима*, 1929.
16. *Џенеvsка конвенција о поступанју са ратним заробљеницима*, 1949.
17. Зековић, Марина, „Престони крст Петра Лубарде: за српску капелу Св. Саве у заробљеничком логору Кремс“. *Гласник Друштва конзерватора Србије*, 1994, бр. 18, стр. 202–205.
18. *ISBD(NBM) : Међународни стандардни библиографски опис некњижне граде*, [priređivač] Међународна федерација библиотечких удружења и институција = [edited by] International Federation of Library Associations and Institutions ; [prevела Biljana Kalezić], Prerađeno izd., Narodna biblioteka Srbije, Beograd, 2006.
19. *ISBD(CR) : Међународни стандардни библиографски опис серијских публикација и других континуираних извора : прерађено издање ISBD(S) Међународни стандардни библиографски опис серијских публикација*, [priređivač] Међународна федерација библиотечких удружења и институција = [edited by] International Federation of Library Associations and Institutions ; превод прерађеног издања из 2002. године [Биљана Илић], Народна библиотека Србије, Београд, 2004.
20. Јовановић, Наташа и Владимир Баљ, „О заробљеничким данима свештеника Стевана Избрадића кроз призму рукописног листа „Наши дани“, Научни скуп *Епископи епархије Бачке. Епархија Бачка кроз векове*, Бачка Паланка, 21. октобра 2017. Рад у штампи.
21. Јовановић, Наташа, „Збирка рукописне периодике у фонду Народне библиотеке Србије (1874–1995)“, *Дани матичних библиотека Србије Библионет*, Ужице, 2015, стр. 21–32.
22. Јовановић, Наташа, „Рукописни лист Наши дани у фонду Народне библиотеке Србије“, *Књижевна историја*, Год. 44, бр. 151 (2013), стр. 927–945.
23. Јовановић, Наташа, *Читај и дај даље : руко(м)писана периодика (1874–1995) : каталог изложбе*, Народна библиотека Србије, Београд, 2015.
24. Јончић, Владан, *Трећа Женевска конвенција : практична примена и утицај на протоколе I и II : студија о заштити људских права у оружаним сукобима*, 1. изд., Досије, Београд, 2004.
25. *Југославија*, Гредиг, 1918. Рукописни лист. Фонд НБС.
26. Кангрга, Јован, Немачко-српски речник = Deutsch-serbisch Wörterbuch, 7. изд., Просвета, Београд, 2004.

27. Караоглановић, Сима, „Штампа" у логорима за заробљенике“, *Зборник Историјског музеја Србије*, Књ. 15/16 (1979), стр. 106–122.
28. Кићовић, Мираш, *Историја Народне библиотеке у Београду*, Народна библиотека, Београд, 1960.
29. Клајн, Иван, Шипка Милан, *Велики речник страних речи и израза*, Прометеј, Нови Сад, 2006.
30. *Клин*, Пожаревачки арестариум, 1900. Рукописни лист. Фонд НБС.
31. *Kölnische illustrierte Zeitung*, 29. Мај 1941, стр. 3.
32. *Логорски јеж*, Офлаг VI С и D, Оснабрик, 1944. Рукописни лист. Фонд НБС.
33. Милошевић, Мата, *Моја режија*, Стеријино позорје, Нови Сад, 1982.
34. **Наши дани, 1942–1945. Примерци НБС, ИМУС, АД.** Najhold, Branko. *Hronika zemunskog sporta*, Altera, Beograd, 1989.
35. Радисав Миладиновић, *Заробљенички дани*, Савез удружења бораца народноослободилачког рата СР Србије, „Четврти јул“, Београд, 1972.
36. Рајс, Родолф Арчибалд, *Чујте Срби! Чувајте се себе : Чувајте се! Од кога? Од себе*, СПИК, Београд, 2004.
37. *Правилник за поступање са заробљеницима*, Штампарија Министарства војног, Ниш, 1914.
38. *Пулс*, Ашах, 1916. Рукописни лист. Фонд НБС.
39. Радосављевић, Јован, *Монашки начин живота : кратак преглед исихазма у цркви : ликови монаха Срба у XX веку*, [2. изд.], Манастир Преподобног Прохора Пчињског, Београд, 2003.
40. Renaud, Henri, „L'Exposition de peinture“, *Le gai mat*, 1942, бр. 20, стр. 4.
41. *Сатур*, [Пожаревац], 1903. Рукописни лист. Фонд НБС.
42. SFK Auction House: „1941. А.В.С. немачког језика, приручник за разговор с речником намењен заробљеницима, издање YMCA, Ženeva sa žigom OFLAG V D.“ Доступно на: <http://www.auction-sfk.com/index.php?act=showlots&auk=35&fromlot=471&tolot=507&srctext=&str=2> <20. 02. 2018>.
43. *Српски глас : свесловенски лист*, Гредиг, 1918. Рукописни лист. Фонд НБС.
44. Stanislavski, Konstantin Sergejevič, „Pozorišna etika : umetnost glumca i reditelja“, zbornik priredio Radoslav Lazić, 4. izd., R. Lazić, Beograd, 2014.
45. [Тодоровић, М. А.], „Два века српске поштанске марке“, *Коло*, 1944, бр. 143, стр. 6–7.

46. „Треба бити јак и понети живот“, *Гласник Српског друштва Црвеног крста*, Год. 22 (октобар 1943), стр. 3; *Обнова*, Год. 3, бр. 718 (8. новембар 1943), стр. 3.
47. *UPUTSTVA za primenu ISBD-a u opisu komponentnih delova*, [izdala] Međunarodna federa[c]ija bibliotekarskih društava i ustanova ; [prevod Olga Rudolf], Biblioteka Matice srpske, Novi Sad, 1989.
48. Шукуљевић – Марковић, Ксенија Олга Савић (прир.), *Мата Милошевић*, Савез драмских уметника Србије, Београд, 1996.

Архивска грађа

1. АЈ 103, ф. 112, д. 114. „А. В. С. nemačkog jezika, priručnik za razgovor s rečnikom namenjen zarobljenicima“.
2. АНБС, Фасц. А 28, док. 961 (ДП: 3/5, 26.07.1943).
3. АНБС, Фасц. А 29, док. 1337 (ДП: 3/5, 04.10.1943).
4. АНБС, Фасц. А 30, док. 1618 (ДП: 3/5, 17.12.1943).
5. АНБС, Фасц. А 31, док. 168 (ДП: 3/1, 22.03.1944).
6. Библиотека ФДУ. Легат Мате Милошевића.
7. ИМУС. Рукописни лист „Наши дани“, 1942–1945.
8. МПУ. Легат Мате Милошевића

Непубликовани извори

1. Бадули, Ванђел. *Мој живот*, Лесковац, 1973. Рукописна аутобиографија.
2. Васић Ромулус, „Брани Живковићу“, [Песме (1941–)], Сталаг XVII–Б, 1941–1945. Рукопис. Вл. Весна Васић.
3. Милошевић, Мата, „[Песме]“. Легат Мате Милошевића. Факултет драмских уметности, Београд. Два дактилографисана примерка.
4. Писма Петра Лубарде, 1941–1943. Вл. Ђура Лубарда и Ђина Лазар.
5. Хубач, Велимир Вили, *Доћи и остати заувек : Ванђел Бадули : хоровођа, диригент, композитор, сликар и педагог*, Лесковац, 2008. Рукопис. Дактилографисано лат.
6. Šefer, Jasmina, „Рор“. Рукопис. Прича добијена 14. децембра 2017. године.

Интервјуи са потомцима

1. Разговор са Љиљаном Јовић (рођ. Избрадић). Бачка Паланка, јун 2017.
2. Разговор са Александром Дунђеровићем млађим, Београд, 20. септембар 2017. године.
3. Разговор са Душаном Дунђеровићем, Земун, 27. август 2017. године.
4. Разговор са Соњом Весић (рођ. Дунђеровић), Београд, 30. август 2017. године.
5. Разговор са Јасмином Шефер, Бела Црква, 02. август 2017. године.
6. Разговор са Негосимом Живковићем, Бела Црква, 02. август 2017. године.
7. Разговор са Весном Васић, Београд, 12. децембар 2017. године.
8. Разговор са Јелисаветом Продановић (рођ. Бураковића), Београд, 02. април 2017. године.

ПОПИС ИЛУСТРАЦИЈА

- Сл. 1. *Клин*, Пожаревачки арестариум, 1900. Вл. НБС.
- Сл. 2. *Сатир*, [Пожаревац], 1903. Вл. НБС.
- Сл. 3. *Пулс*, Ашах, 1916. Вл. НБС.
- Сл. 4. *Српски глас*, Гредиг, 1917–1918. Вл. НБС.
- Сл. 5. *Југославија*, Гредиг, 1918. Вл. НБС.
- Сл. 6. *Доброволни заробљеник*, Аверса, 1941. Вл. НБС.
- Сл. 7. *Логорски јеж*, Оснабрик, 1944. Вл. НБС.
- Сл. 8. *Наши дани*, Сталаг XVII–Б, Кремс, 1942–1945. Вл. НБС.
- Сл. 9. Петар Мојсиловић, повереник Сталага XVII–Б шаље Народној библиотеци број 20/21 *Наших дана*. АНБС. Фасц. 30, док. 1562-А.
- Сл. 10. Радивој Ристић, повереник Сталага XVII–Б шаље Народној библиотеци последњи број *Наших дана*. АНБС, Фасц. 31, док. 168.
- Сл. 11. Примерак НБС (фото Н. Ј., 17. 01. 2018).
- Сл. 12. Примерак ИМУС-а (фото Н. Ј., 12. 05. 2017).
- Сл. 13. Примерак АД (фото Н. Ј., 15. 03. 2018).
- Сл. 14. Примерак Михаила Бураковића (фото Н. Ј., 06. 08. 2017).
- Сл. 15–16. Поређење примерака. АД. 1942, бр. 6.
- Сл. 17. Поређење примерака. НБС. 1943, бр. 19, стр. 4–5.
- Сл. 18. Поређење примерака. ИМУС. Инвертоване стране. 1943, бр. 19, стр. 4, 6.
- Сл. 19–20. Поређење примерака. ИМУС и НБС. 1942, бр. 10.

- Сл. 21. Мата Милошевић са заробљеничким бројем 66766. Публикована у књизи Ксеније Шукуљевић.
- Сл. 22. Мата Милошевић завешта свој примерак *Наших дана* ИМУС-у. МПУ. Легат Мате Милошевића.
- Сл. 23. Слика Лао Це, уз дактилографисану збирку песама Мате Милошевића, вероватно је инспирисала истоимену песму. Библиотека ФДУ. Легат Мате Милошевића.
- Сл. 24. Дактилографисана верзија песме „Доћи ће дан“. Библиотека ФДУ. Легат Мате Милошевића
- Сл. 25. Оригинал песме „Доћи ће дан“. Рукописна аутобиографија Ванђела Бадулија.
- Сл. 26. Рукописна аутобиографија Ванђела Бадулија. Вл. Никола Бадули.
- Сл. 27. Из рукописне аутобиографије Ванђела Бадулија, стр. 20. Вл. Никола Бадули.
- Сл. 28. Из рукописне аутобиографије Ванђела Бадулија, слика на којој је препознао себе у колони, при интернирању у логор. Вл. Никола Бадули.
- Сл. 29. Отац Стеван Избрадић. Вл. Љиљана Јовић.
- Сл. 30. Отац Стеван Избрадић. Вл. Љиљана Јовић.
- Сл. 31. Писар [Славко М. Јовановић]. Вл. Љиљана Јовић.
- Сл. 32. У „редакцији“ *Наших дана*. Вл. Љиљана Јовић.
- Сл. 33. Јеромонах Антоније и отац Стеван. Вл. Љиљана Јовић.
- Сл. 34. Сахрањивање преминулих уз православно опело и војничку стражу. Вл. Љиљана Јовић.
- Сл. 35. Олтар француске капеле. Бочне слике трпиха осликао Петар Лубарда. Вл. Ђура Лубарда; Љиљана Јовић.
- Сл. 36. Српска капела у Сталагу XVII–Б са иконом Спаситеља и Престоним крстом Петра Лубарде. Вл. Ђура Лубарда; Љиљана Јовић.
- Сл. 37. Српска капела на насловној страни *Наших дана*. Цртеж Ђорђе Костић.
- Сл. 38. Икона Спаситеља коју је осликао Сунгуров за српску логорску капелу, данас се налази у Ковиљу. С благословом мајке Агрипине, Ковиље, 31. 08. 2017.
- Сл. 39. Престони крст Петра Лубарде из логора, данас се чува у Никољу
С благословом мајке Јелисавете, Никоље, усликано 01. 09. 2017.
- Сл. 40. Полеђина крста са посветом. С благословом мајке Јелисавете, Никоље, усликано 01. 09. 2017.
- Сл. 41. Постоље крста са податком о освећењу
С благословом мајке Јелисавете, Никоље, усликано 01. 09. 2017.
- Сл. 42. Свето јеванђеље из логора, усликано уз благослов мајке Варваре Веселиновић, игуманије манастира Трноша од 09. 07. 2017. (фото Н. Ј.).

Сл. 43. Да се зна! С благословом игуманије Варваре Веселиновић, 09. 07. 2017. (фото Н. Ј.).

Сл. 44. Заробљенички картон Петра Лубарде. Црвени крст Србије.

Сл. 45. Петар Лубпарда, Сталаг XVII-Б, Кремс, 1941, акварел, 20 x 29 cm. Уз примерак АД.

БИОГРАФИЈА

Наташа Јовановић (Београд, 1972) дипломирала на Катедри за библиотекарство и информатику Филолошког факултета Универзитета у Београду. Мастер рад „Даница Вукове задужбине (1994–2008) : студија“ одбранила на истој Катедри. Учествовала на већем броју стручних скупова и научних конференција, на тему рукописне периодике. Ауторка изложбе „Читај и дај даље! : руко(м)писана периодика (1874–1995)“, 2015. године.

Од јануара 2000. запослена у Народној библиотеци Србије, у Одељењу серијских публикација. Учествовала у раду веб редакције, Радне групе за дигитализацију и израде шеме метаподатака, Радне групе за културна добра, Комисије за отпис сувишака и др. Сарађује у изради „Библиографије Србије. Серијске публикације“, „Библиографије Србије. Серијске публикације. Званичне публикације“ и „Библиографије Србије. Серијске публикације“. Покретач је едиције Фототипско-транскрибована издања рукописне периодике и учесник у тимским пројектима „Ретроспективна библиографија Србије : 1768–2005“ и „Процват писмености“, за календаре, рукописну и шаљиву периодику.

Уже области интересовања: рукописна периодика, историја српске периодике

Пратеће области: историја српске штампе, културна историја, културна добра, рукописи, помоћне историјске науке (кодикологија, филигранологија...), технике умножавања рукописа, културна добра

1.

-a _____
_____

_____
_____

• _____ ,
• _____

• _____ ,
• _____ / _____ .

• _____

_____

2.

o

/

.

,

,

.

,

.

, _____

_____

3.

”

“

:

/

(Creative Commons)

/ .

1.

2. -

3. - -

4. - -

5. -

6. -

(

).

, _____

_____

